

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

VII Januarii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

VII JANUARI.

SANCTI QUI VII ID. JAN. COLUNTUR.

- Relatio pueri JESU ex Ægypto.
 S. Julianus Martyr.
 S. Spolicostus }
 S. Palladas } Martyres, in Græcia.
 S. Candida }
 S. Crispinus I, Episcopus Ticinensis, in Italia.
 S. Felix }
 S. Januarius } Martyres, Heracleæ.
 S. Polyanthus }
 S. Philo } Martyres.
 S. Candida }
 S. Julianus, Martyr, apud Andegavos in Gallia.
 S. Senator, Episcopus Veronensis, in Italia.
 S. Lucianus, Presbyter Antiochenus, Martyr.
 S. Clerus, Diaconus Martyr, Antiochiæ.
 S. Theodorus, monachus in Ægypto.
 S. Nicetas, Episcopus in Dacia.
 S. Valentinus, Episcopus Passaviensis, in Germania.
 S. Crispinus III, Episcopus Ticinensis, in Italia.
- S. Valentinus II, Episcopus Interamnensis, in Italia.
 S. Cedda, sive Cedduus, Episcopus Londinensis, in Anglia.
 S. Tillo, sive Hillonius, cognomento Paulus, Solemniaci, in Gallia.
 B. Wittkindus, Dux Saxonum, Angariæ, in Westphalia.
 S. Reinoldus, monachus Martyr, Tremonia, in Westphalia.
 S. Aldricus, Episcopus Cenomanensis, in Gallia.
 S. Anastasius, Episcopus Senonensis, in Gallia.
 B. Vitalis, Abbas Saviniacensis, in Gallia.
 S. Canutus, Dux Slesvicensis, in Dania.
 B. Albertus, Eremita in Etruria.
 S. Raymundus de Pennaforti III Generalis Ord. Prædicator.
 S. Benjamini Martyrum Inventio, Brixia, S. Maximi in Italia.
 Venerabilis Ludovicus Blossius, Abbas Lætiensis, in Belgio.

PRÆTERMISSI VEL IN ALIOS DIES REJECTI.

- Tres Reges Magi. *Galesin in Notis. De his nos I, VI, XI Januarii et de eorum translatione* xxiii Julii.
- S. Isidorus Episcopus. *Maurolyc. ms. Florarium, Galesinius: hic Martyrem facit, et Nicomedia passum, veteris ms. fide. Idem est fortassis, qui Antiochiæ coli dicitur, de quo* ii Janua.
- S. Timotheus }
 S. Lucianus } Martyres, in Africa. *Galesinius, ex perveteri Kalendario Ordinis monachorum Vallis Umbrosæ. Celebratur in Martyrol. Romano xiii Junii. Lucianus in Africa passus cum Fortunato, non Timotheo.*
- Melania senior. *Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuardum, et ms. Florar. At Ferrar. xxi Januarii. Nobilissima et religiosissima hæc matronam magnam suæ virtuti labem aspersit, dum in Origenis errores visa est descivisse, Ruffino doctore; a quibus tamen sub extremos vitæ annos eam resiliisse existimamus. Sed an ut Sancta uspiam colatur, haud comperimus. Multa de ea extant in vitis Patrum.*
- S. Victorinus Abbas, qui scripsit Calculum. *Ita ms. Kalendarium Sanctorum Ordinis S. Benedicti. Verum Calculi auctorem puto eundem esse Victorium, sive Victorinum, aut Victorem Aquitanum, cujus Cyclum Paschalem nuper vulgavit Ægidius Bucherius Noster; qui neque Sanctus alibi appellatur, neque potuit esse Ordinis S. Benedicti, quippe multo S. Benedicto antiquior. Extat Calculus hic ms. in Bibliotheca Lobensi.*
- S. Kentigerna vidua, refertur a Davide Camerario, et Ferrario. *Certius quid fortassis aliunde consequemur.*
- S. Sabini Translatio. *Maurolyc. Plures sunt SS. Sabini. Quis hoc die translatus sit, nusquam reperi.*
- B. Matthæus Ord. S. Francisci Episcopus Agrigentinus in Sicilia, commemoratur ab Octavio Cajetano Nostro in *Idea Sanctorum Siciliae, et Philippo Ferrario in generali catal. SS. At Lucas Wadingus tom. 2 Annal. Minor. ad an. 1300. num. 13 ejus obitum narrans, non indicat eum publico aliquo cultu celebrari. Ideo eum hic omitto.*
- Mariæ Raggiæ illustris vita extat typis vulgata *Barcnone anno mdcvi auctore Michaelo Lot a Ribera Ord. Prædicator. aliaque auctore Joanne Petro a Caesar augusta ejusdem Ordinis, Latine reddita ab Arnaldo Raissio Duacensi. Sed quod nesciam an sancte Sedis auctoritate colatur, nullaque in ea commemorentur miracula, malui eam hic omittere, quam nuperum S. P. N. Urbani VIII, decretum videri vel leviter transgressus.*
- S. Julianus Diaconus refertur hoc die a Ferrario in *Catalogo generali, et SS. Italiae, ex tabulis Ecclesiæ Novariensis. Ejus ac Julii fratris vitam dabimus* xxxi Januar.
- S. Polyeuctus Melitinæ. *Martyrol. ms. S. Hieronymi, et ms. Rhinoviense. Eundem esse arbitror, de quo infra* xiii Februar.
- S. Valentinus Episcopus Tungrensensis. *ms. Florar. in quo iterum ix Julii commemoratur. Nos de eo agemus* vii Junii.
- B. Elizabetha de Wans, virgo vidua, monialis Aquariensis in Belgio, refertur hoc die in *Kalendario Cisterciensi Divione an. mdcxvii edito; ab Arnaldo Raissio ix Octob. a Chrysostomo Henriquez, quem sequemur, in Menologio Cisterciensi* i Julii.
- S. Canutus Rex Daniae et Martyr refertur hoc die in *Martyrol. Romano; at colitur, quo et vitam ejus dabimus* x Julii.
- S. Hathebrandi Abbatis Antiqui-monasterii in ditone Groeningensi, hoc die translate sunt Antverpian reliquiae anno mdcxx meminit Chrysostomus Henriquez in *Menol. Cisterc. et Andreas Saussayus in Martyrol. Gallicano. De eo agemus* xxx Julii.
- S. Joannis Baptistæ dextera hoc die a Jobo Diacono Antiochia allata Constantinopolim, tempore Constantini et Romani Imperatorum: fitque ejusdem sanctissimi Præcursoris hac die commemoratio, ut ex Græcorum *Menæis patet, et Notatione Pet. Galesinii ad Martyrol. De ea translatione agemus xxix Augusti.*
- S. Fausta Virgo et Martyr cum Evilasio. *Hraban. Notker.*

NOT. 108.

NOT. 109.

Notker. ms. S. Maximini, Carthus. Colon. in Addit. ad Usuard. Nos cum Martyrol. Romano xx Septemb. Amadeus ex Abbate Altae-cumbæ Episcopus Lausannensis, hoc die refertur et Beatus appellatur a Chry-

sostomo Henriq. in Menologio Cisterc. De eo agemus xxvii Sept. Melania junior. Martyrol. Germanic. Nos xxxi Decembris.

EX VARIIS.

NOT. 140.

RELATIO PUERI JESU.

VII JANUARIJ.

Celebratur in Martyrologiis, Romano, Bedæ, Usuardi, Adonis, Wandelberti, Notkeri, Maurolyci, veteri Romano, Germanico, ms. Florario, vii Idus Januarii, Pueri JESU relatio, sive educio ex Ægypto. De qua consuli possunt sacræ Scripturæ Interpretes. Quo anno acciderit, alibi fortassis di-

sputabimus. Alii xi Januarii hanc relationem referunt. Quo die Notkerus: Eductio Domini de Ægypto, quæ secundum alios vii Id. Januarii, secundum quosdam Nonis Januarii, propter multorum dierum profectio- nem, celebratur. Consentit Rabanus, et alii.

DE S. JULIANO MARTYRE.

VII JANUARIJ.

Celebratur vii Januarii in variis Martyrologiis, nominatim Romano, Bellini, Maurolyci, Galesinii, Molani Addit. ad Usuard, etc. S. Julianus Martyr. Locus tempusque martyrii non proditur.

NOT. 111.

L. Magnus Julianus Toleti Martyr.

2 In Chronico quod sub Fl. Dextri nomine editum est, ad an. xci, ista habentur num. 7. S. Julianus, civis Toletanus, Toleti patitur vii die Januarii. Fuit Episcopus. At quæ ita commentatur Franc. Bivarius: Ignorabatur hactenus quis ille Julianus fuisset, latinitque Baronium: sed nunc Dextri Chronico manifesta multa fiunt, quæ sine eo ignorabantur. Ad annum vero lxxxvi, nu. 6, idem Chronicon: S. Julianus discipulus S. Petri, Martiali carus, Vicum transferatur. Interpretatur hæc Bivarius, eo anno, Domitiani Cæsaris jussu, Roma relegatum in Hispaniam. Et fuere quidem loca nonnulla apud Hispanos, quibus Vici nomen impositum. Addit Bivarius, ante S. Eugenium (de quo xv Novemb. agemus) civibus suis Toletanis Evangelium prædicasse, fuisseque Toleti et totius Carpetania Episcopum vocatum. Ut probet Martiali carum fuisse, aliquot recitat epigrammata ad L. Julium scripta; quæ (ut fatear quod sentio) levis est conjectura. Sane Eugenium fuisse primum Toletanorum Apostolum, Franciscus Pisa in Toleti descriptione, aliique tradidere Auctores. Iterum de Juliano. Dextri Chronicon ad anno xciv, num. 4. L. Magnus Julianus civis Toletanus et Martyr, in pretio habetur. Quod de habitis ei post mortem honoribus, patrisque miraculis Bivarius accipit. Sed hæc Toletanis accuratius discutienda relinquimus.

S. Julianus Martyr Calari.

3 Seraphinus Esquirrus Sanctuarii Calaritanipart. 1, lib. 2, cap. 26, testatur an. mxcv, xxii Julii, repertas esse Calari in Sardinia S. Juliani Martyris reliquias; ossa nimirum totius corporis, apte composita, singula suis locis, ac velut connexa, eaque grandia, caput integrum, tribus saucium plagis, occipite adhuc sanguinolento: in eodem tumulo lapidem juxta caput conditum, sanguine oblitum; unde conjici posset, lapidibus fuisse interemptum. Gemina prius inventa erat epigraphæ, quæ S. Juliani hæc esse pignora testaretur: prior litteris nonnullis vel humore corruptis, vel ipsa refossione con- vulsis, ita habebat:

IC IACET B. M. IVLIANVS
VI BIXIT ANNIS
NVS XC. REQVIEVIT
VIRGINIS PARTV

Eam epigraphen ita Seraphinus exponit: Hic jacet beatus Martyr Julianus, qui vixit annis plus minus xc, requievit in pace anno a Virginis partu.....

Altera inscriptio sic habet:

✠ B. M. IVLIANVS QVI VIXIT ANNIS PLVS
MINVS C. REQVIEBIT IN PACE SVB D X KAL
MARX

Discrimen ætatis ex omissa littera X ante C fortassis ortum.

4 Elsi vero xx Februarii occisus dicitur, coli tamen vii Januarii tradit Seraphinus, maxima celebritate, ingenti hominum ad ejus ecclesiam tribus milliari- bus Calari distantem concursu. Addit genere ac dignitate illustrem fuisse, pingique equestri forma solere, et pas- sim a Sardis appellari SANCTU JULIANU CONTI, quasi Comes fuerit. Eodem spectat, quod in ejus sepulchro repertus est medius annulus aureus, ac filamenta quoque aurea.

5 Philippus Ferrarius ii Januarii hunc refert his verbis: Carali in Sardinia S. Juliani Comitis et Martyris; traditque in Notis, magnam in tota insula venerationem habere, ejusque nomini complures dicatas esse ecclesias; sed tempus martyrii ignorari. Cur vero qui xx Februarii martyrio coronatus dicitur, colatur a Sardis vii Januarii, nos latet. Franciscus de Esquivel Archiepiscopus Calaritanus in Relatione inventarum reliquiarum ad Paulum V missa, eadem tradit de S. Juliani veneratione, sacrisque illi ecclesiis; atque in vicis circum Calarim dum sub Missæ initium Confiteor recita- tur, plerosque addere solere, etiam ante hanc inventio- nem, et S. Juliano Comiti.

6 Fateor hæc aliquanto probabiliora videri iis, quæ in Dextri Chronico dicuntur. Si tamen fuit ille Toleti Julianus, nihil ejus derogatum honori volumus. Quare iterum de S. Juliano Calaritano xx Februarii agemus, præsertim si interea certiora consequamur monumenta.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

SPOLICOSTO, PALLADA, CANDIDA.

VII JANUARIJ.

Celebrantur hi in pervetusto ms. Martyrologio S. Hieronymi his verbis: Et in Græcia Spolicosti, Palladae,

Candidæ. Plures reperiuntur Candidæ, sed nulla his juncta comitibus.

DE

DE S. CRISPINO I, EPISC. TICINENSIS.

CIRCITER AN.
CHRIST.
CCXLVIII.
VII JANUARI.
Tres SS. Crispini Episcopi
Ticini.

I. 7 Jan. colitur.

Ejus vita ex
Ferrario.

Dissidentes
reconciliat.

Tres refert Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae Crispinos Episcopos Ticinenses, atque eorum primum hodie coli, secundum et tertium xxx Octobris. Sed ut infra dicemus, tertius S. Epiphanii decessor hoc VII Jan. die colitur. Crispini Episcopi et Confessoris meminerunt Bellinus, Maurolycus, Martyrol. Germanicum, neque expriment primusne sit an tertius. Molanus, Galesinius et Baronius in Notis, de tertio, id est, decessore et magistro S. Epiphanii, accipiunt, ut infra patebit. Martyrologium Gallobelgicum II Januarii S. Crispinum Ticinensem Episcopum refert, absque distinctione.

2 S. Crispini I vitam sic brevis complexus est Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiae VII Januarii: Crispinus ex nobili Nigrorum familia Papiae natus, ac in Canonicorum numerum adscriptus, post S. Ursicinum ad Episcopale munus assumitur. Qui cum praedicationis officio prohibitus fungi non posset, totum se ad exornandam Ecclesiam et urbem, ac ad pacem inter dissidentes componendam contulit. Altercanti- bus enim apud Summum pagum juxta Padum de praediorum finibus rusticis, Diaconum suum ad eos conciliandos misit. Duos item fratres prati unius caussa districtis gladiis contendentes, oblata illis pecunia, composuit. Pratum illud, quod Pacis appellabatur, civitati donavit. Porranam villam Canonice attribuit. Urbem cenosam lapidibus sternendam, Ticinique amnis ripas ponte lapideo jungendas curavit. His, aliisque praclare gestis, populum et Clerum ad religionem pacemque servandam hortatus, cum in Episcopatu annos xxxiv vixisset, migravit ad Dominum.

3 Haec Ferrarius. Papiae nomen, quod vulgo nunc Pavia dicitur, unde aut quando primum Ticino adhaeserit, haud reperi. Ticinum prius, et a quibusdam Ticinus appellata, a fluvio Ticino, qui etiamnum Tesino vocatur, infraque Papiam in Padum influit. Qui hic Ursicinus dicitur S. Crispini decessor, is a Martyrologio Romano, Galesinio, ipsoque Ferrario Ursicenus appellatur, coliturque XXI Junii. De ejus aetate, ut isthic dicemus, non constat: probabilis censet Ferrarius an. ccxiv obisse. Quod de Summo pago, (qui Suma, ut reor, in tabulis Mercatoris et Ortelii dicitur, ad Padum laram ripam, e regione cujus Copis torrens Pado miscetur) quod de eo, inquam, agroque Summate, et lite per Crispini Diaconum composita hic scribit Ferrarius, debet ad S. Crispinum III referri, ut patet ex vita S. Epiphanii XXI Januarii.

4 Idem fortassis dicendum videatur de miraculo quod idem refert Ferrarius ex Papiensibus historicis, id videlicet non a Crispino I, sed III, esse patratum, aut ab eo certe, cujus Ticini celebrior tunc esset memoria. Petrus, inquit, Diaconus Ticinensis urbe trans Padum pro negotiis Ecclesiae digressus, cum tonitruis, grandinibus, fulminibusque, ac ventis ruentibus per fugium nullum haberet, ad opem D. Crispini implorandam genuflexus confugit, statinque caelum ex turbatissimo serenum effectum est.

5 Hujus sancti Antistitis Crispini meminit et Bernardinus Saccus Ticinensis historiae lib. 6, cap. 8 et 9. Circa Severi, inquit, imperium Crispus Niger Ticinensis Episcopus constitutus fuit: qui aperte concionari vetitus, alio labore ac studio Ticinenses fovit. Nam rerum publicarum administrationem complexus, populum ad civitatis ornamentum excitavit, suasitque in primis opportunum fore vias civitatis lapide sternere, fluminis ripas infixis altius palis munire, ne facili incremento ac raptu evadere ab alveo efractis ripis posset; docuitque juxta fluminis latera in locis humilioribus aggeres formari, tellure in altum congesta, ut intra aggeres conclusa praedia tuta essent fluvio inundante, ac pretiosiora fierent. Ponte insuper Ticinum omnino jungendum esse ad civitatis decus et commodum, dixit; ejusque dicto populus audiens fuit, et opus perfecit. Crispo igitur Episcopo hujus nominis primo hortante, populus Ticinensis lapideum pontem in Ticino fluvio aedificavit, circa annum ducentesimum a Natali Domini. Distabant eo tempore muri civitatis a ponte et a fluminis ripa ad jactum lapidis, extantque ipsius antiqui muri monumenta in domo Salaria, et apud aedes Divi Theodori, et Divae Agathae, distantiam, quam scribo, attestantia. Plura deinde de eo ponte ibidem disserit Saccus. Sed quod circa annum cc aedificatum esse pontem ait, qui Severi octavus fuit, a Ferrarii chronologia paullo ante relata dissentit.

6 Confusa mihi videntur trium Crispinorum Acta, meritoque ambigi posse an tres an duo solum statuendi sint, cum ipse Ferrarius in novo Catalogo SS. ad xxx Octobris duos solum recenseat; Galesinius quoque eo die illum coli existimet, qui aliis est tertius. Idem Galesinius v Decemb. ista habet: Papiae S. Crispini Episcopi et Confessoris, cujus multis in rebus spectata est doctrina et sanctitas. At de quo ea praecipue accipi debeant, non statuo.

Ejus invocati-
one sedata
tempestas.

Curat aggeres
fieri ac pon-
tem.

Confusa Cri-
spinorum
Acta.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

FELICE ET JANUARIO.

VII JANUARI.

Martyrologium Romanum: In civitate Hera- clea, sanctorum Martyrum Felicis et Januarii. Consentit Usuardus, Bellinus, Maurolycus, Galesinius, ms. Florarium, Martyrol. German. mss. complura, et nominatim antiquissima duo S. Hieronymi. Nihil de his certi possum pronuntiare, nisi non assentiri me Bivario, qui commentariis in Dextri Chronicon ad annum ccxcvi, num. 4, hos esse censet, quos Graeci referunt XVI Aprilis cum Fortunato et Septimio; passosque vult Heraclae civitate Hispaniae. Nam qui isthic celebrantur a Graecis, II XXIV Octobris colun-

tur Venusiae in Apulia, licet de Martyrii loco haud satis constet. Non tamen videntur Heraclae ad fretum Gaditanum interfecti, nec est in Actis quidquam, unde id conjici possit. An Heraclae, quae Lucaniae urbs fuit, culti aliquando Felix Episcopus et Januarius Presbyter, eo forte translati, haud dixerim. Probabilis est, alios ab his esse, in alia quapiam Heraclae passos. De Hispanica Heraclae assentiatur Bivario, cum certum attulerit argumentum. ms. Martyrologium S. Hieronymi iterum (de iisdem, ut ego quidem arbitror) XIV Februarii: In Heracla natalis Felicis, Januarii.

DE

DE SANCTIS MARTYRIBUS

POLYANTHO, PHILONE, CANDIDA.

VII JANUARI. **M**artyrologium S. Hieronymi VII Januarii : Et alio loco Polyanthi, Philonis, Candidæ. Erit fortassis qui ex nominum affinitate eosdem hos esse conjiciat, de quibus idem Martyrologium XIII Februarii : Et alibi Po-

liarti, Philoronis, Candidi. At plures in Martyrologiis celebrantur, non solum similibus, sed omnino iisdem appellati nominibus.

DE S. JULIANO MARTYRE IN GALLIA.

VII JANUARI. **E**gimus supra de S. Juliano Martyre Sardo. Alium hoc ipso die refert Andreas Saussayus in Martyrologio Gallicano, his verbis : In tractu Andegavensi natalis S. Juliani Martyris, cujus corpus in asceterio seu Prioratu S. Joannis ad Ligerim quiescit condigno

cum honore. Nihil alibi de eo reperi. Hic, an Sardus ille, a Martyrologio Romano celebretur, non divino : ab illo diversum esse hanc constat, cum utrobique corpus extet.

DE S. SENATORE EPISC. VERONENSI.

VII JANUARI. **S**enatoris Episcopi Veronensis natalem referunt hoc die Galesinius et Ferrarius, licet hic festum propter Octavam Epiphaniæ in XIX Januarii rejici testetur. **2** De eo ita scribit idem Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae : Senator inter Sanctos Proculum et Probum Episcopatum Veronensem, Diocletiano et Maximiano Imperatoribus, administravit. Vir fuit sanctitate, doctrina, ac gravitate, ceterisque virtutibus, quæ in optimo Pontifice requiruntur, præditus. Hic gravitati facilitatem adjunxit. Cumque Ecclesiam

aliquot annos summa cum laude, et populi utilitate rexisset, tandem VII Idus Januarii ex hac vita migravit. Ejus corpus in basilica S. Stephani conditum in magno habetur honore. De corpore idem testatur Galesinius in Notis. Colitur S. Proculus Episcopus Veronensis XXIII Martii, S. Probus XII Januarii. Sed quod hic habet Ferrarius, S. Senatorem sub Diocletiano et Maximiano floruisse, id XXIII Martii in dubium revocat, contendens S. Proculum ejus decessorem sub Claudio Maximino, qui an. CCXXXV invasit Imperium, floruisse.

DE S. LUCIANO PRESBYTERO MARTYRE.

§ I. Luciani sanctitas, doctrina Catholica.

ANNO CCCXII. **C**elebratur gloriosus hic Martyr ac Doctor VII Januarii a Latinis, a Græcis nunc XV Octobris, ut ex Menologio et Menæis patet, atque Anthologia a Clemente VIII approbato; olim vero eodem quo et obiit die VII Januarii, ut liquet ex S. Chrysostomi sermone postridie Theophaniorum in illius laudem habito. De eo Usuardus : Eodem die B. Luciani, Antiochenæ Ecclesiæ Presbyteri et Martyris, qui satis clara doctrina et eloquentia, passus est Nicomediæ ob Christi confessionem in persecutione Maximini; sepultusque est Helenopoli Bithyniæ. Eadem fere de eo prædicant Bellinus de Padua, et Martyrologium Romanum, nisi quod non sub Maximino sed sub Maximiano passum volunt. Sub Maximino passum habent Beda et Ado excusi.

2 Prolixius ejus elogium ab Actis, quæ infra dabimus, paulum discrepans, habet Notkerus, et mss. Adonis Martyrologia, monasteriorum S. Laurentii Leodii, et Lobienis : Et Nativitas S. Luciani Antiochenæ Ecclesiæ Presbyteri, et Martyris, viri doctissimi atque eloquentissimi, qui Nicomediæ ob confessionem Christi passus, et in quatuor partes dissectus est : quibus in singulis lapidibus ligatis, et in mare demersis, alia die Helenopoli Bithyniæ integrum corpus cum ipsis lapidibus inventum honorifice sepultum est. Quam urbem, cum prius Drepana vocaretur, in honorem ejusdem Martyris Constantinus Imperator instaurans, ex nomine matris suæ Helenopolim nuncupavit. Eadem fere mss. Laetiense, et S. Martini Tornaci ac Florarium. At mss. S. Martini Treviris, et S. Mariæ Ultrajecti : In Nicomedia Luciani Presby-

teri, qui in quatuor partes fractus, in mare demersus, integer inventus est. Memnere quoque S. Luciani hoc die vetus Martyrologium Romanum, ms. S. Hieronymi, Wandelbertus, Maurolycus, Galesinius, aliique.

3 S. Hieronymus lib. de Scripturis Ecclesiasticis cap. 77, ita S. Lucianum celebrat : Lucianus vir disertissimus, Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter, tantum in Scripturarum studio laboravit, ut usque nunc quædam exemplaria Scripturarum, Lucianea nuncupentur. Feruntur ejus de fide libelli, et breves ad nonnullos epistolæ. Passus est Nicomediæ ob confessionem Christi, sub persecutione Maximini, sepultusque Helenopoli Bithyniæ. Eadem fere Honorius Augustodunensis cap. 77, sed fallitur dum Nicomediæ Episcopum fuisse scribit.

4 Duo de S. Luciano revocari in controversiam possunt : primum, recte senserit de fide orthodoxa; alterum, quo tempore obierit. Quod ad primum attinet, quia id nostri non est instituti, singulorum Sanctorum scripta expendere, dum constat eos in Catholica fide esse mortuos, atque in cælitum numero ab Ecclesia censi, id verbo solum hic attingemus; præsertim cum id plenius acturum esse sciamus Petrum Halloix Nostrum; cui eruditissimo viro precor ut multos Deus addere annos velit. Nam quæ edidit jam de Sanctorum scriptorum Ecclesiæ Orientalis rebus gestis volumina, tum sancto illi Laetiensi Abbati Antonio Wingio mirifice probata, tum ab aliis viris eruditissimis ita laudari scio, ut negent se alium scriptorem majori legere animi voluptate; quidquid aliqui secus sentiant. Sed ad S. Lucianum revertamur.

5 Cum acerrime Sabellianorum errores confutaret Lucianus, ardore disputationis eo est proventus, ut paulo licentius

Ejus elogium
ex S. Hieron.

In quatuor
partes disse-
ctum quidam
scribunt.

EX VARIIS.

De hæresisu-
spectus.

licentius in contrariam partem inclinasse; et cum illi personarum in Trinitate tollerent omne discrimen, ita ipse personas distinguere visus sit, ut ipsam quodammodo separaret substantiam. Quod idem S. Dionysio Alexandrino, (de quo XVII Novembris) adversus ipsum agenti Sabellium, evenerat. Et sicut Dionysio ab Episcopis Libyæ exhibitum est negotium, adeo ut causam oportuerit ad Romanum Pontificem deferri, a quo omni hæresis suspicio est absolutus; ita Lucianus eadem causa exagitatus, atque a tribus sibi invicem succedentibus Episcopis Antiochenis, ab Ecclesia quoque ejectus est. Patet id ex epistola S. Alexandri Episcopi Alexandrini, quam refert Theodoretus Hist. Eccles. lib. 1, cap. 4, ubi ista leguntur: Tum pestiferum studium Pauli Samosateni, Episcopi Antiochiæ, qui concilio omnium ubique Episcoporum atque adeo iudicio Ecclesiæ ejectus est: cujus perversæ doctrinæ Lucianus successor factus, multorum annorum spatio, hoc est, tantisper dum tres Episcopi, alius post alium, Ecclesiam illam revere, exclusus ab Ecclesia mansit. Dum vero scriptis libellis fidei suæ integritatem tueri conatur Lucianus, dolo Pancratii Sabelliani in manus venit persecutorum, et glorioso martyrio coronatus est.

Scripto se de-
fendit.Catholicus
agnitus a SS.
PP.

6 Sed neque Hieronymus, neque alius quisquam aliter de eo scripsit, quam ut de viro egregie Catholico. Ex discipulis tamen ejus quidam, ac fere antea idololatria maculati, in Arii sectam declinarunt: et suos Arius Collicianistas appellabat. Et Nicephorus Callistus lib. 9, cap. 3, tradit fidei formulam quamdam Arianismum redolentem, Luciano viro divino, et in sacris litteris supra ceteros apprime erudito falso a quibusdam adscriptam, ut amplitudine Martyris suo scripto celebritatem vendicarent. Idem refert Sozomenus lib. 3, cap. 3. Macedoniani quoque S. Luciano, ut sui erroris fautore, falso gloriabantur; ut ostendit S. Athanasius Dialogo 3, de sancta Trinitate, qui tamen idem se credere, quod Lucianus, libere profitetur; et in Synopsi sacræ Scripturæ eum, ut a Catholicorum partibus stantem, hoc illustri laudat elogio, agens de editione sacrarum voluminum, quæ lucianea appellatur: Septima, inquit, et postrema S. Luciani magni ascetæ et Martyris est, qui et ipse cum in prædictas versiones, et Hebraicos libros incidisset, et diligenter quæ vel deerant vel ultra veritatem redundabant verba, inspexisset, ac suis quæque locis correxisset; versionem hanc Christianis fratribus edidit: quæ sane post ejus certamen et martyrium ejusdem S. Luciani, quod sub Diocletiano et Maximiano tyrannis sustinuit, libro videlicet propria ipsius manu conscripto comprehensa, Nicomediæ sub Constantino Rege Magno, apud Judæos in pariete armarii calce circumlito, ubi custodia gratia posita fuerat, inventa est. De hac eadem editione Hieronymus epist. 107, quæ est Præfatio in librum Paralipomenon ad Chromatium: Nam Alexandria et Ægyptus in Septuaginta suis Hesyehium laudat auctorem: Constantinopolis usque Antiochiam Luciani Martyris exemplaria probat: mediæ inter has provinciæ Palestinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos, Eusebius et Pamphilus vulgaverunt: totusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Pertractat hæc pluribus Baronius tom. 3 Annal. ad an. cccxi, num. ii, itemque ad an. cccxviii, nu. 74, et seqq. et in Notis ad Martyrologium.

Versio Luciani.

§ II. S. Luciani Acta, tempus mortis.

Acta S. Luciani.

Acta S. Luciani ab antiquo auctore descripta, insertaque collectioni Metaphrastæ, et Latine edita a Lipomano ac Surio, germana et scriptorum perpetua memoria commendata vocat Baronius ad an. cccxi, num. 3. His ex Ruffini Historia Ecclesiast. lib. 9, cap. 6, quædam subjungemus. Nam quæ ille, Eusebium interpretans et subinde amplificans, de persecutione post inducias sex mensium Christianis ex Galerii Maximiani Armentarii

edicto indultas rursus a Galerio Maximino concitata cap. 2, et sequentibus quatuor commemorat, ea in ms. Ripatorii et ms. S. Maximini Treviris, sub titulo Actorum S. Luciani extabant; quamquam in codice Trevirensi verbis paullum a Ruffini editione discrepantia. Nos ea solum transcribemus, quæ proprie ad S. Lucianum spectant. Addeamus quæ in Græcorum Menæis et Anthologio de eo recitantur: ac demum nonnulla ex Homilia S. Joannis Chrysostomi in sanctum Martyrem Lucianum, quæ est 46, tom. 3, Operum ejus Græcolatine editorum a Frontone Ducaë Nostro.

8 De tempore martyrii ejus ista scribit Baronius in Notis ad Martyrologium: Hunc sub Maximino passum, Eusebius tunc vivens, ac gesta Martyrum scribens, testatur lib. 9, cap. 5. Id ipsum S. Hieronymus de Scriptor. Eccles. in Luciano. Errore factum videtur, ut tam Metaphrastes quam Suidas eum sub Maximiano martyrio occubuisse dicant. Ast in Annalibus id visus est revocasse Baronius, ad an. cccxi, num. 3, scribens sub Galerio Maximiano, non autem Maximino, Maximiano VIII, et Licinio Coss. passum esse, priusquam edicto lato persecutionem idem Imperator prohiberet. Idem asserit Dionysius Petavius Noster de Doctrina Temp. lib. 13. In eam sententiam inductus hic videtur, atque ipse etiam Baronius, propterea quod Eusebius lib. 8, cap. 23, recensens celebriores Martyres qui Diocletiani et Maximiani persecutione martyrii palmam adepti sunt, nondum commemorata ejusdem persecutionis inhibitione, Lucianum quoque inter eos recenset his verbis: Ex Martyribus vero Antiochenis, Lucianus ejus parociæ Presbyter, piis vitæ institutis præstantissimus, qui Nicomediæ ipso præsentate Imperatore, cæleste Christi regnum sermone primum per Apologiam, deinde rebus gestis palam prædicavit.

Passus sub
Maximino.

9 Ast ipsius quoque Maximini persecutio non alia habita est ab ea quam illi olim suscitavit, licet circa Maximiani Armentarii obitum paullulum intermissa: ut potuerit qui Maximini jussu trucidatus est, Maximiani persecutioni adscribi. Qua ratione explicare ipsi quoque coguntur, quod ex S. Athanasio supra num. 6, attulimus, qui occisum S. Lucianum scribit sub Diocletiano et Maximiano. Videtur ergo Lucianus postquam Antiochiæ recruduit persecutio sub finem anni cccxi, comprehensus. Idque facile probabitur et qui initium libri 9 Eusebianæ historiæ attente perlegerit. Ubi cum cap. 1, simulatam persecutionis remissionem narrasset; cap. 2. Theoteci fraudem; tertio nova edicta a Maximino lata; quarto conficta Pilati Acta recenset; ac quinto tandem cædes variis locis perpetratas, ac nominatim Silvani Episcopi Emeseni, Petri Alexandrini, ac Luciani commemorat. Ac de hoc quidem ista scribit Eusebius: Lucianus item Ecclesiæ Antiochenæ Presbyter, vir cum aliis rebus omnibus facile primus, tum continentia eximius, et in sacris disciplinis diu multumque exercitatus, ad civitatem Nicomediensium, in qua tum Imperator commorabatur, deductus; cum coram urbis Præfecto apologiam pro Christi doctrina, ejus patrocinium susceperat, recitasset, in carcerem coniectus est, ibique trucidatus. Tot mala et tam gravia brevi temporis spatio a Maximino (certo liquet ex antecedentibus et consequentibus, de Galerio Maximino, non de Armentario esse sermonem) virtutis et honestatis adversario, contra nos comparata erant: adeo ut hæc posterior persecutio id temporis excitata, multo acerbior, quam prior, nobis videretur. Hæc Eusebius. Quæ Baronius cum refutare non posset, ab Eusebio scripta negat, sed ab alio supposita.

Eadem perse-
cutio Maxi-
miani dicta.

10 De S. Petro Alexandrino agemus xxvi Novembr. Acta Pilati, a ubi Baroni argumenta expendantur, quæ ad eum præcipe pertinent. At de Luciano manifeste probatur, non nisi sub Maximino recrudescente persecutione interfectum esse. Nam, ut etiam Petavius et Baronius fatentur, Maximini jussu conficta sunt probrosa illa Pilati Acta: atqui ea refutavit, ut infra ex Ruffino dicemus, S. Lucianus;

Acta Pilati, a
Maximino
conficta, refu-
tat Lucianus.

S. Lucianus; ergo non erat ante novam illam obortam a Maximino persecutionem sublatus e medio. Id argumentum que convelli possit, non video; nisi forte cuiuspiam veniat in mentem, hac a Rufino esse conficta, eive supposita. Qua ratione quilibet negari poterit. Nicephorus quoque Hist. Eccles. lib. 7, c. 27, disertè hæc sub Maximino gesta tradit; licet cap. 16, Eusebium secutus, cum illustres Martyres Diocletiani et Maximiani persecutione occisos recenset, Lucianum quoque iis adnumeraverit.

11 At de his satis. Agunt de S. Luciano, præter citatos citandosque in Notis, Vincentius Belvac. lib. 13, cap. 13 et 14. Petrus de Natal. corrigendus tamen, dum sub Maximiano passum scribit tempore Antherii Papæ. S. Antherus sub Julio Maximino, anno CCXXXVI occisus est, ut in Januarii diximus, S. Lucianus sub Galerio Maximino an. CCXXI cum Romæ sederet S. Melchisedes, de quo x Decembris. Meminit Luciani Marianus Victorius scholiis in Epist. 107 S. Hieronymi, Cornelius Græsius tom. 1 de vitis SS. Acta ejus Belgice edidit Heribertus Rosweydhus Noster; Italice aliquanto copiosius Gabriel Flamma; Gallice Renatus Benedictus per quam accurate. Ejus denique meminit Auctor Commentariorum in Job, quæ Origeni tribuuntur; licet vel inde pateat illius non esse quippe qui diu ante Lucianum obierit: aut certe a librario quopiam hæc adjecta sunt, et quidem (ut videtur) Latino. Hic porro, quisquis demum sit, ita scribit lib. 2 in Job circa medium: Ita consummatus est beatus atque gloriosus Lucianus, lucidus vita, lucidus et fide, lucidus etiam tolerantia consummatione. Ob hoc enim Lucianus cognominatus est, tanquam lucidus, aut proprio lumine sibi fulgens, aut aliis lucens. Hic namque Beatus duodecim diebus supra testas pollinas extensus, tertia decima die est consummatus. Quid sint testæ pollinæ, me latet. Baronius habet testas multas, veluti *εσπερα πολλὰ scriptum esset ab auctore. Quid si testarum pollines interpretemur, sive testas pollinis instar comminutas?*

12 S. Luciani in Galliam translatus esse reliquias, testatur in Martyrologio Gallicano Andreas Saussayus, ita scribens: Natalis S. Luciani Antiocheni Presbyteri et Martyris, doctrina, eloquentia, et sanctitate clarissimi, qui Nicomediæ sub Maximino Cæsare ob Christi confessionem passus, et in quatuor partes dissectus est: quibus singulis lapidibus alligatis, et in mare demersis, postredie in Helenopoli Bithyniæ integrum corpus cum ipsis lapidibus inventum est, fideliumque summa cum veneratione sepultum. At decursis aliquot inde sæculis id ex Oriente susceptum Carolus Magnus Arelatum detulit, ædificataque in ejus honorem ecclesia illic honorifice recondidit per Turpinum Archiepiscopum Remensem: qua ex re Arelati festiva hodie tanti Martyris ex avito more colitur memoria.

ACTA

AUCTORE ANONYMO EX SIMEONE

METAPHRASTE.

CAPUT I.

S. Luciani patria, virtutes, eruditio.

a
S. Luciani patria, institutio:

a Samosata est civitas Syriae, quam præterfluit Euphrates. Ea civitas fuit patria Luciani, ubi fuit honesto loco natus, ut hæc docebit, quæ de eo tractabit, oratio. Parentes ejus erant Christiani. Magnum autem studium fuit parentibus, ut Lucianum ab ineunte ætate in religione et erga Deum pietate instituerent. Ambo vero e vivis excedentes, eum relinquunt puerum duodecim annos natum. Is autem, hac sola veluti consolatione inventa, propter jacturam parentum confugit ad divinum quoddam templum, omnibus suis divitiis distributis pauperibus, et in prima ætate cum Macario, qui habitabat b Edessam,

b

et sacros libros interpretabatur, congressus et versatus, quidquid erat in eis pulcherrimum, paucopore collegit.

2 Et cum primum quidem accessisset ad lavacrum regenerationis, per aquam et spiritum regeneratus, declinavit ad vitam e monasticam: deinde cum ei visum esset, a vino et obsoniorum esu omnino abstinere, statim tamquam ex carceribus depugnabat adversus omnes carnis voluptates. Seipsum autem formans jejuniis, se ad hanc firmam et stabilem deduxit consuetudinem, ut nona hora semel in die comederet. Erant autem ei etiam quidam certi dierum ambitus, in quibus tota hebdomada permanebat jejunus. Plurimum autem vitæ suæ tempus impendebat precibus et lacrymis. A scurrilitate et risu tantum aberat, quantum judicabat ea esse vere ridicula. Contra autem eos qui lugebant studebat imitari, et existimabat esse dignos beatitudinibus. Silentium autem amplexus, et assiduæ deditus meditationi, videbatur semper cogitabundus et tristitia plenus iis qui ad eum accedebant, etiamsi spiritu in se perpetuo exultaret et lætatur. Si quando autem verbum ei ex ore visum esset emittere, divinæ Scripturæ erant id quod loquebatur. Tantus enim earum divinus amor ipsum ceperat, ut vix somnum vellet capere propter continuam earum meditationem. Si quando autem corpus volebat modicum requiescere, non absque intensa oratione, nec sine calidis lacrymis et genuum flexione somnum sumebat. Sed hæc quidem, dum puerilem adhuc ageret ætatem, a Sancto recte gesta sunt.

3 Postquam autem ab ea jam excessit, et cœpit esse adolescens; carnem quidem nullam cum spiritu agitantem seditionem reddidit per sancti Spiritus operationem; quibusdam autem quæ sunt ad esum valde exilia, corpus reficiebat, adeo ut multos dies solo pane vesceretur, et ne pane quidem pluribus, sed iis quæ eo erant ad alendum magis exilia. Aqua autem erat ei potus suavissimus. Nonnumquam autem abstinere etiam ab usu ignis.

4 Cumque sic pervenisset ad omnem humanam virtutem, fuit cito clarissimus omnium sui temporis. Seipsum ergo tradit Ecclesiæ Antiochenæ: et cum processisset ad Sacerdotium, constituit illic maximum d ludum litterarium, iis, qui ubique erant studiosissimi, aliunde ad ipsum accedentibus. In celeriter autem scribendo erat exercitatus, et quod ex eo acquirebat, simul quidem et sibi ad alimentum, et pauperibus suppedibat. Etenim nisi, priusquam ipse cibum sumeret, alii victus, quem manibus quærebat, essent participes, iniquum esse ducebat. Is ergo cum vidisset sacros libros esse valde adulteratos, cum et tempus multa in eis corripisset, continuæque ab aliis in alia translatio, et quidam homines sceleratissimi, qui gentilitati præerant, conati essent pervertere eorum intelligentiam; ipse omnes rursos sumpsit, et ex lingua renovavit Hebraica, quam ipsam quoque sciebat accuratissime, in eis corrigendis plurimum laboris conferens. Porro autem divinarum quoque dogmatum puritatem quis ab alio ex iis qui fuerunt illo tempore, melius quam ab ipso fuisse servatum invenerit?

a Samosata ad dextram ripam Euphratis, ubi hic ponte lapideo stratus erat, in Comagene Syriae provincia. Menologium habet ex Antiochia Syriae ortum fuisse S. Lucianum.

b Edessa urbs Mesopotamiæ, haud procul Samosatis.

c De Monachis, ritumque illos consecrandi antiquis illis temporibus, priusquam cœnobis publice constituerentur, consulti potest c. 6 Hierarchiæ Ecclesiasticæ S. Dionysii, et Balthasaris Corderii Nostri in illud Animadversio; Notatio item Petri Halloix Nostri in cap. 7, vitæ ejusdem S. Dionysii a se editæ.

d Scholas olim, præsertim sacræ catechesos, a Christianis Doctoribus aperiri solitas, constat ex Eusebio, Baronio, Petro Halloix to. 2, de vitis Scriptorum, in Pantæno, et hic num. 1, Macarii Edesseni exemplo.

EX
METAPHRASTE
AUCTORE
ANONYMO.

c

abstinentia:

gravitas:

silentium:

Divinorum
meditatio:

castitatis studium.

d
Antiochiæ
scholarum aperit.

Scripturam
vertit ex Hebraeo.

CAPUT

EX
METAPHRASE
AUCTORE
ANONYMO.

CAPUT II.

S. Lucianus comprehenditur. Puerorum constantia.

Cum autem Maximianus Imperator maxima quadam rabie esset percitus adversus Christi Ecclesiam, conareturque Christianum nomen delere ex hominibus, eos qui erant summi inter omnes, longissime remove re studens, de illo quidem audit, ut de quo magna fama pervaderet in omnes partes: magnum vero eum incesit desiderium illum in suam redigendi potestatem. Mittit igitur qui eum comprehenderent. Ille vero cum id rescivisset, non se sua sponte coniecit in periculum, sed diligenter cavebat, quantum in eo situm erat, ne videretur temere adire pericula, neque Ecclesiae propter se magnam afferre tristitiam. Sibi ergo cavebat pro viribus, utpote quod hoc quoque Dominus fecisset, et dixisset, et ejus discipuli similiter. E civitate itaque excedens, in agro quodam latebat. Pancratius autem quidam Antiochenus, qui Presbyteri quidem erat honorem assecutus, idem vero sentiebat quod a Sabellius, jam diu ante illius gloriae invidens, ipsum prodit iis qui querebant.

6 Et ille quidem Nicomediam ducebatur moriturus. Illic enim erat Maximianus, qui magnam et omne genus caedem faciebat eorum, qui Christum non volebant negare. Nam et b Anthimum, qui erat Episcopus ejusdem Nicomediae, interfectum igni tradidit, et c Petrum Antistem Alexandriae, et multos alios praecarios et fortes viros. Quinetiam ad tantam processit saevitiam, ut ne infantibus quidem parceret, sed ipsos quoque interimeret; quoniam nec poterat quidem eis persuadere, ut gustarent ea quae sacrificabantur demonibus. Non enim persuadebat, sed resistebant pueri, aperte corroborati a quodam, quod sub aspectum aperte non cadebat, auxilio, ad magis arguendam daemonum, et eorum qui eis inserviunt, non solum improbitatem, sed etiam imbecillitatem: siquidem aperta erat imbecillitatis, non posse firmam ac validam suam reddere sententiam, maxime cum omnia cuperent, et omnia experirentur. Fuit autem maximum auxilium iis, qui considerate et ex iudicio decertabant, puerorum ad mortem usque fortitudo et constantia, ut qui erubescerent, si cernerentur pueris inferiores, rebus gravibus et asperis illatis, sicut illi, non resistentes. Quicumque autem rursus frangerentur periculis, iis puerorum perpressiones afferebant reprehensionem, quod non tam propter malorum gravitatem, quam propter animi mollitiem, eos victos fuisse appareret. Sic nihil timere, nec absque optima ratione neque est, neque fuit, neque unquam fuerit eorum, quae a Deo conceduntur et ejus providentia: quomodo tunc multa quidem varia et multiplicia evenerunt in pueris. Ex quibus omnibus unum narrabo, quod est maxime dignum ut mandetur memoriae. Sic enim habet:

7 Maximianus cum duos quosdam pueros genere fratres, illustri loco natos, curasset sistendos; primo quidem conabatur eos quibusdam promissis inescare, quibus existimabat pueros maxime illiciendos: postea jussit eis afferri ex iis, quae erant apud ipsum, sacrificiis, et quae videntibus pueris sacrificaverat, ut et gustarent, et nullis malis afficerentur. Illis autem aversantibus, et deflentibus, et ut poterant, lingua eis balbutiente dicentibus, quod non sic didicissent a parentibus, sed alius esset modus, quo si utebantur; minatus est, ab ira mutatus, quin etiam variis eos affecit verberibus. Cum vero pueri fortiter resisterent, et nullo modo cederent, eos utique divina roborante virtute; quidam e Sophistis, qui illic aderat simul cum Imperatore, et ad haec eum maxime incitabat et inducebat, pollicitus est se statim effecturum ut ipsi comederent. Ridiculum enim esse dicebat, si

a pueris adhuc balbutientibus viderentur superari Romanorum Imperatores. Tale quid ergo machinatur: cum sinapii quamdam acutissimam et toleratu difficillimam excogitasset confectionem, eorum quidem capita pilis nudavit; cum autem medicamenti id, quod erat crassissimum, illivisset, ut ex majore materia, repentina et major simul virtus profundum penetraret, in igne accensum eos intulit balneum. Hoc in loco pueri, cum veluti quodam fulmine ieta essent eorum capita, hac ipsa hora fuerunt inclinati ad solum usque. Nec multo post cadens eorum aetate minor prior est mortuus, cum non potuisset resistere magnitudini flammæ accensae in calvaria. Cum autem alter vidisset fratrem cecidisse, quam maxima potuit voce bona verba est effatus, fratris exultans victoria, eumque amplexus est et osculatus, et eum proclamavit victorem, assidue exclamans: Frater mi vicisti: donec hoc dictum eloquens, eumque complectens et osculans, ipse quoque expiravit et jacuit, fratrem jam ulnis tenens. Accidit autem illo tempore haec perpressio maxima, et iis, qui videbant, maxime miserabilis, ipsa quidem certe aetate atrahente plurimorum animos ad misericordiam. Et eos quidem ii qui ad ipsos genere attinebant, cum sustulissent, sepelierunt cum aliis pueris, propter causam communitatem. Et hoc est martyrium circa Nicomediam, quod nominatur martyrium infantium, usque in hodiernam diem.

a Sabellius tollebat personarum in sanctissima a Trinitate discernim, unde sequebatur, Patrem quoque incarnatum esse et passum: adhaec materiam ingentiam assererat. Quae fusiis tradit Baronius tom. 2, an. ccc. x. num. 61, et sequentibus.

b De S. Anthimo Episcopo Nicomediensi et Martyre agemus xxvii April.

c S. Petri Alexandrini Episcopi vitam dabimus xxvi Novemb. ubi de tempore caedis ejus agemus.

CAPUT III.

Lucianus varios convertit: conicitur in carcerem.

Cum autem Lucianus, dum duceretur, venisset in a Cappadociam, et convenisset quosdam illic milites, qui erant quidem Christiani, coacti autem fuerant abnegare; eorum mentem revocavit, ostendens et exponens, quod sit omnium turpissimum, viros eosque milites videri ignavos ac pusillanimes, et ad mortis adeundum periculum timidissimos, quibus quaedam jam femina, atque adeo pueri, fuere superiores. Quomodo autem vos, inquit, pro Rege caduco et terreno pericula adibitis, qui caelestem tam cito prodideritis? Quod autem erit vobis munimentum aut praesidium salutis, si ille vos mox hinc accersierit? Non cogitatis eum hoc universum et regere et administrare; illumque et vitae esse dispensatorem, et mortis Dominum? Est ergo longe melius, praesentem vitam minus curantes, consequi, quae apud illum numquam desinit, beatitudinem, quam vitam, quae hic est, amplectentes, ab hac nihilo secius excidere, ut qui forte sitis et hac privandi ab hostibus, et illam non assecuturi, et praeterea daturi penas puniendi immortales. Illi ergo cum haec audivissent, respuerunt, et eos penituit se negasse. Et cum rursus ad se rediissent, et libere essent locuti, b plurimi propter Christum mortem subierunt, cum essent non pauciores numero quam quadraginta; nonnulli autem cum decertassent adversus omnia genera suppliciorum, vixerunt, adhuc, cum nihil turpe et ignavum praese tulissent in secunda experientia; sed prius quoque iudicium negationis, invicta deinceps pro pietate constantia delevisent.

9 Lucianus autem, cum in transitu itineris haec et plura hujusmodi effecisset, delatus est Nicomediam. Hujus autem viri fuere multi familiares, et ex iis nonnulli cum eo aderant decertante Nicomediae. Ex quibus aliqui cum ad eos accessissent ii, qui coegebant Christianos ritum sequi gentium, primum quidem

A Sabellianis proditus comprehenditur.

Mazimiani saevitia, etiam adversus pueros.

Duo pueri recusant vesci idolothyis.

Dire torquentur.

Pie moriuntur.

S. Lucianus 40 lapsos convertit in Cappadocia;

Alios Nicomediae.

quidem cesserunt, ut qui non possent tormentis sufficere; at cum divinus Lucianus (adhuc enim vivebat) eos ad se accersivisset, et omne genus sermonibus eorum animos correxisset, et quantum sit transgressionis periculum ostendisset, et quod nemo eorum, qui suam prodiderit in Christum confessionem, effugiet flammam gehennæ, quæ non potest extinguï; ducti pœnitentia, ab eo reducti sunt in Ecclesiam.

10 Ex iis autem, qui ad Lucianum venerant Nicomediam, erat etiam c Antoninus, discipulorum suorum dilectissimus: quo, postquam venit, usus est ministro ad scribendas epistolas, ut ipse quoque ostendit Lucianus in una epistola. Ex iis autem qui aberant, erant quidem plures viri, ex mulieribus autem Eustolia, et Dorothea, et Severa. Aiunt autem d Pelagiam quoque fuisse ex ejus discipulis, quæ Antiochiæ Syriæ vixit: quæ etiam dicitur seipsam a tecto altissimo defecisse, cum accessissent qui eam erant comprehensuri, timens ne abominandum quid per vim sustineret, (erat enim virgo) et eo modo esse mortuam: quam etiam in hodiernum usque diem honorant tanquam Martyrem, qui sunt amantes Martyrum.

11 Porro autem cum de Luciano a multis audiret Maximianus, tantam in ejus facie insidere reverentiam, ut si eum solum vidisset, veniret in periculum ne fieret Christianus; postquam jussit ut ille adduceretur, timens ne sibi tale quid accideret, velo interjecto separat sermonis congressionem, et verba procul ad eum emittebat, intermedio utens sermonis ministro. Et primum quidem pollicebatur se innumeraabilia ei esse largiturum, et rerum gerendarum habiturum eum esse consiliarium, et Patrem Imperatoriæ dignitatis, et socium sollicitudinis quæ pro summa rerum suscipitur; et plura alia hujusmodi: pro quibus omnibus unum solum dicebat se petere, nempe ut diis sacrificaret. Cum autem ille audita donorum magnitudine, quæ de eis dicebantur, nihili fecisset, et ne universum quidem mundum esse cum pietate in Deum conferendum dixisset; tunc jam mutatus Imperator, minatus est se ad supplicium ei esse intentaturum, quidquid longum tempus invenisset, et si quid ipse posset invenire novum et inauditum. Illo autem adversus hæc interritam opponente audaciam, et parato prodire in aciem, valde indignatus Imperator, eum quidem noluit quam primum tollere de medio; putabat enim se sic ei gratificaturum, ut qui eum illico liberaret a malis; sed jussit in carcerem conjectum torqueri variis modis.

a Hinc patet terrestri itinere Antiochia Nicomediam perductum esse Lucianum.

b Illi cum aliis fortasse in eadem Cappadocia passis coluntur xxiii Maii.

c Hic est, ni fallor, quem Niceph. lib. 8, c. 31, et lib. 9, c. 17, Antonium vocat, atque Tarsi Cæliæ Episcopum fuisse, et postquam cum aliis Luciani discipulis, quos recenset, tormentis victus ad Gentilitas superstitiones defecisset, Præceptore opem ad pœnitentiam ferente, iisdem remunitasse; quamvis deinde in Art. de clivaverit errores.

d Collitur S. Pelagia ix Junii.

CAPUT IV.

In tormentis moritur.

Varie torquetur.

Cum eum ergo accepissent ii, quibus hoc erat imperatum, eum multis et variis afficere cruciatibus, quibus erat quidem gravem accepturus dolorem, longo autem tempore in pœnis duraturus. Et nunc quidem in cippum (est autem hoc tormenti genus oblongum) ambos ejus pedes immittebant, ad quatuor distrahentes foramina: quod quidem est in hoc supplicio gravissimum, cum utrinque coxindices violenter et suis moveantur articulis: nunc autem in toto dorso graves testarum aculeos densos et continuos maligno animo substernebant: et ut ne liceret quidem viro justo se vertere, et ne moveri quidem, dum talibus sauciaretur aculeis; ejus manibus extensis, eas vin-

ciebant in quodam ligno, quod erat positum super ejus caput. Quin etiam aliis quoque multis eum afficiebant probris ac contumeliis, et eum etiam arcebant ab omni cibo, nisi vellet vesci iis quæ ab ipsis sacrificabantur; ea enim affatim porrigebant. Ille autem maluisset subire mortes vel innumerabiles, et lubentius manens jejunos, paullatim a fame esset consumptus, quam vel illorum solum passus esset conspectum. Sic igitur permansit Christi servus, qui a fame consumebatur, totos quatuordecim dies faciens consueta, et verbis doctrinæ animum addens iis qui pro Christo erant inclusi in carcere, et eos confirmans constantissimis et perpetuis precibus.

13 Cum autem aliquot jam dies transissent, ex quo eo modo, quo diximus, affligebatur, et jam appropinquaret quidem dies festus Theophaniorum; discipulos autem (jam enim ei plures aderant ex Antiochia, et ex aliis locis congregati) subiisset tristitia, reputantes fore, ut eis statim relictis abeat quidem magister, non valens resistere diuturnæ illi fami; ipsi autem nequaquam digni censeantur, qui Theophaniæ diem festum cum eo celebrent; videbatur enim eis esse adhuc valde remotus, et non posse magistri corpus usque ad eum diem sufficere, utpote quod inedia illud jam magna ex parte consumpsisset; vir ille inclytus eos consolans, jubebat esse bono animo: Ero enim, inquit, vobiscum, et diem festum Theophaniorum vobiscum celebrabo: recedam autem postridie. Ad effectum autem deductum fuit in quod dixerat, aperte divina in hoc ostensa virtute.

15 Cum ergo advenisset dies festus, qui expectabatur, desiderabant quidem discipuli hanc ultimam a magistro consequi mysterii divini celebrationem. Videbatur autem esse dubium, quonam modo mensam quidem in carcerem inferrent, aut laterent impiorum oculos, cum multi quidem tunc partim illic adessent, partim autem accederent; ille vero: Mensa quidem, inquit, erit vobis hoc meum pectus, non, ut arbitrator, Deo futura minus honesta ea quæ fit ex inanima materia. Templum autem sanctum vos mihi eritis, me omni ex parte circumdantes. Et sic hæc facta quidem sunt hoc modo. Jam enim, ut quod esset Sanctus in fine vitæ, et remissi erant custodes, Deo, ut ego quidem arbitrator, qui Martyrem honorare volebat, et suorum discipulorum non sustinebat inconsolabile videri desiderium, efficiente, ut citra impedimentum fierent ea, quæ erant proposita. Nam cum omnes eos Martyr fecisset in orbem consistere, ut inter se invicem alter prope alterum stantes, eum tuto comprehenderent, jussit suo pectori imponi signa divini sacrificii. Postquam autem hæc fecissent, et in caelum protinus sustulit obtutum, cum jam vix posset extollere, et preces peregit consuetas. Deinde cum divina plurima esset effatus, et sacro ritu omnia peregisset proposita, ipse et fuit particeps Sacramentorum, et transmisit ad eos qui aberant, ut ipse quoque ostendit in ultima ad eos epistola. Et hunc quidem diem cum eis transegit, sicut erat pollicitus.

15 Postridie autem cum venissent quidam ab Imperatore, visuri an adhuc viveret, (videbatur enim eis valde mirandum, quod vitam hucusque produxisset) postquam prope se stantes adspexit eos qui adveniant, cum se, quantum poterat extendisset, et ter dixisset, Sum Christianus; simul cum ultima emisit spiritum.

CAPUT V.

Ejus sepultura. Helenopolis civitas.

Sunt autem qui dicant, eum adhuc spirantem projectum fuisse in profundum maris. Maximianus enim admiratus ejus perpetuam ad finem usque constantiam, jussit iis qui in ejusmodi rebus inseruiunt, ipsum in mare jacere, cum magnum lapidem appenderent

EX
METAPHRASTE
AUCTORE
ANONYMO.

Prædicium
mortis.

Missam celebrat, pectore suo pro aru
usus.

Sancte moritur.

EX
METAPHRASE
AUCTORE
ANONYMO.
*Corpus in ma-
re abjicitur.*

dissent brachio ejus dextero, ut submersus nusquam appareret, et corpus ejus nullam assequeretur sepulturam, nec justa ei fierunt. Atque fuit quidem in profundo quatuordecim dies, nempe totidem, quot in carcere decertarat adversus varias corporis perperesiones. Quintodecimo autem delphinus in siccum eum hoc modo extulit: cum ejus dicipuli circa ripas et littora alius alibi versarentur, ut viderent, si quo modo possent eum e mari ejectionem invenire, tempore autem hiberno id valde esset turbatum; diuturnum tempus effecit, ut plane desperarent se posse id invenire.

17 Interim vero adveniente quintodecimo die, Martyr in somnis apparens cuidam Glycerio, germano suo discipulo, qui tunc versabatur in regione adversa continenti Nicomediae, dicit ei: O tu, cum primum mane surrexeris, abi in hunc locum (ostendens locum littoris) te enim, inquit, conveniam, cum illic veneris. Ille autem, cum primum, ex magna evidentia et admiratione eorum quae ostensa fuerant, eum somnus dimisisset, et jam dies illucesceret, surgens, et quosdam alios ex piis secum assumens, cum eis venit in locum, qui fuerat ei significatus. In eo autem ingens delphinus ascendebat e mari, jam ex eo emergens: qui cum esset extensus super aquae superficiem, valde spirabat, et ad terram contendebat: eratque circa ipsum multa spuma, et murmur fluctuum, qui ab ipso scindebantur. Ferebat autem extensum mortuum, tamquam in lecto jacentem. Eratque spectaculum admirabile, super corpus adeo lubricum et rotundum quiete manens mortuus, et nec a suo pondere, neque a vi fluctuum devolutus ab eo, quod ipsum portabat, vehiculo. Cum autem delphinus fuisset prope continentem, fluctu sublime fuit sublatus, et terrae id appulit. Atque ille quidem statim expiravit.

18 Mortuus autem statim in arenam delatus, jacebat salvus et omni ex parte integer, nisi quod manus dextra, cui lapis fuerat appensus, non est corpus quoque reliquum consecuta. Et sunt quidam qui dicunt, eam nec postea quidem fuisse e mari emissam, sed mansisse in profundo, effectam id quod Deo visum fuit. Nonnulli autem dicunt, eam quoque non ita multo post fuisse redditam, cum effluxisset ei vinculum; eamque in terram delatam, cum sustulissent ii qui aderant, restitutam fuisse rursus in eandem compagem corporis. Hoc autem accidit manui, cum Deus, ut arbitrator, eam seorsum voluisset honorare, ut qui acceptum habuisset laborem, qui per eam fuit susceptus in corrigendis Scripturis. Nam in perpressionibus, quas pro Christo susceperat, in majori honore fuit ea quae erat gravior.

19 Non autem existimabit quisquam, corpus mortuum a delphino casu fuisse allatum, neque id factum fuisse forte fortuna. Nam quod revera quidem delphinus eum eo modo, qui dictus est, exportarit, videtur esse manifestissimum, cum multi, qui fuerunt illo tempore, hujus fecerint mentionem. Quin etiam ipse quoque scio ab ineunte aetate de illo cani solitum hoc, cujus est pars extrema:

In terram dorso portansque ex aequore delphin, Expiravit.

*Non hac casu
facta, sed
certa Dei pro-
videntia.*

Quod autem non factum sit casu, vel maxime quidem ostendit ipsa magnitudo miraculi quod factum est. Somnium quoque, quod propter id evenit. Quinetiam ea quoque quae postea sunt ostensa. E mari enim exportatum corpus, erat insigne miraculum iis qui contemplabantur, ut quod praeter id quod in mari acciderat, illaesus aliqui maneret, et nec mare tam multis diebus ei nocuisset, neque ulli pisces id tetigissent, neque ullus malus odor illinc emitteretur: adeo ut esset omni ex parte manifestum, fuisse divinum id quod factum est. Neque vero prius aliquo contemptu, neque quod eum non posset defendere, sivit Deus tanta pericula adire Martyrem: neque

nunc sine justissima causa sivit disjungi manum a reliquo corpore is qui in eo tam multa fecerat miracula. Sed et tunc universam ornatum ejus virtutem, vocavit ipsum ad societatem passionum sui Filii, optimam et justissimam ei praebens occasionem ad hoc ut ipsum quoque illius impertiret gloria. Et haec est mihi communis ratio in omnibus Martyribus, id est, testibus veritatis. Nunc autem volens confirmare, studium, quod contulit in sacras Scripturas, esse opus plurimi faciendum, manum, quae ei proprie in hac re inservit, voluit etiam propriis honorare passionibus; quomodo etiam, ut arbitrator, solent spectatores sertis redimere brachia athletarum. Quod si quis etiam crediderit eam in mari mansisse, ei licet et haec considerare, et quod Deus miraculis saepe etiam admiscet ea quae procedunt a natura, ut per illa quidem ostendatur virtus effectrix miraculorum, per haec autem fides quoque habeatur naturae. Sed haec quidem, et propter quam caussam unumquodque contingit, pure demum sciat is qui haec administrat. Quinetiam in singulis eorum, quae ab ipso admirabiliter fiunt et geruntur, didicerit quisque aliam quoque esse arcanam, et quae sit supra nos rationem, optimamque, et quae comprehendi non potest, administrationem, neque temere aliquid fieri aut fortuito.

20 Tunc ergo sic a delphino exportatum corpus, delatum est in arenam. Concurrentes autem discipuli, primum quidem, ut decebat, id salutabant, alius aliunde venientes, et osculabantur, et amplectebantur, unusquisque pro viribus, ob promptum et alacere animi studium. Deinde vero cum id sumpsissent, et propriis manibus extulissent, et ei justa omnia de more fecissent, in loco insigni deposuerunt. Et tunc quidem illi sepulchrum, quale poterunt, prout tempus urgebat, statuerunt. Postea autem, quae nobis salutarem Domini restituit Cracem, et magnum inter claros Imperatores genuit Constantinum, veneranda Helena, quando revertebatur Hierosolymis, locum honorans, et in eo a condidit civitatem, convocatis habitatoribus ex iis, quae circumcirca erant, regionibus, et effectis operis participibus, et validis eam cinxit mœnibus, et Martyri templum aedificavit maximum: quod nunc quoque insigne et pulchre extructum cernitur ab iis, qui et terra et mari ingrediuntur ac navigant; ad gloriam Domini nostri Jesu Christi, et eorum, qui propter ipsum decertaverunt: quoniam eum decet gloria in saecula saeculorum, Amen.

a Chronicon Alexandrinum anno Constantini xxi. Constantio Cæsare V, et Maximo Coss. qui erat Christi ccccxxvi, hæc habet: Constantinus instaurata Drepani urbe in Bithynia ad cultum S. Luciani Martyris, illam a matre sua Helenopolim nuncupavit, donata civitati in Martyris honorem quoque patet ante urbem prospectus, immunitate vetigalium ad hodiernum usque diem. Nota et Stephano Byzantio Drepane Bithynia ad sinum Astaceum civitas. Socrates lib. 4, cap. 13, Helena nomine Drepane Helenopolis vocatur, olim vicus, jam civitas ab Imperatore facta. Nicephorus Callistus lib. 8, cap. 34, de S. Helena agens. Perinde enim, inquit, atque pignus quoddam futura saecula habent, ad memoriam ejus sempiternam, in Bithynia unam, et in Palestina alteram urbem; quibus Imperator filius condidit memoriam illi tribuit immortalē. Admodum vero B. Helenam regione et situ alterius delectatam esse ferunt, quae antehac Drepanam nominata fuerat; cum quod ibi orta esset, tum quod Lucianum Martyrem post martyrium obitum eo a delphine deportari contigerit. Baronius tom. 3, ad an. cccvi, nu. 16, S. Helenam Britannam fuisse assertit, non Bithyniam.

DE EODEM SANCTO MARTYRE

Ex Rufino, et mss.

Lucianus vir moribus, continentia, et eruditione præcipuus, Antiochenus Presbyter, cum ad tribunal Judicis fuisset adductus; Cur, inquit ad eum Præses, vir rationabilis et prudens, sequeris sectam, cujus non potes reddere rationem? Aut si est aliqua, audiamus. Tum ille, data sibi facultate dicendi, hujusmodi orationem de fide nostra habuisse dicitur: In occulto non est, quod nos Christiani quem colimus, Deus unus est, per Christum nobis annuntiatus, et per

*Sepelitur S.
Lucianus.*

*Helenopolis ad
ejus tumultum
condita.*

*S. Lucianus
coram Judice
reddidit fidei
nostræ ratio-
nem.*

per Spiritum sanctum nostris cordibus inspiratus. Non enim, sicut vos putatis, humanæ alicujus persuasionis errore constringimur: nec indiscussa, ut alii, parentum traditione decipimur. Auctor nobis de Deo Deus est. Neque enim posset sublimis illa majestas sensibus humanæ mentis illabi, nisi vel spiritus sui virtute delata, vel verbi ac sapientiæ suæ interpretationibus indicata. Fateor, *a* erravimus etiam nos aliquando; et simulacra, quæ ipsi finximus, deos cæli ac terræ putabamus auctores: sed arguebat eos fragilis substantiæ suæ a nobis præstita consecratio; in quibus tantum venerationis inerat, quantum decoris manus contulisset artificum. Verum omnipotens Deus ille, quem non nostris manibus fictum, sed ejus nos decebat esse figmentum, errores miseratus humanos, Sapientiam suam misit in hunc mundum, carne vestitam; quæ nos doceret Deum, qui cælum fecisset et terram, non in manu factis, sed in æternis atque invisibilibus requirendum: vitæ etiam nobis leges ac disciplinæ præcepta constituit, servare parsimoniam, paupertate gaudere, mansuetudinem colere, studere paci, puritatem cordis amplecti, patientiam custodire. Sed et omnia hæc, quæ nunc adversum nos geritis, ventura nobis esse prædixit: educendos nos ad Reges, et ante tribunalia judicium statuendos, ac velut victimam jugulandos.

2 Inde est denique, quod et ipse, qui erat immortalis, utpote Verbum et Sapientia Dei, morti se præbuit, quo nobis in corpore *b* positus patientiæ præberet exemplum. Sed nec nos sua morte decepti: quibus post tertium diem resurrexit; non ut ista, quæ nunc falso conscribuntur, continent *c* Acta Pilati; sed innocens, immaculatus, et purus, ad hoc solum mortem suscepit, ut eam vinceret resurgendo. Quæ autem dico, non sunt in obscuro gesta loco, nec testibus indigent. Pars pæne mundi jam major huic veritati adstipulatur: urbes integræ: aut si in his aliquid suspectum videtur, contestatur de his etiam agrestis manus, ignara figmenti. Si minus adhuc creditur, adhibebo vobis etiam loci ipsius, in quo res gesta est, testimonium. Adstipulatur his ipse in Hierosolymis locus, et Golgothana rupes sub patibuli onere disrupta; antrum quoque illud, quod avulsis inferni januis corpus denuo reddidit animatum, quo purius inde ferretur ad cælum. Aut si vobis adhuc minus digna videntur hæc, quæ in terris substantiam gerunt, accipite etiam e cælo adstipulatorem fidelem. Solem vobis ipsum horum produco testem, qui cum hæc fieri per impios videret in terris, lumen suum meridie abscondit in cælo. Requirentis in Annalibus vestris, invenietis temporibus Pilati, Christo patiente, fugato sole interruptum tenebris diem. Quod si terræ, si cælo, si sanguini eorum, a quibus veritatem per tormenta perquiritis, fidem non accommodatis; quomodo meis verbis allegationibusque credetis?

3 Et cum pæne jam his verbis auditoribus suadere cœpisset, abripi jubetur in carcerem; ibique quasi absque tumultu populi necari. *d* Illico ministri iniquitatis mandatum perficientes Præsidis, *e* caput ejus amputaverunt venerandum; et victricem ejus animam Angeli cum gaudio in cælis deportaverunt: corpusque ejus Helenopoli Bithyniæ sepultum est, ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, cujus regnum et imperium sine fine permanent in sæcula sæculorum, Amen. Hæc quoque urbs, in qua beatus Dei Martyr Lucianus est sepultus, Drepana est nuncupata prius, sed Dei servus Imperator Constantinus in honore ejusdem Christi Martyris eam restaurans in melius, Helenopolim nuncupavit, ex nomine matris ejus.

a Non de se id dicit, qui Christianis parentibus erat natus; sed de majoribus suis, qui et ipsi ante Christum natum Gentiles fuerint.

b Ms. S. Max. positus.

c Quæ illa fuissent Acta Pilati, idem Rufinus cap. 5, ante exposuerat, his verbis: Configuntur Acta quædam, velut apud Pilatum de Salvatore nostro habita, in quibus adversus Christum omnis

blasphemia conscribitur. Quæ Acta per omnes regni sui provincias prelo edicto mitti præcipit, et per urbes singulas, per vios, per agros etiam proponi; Præceptoribus quoque puerorum tradi jubet uti, pro his quæ ad meditandum vel ediscendum dicere solent, hæc tradant pueris memoriæ commendanda. Idem cap. 7. Quando pueris scholaris meditatio de Pilato et Jesu haberi contumeliæ nostræ gratia jussa est, et confictis referta blasphemis per totum diem decantari. Eorundem Actorum meminit Eusebius lib. 9, cap. 4 et 6, et lib. 1, cap. 9, ubi ea auctoritate Josephi Judæi confutat, cum hic anno Tiberii XII capisse Judæam administrare Pilatum scribat, illa vero Christi mortem Tiberio quartum Consule, sive Imperii ejus anno septimo consignent.

d Sequentia deerrant in Rufino, exlabant in vs. S. Maximini.

e Fame mortuum habet Metaphrastes, aut adhuc spirantem in mare abjectum: Nokterus et alii, ut in Præfat. nu. 2, diximus, dissectum in partes scribunt. Forlassis seminecem gladio percussurum impij.

DE EODEM

Ex Anthologio Græcorum.

a Religiosis parentibus natus Lucianus, ab illorum obitu omnes opes suas in egentes effudit, sacrarumque litterarum meditationi se totum addixit. Quapropter *b* multos cum Judæorum tum Græcorum ad Christi fidem pertraxit. Deserta dein domo paterna, et Nicomediam profectus, ibi vacillantes metu suppliciorum Christianos ac deficientes a fide ad certamen subeundum erexit et confirmavit. Cum autem pereleganter scriberet, reliquit Nicomediensi Ecclesiæ volumen *c* tribus paginarum columnis distinctum, quo totum veteris et novi sacrarum litterarum instrumenti testamentum complexus est. Tanto autem homine fuit sublimior, ut cum urbem perambularet, a quibus vellet, videretur; a quibus nollet, non cerneretur. Quæ de re doctus Maximianus, et veritus vultum illius coram inspicere, intra tapetem latens cum illo est collocutus. Cumque constantiam animi ejus invictam animadverteret, ad diuturnam ipsam famem damnavit. Multis ergo diebus cibo omni potuque destitutus, in carcere expiravit. Cujus corpus jussu Prætoris in mare est abjectum. Delphinus autem divina providentia exceptum humeris in terram exposuit.

a Suidas ait genere nobilem fuisse. Porro quæ hic referuntur ex Anthologio Græcorum, eadem ad verbum habentur in Menæis.

b Eadem habentur in Menologio, ut et de projectione Nicomediensi.

c Græce est, ἡ γρηγορητικὴ βιβλίη τριεπίστης.

DE EODEM

Ex S. Joan. Chrysostomo.

Hesternodie Dominus quidem noster aqua baptizatus est, hodie vero servus sanguine baptizatur: hesternodie cæli portæ sunt reseratae, hodie inferorum portæ sunt conculcatae. Neque miremini, quod baptismum martyrium nuncuparim: nam et hic Spiritus cum multa advolat ubertate, ac peccatorum abolitio et animæ fit purgatio quædam mirabilis ac stupenda: et quemadmodum ii, qui baptizantur aquis, ita qui martyrium patiuntur, proprio sanguine abluunt, quod utique et in isto evenit.

2 Verumenimvero antequam de cæde, operæ pretium est ut de diaboli versutia verba faciamus. Nam cum omne suppliciorum ac pœnarum genus ab eo derisum animadverteret; ac se neque accensa fornace, neque barathro effosso, neque rota parata, neque cum in equuleum sustulisset, neque cum in præcipitia projecisset, neque cum dentibus ferarum objecisset, Sancti philosophiam superare potuisse, aliud acerbius genus excogitavit: quærensque circumibat, ut supplicium inveniret, quod simul et acerbissimum esset et longissimum. Quoniam enim eæ quidem pœnæ quæ sunt intolerabiles, hoc afferunt, ut his occysime liberemur; quæ vero longiores sunt, aliquid subtrahunt de dolore; reperire pœnam studuit, in qua utrumque simul esset, et diuturnitas, et intolerabilis doloris excessus; ut cum vehementia, tum longinquitas temporis animum ejus constantem de gradu dejiceret. Quid ergo facit? Fami

EX VARIIS.

*a**b*

Multos convertit S. Lucianus.

c

Invisibilibus quibus vult.

Inedia enecat.

tur.

Festum S. Luciani postridie Theophaniorum.

Omnia tormenta ridet S. Lucianus.

Fame torquetur.

a
Nefellit confecta Acta Pilati.*b**c**d**e**d*
Occiditur.*e*

Sepelitur Helenopoli.

EX S. JOAN.
CHRYSOSTOMO

Fami Sanctum hunc exponit. At tu cum de fame audis, ne quod dictum est, oscitanter praeferas: est enim illa mors omnium acerbissima, quod illi, qui sunt experti, testantur. Absit enim ut id nos experiamur: recte namque sumus edocti, ut oremus, ne in tentationem intremus. Etenim tamquam visceribus intus insidens carnifex quispiam, omnia membra dilaniat, quovis igne feraque saevius corpus omni ex parte corrodit, et inexplicabilem dolorem inurit.

Thren. 4. 10.

3 Atque ut quanta res sit fames intelligas, etiam liberos saepenumero devorarunt matres, cum istius mali violentiam ferre non possent. Et hanc deplorans calamitatem Propheta dicebat: Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos: quos peperebant, comedebant, et natorum infantium venter qui pepererat sepulchrum est factus, et naturam fames superavit: imo vero non naturam modo, sed etiam voluntatem. At hujus Sancti generositatem minime superavit. Quis ergo, cum haec audierit, non obstupescat? tametsi quid potentius est natura? quid contra voluntate mutabilius? Verum ut nihil esse Dei timore validius scias, vehementius aliquid esse naturam voluntatem apparuit; eaque matres vicit, ac partus oblivisci coegit; hunc vero Sanctum supplantare non potuit: neque philosophiam supplicium vicit, neque fortitudinem poena superavit: sed quovis adamante firmior permanebat, seque bona spe oblectabat: materiam agonum se nactum gloriabatur, et ex certaminum oblata occasione consolabatur, praesertim

Eam superat.

2. Cor. 11. 27.

quotidie Paulum dicentem audiens: In fame et siti, in frigore et nuditate, et rursus: Usque in hanc horam et esurimus, et sitimus, et nudi sumus, et colaphis caedimur. Noverat quippe, noverat probe illud: Non in solo pane vivet homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.

1. Cor. 11.
Matth. 4. 4.

Idolothyta
proposita
aversatur.

4 Ut autem illum improbus daemon vidit tanta rei necessitate non frangi, graviorem cruciatum reddidit: etenim sumptis idolothytis, eisus mensa referta, ante conspectum ejus collocari eam curavit; ut facultas utendi ejus animi robur infringeret. Non enim adeo irretiri solemus cum res ea, quibus allicimur, non apparent, ac cum oculis observantur; quandoquidem et mulierum cupiditatem facilis quis superaverit, dum mulierem formosam non videt, quam si oculos continue in eam intendat. Verumtamen has quoque insidias Justus vicit, quodque fortitudinem ejus diabolus infracturum putabat, hoc eum magis ad certamina corroboravit et instruxit. Non enim tantum nihil ab idolothytorum aspectu laedebatur, sed ea magis idecirco aversabatur et oderat. Et quemadmodum erga inimicos afficimur, quos quia videmus, tanto eos odio majori prosequimur et aversamur; sic et ille tunc erga impuram illam victimam afficiebatur: eo magis detestabatur, ac refugiebat, quod videbat; et appositorum ciborum aspectus majus odium in eo atque aversionem excitabat: dumque intus magna illum voce sollicitaret fames, et apposita degustare juberet, tum Dei timor ejus manus reprimebat, et ut ipsius naturae oblivisceretur efficiebat: dumque pollutam et execrandam mensam intueretur, alterius mensae tremendae, ac spiritu redundantis recordabatur, adeoque inflammabatur, ut quaeris sustinere ac pati statueret potius, quam impuros illos cibos degustare.

Trium puero-
rum exemplo
se animat.

5 Recordabatur et illius trium puerorum mensae, qui juvenes capti, omnique patrocinio destituti, in terra aliena ac barbara regione tantam philosophiam ostenderunt, ut ad hunc usque diem ipsorum fortitudo celebretur. Ac Judaei quidem dum suam etiam regionem obtinerent, impii in Deum fuerunt, et dum in templo versarentur, idola coluerunt; at illi juvenes in barbaricam terram translati, ubi idola omnisque impietatis occasiones erant, paternis ritibus perpetuo retinuerunt. Si ergo captivi, servi, ac juvenes, ante legem gratiae tantam philosophiam praese tulerunt,

inquit, qua tandem nos venia digni erimus, si ne ad eandem quidem cum illis virtutem pervenire valeamus? Haec itaque secum reputans diaboli malitiam irridebat, calliditatem contemnebat, neque ad quidquam eorum, quae cereretur, flectebatur.

Ad omnia
quaesita re-
spondet, Chri-
stianus sum.

6 Postquam autem se nihil proficere sceleratus ille vidit, ad tribunal eum rursus deducit, et tormentis adhibitis continuas interrogaciones adjungebat. Ille vero ad unamquamque interrogationem tantum respondebat: Christianus sum, ac dicente tortore: Quamnam ex patria ortus es? Christianus sum, ait. Quam artem profiteris? Christianus sum. Quibus parentibus natus es? Ille vero ad omnia dicebat, Christianus sum; hoc uno ac simplici verbo diaboli caput percutiens, et illi continua sibi succedentia vulnera infligens. Quamquam ille quidem externis imbutus fuerat disciplinis: at probe noverat in ejusmodi certaminibus non esse opus eloquentia, sed fide; non dicendi facultate, sed anima Dei amore succensa. Unum, inquit, verbum ad omnem diaboli turmam in fugam vertendam sufficit. Ac videtur quidem iis qui rem accurate non examinant, minus conveniens esse responsio: sed si quis attentius eam consideret ex hac quoque sapientiam Martyris animadvertet. Qui enim, Christianus sum, dixit, et patriam, et genus, et artis professionem, et omnia declaravit. Quo tandem pacto? Ego dicam. Christianus urbem in terra non habet, sed Hierusalem quae sursum est. Illa enim inquit, quae sursum est Hierusalem, libera est: quae est mater nostra. Christiano terrena nulla artis professio, sed ad supernam conversationem vitae pertinet. Nostra enim, inquit, conversatio in caelis est. Christianus cognatos habet Sanctos omnes ac cives. Sumus enim, inquit, cives Sanctorum, et domestici Dei. Itaque uno verbo, et quis esset, et unde, et ex quibus, et quid agere soleret, exactissime docuit, et vitam cum hac voce finivit, abiitque salvum referens Christo depositum; ac posteris ex iis quae passus est, cohortationem reliquit, ut insistant, nihilque nisi peccatum et negationem tantum reformident.

Gal. 4. 26.

Phil. 3. 20.

Eph. 2. 19.

7 Haec itaque nos etiam cum noverimus, pacis tempore bellicis in rebus nos exerceamus: ut cum belli tempus advenerit, illustre nos quoque tropaeum erigamus. Famem contempsit ille, delicias et nos contemnamus, ac ventris tyrannidem evertamus: ut si tempus adveniat quod tantam fortitudinem a nobis repositat, in minoribus antea rebus exercitati praecleari in a scammate compareamus. Coram Principibus ille ac Regibus audacter locutus est; hoc nos faciamus nunc quoque: ac si in opulentorum et illustrium Paganorum conventibus consideremus, fidem cum fiducia profiteamur: irrideamus illorum errores. Quod si res quidem suas magnifice efferre, nostras autem deprimere aggrediantur, ne taceamus, neve leviter feramus: sed ipsorum turpitudinem detegentes, multa cum sapientia fiduciaque res omnes Christianorum laudibus evehamus: et quemadmodum Imperator in capite diadema, sic et nos ubique confessionem fidei circumferamus. Non enim illum adeo corona, ut nos fides ejusque confessio solet exornare: non verbis tantum, sed etiam rebus ipsis id agamus, et vitam confessione dignam in omnibus exhibeamus: ne dogmata operum improbitate dedecoremus, sed in omnibus Dominum nostrum glorificantes, cum hujus saeculi tum illius honore potiamur; quem nos omnes utinam consequamur, gratia et benignitate Domini nostri Jesu Christi, cum quo Patri gloria, imperium, et honor, una cum sancto ac vivifico Spiritu, nunc et semper in saecula saeculorum. Amen.

Quomodo eum
imitari possi-
mus.

a

a Στάδιον, stadium est, sive locus certaminis. Ita S. Ambrosius lib. 1. Offic. cap. 16. Adhuc populus spectat, adhuc athlete in scammate sunt, et tu jam otium petis? et S. Hieronym. ep. 61. ad Pammachium contra Joannem Hierosolym. cap. 3. De Scammate et loco certaminis egrediens.

DE S. CLERO DIACONO ET MARTYRE.

VII JANUARI.

Martyrologium Romanum: Antiochiæ S. Cleri Diaconi, qui pro confessionis gloria septies tortus, ac diu carcere maceratus, ad ultimum decollatus, martyrium consummavit. Eadem habent Usuardus, Ado, Notherus, Petrus de Natalibus, Bellinus, Maurolycus, Martyrol. Germanic. et aliis verbis Galesinius. Meminit ejus Beda, et vetus Martyrol. Romanum a Rosweydo Nostro editum. ms. Societatis JESU Antverpiæ, Bedæ

præferens nomen, Bilicerium appellat; mss. Rhinow. et S. Richarii, Licerium; plures mss. codices Lycerium ms. S. Lamberti Leodii, et ms. S. Hieronymi Lucerium. Alium XIV Januarii habes Clerum Diaconum, qui non plexus capite, sed in mare mersus dicitur. In ms. Martyrologio S. Hieronymi iterum XV Januarii: Antiochiæ Lucerii Diaconi.

DE S. THEODORO MONACHO IN ÆGYPTO.

VII JANUARI.
S. Theodorus
S. Ammonis
discipulus.

Theodori monachi Ægyptii celebris est in Martyrologio Romano memoria VII Id. Januar. In Ægypto B. Theodori Monachi, qui tempore Constantini Magni floruit sanctitate: cujus S. Athanasius meminit in vita S. Antonii; capite nimirum 30 in edit. Rosweydi, ubi comes fuisse S. Ammonis memoratur cum trans Lycum flumen, nolens corpus nudare, divina virtute est deportatus; ut XVII Januarii referemus, et IV Octob. in

vita S. Ammonis. Ejusdem mentio fit in vita S. Pachonii XIV Maii, Baronius in Notis ad Martyrol. ait S. Antonii fuisse discipulum: verum in citatis S. Antonii et S. Pachonii vitis id non habetur: in Heraclidis vero Paradiso cap. 2, et in Palladii Lausiaca cap. 8, disertè S. Ammonis fuisse discipulum dicitur. Alius est ab eo Theodoro qui XXVIII Decemb. colitur, et S. Pachonii discipulus fuit.

DE S. NICETA DACORUM EPISCOPO.

§ I. S. Nicetæ primus in Italiam adventus.

POST. AN. CDI.
VII JANUARI.
S. Nicetæ natalis.

Apostolicum hunc virum ita celebrant Fasti Romani VII Id. Januar. In Dacia S. Nicetæ Episcopi, qui feras et barbaras gentes Evangelii prædicatione mites reddidit ac mansuetas. De eo S. Paulinus sub finem Epistolæ 10 ad Severum: Quo in genere te et venerabili Episcopo atque doctissimo Nicetæ, qui ex Dacia Romanis merito admirandus advenerat, et plurimis Dei Sanctis, in veritate non magis tui prædicator quam mei jactans, revelavi. Agit Paulinus de vita S. Martini, ipso adhuc superstite scripta a Severo, quam ab eo sibi communicatam Melanæ ac S. Nicetæ Episcopo legit. Dacia vetus partem Hungariæ, Transilvaniam, et vicinas aliquot provincias complectitur. In hac prædicasse Nicetam patebit inferius ex ratione itineris: ne quis Daniam suspicetur adisse, quod Dacia a mediis avi scriptoribus appellatur. Fidem hæc serius suscepit.

Quando in Italiam venerit: 2 Contigit prior ille Nicetæ in Italiam adventus anno CCCXCVII, cum quintum S. Felicis Natalitium cecinit Paulinus: ut ostendit Baronius ad illam annum. 10 atque ex illo Rosweydo Noster in Notis ad 10 Paulini epistolam.

3 At qui ex Dacia veniens (inquit Baronius loco cit. num. 13.) Romanis, ut ait Paulinus, apparuit admirandus, æque innotuisse Romano Pontifici, atque Apostolorum limina visitasse, quis poterit dubitare? Si enim nulla alia causa quam invisendorum locorum sanctorum tam longam difficilemque peregrinationem obisse, Paulini assertionem dicitur; poteritne præterisse venerandas Apostolorum Memorias universo antiquitus celeberrimas orbe, et ad eas non accessisse, insalutatasque reliquisse, qui Nolam se contulit ob S. Felicis sepulchrum? Certe quidem (si conjectura interdum verisimili ex similibus comparata exemplis agere concessum est) haud par est credere, qui tantam ad barbaras gentes agebat molem Apostolatus, sub tantæ rei pondere, veluti operibus omnibus feriatum, tot interjacentes, ut iterum in Italiam

se conferret, peragrasse provincias, nisi consulendi primariam Apostolicam Sedem summa necessitas incubisset.

§ II. Secundus adventus an. CDI.

Quarto rursus post anno in Italiam venit S. Nicetas, ut idem Paulinus testatur Natalitio carmine nono, in quo multa de Nicetæ suo canit. Et quia magnam censeri debet laudari a tam laudato viro, non pigebit partem ejus carminis aliquam adscribere, unde existimari queat quanti Nicetæ eruditionem vitæque sanctitatem fecerit, quantaque eum benevolentia complexus sit Paulinus. Ita ergo scribit:

Salve cara dies, salve mihi, lux mea, salve
Semper festa mihi: sed in hoc mihi clarior anno
Orta refulsisti, quia cum Felicis honore
Nicetam revelhis; Sanctorum ut amore duorum
Binum habeam Natalem hodie, quo corpore sumpti
Martyris excessum celebrans, et corpore prompti
Ecce Sacerdotis reditum satiaturo adoro,
Suscipiens humili metantem in pectore Christum.
Exultet mea nunc anima, dicatque quod olim
Sponsa canebat amans Domino vocalis amanti:
Imber abit, discessit hiems, vox turturis altæ
In nostra tellure sonat, dat vitis odorem:
Florida et in terris miramur lilia cæli.
Unde repente, precor, versa vice temporis æther
Ver agit, et gelidis flores visuntur in agris?
Unctus adest Domini, Christi comitatus amicis
Nicetes, hinc vernat hiems, hinc undique nobis
Spirat odoratos vegetabilis aura vapores.
Hoc de corde venit benedicti spiritus agri.
Vita pudicitia, et liquido mens candida vero,
Nicetam faciunt flores, et aromata verna.

3 Ac paucis interjectis:
— Video præsentis lumine coram
Niceten rediisse mihi; visoque parente,
Cujus præ cunctis amor in me regnat, et ipse
Nicetes

Laudatur a S.
Paulino.

Ejus virtutes.

Videtur Pa-
pam consul-
turus venisse.

EX S. PAULINO
Optatus Paulino
aduentus.

Nicetes fio, benedicti nominis instar
Mente gerens, quæ nunc voto victore triumphat.
Ergo conspiciens hunc longo tempore longe
Natali venisse tuo, clarissime Felix,
Nonne tua ducente manu adventasse fatebor?
Nam quis tam claro poterit non cernere signo
Hoc prece provenisse tua, ut quod sumere votis
Vix poteram, aut ipso saltem mihi fingere somno,
Nicetam rursus coram Felicis in ipso
Natali, visu simul amplexuque tenerem,
Atque iterum sub eo canerem mea debita, Felix,
Auditor tibi? Sed quid faciam? rogo. Pauper
Divitis assideo mensæ, et miser audeo magnis
Insertare manum dapibus; neque cogito, quod me
Talia consimili vice, qualia sumo, parare
Conveniat, dignumque isto dare iudice verbum.
Quare inopida, Sancte, tuo, ut te digna Patrono
Et pariter condigna tuo loquar usus amico.

6 *Ac rursus post pauca :*

Sed quia vox divina decet Felicis honorem,
Et quia Nicetes, Domini puer atque Sacerdos,
Longinqua tellure mihi jam missus, ad istum
Ecce diem venit, vir tam bonus ore magistro,
Quam sacer est victore animo, vel corpore victo.
O mihi fulminea a Cherubim si forcipe sumptum
Carbonem ex ipsa Domini procul adferat ara,
Et peccatoris male pinguis labra perurat,
Ut defæcato concretis sordibus ore,
Non ut ab ore meo, sed ut auditoris ab ore
Ipsius hausta, meo depromam dignius ore;
Nec peccatoris stolidi sermo asper et æger
Et violet castas, et doctas vulneret anres!
Sed quoniam lateri meus assidet ipse magister,
Cominus e regione situm, venerante frequenter
Lumine conspiciam; forsan sapientis ab ore,
Ut quondam effetae pecudes pastoris Jacob,
Conspiciam sterili fecundis pectore sensus.
Namque et Nicetes Domino benedictus, ut ille,
Mitis; ut Israhel ovibus quoque pastor et hœdis
Ante lacum viventis aquæ; sed et hic etiam treis
Corde pari trina sibi legit ab arbore virgas,
Queis in aqua positis pecus advocat, et coeunteis
Ingravidat, virgisque tribus concepta colorat;
Ut de interrassa variatis cortice virgis
Insignita gregis sancti fetura probetur.
At pecori Laban non est nota, sed nota vitæ.
Nam nota mortis erit, Christo non esse novatos.
Sic animas steriles in nomine gratia trino
Innovat, et verbi coitu vir Spiritus implet,
Conceptosque Deo notat intus Ecclesia fetus
Virgineo fecunda utero, materque salutis,
Dum virgis intenta tribus bibit uvida Verbi
Semina, et internus signatur lumine vultus.
Hinc sterilis peperit septem, et deficit abundans,
Dilatante Deo tenues, tenuante superbos.
Sic ego Niceta viso, quasi fonte reperto
Sicut ovis sitiens ad viva fluenta cucurri
Aridus, et sensi mea protinus ubera tendi,
Attentusque diu pascentis in ora magistri,
Inspexi docto varias in pectore virgas,
Conspectumque bibi per lumina fixa colorem,
Et me divinis sparsit mens roscida guttis.

7 *Ac paulo inferius :*

Unde mihi hos animos? quæ me levat aura superbum?
Non agnosco tumens mea pectora; major agit mens.
Sentio Nicetam, qui proximus assidet, et me
Tangit, et adjuncto lateri vicinus anhelat.
Acer anhelantis juxta me spiritus intrat,
Insolitusque potens meditantis suscitatur ignem,
Frigentis animans admoto fomite fibras.
Sed reprinam tumidos flatus, nec magna super me
Exiguus spirabo loqui, referarque relicta
Parvus humo, et plano modici pede carminis ibo.

a Isa. 6. 6.
de Seraphim
id dicitur.
Eruditio.

Jacob Patriar-
char similis.

Ejus præsen-
tia accenditur
Paulinus.

Quamvis Felicis meritum sublime profari
Non possum sine laude Dei, tu sancte paterno
Suscipe me Niceta sinu : et dum pectore docto
Sustineor, caput in blando mihi corde reclinas,
Sal tuus insulsum me condat, et sitientes
Dives vena riget rivo mihi perpete sensus.
Dicam iterum gaudens, et adhuc vix muneris hujus
Credulus, ingeminabo rogans : Dic, quæso, redisti?
Teque ipsum teneo Niceta? in quo hactenus æger
Noctes atque dies animo tabente pependi?
Venisti tandem quarto mihi redditus anno.
Sed grates Christo, quia te vel sero revexit.
Quam metui ne te mediis regionibus hostis
Disclusum opposita bellorum nube teneret!
Sed desideris superantibus obvia nobis
Vincula rupisti : nec te mare, nec labor illius,
Nec Gothici tenere metus, nec frigora longis
Dura viis. Vere in tantis, Niceta, fuisti
Casibus affectu victus, victorque benigno,
Fortis et infirmus pariter; sed utrumque potenter :
Victus amicitia, victus Felicis amore,
Vicisti duos tenera pietate labores.
Nunc age, sancte parens, animum mihi dede ma-
numque,

Nodemus socias in vincula mutua palmas,
Inque vicem nexis alterno fodere dextris,
Sermones varios gressu spatiantem seramus.
Enarrare libet simul et monstrare parenti
Sollicito nostros toto quo defuit actus
Tempore. Nam cui jure magis mea gesta retexam,
Felicisque manu nobis operata revolvam,
Quam cui cura sumus? gemino qui jure, magistri
Et patris, ut bene gesta probet, sic improba damnet;
Corrigat errata, et placidus disponat agenda;
Imperfecta juvet precibus, perfecta Sacerdos
Dedicet; atque ita se Felicis in adibus ultro
Atque citro referat, tamquam ipsum pectore toto
Felicem gerat, et patria se defuit in aula.

Hactenus Paulinus, qui deinde Nicetam orat, ut pro se ad Deum preces fundat. Quod Gothicos metus refert Paulinus, Daciam a Gothis veluti genitalem terram possessam ex Aurelio Victore patet; adeoque et Thraciam, in quam a Valente imprudenter admissi. An Getæ hi fuerint, ut multi veterum scripserunt, an Gutæ e Scandinavia progressa gens, an Gothones, sive Gythones, Vistulæ fluminis accolæ; non disputo. Hoc constat ex Aurelio Victore, eos ac Hunnos a Theodosio Magno variis preliis victos : non ita tamen, quin sapius post graviusque Romanos infestarent. De S. Felice, quem hic toties compellat celebratque Paulinus, ægemus XIV Januarii; de ipso Paulino XXII Junii.

§ III. *Reditus Nicetæ in Daciam : gentes ab eo conversæ.*

Etat ejusdem S. Paulini Propempticon ad Nicetam Populi per in Daciam revertentem, e quo tria colligam; Nicetæ iter, quos redibat gentes ab eo conversas, virtutes. Ad iter hæc spectant :

Ibis Aretoos procul usque Dacos,
Ibis Epiro gemina videndus,
Et per Ægeos penetrabis æstus
Thessalonicen.

Appulis sed nunc via prima terris
Te vehet, longo spatiosa plano,
Qua Canusino medicata flagrant
Vellera fuco.

Ast ubi paulum via proferetur,
Det, precor, mites tibi Christus æstus,
Et levis spiret sine nube siccis
Aura Calabris.

Te per Hydruntum Lupiasque vectum,
Innubæ fratrum simul et sororum
Ambient, uno Dominum canentes
Ore, catervæ.

Et sacra edi-
ficia a se con-
structa ostendit.

Inde jam terris subeunte ponto,
Adriæ stratus sinus obsequetur,
Unda procumbet, Zephyroque leni
Vela tumescent.

Sed freto emenso superest viarum
Rursus in terra labor, ut veharis
Usque felices, quibus es Sacerdos
Præstitus, oras.

Tu Philippæos Macetum per agros,
Per Tomitanam gradieris urbem,
Ibis et Scupos patriæ propinquos
Dardanus hospes.

Explicatus ostensum iter. 9 Ita Nicetæ iter ordinat Paulinus, ut deducat Nola Canusium Apuliæ, urbem, Canusio Lupias Calabriæ, inde Hydruntum; tum per sinum Adriaticum in Epirum, per Macedoniam, ac deinde sinum Thermaicum Ægei maris Thessalonicam, inde Scupos, ac Tomos. Sed erit cui totum iter relegere lubeat, apteque disponere hospitium. Cum igitur Nola excesserit ac mox Campania finibus, Hirpinorum regio parsque Apennini erit superanda: tum decursis Apuliæ campis Canusium deveniet, quæ nunc Canosa appellatur, sitaque est ad dextram Aufidi fluminis, quod nunc Ofanto, sive Lofanto. Omni peragrata Apulia in Calabriam perveniet, ac Lupiis sive Luppis præteritis, aut Statione Luppia (quam quidam viri eruditi Torre di S. Cataldo vocari nunc arbitrantur, alii vestigium ullum veteris oppidi negant superesse) Hydruntum pertinet, quæ Græcis Hydrus, vulgo nunc Otranto dicitur.

10 Hydrunto cum solverit, trajecto sinu Adriatico in Epirum appellet, quam geminam dicit Paulinus, quia illo ipso ævo in veterem ac novam partita, ut ex Notitia Imperii constat. Deinceps per agrata Macedonia, transmissaque sinu Ægei maris, quem Thermaicum, sive Thermæum, ac Macedonicum vocant, Thessalonicam urbem nobilissimam appellet. Inde Philippos ad extremos Macedoniæ fines in Edonide provincia, celebrem tunc urbem petet. Nisi per Philippæos Macedonum agros intelligere ipsam generaliter Macedoniam, et non uni regnata Philippo arva, quis velit. Demum Thraciæ partem emensus Tomos, Mysiæ inferioris ad Pontum Euacinum sitam urbem (de qua xxv Januarii in S. Britannionis vita) pertinet. Mox sparsos per utramque Mysiam Gothos, et Daciam Ripensem ac Mediterraneam, verbum salutis serendo, obit: et Scupos intervisset, haud alioqui tanto ab Italia spatio distiam urbem, in Dardania Mysiæ superioris provincia.

11 Hoc iter Nicetæ. Gentes ab eo conversæ aut in suscepta ante religione confirmatæ excultæque deinceps recensendæ. Ex illis ipsis ortum fuisse regionibus, conjici e Paulino potest, ista scribente:

Donec optato patriam vehatur
Lætus ad urbem.

Nicetæ patria, ac deinde:

Esto nobiscum, licet ad paternam
Veneris urbem.

Non enim unius populi magistrum,
Sed nec unius dedit esse civem
Te Deus terræ: patria ecce nostra
Te sibi sumit.

Nunc tuos æqua pietate utrisque
Divide affectus: et amore nobis,
Civibus vultu, gemina morare
Civis in ora.

Forsan et major patria hæc habenda,
Non manu factis ubi contineris
Pectorum tectis, hominesque vivam
Incolis urbem.

Et fuit eodem fere tempore alter Nicetas Gothus martyr coronatus sub Athanarico in eadem Dacia, ut xv Septembris dicemus. Sed ad sanctos nostri Nicetæ labores fractusque veniamus, audiamusque de iis Paulinum.

12 O quibus jam tunc resonabit illa

Gaudiis tellus, ubi tu rigentes

Edoces Christo fera colla miti

Subdere gentes?

Quaque Riphæis Boreas in oris

Alligat densis fluvios pruinis,

Hic gelu menteis rigidas superno

Igne resolvit.

Nam simul terris animisque duri

Et sua Bessi nive duriores,

Nunc oves facti duce te gregantur

Pacis in aulam:

Quasque cervices dare servituti,

Semper a bello indomiti, negarunt,

Nunc jugo veri Domini subactas

Sternere gaudent.

Nunc magis dives pretio laboris

Bessus exultat: quod humi manuque

Ante quarebat, modo mente cælo

Colligit aurum.

13 O vices rerum! bene versa forma!

Invii montes prius et cruenti,

Nunc tegunt versos monachis latrones

Pacis alumnos.

Sanguinis quondam, modo terra vitæ est.

Vertitur cælo pia vis latronum,

Et favet Christus supera occupanti

Regna rapinæ.

Mos ubi quondam fuerat ferarum,

Nunc ibi ritus viget Angelorum:

Et latet justus quibus ipse latro

Vixit in antris.

Euge Nicetæ, bone serve Christi,

Qui tibi donat lapides in astra

Vertere, et vivis sacra templa saxis

Ædificare.

Avios saltus, juga vasta lustras,

Dum viam quæris, sterilemque silvam

Mentis incultæ superans in agros

Vertis opimos.

14 Te patrem dicit plaga tota Boreæ,

Ad tuos fatus Scythia mitigatur,

Et sui discors fera te magistro

Pectora ponit.

Et Getæ currunt, et uterque Dacus;

Qui colit terræ medio, vel ille

Divitis multo bove pelleatus

Accola ripæ.

De lupis hoc est vitulos creare,

Et bovi junctum palea leonem

Pascere, et tutis cava viperarum

Pandere parvis.

Namque mansueto pecori coire

Bestias pulsa feritate suades,

Qui feras mentes hominum polito

Imbuis ore.

Orbis in muta regione per te

Barbari discunt resonare Christum

Corde Romano, placidamque casti

Vivere pacem.

Sic tuo mitis lupus est ovili,

Pascitur concors vitulus leoni,

Parvus extracta trucibus cavernis

Aspide ludit.

Callidos auri legulos in aurum

Vertis, et versos imitaris ipse,

E quibus vivum fodiente verbo

Eruis aurum.

15 Hæc aliaque Paulinus, qui has præcipue gentes ab eo excultas recenset: Dacos Ripenses, Dacos mediterraneos, Scytas, Getas, Bessos, Riphæos. At hos si adiit Nicetas, næ ille ut multum obivit terrarum, cum hi in extremo Septentrione collocentur a Geographis, ita laboris ac molestiæ plurimum tulit. Neque vero leviter cælesti doctrina hos populos aspexit: nec poterat sane

EX S. PAULINO
Gentes ab eo
conversæ

Monasteria
instituta.

Barbari
mansuefacti.

EX S. PAULINO

sane adeo immites ac feros animos ita subito penetrare, nisi ingenti studio preparatos. Ut vero hoc consequeretur, admirabili prædium fuisse vitæ sanctitate, ac plurima edidisse divina virtute miracula, indubitatum est. Quo deinde firmiores religio radices ageret, et monachorum cætus instituit, ut jam vidimus, et ipse in eorum, quoad licebat, degit convictu, testante Paulino:

His precor cum te domus alma sancto
Ceperit fratrum numerosa cœtu
In choris, et nos pietate cari
Pectoris abdē.

Monachi inter
Neophylos.

Nullæ fere barbarorum nationes Christo additæ, nisi aut monachorum opera, aut mox domiciliis monachorum per ipsos earum Apostolos erectis, ut essent veluti plantaria unde novi identidem salutaris doctrinæ magistri educerentur; ut vitæ integerrimæ exemplo ad pietatem intuentes pellicerent; ut denique sanctarum precum sacrificiorumque præsidio novellum gregem munirent, hostisque tartarei conatus eliderent.

15 Quod ad virtutes attinet Nicetæ, pietatem præcipue celebrat Paulinus, qui vel inter navigandum in media epibataram turba, ea etiam accidente, sacros hymnos decantaturum ominetur.

Nicetæ pietas.

Navitæ læti, inquit, solitum celeusma
Concinent, versis modulis in hymnos,
Et piis ducent comites in æquor
Vocibus auras.

Præcinet cunctis, tuba ceu resultans,
Lingua Nicetæ modulata Christum:
Psallet alternis citharista toto
Æquore David.
Audent Amen tremefacta cete,

Et Sacerdotem Domino canentem
Læta lascivo procul admeabunt
Monstra natatu.

De eadem ceterisque virtutibus paulo inferius:

Ducat hunc æque famulum suum dux
Ille, qui quondam profugum minacis
Fratris a vultu Deus in salutem
Duxit Jacob.

Namque Niceta fugitivus æque est:
Quod semel fecit Patriarcha, semper
Hic facit, mundo fugiens ad alti
Mœnia cæli:

Et gradus illos, quibus ille vidit
Angelos versa vice comœantes,
Iste contentus superante nubes
Scandere vita;

Per Crucis scalas properans in astra,
Qua Deus nitens ad humum coruscis
E thronis spectat varios labores
Bellaque mentis.

Tuque, Niceta, bene nominatus
Corporis victor, velut ille dictus
Israel, summum quia vidit alto
Corde satorem.

Unde Nicetes meus approbatur
Israelites sino fraude verus,
Qui Deum cernit solidæ fidei
Lumine Christum.

Hæc aliaque de Niceta suo Paulinus. Utinam res ab eo præclare gestæ mandata litteris essent! Illustre procul dubio Apostolici præconis exemplar in iis haberemus expressum.

Similis Jacob
Patriarchæ.

DE SANCTO VALENTINO EPISCOPO PASSAVIENSI.

CIRCITER
ANN. CDXL.
VII JANUARI.
S. Valentini
triumphus.

Non uno die S. Valentini memoriam celebrant Martyrologia. Nam Romanum xxix Octobris ista habet: Eodem die sanctorum Episcoporum Maximiliani Martyris, et Valentini Confessoris. Molanus in Addit. ad Usuardum, eodem die: In civitate Pataviensi triumphus sanctorum Episcoporum Maximiliani Martyris, et Valentini Confessoris. Quis vero ille sit triumphus, non exprimit. Eadem habet Martyrologium Germanicum, additque præcipuos ejus Ecclesiæ et diœcesis patronos esse. In vita S. Maximiliani xii Octobr. mentio fit servatæ civitatis Pataviensis anno mclxlx, xxix Octobris ejus ac S. Valentini patrocinio, de quo nos isthuc. Corrigendum Gallobelgicum Martyrologium, in quo Patavio Italiæ ambo adscribuntur.

Non est hic
Vianensis in
Lusitania.

2 In Dextri Chronico ad annum cxxxiv, num. 3, isthæc habentur: Prope Tudem in Gallæcia, in oppido Vianensi, sancti Pontifices Maximianus et Valentinus Confessores clarent. Non dubitat Bivarius quin hi sint SS. Maximilianus et Valentinus, de quibus Martyrologium Romanum xxix Octobris; et fidenter Molanus corrigat, qui locum Viennæ male cum Theodoro conjunxerit. Ita legendum censet: Eodem die sanctorum Episcoporum Maximiliani Martyris et Valentiniani Confessoris, Viennæ. Item depositio B. Theodori Abbatis. Hunc vero Theodorum asserit S. Pachomii esse discipulum; neque enim ullum Viennæ in Gallia notum esse Theodorum. Verum Theodarium non Theodorum scripsit Molanus; atque is colitur Viennæ illo die, ut ex Adonis Episcopi Viennensis Martyrologio constat, et Theodorus quoque ab aliis appellatur. Ast ille S. Pachomii discipulus Theodorus xxviii Decemb. colitur. Quamvis probaret Bivarius Maximianum hunc et Valentinum (quem ipse Valentinianum vocat) colit uspiam, sive hoc sive alio die; at nunquam

eos pro Bataviensibus nostris supponi patiemur, quos constat antiqua religione celebres fuisse.

3 vii Januarii ista de S. Valentino scribit Molanus: Patavii, Beatissimi Valentini Episcopi Rhætiarum. Eodem die Ferrarius in generali Catalogo SS. Pataviæ in Norico S. Valentini Episcopi, et ejusdem urbis Patroni. Eo die colit illum Passavii, testatur Mattheus Raderus Noster. ms. Martyrologium Bedæ monasterii Richebergensis in Bavaria, eodem die: Valentini Episcopi.

Ejus natalis.

4 iv Augusti eum alii celebrant; quo die Petrus Galesinius: Patavii in Noricis S. Valentini Episcopi et Confessoris, qui noctu in vigiliis orationibusque frequens interdiu sacrarum lectionum studiis ac pietatis officiis magnopere deditus, cælestium virtutum donis affluens, migrat ad Dominum. Citat tabulas Passavienses. Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuard. Translatio S. Valentini Episcopi Pataviensis et Confessoris. Eadem Martyrologium Germanicum. Martyrologium Colon. solum habet: Ipso die B. Valentini Episcopi et Confessoris. Ferrarius: Pataviæ in Norico S. Valentini Episcopi et Confessoris. ms. Florarium: Item Translatio S. Valentini Episcopi et Martyris, et paucis interjectis: Item B. Valentini Episcopi et Confessoris. Agitur ergo vii Januarii Natalis S. Valentini, ut ex vita S. Severini vii Januarii patet; iv Augusti fortassis translatio et Inventio secunda xxix Octobris vel prima vel alia quæpiam translatio. Ceterum in catalogo Episcoporum Passaviensium non reperitur Valentini nomen, quod merito miratur M. Velserus in Notis ad S. Severini vitam,

not. 112

Translatio.

5 Eugippius in vita S. Severini vii Januarii S. Valentini, ita meminit: Epiphaniorem die, cum Sanctus se Lucillus Presbyter Abbatis sui S. Valentini, Rhætiarum

Lucillus ejus
Presbyter.

tiarum quondam Episcopi, diem depositionis annua solemnitate in crastinum celebraturum sollicitus intinasset; idem famulus Dei ita respondit: Si B. Valentinus hæc tibi celebranda solemnia delegavit, ego quoque tibi in eodem die Vigiliarum mearum studia observanda, migraturus e corpore, derelinquo. In his sermonibus tremefactus, cum se magis, utpote homo decrepitu, enixus commendaret, quasi primum transiturus, etc.

6 *Aribo Frisingensis Episcopus in Vita S. Corbiniani, quam viii Septembris dabimus, meminit sepulchri S. Valentini a Corbiniano religiose frequentati, ejusque ecclesie in castro Magiensi; ac de corporis translatione hæc habet*: Interea vero dum a Longobardorum gente corpus B. Valentini Confessoris Christi de eodem castro ablatum fuisset, et in Tridentinam urbem deportatum; ac postea a venerando Tassilone Duce in Patavium civitatem, cum summo revocatum honore, etc.

Quæ æ gesserit
Valentinus.

7 *Andreas Braunerus Noster Annal. Boicor. lib. 4, de S. Valentino ita scribit*: Integritatem adeo philosophiæ Christianæ nondum adultam temeraverat impia Arii lingua, ut serpente veneno, totus demum orbis terrarum (verba D. Hieronymi sunt) ingemiscens, se miraretur Ariannum. Certe Batavium, quod Passavium hodie est (Batava olim castra dictum) ea peste hoc ipso tempore laborabat: verum, quæ Dei bonitas est, non defuit malo medicina, quique illam doctissime faceret, ab ipsis usque Oceani finibus accitus est. Is D. Valentinus fuit, qui ad hunc Vindelicæ angulum excolendum cum omni studium operamque contulisset, et tamen cum immitibus ingeniis ægre collectaretur, semel iterumque Romam profectus, summo Reip. Christianæ Antistiti se stitit; a quo Episcopatus honore auctus, cum ad spartam suam ornandam rediisset, et agendo patiendoque, quæcumque bonus animus potest, nihil proficeret; insanabili Ariariorum furori cedere coactus, per reliquam Rhætiam, magno operæ pretio, contemptam in Batavis castris veritatem explicavit. Ad Alpes tandem Majas, Meraniæ (quæ Tiroleos urbs est) imminentes profectus, etiam illa aspreta molliit, et ad virtutis elegantiam mansuefecit. *Idem lib. 3, Magiense castrum, Majense vocat, vulgo Matsch, inquit, non procul Merania Tiroleos. Alii Magiam esse volunt Meienfeld Rhætorum oppidum inter Cluniam, quam Veltkirch putant, et Curiam. De S. Valentini translatione idem Braunerus eodem lib. 3. Ejusdem Thassilonis studio, Valentini Passaviensium, Corbinianus Frisingensium Episcopi, sedibus suis redditi, ingenti populorum plausu, et pietatis incremento. Nam Valentini corpore Tridento, quo illud Longobardi Majis exhumatum deportarant, Passavium relato, etc.*

Magiense castrum ubi.

NOT. 113.

8 *Hic dabimus de S. Valentino, quæ de eo tom. 1 Bavaricæ sanctæ scripsit Matthæus Raderus Noster; tum quæ ad iv Augusti edidit Surius, a quingentis annis ab anonymo Auctore tradita litteris, sed quæ a se paullulum fatetur expolita.*

VITA

AUCTORE MATTHÆO RADERO S. J.

a
b
Valentinus
prædicat Pas-
savii.

Fit episcopus.

c d

Divus Valentinus ante a Severinum vixit; ad Oceanum (b Germanicum, opinor) natus, venit Batava Noricorum, ubi ea tempestate duæ pestes regnabant in urbe, Paganorum, inquam, idololatria, et Ariariorum perfidia: contra quos in aciem descendit Valentinus; nec multum profecit. Romam semel ac iterum inde profectus, uti summi Pontificis auctoritate Pontificatu auctus, acrior rediret, necdum pro animi sententia rem conficere potuit. Imo artibus et improbitate Ariariorum urbe pulsus, ad Alpes Majas haud procul c Merania apud d Teriolos, se contulit: ubi felici admodum successu multis ad Christi sacra traductis,

ecclesiam condidit, in qua post ingentes labores conditus, post duo triave sæcula a e S. Corbiniano Batava est transvectus. Fit hujus Divi mentio apud Eugippium in Historia S. Severini. f Plura Surius pridie Nonas Augusti. Ponunt Batavienses hunc Divum non immerito inter primos urbis suæ Pontifices, et tutelares. Agitur anniversaria ejus celebrata festa cœrimonia vii Idus Januarii. In Batavio Breviario hæc de illo ad verbum exscripta lege:

2 Valentinus vite sanctitate insignis, ab Oceano ad Batava oppidum, nunc Passavium nuncupatum, venit. Ubi genti a vero Dei cultu alienæ, verbum vite prædicaturus, Romam petiit, ut ad prædicandi munus Apostolica interveniret auctoritas. Reversus inde, et jussit Pontificis pium opus aggressus, animas, quarum salutem mire sitiebat, assidua verbi divini prædicatione Christo lucrari diu multumque conatus est. Verum, cum semen verbi salutiferi velut in petram frustra se spargere videret, Romam rediit, petens se ad alium populum facientem fructum mitti. Sed Valentinus a Pontifice in Episcopum creatus, ac, ut Apostoli exemplo adhuc ibidem prædicando opportune importune instaret, remissus est; facultate ei data, post irritos tandem labores, ad alias gentes commigrandi. Cum igitur sanctus Episcopus spiritu Dei fervens, muneri suo iterum ardentem insisteret, et Batavos ad viam veritatis traducere laboraret; illi, Ariariorum accedente perfidia, hanc prædicandi instantiam non ferentes, eum e finibus suis excedere coegerunt. Quare vir Dei Rhætias peragrans, hominum saluti, ubique prædicando, quam maxime studebat. Tandem in montana se contulit: ubi multis pro Christo perfunctus laboribus, ingentique animarum fructu reportato, vite suæ terminum præsciens, beato fine quievit; in vita et post mortem miraculis clarus. Ejus corpus in Majensi castro in Alpihus sepultum, ad Batava tandem, uti propriam Sedem, unde vivens exsulaverat, honorifice translatum est.

Ex RADERO.

e

f

Animatur a
Papa.

Pellitur.

Prædicat in
Alpihus.

a Is obisse dicitur anno cdlxxxii. De Valentino agit Braunerus post an. cdi.

b Laudo conjecturam. Porro cum Germanicus Oceanus secundum Ptolemaum et alios Geographos, a frelo quod Britanniam a Gallia dividit, procul in Septentrionem protendatur; hinc sequitur S. Valentinum e Belgica oriundum esse. Nam qui alii ea ætate accolæ Germanici Oceani Christi fidem receperant? De Morinis, quorum pars Flandria nunc Comitatu continetur, testatur S. Paulinus ep. 28. a S. Victoricio esse conversos, quamquam alii quoque ante Victoricium intulere Belgicis provinciis lucem Evangelii. Hinc igitur ille Rhætiarum Apostolus prodit; vel ea fortassis occasione inductus, ut Batava præcipue peteret, quod Belgicæ originis urbs erat, Castra Batava d Batavorum Belgarum nomine dicta, et vulgo solo cognomine Batava, unde Germani Battaw, et propria ipsorum dialecto, qua t nostrum in s mutant, Passaw, nunc etiam Latine Passavium, nobilitati illam ad Æni ac Danubii confluentes civitas.

c Ad dextram Athesis fluvii (quem Germani Etsch, Itali Adice et Adige accolæ Adese vocant) ripam sita est Merania.

d Athesis sinistre ripæ (inquit Philipp. Cluverius Italiæ antiquæ lib. 1, cap. 16.) medio ferme itinere inter fontem annis et oppidum Bolzanum, adposita est arx cum oppidulo, vulgari nunc nomine Tirolis Itali, Germanis Tirol dicta: unde nobilissimus totius Germaniæ Comitatus Tirolensis cognomentum accepit. Ostendit deinde jam olim Teriolis loco nomen fuisse.

e De S. Corbiniano agemus vii Septembr. Sed fallitur hic Raderus: non S. Corbinianus, sed post ejus mortem Thassilo Dux S. Valentini translatus corpus.

f Ea hic subjungemus.

VITA ET TRANSLATIO

EX LAUR. SURIO IV AUG.

CAPUT I.

S. Valentini inventio, prima translatio.

a Nostro ævo temporibus b Calixti Pontificis Maximi, anno Dominicæ incarnationis c... Patavii inventum est corpus sanctissimum venerandi Confessoris Christi et Episcopi Valentini, idque ab ejusdem Sedis venerabili antistite d Dedalrico. Quod quidem sacrum corpus

NOT. 114.

a b

c

S. Valentini
corpus inven-
tum.

d

36

pus

Ex Surio.
e

pus olim eo translatum a e Longobardorum gente e castro Magiensi, jussu venerandi Ducis Tassilonis, Dei benignitate propriae Sedi restitutum est.

f
Antea Batava
translatum.

2 Prima vero translationis ejusmodi fuit occasio. f Cum beatae memoriae S. Corbinianus Episcopus Frisingensis Romam aliquando proficisceretur, captus est a ministris Grimoaldi Longobardorum Principis, qui in Alpibus excubabant, perductusque est in Magiense castrum. Ubi cum maneret sanctissimus vir, accessit ad monumentum S. Valentini, Pataviensis quondam Episcopi, quod in eodem castro in Alpibus sito, idem beatus Antistes Valentinus extruxerat : in quo postquam gentibus praedicaverat, et multos ab ethnicismo ad Christi religionem traduxerat, post obitum suum humatus, requievit in pace. Ubi vero jussu Grimoaldi Principis Corbinianus Episcopus dimissus est e custodia, g Romam ire perrexit, atque inde prospero cursu ad eundem locum reversus est. Cumque non mediocriter doleret sancti Pontificis Valentini corpus a propria ecclesia longius semotum, rogavit h Tassilonem Ducem, patrem Grimoaldi Ducis, ut per ipsum propriae Sedi quandoque vel mortuus restitueretur. Ejus vero precibus annuens Tassilo, praecipit, ut corpus B. Valentini a castro Magiensi Patavium, unde quondam ab improbis haereticis, Ariana perfidia infectis, expulsus fuerat, honorifice deportaretur. Itaque hunc in modum translatum est corpus sanctissimi viri a Magiensi castro Patavium, positumque inter duos muros ante fores ecclesiae B. Stephani protomartyris, ubi Episcopi sedes est.

Antiqua vita
illius.

3 Ipso autem sanctissimi Valentini pontificis invento corpore nostris temporibus in ecclesia Pataviensi, juxta illud reperta est tabula plumbea, in qua continebantur scripta strictim, et ut vix possent intelligi, ejus sanctissima gesta, tum etiam quis fuerit, quemadmodum Ecclesiae Pataviensis Episcopatum administravit; ut expulsus, in locis montanis vitam suam exegerit; ut denique post mortem reductus sit. Quae quidem scriptura tum vetustate, tum terrae putrefactione dissipata, et ab inventoribus in unum collecta, rerum gestarum ordinem aegre hunc in modum manifestat. Venit ab Oceano vir humilis, Valentinus nomine, in Norici urbem Patavium, idque animo apud illos praedicandi. Sed quia id hominum genus ferum ac bellinum nimis erat, exiguum apud illos animarum fructum capere potuit. Videns autem terrae ejus opportunitatem, et quorundam hominum frugalitatem, regionemque jam alban ad messem, ita intra se cogitabat: Non debet concionandi munus quisquam sibi usurpare, nisi ex Apostolica auctoritate jussione, sicut scriptum est: Quomodo praedicabunt, nisi mittantur? Haec dicens, adiit Pontificem Romanum. Qui eum honorifice et reverenter excepit, libenterque eum audivit, et Apostolica auctoritate ejus studium praedicandi confirmavit. Reversus ergo ille Patavium, tentavit illic praedicare verbum vitae, sed nihil profecit, nondum enim tempus miserendi ejus advenerat. Rursus autem cogitavit adire Romanum Pontificem, ut ab eo vel in aliam provinciam mitteretur, ubi animas Christo lucrificeret, et suae quoque salutis acciperet incrementa. Venit ad Pontificem, interrogatur ab eo, quid ita cito reverti voluerit. Respondet in hunc modum: Domine mi, Pater carissime, obstante infelicitate mea, non potui illum fructum facere. Redii ergo ad te, orans ut ad aliam gentem me mittas, ubi fructum animarum, Christo jubente, colligam, nec minorem animae meae profectum percipiam. Respondit Pontifex: Insta frater opportune, importune, et beatus erit fructus laboris tui: si possis tantum uti constantia, donec frangas feritatem diu reluctantis populi. Quod si vero jam tertio conando nihil effeceris, auctoritate Apostolica licebit tibi ad alias gentes praedicandi causa commigrare. Atque ita imponens ei manum, ordinavit eum

Rom. 10. 13.

Episcopum, dataque benedictione, a se dimisit. Ille celeriter reversus Patavium, praedicavit verbum salutis, et sanctae Trinitatis. At homines illi videntes ejus praedicandi instantiam, una cum Arianis restiterunt ei, nec sine laesione ejecerunt eum e finibus suis. Ille vero, ut erat homo patiens, excusso pulvere pedum in eos egressus ab urbe, ad montana se contulit, ubi ex Dei providentia ingentem attulit animarum fructum, cum magno suae salutis augmento: et tandem Deo et hominibus carus, feliciter in Christo defunctus est.

a Hinc patet qua aetate hic Auctor vixerit.

b Callistus II electus est an. MCXIX, obiit sub finem an. MCXXIV. c Duo mss. ut habet Surius, annum MCX exprimebant. Sed vel in Pontificis nomine, inquit, mendum est, vel in numero annorum, legendum quae MCX aut circiter.

d Udalricus hic est, quem Hurdus ab an. MCXI usque ad MCXXIV ait sedisse.

e Confundit vel Auctor, vel Surius, duas translationes: nam, ut diximus, e Magiensi castro Tridentum est a Longobardis translatum, Tridento Batava Tassilonis jussu.

f Haec fassius narratur in vita S. Corbiniani viii Septemb. ut ante diximus.

g Imo in vita S. Corbiniani dicitur id contigisse cum Roma rediret.

h Grimoaldi pater Tassilo non fuit, sed Theodo V, isque ante Corbinianum, ut et Grimoaldus ipse, vita excessit, Nec Tassilonem rogavit Corbinianus ut ad Sedem suam Valentinus referretur, sed Hugbertum Grimoaldi fratrem, lotus tum Boicæ Principem rogavit, ut se in Magiensi castro, ubi sepulchrum erat S. Valentini, sepeliri juberet. Utrumque deinde Batava reportari curavit Tassilo, filius Utilonis.

CAPUT II.

Praedicatio fidei ac virtutum.

Fuit itaque B. Valentinus Episcopus in Alpibus, in locis nemorosis et silvestribus, in quibus ethnici multi, et feri ac belluini homines morabantur, praedicans ac docens verbum Dei, et virtutes multas efficiens, ita ut ab obsessis corporibus daemones pelleret, sanaret infirmos, et multos male habentes a diversis languoribus curaret. Erat enim vir sanae doctrinae, et fidei Catholicae regula perfecte imbutus; non palpans vitia hominum, sed pungens; aculeatis sermonibus utens adversus flagitiosos, et tanquam clavis quibusdam in altum defixis; abstinens se ab omni fratre ambulante inordinate.

Praedicat in
Alpibus

Claret mira-
culis.

5 Versutias haereticorum toto studio declinabat, ita ut nec audire eos, nec in cibo, potu, aut qualibet amicitiae conjunctione cum eis communicare vellet. Quae etiam ei partim causa fuit montana expetendi, ut nulli ipsi daretur alicujus cum eis commercii occasio, aut communicandi necessitas offerretur. Ariana perfidia inter ceteras haereses per totum orbem pervaserat, et instar serpentis suo veneno infecerat limites, quos olim doctrina Apostolica ad Christi fidem adduxerat. Ne ergo vir sanctus, et Catholicae religionis firmitate roboratus, haereticorum, quibus praemultitudine resistere non poterat, tumultuosos clamores audiret, ad montana se contulit: ubi cum sanae doctrinae et veritatis praedicationi vigilanter incumberet, multum Domino populum lucratus est.

Haereticos
aversatur.

6 Audientes enim eum populi multi, qui non modo in montanis, sed etiam vicinis locis et circa Alpes contra Italiam et Insubres degabant, sacrum ab eo baptisma percipiebant. Quidam etiam ab erroribus, quos ab haereticis hauserant, resiliens, B. Valentini orthodoxa praedicatione instituti, sanam fidem complectebantur, confitentesque peccata sua, et abstinens se ab omni opere malo, glorificabant Deum Patrem omnipotentem, et Filium ejus Dominum Jesum Christum, redemptorem et Salvatorem mundi, et Spiritum sanctum paracletum, illuminatorem et consolatorem animarum, veram et sanctam Trinitatem, divini nominis et confessionis unitatem. Non est in hac Deitatis confessione divisio, non est in personis inaequalitas: Pater aequalis et consubstantialis est Filio et Spiritui sancto: attamen alia persona Patris, alia

Multos con-
vertit.

alia Filii, alia Spiritus sancti; sed una Deitas et consempiterna majestas, quæ cuncta creat, cuncta vegetat, cuncta gubernat. Eam fidem constantissime prædicabat B. Valentinus Episcopus, et in hac sanctæ Trinitatis confessione perdurabat. Hac fide multos ab errore diabolicæ pravitatis liberabat, multorumque animas a præcipitio æternæ damnationis eripiebat. Quos vero subtraxit diabolo, illos adduxit ad Christum: quosque convertit ad fidem, saluti restituit animarum.

Salutaria ejus monita:

1. Cor. 9. 27.

Isa. 42. 3.
Insignis moderatio.

1. Tim. 1. 15 et 16.

7 Docebat autem eos resistere vitiiis, pugnare cum mundi hujus pravis cupiditatibus, pristinos errores prorsus abjicere, cunctis vanitatibus valefacere. Docebat populum Dei recte credere, et bene operari, spernere lenocinia blandientis sæculi, perfecteque ambulare in via Domini, et quæ fide recta comprehenderent, ea bonis operibus complere. Cumque hæc alios doceret, nequaquam seipsum neglexit, sed dabat operam, ut posset ipse quoque dicere cum Apostolo: Castigo corpus meum, et in servitutum redigo, ne forte aliis prædicans, ipse reprobus efficiat. Erat ejus doctrina sale sapientiæ condita, non declinans neque ad dextram, neque ad sinistram, id est, nec aspera nimium, nec plus satis remissa. Sic extirpabat vitia, ut virtutes pariter non evelleret, convenienter illi sententiæ de Domino Salvatore: Linum fumigans non extinguet, et arundinem quassatam non conteret. Linum fumigans extinguere, est peccatores quoque et sceleratos seu criminosos propter fumum fœtoris eorum despiciere, et ad reconciliationem divinæ miserationis per benevolentiam prædicationis non revocare. Non extinguere vero, est, ne desperent, per lenitatem ad fiduciam salutis æternæ alliciendo temperare. Arundinem quassatam conterere, est anxias, exacerbatas, et propter iniquitatis suæ instabilitatem afflictas mentes, ad constantiam et fiduciam spei, vitæ æternæ promissionibus non erigere, sed severitate maledictionis et desperationis conterere. Quod B. Valentinus prædicator egregius non fecit: sed ita potius peccatoribus prædicabat veniam, ut seipsum etiam peccatorem diceret, summum illum verbi Dei præconem Paulum imitatus, qui dicit: Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum: sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primo ostenderet Christus Jesus omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam æternam. Ita nimirum S. Valentinus Episcopus dulcis erat eloquio, pro concione suavis, non multiplex nec profusus nimium in verbis, non profundus sensibus, non vafer neque implicatus sententiis: sed humilis voce, lenis exhortatione, conspicuus bonitate, universa morum honestate præclarus.

a *Sequentia monet Surtius ab eodem scripta esse auctore, a quo superiora hujus historiae; sed non in eadem plumbea tabula fuisse exarata.*

CAPUT III.

Pietas, mors, translatio.

Precandi studium.

Psal. 119. 5.

Phillip. 1. 23.

Erat apud illum in more positum, noctes et dies ruminare psalmos, tota animi attentione hymnos depromere, preces multas fundere, tota compunctione ad Dominum suspirare, et cum Psalmista crebro ingemiscere et dicere: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est! cum Apostolo cupere dissolvi, et esse cum Christo; frequentissime in precibus suspirare ad Dominum, et cum lacrymis atque singultibus dicere: Quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Igitur beatus vir, athleta fortissimus, cum permultos in fide Christi et Catholicæ religionis professione confirmasset, delegit vitam solitariam, ut tanto securius quanto secretius Deo adhereret, divinis contemplationibus vacans, et cælesti dulcedini animum intendens. Fecerat sibi jam pridem oratoriolum seorsum ab homi-

num tumultu, in quo crebro pernoctabat in orationibus, vigiliis et jejuniis insistebat, sæpissime lacrymarum imbribus perfusus, ardentissime ad Deum suspirabat. Diebus vero orationi, lectioni, contemplationi vacabat, eleemosynis, ceterisque, quibus poterat, bonis operibus intentus erat. Deoque soli in secreto cordis sui pura conscientia indefessus militabat.

Ex Surtio. Amor solitudinis.

9 Post tot vitæ hujus labores, post tot bonorum operum sudores, post tantas corporis molestias et vigiliis, hæreticorumque vexationes et insidias, Deus omnipotens, cui soli jam longo tempore inhæserat, volens ei reddere mercedem et amplissima præmia, in spiritu ei revelavit horam, qua esset abiturus a vita. Tum vero ille præmunivit se vigiliis et precibus, ut posset lætus audire a veniente iudice: Enge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam; intra in gaudium Domini tui.

Mortem suam præscit.

10 Cumque labores laboribus, vigiliis vigiliis, jejuniis jejuniis, preces precibus cumularet, aliisque piis operibus incumbendo, diem vocationis suæ cum jugibus lacrymis expectaret, in gravem morbum incidit, quo etiam extinctus est. Sed licet magnis affligeretur corporis molestiis, attamen secutum patientiæ, et obedientiæ virtutem tenens fortiter, non multum contristabatur, sed gaudebat potius, credens a Domino se diligi, quandoquidem tam acriter ab illo castigaretur. Non erat immemor Scripturæ dicentis: Fili mi, noli negligere disciplinam Domini, neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit, et post flagella in hereditatem patriæ cælestis introducit. Ejusmodi sancti Spiritus consolationibus confirmatus vir Dei, non timebat mori, sciens se a Domino celeriter a mortis cruciatu liberatum iri.

Ægrolat.

Prov. 3. 11.
Heb. 12. 5 et 6.

11 Vocatis igitur fratribus et commilitonibus suis, indicavit eis prope adesse suum e vita decessum, cunctosque his compellavit sermonibus: Fratres carissimi, confirmate Ecclesiam in fide Christi, conservate fidem, pacem, unitatem, spem, caritatem et religionem Catholicam: et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum usque in finem. Deinde cum lacrymis ita precatus est: Domine Deus, Pater Domini mei Jesu Christi, qui per Spiritus sancti gratiam omnes gentes in unitate fidei congregasti, collige Ecclesiam tuam vinculo veræ fidei et Christianæ religionis: libera eam a pravitate hæreticæ perversitatis: custodi eam a scissura diabolicæ falsitatis. Domine Jesu Christe, Fili Dei omnipotentis Patris, defende et erue oves tuas de ore luporum, pro quibus fudisti pretiosissimum sanguinem tuum.

Extrema ad suos monita.

12 Hac oratione finita, pariterque exhortatione fidissima, vir sanctus propriis manibus accepit corporis et sanguinis Domini Sacramentum, ita dicens: Domine Jesu Christe mundi conditor et redemptor, qui es dux et illuminator animarum nostrarum; obsecro te per mysterium sacratissimæ passionis et resurrectionis tuæ, ut suscipias animam meam, et perducas eam in regnum tuum, quod præparasti diligentibus te. His dictis, tradidit spiritum in manus Angelorum, ad Christum in paradysum perferendum.

Pie moritur.

13 Corpus autem ejus in Alpibus in ecclesia, quam ipse condiderat, humatum est. Post *a* aliquantum vero temporis, consopita perfidia hæreticorum, a fidelibus Christianis Patavium translatum est, et in ecclesia B. Stephani Protomartyris honorifice tumulatum. Cumque multis temporibus claresceret locus ille signis et virtutibus, quas fecit per illum Deus, oblatae sunt multe visiones nostris temporibus viris religiosis de corpore ejus ex divina voluntate ad locum celebriorem transferendo. Inventum est ergo corpus sanctissimi viri inter duos muros basilicæ S. Stephani, et elevatum cum magno tripudio et populorum conventu a venerabilibus viris et religiosis Episcopis, collocatumque *b* in majori ecclesia ad sedem Pontificis,

a
Corpus transfertur Passavium:

b

EX VARIIS.
Iterum invenitur.

ficus, ubi etiamnum plurima fiunt miracula, quæ facit per illum Deus et Dominus noster Jesus Christus, qui in Sanctis suis est mirabilis et gloriosus in sæcula sæculorum. Amen.

14 Celebratur autem festum ejus in Ecclesia Pataviensi cum primis solemniter et honorifice pridie Nonas Augusti, et fit ibi conventus multorum homi-

num, quærentium auxilium et defensionem ab illo : percipiuntque multi, digne postulantes, mentis et corporis sospitatem per Christum Jesum Dominum nostrum.

a Imo plusquam tribus sæculis post.
b Quæ hæc major ecclesia? Certe Cathedralis templum Passavii est S. Stephani.

DE S. CRISPINO III, EPISC. TICINENSI.

AN CHR.
CDLXVI.
VII JANUARIJ.
S. Crispini
natis.

Crispini Episcopi Ticinensis et Confessoris VII Januarii sacris Ecclesie tabulis inscriptum est nomen; refertur quoque a Bellino, Maurolyco, Galesinio, Molano, Martyrologio Germanico; licet Ferrarius, ut supra diximus, Crispinum primum hoc die colit, hunc ad xxx Octobris rejiciat, quo et Crispini II memoria celebratur. Galesinius utroque die Crispinum memorat, et in Notis utroque se de Epiphaniæ decessore loqui ostendit.

Vilæ Ferrario.

2 Hujus vitam ita breviter describit idem Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ: Crispinus Episcopus, tertius hujus nominis, post Thomam, qui S. Anastasio successerat, Ecclesiam Ticinensem administravit, Sixto III, Leone I, et Hilario Pontificibus. Vir fuit magnæ et spectatæ sanctitatis. Cujus S. Epiphanius ejus successor, discipulus, et diaconus fuit. Quo sanctus Episcopus, cum valde senex esset, ut scribit S. Ennodius, in Ecclesiæ regimine utebatur, et brachiis illius incedens sustentabatur. Interfuit Concilio Mediolanensi sub S. Eusebio ejus Sedis Episcopo jussu Leonis I Papæ celebrato, una cum S. Maximo Episcopo Taurinensi, et Abundio Episcopo Comensi, et aliis. Cum autem Ecclesiæ suæ annos xxxiv sanctissime præfuisset, senio confectus, Sede Epiphaniæ derelicta, migravit e vita anno salutis CDLXVI, quo tempore et S. Prosper Episcopus Regiensis diem clauserat extremum, Hilario Pontifice Maximo et Leone I Imperatore.

3 Hæc Ferrarius; qui xxviii Maii de S. Anastasio Episcopo Papiensi agens, ait S. Crispini (secundi, ut arbitror, licet non exprimat) successorem fuisse; idque ipsum mox in dubium revocat. Celebratur is in Romano Martyrologio xxx Maii. Sedere, qui hic nominantur Pontifices Romani, Sixtus III, a xxvi Aprilis CDXXXII, usque ad xxviii Martii CDXL, quo die ab Ecclesia colitur: Leo I, a x Maii ejusdem anni, usque ad xi April. CDLXI, quo die ejus dabimus vitam: successit Hilarius eodem anno, mense Novembri; obiit x Septemb. CDLVII, quo die colitur. S. Epiphaniæ Episcopi Ticinensis vitam infra xxi Januarii dabimus a S. Ennodio conscriptam; de ipso vero Ennodio agemus xvii Julii. Concilii Mediolanensis, Sanctique Crispini meminit Baronius tom. 6 Annal. an. CDLI, num. 13, et sequentibus. Qui hic memorantur ei interfuisse sancti Episcopi, Eusebius Mediolanensis xii Augusti, Maximus Taurinensis xxv Junii, Abundius Comensis ii Aprilis, coluntur. De S. Prospero, qui hic Regiensis Episcopus dicitur, agemus xxv Junii.

4 Porro quæ hic Ferrarius de obsequiis decrepito

Antistiti ab Epiphaniæ exhibitis narrat, ea inferius in ipsius vita Epiphaniæ fusius referuntur; uti et quod de agri Summiatis controversia perperam Crispino I tribui supra monuimus; idque inter cetera de eo prædicatur: At ille venerabilis Crispinus Episcopus, favoris nescius, pertinaci tenens distractione censuram, et quem numquam nisi bona conscientia duxit ad gratiam, sic eum (Epiphaniæ) mulcebat sensibus, ut morderet obtutu; et sub specie frontis rigidæ clandestinum circa discipulum nutriebat affectum: pascebatur alumni sui optabili conversatione Pater, et in omnibus ejus actibus oculos amonabat. Paulo deinde inferius: Postquam tamen invalida senectus, et semper de infirmitatibus querula, venerabilem virum Crispinum Pontificem occupavit; istius sustentabatur manibus, in hujus nitens erigebatur amplexus; pes illius erat, oculus, dextera; cujus ministerio, quidquid optasset fieri, ante jussionem suam videbat impletum.

S. Epiphaniæ instruit.

Ab eo juratur.

5 De morte tandem Crispini hæc scribit: Circa finem tamen vite, quem spiritu prævidebat sanctus Antistes, Mediolanum vicinam expetiit civitatem, etc. Subdit commendatam civitatem, et Ecclesiam suam, atque Epiphaniæ discipulum. Atque Ticinum, inquit, quasi ad sepulchrum festinans regressus est: qui aliquantem emensis diebus morbo regio perustus, lucem sæculi nostri supra habitatione commutavit. Meminit obitus illius Baronius tom. 6, ad an. CDLXVI, num. 16. De eo et S. Epiphaniæ illos Guilielmi LXV Episcopi Papiensis versus recitat Ferrarius:

Moritur.

Crispinus vir mitissimus,
Director Epiphaniæ,
Cui successit protinus
In gradibus officii.

6 De eodem ista quoque cecinit S. Ennodius Carm. lib. 1, Carmine ix, sive Panegyrico in tricennalibus S. Epiphaniæ habito:

Crispinum petit inde libens, quem dicere digno
Non datur eloquio; nec si modo surgat Averno
Qui potuit rigidas de rupibus Apennini,
Flumina cum starent, ad plectrum ducere silvas.
Helias fuit hic mage nam quis Helisæum
Linqueret in terris, duplicato munere palmæ
Nutrivit quem lacte pio, quod ab ubere Paulus
Pressit Evangelicis plena est cui dextra papillis?
Salve sancte parens: semper salvete recepti
Crispini cineres: ad ejus jura redundat
Quidquid in hoc Christi miramur dogmate dignum.

Laudatur a S. Ennodio.

DE S. VALENTINO II, INTERAMNENSI EPISCOPO.

CIRCITER AN.
CHRISTI.
DXXXIII.
VII JANUARIJ.
S. Valentini
II natalis.

Valentinum Interamnensem Episcopum et Martyrem colit Ecclesia XIV Februarii. Alium eo multo juniorem ejusdem Sedis Antistitem refert Ferrarius in generali Catalogo Sanctorum VII Januarii his verbis: Interamnæ in Umbria S. Va-

lentini Episcopi et Confessoris. Et fusius in Catalogo Sanctorum Italiæ ex quodam MS. Martyrologio Ecclesie Interamnensis, in quo tamen, ut ait, nonnulla de eo dicuntur, quæ ad S. Valentinum Passaviensem pertinent.

2 De

Vita ex Ferrario.

2 De hoc Interamnensi ista scribit idem Ferrarius : Valentinus II, hujus nominis Interamnensis Episcopus. Interamnæ natus et educatus est. Hic in liberalibus disciplinis eruditus primum, deinde in Christiana religione ita profecit et litteris et moribus, ut a Gelasio I, Summo Pontifice Romæ Ecclesiæ S. Eusebii præfectus fuerit, ac paullo post ad Interamnæ Episcopatum promotus. Multos ex Arianis, qui in ea urbe tunc temporis erant, ad Catholicam fidem doctrina et vitæ innocentis exemplo perduxit. Præfuit Ecclesiæ annis circiter xxxix, obiitque vi Idus Januarii. Cujus corpus in ecclesia S. Zenonis Martyris extra urbem conditum, multis miraculis claruit.

Multos convertit.

Hæc ille. Sedit S. Gelasius a II Martii cōxcii, usque ad XXI Novemb. cōxcvi.

3 Hujus Valentini meminit et Baronius in Notis ad Martyrologium Romanum XIV Februar. cum de Valentino I agit, citatque Petrum de Natalibus, qui lib. 1, cap. 13, tradit, ab hoc S. Proculum sacerdotio initiatum, utrumque a Gothis gentilibus (Arianis fortasse scribere voluit) multa passum, imo et martyrio coronatum: quod tamen de Valentino Ferrarius non scribit. De S. Proculo agemus XIV Aprilis. Est vero hæc Interamna Umbriæ, Nare amne circumflua, unde et nomen nacta, vulgo nunc Terani, sive Terni dicitur. Nam alia est ad Lirim flumen, non procul Aquino: alia in Piceno.

Multa patitur.

DE S. CEDDA SIVE CEDDO

EPISCOPO LONDINENSI.

ANNO CHRISTI
DCLXIV.
VII JANUARI.
S. Cedda Episcopi Londin. natalis.

Londini Britannicæ metropoli dudum ante Anglorum irruptionem Episcopi fuere, aut etiam Archiepiscopi, quæ dignitas titulo tenus a Britannis in Wallium compulsis, ad sæcula aliquot retenta est, ut IV Februarii ad S. Liphardi vitam dicemus Anglis vero religionem Christianam complexis, primus Londini Antistes Mellitus fuit, cujus vitam XXIV Aprilis dabimus; secundus S. Cedduus, sive Cedda, qui tamen an Londini Sedem habuerit, non omnino constat, Episcopus certe Orientalium Saxonum fuit, quorum metropolis Londinum; et Wilhelmus Malmesburiensis expresse Londinensium Episcopum vocat. Ejus obitus diem nusquam se reperisse testatur Joannes Capgravius in Legenda Sanctorum Angliæ. Florentius Wigorniensis diserte scribit VII Kalendas Novembr. an. DCLXIV, obiisse, sed cum Martyrologium Anglicanum hoc die illum referat, id sequemur. Frater ejus S. Ceadda fuit. Lichfeldensis Episcopus, de quo II Martii agemus: quamquam subinde is Cedda Londinensis vero Ceadda et Ceada appelletur, sed sæpius Cedduus, Cedd, Ceaddus a Beda et Capgravius. Res ab eo præclare gestas commemorat Venerabilis Beda lib. 3, Histor. gent. Angl. cap. 21, 22, 23, et alii ex eo.

VITA

Ex Beda lib. 3, cap. 21 et seqq.

CAPUT I.

S. Cedda unus e primis Mediterraneorum Anglorum Apostolis.

His temporibus Middenglengli, id est, mediterranei Angli, sub Principe b Penda, filio Pandan Regis, fidem et Sacramenta veritatis perceperunt. Qui cum esset juvenis optimus, ac Regis nomine ac persona dignissimus, prælatus est a patre regno gentis illius: venitque ad Regem Nordhumbrorum c Oswi, postulans filiam ejus d Alchfredam sibi conjugem dari; neque aliter quod petebat impetrare potuit, nisi fidem Christi ac baptisma cum gente cui præerat, acciperet. At ille audita prædicatione veritatis et promissione regni cælestis, speque resurrectionis ac futuræ immortalitatis, libenter se Christianum fieri velle confessus est, etiamsi virginem non acciperet: persuasus maxime ad percipiendam fidem a filio Regis Oswi, nomine e Alchfrido, qui erat cognatus et amicus ejus, habens sororem ipsius conjugem, vocabulo Cymburgam, filiam Pandam Regis.

2 Baptizatus est ergo a f Finano Episcopo, cum omnibus qui secum venerant, Comitibus ac militibus, eorumque famulis universis, in vico Regis illustri, qui vocatur g ad murum. Et acceptis quatuor Pre-

Baptizatus, curat suos instrui per S. Ceddam et alios.

sbyteris, qui ad docendam baptizandamque gentem illius et eruditione et vita videbantur idonei, multo cum gaudio reversus est. Erant autem Presbyteri Cedda, et h Adda, et i Betti, et k Diuna, quorum ultimus natione Scotus, ceteri fuere Angli. Adda autem erat frater Uttan Presbyteri illustris, et Abbatis monasterii, quod vocatur ad Capræa caput. Venientes igitur in provinciam memorati Sacerdotes cum Principe, prædicabant verbum, et libenter auditi sunt: multique quotidie et nobilium et infimorum, abrenuntiata sorde idololatriæ, fidei sint fonte abluti. Nec prohibuit Penda Rex, quin etiam in sua, hoc est Merciorum, natione verbum, si qui vellent audire, prædicaretur. Quin potius odio habebat et despiciebat eos, quos fide Christi imbutos opera fidei non habere deprehendit, dicens contemnendos et miseros esse eos, qui Deo suo, in quem crederent, obedire contemnerent.

3 Cœpta sunt hæc l biennio ante mortem Penda Regis: ipso autem occiso, cum Oswi, Rex Christianissimus, regnum ejus acciperet, factus est Diuna, unus ex præfatis quatuor Sacerdotibus, Episcopus Mediterraneorum Anglorum, simul et Merciorum, ordinatus a Finano Episcopo. Paucitas enim Sacerdotum cogebat unum Antistitem duobus populis præfici. Qui cum paucis sub tempore non paucam Domino plebem acquisisset, defunctus est apud Mediterraneos Anglos, in regione quæ vocatur in Feppingum. Suscepitque pro illo Episcopatum m Ceollach, et ipse de natione Scotorum, qui non multo post Episcopatu relicto reversus est ad insulam n Hy, ubi plurimorum caput et arcem Scoti habuere cœnobiorum: succedente illi in Episcopatum Trumhere viro religioso, et monachica vita instituto, natione quidem Anglo, sed a Scotis ordinato Episcopo, quod temporibus o Wifheri Regis factum est.

a Id est circa an. DCLII, ut num. 3, dicitur.

b Alti Peada dicitur, Ranulfo Cestrensi Weda, filius Penda, sive, ut hic vocatur, Pandan, crudelissimi Merciorum Regis. Penda occiso anno Christi DCLV, XV Novembr. Merciorum regno potitus est Oswius, et Peade genero suo regnum Australium Merciorum dedit. Sed hic an. DCLVII, proditiōe, ut traditur, uxoris suæ, nefarie interfectus est ipso Paschalis festi tempore.

c Successit hic S. Oswaldo fratri in regnum anno DCLXII, obiit Kalendis Martii an. DCLXX.

d Harpsfeldius Aluchefredam vocat, Cestrensis Ellfedam. Soror fuit S. Ellfedæ, de qua VII Februar.

e Ille Egfrido fratri anno DCLXXXV, XX Maii Sabbato, a Pictis interfecto, successit: obiit an. DCCV, XIV Decemb. Ejus uxorem Cestrensis aliique Kyneburgam vocant, de qua XV Septembr.

f De S. Finano Episcopo Lindisfarnensi agemus XVII Februarii.

g Murus ingens e cespitibus et palis ab Adriano primum, deinde a Severo (alii alias contra Caledonios prætenturas fecere) veluti Romanæ provinciæ limes, ductus est a mari Germanico ad Hibernicum, sive a Tina fluminis astuario usque ad Itunæ sinum. Egregie describitur a Cambdeno, qui Britannis dici ait Gual-sever, Gal-sever, Mur-Sever: Scotis Sottiswaith, Anglis et accolis The Picteswall, sive Pehitswall, id est, murum Pictium, The keepe-wall, id est, custodiæ murum, et per excellentiam The wall; antiquis

h i k

l
Primi isthic Episcopi.

m

n

o

EX BEDÆ.

tiquis vero Vallum barbaricum, Præteritram, Clusutam; *Dioni* *ἑταίριος*; Herodiano *ἑταίριος*; Antonino, Cassiodoro et aliis vallum, Bedæ murum. Hujus valli crebra occurrit mentio. Villam hanc regiam. Ad murum putat idem Cambdenus eam esse quæ nunc Wallowne dicitur, distatque ab Oceano XII millibus passuum.

h David Camerarius hujus natalem consignat XVII Januarii, ut ad eum diem dicemus. Sed cur inter Scotos eum referat non video, cum Beda diserite testetur Anglum fuisse.

i Idem Camerarius inter Sanctos Scotos hunc recenset XI Februarii et Bettam vocat cum Wigornensi fateturque ab aliis alio die coli; quo vero, nobis incertum est.

k Jure hunc, Beda assentiente, Scotis vindicat Camerarius, adscribitque, kalendis Augusti, et tradit Diunam, Diunam, Duiam, Dinam, Diurnam, vocari Godwinus Dwinam appellat.

l Ergo anno DCLII cum, ut diximus, occisus sit Penda an. DCLV. m Harpsfeldio dicitur Cellacus, Cellach Malmesburiensi, aliis Coellachus. Camerario præterea Colathus, Ceolachus, Colachus. Eum u Jami coli, ait idem Camerarius, uti et ms. quoddam Kalendarium SS. Ordinis S. Benedicti.

n Hy, sive Hu, quæ et Iona, insula Scotia: exigua, sed propter sanctissimorum ascetarum Columbae et sectatorum ejus palæstram celeberrima, vulgo Columbkil. De ea ad vilam S. Columbae IX Junii et alibi.

o Hic Pendæ filius, Peadae frater et successor, anno DCLIX adversus Oswium rebellavit, sibi que Merciorum regnum asseruit; obiit an. DCLXXV pater fuit S. Werburgæ, de qua in Februarii agemus.

CAPUT II.

S. Ceddæ Apostolus et secundus Episcopus Orientalium Saxonum.

Eo tempore etiam a Orientales Saxones fidem, quam olim b expulso Mellito Antiste abjecerat, instantia Regis Oswi receperunt. Erat enim Rex ejusdem gentis Sigbert, qui post c Sigbertum, cognomento Parvum regnavit, amicus ejusdem Oswi Regis : d qui cum frequenter ad eum in provinciam Northumbro- rum veniret, solebat eum hortari ad intelligendum deos esse non posse, qui hominum manibus facti essent : Dei creandi materiam vivam lignum vel lapidem esse non posse, quorum recisuræ vel igni absumarentur, vel in vasa quælibet humani usus formarentur ; vel certe depectui habita, foras projicerentur, et pedibus conculcata in terram verterentur. Deum potius intelligendum majestate incomprehensibilem, humanis oculis invisibilem, omnipotentem, et æternum, qui cælum et terram, et humanum genus creasset, regeret et judicaturus esset orbem in æquitate, cujus sedes æterna : meritoque, intelligendum, quia omnes qui voluntatem ejus, a quo creati sunt, disce- rant et facerent, æterna ab illo præmia essent percepturi. Hæc et hujusmodi multa cum Rex Oswi Regi Sigberto amabili, et quasi fraterno consilio saepe inculcarent, tandem juvante amicorum consensu credidit, et facto cum suis consilio, cum exhortatione faventibus cunctis et annuentibus fidei, baptizatus est cum eis a Finano Episcopo in villa regia, cujus supra meminimus, quæ cognominatur Ad murum, est enim juxta murum, quo olim Romani Britanniam insulam præcinxere, duodecim millibus passuum a mari Orientali secreta.

S Igitur Rex Sigbert æterni regni jam civis effectus, temporalis sui regni sedem repetiit, postulans ab Oswi Rege, ut aliquos sibi Doctores daret, qui gentem suam ad fidem Christi converterent, ac fonte salutati abluerent. At ille mittens ad provinciam Mediterraneorum Anglorum clamavit ad se virum Dei Cedd : et dato illi socio altero quodam Presbytero, misit prædicare verbum genti Orientalium Saxonum. Ubi cum omnia perambulantes multam Domino Ecclesiam congregassent; contigit quodam tempore eundem Cedd redire domum, ac pervenire ad Ecclesiam e Lindisfarnensem, propter colloquium Finani Episcopi : qui ubi prosperatum ei opus Evangelii comperit, fecit eum Episcopum in gente Orientalium Saxonum, vocatis ad se in ministerium ordinationis aliis duobus Episcopis. Qui accepto gradu Episcopatus, rediit ad provinciam, et majore auctoritate coeptum opus explens, fecit per loca ecclesias,

Presbyteros et Diaconos ordinavit, qui se in verbo fidei et ministerio baptizandi adjuverant, maxime in civitate, quæ lingua Saxonum f Ithancestr appellatur; sed in illa quæ g Tilaburg cognominatur : quorum prior locus est in ripa Penteamnis, secundus in ripa Tamesis : in quibus collecto examine famulo- rum Christi, disciplinam vitæ regularis, in quantum rudes adhuc capere poterant, erudiri docuit.

6 Cumque tempore non pauco in præfata provin- cia, gaudente Rege, congaudente universo populo, vitæ cælestis institutio quotidianum numeret augmen- tum; contigit ipsum Regem, instigante omnium bonorum inimico, propinquorum suorum manu inter- fici. Erant autem duo germani fratres qui hoc facinus patrarunt : qui cum interrogarentur cur hoc facerent, nihil aliud respondere potuerunt, nisi ob hoc seiratos fuisse et inimicos Regi, quod ille nimium suis pacere solet inimicis, et factas ab eis injurias mox obse- crantibus placida mente dimitteret. Talis erat culpa Regis, pro qua occideretur, quod Evangelica præ- cepta devoto corde servaret. In qua tamen morte ejus innoxia, juxta prædictum viri Dei, vera est ejus culpa punita. Habuerat enim unus ex his, qui eum occide- rant, Comitibus illicitum conjugium, quod cum Epi- scopus prohibere et corrigere non posset, excommu- nicavit eum, atque omnibus qui se audire vellent præcepit, ne domum ejus, intrarent, neque de cibis illius acciperent. Contempsit hoc Rex præceptum, et rogatus a Comite intravit epulaturus domum ejus. Qui cum abisset, obviavit ei Antistes : at Rex in- tuens eum, mox tremefactus desilivit de equo, ceciditque ante pedes ejus, veniam reatus sui postulans. Nam et Episcopus pariter desilivit, sederat enim et ipse in equo. Iratus autem, tetigit Regem jacentem virga quam tenebat manu, et Pontificali auctoritate protestans. Dico tibi, inquit, quia noluit te continere a domo perditum et damnatum illius, tu in ipsa mori habes. Sed credendum est, quia talis mors viri religiosi non solum talem culpam diluerit, sed etiam meritum ejus auxerit : quia nimium ob causam pietatis, quæ propter observantiam mandatorum Christi contigit.

7 Successit autem Sigberto in regnum Suidhelinus filius Sexbaldi, qui baptizatus est ab ipso Ceddæ in provincia Orientalium Anglorum, in vico regio qui dicitur h Rendlesham, id est, mansio Rendili; suscepitque eum ascendente de fonte sancto i Edelwaldus Rex ipsius gentis Orientalium Anglorum, frater k Annæ Regis eorumdem.

a Una de septem Saxo-Anglorum in Britannia dynastiis, Orientalium Saxonum fuit, cujus caput ad ipsos Cantii limites Londinum.

b Mortuo Seberto Rege Christiano, tres ejus filii, Sexredus, Siwardus, Sebertus, cultum idolorum restituerunt an. DCCVI, et Mellium Episcopum expulerunt.

c Sigbertus cognomento Parvus, Siwardi filius, patre ac pa- tris a Kingislo Rege Occidentium Saxonum et Quichelino filio ejus interfectis, regnum suscepit anno Christi DCCXII.

d Eadem paulo brevius narrat Westmonasteriensis ad ann. DCLXVIII Wigorniensis ad DCLII.

e Lindisfarne insula, vulgo Holy-land, id est, insula sacra, Northumbriæ littori opposita, multorum olim Sanctorum sedes.

f Westmonasteriensis vocat Ithancestriam, atque sitam in ripa Pente fluminis. Cambdenus in Trinobantibus ait, hoc flumen Blakewater ab accolis dici, olim Pant. De Ithancestria sic scribit : Superius ad Boreale litus foruit urbs priscae memorie, quam Ithancestre majores nostri dixerunt. Scribit enim ex Beda Radulphus Niger : Cæda Episcopus baptizavit Orientales Saxones juxta Maldoniam in civitate Ithancestræ, quæ erat in ripa Pant fluminis, quod currit juxta Maldoniam in Denny provincia, sed modo illa civitas submersa in flumine Pant. Locum digito signare non possum, flumen tamen Froshwell hodie dictum, prius Pante fuisse nominatum, minime dubito, cum alter ex ejus fontibus Pantswell nuncupetur : et Monachi de Coggeshall sic dixerunt. Sunt qui asserunt hanc Ithancestræ in extremo Centuriæ de Denny, promontorio impositam fuisse, ubi hodie S. Peters upon the wall, id est, ad agerem. Per hoc enim litus ageribus contra Oceanum irruentem vix agros tuentur accolæ. Ceterum hanc Ithancestræ Othonam fuisse quodammodo credo, ubi numerus Fortensium eum suo Preposito, inclinate Romano Imperio, sub Comite littoris Saxonici contra piraticas Saxonum depredationes stationem egit. Ab OTHONA ENIM IN ITHANA flexio

f
g

Construit monasteria.

Sigeberti Bo- ni cædes ne- faria :

prædicta a S. Ceddæ.

Ceddæ Suid- helinum Re- gem baptizat.

h

i

k

a

b

c

d

Rex Oswius Regem Orientium Saxonum Sigbertum convertit.

Mittitur ad ejus populum S. Ceddæ :

multos convertit :

e

fit Episcopus.

flexio non est duriuscula, et situs ad sinum, in quem plura flumina exonerantur, huic usui erat percommodus. *Hæc ille perquam curiose. Joannes Specus lib. 1. Theatri Britannia cap. 16. hæc omnia oculis exhibet, censetque Ithancestriam fuisse, ubi nunc vicus ille est S. Petri ad aggerem.*

g *Westmonasteriensis Tileburg vocat, modo Tilbury dicitur, constatque ex pauculis ad lavam Tamisis ripam casis. Cambdenus ait hic Ceadæ sedem fuisse, cum circa annum dcccxx. Orientales Saxones per baptismum in Christi Ecclesiam insereret. Sed qui id factum dicamus circa annum dcccxx. cum Oswius, cujus consilio fidem suscepit Sigbertus Bonus Sigebaldi filius, non nisi an. dcccxxi, regnare coeperit?*

h *Est hic locus in Suffolcia ad lavam Debeni fluminis ripam. De eo agit Cambdenus in Icenis.*

i *Hinc conjici potest, quo fere tempore baptizatus sit Suidhelinus, aut, ut Harpsfeldius scribit, Suidhelmus, Swidhelmus Cambdeno: nam anno dclx, occiso cum Penda Ethelero factus est Orientalium Anglorum Rex Edwaldus sive Ethelwaldus: obiit ann. dclxiv, quo jam Suidhelini successor Sigerus Orientalibus Saxonibus imperabat.*

k *Interfectus est Annas Rex piissimus a Penda an. dclv.*

CAPUT III.

Alia Ceadæ opera, abstinentia, mors.

Offertur ei
alibi locus
ardificando
cenobio.

a

b c

d

Id construct
loco deserto.

Isa. 35. 7.

e

Locum prius
jejunii et
precibus san-
ctificat.

f

Moritur peste.

Solebat autem idem vir Domini, cum apud Orientales Saxones Episcopatus officio fungeretur, sæpius etiam suam, id est Nordhumbrorum provinciam exhortandi gratia revisere. Quem cum a Edilwaldus filius b Oswaldi Regis, qui in c Deirorum partibus regnum habebat, virum sanctum et sapientem probumque moribus videret, postulavit eum possessionem terræ aliquam a se d, ad construendum monasterium, in quo ipse Rex et frequentius ad deprecandum Dominum verbumque audiendum advenire, et defunctos sepelire deberet. Nam et ipsum fideliter credidit, multum juvari eorum orationibus quotidianis, qui illo in loco Domino servirent. Habuerat autem idem Rex secum fratrem germanum ejusdem Episcopi vocabulo Celin, virum æque Deo devotum, qui et ipsi ac familiæ ipsius verbum et Sacramenta fidei (erat enim Presbyter) ministrare solebat, per cujus notitiam maxime ad diligendum noscendumque Episcopum pervenit.

9 Favens ergo votis Regis Antistes, elegit sibi locum monasterii construendi in montibus arduis ac remotis: in quibus latronum magis latibula, ac lustra ferrarum, quam habitacula fuisse videbantur hominum, ut, juxta prophetiam Isaia, in cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, eorerent viro calami et junci; id est, quod fructus bonorum operum ibi nascerentur, ubi prius vel bestia commorari vel homines bestialiter vivere consueverant. Studens autem vir Domini acceptum monasterii locum primo precibus ac jejunii a pristina flagitiorum sorde purgare, et sic in eo monasterii fundamenta jacere; postulavit a Rege, ut sibi per totum quadragesimæ tempus quod instabat, facultatem ac licentiam ibidem orationis causa demorandi concederet: quibus diebus cunctis, excepta Dominica, jejunium ad vesperam juxta morem protelans, nec tunc nisi panis permodicum et unum f ovum gallinaceum cum parvo lacte aqua mixto percipiebat. Dicebat enim hanc esse consuetudinem eorum, a quibus normam disciplinæ regularis didicerat, ut accepta nuper loca ad faciendum monasterium vel ecclesiam, prius orationibus ac jejunii Domino consecrarent. Cumque decem dies quadragesimæ restarent, venit qui clamaret eum ad Regem. At ille, ne opus religiosum negotiorum regalium causa intermitteretur, petiit Presbyterum suum Cymbellum, qui etiam frater germanus erat ipsius, pia cepta complere. Cui cum ille libenter acquiesceret, expleto studio jejuniorum et orationis, fecit sibi monasterium, quod nunc Lestinghem vocatur, et religiosi moribus juxta ritum Lindisfarnensium, ubi educatus erat, instituit.

10 Qui cum annis multis et in præfata provincia Episcopatum administraret, et hujus quoque monasterii, statutis Præpositis, curam gereret; casu con-

tigit, ut ad ipsum monasterium g tempore mortalitatis adveniens, tactus ibidem infirmitate corporis obiret: qui primo quidem foris sepultus est, tempore autem procedente in monasterio ecclesia est in honorem beatæ Dei Genitricis de lapide facta, et in illa corpus ipsius ad dextram altaris reconditum. Dedit autem Episcopus regendum post se monasterium fratri suo Ceadda, qui postea Episcopus factus est. Quatuor siquidem, quos diximus, germani fratres, Cedd, et Cymbil, et Ceulin, et Ceadda (quod raro invenitur) omnes Sacerdotes Domini fuere præclari, et duo ex eis etiam summi Sacerdotii gradu functi sunt.

11 Cum ergo Episcopum defunctum ac sepultum in provincia Nordhumbrorum audiretur, fratres qui in monasterio ejus erant in provincia Orientalium Saxonum, venerunt illo de suo monasterio homines circiter triginta, cupientes ad corpus sui Patris aut vivere, (si sic Deo placeret) aut morientes ibi sepeliri: qui libenter a suis fratribus et commilitonibus suscepti, omnes ibidem superveniente præfata pestilentia clade defuncti sunt; excepto uno puerulo, quem orationibus Patris sui a morte constat esse servatum. Nam cum multo post hæc tempore viveret, et Scripturis legendis operam daret, tandem didicit se aqua baptismatis non esse regeneratum, et mox fonte lavacri salutaris ablutus, etiam postmodum ad ordinem Presbyterii promotus est, multisque in Ecclesia utilis fuit. De quo dubitandum non crediderim, quin intercessionibus (ut dixi) sui Patris, ad cujus corpus dilectionis ipsius gratia venerat, sit ab articulo mortis retentus, ut et ipse sic mortem evaderet æternam, et aliis quoque fratribus ministerium vitæ ac salutis docendo exhiberet.

a *Edelwaldus, Wigorniensis Ethelwaldus, Oidwaldus Westmonasteriensis, an dcl, S. Oswino (de quo xx Augusti agemus) in regnum Deirorum successit permittente Oswino patre. Eo mortuo regnum datum Alfredo Oswii filio.*

b *Collitur S. Oswaldus v. Augusti.*

c *Erat Northumbria divisa in Bernicis et Dieros; hi Australiores.*

d *Videtur desiderari, accipere, vel quid simile.*

e *Isaia cap. 35, v. 7, ita habet: In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami et junci, arbitrorque omnino Bedam scripsisse oreterur viror calami, etc.*

f *Est quidem Quadragesimæ tempore interdictus ovarum et lactinorum usus, nisi ob penuriam piscium alicubi eum indulgeant Antistes. Sed verisimile est, aut Ceadæ ob stomachi imbecillitatem eo cibo fuisse opus, aut certe apud Scotos eam Ecclesiasticæ abstinentiæ legem aut consuetudinem necdum fuisse receptam. Et quamquam de ea re pridem ad S. Augustini quæstia rescripserat S. Gregorius, id tamen Scotti, apud quos Ceadæ eruditus erat, non adniserunt, nec forte audierant. De hac autem salutari abstinentia præclare disserit Stephanus Fagundes Noster in opere de Præceptis Ecclesiæ, et præsertim in apologetico de hac ipsa questione libello.*

g *Beda lib. 3, cap. 27, testatur anno dclxiv, subitam pestilentiam hunc primo Australibus Britannia plagis depopulatam, deinde Nordhumbrorum quoque dittonem, et Hiberniam. Ea igitur extinctus est S. Ceadæ, ut tradit Wigorniensis ad eundem annum.*

CAPUT IV.

Alia Ceadæ opera, ac miracula.

Cum eo tempore Monachi Huenses, omnesque Septentrionales Scoti in celebrando Pascha aliisque nonnullis ritibus a Romana Ecclesia discreparent; habita est in Anglia in monasterio S. Hildæ (de quo ad ejus vitam xvii Novemb.) super ea præcipue questione Synodus anno Christi dclxiv, regni Oswii Regis xxii, ut refert Beda lib. 3, cap. 23, in qua erat etiam venerabilis Episcopus Ceadæ, jam diu ordinatus a Scottis, qui et interpres in eo Concilio vigilantissimus utriusque partis extitit. Consultata isthæ Scottorum observatione, Cedd, ut idem ait Beda cap. 26, relictis Scottorum vestigiis ad suam sedem rediit, utpote agnita observatione Catholici Paschæ. Sed de illa tota questione alias erit dicendi locus. Consuli interea potest Egidii Bucherii nostri commentarius in Victorii Canonem

Ex BEDA.

9

Ejus fratres.

Monachi 29
ad ejus sepulchrum moriuntur.

Unus servatur ejus meritis.

Ceadæ Synodo
Streameshæ-
lensi interest.

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
EX MSS.
Animam Ce-
addæ fratris
ad cælum de-
portat.

nomem Paschalem cap. 10. Hujus Concilii meminit Wigorniensis ad eundem annum.

13 Idem Bedæ lib. 4, cap. 3, refert cum S. Ceadda de mundo transiret, visam a quodam viro sancto animam Ceddæ fratris ipsius cum agmine Angelorum descenditium de cælo, et assumpta secum anima ejus ad cælestia regna redire. Retulit id S. Higbaldus Abbas, de quo agemus xxii Septembris. Vitam

S. Ceddæ ex hac contractam habet Joannes Capgravius. De eodem agit Harpsfeldius sec. 7, c. 13, 22, etc. Florentius Wigorniensis in Chronico, præcipue ad annum dclm. Ranulphus Cestrensis lib. 3, c. 15 et 16. Mathæus Westmonasteriensis ad an. dclxix et alibi. Wilhelmus Malmesburiensis lib. 1, de Regis Anglor. cap. 6, et lib. 2, de Pontificibus Anglor. Polydorus Vergilius lib. 4, Histor. Angl. et alii innumeri.

DE S. TILLONE PAULO MONACHO IN GALLIA.

CIRCITER AN.
CHRIST. dcc.
VII JANUARI.
S. Tillonis
natalis.

Tillonis, sive Tyllonis, aut Hillonii, sanctissimi Monachi nomen in pluribus commemoratur Martyrologiis hoc die; nominatim a Carthus. Colonien. et Molano in Addit. ad Usuard. Martyrolog. Coloniensi, Belgico, Germanico; Maurolyco, Galesin. Wion. Ferrario, Menardo, ms. Florario: licet in plerisque Stilo aut Stillo non recte vocetur. At ms. Martyrol. monasterii S. Martini Treviris, et Carthus. Colon. in Addit. ad Usuard. iterum v Janu. eum referunt.

Vita.

2 Vitam ejus ex Claromaresceni Cisterciensium in Artesia monasterii ms. codice damus, ab anonymo Monacho, ut ex Præfat. patet, conscriptam. Habemus et ms. de eo Officium, in quo hæc recitatur Oratio: Deus, qui Beatum Tyllonem Confessorem tuum, piisque doctorem atque ministrum, infra collegium Deo psallentium præfecisti; quique illum honorem mundanum fugere, ac eremum petere monuisti: concede nobis, quæsumus, ut qui ejus festivitatem celebramus, ejus apud te pro nobis semper suffragia sentiamus. Per Dominum nostrum. Vitam ejus compendio narrant Hugo Menardus lib. 1 Observationum, Guilielmus Gazæus in Historia Ecclesiastica Belgii, Andreas Saussayus in Martyrologio Gallicano; atque hic tradit ossa ejus et cineres Sollempiaci asservari.

Invocatur
contra febres.

3 Molanus in Natalibus SS. Belgii, inter cetera ita scribit: S. Hillonii festum postridie Epiphaniæ Domini in Yseghem solemne est, quod etiam ab accolis colitur pro sanatione febrium. Eodem die celebratur festum ejus in parochia Gids apud Rollariam, ubi ad memoriam ejus multa edita sunt miracula. Cur autem in Yseghem patronus colatur, causam allegant, quod S. Eligius, cum ad Flandros convertendos e Francia venit, eum servum suum, comitem assumpsit, et ad Yseghemenses, ut eos in fide Catholica instrueret, destinavit. Cui etiam conversionem suam, Dei gratia cooperante, acceptam ferunt. Pingitur ut Abbas cum pedo in sinistra manu, cum calice in dextera, ex quo eo vivente infirmi sanitatem potabant. Hactenus Molanus. Rollaria, quæ et vulgo Rosselaria, est celebre Flandriæ municipium. Iseghem inter Contracum et Rosselariam pagus est, Comitatus titulo ornatus.

Consultitur a
S. Bonito.

4 XV Januarii in vita S. Boniti ista habentur: Qua de re pergat ad quemdam opinatissimum Dei famulum Tillonem, cognomento Paulum, ut ab eo accepto consilio, voto compleret quod mente conceperat. Quo cum pergens Sollempiacense tenus pervenisset Symionem hoc monasterium, etc. Idem commemorat Joan. Savaro in Originibus Claromontanis, qui S. Tillonem Abbatem Sommonensem vocat. Cum vero ex eadem S. Boniti vita constet, ejus electionem a Theodorico II probatam agente Pipino Herstallo, hinc de S. Tillonis ætate fieri conjectura potest, cum an. vxcxi, suscepisse primum totius Neustriæ magistratum Pipinus tradatur. S. Auodenus in vita S. Eligii lib. 1, cap. 10. Pollebat itaque magis et magis in vigiliis, in jejuniis, atque in caritate: fabricabat in usum Regis utensilia complurima ex auro et gemmis. Sedebat

Ejus ætas.

fabricans indefessum; et contra eum Tylo vernaculus ejus ex genere Saxonicæ, qui magistri vestigia sequens, et ipse postmodum venerabilem vitam duxit. Agit de S. Tillone Aubertus Miræus in Fastis Belgicis, traditque a nonnullis Tillmannum appellari.

VITA

Ex ms. Claromarescano.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Igitur cum gentiles poetæ studeant sua figmenta Prolixis pompare stylis, et Sæva nefandarum renovent contagia rerum; ac Plurima Niliacis tradant mendacia biblis; ut eorum vana tantum discurrat gloria, quorum laudem veterum nectunt mendacia; cur nos Christiani salutifera taceamus miracula Christi, cum possimus sermone vel tenui, ædificationis historiam pandere plebi? præsertim et cum Ecclesiastica traditione, et Apostolica admoneamur auctoritate, de Sanctorum miris, seu virtutibus, nonnulla commemorare, ut scriptum est: Memoria Sanctorum cum laudibus. Et illud: Laudemus viros gloriosos, qui vicerunt regna mundi, ut sit memoria eorum cum benedictione, et nomen illorum permanet in æternum. Nos in Christi laudibus recitare Sanctos debemus, quoniam revera Christi est muneris, quidquid in Sanctis ejus laudabile est.

Laudandi
Sancti, et in
eis Christus.

Prov. 10. 7.
Eccli. 44. 1.

2 Quia ergo omnium pæne miracula Confessorum, et multiplices victoriae Martyrum, litterarum monumentis jam habentur indite; nos modo vel exiguum, juxta qualitatem ingenii, tentabimus librum, in quo de ortu, et vita, gloriosoque obitu sancti ac beatissimi Confessoris et monachi Tillonis, adjuvante superna gratia, explicandum suscepimus. Id etiam ante nos jam tentatum ab aliquibus ex nostris monachis, eruditissimis viris, comperimus. Sed quamvis nos ad tantæ rei narrationem minus simus idonei, tamen fratrum caritate frequenter exposcente, si Dei juverit favor, quæ optime mihi comperta sunt, et quæ ad memoriam Dominus reduxerit, quamquam imperito digeram stylo, non leporem sermonis requirens, Sancti simplicem vitam simplici sermone, ipsius animatus precibus, enarrare tentabo: ejus vitæ cursum sermone inculco, legenti tamen amoris obtentu ferre conabor in publicum, ut ejus est vita cum Christo, memoriæ gloria relatu celebretur in mundo, atque in hominum ore dulci commemoratione vivat in terris, qui cum Angelorum costibus vivit in caelis.

Vita S. Tillonis scripta ab aliis.

3 At ego cum ultra vires meas præsumo nimium, imperitiæ meæ timeo, cum etiam doctissimi viri, quidquid de eo dicere poterunt, minus proculdubio sit quam meretur: tamen ardore dilectionis, plus in illo quid velim, quam in me quid possim, consideravi. Nam cum sim debitor decem millium talentorum, velut exiguum meæ rusticitatis reddere debitum festino, culpam scilicet metuens silentii incurrere, si agnita miracula, ut piger servus, silentio abscondam

*Styli excusa-
tio.*

dam. Unde Lectorem obsecro, ut vilitatem nostri sermonis non usque quaque despiciat: quia etsi utcumque eloquentiae possit oratio promi, ita stylum placet corrigere, ut nec simplicibus quibusque Grammaticorum displiceat, nec scholasticos etiam nimium a contentis rusticitate offendant. Adest plasmator ille, qui linguae infantium facit disertas, cujus gratiam nobis adesse supplices optamus, ut ipso annuente, Confessoris sui palmam gradatim narrare possimus.

4 Quapropter Lectores obsecramus, et per gloriam apparitionis Christi precamur, ut ad nostram hanc simplicitatem oratio, per incolumem statum Catholicae servetur Ecclesiae. Sed praemium laboris nostri ultima, confido, pensabit dies. Sed ne proluxa praefatio prius fastidium generet, quam Lector oculum historiae inclinet, nobis quidem verecundiam, fratribus autem obedientiam impendimus. Confido enim quod devotionem non offendo, cum possim sermone vel tenui ad adificationem, historiam pandere plebi. Ne in hujus arumna exilii, laqueo capti teneamur, tanto ad supernam gratiam tendere oportet, quanto huic mundo inhaurere minus juvat: quia si consideremus, quae et quanta nobis promittantur in caelis, vilescunt omnia quae cernuntur in terris.

a Ita vs. forte contemptus.

CAPU TI.

S. Tillonis genus, conversio, sancta conversatio.

Fuit vir vitae venerabilis ex genere Saxonico, Tillio nomine, quem praereverentia sanctitatis, Pauli nomine vocare coeperunt. Natus ergo est ex parentibus a Arianis. Ergo cum haberet parentes idolis deditos, rosa, ut dicitur, de spinis floruit. Exinde jam divina, ut credo, gubernante providentia, raptus a parentibus suis de patria sua, Galliam quae circa Rhenum est, more venali ductus est remigando.

a
Tillo in Galliam vendendus ducitur.

Ab Eligio redimitur.

6 Erat tunc B. Eligius captivorum redemptor: habebat namque maximum in hujusmodi opere studium. Sane ubicumque venundandum intellexisset mancipium, magna cum festinatione et misericordia accurrens, mox dato pretio liberabat captivum; nonnumquam vero agmen integrum, et usque ad centum animas, cum de navi egredierentur, pariter redimebat, sed praecipue ex genere b Saxonum, qui abunde eo tempore veluti greges pecudum, a sedibus propriis evulsi, in diversa distrahebantur: inter quos etiam inventus B. Tillo et redemptus est.

7 Cum autem vidisset eum S. Eligius juventute infantiae aspectu decoratum, et pulcherrima facie hilarum vultu, tradidit eum monachis c Sollemaniensis monasterii, litteris imbuendum. Commendavit illum sancto viro d Rimailo Doctori, qui eo tempore Ecclesiae Sollemaniensi praerat Pastor. Sic demum Catholica religione imbutus, salubrem vitam adeptus, studio erudiendi honoratur. In tantum divina gratia illustratur, ut multi mirarentur eloquentiam ejus in verbis: cujus sermo dulcis, ore mellifluo fragrabat cunctis. Cor senile gerens, semper obedientiae erat intentus, in omni parte probatus, conversabatur in aula devotus: oderat quippe superbiam, diligebat virtutem; sectabatur itaque inefficientem caritatem, mansuetudinem, et humilitatem, erat quoque serenus aspectu, et tranquillus moribus, semper opera bona factis amplius quam verbis ostendens: diligebat enim Dominum ex toto corde suo, et ex tota anima, et ex tota mente sua, nihilque Christi amori praeponebat, semper mens ejus caelestia meditabatur.

8 Cum ergo videret Pater monasterii tantum filii ingenium, tradidit eum imbuendum domino suo, Sancto videlicet jam dicto Eligio, fabro auri probatissimo, qui videlicet tunc temporis in palatio Dagoberti Regis Francorum, publicam in opere auri officinam

gererat, a quo in brevi hujus officii usum plenissime edoctus, coepit intra fines regionis in Domino laudabiliter honorari. Fabricabat ipse B. Tillo in usu Regis utensilia quam plurima, ex auro, argentoque et gemmis; qui et magistri vestigia in omnibus sequens, sedebat ad opus praedictum, et codicem sibi metipso oculis habebat apertum, ut in opere laborans, divinum etiam perciperet mandatum. Sic igitur duplum gerens officium, manus usibus hominum, mentem usui mancipabat divino: gerebat enim jam tunc simplicitatem columbae, ne cuiquam machinaretur dolium; habebat et serpentis astutiam, ne aliorum supplantaretur insidiis. Dignum quoque in cunctis gerens ingenium, facile loquebatur et pure.

9 Ecclesiarum etiam conventiculis frequenter intererat, et quaecumque ibi ex divinis Scripturis recitabantur, aurem libenter accomodans, avidissime hauriebat, atque ita omnia in cordis sui memoria retinebat, ut etiam cum absens esset, ea quae dicerat, meditatione intentissima ruminaret. Utebatur jam Dominico praeepto, quo dicitur: Quaecumque vultis ut faciant vobis homines, et vos eadem facite illis. Et illud: In qua, inquit, mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Unde et vice quadam, cum opera, quae in usu fabricae patrarat, e. . . . Domino suo strenue serviebat, aut certe in ecclesia die noctuque cum eo erat. Ex hoc nempe ad altiora consurgens, factus est vir peritissimus, atque in omni arte fabricandi doctissimus; invenitque gratiam in oculis S. Eligii et coram cunctis ministris ejus.

10 Non post longum spatium cum B. Tillo jam juventutis ageret aetatem, cupiens se vas Deo exhibere sanctificatum, metuensque ne aliqua suum peccata delicta fuscarent, omnia adolescentiae suae coram Sacerdote confessus est acta; sicque austerum sibi imponens poenitentiam, coepit resistere carnis colluctationi, spiritus fervore castigans se in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in patientia multa, atque in caritate non ficta, secundum Apostolum. Proponebat namque sibi adversus ingentes praesentes carnis ardores, futuri supplicii ignes; ac memoria ardoris gehennae, ardorem excludebat luxuriae. Orabat praeterea jugiter pro donis caelestibus, deprecabatur Dominum diebus ac noctibus, illud ex libro Job crebrius revolvens: Ego, inquit, deprecabor Dominum, et ad Deum ponam eloquium meum, qui facit mirabilia magna absque numero: qui ponit humiles in sublime, et morientes in sospitate erigit.

11 Adimebat sibi saturitatem panis, ut caelestem posset promereri panem: et os quidem ei jejuniis pallebat, corpus aridum marcescebat; sed mens durius semper aeternae patriae amore aestuabat; et unde graviora recordabatur, inde patientius leviora portabat: semper enim terminum vitae praesentis intuens, futuram Dei sententiam et metuenda judicia formidabat, sciens scriptum: Beatus homo, qui semper est pavidus. Et illud Apostoli: Cum timore et tremore vestram salutem operamini, nec non et illud Job dictum: Semper enim quasi tumentes super me fluctus, timui Dominum. Ad Domini pedes noctibus jacebat, manibus pectus tundens, lacrymis genas rigans, amaroque suspitio oculis ad caelum levatis, illum semper respiciebat, quem fortasse in minimis delinquendo offendere timebat, lacrymabili voce ingeminans: Tibi soli peccavi, miserere mei secundum magnam misericordiam tuam.

a Id est, Gentilibus, ut patet ex sequentibus. Sic imperiti solent omne genus infidelium per notam sibi speciem exprimeret; ita Genios quidam vocant. alii Lutheranos, omnes haereticos.

b Fustus hoc in S. Eligii vita traditur. Idem eadem fere aetate magis Anglorum fuit, qui et ipsi Saxonice erant originis. Ceterum in Veromanduis venditum Tillonem ait Saussayus.

c Celebre Oranium Benedictini in agro Lemovicino monasterium, de quo in vita S. Eligii 1 Decemb. S. Remaelli in Septemb. et alibi mentio erit. Ejus ad annum 637 meminit Sigebertus Gemblacensis.

d Claud. Robertus Rumasilum vocat, Molanus Rymailum.

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
EX MSS.
Inter operandum lectioni vacat.

Frequens in ecclesia.

Matth. 7. 12.

Marc. 4. 24.

e

Confessione animam expiat.

2. Cor. 6. 6.
Carnis vitia gehennae metu refranat.

Job. 5.

Semper mortis et judicii memor.

Prov. 28. 14.
Phil. 2. 12.
Job. 31. 23.

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
EX MSS.

Hugo Menardus Remaclum. Et sane fuit S. Remaclus S. Eligii
discipulus, praeiitque post eum Solemniacensi cenobio.
e Hic aliquod deest.

CAPUT II.

Sacerdotium, praefectura, monita.

Simoniaci in
Gallia repraesentati.

a

Deinde crudeliter in diebus illis Simoniaci haeresis pullulabat, et in urbibus, et in cunctis finibus Francorum regni. Sollicite tamen pro hoc invigilabant sancti Episcopi, Eligius, et a Audoenus. Et in commune cum ceteris viris Catholicis habito Concilio, suggererunt Principibus et Optimatibus ut mortiferos viros cito delerent de corpore Christi, id est, universali Ecclesia. Habuit itaque effectum pia petitio eorum, et libenter obtinuerunt, quod devote rogaverunt. Tunc placuit omnibus simul cum Regis imperio, ut nullus pretio dato, ad Sacerdotale admitteretur officium, qui velut lupi rapaces munera dando, mercari putabant dona Spiritus sancti; sed potius viri vitae irreprehensibilis ad officium Presbyterii eligerentur.

Tillo fit Abbas.

b

13 Post haec elegit S. Eligius S. Tillonem ad supradictum officium, b ut praesent monachis Sollemniacensis Ecclesiae. Ille namque in misericordia Christi confidens, considerabat, ut sicut quotidie peccamus, ita quotidie elemosynae essent, quibus piacula tergerentur; et ob hoc pecuniam suam cum Domino dividens, gaudebat substantiam suam Christo sociare. Hujus namque apud suos monita fuerunt nulla alia, quam divina mysteria, et fundamenta aedificandae spei, et firmamenta corroborandae fidei.

Eremum petit.

c

14 Itaque hic miles Christi egregius postquam audivit obitum c B. Eligii, videns se etiam in monasterio miris honoribus affici, perrexit ad fines Arvernorum, et mutato nomine cepit vocari Paulus. Sicque ad interiora montium transiturus, quia nunquam, ex quo monachus esse ceperat, in urbibus mansit, egressus per viam solitudinis intravit silvam, sicque ad mediterranea confugit loca. Quae cum diu lustrans reperisset congruum locum inter secretos asperosque montes, quo vix reptando manibus et genibus potuit accedere; introgressus contemplatus est amoenum valde et remotum locum, arboribusque hinc inde circumdatum, habentem etiam aquas de supercilio collis irriguas, sed et pomaria plurima. Movebatur ipsius nemoris amenitate, eremitica habitacula olim fore. Cumque ad eum locum pretioso vestigiorum niteretur conamine, aspectu intuens cernere meruit quod optabat. Praebuit celsitudo montis officium tendens ad Austrum; pendentibus enim scopulis, saxa immensa tenduntur ad Austrum. Nec procul habebatur fons aquae vitae, qui perduxit lympham inter frondes nemoris. Vir Domini habitacionis congaudens, habitacionem se loci illius Deo devovit: putabat enim mens sancta eremi lucrum aeternae vitae congruere. Multae namque fuerunt tentationes ejus, et die noctuque variae daemonum insidiae; quas si omnes velim enarrare, modum excedam voluminis. Herbarum succo, et paucis pomis vescebatur semel in die, post Solis occasum. Post triduum vel quadriduum sumebat panem et sal, potuque perpaucis deficientem animam sustentabat orans frequenter et psallens, et rastro humum fodiens, ut juniorum laborem, labor operis duplicaret. Imitabatur monachorum Aegypti disciplinam, et Apostoli sententiam dicentis: Qui non operatur, non manducet. Sic attenuatus erat vir sanctus, et in tantum exhausto corpore, ut ossibus vix haereret.

Ejus in victu austeritas.

2. Thess. 3. 10.

Arma contra daemones.

15 Quadam vero nocte tentator adfuit, eique importune insistere cepit. Intellexit miles Christi daemones ludibria, et provolutis genibus, Crucem Christi signavit in fronte; talique armatus casside, et lorica fidei circumdatus, jacens fortius deprecaba-

tur. Super nudam humum semper cubitabat, vestem, qua semel fuerat indutus, nunquam lavans, et superfluum esse dicens munditias in cilicio querere. Nec mutavit alteram tunicam, nisi prior penitus scissa esset. Scripturas quoque sanctas memoritur tenens, post orationem psalmos quasi Deo praesente recitabat.

Habitus severitas.

16 Exinde cum diu esset in eremo, notus factus est omnibus loci illius incolis, sicque nobilioribus indicatum est, et ipse cepit vocare Paulus. Plurimis jam ad se venientibus viris religiosus et mulieribus honestis, exhortabatur eos, dicens: Credite in Deum Patrem omnipotentem, et in Jesum Christum filium ejus, pariterque in Spiritum sanctum, qui est trius et unus Deus. Mentem a cogitationibus vanis, carnem ab immunditiis servate puram; odite vanam gloriam; orate sapissime.

Exhortationes ad populum.

17 Plures quoque per eum Dominus liberavit a variis infirmitatibus. Nunquam tamen pro incolumitate curatorum, est inflatus ad gloriam: non enim suam aut cujusquam hominum, hanc esse medicinam, sed Dei solius praedicabat. Sic hostem praeterea invisibilem orationibus et precibus repellere jugiter contendebat, pugnans ore, non gladio; orationibus, non telis; precibus, non ferro.

Miracula.

18 Sed cum notum factum esset omnibus Arvernorum urbium habitatoribus, quod vir sanctus in solitudine esset, efferebatur ei testimonium ab omnibus, in tantum, ut multi videndi eum desiderio et studio requirerent, atque ut ante cellulam ejus tumultus fieret cum magno favore. Deinde rogatus a religiosus viris, ut exinde egrediretur, et monasterii cellam, ubi commodum prospiceret locum, edificaret reperit amoenum locum, ibique cellulam facere cum magna industria cepit. Quod cenobium vocavit d Braggette: ibique orationi intentus, hymnis et lectioni vacabat. Plures quoque ex diversis provinciis usque ad e tricennum monachos congregavit, et omnes eum Paulum vocabant. Confluebant ad eum undique advenae, vel monachi, et quidquid ei ab aliquo largiebatur, totum pauperibus distribuit. Obstupebant universi oris gratiam, et corporis dignitatem, quod nec per quietem intumuerat, nec jejunii certamine faciem pallor obsederat. Tam mira namque animi puritas in eo fuit, ut nunquam hilaritate nimia resolutus esset in risu.

Ingens ad eum concursus.

Monasterium conditum.

d

e

f

Monachis datae exhortationes.

Curam parvo venale.

19 Quadam namque die congregati fratres rogabant, ut sibi salutifera largiretur praecipua; qui Prophetica fiducia exaltans vocem, aiebat, f ad omnem mandatorum Dei disciplinam, Scripturam posse sufficere. Sed hoc optimum fore dicebat, si mutuis se invicem fratres consolarentur sermonibus. Et vos ergo, inquit, ut Patri mihi referte quae nostis, et ego quae per longam aetatem consecutus sum, sicut filiis indicabo. Hoc sit autem primum cunctis in commune mandatum, nullum in accepti propositi vigore lassescere, sed quasi incipientem augere semper debere quod cepit; praesertim cum humanae vitae spatia aeternitati comparata brevissima sint. Ita exorsus vir sanctus siluit, admiratus magnam Dei largitatem. Rursusque adiecit dicens: In praesenti hac vita aequalia sunt pro rerum commutatione commercia, nec majora recipit ab eemente qui vendit; promissio autem vitae sempiternae vili pretio comparatur. Ergo, filii, non vos aut taedium defatiget, aut vana gloriae delectatio ambiat: non sunt enim condignae passiones hujus temporis, ad superventuram gloriam, quae revelabitur in nobis. Ut enim contemnit aliquis unam aeream drachmam, ad centum aureas comparandas; ita etiam qui totius orbis dominium relinquit propter nomen Domini, centuplum in sublimi sede percipiet. Illud summopere perspicere debemus, quod si nos velimus retinere divitias, lege mortis ab ipsis divellemur invitati. Cur ad lucranda regna caelestia

caelestia non ultro relinquimus, quod lucis istius fine perendum est? nihil curæ sit monachis, quæ secum auferre non possunt. Illud potius debemus expetere, quod nos ducat ad cælum, sapientiam scilicet, castitatem, justitiam, virtutem, sensum pervigilem, pauperum curam, fidem in Christo robustam, animum iræ victorem, et hospitalitatem. Hæc sectantes in terra, mansionem nobis secundum Evangelium præparemus in cælo. Ideoque deprecor ut ad finem propositi omni labore tendamus. Nemo post tergum respiciens Loth imitetur uxorem, præsertim cum Dominus dicat, nullum ponentem manum super aratrum, et respicientem retrorsum, dignum esse regno cælorum. Respicere autem retrorsum, nihil aliud est, quam in eo ponere quod coeperit, et mundanis rursum desideriis obligari. Animam nostram commendavit nobis Deus; servemus propositum, quale accepimus. Nemo caussari potest extrinsecus situm, quod in se nascitur. Facturam suam qui fecit, agnoscit: opus suum inveniat ut creavit. Sufficit nobis naturalis ornatu, nec deturpes, homo, quod tibi largitio divina concessit; quia opera Dei immutare velle, polluere est. Illud etiam sollicite providere debemus, ut tyrannicam superemus iram, quia scriptum est: Ira viri justitiam Dei non operatur.

Luc. 9. 62.

Jac. 1. 20.

Pro. 4. 23.

Eph. 6. 12.
Dæmoni sollicite resistentium.

2. Cor. 2. 11.

Job. 41. 10.

Minæ ejus et promissa spernenda.

Ps. 38. 2.

20 Divina præceptum vocis est, ut jugi custodia tueamur animum, quia exercitos ad supplandandum habemus inimicos, contra quos nobis, secundum Apostolicam contestationem, pugna sine fœdere est; ait enim B. Paulus: Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principatus et potestates hujus mundi, adversus spiritualia nequitia in cælestibus. Ingens eorum turba peristum volitat aërem, non procul a nobis hostium caterva discurrit. Et hoc primum mentibus nostris affigere debemus, nihil Deum fecisse quod malum est, nec ab ejus constitutione, dæmonum coepisse principium: pervertitas ista non naturæ, sed voluntatis est vitium: boni etenim, utpote a Deo conditi, sed proprio mentis arbitrio ad terras ruere de cælis; et nunc nostri torquentur invidia, atque universa commovere non cessant, ne pristinis eorum sedibus succedamus. Idcirco necessarium est donum spirituum discernendorum a Domino petere, ut possimus tantas fraudes eorum Dominicæ Crucis evellere vexillo. Hoc munere quoque Paulus accepto dicebat: Non enim ejus ignoramus astutias; hostile illis contra omnes Christianos odium est, maxime contra monachos: eorum semitis laqueos semper prætendunt, eorumque mentes impiis atque obscœnis cogitationibus nituntur avertere. Denique et ipsum diabolum *g* B. Antonius a se visum asseruit, quem et B. Job Domino revelante cognoverat: Oculi ejus ac si species luciferi, et ex ore ejus procedunt lampades incensæ: renes quoque ejus incendium spargunt, et ex naribus ejus fumus egreditur, quasi de fornace æstuant: anima ejus ut pruna, et flamma ex ejus ore glomeratur. Sic ille inimicus funereas evomens voces, aliquos bene viventium frequenter illaqueat. Sed nos, fratres, nec pollicitationibus ejus credere, nec minas aut terrores formidare debemus: fallax enim semper, nihil veri promittit, et hamo Crucis, ut draco, aduncatus a Domino est, et capistro ligatus ut jumentum, et quasi mancipium fugitivum vinculis circulo, et armillalabia perforatus, nullum omnino fidelium devorare permittitur. Contemnenda est, filioli, penitus cum inanibus verbis ejus superbia atque jactantia: fulgur quo lucere se simulat, non verus splendor est; sed quibus arsurus est indicat flammam. Nos vero Sanctorum vestigiis inherentes, eadem gradiamur via, qua ille gradiebatur, qui memoratas fallacias prævidens canebat: Cum consisteret adversum me peccator, obmutui, et humiliatus sum, et silvi a bonis. Solent ipsi dæmones nocte venientes, Angelos se fingere, laudare homi-

num studia, mirari perseverantiam, futura præmia promittere. Quos cum videritis, tam vos quam domos vestras armate Crucis signaculo, et confestim solventur in nihilum.

21 Postquam B. Tyllo, quem illi Paulum assererant, dicendi finem fecit, lætantes cuncti in variis virtutibus cupide exardescerant. His ita transactis, jugiter intentus manebat divinis officiis: erat enim eleemosynis largus, in vigiliis sedulus, in oratione devotus, in caritate perfectus, in humilitate profusus, in sermone præcipuus, in doctrina paratus, in locutione cantus, in conversatione sanctissimus, in nulla mundi compage catenatus, in obsequio servorum Dei succinctus, in prosperis et adversis cælo semper intentus. Denique cum frequenter ad eum confluerent monachi ac religiosi viri, non potuerunt saturari eloquio illius.

a De S. Audeno agemus xxiv Augusti.
b Abest a catalogo Abbatum Sollempiensium apud Cl. Robertum.

c Contigit S. Eligii obitus an. dclx. initio regni Lotharii. Sausseyus ait, Tillonem onus, invito impositum, sponte excussisse.
d Molan. Braggette. Non meminil hujus monasterii Cl. Robertus in Gallia Christiana.

e Molanus et And. Saussayus tradunt eum ccc monachis isthic præfuisse.

f Hæc et sequentia monita ex vita S. Antonii xvii Januarii sumpta sunt.

g Vitæ ejus cap. 16, in editione Rosweydi id refertur.

CAPUT III.

Miracula ante et post mortem.

Quodam vero tempore a venit in desiderio ei. ut monachos Sollempiensium monasterii, quibus jam dudum præerat, visitaret. Deinde cum quadam nocte omnes pausare coepissent fratres, magna gravitate somni sunt oppressi, ita ut ipse relicto monasterio cum duobus discipulis iter arriperet ad supradictum cœnobium. Ubi cum pervenisset, cum gaudio a fratribus est receptus, quia nunquam eum in hoc sæculo cernere cogitabant, et ita jugiter oblationem immolabant augmentationis, ut propago beatitudinis in palmitate, et palmis fructiferam salutem emanaret. Quis valet enarrare, quanta alumnus Christi Tillo devotione, quantaque humilitate in prædicto monasterio inter fratres incedebat? Erant igitur in eo loco tabernacula plena divinis choris psallentium, legentium, et orantium, tantumque jejumandi, et vigiliarum ardorem eunctorum mentibus sermo ejus affixerat, ut future spei aviditate, ad caritatem mutuum, et misericordias indigentibus exhibendas jugi studio laborarent. Quis tantorum monachorum cuneos aspiciens, quis virile agmen concordie cernens non obstupescat? in quo nullus nocens, nulla detractionis susurratio; sed similitudo abstinentium, et certamen officiorum. Nullus ibi quidquam proprium vendicabat, sed, ut in Actibus legitur Apostolorum, erant omnino omnia omnibus communia. Qui locus tam feracis tamque jucundus extitit; ut quisquis ibidem diverteret inter pomorum nemora, et hortorum amoenitatem, in hæc ei libeat protinus prorumpere verba: Quam bona domus tua Jacob, et quam pulchra tabernacula tua Israel!

23 Dum hæc ita agerentur, quibus indicis beatæ vitæ studium cresceret, dejecto B. Tillo in terram vultu, depressis luminibus solo, caput humile inclinans, toto etiam subtiliter corpore cum magna gravitate inter fratres incedebat, singulisque se monachis pane terræ prosternebat, atque ab omnibus petebat devotissime, ut benedictionem acciperet; vilissimam panis tortam ab eis pro benedictione sibi vendicabat. Præerat autem sub iisdem diebus venerabilis Abba *b* Childomarus.

24 Quædam namque mulier grande vulnus habens, occurrit ad portam monasterii, S. Tillonem videre exorans:

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
EX MSS.

Tillonis varix
virtutes.

a
Sollempiensium
monasterium
repetit.

Quæ isthic
disciplina.

Act. 4. 32.

Num. 24. 3.

Tillonis humi-
litas.

b
Mulierem læ-
sam curat.

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
EX MSS.

exorans : ille vero eam minime videre voluit, sed hoc illi mandavit : Mulier, quid meum poscis auxilium? et ego mortalis sum, tuque es socia fragilitatis. Si credis in Christum, cui deservio, vade, et secundum fidem tuam ora Deum, et sanaberis. Confestim illa credens abiit, et invocato Domino Jesu Christo, sine dilatione sanata domum revertitur.

c
In cella separata sanctissime vivit.

25 Posthæc Sanctus sentiens se ad senectutem propinquare, petiit beatum Abbatem e Gundebertum, qui tunc monasterio præerat, ut prope monasterium extra murum, cellam in honore S. Eligii construeret, ubi sequestratus a fratribus Domino serviret. Quam petitionem pius Abbas adimplens, quinque stadiis, et ferme amplius a monasterio, cellulam fieri fecit, ubi vir Dei Tillo orationi intentus, numquam otium duxit, quo non aut lectioni vacaret, aut opus Christi perficeret, aut certe manibus aliquid operis perageret. Egrediens domum, orationis et Crucis muniebatur signo; rediens vero oratio prius ei occurrebat, quam sessio : taliter namque agebat cunctis diebus vite suæ, et in his exercitiis ad æternam patriam jugiter anhelabat. Completo vespere omni officio, simulabat se palam quiescere strato; sed mox ut ejus cubicularii obdormissent, ille surgens e lecto ingrediebatur ecclesiam, totum se prosternens in pavimento, ibique noctis spatium Dominum cum lacrynis exorabat, illi cupiens placere qui dixit : Ora Patrem tuum in abscondito, et Pater tuus, qui videt in absconso, reddet tibi. Sicque semper faciebat.

Matth. 6. 6.

d
Oleum ejus benedictione excudat in vasculo.

26 Alio namque tempore cum Almanna uxor d Lantarii Comitis, quæ primum maritum habuit nomine Acronem, misisset ad sanctum virum, ut adversus morborum causas, necessarium oleum benediceret, ampulla, quam miserat, vitrea nequaquam fuerat plena. Quod Sancto benedicente ita crevit, ut dum ad matronam vasculum reportaretur, inter manus portantis pueri sic exabundaret, ut omne illius vestimentum liquoris unda inficeret. Hoc videns matrona, ipsa quoque eum videre properavit, rebusque suis ecclesiam ditavit, et Sancti orationibus se commendavit. e

e
Egram Crucis signo curat.

27 Quaedam alia mulier prope jam mortua, vulnus gestabat in collo : occurrit ergo sancto viro, obsecrans ut super hoc signum Crucis armaret, quia jam mori timebat. Cumque super vulnus plenum verminibus, Christi signum exprimeret, repente mortui sunt vermes, et femina rediit incolumis.

f
Item paralyticum.

28 Adiciantur virtutes operum, quæ vera esse creduntur. Quadam die cum ipse Sanctus portam monasterii vellet ingredi, invenit unum de vernaculis contractis nervis, vestigio debilitatum, et claudicabat pede : qui concitus deprecabatur ut sibi vir sanctus succurreret. Mox pro eo fusa oratione, cum benedictione rediit incolumis, quem tetigit sancta manus.

g
Vas vacuum benedicens vino replet.

29 Erat etiam in jam dicto monasterio, in cellario fratrum positum vas, quod vulgo tonna vocatur, habens modicum Falerni, unde ipse consueverat fratres caritatem rogare. Accidit ergo quadam die, ut parum fratres Falerni pro benedictione perciperent de eodem vase, deinde sanctus vir benedixit vasculum, atque a monasterio discessit. Facto autem die altero, fortuitu

minister ingressus cellarium, invenit tonnam, quæ pridie vacua remanserat, usque ad os vino repletam. Sed vir Domini primum inde modicum gustavit, et fratres qui aderant, largissimos ex eo hausierunt potus.

Mortem suam prædicit.

30 Multa enim sunt virtutum opera, quæ per beatum omnipotens Deus declaravit virum. Ergo quomodo ex hac vita ad Dominum migravit, cupio perstringere adjuvante Domino. Factum est autem, cum jam vir Domini senilem ageret ætatem, post multiplices hujus vitæ labores, post diversa eremiticæ misericordiæ opera, post dulcia exempla, cum esset annorum amplius nonaginta, sciens dissolutionem sui corporis imminere, dixit monachis Sollempiæncis monasterii : Scitote Domini mei, quia me Dominus de laqueo hujus sæculi in proximo liberare dignabitur. Cum hoc audissent fratres, responderunt : Non contingat tibi hoc, Sacerdos sancte, neque nobis videre, sed almitatem tuam Christus mundo adhuc conservet. Quibus prostratus in pavimento cum lacrymis dixit, cunctis oscula libans : Nolite, fratres mei, tristari, sed magis gaudete, quia hoc olim desiderabam. Sic dicens, siluit.

Episcopum ad se accersit, et sic sanat.

31 Deinde levissima febre correptus, tædere cæpit. Post ipso Dominicæ apparitionis die, Ecclesiæ suæ omnia disposuit, et suum monumentum ubi fieret constituit, vocatoque puero dixit : Festina, fili, cito ad urbem Lemovicium, et dic f Pastori Ecclesiæ, ut crastina die huc veniat, corpusque meum sepulture tradat. Nuntius quippe jussa adimplens, præfatum Pastorem in gravi languore jacentem invenit, ut nec stare, nec sedere, nec se erigere, neque ad latus aliud declinare valeret. Sed g mox ut nuntii verba audisset, eundi causa erigere se rogavit, atque ad virum Dei, nullo manum ei annente, propriis pedibus ambulando pervenit, ipsūque sacrosanctum corpus cum monachis, qui ibidem aderant, sepulchro mancipavit. Desuper etiam h scripturam ex auro argentoque, miro modo fabricavit. Sicque omnis ægritudo ab eo discessit, et ille gaudens, et benedicens Deum, reversus est ad Sedem suam.

Ab eo sepelitur.

h

32 Multæ ibi, jubente Domino, et S. Tillonis meritis operantur virtutes. Inter quos etiam i cincinillius exabundante ubertim oleo perfunditur. Ex quo sancto olei liquore, multi peruncti illic a diversis sanantur infirmitatibus, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui est omnis honor, gloria, et imperium, in sæcula sæculorum. Amen.

i
E sepulchro oleum manat.

a Menardus et Saussayus habent, ab Angelo admonitum ut rediret Sollempiæncum.

b Cl. Robertus Childemerum vocat. Fallitur Saussayus, qui cum rediit S. Tillo, præfuisse canobio Gondobertum scribit.

c Cl. Roberto est Gundobertus.

d Molan, Lantaris.

e Addit Molanus : Munera porro, gratitudinis ergo a Comite missa, cum indignatione reject.

f Saussayus Ermenonem vocat.

g Saussayus ait, cum venire nequisset, audita illius morte, implorataque ejus apud Dominum ope, repente convaluisse, venisseque ad servi Dei exequias, et cum Monachis sacri corporis sarcinæ humeros supposuisse, atque propriis manibus exuvias sanctas composuisse in tumulo.

h Menardus et Saussayus, fornicem.

i Lego cincindelæ, qua voce Gregorius Turon. et alii utuntur, significatque vitream lucernam sive lampadem, aut vas in quo ardet oleum.

VITA BEATI WITTEKINDI MAGNI WESTPHALIE DUCIS.

CAPUT I.

Wittekindi sanctitas publice celebris.

CIRCITER A. N.
CHRISTI
DCCVII.
VII JANUARIJ.
ROM. 5. 30.

Quoniam, ut Apostolus prædicat, ubi superabundavit delictum, sæpe superabundat et gratia; evenit quandoque, ut qui acerrimo bello Ecclesiam Dei fuerant persecuti, ii deinde pro ejus

honore gloriose depugnent, atque insigni floreant sanctimoniam laude. Quo in genere eximie sese Wittekindi Saxorum Ducis virtus extulit; qui cum annos plures bella cum Francis, non tam pro gentis suæ libertate, quam odio Christianæ religionis gessisset, tandem divina gratia emollitum, ad exosa prius sacra complectenda adjecit animum; eo ardore, ut deinceps et pietatis

hæud

Wittekindina-
talis.

haud vulgarem gloriam virus, et Divorum post mortem honores adeptus sit. Nam ita ejus natalem xii Id. Januarii celebrant Carthusiani Colonienses in Addit. ad Usuardum, anno MDXV et MDXXI editis : Item sanctæ memoriæ Wedekindi Ducis Westphaliæ in Anga quiescentis. Eadem habet Martyrologium Germanicum a Petro Canisio Nostro recognitum. Ferrarius quoque in generali Catalogo SS. Angariæ in Westphalia S. Wedeckindi Ducis. Est Angaria, sive Angria, vulgo Engheren, oppidum Westphaliæ in Comitatu Ravensbergensi.

Sanctitas a
vitiis cele-
brata :

2 Wernerus Rolevink Carthusianus, qui ante cxxx annos floruit, libro 3, de Westphalorum moribus, cap. 8, ubi sanctos et illustres viros recenset ac reliquias illius provinciæ, ita scribit : Sequitur deinde S. Wedekindus, olim Dux vel Rex illius populi, quem Carolus de sacro fonte suscepit, et salutaribus monitis instruxit. Hic deinceps tanto studio pristinam correxit vitam, ut post vitæ excessum clareret miraculis. Ejus ossa in Engers quiescunt, id est, Angaria prope Hervordiam. Georgius quoque Fabricius (ut etiam ab Ecclesiæ inimicis testimonium petamus) Rer. memorabil. Saxoniæ lib. 1, ad annum 807. Wittekindum testatur inter Divos habitum, ut infra dicemus. Haud vulgare Wittekindi decus merito censi potest, quod ab eo ortam ferunt, ut auctor est Petrus Bertius rerum Germanicar. lib. 2, c. 11, tot jam sæculis in Gallia rerum potitam, illustrem Hugonis Capeti familiam.

res gestæ :

3 Res fortiter ante susceptam Christi religionem, aut pie deinceps ab eo gestas, plerique attigere Gallici scriptores; nemo unus dedita opera integre omnes prosecutus est, qui quidem existet. Ex variis igitur antiquis Auctoribus pauca excerpimus. Haud vulgare Wittekindi decus merito censi potest, quod ab eo ortam ferunt, ut auctor est Petrus Bertius rerum Germanicar. lib. 2, c. 11, tot jam sæculis in Gallia rerum potitam, illustrem Hugonis Capeti familiam.

CAPUT II.

Antiqui Saxones. Eorum Dux Wittekindus.

Bellum Saxo-
nicum :

Omnia, quæ sunt a Carolo Magno gesta, bellorum nullum, inquit Eginhardus in vita Caroli, Saxonico neque prolixius neque atrocius, Francorumque populo laboriosius susceptum est : quia Saxones, sicut omnes fere Germaniam incolentes nationes, et natura feroces, et cultui dæmonum dediti, nostræque religioni contrarii, neque divina neque humana jura vel poluere vel transgredi inhonestum arbitrabantur. Suberant et causæ quæ quotidie pacem conturbare poterant, termini videlicet Francorum et illorum, pæne ubique in plano contigui, præter pauca loca, in quibus vel silvæ majores, vel montium juga interjecta, utrorumque agros certo limite determinant : in quibus cædes et rapinæ et incendia vicissim fieri non cessabant. Quibus adeo Franci sunt irritati, ut non jam vicissitudinem reddere, sed apertum contra eos bellum suscipere dignum judicarent. Susceptum est ergo adversus eos bellum, quod magna utrimque animositate, tamen majori Saxonum quam Francorum damno, per continuos triginta tres annos gerebatur. Poterat siquidem citius finire, si Saxonum hoc perfidia pateretur. Difficile dictu est quoties superati, ac supplices Regi se dederunt, imperata facturos polliciti sunt, obsides, qui imperabantur, absque dilatione dederunt, Legatos qui mittebantur susceperunt; aliquoties ita domiti et emolliti, ut etiam cultum dæmonum dimittere, et Christianæ religioni se dubdere velle promitterent. Sed sicut ad hæc faciendâ aliquoties proni, sic ad eadem pervertendâ semper fuere præcipites : ut satis non sit æstimare, ad utrum horum faciliores verius dici possint. Quippe cum post inchoatum cum iis bellum vix annus unus exactus sit, quo non ab eis hujuscemodi facta sit permutatio.

Incensor Wittekindus; sed non perfidus.

3 Præcipuus rebellionum incensor Wittekindus fuit usque ad annum regni Caroli xvii, licet fidem ipse fregit fortasse nunquam, quam nunquam dederat; sed

EX VARIIS.

cum ceteri variis cladibus atriti Francis se subderent, vel in Daniam semper profugit, vel munitionem aliquam insedit. Ita Annales Francorum ex codice Joannis Tillii ab Andrea Du-Chesne editi, ad annum DCLXXVIII. Tunc dominus Rex habuit placitum ad Patresbrunna prima vice. Ibi que venientes Franci et Saxones, excepto Witigingo, qui partibus Normanniæ confugit, Et alii Annales ex xs. Loiselii ad eundem annum : Tunc dominus Carolus Rex Synodum publicam habuit ad Paderbrunnen prima vice, ibique convenientes omnes Franci et ex omni parte Saxoniam undique Saxones convenerunt : excepto quod Wittekindus rebellis extitit cum paucis aliis, et in partibus Normanniæ confugium fecit una cum sociis suis. Iterumque ad annum DCLXXXII. Tunc dominus Carolus Rex iter peragens, Rhenum transiens ad Coloniam Synodum tenuit ubi Lippia consurgit. Ibi que omnes Saxones venientes, excepto rebellis Windochindus.

6 Quia vero Wittekindum alii Regem, alii Ducem Saxonum vocant; operæ pretium est, veteris Saxonice Reip. formam ac populos ex antiquis scriptoribus, exhibere, ut quo Magistratu functus sit Wittekindus intelligi clarius queat. Erat certe, ut ait Eginhardus, Saxonia Germaniæ pars non modica. Distinctius ejus populos describit Poeta historicus, qui Arnulphi Imperatoris ævo vivit. Hic ad annum DCLXXII, Indict. ix, ista habet :

An is rex fuerit.

Paulo Romani defuncto Præsule Sedis, Suscepit post hunc Adrianus Pontificatum. Et Rex Wormatiæ Carolus collegit in urbem Francorum Proceres ad Concilium generale. Cum quibus ut bello Saxones agredereetur Decrevit : quoniam Saxonum proxima Francis Adjacet ad Boream tellus : vix limite certo Divisi gentis fines utriusque coherent. Quæ tum vicinæ quo plus regione fuere, Tanto sejunctas animis discordia fecit. Finitimos sedenim per agros utrimque solebant Assidue fieri cædes; incendia, prædæ. Saxonum natura ferox, et pectora dura, Ferre jugum Christi necdum dignata suave, Dæmonico nimium fuerant errore subacta. Christicolæ vero jam longo tempore Franci Catholicam tenere fidem, multisque per orbem Jam dominabantur populis, quibus undique fulti, Præcipue virtute Dei quem rite colebant, Hanc unam poterant nimirum vincere gentem; Quæ nec Rege fuit saltem sociata sub uno, Ut se militiæ pariter defenderet usu : Sed variis divisa modis plebs omnis, habebat Quot pagos tot pæne Duces, velut unius artus Corporis in diversa forent hinc inde revulsi. Sed generalis habet populos divisio ternos, Insignita quibus Saxoniam floruit olim : Nomina nunc remanent, virtus antiqua recessit. Denique Westphalos vocitant in parte manentes Occidua, quorum non longe terminus amne A Rheno distat. Regionem solis ad ortum Inhabitans Osterlingi, quos nomine quidam Ost-valos alio vocitant, confinia quorum Infestant conjuncta suis gens perfida Selavi. Inter prædictos media regione morantur Angarii, populus Saxonum tertius. Horum Patria Francorum terris sociatur ab Austro, Oceanoque eadem conjungitur ex Aquilone.

Hæc ille. Non tamen Paulo successit immediate Hadrianus Papa, sed Stephano.

7 Consentit Wittekindus Corbeiensis Annal. lib. 1 : Usque hodie, inquit, gens Saxonum triforini genere ac lege præter conditionem servilem dividitur. A tribus etiam Principibus totius gentis Ducatus administrabatur; certis terminis exercitus congregandi potestate contentis, quos suis locis ac vocabulis novimus signatos, in Orientales scilicet populos, Angarios, atque Westvalos. Si autem universale bellum ingrue-

Tres populi.

Dux belli tempore.

EX VARIIS.

ret, forte eligitur cui omnes obedire oporteat, ad administrandum imminens bellum. Quo peracto, æquo jure ac propria potestate unusquisque contentus vivebat. *Beda quoque Witichinde multo antiquior lib. 3, Eccle. hist. gentis Anglor. cap. 11, cum de Sanctis duobus Ewaldis agit, qui in Westphalia Evangelium prædicarunt, ita scribit: Qui venientes in provinciam intraverunt hospitium cujusdam villici, petieruntque ab eo ut transmitterentur ad Satrapam qui super eos erat, eo quod haberent aliquid legationis et causæ utilitatis, quod deberent ad illum perferre. Non enim habent Regem iidem antiqui Saxones, sed Satrapas plurimos suæ genti præpositos, qui ingruente belli articulo, mittunt æqualiter sortes, et quemcumque sors ostenderit, hunc tempore belli ducem omnes sequuntur, et huic obtemperant. Peracto autem bello, rursus æqualis potentia omnes fiunt Satrapæ.*

Is e pluribus Satrapis forte legitur.

hæc quandoque appellatus.

Tres ordines inter Saxones.

8 *Albertus Crantzius xii ejusmodi Satrapas constituit lib. 1, Metropol. cap. 1: Ferunt, inquit, gentem indomitam Regibus subesse non passam, duodecim primarios viros præfessisse, qui per omnem provinciam publicæ utilitati inservirent, consulentes in medium de rebus gerendis. Annuus erat inter illos per vices magistratus. Quem vero publicum deforis bellum illatum in magistratu deprehendisset, is durante bello Rex appellabatur, cujus imperio parerent universi: bello autem pace mutato, regium nomen pariter deponebat. Sic Edelhardus, unus ex duodecim Proceribus, paullo ante Wedekindum Rex inscriptus legitur: et ab urbe Osnaburga quingentis vix passuum spatiis, reliquias arcis esse hodie commonstrant, quam arcem regiam vocant Wedekindi.*

9 *In tres præterea ordines gentem universam, et videlicet trium jam enumeratorum populorum singulos, distribuit Nithardus Histor. lib. 4. Saxones quidem, inquit, sicut universis per Europam degentibus patet, Carolus, Magnus Imperator ab universis nationibus non immerito vocatus, ab idolorum varia cultura multo ac diverso labore ad veram Dei Christianamque religionem convertit. Qui ab initio tam nobiles, quam et ad bella promptissimi, multis indicis persæpe claruerunt. Quæ gens omnis in tribus ordinibus divisa consistit. Sunt enim inter illos qui Edhilingi, sunt qui Frilingi, sunt qui Lazzi illorum lingua dicuntur; Latina vero lingua hoc sunt, Nobiles, Ingenuiles, atque Serviles.*

CAPUT III.

Bella Wittekindi adhuc gentilis.

Belli Saxonicæ inventor Wittekindus.

Quæ bella gesserit ante conversionem Wittekindus, haud sane multum attinet indagare, quando ea non tam laudem ei quam dedecus attulissent sempiternum, nisi illum Dei benignitas ruentem ultro in exitium forti dextera revocasset. Quia tamen in iis magna ejus et præclara elucet in dolos, sed quam et gentis barbaries ac proprium quoddam odium adversus Francos, dominantem late populum, omnesque adeo Christianos nimium quantum effugerat; et vis quoque divinæ gratiæ multo reddidit illustrior, cum ita alte implicitum scelere hominem expedit, statuitque in libertatem filiorum Dei, aut etiam cum Principibus populi collocat, in Divorum videlicet cœtu beato et immortalis; nec ea quidem nos præterire omnino tacitos fas est. Existimarim sane quæcumque a Saxonibus contra Carolum gesta sunt bella usque ad annum Christi dclxxxv ea præcipue Wittekindi ductu et auspiciis esse gesta; fortassis etiam ultro quæsitam belli occasionem, Francorum limitum assidua infestatione.

Eo bello gesta per annos distincta.

11 Anno igitur Christi dclxxxii regni sui iv Saxoniam cum infesto exercitu ingressus Carolus, Eresburgum castrum expugnavit, Irmsul idolum ejusque sanum evertit, cum Saxonibus ad Visurgim collocatus, xii obseques accepit.

Anno dclxxxiii et dclxxxiv dum Rex Italica expeditione distinetur, ad ultionem acceptorum damnorum insurgunt Saxones, (ut Eginhardus ceterique Francicorum Annalium scriptores narrant) stimulante, ut verisimile est, Wittekindo. Dum vero Frislarix ædificatam olim a S. Bonifacio basilicam igni perdere nequidquam nituntur, terrore divinitus injecto aguntur in fugam. Carolus Inghelheimium, juxta Moguntiam, reversus, quadriplicem contra eos exercitum misit, aut quatuor scaras ut habet Monachus Egotismensis; quæ ter conservere cum Saxonibus manus, prædamque luculentam retulere. Inde habito Durix (id est, Marcoduri, ut reor) conventu, Rhenum ipsemet Carolus anno dclxxxv trajecit, Stieburgum castrum cepit, Eresburgum reedificatum præsidio munivit; Visurgis transitum intercludere cupientes fudit; Hessonem Ostvalorum Ducem, mox et Brunonem Angariorum in fidem recepit. Sed et aliquam ipse cladem accepit, non exigua manu Saxonum pabulatoribus permista, atque in castra sub noctem cum iis ingressa, luteque cades miscente.

Saxones divinitus fugati;

a Carolo Magno victi;

12 Anno dclxxxvi, iterum profecto in Italiam Carolo, corripere arma Saxones, Eresburgum deditio cepere, et subruere, Segeburgum aggressi, non sine caelestibus portentis depulsi ac fugati sunt. Rex cum exercitu ad Lippiæ fontem (quod nunc oppidum dittonis Paderbornensis, vulgo Lippspring) venit. Rursus se submisere Saxones, plurimique Christo dedere nomina, ac baptismo lustrati sunt, quacumque demum fide; nam id in ambiguo ponunt Auctores. Communia Franco præsidio castella aliquot.

rebellant, ac rursus vincuntur.

13 Anno dclxxxvii, Rex prima veris aspirante tempe, inquit Eginhardus, Noviomagum profectus est, et post celebratam ibidem Paschalis festi solemnitatem, propter fraudulentam Saxonum promissiones, quibus fidem habere non poterat, ad locum qui Paderbrunna vocatur, generalem populi sui conventum in eo habiturus, cum ingenti exercitu in Saxoniam profectus est. Eo cum venisset, totum perfidæ gentis Senatum ac populum, quem ad se venire jusserat, morigerum ac fallaciter sibi devotum invenit. Nam cuncti ad eum venerunt, præter Widikindum unum e Primoribus Westphalorum, qui multorum sibi factorum conscius, et ob id Regem veritus, ad Sigefridum Danorum Regem profugerat. Ceteri qui venerant ita se Regis potestati submisere, ut ea conditione tunc veniam accipere mererentur. Si ulterius sua statuta violarent, et patria et libertate privarentur. Baptizata est ex eis ibidem maxima multitudo, quæ se, quamvis falso, Christianam fieri velle promiserat. Ita Eginhardus, ceterique Annalium scriptores. Hinc vero conjici potest, motæ toties rebellionis, cadisque etiam fortassis in castris perpetratæ, auctorem extitisse Wittekindum, de quo ante citatus poeta:

Wittekindus ad Danos profugit.

Quo Carolus veniens, collectos reperit omnes Pene Duces, populumque simul, totumque Senatum Saxonum, nisi quod quidam Widokindus abinde Aufugit, Regem veritus. Nam conscius idem Audacis sibimet facti, multique reatus, Sifridum petiit Danorum scepra regentem. Porro Duces illic alii cum plebe gregata Suppliciter cuncti veniam pacemque petentes, Paruerant Regi tali sub conditione, Ut cuncta scelerum dimissa mole priorum, Si post auderent ejus violare statuta, Libertate simul prisca patriaque carerent: Quorum tum Christo se credere velle professa Magna saluiferum suscepit turba lavaerum. Sed simulata fides versuto prodiit ore, Quod notum multis fecere sequentia gesta.

14 Anno dclxxxviii, cum in Hispaniam abiisset Carolus, Saxones persuasione Witgingi, ut habet Annales Tilliani, iterum rebellaverunt. Interea Saxones, inquit Eginhardus, velut occasionem nacti, sumptis armis ad Rhenum usque profecti sunt. Sed cum annum trajicere

*Ejus consilio
rebellant Sa-
xones :*

trajicere non possent, quidquid a Duicia civitate usque ad fluenta Mosellæ vicorum villarumque fuit, ferro et igne depopulati sunt. Pari modo sacra profanaque pessumdata. Nullum ætatis aut sexus discrimen ira hostis fecerat : ut liquido apparet, eos non prædandi, sed ultionem exercendi gratia Francorum terminos introisse. Cujus rei nuntium cum Rex apud Autisiodorum civitatem accepisset, extemplo Francos Orientales atque Alemannos ad propulsandum hostem festinare jussit. Ipse ceteris copiis dimissis, Haristallium villam, in qua hiemaret, venit. At Franci atque Alemanni qui contra Saxones missi erant, magnis itineribus ad eos ire contendunt, si forte in finibus suis eos invenire possent. Sed illi jam re peracta revertebantur ad sua. Quorum vestigia secuti qui a Rege missi fuerunt, in pago Hassiorum super fluvium Adernam iter agentes repererunt : eosque statim in ipso fluminis vado adorti, tanta strage ceciderunt, ut ex ingenti multitudine ipsorum vix pauci domum fugiendo pervenisse dicantur.

æduntur.

15 *Nec fracti sunt animis Saxones ea accepta clade : sed delectu habito, haud exiguis rursus copias produxere.*

De successu scribit Poeta :

At Rex intente meditans invadere terras
Saxonum, citius Rhenum trajecerat amnem.
Cui se spe vana gens ipsa resistere posse
Confidens, pariter sumptis occurrerat armis.
In quodam collecta loco, Bocholt vocitato.
Sed cum cõpissent acie configere, statim
Terga dedit, pugnam Francorum territa grandi.
Accepit tunc Westphalos in deditionem,
Progressusque; dehinc Wisuram pervenit ad amnem,
Atque dies aliquot mansit statione locata.
Angarios, sed et Ostphalos ad se venientes
Promissam firmare fidem, qua semet eidem
Subjectos fore spondebant, animoque fideles,
Obsidibusque datis sacramentisque coegit.

*Rursus profi-
guntur.*

16 *Anno dclclxxx, res Saxonice composuitur Visurgim trajecit cum valido exercitu Carolus. Multi baptismum susceperunt.*

Alter annus quietus fuit.

Anno dclclxxxii, habito apud Lippia fontem conventu, in Galliam Rex abiit. Tum Widikindus, inquit Eginhardus, qui ad Nordmannos profugerat, in patriam reversus, vanis spebus animos Saxonum ad defectionem concitavit. Interea Regi allatum est, quod Sorabi Slavi, qui campos inter Albim et Salam interjacentes incolunt, in fines Æuringorum ac Saxonum, qui eis erant contermini, prædandi causa fuissent ingressi, et direptionibus atque incendiis quædam loca vastassent. Qui statim accitis ad se tribus ministris suis, Adalgiso Cubiculario, Geilone Comite stabuli, et Worado Comite Palatii, præcepit ut sumptis secum Orientalibus Francis atque Saxonibus, contumacium Sclavorum audaciam quam celerrime comprimerent. Qui cum jussa facturi Saxonie fines ingressi fuissent, compererunt Saxones ex consilio Widikindi ad bellum Francis inferendum esse paratos. Omissoque itinere quo ad Sclavos ituri erant, cum Orientalium Francorum copiis ad locum, in quo audierant Saxones congregatos, ire contendunt. Quibus in ipsa Saxonia obviam Thedericus Comes, propinquus Regis, cum iis copiis, quas audita Saxonum defectione raptim in Ripvaria congregare potuit. Is festinantibus Legatis consilium dedit, ut primo per exploratores, ubi Saxones essent, vel quid apud eos ageretur, quanta possent celeritate cognoscerent : tum si loci qualitas pateretur, simul eos adorirentur. Cujus consilio collaudato, una cum illo usque ad montem qui Sontal appellatur, in cuius septentrionali latere Saxonum castra erant posita, pervenerunt. In quo loco cum Thedericus castra posuisset, ipsi sicut cum eo convenerant, quo facilius montem circumire possent, transgressi Wisiram, in ipsa fluminis ripa castra posue-

*Iterum Duce
et auctore
Wittekindo
rebellant :
* (Turingo-
rum.*

runt. Habitoque inter se colloquio, veriti sunt ne ad nomen Thederici victoriae fama transiret, si cum in eodem prælio secum haberent. Ideoque sine eo cum Saxonibus congregari decernunt : sumptisque armis, non quasi ad hostem in acie stantem, sed quasi ad fugientem contendunt. Terga insequi, spoliisque diripere, prout quemque velocitas equi sui tulerat, qua Saxones in acie pro castris stabant, unusquisque eorum summa festinatione adoriuntur. Quo cum esset perventum, male etiam pugnatum est. Nam commisso prælio circumventi a Saxonibus, pene omnes interfecti sunt. Qui tamen evadere potuerunt, non in sua unde profecti sunt, sed in Thederici castra, quæ trans montem erant, fugiendo pervenerunt. Sed major Francis quam pro numero jactura fuit : quia Legatorum duo Adalgisus et Geilo, Comitum quatuor, aliorumque clarorum atque nobilium usque ad xx interfecti, præter ceteros qui hos secuti potius cum eis perire, quam post eos vivere maluerunt.

EX VARIIS.

*Francos in-
genti clade af-
ficiunt.*

17 Cujus rei nuntium cum Rex suscepisset, nihil sibi cunctandum arbitratus, collecto festinanter exercitu in Saxoniam proficiscitur. Accitisque ad se cunctis Saxonum Primoribus, de auctoribus factæ defectionis inquisivit. Et cum omnes Widikindum hujus sceleris auctorem proclamarent, ipsum tamen tradere nequirent, eo quod re perpetrata ad Nordmannos se contulerat, ceterorum qui persuasioni ejus morem gerentes tantum facinus perpetraverunt, usque ad MMMMD, traditi, et super Alaram fluvium, in loco qui Ferdi vocatur, jussu Regis omnes una die decollati sunt. Hujusmodi vindicta perpetrata, Rex Theodonis-villam in hiberna concessit : ibique et Natalem Domini et Pascha more solito celebravit.

*Fugit Witte-
kindus, ceteri
mulantur.*

18 *Anno dclclxxxiii, superiore fortassis victoria elati Saxones, ausi cum Carolo signis collatis dimicare, duplici prælio unius mensis spatio fusi sunt, priori in campo Thitemello (hodie Detmolde dici scribit Joannes Isacius Pontanus) altero circa Hasam flumen. Nec dubium est quin saltem alteri interfuerit Wittekindus : quem ferunt deinceps ad Visurgim in arce obsessum, sed inde clam fuga elapsam. Vastata late inter Visurgim et Albim regio. Rursus anno dclclxxxiv et hieme sequenti variis cladibus attriti sunt Saxones, semel a Carolo Caroli filio equestri prælio victi.*

*Iterum ac sæ-
pius victi Sa-
xones.*

19 *Hæc obiter Wittekendi bellis dicta sint; quæ taciti omnino præterissemus, nisi qui vir fuerit antequam Christi jugo submitteret cervices, ignorari noluissemus. Erit fortassis qui res inclytæ gentis Westphalica aliquando illustret, et hæc ipsa plenius exequatur.*

CAPUT IV.

Wittekindi conversio.

Cum jam annus Christianæ salutis post septingentos octogesimus quintus ageretur, inquit Crantzius *Saxonie lib. 2, c. 23*, et jam tempus venisset ab alto miserendi; Wedekindus visitatus a Domino ad lucem respexit. *Eginhardus in Annalibus ad eum annum* Transacta tandem hieme, inquit, et advectis ex Francia comitatibus, publicum populi sui conventum, in loco qui Padrabrunna vocatur, more solemnibus habuit. Ac peractis iis quæ ad illius conventus rationem pertinebant, in pagum nomine Bardengau proficiscitur : ibique audiens Widikindum et Albionem esse in Transalbina Saxonum regione, primo eis per Saxones, ut omnia perfidia ad suam fidem venire non ambigerent, suadere cõpit. Cumque ipsi facinorum suorum sibi conscii, Regis fidei se committere dubitarent, tandem accepta ab eo, quam optabant, impunitatis sponse, atque impetratis, quos sibi dari precabantur, suæ salutis obsidibus, quos eis Amalwinus unus Anlicorum a Rege missus adduxerat, cum eodem ad ejus præsentiam in Attiniaco villa venerunt : atque ibi baptizati sunt. Nam Rex postquam ad eos accersendos

*Wittekindus a
Carolo invita-
tus cum Al-
bione baptiza-
tur.*

EX VARIIS. dos memoratum Amalwinum direxit, in Franciam reversus est. Quievitque illa Saxonica perfidia pervicacitas per annos aliquot. *Poeta quoque Historicus ante aliquoties citatus, eadem narrat.*

Multa facta ecclesiarum: bona Wittekindo restituta.

21 *Hanc Ducis Wittekindi conversionem exactius aliquanto describit Crantzius in Metropoli lib. 1, c. 4.* Cum jam Widikindus, inquit, toties rebellans ad cor rediret, secum reputans, quid tanto labore mercaretur, quidve tanti sanguinis impendio evitaret, cum neque de principatu certaret, neque de vita, sed de sola religione, quam tot provinciae diu feliciter sequerentur; sumpto secum Albione viro nobili, et inter Saxones primario, qui ditionem ultra Albiam teneret (Holsatiam nunc vocant) contendit ad Carolum, praemisso ex aulicis Regi, qui securitatem adeundi (et si videretur) redeundi, impetraret. Erat tunc annus post septingentos a Christo octogesimus quintus, cum a Rege Dux honorifice exceptus, reddita utrinque factorum ratione, Dux se contulit in gratiam Regis. Ibi factus catechumenus, instruitur in fide; et deinde cum Albione sacrum suscepit baptismum: jam pridem magno victus praelio, ad fluvium Hasam. Erant deinde res per omnem Saxoniam tranquillores. Unde factum est ut multiplicarentur ecclesiae per provinciam, cunctis jam sub suo Principe quiescentibus. Arces nonnullas firmavit praesidiis Rex; sed alias Duci restituit: nec tamen satis discernunt Annales quas ab Rege receperit. Arcem tenebat ad ripam Visurgis Dux, in quam a praelio victus ad Hasam se contulit, eamque suo jure servavit, quoad in eodem loco (quod dicemus) Episcopatum Rex constitueret. Tum facta communis Duci atque Pontifici mansio illa, quae Minda dicitur.

Venit ad Carolum jam reconciliato liceret, libuit tamen ignoto habitu liberius omnia scrutari.

22 *Eadem deinde cap. 9, prosequitur:* Mindensis Ecclesiae eam referunt originem. Wedekindus Saxorum primarius Princeps (sive Regem illum dicere collibeat) magno praelio apud Hasam fluvium victus, se ex fuga recepit in arcem, quae illi fuit ad ripam Visurgi, sive Wiseræ fluminis. Eam Rex cinxit obsidione. Elapsus ipse, cum defensionem diffideret, pervenit in Daniam. Sed non diu post assumpto (quod diximus) Albione, concessit in gratiam Regis: qui ubi comperit elapsam Wedekindum, obsidionem posthabuit, praesertim quod in hiberna ducendum esset. Rex castra tum habuit ad Oram fluvium, in loco Wolmerstede, in Orientali Saxoniam. Incessit cupido Principi Wedekindo lustrare Regis castra: quod etsi palam jam reconciliato liceret, libuit tamen ignoto habitu liberius omnia scrutari. Vicina erat Paschalis solemnitas, et Rex cum universo milite pro Christiana pietate se tum sacris imminentibus apparabat, commemoratione Dominicæ Passionis, et expiatione criminum in purgatione conscientiae. Wedekindus mendicis habitu per fluvium in navicula allabitur: et quo minus nosceretur, mendicis cum mendicis ad stipem sedebat. Ingens quippe pauperum regionis multitudo quotidie assectabatur. Rex illis largam stipem jussit erogari. Wedekindus, ubi ad eum perventum est, dextram et ipse protendit. Attendit, qui distribuit, incurvum in manu digitum, qualem sciebat habere Wedekindum. Vultum ejus diligentius intuetur: agnoscit arridens, qui largiebatur: quid ita mendicis inter mendicos sederet Princeps ditissimus, percontatur. Ille nihil ad hæc, sed ad Regem se jubet introduci.

*Videt sumen-
tibus Eucharistiam, ingredi in os puerulum.*

23 Erat tum sanctissimus Paschæ dies. Rex hilariter excepit venientem, percontatus quid sibi vellet indignus Principe habitus. Ille sub hæc: Volui, Serenissime Rex, hoc habitu incognitus (ut sperabam) lustrare secreta gestorum, quæ cognitus non tam fidenter adspicerem. Curiositas induxit, ut latibulum quaererem: qui inter tuos nunc in gratiam susceptus, propalam poteram percontari quæ vellem. Quid igitur, inquit Rex, vidisti, quod te vidisse delectat? Ille (ut

erat adhuc rerum Christianarum rudis) subintulit: Vidi, quod mirabar, ante biduum te vultu dimisso tristem, incertus quid contigisset, quod tantum Regem contristaret. Commemoratio fuit Dominicæ Passionis, quæ die Parasceves regium vultum obscurasset. Rursum, inquit, vidi hodierna te die primum sollicitum, et ad rem attentissimum: posteaquam vero mensam adieras templo mediam, ita hilari mihi conspectus es vultu, ut repentinæ in te mutationis me caperet miraculum. Stupor autem erat videre, quod de manu purpurati Sacerdotis singuli pulchellum puerum in os susciperent, quem quibusdam ludibundum arridere, ultro properare; aliis vero abhorrentem, avertisse vultum, et tamen in ora demissum, nec redeuntem adspexi. Hoc quid sit, necdum accipio. Tum Rex: Bene, inquit, proficisci: plus tibi aliquid quam cunctis Sacerdotibus et omnibus nobis ostensum est. Inde mutata veste, manu secum abstractum, docuit grande pietatis mysterium in altaris Sacramento. Qua re cognita, exhilaratum Ducem orasse, ut proprium illi Sacerdotem permitteret, qui divina rei curam haberet, crebriusque in conspectu perageret altaris sacramentum ministerium. Rex etiam Pontificem illi datum promittit, modo illi habitationem Episcopo dignam provideret. Ducem vero arcem suam ad Wiseram utriusque capacem ostendisse. Deditque in ejusdem arcis non exiguo circo locum aedificandæ ecclesiae. Ferunt perinde nomen ecclesiae provenisse, quod MEUM et TUUM, quasi communis duorum possessio, sonat in lingua Saxonum vernacula, M. N. DIX.

Mindensis Ecclesiae origo.

24 *Georgius Fabricius portentum illud conspecti a Wittekindo pueri Eucharistiam sumentium ora subeuntis, haud scio an bona fide, detorqueat et obscurat: sed et alia quaedam explicatius narrat, his verbis:* Wittekindus, inquit, toties victus nullum invenit locum ubi tutus esset: pro solita audacia, navicula quadam habitu servili pannosque per Oeram fluvium Wolmerstetam defertur, ut exploraret Caroli consilia, et exercitum inspiceret. Cum autem inter mendicos, sacris ibi tum peractis, interesset, viso quodam admonitus cœpit de religione vera melius sentire, cum infantem quemdam quasi inseri Ecclesiae Christianæ votis hominum precantium et manus attollentium cerneret. Chronicum Maydeburgicum et Cranzius referunt, eum digiti distorti indicio in manu dextra tum agnitum, et ad Carolum ductum: sed nullus præter hos eorum temporum scriptor, istius mentionem facit. Wittekindus ab eo tempore cum patre suo Albrone, quem recentiores Albionem vocant, consultat de gratia et benevolentia Caroli comparanda, et de reliquiis patriæ, tot praeliis et cladibus exhaustæ, conservandis. Id autem faciunt paucis consciis, ne aut a gentilibus suis, aut a multitudine nominis Christiani hoste, tamquam proditores rituum majorum atque patriæ opprimerentur, aut diris cruciatibus necarentur. *Et paucis interjectis:* Wittekindus Magnus et Albro, impetrata tuti itineris licentia ad Carolum eunt Attiniacum, urbem provinciae Transrhenanæ, quibus, ne suum congressum vereantur, prius mittit Amalbinum, per quem obsides adduci et tradi jubet. Wittekindus secum ducit uxorem Gevam, Danicam; Albro multos nobiles adolescentes, quia caelebs erat. Constituto die sollempni, quod undis sacris tingerentur, ipse Carolus fidejubendo, Wittekindo adstat; Geva uxori ejus ipsa Regina Fastrada; Albroni et aliis nobilibus, Caroli Principes aliquot, item Praefecti et familiares. Baptismum administrat Lullus, datus olim D. Bonifacio socius, Antistes Moguntinus, qui et eo ipso anno, quo hæc acta sunt, obiit.

Wittekindus clam cum Albione consultat.

Uxor ejus Geva.

25 *Crantzius rursus lib. 2, Saxoniam cap. 23, de Wittekindo agit conversione, atque tradi ab aliis in Bardewico consedis Regem, cum ad eum ille venit.*

Celebris hæc Wittekindi conversio.

Meminere

Meminere ejusdem conversionis Wittekindi et aliorum Magnatum Saxonie, Regino Præmiensis lib. 2, Chronici, Sigebertus, Adamus Histor. Ecclesiast. c. 8. Helmoldus in Chronicis Sclavorum lib. 1, cap. 3. Sed hic non recte anno Caroli xxxvii ait contigisse, cum xvii acciderit. Fuit autem hujus conversionis tanta ubique lætitia, ut ipse Pontifex Romanus Hadrianus, cui eam Carolus per Andream Abbatem nuntiavit, eam illi per litteras sit gratulatus; triduanasque Litanias, ut Carolus optabat, eo nomine indixerit. In quibus litteris hæc inter cetera scribit Pontifex: Magis autem mihi, inquit, de vestris a Deo præsiatis regalibus triumphis comperentes, qualiter sævas adversasque gentes, scilicet Saxonum, ad Dei cultum, et suæ sanctæ Catholicæ et Apostolicæ Ecclesiæ rectitudinem fidei perduxeritis, atque Domino auxiliante, et Petri Paulique Apostolorum Principum interventione suffragante; sub vestra eorum colla redacta sunt potestate ac ditione, eorumque Optimates subjugantes, divina inspiratione, regali annuio, universam illam gentem Saxonum ad sacrum deduxistis baptismatis fontem. Unde nimis amplius divinæ clementiæ retulimus laudes, quia nostris vestrisque temporibus gentes paganorum in veram et magnam deductæ religionem, atque perfectam fidem, vestris regalibus substernuntur ditionibus. In hoc quippe freta vestra a Deo fundata existat potentia, quia si, ut pollicita est, fautori suo Beato Petro Apostolo, et nobis, puro corde atque libentissimo animo adimpleverit, maximas ac robustiores illarum gentium suis præcipuis suffragiis vestris substernet pedibus, ut nemine eos persequente, vestris regalibus subjiciantur potentiis, et maximum fructum in die judicii, ante tribunal Christi, de eorum animarum salute offerre mereamini dignissimum munus, et pro amore animarum luera infinita mereamini adipisci in regno cælesti. Hinc porro corrigas quod in Chronico Episcoporum Mindensium, studio Joannis Pistorii edito, dicitur, Wittekindum et alios Saxones a Leone Papa baptizatos, cum non nisi decennio post Hadriano successerit Leo.

CAPUT V.

Quæ Christianus egerit Wittekindus.

Deinceps Wittekindus pacatus in sua sedit provincia, inquit Crantzius Saxonie lib. 2, cap. 24. Westphaliam solam gubernans. Nam ultra Visurgum provincia et angustiis Wandalarum premebatur, et quod tenere ditionis Pontifices gubernabant. Armorum insignia, quæ militibus (ut fit) signis præferbat, pullum equinum habebat atrum: sed placuit Regi, postquam de tenebris gentilium errorum pervenit in lucem veritatis, ut candidum acciperet. Hæc ille, quæ cum nullius antiquioris confirmet scriptoris auctoritate,

Insignia Wittekindi.

DE S. REINOLDO MONACHO ET MART.

VII JANUARI.

S. Reinoldi nomen in Martyrologiis.

Reinoldi monachi ac Martyris hodie natalem, aut translationem, varia referunt Martyrologia: quædam mss. sub nomine Usuardi, ita habent: Tremonie S. Reinoldi Martyris, viri eximie virtutis, cujus gesta habentur. Martyrol. Coloniense: Tremonie in diocesi Agrippinensi, Translatio S. Reinoldi Monachi et Martyris. Qui clarissimis ortus natalibus, et in armis strenuus, Coloniae S. Pantaleonis factus monachus, vita et miraculis clarus, a cæmentariis, quibus a suo Abbate præfectus fuerat, occisus, in lacum projectus est. Unde Domino revelante extractus, Tremoniensibus datus fuit. Eadem habet Martyrologium Germanicum, eadem fere Galesinius. Addit Molanus in Addit. ad Usuard. qui ab Archiepiscopo Coloniensi sibi alicujus Sancti corpus

ejus fide dicta sunt. Wedekindus autem, subdit, cum Rex illum Carolus baptizatum in sua (ut diximus) provincia gubernare permitteret, redificato in Angliam (nunc Angriam vocant) insigni templo, instituto collegio sine fine Deo servientium (quod nunc in Herfordiam ferunt translatum, ibique Dominabus imperitantibus servit) plurimum ipse in Christo devotus religione profecit. Sed erat illi ex magnis causis cum Geroldo Suevorum Duce atrox bellum, quod varia diu fortuna portrahebatur. Mirum quomodo tam longinquum, ex Suevia in Saxoniam. Sed erant Saxonibus prædia (quod supra ostendimus) in Hercynia, et Suevis in Turingia: unde facile potuit conflare de terminis bellum. Sed eo consumptus perit Wedekindus; Christiano ritu sepultus in ecclesia ejus, quod fundaverat, collegii: ibique aliquamdiu quievit, donec in Padeburnam a filiis transferretur.

EX VARIS.

Pietas, sacraque opera.

Mors.

27 S. Ludgerum Episcopum Monasteriensem (et si nondum fortassis id tunc loco nomen) consilii sibi semper intimum fecit, ut scribit Krantzius Metropol. lib. 1, cap. 3. Plures interea, ait Joannes Isacius Pontanus Histor. Danicæ lib. 4, ex Saxonum gente apud Danos Vandalosque latebant, qui Wittekindum acerbè odebant, et moris Majorum ac libertatis proditorem nominabant, primum quod suos fasces submisisset Francis, populo superbo et insatiabili; deinde quod abjurasset religionem, et sacra Majorum conculcasset. Hujus factionis Dux erat Thrasico, qui ferro et igne sæpenumero in fines Francorum sæviebat. Nec dubium quin ea causa, cum recruduit anno dcccxciv, bellum Saxonum, multa sit a suis gentilibus perpessus Wittekindus; quæ ille partim suis Francorumque amicorum armis depulit, partim Christiana magnanimitate toleravit.

Odia in eum reliquorum Saxonum.

28 Georgius Fabricius Rer. Saxoniar. lib. 1, ad annum dcccvii ita scribit: Wittekindus Rex Saxonum ab eo tempore, quo fidem Christo et Carolo Magno dedit, præter omnium opinionem mansit in officio, nec ulla in re, aut consilio aut factis juvit amplius Imperatoris adversarios, neque in ullo postea fuit maleficio deprehensus. Tandem in extrema senectute, bello cum Northardo (seu, ut alii, Geroldo) Duce Suevorum congregiendi, eo in prælio fatigatus gravitate armorum, et contentione pugnae oppetit, in templo a se extracto in urbe Mindensi sepultus, quod cum Henricus I Imp. Valleslebam, non procul a Brema, transferret, etiam, cineres ejus loco moti sunt, et Paderbornæ repositi, ut Chronicon Cellense habet, qua in urbe Divi honorè cultus est. Diem, mensem, annum obitus et translationis, vetustas, locorumque illorum vastitas oblivione obruerunt. Ita ille. Diem, sive obitus, sive translationis, initio diximus a recentioribus hunc assignari: anno vero alii dcccxi, alii dcccvii obiisse scribunt. Quidam Martyrem vocant, eique ut Martyri, dicata olim templa tradunt.

Fides ejus erga Carolum.

Inter divos habitus.

NOT. 115.

dari devotissime postulabant, quo terra eorum reverentior et ab hostibus securior esset. ms. Florarium: In Tremonia Translatio S. Reinoldi Martyris anno salutis cxcv. At manifestum in hoc annorum numero mendum est. Meminit S. Reinoldi Hugo Menardus, (quæ Rainaldum vocat) et Ferrarius in generali Catalogo SS.

2 Arnoldus Wion: Tremonie in diocesi Agrippinensi, Passio et Translatio S. Reinoldi Monachi et Martyris: qui nobili genere ortus (fuit enim Haimonis viri et Equitis nobilissimi filius) militia sæculari, in qua sibi summum gradum acquisierat, relicta, Coloniae S. Pantaleonis Monachus factus, vitæ sanctitate et miraculorum multitudine clarus, a nefariis lapidibus, quibus præfectus erat, occisus, in

Coloniae Monachus fuit.

INCERTO
AUCTORE
EX MSS.

puteum projectus est: unde post Dei admonitu eductus, Tremoniensibus, ab Annone Archiepiscopo Coloniensi alicujus Sancti corpus sibi dari postulantis datus est, quo eorum terra reverentior esset, et ab hostibus securior, cujus in honorem insignem construxerunt ecclesiam. *Multa deinde de eo in Notis disputat de aetate, genere, rebus gestis, et vulgatis de eo ejusque fratribus historiis.*

Fabulosi de eo libri.

3 *Fueritne Haymo aliquis Caroli Magni affinis, qui quatuor habuerit filios, fabulis pridem libris cantatissimos, non est laboris pretium hic disputare; neque an ex eo numero noster hic Rainoldus extiterit. Unum sane doleo vehementer, male feriarum hominum ineptissimis commentis nobilissimorum virorum Caroli Magni, Oliverii, Rolandi, Adelardi, Reinaldi quoque (fortassis hujus) res gestas fœde obscuratas; mirorque toleratos hactenus eos libros, qui Madelgisi, Viviani, filiorumque Haymonis fictitia bella commemorant, ita ad oblectationem legentium ingeniose, ut interim superstitiones varias, ac magis studium animis instillent.*

NOT. 116.

*Vita unde de-
scripta.*

4 *His ergo prætermisissis, quæ de Reinoldi cæde ac translatione in mss. Rubecæ vallis, Joannis Vlimerii Lovanii ad S. Martinum Canonici regularis viri doctissimi autographo, Antonii Liberi Legenda reperi, hic dabo. Testatur Tritheimius lib. 3, de viris illustr. Ord. S. Benedicti cap. 249, Natalem ejus in Tremonia civitate maxima celebritate agi solitam. Est Tremonia urbs Imperialis in Westphalia, vulgo Dortmund. Eam describunt Georgius Brunus lib. 4, Theatri urbium num. 20, et Pet. Bertius Comment. rer. Germanic. lib. 3, ubi et S. Reinoldi, cui præcipua urbis dicata basilica est, meminerunt.*

VITA

EX MS. RUBECÆ VALLIS, ET ALIIS.

Summa Dei providentia volens genus humanum, venenosi serpentis illusionem obligatum, fidei restituere, Martyres, Confessores, Virgines elegit, qui oves aberrantes ad viam salutis æternæ cognoscendam reducerent. Inter quos beatissimus Martyr Christi Reynoldus, tanquam stella quæ ceteris clarior refulget, emicuit: qui quomodo Deus diligendus esset perfectissime edocuit. *a* Hic siquidem quoniam de Karolidarum stirpe quodammodo primicerius extitit, ejus vitam hic inter eos inserere libuit; quatenus ex ipsius additione clarior appareat; quia virtuosus filius magis nobilitate stirpem suam, quam illa ipsum.

*Reinoldus gene-
re illustris.*

2 *Futurus igitur felicissimus Martyr Reynoldus, clarissimis ortus natalibus, paternis prædiis dives, et urbibus, et aliis multis, quæ longum est enarrare, sublimis erat dominiis b. At vero patrem ejus Haymonem, virum in rebus militaribus strenuum, quis ignoret? Quatuor hic filios genuit, quorum virtus per orbem maxime celebratur; quia quinam extiterint, per vulgares cantilenas apertissime demonstratur. Sicut autem stella aliqua in claritate superat alias, sic nobilitate morum non solum vicit fratres, sed etiam eos, qui tunc temporis erant, homines. Hic enim a primis annis auctorem vitæ cœpit amare, et quem interius dilexit, plenissime tandem cognoscere meruit.*

*Fil mona-
chus.*

3 *Sapientia itaque Dei illuminatus, reliquit temporalia ut consequeretur æterna, quæ intellexit permanentia. Coloniæ igitur veniens monachi habitum induit, atque se totum in ejus amorem, cui servire regnare est, transfudit. Ibi enim virtus divina, quæ diu clausa latuit, per eum virtutes operari mirabiliter cœpit: quia, quod maximum est, gratiam in conspectu Principum invenit. Quid mirum? tantæ siquidem sanctitatis erat, ut amaretur ab omnibus; quem Dominus c innumerabilibus coruscum fecit virtutibus. Denique in claustrum suo infirmitates curavit, claudis gressum, surdis auditum reddidit, quibusdam etiam cæcis a natiuitate visum restituit. Dicitur quoque a multis*

*Claret mira-
culis.*

c

hominibus id se vidisse attestantibus, quod Dominus mortuum ejus precibus suscitaverit, et matri multum flenti, coram omnibus vivum assignaverit. Puerum etiam quemdam per multos annos febribus laborantem ita sanavit, ut eadem die melius haberet, et ad domum suam, glorificans Deum, cum gaudio remearet.

4 *Contigit etiam ut populus circumjacentis provinciæ pestilentia infirmaretur, et subita morte mallent damnari, quam æternaliter d miserabili peste tormentari. Audientes igitur beati viri famam, miserunt ad eum viros timoratos sanitatem suis corporibus exorare, vel dolorem saltem cum vita finire. Qui cum ad eum venissent, omnes sese illius provolverunt pedibus, multis lacrymis rogantes, ut gentem eorum ab infirmitate pessima liberare dignaretur. Quorum tandem petitioni acquiescens, se in orationem continuo misit, orans devotissime Dominum, ut misericordiam iis præstaret, quibus jam sola mortis imago restaret. Dominus igitur jacentem sanctum virum clementer exaudiens, optatam populo languenti sanitatem contulit: et viros memoratos cum gratiarum actione ad propria remisit. Inde reversi omnes ad patriam unanimiter Deo gratias persolvunt; eo quod per merita dilecti sui salutem corporum recepissent; et pestes, quibus nimis egre laboraverant, evasisent. Virtutem etiam beatissimi Reynoldi ubique diffamabant: et laudem ad honorem ipsius postea singulis annis decantabant.*

*Pestem gras-
santem preci-
bus sedat.*

d

5 *Vir autem Dei Reynoldus postmodum ex præcepto Abbatis sui lapicidarum magister factus est. Ubi cum plus ceteris laboraret lapicide magnam conceperunt adversus ipsum invidiam, et qualiter eum morti traderent, dolosam inter se conspirare sententiam. Habuit autem servus Dei in consuetudine, monasteria et singulas longe vel prope positas frequentare ecclesias, et eundo pauperibus, qui eum expectabant, largiri elemosynas. Quod ubi homines sceleratissimi intellexerunt, incredibilia exinde conceperunt gaudia, quia sceleris jam se adeptos viderunt præmia. Positis proinde pro tempore insidiis, more latronum statuunt illum deprehendere, et inopinata morte perditum, ne tantum scelus appareat, decernunt abscondere. Quorum consilia famulus Dei cognoscens, quasi ad epulum invitatus cœpit ad penas currere, et latronibus tanquam amicis se offerens, ut mereretur cælos Martyr ascendere affectabat. Quem viri perditissimi invadentes, malleolis confrecto capite cerebrum excutiunt, et vestibus spoliatum in quamdam profunditatem aquæ Rheno vicinam mittunt. Sicque egregius Martyr Reynoldus palnam martyrii invenit: cujus animam costus Angelicus cum hymnis et canticis ad caelestia deportavit. Post cujus obitum Abbas cum monachis reliquis fratris sui corpus ubique quæri præcipuit: sed diu per orbem terrarum quæsitus non invenit.*

*Varius visit
ecclesias.*

*Occiditur a
lapicidis.*

6 *Dominus vero, cui digne et laudabiliter servierat, corpus fidelis famuli sui ulterius latere noluit. Accidit enim ut quædam mulier in lecto ægritudinis per multos annos jaceret; cui nullus medicorum spes salutis promitteret, nisi Pater cælestis hanc potentia suæ virtutis erigeret. Hanc quadam nocte tantus dolor occupavit et opprimere cœpit, ut mortem optaret, et vitam cum dolore finire continuis Deum precibus postularet. Post noctis igitur medium, nimio dolore fatigata, sopore deprimitur; et in eadem dormitione tale somnium vidit. Venit ad eam vir quidam splendidissimus, qui dixit ad illam: Vade ad aquam in qua B. Reynoldus a cæmentariis interfectus est, ibi melius habebis; et locum eidem ostendit. Quæ evigilans hæc se vidisse meminit, et in crastino quæ viderat amicis enarravit: qui statim ad ostensum sibi locum ægotantem illam præceperunt adferri, ut ibi ab infirmitate sua per merita gloriosissimi Martyris mereretur liberari. Quo cum esset delata, corpus sa-
crum*

*Corpus ejus
divinitus re-
velatum. Co-
loniam defer-
tur.*

crum in superficie aquae apparuit, et mulierem sanitati restituit. Quae a lecto agritudinis illico surgens, adminiculo fuit sacratissimum corpus extrahentibus, et in gestatorio, quo deportata fuerat, cum portantibus ipsa portabat illud ad monasterium, ubi vir beatus se fecerat monachum.

7 Inde ubi multum tempus transierat, contigit ut e Trotmannensis vicina, id est, Tremonensis civitas, ad f Archiepiscopum Coloniensem venit, atque alicujus Sancti corpus, quo terra reverentior atque ab hostibus securior esset, sibi dari devotissime postulavit. Quibus ut satisfaceret, Clerum civitatis ad se vocari praecipit; et ab eis, quem Trotmannis mittere posset Sanctum diligenter investigavit. Qui cum diu dubitarent, Dominus ante ecclesiam in sarcophago beatum Martyrem Reynoldum exposuit, ostendens quia populo g noviter converso eum praesae voluit. Adhuc caeca mens hominum dubitabat quid ageret, et quem Dominus satis aperte mittendum innuerat, in ecclesiam reportabant. Cum autem hoc saepius contingeret, Dominus tandem oculos eorum aperuit, ut apertissime cognoscerent, quod iste ad salvandos populos mittendus esset. Conveniens ergo Clerus cum omni populo, honorifice felicissimum Martyrem Reynoldum capsulae decenter adornatae imposuerunt, atque ad Trotmanniae partes deferen-

dum, turba eum ab urbe Colonia cum innumeris laudibus per tria milliaria prosequente, tradiderunt. In Trotmannorum igitur ecclesiam VII Id. Januar. delatus, dignum ibidem invenit habitaculum; in quo ad se accurrentem benignus patrocinator salvat populum. In qua ecclesia multa per eum Dominus ostendere dignatus est mirabilia, per quae fecit eum laudabilem, et omni homini in necessitate laboranti desiderabilem. Caeci sunt illic illuminati, leprosi mundati, paralytica etiam membra ad laudem Dei et honorem sancti Martyris consolidata.

a Absunt haec a Joan. Vlmerii ms. et *Legenda Antonii Liberi. Credo a Joanne Gilmano vel Antonio Gentio, qui studioso, quos a Carolo Magno ortos putat, aut quoquo modo ei conjunctos, ad Brabantorum laudem commemorasse addita.*

b Ms. Vlmerii, et Ant. Liberi *Legenda*: honoribus.

c Ms. *lib. val. mirabilibus.* d Ms. *lib. val. insanabili.*

e Wittichindus *Annal. lib. 2. Tremoniam Throtmanni urbem vocat. Ad quem locum Henricus Meibomius diploma recitat Caroli Magni datum IV Kal. Octob. Indict. XII, an. Christ. DCCCLXXXVII, regni Caroli XXI in villa Trutmanni, quo eundem Trutmannum Comitem in illis partibus instituit. Nequidquam igitur Georgius Brunus a Trotmannis Suevis eam appellationem accersit. Notat Meibomius varie in diplomatis et scriptoribus hoc nomen esse ferri: dici enim ab Ottone in Trotmanniam, a S. Henrico Druthmanniam, a Continuatore Reginonis vicum Droomanni, Dilmaro, Trotmanni, Gobelino Trotmandam, Chronico Thuringico Trumdunde.*

f Is S. Anno fuit, ut in Praef. dictum, qui an. MLX, in Martii creatus Archiepiscopus Coloniensis obiit an. MLXXX, IV Decembr.

g Nescio qua fide id dicatur, cum constet aliquot saeculis ante illam in eas oras Christi religionem.

ISCERTO
AUCTORE
EX MSS.

Tremoniensibus miro modo obtingit.

Tremoniam deportatur.

DE S. ALDRICO EPISC. CENOMANENSI.

CIRCITER
AN. CHRISTI
DCCCLVI.
VII JANUARI.
S. Aldrici natalis.

Tempus Sedis.

Cenomanensis Ecclesiae Praesul XXII, memoratur Aldricus a Demochare, Joanne Chenu, Claudio Roberto; XXIII a Petro Viello infra: Ejus VII Id. Januar. Natalem refert Ferrarius in generali catalogo Sanctorum. Andreas quoque Saussayus in Martyrologio Gallicano eodem die: Apud Cenomanos S. Aldrici Episcopi et Confessoris, qui post Francorum eam Ecclesiam regens eximia cum pietatis, doctriinae, et ceterarum dotium Episcopatum gloria; semulorum suae celebritatis machinatione impetitus, sedeque sua deturbatus fuit. At deinde comperta ejus innocentia, Sedis Apostolicae judicio, Gregorice IV Papae praeepto Cathedrae restitutus est. Postquam autem annos XIV Ecclesiam suam magna cum sanctitate et prudentia gubernasset, paralyti affectus, scripta ad Patres Concilii II Suessionensis epistola, sibi et vivo et defuncto orationum Ecclesiae subsidia humiliter petiit. Quo promisso laetificatus, placido fine in Christo obdormivit, et velut aurum in fornace probatum, vas gloriae factus, ad aulam caelestem evectus est. Sed fallitur Saussayus in numero annorum. Nam cum an. DCCCLIII, celebratum sit Concilium Suessionense, necesse est saltem usque ad an. DCCCLIV, supervivisse: cumque Concilio Aquisgranensi II, an. DCCCXXXVI, VI Februarii habito interfuerit; constat minimum XVIII, solidos annos sedisse; ut omittam quod in vita n. 6, an. DCCCXXXII, dicitur Episcopus factus.

2 Ejus ex antiquis mss. vitam edidisse fertur Joannes Moreau Canonice Cenomanensis, quam Gallice vertit Petrus Viellus. Ego, quia Latinam consequi hactenus non potui, Gallicam Latine reddidi. Extat tom. 2, Concil. Galliae Gregorii IV, Pontificis Maximi epistola, circiter an. DCCCXXXV, data, de Aldrico Cenomanensi Episcopo non alibi quam apud Sedem Apostolicam accusando. Fuit idem Aldricus cum Herchirado Episcopo Parisiensi a Concilio Aquisgranensi II, an. DCCCXXXVI, habito, ad Pipinum Regem Aquitaniae missus. Concilio Parisiensi anno DCCCXLVI, Caroli Calvi VII, interfuit et subscripsit; et Turonensi IV, anno DCCCXLIX, Caroli Calvi X. De eodem extat Concilii Suessionensis II, anno DCCCLIII, Kalendis Maii celebrati, Canon IV, qui ita habet: Praeterea Cenomanicae urbis Aldricus Episcopus paralyti dissolutus epistolam direxit causam suae absentiae insinuans, petensque, ut maxime sibi

adhuc viventi, et quaecumque defuncto, sacris precibus opitarentur. Quod exuberantes caritate se facturos omnes promiserunt, et Metropolitanae illius, Turonicae urbis venerabili Episcopo Amalrico, ut ad eandem urbem accederet, injunxerunt; et quaecumque essent eidem Ecclesiae proficua, ut strenue exequeretur unanimiter praeeperunt. An sit anno proxime insequenti mortuus Aldricus, non constat. Saltem anno DCCCLIX, Concilio apud Saponarias habito subscripsit Robertus Cenomanensis Episcopus.

3 Praeter ea quae passus est S. Aldricus Ludovici Pii tempore, etiam Lothario regnante exagitatus videtur, coactusque sua in Fossatensi cenobio asservanda deponere; quae impii quidam homines diripere volentes, caelitus prohibiti sunt, ut infra dicitur XV Januar. in miraculis S. Mauri cap. 7, S. Liborii corpus Paderbornensi Ecclesiae, id per legatos petenti, donavit, anno DCCCXXXVI, ut XXIII Julii ex Auctore coaetaneo dicemus.

VITA.

Aldricus XXIII Cenomanensis Episcopus fuit: antiqua ac nobili prognatus familia, quam proprium quoddam Catholicae tuendae religionis, exercitandaeque virtutis studium commendabat. Pater Symonius in Gallia ortus, Gerilda mater ex Germanis genus ducebat. A prima aetate ad omnem virtutem ac sapientiam efformatus disciplina ac domestico convictu duorum Cenomanensium Praesulum a Franconis I, ac II, quorum eximia probitatis eruditionisque laus celebratur. Hinc ad b Caroli Magni aulam a patre est deductus, virtutis omnis bonarumque artium palaestram. Ludovico deinde Pio, non imperii magis quam pietatis ac magnanimitatis paterna heredi adhaesit. Utrique indolem probavit suam, utriusque celeriter gratiam sibi benevolentiamque conciliavit; ceteris quoque aulicis carus.

2 Singulari prudentia, vitae ipse suae modum ducebat, stabili gradu in praecipiti humanae consistens felicitatis: quippe quem neque avitae opes splendorque generis, neque aulae favor ac dignitas, ab insita modestia ac submissione revocarent. Eo ad res divinas studio ferebatur, ut plurimorum animos tam praecleari

S. Aldrici genus.

a

vita aulica:

Virtutes:

humilitas.

praecleari

EX GALLICA
PET. VIELLI.

præclari consecrandi exempli cupiditate inflammaret. Ab ludis aulicisque deliciis alienus, tempore frugaliter sapienterque utebatur; ex consortiis ceterorum suae eliciens incitamenta virtutis. Nullum ab Ecclesia præscriptum jejunium violavit, nullam sacrarum feriarum neglexit celebritatem. Præcipuæ illi curæ caritatis officia erant.

Consilium
mutandæ
vitr. c

3 Ab his initiis ad summa sensim nitentem peculiaris divinæ gratiæ instinctus afflavit. Nam cum e Aquisgrani, quo plerumque loco Pius Imperator degere consueverat, in templo preces ad Deum insigni animi ardore funderet, urgeri se divinitus sensit, ut humana abdicaret studia, Deique obsequiis totum sese consecraret. Obsecundat igitur divino Spiritui, sed ea moderatione ac prudentia, ut nemo omnium esset, qui mutationem hanc levitati mentis, haud satis rerum mundanarum gnare, imputaret. Prius enim quam quod cogitaret aggrediretur, Deum certiora precari institit divinæ voluntatis indicia, ne qua inimici fraude circumveniretur. Nec frustra conceptæ preces. Cælestis confirmata est illius in eo proposito mens.

Fit Ecclesiæ
Meten. Cano-
nicus.

4 Missionem a Rege postulat, atque ægre tandem impetrat; opimumque in Metensi Ecclesia Sacerdotium, atque alia singula geminis suis sodalibus. Plane induxerat in animum vitam isthæ sanctam atque ab omni humanæ conversationis strepitu alienam ducere. Benigne eum honorificeque d Gondulphus Metensis Antistes excepit; ac mox explorato ejus proposito, regisque, quibus prolixè commendabatur, perfectis litteris, Clericorum eum ordini adscripsit. Annum in eo sacrarum functionum tirocinio posuit, ac deinceps sanctioribus sacris initiatum e Ecclesiæ S. Stephani Diaconum dixit. Triennium in eo munere exegerat, cum mortuus est Gondulphus, cui f Drogo Caroli Magni filius successit. Magno hic Aldricum amore complexus est, et quem præstare ceteris modestia et castimonia didicerat, Sacerdotem consecravit, atque Ecclesiæ suæ Præcentorem constituit. Post quibusdam quasi virtutum gradibus, ad Præmicerii dignitatem, totius Cleri consensu et suffragiis, ascendit. Omnibus suam in hoc gerendo munere industriam modestiamque probavit. Nam cum secundum ab Episcopo locum dignitatis teneret, nihil tamen ille aut de morum remisit benignitate, aut ad familiæ ornatum novi adscivit splendoris. Virtus illi auctoritatem, modestia omnium benevolentiam conciliabat. Etiam qui superbia, honorumque cupiditate maxime ardebant, paulum ejus consuetudine usi, ad submissionem animi fluxarumque contemptum dignitatum sensim sese conformatos deprehendebant. Ut quisque arduis negotiis litiumque difficultatibus erat implicitus, ad eum studiosissime concurrebat: nisi opportuno rebus suis consilio instructus recedebat nemo.

Confessarius
Imperatoris.

5 Iterum ad anam eum Imperator accersit, suæque regendæ conscientiæ ei arbitrium credit: quam ad rem non facile aptiorem poterat in Gallia universa reperire. Tantum hic auctoritate apud omnes ordines valuit, ut eum ceu Patrem omnes revererentur. Neque patrisfamilias major esse in sua instituenda, regenda, formanda ad virtutem, idoneis emolumentis agenda familia sollicitudo ac industria potest, quam erat Aldrici in palatii domesticis ac clientibus fovendis studium. Non adulabatur ille cuiquam, non quæ peccarentur dissimulabat. Regem ac Magnates absque ulla personarum acceptione libere admonerat. Ipsi vero omnia æquissimis animis accipiebant. Tanta ejus verbis gratia inerat, insigni condita gravitate, quæ Pontificem, quæ Dei Regum Regis ac Domini dominantium Vicarium deceret.

Episcopus Ce-
nomanensis,

6 Interea Franco junior e vivis excedit. Successor ei ab Rege datur Aldricus, Proceribus Cleroque Cenomanensi consultis. Ab Archipræsule Turonensi g Landrano xi Kalend. Januar. an. dccccxxii Episcopus consecratur. Insigni nobilium virorum comi-

g

tatu ad suam urbem Ecclesiamque deductus, tanta populi ac Cleri alacritate atque amore susceptus est, ac si missus e cælis Angelus adesset. Ipse eum haud multo post Ludovicus Pius Imperator invisit: ab eo atque Optimatibus provinciæ Cenomanicæ summo honore acceptus, octiduo isthæ substitit, atque interea possessiones quasdam ejus prædecessoribus ereptas restituit, inter quas h Villæ-novæ Dominium censetur. Adeo illi grata Antistitis populique in se studia ac publici plausus acciderant.

7 Animum mox ad basilicarum urbisque ornatum adjecit Aldricus. Cum ergo cives videret aquæ penuria conflictari, quam foris in urbem importari, pretioque redimi oportebat: tantum industria magnificentiaque promovit, ut subterraneis aquæductibus e longinquo in urbem aquæ derivarentur, atque ante ipsam sacram ædem copiose effluerent, ubi haud modico sumptu insignem illum fontem erexit, qui etiamnum i S. Juliani appellatur. Tum vero ut Canonici tanto ecclesiæ viciniore, nec vulgo permixti, habitarent, ædificia satis, ut tum usus habebat, opportuna construxit: adhuc locus nomen retinet, ut Clastrum Canonicorum dicatur. Quid, quod communem eis convictum aut præscripsit, aut persuasit? Ædificatam olim a S. Juliano basilicam ætate nonnihil labefactatam restauravit: sed quod angustioremerceret, quam ut tantam hominum multitudinem, quæ certis temporibus precum fundendarum, votorumque persolvendorum gratia concurrir, capere posset, novum ipse templum magnis impensis ædificavit, quod nunc S. Juliani chorus nuncupatur, quia in illud transtulerit Aldricus S. Juliani Confessoris reliquias, ex k Pratensi cœnobio, ubi antea fuerant sepultæ. Propter illustre hoc depositum, S. Juliani nomine eam basilicam insignivit, quæ primum Virginis Deiparæ fuerat honori consecrata, deinde sanctorum Martyrum l Gervasii ac Protasii. Facta hæc est Translatio anno Christi dccccxxiv, m viii Kal. Augusti. Ad n Sartam deinde flumen vico Berullo, insigne condidit monasterium, atque amplo censu dotavit, ad virorum religiosorum sustentationem. o S. Vincentii cœnobium, bellorum injuria Præsidumque negligentia fœde collapsum restituit. Domum Pratenses monachos revocavit, quos fugarat metus p Normannorum, adversus quos tum Cenomanorum Comes bellum gerebat.

Præclara ejus
opera:
Aquæductus.

i

Clastrum et
convictus Ca-
nonicorum.S. Juliani ec-
clesiæ et trans-
latio.

k

l

m

n

o

Monasterium
restaurata.

p

q

Ejectus, per
Pontificem re-
stituitur.Crucifixi sta-
tua illustris.

8 Non potuit tamen, quem cœperat, cursum tranquillum ac pacatum tenere. Nam cum improbi homines q Ludovici Pii liberos adversus patrem concitassent, qui Pii partes tuebatur, ejectus de Sede sua est Aldricus. Occupato Episcopatu, universas ejus facultates sacrilegi homines diripere, nec a templis quidem ac monasteriis nefarias manus abstinentes. Nul- lum extorri perfugium patebat, nisi ad sanctissimum Patrem, supremumque omnium Antistitem, Papam Romanum. Ab hoc benigne acceptus, ejus præcipue nixus præsidio in Galliam tutus rediit, Ecclesiam patrimoniumque recuperavit: conductis fabris, quæ factiosi implicque homines convellerant, reparavit.

9 Inter magnifica ejus opera Jesu Christi cruci affixi statua eminebat argentea, auro eleganter obliata, quæ ad nostram usque ætatem est asservata, magna populorum religione, donec scelerati quidam homines, vipereo semine eorum qui Aldricum olim impugnarant exorti, angustum hoc monumentum rapuerunt, confregerunt, profanarunt, cum aliis sacrarum locorum reliquiis: illustre documentum, non aliter erga mundi Salvatorem esse animis affectos, quam isti ipsorum majores extitere, titiones tartarei, qui nunc æternis inferni flammis exuruntur.

10 Aldrici ea demum pietas fuit, ut miraculis vivus sit a Deo eonestatus. Nam cum ædem S. Juliani dedicaturus sacrum officium perageret, ægri complures, vespertinarum precationum tempore, integram

Miraculis
claret Aldri-
cus.

gram sanitatem recuperarunt, interque eos claudus gradiendi facultate donatus. Postridie, matutinarum tempore, surdus auditum consecutus est : alius a primo suo ortu mutus loqui ac collaudare Deum cepit : energumenus ab infami hospite liberatus : cæcus, dum Missæ sacrificium Aldricus offerret, visum recepit. Quæ non tam S. Juliani meritis, quam Aldrici precibus tribuenda sunt; testante Deo quam sibi doctrina ejus ac vita, tot piis sanctisque operibus cummulata, placerent. Tandem cum quatuor et viginti annis diocesim suam anectens ac feliciter administrasset, r lenta febris exhaustus obiit, sepultusque est viii Januarii in D. Vincentii templo, ac vitam cepit vivere cum Christo beatam ac immortalem, cui sempiternus sit honor et gloria, Amen.

a Franconem I ait *Claudius Robertus* sedisse annis xxii, mensibus iii, diebus iii. Franconem II, annis xvi, mens. v, dieb. xv, unde sequetur, non potuisse a Francone II, institui Aldricum, ac deinde ad Caroli Magni aulam venire; nisi vel post Franconis mortem diu vacasse Sedem dicamus, vel certe ab eo institutum vivo etiamtum Francone I.

b De eo xxviii Januar. obiit an. dcccxiv.

c *Celebris in Gallia Belgica urbs, inter Coloniam et Trajectum Mosæ.*

d *Obiit Gondulphus anno dcccxxiii.*

e *Ea est Cathedralis.*

f *Drogo Caroli Magni filius naturalis, sub canonico habitu nobilissime vivens, unanimi Cleri ac populi consensu electus est Episcopus, eodem anno.*

g *Aliis etiam Lantrannus, et Landrannus dicitur. Numeratur inter Missos Dominicos Ludovici Pii, post Concilium Attiniacense ann. dcccxxii habitum. Iterum in Capitulari III, anno dcccxxviii capitulo I, nominatus reperitur, et in Conc. Parisiensi vi an. dcccxxix, ac tandem in depositione Ebbonis ad Theodonis villam.*

h *Vicus est ad lævum Sartæ fluvii latus, supra Cenomanorum urbem.*

i *S. Juliani vitam dabimus xxvii Januarii.*

k *Vulgo id cœnobium S. Juliani de Prato dicitur: est monialium Ordinis S. Benedicti.*

l *Coluntur xix Junii.*

m *Ex die adnotatur ea translatio in Martyrologio Germanico, et Usuardi aucto a Carthus. Colon. itemque in edito Parisiensi an. mdxxxvi.*

n *Sarta Alençonium, post Cenomanorum urbem alluit; ac deinde Medunæ permistus in Ligerim se exonerat.*

o *Est id juxta urbem; nunc congregationis Casalensis, ut testatur Cl. Robertus.*

p *Normanni circa S. Aldrici ætatem maritimas Gallia provincias infestaverunt, ut videre est apud du Chesne in Normannicis. q Id anno dcccxxxiii contigit.*

r *At supra dictum est paralyti confectum; nisi, quia ea fuisse videtur diuturnior, febris etiam accesserit.*

DE S. ANASTASIO SENONENSI ARCHIEP.

CIRCITER
AN.
DCCCCLXXIX.
VII JANUARI.
S. Anastasii
natalis.

Senonensis in Gallia Archiepiscopus LX memoratur a Claudio Roberto, Joanne Chemu, et Demochare, Anastasius. Hunc Andreas Saussayus in Supplemento Martyrologii Gallicani inter Sanctos commemorat, his verbis: Apud Senonas S. Anastasii Episcopi et Confessoris, sanctitatis et abstinentiæ exemplis ac meritis clari.

Abstinentiæ,
aliæque virtu-
tes.

2 De eo hæc tradit anonymus monachus S. Mariani in sua chronologia: Archebaldo mortuo eligitur Anastasius vir Deo dignus. Hic miræ sanctitatis et abstinentiæ fuit, vigiliarum amator continuus, et eleemosynarum distributor largissimus. Clericorum nutritor, monachorum potissimum venerator. Hic ab illo die quo Sacerdotium sumpsit usque ad finem vite carnem non comedit, nec indutus est lino, sed semper usus est cilicio. Huic B. Savinianus apparuit comminans et contestans, ut ecclesiam S. Petri restrueret. Tunc sanctus Præsul locum sanctum reparare cepit, monachos revocare, terras prædiæque redimere. Ecclesiam quoque S. Stephani perfecte reparasset, nisi citius ex hoc mundo migrasset. Qua nocte autem obiit, cuidam germanæ ipsius sanctimoniali in monasterio S. Farae Angelus Domini apparuit, dicens: Sciatus hæc nocte S. Anastasium ad Dominum migravisse;

Publica opera.

surgite itaque et hymnos Domino decantate. Quæ surgentes et diem notarunt et horam, et ita invenerunt factum, sicut ab Angelo fuerat nuntiatum. Post S. Anastasium Sevinius præfuit, vir Deo devotus. Ita ille; ac paullo post: Hic jaeturam monasterii S. Petri vivi, quam Anastasius prædecessor suus relevare cœperat, in pristinum restituit statum. Est monasterium hoc longe antiquissimum, vulgo S. Pierre le vif, et S. Pere. De eo xxvi Augusti in vita S. Ebbonis, et alibi agemus.

Mors ab Angelo alibi nuntiata.

3 S. Savinianus sive Sabinianus, Senonum Apostolus, celebratur in Martyrologio Romano xxxi Decembris; nos de eo agemus xix Octobris. S. Stephani Metropolitana ecclesia, quam Anastasius reparare cupiebat, incensa et eversa erat sub Archebaldo, restaurata a Sevino. De S. Farae nobilissimo monasterio agemus in ipsius vita vii Decembris.

4 S. Anastasium sedisse ait Cl. Robertus annos x, mensem I, dies xiii, obiisse anno dcccclxxviii. Sed ut sibi constet, cum dicat decessisse Archebaldum anno dcccclxxviii intelligenda hæc sunt veteri more Gallicano, quo annum a Paschate auspicabantur; atque ita ordinatus dicitur Anastasius anno dcccclxxviii, die xxiv, vel xxv Novembris, obiisse vii Januarii an. dcccclxxix, qui tum usque ad Pascha censebatur dcccclxxviii.

DE BEATO VITALE ABBATE SAVINIACENSI.

CIRCA
AN. CHR.
MCCX.
VII JANUARI.
Vitalis na-
talis.

Vitalis Abbatis Saviniacensis natalem hodie refert Chrysostomus Henricus in Menologio Cisterciensi his verbis: Saviniaci in Gallia B. Vitalis Abbas, qui virtutibus et miraculis celebris e vita discessit. Andreas Saussayus in Martyrol. Gallicano, eodem die: Pio hodie exitu decessit venerabilis memoriæ Vitalis Abbas Saviniaci Ord. Cisterc. virtutibus et signis egregie decoratus. Et quidem solum inter Pios, quibus nullus adhuc publicus decretus sit cultus, commemorat Vitalem Saussayus. At solemniter ab Episcopis elevatum ejus corpus, indubie ad aliquam venerationem, testatur Hugo Menardus, qui Kalendis Maii ista habet in suo Martyrologio: In territorio Abrincensi elevatio Sanctorum Saviniacensium, nempe Vitalis, Gaufridi, Guillelmi Abbatum, Petri et Hamonis monachorum. Libro deinde 2 Observationum ista scribit: Horum beatorum Abbatum et monachorum Sa-

Translatio.

viniacensis cœnobii corpora honorifice elevata sunt, et reposita in quodam loco ejusdem cœnobii, ab Episcopis Cenomanensi, Abrincensi, et Redonensi: in ejus memoriam fit quotannis in eodem cœnobio solemnis processio Kalendis Maii. Subdit deinde de singulis plura. Andreas Saussayus eodem die illius translationis meminit, sed Vitalis nomen omittit. Est Saviniacum, sive, ut infra vocatur, Savineium, vulgo Savigny, in confinio Normanniæ, Britannia, Cenomania, et Andium, situm, ut testatur Cl. Robertus, unde hæc translatio a vicinis Episcopis facta, Rhedonum, vulgo Rennes in Britannia, Cenomanorum, et Abrincatum in Normannia, vulgo Auranches, cujus et diœcesi continetur cœnobium; conditum, ut ait Menardus, ann. mxxii. Radulpho Barone Fulgeriarum ad id facultates suas conferente.

2 De hoc fortassis Vitale Abbate agit ms. Florarium

XXIX

EX VARIIS. XXIX *Januarii, his verbis* : Ipso die B. Vitalis Abbatis. *Et Carthus. Colon. in Addit. ad Usuardum, Vitalis Abbatis. Ejus vitam breviter describit Ordericus Vitalis lib. 8 Ecclesiasticæ histor. Venerandus Vitalis, qui quondam fuerat Roberti Comitis Moritolii Capellanus, et apud Moritolium S. Ebrulfi Canonici sæcularium curarum ac divitiarum depositis oneribus, leve jugum Christi per Apostolorum vestigia ferre decrevit, et in desertis locis aliquamdiu cum religiosis quibusdam habitavit. Ibi mollioris vitæ pristinas consuetudines edomuit, et rigidioris observantiæ cultus edidicit. Denique Savineium vicum, ubi antiquorum ingentes ædificiorum ruinae apparent, consideravit, sedemque sibi suisque ad habitandum elegit, et in contiguo saltu monasterium in honore sanctæ et individuae Trinitatis condere cepit. Ritus Cluniacensium, vel aliorum qui monachilibus observantiis jamdudum mancipati fuerant, imitatus non est; sed modernas institutiones neophytorum, prout sibi placuit, amplexatus est.*

Prædicat magno fructu. Isa. 58. 1.

Occulta peccata aperit.

Pie moritur.

3 Hic eruditione litterarum erat apprime imbutus, fortitudine ac facundia præditus, et ad profereudum quidquid volebat animosus : non parcens in populari sermone infimis nec potentibus, quasi tuba exaltabat vocem suam, juxta Isaiaë vaticinium, annuntians populo Christiano scelera eorum, et domui Jacob peccata eorum. Reges igitur Ducesque reverebantur illum. Plures turbæ manicabant ut audirent verba ejus : quæ postmodum auditis ab illo latentem olim actis facinoribus, lugubres et confusæ redibant a facie ipsius. Omnis ordo intrinsecus pungebatur ejus veridicis allegationibus. Omnis plebs contremiscebat coram illo ad correptiones ejus, et uterque sexus rubore infectus verecundabatur ad impropria illius. Nuda quippe vitia manifeste premebat, et occultorum conscios probros redargutionibus stimulabat. Sic nimirum superbos athletas et indomitos vulgi cæsus plerumque comprimebat, atque locupletes heras Sericis vestibus, et Canusinis pellibus delicate indutas trepidare cogebat, dum verbi Dei gladio in scelera sæviret, et spurcitiis pollutas conscientias valde feriret, grandisonoque divinæ animadversionis tonitruo terret. Solers itaque seminiverbius multis profuit, multos secum aggregavit.

4 In cœnobio, quod construxerat, per annos VII Deo militavit, et usque ad bonum finem bonæ vitæ permansit. In Oratorio post aliquantam ægritudinem, in qua fideliter confessus fuerat, et sacræ Communionis viaticum devote perceperat, ad matutinos de sancta Virgine Maria Lectori poscenti benedictionem

dedit, et a cunctis qui aderant dicto, Amen, mox spiritum exhalavit. Quo defuncto Bajocensis Goisfredus, ac Cerasiacensis monachus successit, qui et ipse immoderatis adventionibus studuit, durumque jugum super cervices discipulorum aggregavit. Hæc Ordericus. Robertus ille Moretolii Comes frater uterinus fuit Guillelmi I, Angliæ Regis, ut idem refert Ordericus lib. 7. S. Ebrulphus, in cujus Ecclesia Canonicus fuit Vitalis, colitur XXIX Decembris. Ordericus instituti Cisterciensis sectatores neophytos vocat; in quos, uti et plures alii monachi sub ipsa Ordinis initia, haud satis æquus fuit. Goisfredus, sive Gaufridus, ut eum vocat Saussayus, aut Gaufridus ut Menardus, antea monachus fuerat in monasterio S. Vigoris de Cerasayo, vulgo Cerisy, in diocesi Bajocensi.

5 Guillelmus Neubrigensis lib. 1 de rebus Anglic. cap. 15 de Vitale quoque ista scribit : In transmarinis partibus, sicut a majoribus accepi, tres memorabiles viri uno tempore fuere, scilicet Robertus cognominatus de Arbusculo, Bernardus, et Vitalis. Hi non ignobiliter eruditi et spiritu ferventes circuibant per castella et vicos, seminantesque secundum Isaiaem super omnes aquas, de conversione multorum fructus uberes colligebant, pio inter se placito constituto, quod Robertus quidem feminarum communi labore ad meliora conversarum sollicitudinem gereret, Bernardus vero et Vitalis maribus propensius providerent. Robertus itaque famosissimum illud monasterium feminarum de Fonte Ebraudi construxit, et regularibus disciplinis informavit. Bernardus vero apud Tyrocinum, et Vitalis apud Saviniacum Monachis regulariter instituit, suos quisque ab aliis per quasdam præceptorum proprietatis distinxit. Cumque ex his tribus quasi radicibus servorum atque ancillarum Dei per diversas provincias religiosa germina pullularent, quidam Saviniacenses monachi Bellelandam nostram condiderunt. Paulo deinde inferius ait, Saviniacenses per cujusdam Abbatis religiosam instantiam in ritus Claravallenses transiisse. Imo Menardus Constitutiones a Vitale ad similitudinem Cisterciensium conditas testatur.

6 De Roberto de Abresello, vel Abrissellis, vel ut hic vocatur Arbusculo, ægemus xxx Augusti; ubi et de celeberrimo monasterio Fontis Ebraudi, aut ut hic dicitur, Ebraudi. De Bernardo, et monasterio Sanctæ Trinitatis de Tironio, xiv Aprilis. Bellelanda monasterium fuit in diocesi Eboracensi, vulgo nunc Biland, unico milliari distans a Neuburgensi, in quo Guillelmus Neubrigensis se a puero educatum scribit.

Bernardus de Tironio, et Robertus de Abresello, ejus socii.

Isa. 32. 20.

Monasterium singuli struxerunt.

DE S. CANUTO LAWARDO

REGE OBOTRITORUM DUCE SLESWICENSI.

§ I. Canuti genus, sanctitas.

ANNO MCXXXIII.
VII JANUARI.
S. Canutus
nepos alterius
S. Canuti.

Duo fuere Canuti Reges, in Sanctorum numerum publica Ecclesiæ auctoritate relati : prior tabulis Romani Martyrologii ad VII Id. Januarii inscriptus, colitur x Julii, quo die ejus dabimus vitam; alter hoc die colit, rursumque xxv Junii, ab Ecclesia Sleswicensi aliisque consuevit. Prioris hic nepos ex fratre, non filius fuit, ut existimavit Baronius, qui ad an. MCLXIV num. 50 scripsit Valdemari patrem hunc juniorem, avum alterum seniore Canutum exitisse.

2 Genus Canuti utriusque fusius Danicarum rerum Scriptores deducunt : nobis sat fuerit verbo indicasse; quo melius, quæ mox dicentur, queant intelligi. Canuti Magni (qui Angliam subjugavit, atque Ethelredi Regis viduam, S. Eduardi matrem, Emmam uxorem duxit, ut v Janu. in Eduardi vita narratum est) illius, inquam,

Canuti sorore Esthryta, sive Estride, natus est Sueno, cognomento Esthritius, post Magnum Norvagum S. Olavi filium, Daniæ Rex. Nullam is e legitimo thoro prolem suscepit, filios multos habuit naturales, e quibus omnino quinque post eum Daniæ Reges fuerunt, Haraldus, S. Canutus Martyr (B. Caroli Boni Flandriæ Comitis et Martyris, de quo n Martii, parens) Olavus, Ericus Bonus, Nicolaus. Erixi Boni filius fuit S. Canutus. Nicolao Daniæ Rege (cujus filius Magnus S. Canutum occiderat) a Jutis in ultionem illius cædis interfecto, regnum obtinuit Ericus Emund, Erixi Boni filiusnotus, qui Magnum fratris sui S. Canuti interfectorem bello vicit peremitque. Erico successit Ericus Lam, Annæ sororis filius; huic Sueno natus Erico Emundo, Eschylli interfecto, qui a suis coactus regni consortes admittere Canutum Magni filium, Nicolai nepotem, et Walde- marum S. Canuti filium, Erixi Boni nepotem, Canutum

tum dolo peremit; a Waldemaro, cui insidias quoque struebat, prælio victus occisusque est. A Waldemaro prognati, ad plura deinde secula Daniæ imperarunt. De S. Canuti genere satis: nunc de publica ejus ad aras veneratione.

Nomen in Martyrologiis.

3 Molanus in Addit. ad Usuardum, vii Januarii: Ipso die S. Canuti Ducis Daciæ et Martyris, filii Erici Regis, qui passus est anno mxxx. Martyrolog. Coloniense: Eodem die S. Kanuti Ducis et Martyris. Carthus. Colon. in Addit. ad Usuard. Item Kanuti Ducis Slaviæ Martyris, filii Regis Daciæ. Martyrologium Germanicum: Sancti Martyris Canuti, Slavorum Ducis, filii Regis Daciæ, sub Alexandro III, canonizati. Passus est ann. mxxx, ms. Florarium: Kanuti Ducis et Martyris. Petrus Galesinius: Hoc item die S. Canuti Ducis Slaviæ Martyris, qui Alexandro III Pontifice relatus est in Sanctorum numerum. Ferrarius pridie, id est vi Januarii eum refert his verbis: Apud Roschildiam in Dania, S. Kanuti Ducis et Martyris. Monet deinde in Notis, S. Kanutum Regem hujus patrum alio die occisum, sed pro Duce videri mendose relatum hoc die. De Translatione infra agemus.

Cur Martyr dictus.

4 In Breviario antiquo Ecclesiæ Sleswicensis, hæc in festo S. Canuti recitatur Oratio: Deus, in cuius fide gloriosus Dux Kanutus firmiter incedens, vitæ innocenti violenter subtrahitur; præsta quæsumus, ut sicut ipse immeritè morti addicitur, mortem quam meruimus, ejus meritis ac precibus evadere mereamur. Per Dominum, etc. Alia in die Translationis, quam post dabimus, in eodem extat Breviario. Miretur fortasse quispiam cur Martyr dicatur Canutus in citatis Martyrologiis et aliis infra, cum nec fidei nec justitiæ causa, licet innocens, sit interfectus. Verum alii quoque haud pauci, qui ab improbis hominibus nefarie erant occisi, Martyres habiti sunt, ut suis locis ostendemus. Et fuit, virtutis exercitatio, favorque Numinis causa odiorum Magni adversus Canutum, uti adversus Abelem Caini.

§ II. S. Canuti regnum, Ducatus.

Qui Slavi et Obotriti.

Obotriti, Venedi, Slavi, Boreales Germaniæ provincias ad mare Balticum occuparunt, ab Orientali plaga trans Viadrum Vistulamque progressi; sive desertas, Sævis Vandalsque in externa profectis; seu potius pulsas, subjugatisve et in unam secum gentem reductis incolis. Universim Slavi omnes dicti; eratque eadem omni lingua, qua nunc Bohemi, Moschi, Rutheni, Poloni, Croatæ, atque alii, sed in variam dialectum deflecta utuntur. Slavorum porro horum ad Septemtrionem Germaniæ, plures recensentur populi sive ex iis ante gens coaluerat universa, sive una in plures dissecta est dynastias: Duces certe ac Reges iis varii imperarunt. Obotriti præcipue Mecklenburgicam ditionem, ac Wagriam quoque tenuerunt, a vestibus versicoloribus, ut quidam scribunt, adepti nomen. Slavorum proprio nomine, quod erat alioquin omnibus commune, se ferebant ii qui Pomeraniam Marchiamque Brandenburgicam colebant. Vandalis, qui vulgo Wenden, inde orta nomenclatura, haud satis inter Auctores constat. De ea disputat Hadrianus Junius in sua Batavia cap. 21. Joannes Angelius Werdenhagen in suis rerum Hanseaticarum commentariis parte 3, cap. 9, 10, 22, 23, etc., varias enumerat Vandalicæ civitates, quæ hoc tempore ad Mecklenburgi Pomeraniæque Ducatus spectant. Hæc carptim ex præcipuæ auctoritatis Scriptoribus attulimus (quæ alii, qui de gentium migrationibus agunt, fusiùs distinctiusque exponunt) ut, quia S. Canutus Slaviæ Dux, Obotritorum Rex ac Wandalarum dicitur, quibus præfuerit populis intelligatur. Ab eo certe orti Daniæ Reges, ad hanc usque ætatem se Wandalarum Reges scribunt, ut etiam superiore sæculo animadvertit Krantzius lib. 3 Vandalicæ cap. 30.

S. Canutus Rex Obotritorum.

6 Slavorum Principatum, mortuo Henrico Godescalci et Siritæ (quæ Canuti amita erat) filio, ut vivens

stipulatus erat Henrichus, adiit Canutus, ac Regis Obotritorum titulum accepit a Lothario II, qui post Henrici V obitum an. mxxv, imperare cœpit. At Ducatum Sleswicensem antea a Nicolao patruo emerat Canutus, virtutis exercendæ materiam, dum ad fines Daniæ perennes agere excubias contra Slavos ac Saxones hostes perpetuos cogeretur.

EX VARIIS.

7 Est Sleswicensis Ducatus Jutiæ meridionalis provincia, cujus caput Slesvicum civitas Episcopalis, quæ Haithy olim, aut Hedeby, ab Hetha Regina dicta. Ita Ethelwerdus Anglus lib. 1 Chronic. Porro Anglia vetus sita est inter Saxones et Gotos, habens oppidum capitale, quod sermone Saxonico Sleswic nuncupatur, secundum vero Danos Haithaby. Sliestorffium quoque dicta reperitur. Urbs olim fuit opulenta ac populosa. A Slia amne, aut sinu maris, nomen accepit. Nam Sinus maris, ut Joannes Adolphus Cypræus vir optimus, mihi quæ, dum viveret, amicissimus scribit Historiæ Slevic. cap. 2, seu partes littorum propter excursus maris incurvæ, a nautis Danis ein wick nominantur. Et Saxo lib. 7, portum Herwig, Latine Exercituum sinum interpretatur his verbis: Hako in portum, qui Danice Herwig, Latine Exercituum sinus dicitur, classe collata militem exponit. Plura ejusmodi locorum vocabula passim occurrunt, quæ wick syllaba terminantur, ut Kentwick vel Kentavicum emporium in Belgica ad ostium Quantæ, sive Canciæ, fluminis; quod nomen non recte quidam a vico Latina voce deflectunt, quasi vicus ad Quantiam dicatur, cum emporium fuerit ad sinum Quantæ.

Dux Sleswicensis.

Quid wyck.

Ut a patruo Nicolao Canutus, ita Holsatiæ Duces (quibus Wagria, et pars Obotritorum Saxonumque, Osterlingorum, sive Ostvalorum, ditionis parva) Daniæ Regibus etiamnum in feudum accipiunt Sleswici Ducatum.

§ III. Qui Canuti gesta scripsere.

Res gestas S. Canuti varii descripserunt. Proximus ærum ejus attingit Helmoldus, discipulus, ut ipse fateatur, Geroldi primi Lubecensium Episcopi, qui creatus est anno mclxiii, Episcopatu Aldenburgensi tum Lubecam translato: is erat annus ab obitu S. Canuti trigessimus, ut scribit Albertus Abbas Stadensis canobii B. Mariæ Virg. Ordinis S. Benedicti, qui relicta Abbacia Ordinem S. Francisci ingressus est. Hic in Chronico, ad annum mxxxiii, et sequentem, eisdem verbis, quibus Helmoldus, describit vitam S. Canuti, pauculis hinc inde omissis. Brevius eadem referuntur ex Helmoldo descripta in Chronicis Slavicis incerti auctoris, studio Erpoldi Lindebrogii editis, capit. 17. Textitur hoc Chronicon ad annum mccccxxxviii, quo auctor vixit: Favent hic auctores Wandalis seu Slavis, et S. Canuti apud eos gesta præcipue attingunt. Danica studiosius descripsit Saxo Grammaticus, Danus ipse ex Sialandia oriundus, Roschildensis Ecclesiæ Præpositus, qui floruit circiter annum mcc.

Scripsere de S. Canuto; Helmoldus.

Albertus.

Chronic. Slav.

Saxo Grammaticus.

9 Nos duplicem vitam danus, alteram ex Helmoldi Chronico, alteram ex historia Saxonis decriptam. Helmoldo præfigimus lectiones Officii Ecclesiastici de S. Canuto hoc vii Januarii in diocesi Sleswicensi olim recitari solitas, ex antiquo ejusdem diocesis Breviario descriptas: Saxoni vero subnectimus, quæ ex variis de S. Canuti in Divos relatione, corporisque elevatione et translatione collegimus, demum et lectiones alias xxv Junii recitari solitas ex citato Breviario.

Vita S. Canuti.

10 Præter citatos scriptores, incertus auctor historia compendiosæ Regum Daniæ ex mss. studio Lindebrogii edita de Nicolao patruo S. Canuti agens, sic scribit: Nicolaus quintus Suenonis filius. Huic erat filius, nomine Magnus ex uxore Margaretha filia Regis Sueciæ, homo crudelissimus et impius, qui etiam interfecit S. Canutum Martyrem et Ducem, ipsius quoque fratrem Haraldum. Iste Nicolaus bello superatus ab Erico Emund, occiso Magno filio fugit ad Sleswicum,

Alii scriptores.

EX VARIIS.

cum, ubi a Jutis interfectus est in ultionem Canuti Ducis, qui erat Jutis carissimus, anno Domini mccccv.

11 *Ejusdem a Magno occisi meminerunt Annales ab anonymo circiter an. Christ. mclxxxviii, conscripti, ab eodem Lindebrogio editi. Liber item cantilenarum Danicarum, Chronicon Holsatiae, et Chronologicum de rebus et origine Regum Daniae collectaneum auctore, ut volunt, Erico Pomerano Daniae Rege. Hoc citat Joannes Isacius Pontanus lib. 3, historiae Regum Daniae in Nicolao Rege lxxi, illa Joannes Adolphus Cypraeus in Annalibus Episcoporum Slesuicensium cap. 21 et 23. Quibus locis uterque egregie laudat S. Kanutum, ejusque vitam et caedem describit. Hujus etiam patrus Hieronymus Cypraeus hanc historiam illustrat in suis ad Helmoldum annotationibus, quas non nisi a nepote citatas legimus.*

12 *Ad antiquiores redeo. Fusissime acta S. Kanuti describit Albertus Krantzius Hamburgiolum SS. Theologiae Professor et Collegii Canoniorum Ducanus, qui anno Christi mxxxvii, e vivis decessit. Hic lib. 3, Wandaliae cap. 27 et sequentibus decem, et lib. 3, Daniae cap. 1, 4, 7 et sex sequentibus praecclare S. Kanutum depingit, in Danica historia secutus Saxonem, in Wandalica Helmoldum et Albertum Studensem. Meminit ejusdem lib. 3, Saxoniae cap. 28, et lib. 6, cap. 2, 3 et 4. Krantzio succedit Joannes Magnus, Olai Magni frater, Archiepiscopus Upsalensis in Suecia, qui ante Christi mxxlii Romae diem extremum clausit. Hic in historia Gothorum et Sueonum, (quibus Magnus, S. Kanuti interfectus, Rex praefuit) lib. 18, cap. 14 et 16, obitum ejus narrat, et canonizationem lib. 19, cap. 7, et lib. 2, de vitis Archiepiscoporum Upsalensium in Stephano Archiepiscopo. Baronius ejus mentionem facit in Notis ad vii diem Januarii, et tom. 12, anno 1164, num. 30, ejus canonizationem refert. Joannes Angelus Werdnaghgen ejus bonitatem laudat parte 3, Rerum Hansaticarum cap. 22, et alibi. Vitam denique S. Kanuti descripsit protire Rannuccius Picus, Odoardi Farnesii Parmae et Placentiae Ducis Secretarius, et in Speculo Principum Italico idiomate divulgavit anno mcccxxii.*

S. Canuti
vitas.

13 *De aetate ejus, et annis quibus vixit, et quando occisus sit, id statui potest. Parentes ejus ab itinere Hierosolymitano reduces in insula Cypro circiter an. Christi mcv, obiisse communior opinio est: quo tempore puerum eum fuisse octo vel decem annorum, et sub disciplina Skylmonis existimamus educatum. Krantzius lib. 3, Wandaliae cap. 28, scribit, Henricum Obotritorum Principem obiisse anno mxxii, et S. Kanutum pro hujus filii administrationem subisse. Sed quomodo tum Rex Obotritorum coronatus est a Lothario Imperatore (ut cum aliis refert ipse Krantzius) cum ad Lotharium diu postea a morte Henrici V, quae contigit mense Junio anni mcccv. Imperium translatum sit? Albertus Stadensis et Auctor incertus Chronici Slavici hanc S. Kanuti in Regem Obotritorum coronationem ad annum mccciii, referunt, quo eodem anno ejus caedem describunt. Cypraeus ex libro cantilenarum Danicarum, Molanus in addit. ad Usuardum, Rannuccius Picus in ejus vita, volunt eum anno mccc, interemptum. Joannes Magnus lib. 18, Hist. Gothorum cap. 13, scribit circa annum mcccix. Regem Gothorum Ragualdum occisum esse, cui Magnus S. Kanuti interfectus successit, ante hanc caedem patratam, ut infra ex Sazone patebit; sed cum Lotharius eo anno aut precedenti obierit, necessario haec citius contigerunt. Opinamur S. Kanutum citius annum mccciii, esse interfectum, aliquot ante annis in Regem a Lothario coronatum. Favent praeter citatos Historici Regum Daniae qui Nicolaum anno mcccv, interfectum scribunt.*

VITAE COMPENDIUM

Ex Breviario Slesuicensi.

S. Canuti vir-
tutes.

Beatus Kanutus, Regis Erici filius, Dei disposi-

tione factus Dux Jutiae, posuit super femur gladium suum. Invasores regni dissipat, perdit raptores, et fures suspendit, et in brevi, ab omni persecutione patriam suam liberavit. In omnibus prospere egit, quia manus Domini erat cum eo. In divinis devotus extitit et curiosus, in saecularibus strenuus et curialis. A Deo et hominibus jure dilectus erat.

2 Unde Magnus, Regis Nicolai filius, excacatus invidia, Ducem dolo de terra delere voluit. Contigit interim, ut Dux regi tunc accusaretur. Tunc et Rex, falsis favens suggestionibus, his causis, concilio a Ripensi ipsum aggressus est: Tu contra consuetudines terrae, nova quaedam induxisti, et in Slavia contra me nomen Regis usurpasti. Super quibus Rex suis responsis auditis (quia simplex erat, et cito moveri non potuit) delatoribus derogavit, commendans opera Ducis, quia erant valde bona.

3 Cum in illo tempore, imminente die Natalis Domini, Regis curia esset b Roskildiae celebranda, et Dux Kanutus ad festum invitatus ire festinaret; uxor ejus, rei eventum praecogitans, hortabatur illum iter omittere. Sed cordis innocentia viro justo eundi proposuit securitatem. Transfretante, venit ad curiam regis ubi cum honore receptus est.

4 Magnus igitur, cui Kanutus se tutius committabat, meditabatur die ac nocte quo eum neci traderet. Hujus perfidi c Henricus Schatelaer fretus consilio, tres Procures confoderavit, in quibus praeter ceteris malefaciendi habebat fiduciam. Deinde tamquam familiarem suum Ducem consuluit, dicens: Frater fidelis praeter cunctis mortalibus, cum te sine falsitate aliqua expertus sum, quaedam negotia tuo consilio ordinare disposui: volo, ut in secretiori loco mihi soli solus obvies, ubi nemine impediente, quae deliberanda sunt definire valeamus. Kanutus falsi fratris verbis fidem dedit, et respondit: Locum et tempus assigna, paratus enim tum in omnibus tibi parere.

5 Die autem altero Epiphaniae Domini, summo dilectulo, Magnus armatus cum suis sequacibus, ad silvam veniens, in qua fratercidium perpetrare disposuit, doli nuntium ad Ducem direxit, mandans ei ut quod fideliter sponderat, cum festinatione adimpleret. Igitur S. Kanutus ad locum properans, perfidum per saltum vagantem solum videbat: qui statim occurrens osculatur, amplexatur; pacis osculo Judae traditoris officio se obligavit, dicens: Frater, sedeamus illic. Sedens cum eo, versipellem latenter sub toga loriceatum perpendens, dixit: Frater bone, ut quid arma portas in tempore pacis? Traditor respondit: Inimico meo juxta opus suum vicem reddere teneor, et ad vindictam ad praesens paratus sum. Jam scelus diutius celare non potuit, sed odiose dixit: Kanute, cujus est Dacia? Qui similiter respondit, dicens: Frater, cujus est Dacia, nisi patris tui, et patris mei, quamdiu Deo placuerit? Cui Magnus: Non sic omnes vadunt post te: tu tollis a nobis locum et gentem; et inter nos hoc modo melius dividi potest. Circumspiciensque Dux vidit armatos, et ait: Frater, scit qui omnia novit, me tibi aut tuis verbo vel opere numquam obfuisse. Et quare hoc fecisti? In hoc Sanctus surgere voluit, sed per cappae capitium traditor eum indigne retrahens, gladio ab aure sinistra, in dextrum oculum, caput seidit, et cerebrum denudavit. Deinde ceteri lanceas in latere ejus fixerunt, et d Martyrem Christi fecerunt.

a Ripa urbs meridionalis Jutiae, sive Cimbricae Chersonesii, adiacet Nipse fluvio, istuc in Oceanum Germanicum illabenti. Sedes istuc Episcopalis, una e quatuor quae in Jutia sunt, subjecta Lundensi Archiepiscopo.

b Roskildia urbs Episcopalis, in Selandia, sive Sialandia, insula Danica, olim Regum sedes.

c Aliis Henricus Scatellerus; filius Suenonis qui S. Kanuti patruus erat.

d Martyr saepius dicitur in Officio de Translatione. Anonymus in historia compendiosa Regum Daniae studio Erpoldi Lindebrogii edita, etiam Martyrem appellat.

VITA

VITA EX HELMOLDO.

CAPUT I.

Canuti educatio, dignitas, bella.

Descripta a Henrici Principis Obotritorum morte, et filii utriusque Zuentepolci et Kanuti, nepotisque Zui-nike, post bella intestina, cæde, subiungit Helmoldus lib. 1, *Chronice Schaumburgensis Cyriaci Spangenbergii (excusi in Stadthagen anno Christi 1614) cap. 3*, contulisse Comitatum Holsatiae, Wagriae, et Stormariae, Domino Adolfo Comiti de Schawenburg. Unde ejus in hæc partibus præcipua auctoritas colligitur.

e Hic forte titulus honoris datus ei fuit, qui exercitui Danico cum imperio præfuit.

f Vulgo de Cropper-heyde, ubi a Magno S. Olavi filio, (qui post Canutum Durum, S. Eduardi uterinum fratrem, Danie Rex fuit, memorabili prælio cæsa plurima Slavorum millia; unde vulgare etiam proverbiū: Du bist Kroppe noch nicht voor by; id est, Copenhædam nondum prætergressus es; in eos qui jactantunde se ante periculum efferunt, vel re levi gesta triumphandi exultant, cum præcipua adhuc moles incumbat. Ita Pontan.

g Hi fluvii Sliæ et Egdora isthmum faciunt, et peninsulam Jutia constituant. Geographis et Historicis Chersonesum Cimbricam dictam, Sliæ, seu alius Sliæ, infra Sleswicum in mare Balticum infuit. Egdora vero sive Eidora e regione se in Oceanum Germanicum cænerat. Limitem Danorum regni et Imperii Romano-Germanici constituant.

h De his plura in sequenti vita ex Saxone, cum hac conferenda. Quare Lotharius S. Canutum ad regiam dignitatem extulerit, docet Krantzius lib. 3. *Wandalia*, c. 30.

i Albertus Stad. in hominem.

k Wagria, Wagriae populi in Holsatia ad mare Balticum inter Lubecam et Sleswicum. Obotriti tum subjecti, a quibus caput bubulum pro insignibus dicitur retinuisse.

l Est Aldenburg ea, quæ Slavica lingua Starigard, hoc est antiqua civitas dicitur, sita in terra Wagrorum, nocciduis partibus Baltici maris, et est terminus Slaviae, Helmoldo c. 12, dicta dende Sigeberga: adiacet Travenæ fluvio; distat quinque milliaribus Lubeca, sex Hamburgo; sedes olim Episcopatus, in tres dein divisa, Raccburgensem, Mecklenburgensem, et ipsam Aldenburgensem, quæ Lubecam denum translata est.

m Albert. Stad. Subjectionem promitterent.

n Falderam scribit *Chronice Slavorum incerti auctoris, suo tempore Nigemunster dictam. Oppidum est Holsatiae ad fontes fere Stora fluvii, qui non procul a Luckstadio in Albim illabitur.*

o De S. Vicelino agemus xii Decemb.

p De Lubeca nobilissimo emporio, et Hanseaticarum urbium prima, legendi Petrus Bertius lib. 3, *Rerum Germanicarum, Werdenhaghen parte 3, rerum Hanseaticarum, cap. 12 et seqq. et alii rerum borealium scriptores.*

b Kanutus sub patruo Rege educatur.

d Adit Lotharium Ducem Saxoniae.

e Fit Dux Danie.

f g Punit maleficos.

Factum ejus dictum et factum.

Fit Rex Obotritorum.

h

i

k

l Varia gerit bella.

m

n

o

p

a De Henrici bellis cum Rege Nicolao, et S. Kanuto, in sequenti vita ex Saxone plenius agetur.

b Albertus Stadenensis hæc fere omnia hinc descripta refert, ad annum Christi xxxiii.

c Hæc ruina contigit a morte S. Kanuti in vindictam barbaræ crudelitatis Magni pericida.

d Hic Lotharius per quandam anticipationem Imperator dicitur, cum ante annum Christi xxxv, quo ad eam dignitatem eve-

AUCTORE
HELMOLDO.

CAPUT II.

Canuti cædes, ejus ultio.

Quibusdam interjectis pergit cap. 31, *Helmoldus*:

Circa tempus dierum illorum accidit, ut Kanutus Rex Obotritorum veniret Sleswich, habiturus cum patruo suo Nicolao curiale colloquium. Cum autem populus venisset in concionem, et Rex senior sedisset in throno, indutus cultu regio; Kanutus assedit ex opposito gestans et ipse coronam regni Obotritorum, stipatusque satellitum agmine. Sed cum Rex patruus videret nepotem suum in fastu regio, sibi que nec assurgere, nec osculum ex more dare, dissimulata injuria transitit ad eum oblaturus salutationem cum osculo: cui ille occursans ex medio, sese per omnia patruo et loco et dignitate adæquavit. Quod factum Kanuto lethale odium conscivit.

7 Nam Magnus filius Nicolai cum matre huic spectaculo assidens, incredibile dictu est, quanta ira exarserit, dicente ad eum matre sua: *a* Nonne vides quia nepos tuus sumpto sceptro jam regnat? Arbitrari ergo eum hostem publicum, qui vivente adhuc patre tuo nomen sibi regni usurpare non timuit. Quod si longius dissimulaveris, et non occideris eum, scito te et vita et regno ab eo privandum. His itaque verbis instimulatus cœpit insidias moliri, ut Kanutum occideret. Quod sentiens Nicolaus Rex, convocat universos Principes regni, deditque operam, ut juvenes dissidentes conföderaret. Dissensionibus ergo ad pacem inclinatis, jurata sunt utrimque fœdera.

8 Sed pactiones istæ apud Kanutum firmæ, apud Magnum dolis oblitæ sunt. Statim enim ut ficta soliditate animus ejus investigat, et omni suspicionis malo vacuum considerat, rogat Kanutum Magnus, ut occurrat sibi ad singulare colloquium. Dissuadet Kanuto uxor exitum, timens insidias, simul etiam exasperata somnio, quod præterita nocte viderat. Nec tamen vir fidelis retineri potuit, sed sicut laudatum fuerat, occurrit ad locum placiti, comitatus quatuor

Nicolaus patruo æqualis incedit.

a Magnus in eum conspiciat.

Conciliantur.

Occidit eum Magnus.

AUCTORE
HELMOLD. tantum viris. Adest Magnus cum totidem viris, amplexatumque deosculatur nepotem, consederuntque tractaturi negotia. Nec mora: surrexerunt insidia de latebris suis, percussusque Kanutum interfecerunt, divisoque membratim corpore, crudelitatem etiam in mortuo exaturare gestierunt.

9 Audito autem sinistro hoc nuntio Lotharius Imperator, cum conjuge sua *b* Rikenza, non modice contristati sunt, eo quod corruerit vir Imperio amicitia conjunctissimus. Venitque cum grandi exercitu prope civitatem Sleswich, ad vallum illud notissimum *c* Dinewerch, ulturus mortem funestam optimi viri Kanuti. Considerat e regione Magnus, cum immenso Danorum exercitu, defensurus terram suam. Sed terribis virtute Teutonici militis, apud Cæsarem immenso auro, et hominio, impunitatem indemp-

Ericus Canuti frater ultionem parat. 10 Videns ergo Ericus frater Kanuti, natus de concubina, quia refriguit Cæsaris ira, cœpit armari in ultionem fraterni sanguinis, currensque terra et mari congregavit multitudinem Danorum, execrantium impiam cædem Kanuti. Sumptoque regio nomine, cœpit frequentibus bellis incurfare Magnus: sed superatus, sed fugatus est. Unde etiam Ericus Hasenwoeth, id est, pes leporis, propter fugam continuam appellatus est. Dania tandem exturbatus, confugit in civitatem Sleswich. Illi autem memores bonorum, quæ impenderat eis Kanutus, receperunt virum, parati pro eo ferre mortem et exterminium. Quamobrem Nicolaus et filius ejus Magnus præceperunt omni populo Danorum, ut descenderet ad pugnam Sleswich, crevitque obsidio in immensum, ... frustrato tamen labore: nam neque civitate neque hoste potitus est. Laxata enim hieme pariter et obsidione,

d Ericus elapsus venit in maritimam *d* Sconia regionem, conquerens ubique innoxiam fratris cædem, et proprias calamitates. *e* Audiens ergo Magnus quia comparuit Ericus, accedente æstate, direxit expeditionem in Sconiam cum innumera classe. At ille considerat e regione, stipatus accolarum licet brevi numero. Soli enim Sconenses universis Danis restiterant. Cum ergo Magnus in sacro die Pentecostes aciem urgeret ad congressum, dixerunt ad eum venerabiles Pontifices: Da gloriam Deo cæli, et habe reverentiam diei tantæ, et quiesce hodie, pugnaturus in crastinum. Qui monita contemnens, aggressus est prælium. Produxitque Ericus exercitum suum, et occurrit ei in manu valida. *f* Ceciditque Magnus in die illa, percussaque sunt universa Danorum agmina a viris Sconensibus, et ad interneconem deleta.

g 11 Et factus Ericus ea victoria insignis, et creatum est ei nomen novum, ut Ericus *g* Emund, hoc est, memorabilis appellaretur. Porro Nicolaus Rex senior navi elapsus venit in Sleswich, percussusque est a viris civitatis in gratiam victoris. Ultusque est Dominus sanguinem Kanuti, quem interfecit Magnus, prævaricator jurisjurandi quod juravit. Et *h* regnavit Ericus in Dania, generavitque ex concubina Thunna filium, nomine *i* Suein. Sed et Kanuto erat filius nobilis Waldemar. Magnus quoque genuit Kanutum. Remanseruntque hæc regalia incrementa Danorum populis, in quibus exercebantur, ne forte amisso usu præliandi quandoque insolescerent. Solis enim civilibus bellis præpollent. Postquam ergo mortuus est Kanutus, cognomento Lawardus, Rex Obotritorum, successerunt in locum ejus Pribizlaus atque Nictus, bipartito Principatu, uno scilicet Wargirensium atque *k* Polaborum, altero Obotritorum provinciam gubernante.

a Ante mater in Ripensi colloquio conata fuit utriusque et S. Kanuti nepotis, et Magni filii, animos exacerbatos pacare, ut infra ex Saxone dicitur.

b Aliis Rixa et Richiza dicitur: filia fuit Henrici Pinguis Ducis Gotingensis, et Gertrudis filia Egberti Marchionis Mismia.

c Aliis Banewirka et Denneverk. Agger hic ductus est per

transversam Chersonesum a Danis contra Saxones Nordalbingos, et Obotritos, quorum frequentes in hos agros erant incursiones. Aimois lib. 4, hist. c. 96, hoc opus refert ad Godefredum, sive Gotricum, Danorum Regem, Gothofredus, inquit, limitem regni sui, qui Saxoniam respicit, vallo munire constituit eo modo, ut ab Orientali maris sinu, (quem illi Ostarnalt appellant) usque ad occidentalem Oceanum totam Egidore fluminis Aquilonarem ripam munimentum valli prætereret, una tantum porta dimissa, per quam carra et equites emitti et recipi possent. Diviso itaque opere inter Duces copiarum domum reversus est. Ad annum MCCVIII, hæc a Chronologis referuntur, quo Godefredus regnabat. Spatium aggeris est octo aut novem milliarius. Hoc opus tum captum, circiter annum MCCCL, sub Rege Haraldo Blaaland reparatum et communitum luculentius: extractæ in eo turres, vel speculæ potius, per intervalla ita dispositæ, ut ex iis hostis adventans facile conspici posset. Curavit tum opus illud Haraldus mater Thyra, cognominata Danebod, Gormonis seu Germondi Regis nuper vita functi vidua. Demum quo esset terrestris motis solidior structura, jussit Rex Waldemar. S. Kanuti filius cocti lateris murum superjici. Simili præsentura Scotiam ab Anglia distinctam esse, diximus supra in vita S. Cædæ Episcopi.

d Aliis Scania, Scandia, seu Scandinavia, quam antiqui insulam putarunt. Hæc continens est una cum Suedia et Norvegia. Dicitur superat reliquis Dania provinciis. Metropolis ejus Londa est, seu Lundia.

e Albert. Stad. sequentia refert ad annum MCCXXXIV.

f Albert. Stad. Ceciditque Magnus in die illa, cum quatuor Episcopis et multis Clericis, deletique sunt a Sconensibus usque ad interneconem. Saxo descripta Danorum clade, ita in fine lib. 13, eam concludit: Crediderim hanc victoriam humanis parum viribus partam; sed Deo piissimi viri interitum ulciscente concessam. Neque bellum aliud crebriorem Pontificum cruorem absumpsit. Quippe Petrus Roskildensis, et Henricus Sueticorum partium Pontifex, omnesque Jutiæ præter unum Antistes hoc prælio oppressi traduntur.

g Alberto Stad. Emun, aliis Emundt seu Emundus.

h Regnavit Ericus quatuor annis. Occubuit a nobili Juta lancea transverberatus anno MCCXXXIX.

i Sueno aliis, successit Erico Lam an. MCLVII cum Waldemaro S. Kanuti filio, et Canuto V Magni filio.

k Polaborum sedes primaria fuit Ræceburgum, initio Comitatu, post etiam Episcopatu celebre. Polabos a regionis planicie nomen sibi indidisse suspicatur Heinricus Heineccius in Append. 1, ad Helmoldum.

VITA EX SAXONE GRAMMATICO

CAPUT I.

S. Canuti liberalis indoles, nuptiæ.

*N*arrata sancti Regis Daniae Kanuti cæde, suffectum Canuti pater illi in regnum Olavum fratrem commemorat Saxo Grammaticus: Ericum vero, qui Kanuto semper faverat, in Sueciam cum Botilda Regina fuga elapsus; mortuo deinde Olavo reversum ad suos regnum capessivisse. Fuere autem Erico, inquit, filii Haraldus, Kanutus, et Ericus: sed primus concubina, secundus matrimonio, tertius adulterio ortus proditit.

2 *Voti deinde exsolvendi gratia Hierosolymam profecturus Ericus Haraldum filium, quem præstantior ætas honori tempestivum effecerat, Regis partibus perfunctorie donat. a* Skyalmoni vero Candido, splendissimæ atque integerrimæ dignitatis viro, cui non solum totius *b* Sialandiae sed etiam *c* Rugiæ, vectigalis a se factæ, procuracionem detulerat, peragenda circa Kanutum educationis officium mandat. Ericum autem obscuriore loco natum, hebetiore quoque cura complexus, minoris potentiae tutoribus applicavit.

3 *Mortuo in Cypro insula cum conjuge Erico (ut lib. 13, proseguitur Saxo) evectus ad regnum est Nicolaus ejus frater, ulro cedente, qui senior erat, Ubbone fratre. Tum Margareta d Ingonis et Sueonum Regis filia, Nicolai Regis conjux, filio Magno ampliolem propinquorum favorem affinitatum beneficio creare cupiens, Kanuto f Ingiburgam sororis filiam conjugio copulavit.*

4 *Interea Henricus Guthskaldi Wandalarum Principis ex Siritha Nicolai Regis sorore filius, maternis a Nicolao bonis indigne spoliatus, acrem eorum repetitorem agere cœpit. In quodam adversus eum a Nicolao parum prospere commisso prælio, Kanutus per summam vulnerum acerbicatem pedum firmitate defectus, promptissimam militis fidem expertus est. Qui ne Dominus ab hoste interciperetur, periculum ejus*

Magnum prælio vincit et occidit.

Vit Rex Daniae.

Canuti pater Ericus, hex Daniae

a Prædagogus Skyalmon Candidus:

b c

d e Exor Ingiburgu.

f Canutus in prælio a milite servatus.

ejus

CAPUT II.

Canuti Ducatus : bella : pax inita.

ejus suo discutere non dubitavit. Sociis namque de industria fugere jussis, ipse corporis simulatione cursum lentius agens, imminenti sibi Sclavo manus obtulit vincendas, ejusdemque propius obequitantis habenas corripiens, lata a sociis ope, equo barbarum spoliavit. Quo potitus, protinus eo summam Kanuti imbecillitatem adjuvit. Igitur ut callidæ, ita periculosa fortitudinis felix exitus fuit....

§ Ea tempestate missi a Kanuto qui pecuniam, quam educator ejus depositi nomine conservaverat, in *g* Fioniam et Sialandiam transferrent, cum ab utroque littore aequo distante navigio, procul piratas imminere conspicerent, expensam fune crumenam undis occultavere. Postremo cum se parum potentes remigii animadverterent, fugæ diffidentia implicati, resciso tenaculo, vetustas Regum opes arenis, quam hostibus relinquere maluerunt. Quam rem Nicolaus in Sialandiam ex Fionia trajiciens tametsi eminus specularetur, periclitantibus prasidio fore nequivit, quod exiguis et inhabilibus ad remigium navigiis uteretur. Postea cum Kanutum jocundum præ se vultum ferentem conspiceret, oris hilaritatem increpans ob recentem aviti paternique æris jacturam, dolere ei admodum expedire dicebat. Ille nihil hac se moveri fortuna dicebat, sed ejus beneficio summam liberalitatis occasionem accepisse respondit : ut enim ante nihil ex paternarum opum cumulo decerpere ausum, ita deinceps accessuras abunde erogaturum. Maximum quippe avaritiæ nutrimentum divitias esse, quas quisquis asservare intenderit, humanitati vacare non possit. Qua voce se pecuniæ, sed eam Regi imperare monstrabat. Cujus rei præcipuum extitit documentum quod sequitur.

a *Altilis Scialmon Vidus, ex illustri Vidorum prosapia oriundus, nec minus facundia et pietate, quam natalibus et prima apud Reges amicitia clarus. Ita Pontanus Saxo Candidum vocat; quod Latine redditum ex Teutonica voce vit seu vidt. De ejus officiis et præfectura agit Saxo præcedentibus libris.*

b *Selandia aliis, et Zealandia, Selandi insula, inquit Adamus Bremensis. S. Canuto antiquior, est in interiori sinu maris Balthici sita, quantitate maxima. Hæc tam fortitudine virorum, quam opulentia frugum celeberrima longitudinem habet bidui, cum latitudo fere sit æqualis. Civitas ejus maxima Roschild, sedes regia Danorum. Hæc Adamus. Sedes modernorum Regum est Hafnia, vulgo Copenhaven, quasi Kopmanshaven, id est mercatorum portus. Est Hafnia urbs maxima non solum Selandiæ lujus, sed totius Daniæ, diu a morte S. Canuti caepa extruit.*

c *Rugia insula maris Balthici, ab occasu et meridie obijctur Pomerania, qua parte Bardum est Stralsundum, Gryphiswaldum, et Wolgastum: exigua olim fossa, nunc freto sex millibus passuum lato a continenti dissita. Incolæ Helmolde Rugiani, Rani, et Rimi, populi crudeles, habitantes in corde maris, idololatriæ supra modum dediti, primatum præferentes in omni Slavorum natione, habentes Regem, etc. Horum instinctu Obotriti seu Slavi occidit, Godescalcum Principem suum in odium fidei rebelles subditi occiderunt vi Junii, (quo die de eo agemus) et Cruconem, sive Critonem, Regem Rugiorum sibi Principem elegerunt, exclusis filiis Godescalci, quorum junior Henricus fugit ad Danos, senior Buthue ad Saxones, qui cum exercitu ditionem paternam ingressus perfide Cruconi traditus est, et interemptus. Henricus Daniæ egressus, collecto de Danis et Slavis navium numero adeo attribuit maritimam Slavorum provinciam, ut Henrico concessa ad habitandum regio et Dano Rugia feret vectigalis.*

d *Iugo cxx, Rex Sueciæ pmissum describitur a Joanne Magno lib. 48, histor. Gothorum et Sueonum cap. 14.*

e *Horum sedes, hodie ipsismet incolis et conterminis Danis Suevige, quasi Suenrige, sive Suenrige, id est Sueonum regnum. Antiquis Germanis Sueon: unde Latinum Sueones Eginhardo, Tacito Suiones. Germani meridionales dixerunt Suethans, unde Jornandi sub initium de rebus Gothicis Suethans. Nunc Germanis passim dicuntur die Sweden, et Latine Suedi, Sueti, Sueci, Jornandi etiam Suetidi. Helmolde Sueonesuo tempore Nordmannos asserit appellari. Præclare describit eos Adamus Bremensis libello de situ Daniæ, et reliquarum, quæ trans Daniam sunt, regionum.*

f *Ruthena fuit, filia Jaristai, qui aliis Princeps Ruthenorum, aliis Rex Russorum dicitur. Littus Australe maris Balthici, inquit Helmolde, Slavorum incolunt nationes, quorum primi sunt Ruzi, deinde Poloni, etc. Deinde: Russia, seu Ruzia, a Danis Ostrogard dicitur, eo quod in Oriente posita omnibus abundet bonis. Hæc etiam Chunigard dicitur, eo quod ibi sedes Hunnorum primo fuerit.*

g *Insula est inter Juliam et Selandiam media; Adamo Fini, quod vernacule loquentibus pulchrum sonat. Metropolis ejus Oltonia urbs Episcopalis, templum habet S. Canuto (hujus nimirum patruo, isthuc occiso) sacram, elegantis structuræ: In eo conventum fieri frequentissimum circa festum Epiphaniæ, omnium propemodum indigenarum et nobilitum, scribit Pontanus.*

Cum ob creberrimas acerrimasque finitimorum excursiones, nemine a Slesvicensis præfecturæ beneficium, etiam oblatum, recipere audente, Kanutus tam periculosum a patruo honorem, non opum cupiditate, sed fiducia virtutis expeteret, neque gratis eum impetrare quivisset, vendita patrimonii parte, formidolosum aliis munus pretio assecutus est; eam demum quæstuosam esse militiam ratus, qua gloriæ et claritatis stipendium potuisset acquiri. Ita Rex extimescendum ignaviæ decus virtuti *b* venale fecit: emptor vero plus lucri in militia quam opum agitatione reposuit.

7 Principio siquidem perceptæ potestatis Henrico per legatos mandat, libenter se cum eo de pace acturum, si primum et damna Julii emendatione pensata, et spolia ab ipso restituta fuissent. Quibus profectis, ipse interim, perinde ac responsi præsciis, non solum suorum, sed etiam eorum quos ex finitimis amicos habebat, manu contracta, legatorum reditum armis subsequi statuit. Henricus se neque cum Danis amicitias gesturum, neque a maternæ hereditatis petitione cessaturum respondit. Quo accepto Kanutus rursus ad eum legatos mittit, omnem sequestræ pacis communionem publice recusuros. Quorum Henricus irrisa legatione, Kanutum impatienti sessoris equo persimilem ait, se vero petulantia ejus frenos injicere curaturum.

8 His auditis Kanutus, ut magno impetu, ita minimo tumultu noctu iter ingressus, ferrique et prædæ abstinens, quo minus adventus ejus provideretur, diluculo ad Henrici *c* munitionem pervenit. Ille tam subite irruptionis incautus, nec arma capere, nec se prasidio tueri parat; sed protinus vicinum mœnibus *d* flumen equo attentans, unico aquæ interstitio hostem fefellit; lætatusque est quod salutem suam amni, quam oppido credere maluisset. Quem cum Kanutus ulteriore jam ripa potitum aspiceret, an maderet, per ludibrium percontatus est. A quo e contrario, quid ita incederet, interrogatus, venisse se, inquit, ut promissa ab eo lora recipiat. Ille minas sibi, quas nuper intenderat, responsi urbanitate exprobratas intelligens, ignominiam joco prosecutus: Adeo mihi, inquit, calcium viribus obniti videris, ut ne tangi quidem continerive queas. Tunc Kanutus prius castrum, deinde cetera regionis culta vastavit. Secundo quoque novatis copiis omnem *e* Slaviam strage atque incendio implicavit: nec solum patriam hoste, sed etiam hostem robore vacuefecit; adeo ut prius provocare solitum, ne propriæ quidem tutelæ sufficientem relinqueret.

9 Postremo cum totas Henrici vires prudentia sua ac fortitudine debilitasset, sanguinis, quo illum proxime continebat, natura actus, ut publice hostem, ita privatim amicum egit. Semel namque dimisso exercitu, viginti dumtaxat equitibus comitatus, ad locum in quo Henricum diversari didicerat, cursum direxit, præmissis qui suæ ei salutationis mandata perferrent. Henricus falso hostem sibi blandiri iniquiens, protinus ubinam esset perquirere institit. Quibus eum in porta adesse referentibus, ipse nuntio attonitus, mensam, ad quam forte prandendi gratia discumbebat, vi manus discutere parat. Tunc Legati præsentiam Ducis a pace profectam jurantes, conceptum falso metum affirmationum suarum perseverantia discusserunt. Quibus ut Henricus fidem habuit, fugæ meditationem amoris indicio castigavit. Enimvero tabulæ innixus, suffuso lacrymis ore, infelicem Daniam futuram dum tali viro caruerit, aiebat; se vero amicitiam ejus sincera amodo fide culturum.

Hunc

a
Slesvicensem Ducatum emitt.

b

Hosti pacem offert.

Noctu hostilem munitionem invadit.

c

d

e
Hostilem ditionem vastat.

Cum paucis hostem adit, ut eum reconciliet Regi.

g
Theaurorum jacturam æquo animo fert.

Insigne ejus apophthegma.

AUCTORE
SAXONE
GRAMMATICO.

Hunc nimirum consanguineus amor et suae infelicitatis oblivisci, et hostis virtutem fateri coegit, utque propriae fortunae immemorem, ita alieni laudatorem effecit. Deinde praesentem amplexatus, haud parcius lacrymas quam epulum praebuit. Quippe praesentem ejus mansuetudinem, quam praeteritas noxas, attentius intuens, frequentiae damnorum unius beneficii indulgentiam anteposuit.

Pax initur
magna Canuti
prudentia.

10 Sed neque Kanutus profectum a pietate morem ingratus excepit. Quinetiam plus in creanda pace quam fruenda dape voluptatis reponens, et quasi mediatoris partes agere exorsus, Henricum avunculi gratiam expetere jussit, ac demum consensum ejus perseverantia admonitionis obtinuit. Siquidem Henricus rem maternam, cujus repetendae causa adversa Danis arma tulerat, pretii pacione interposita, Kanuto in possessionem adscripsit, eandemque Kanutus ad Regem conditionem, qua acceperat *f* transtulit; ac deinde receptam ab eo pecuniam Henrico numeravit.

a Quam misere, inquit *Cypræus* cap. 21, hoc bello et irruptione Slavorum, post necem *Godeschalci* facta, urbs Slesvicensis direpta, expilata, et vastata sit, aedificiis dirutis et prostratis, rudera subterranea adhuc indicio sunt. Nam jacentibus nova fundamenta, aut paulo altius fodientibus solem, in quo urbs sita est, ubique tres plateae, et tria plurave pavimenta sese offerunt: item foci tres pluresve lateribus strati, alter alteri impositus et superinjectus.

b *Ducatum quatuor de causis S. Canuto a Rege venditum scribit Cypræus* cap. 20. Primo, quod S. Canuto in compensam regni, quod a parente ejus Erico occuparat, ditionem aliquam dare cogebatur. Secundo, ut filium Magnum regi heredem relinquere posset. Tertio, quod Slavos reprimere non posset, nisi ope S. Canuti. Quarto lucri cupiditate, ut hic dicitur.

c *Hieron. Cypræus in Annot. mss. ad Helmodum, cap. 24, existimat castrum hoc esse, quod vulgo Jurgensburgum, in honorem D. Georgii prope Slesvicum aedificaverat Henricus. Ad dit Adolphus Cypræus, hujus S. Georgii imaginem sigillo impressam, obsignandis litteris adhibuisse Duces Slesvicenses, quarum plurimas videt.*

d *Siam.*

e *Crantzius lib. 3 Wandalia, cap. 27, hæc fusius prosequitur, et Henricum ait fugatum in Lubecam veterem, quo in loco mansio illi fuit cum presidio.*

f *Crantzius. In eam sententiam, inquit, conveniunt, ut Kanutus Henrico argentum dependens ac numerans, ejus (ut in Dania) ab Rege suae partis accipiat hereditariam possessionem.*

CAPUT III.

Slaviae delatus ei Principatus. Fratres reconciliati.

Heres a Principe Slavorum instituitur Canutus.

a A quo etiam postmodum ad convivandum accersitus excipitur, affirmante priori ejus adventum minus quam decuit impense servitium. A quo etiam Henricus nuper se vita atque incolumitate donatum judicans, Slaviam ei jurisjurandi firmitate legavit. Huic accessit, quod ad gerenda cum a Teutonicis bella, a quibus praecipue Slaviam vexabatur, filiorum virtutibus diffidebat, maluitque maturum fortitudine heredem circumspicere arbitrii sui libertate consciscere, quam sub naturali, sed invalido, patrimonium exteris pervadendum relinquere. Haec offerentem Kanutus impietatis sibi notam, immerentium liberorum contemptu, paritutum affirmat, seque tam injustis ejus promissis usurum negat. Postremo perseverantissimis Henrici precibus superatur, propositi rationem a natorum socordia mutuantis.

b Imperatorem sibi conciliat.

c 12 A quo etiam b Imperatoris gratia, quod Slaviam in ejus beneficio reponi videretur, admodum egere praemonitus, equum ei c calces auro confixum muneris loco transmisit, donumque per se habile inusitatis unguularum ornamentis accipienti venerabilius reddidit. Crediderim tunc Imperatorem plus laudis in dantis industria, quam dono reposuisse, cum primi pretii metallum quo contemptibilis habitum, hoc gloriosius videret oblatum. Absumpto Henrico legatam sibi provinciam d nullo refragante possedit.

d 13 Interea Haraldus cum nec domi clarus, nec

foris celes haberetur, virtutis inopiam quaestuum copia levare cupiens, refertum nequitia animum in imam turpitudinis voraginem egit. Ad rapinas et furta mancipii utebatur. Servorum labores latrocinii applicabat. Satellitum cultui viciniae spolia, sumptui impendebantur armenta. Aestatem piratica pariter civibus atque exteris insidiosus exegit. Ceterum quo Roskildiae damnosius immineret, adversam ei munitionem erexit, quam et sordidissimae clientelae frequentia complevit. Itaque ruris opima populatus, pari vernarum maleficio civilia lacerabat. Qui clam noctu meritoriis sese tabernis subjicientes, complacitas animo merces impune tollebant. Aliis interim districtos hospitem jugulis gladios applicantibus, interitumque minantibus, ni injuriae patientiam praebant. Ea furti violentia summam civitatis opulentiam ad ultimas rei familiaris angustias redegit.

Haraldus Kanuti spurius frater latrocinatur.

14 Talibus calumniae stimulis lacessita provincia, accensis indignatione animis, ultrices damnorum manus Haraldus bonis injicere aggressa, spolia spoliis, rapta raptis ulciscitur. Neque enim sibi aliena corripere, sed propria resumere videbatur. Ipse tuto terras tenere nequiens, consternatae multitudinis impetum navigio vitavit. Quem Kanutus alieni rapacissimum, ac vitiosissimum ubique lucris incumbentem aspiciens, avi persimilem aiebat, omnigenis alitum pennis nidum compaginanti, subito ventorum turbine dejiciendum. Ita Haraldum praedone omnium effectum, omnibus praedam ex se daturum, aliorumque spolia suorum indubitanter periculo luiturum.

Varie ob scelera exagitur.

15 At Erico modestum erga populares ingenium erat. Qui cum debitum sibi paternae rei portionem expeteret, ab Haraldo fratre repellitur, negante adulterio ortum ad hereditatis communionem pertinere. Ea re, ut par erat, motus, acerrimum bonorum ejus pervasorem agere cepit, fraternisque spoliis injurias suas ulcisci, probitatis loco duxit. Ceterum Arvacum rapta congressit, sordido neglectoque loco splendidas opes complexus. Quem Haraldus noctu ibidem inopinatum adortus, postquam fuga delapsam cognovit, morae copia non suppetente, circa praedam haerere metuens, recto fauces subjecit, refertamque suis opibus aedem flammis absumere, quam raptori intactum dimittere maluit.

Insurgit in eum Ericus frater.

16 Quo comperto, Kanutus profectas a contemptu lites comescere cupiens, metuensque ne degenerati patris fulgor in filiis exolesceret, utriusque Slesvicum venire districtius mandat, si supersedeant, parte corporum spoliandos minatur. Praesentes deinde fratres coarguens, curiosa animi inspectione aequissimam inter eos patrimonii participationem peregit, Ericoque ac Haraldo in paterna bona eundem judicavit.

Canutus eos reconciliat.

a Teutones, sive Teutonos, Daniam fuisse populos vult *Claverius l. 1, Germania* cap. 9. Canuti avo Saxones eo nomine appellatos patet ex *Helmoldo, qui militem Lotharii Imperatoris Teutonum appellat. Sic lingua passim Germanica Teutonice dicitur.*

b *Crantzius lib. 3, Wand. cap. 29, refert Henricum apud Lotharum procurasse, ut Wandalia, quae jam dudum sub Ottonibus in ditionem concesserat Imperii, Kanuto permitteretur administranda.*

c *Crantz. auro undique circumfulgentem, nescio si et auro calceatum, sed auro non sufferratum scio. Helmoldus et Albertus aiant multa pecunia a Lothario regnum emisse.*

d *Helmoldus et Albertus Stadenensis narrant, Henrico filios successisse, et bellis intestinis tranquillitatem temporis perturbasse. Crantzius cap. 31, putat eos regnum, S. Canuto alibi impedito, invasisse: illis deinde occisis Principatum a Lothario ad S. Canutum translatum. Sed nec sic quidem pacifice obtinuit, quod eum Pribislaus Henrici frater, et Niclotus Major terrae Obotritorum bello sibi vindicavit, quibus in praetio captis provinciam nullo refragante possedit.*

CAPUT IV.

Odi in eum invidiæque initia.

a
In suspicio-
nem incestus
vocatur Canu-
tus.

Eodem tempore a Henrici Suenonis filii conjunx, mariti convictum ingenti perosa fastidio, aliena veste sumpta, suis se penatibus intempesta nocte subduxit. Apud quam juvenem quidam (ut fama est) plurimam obsequio familiaritatem adeptus, callide effecit, ut ad suam eam amorem perduceret. Deinde ne res amorum periculo proderetur, muliebriter allectam viriliter cultam furtive devexit. Quam vir ejus fortuitis subsecutus indicium, apud Alaburgiam in cultu familiariter deprehensam, amatore delapso, domum reduxit. Verum hanc ignominiam a clandestino Kanuti consilio profectam ratus, integerrimi viri innocentiam tacitis suspitionis motibus insecutus, insontem notabat.

b
c
Magnus Canu-
ti patruelis
fuit Rex Go-
thia.

17 Interea Suevicarum partium Rege b assumpto, c Gothi summam, cujus omne penes Sueones arbitrium erat, Magno deferre ausi, alieni privilegii detrimento dignitatis sibi incrementa querebant. Quorum Sueones auctoritate contempta, veterem gentis suæ prærogativam in aliquanto obscurioris populi invidia deponere passi non sunt. Igitur antiquæ dignitatis speciem intuentes, titulum injusta collatione præreptum, novo d Regis electu cassarunt. Qui mox a Gothis trucidatus, morte Magno imperium cessit. At Magnus incidentem sibi nuptiarum cupidinem. Polonorum Præsidis e Bokislavi filiam postulando complevit. Qua sibi per internuntios desponsa, mox Sclavia excitam paterno imperio classem admovit, Rex cujus f Vartislavus diutinas cum Danis Polonisque inimicitias gesserat. Hic Nicolaus urbem g Ornam oppugnare adorsus, obsidionem pactione redimere coegit. Inde h Julinum navigans, Bokislavum magna manu instructum obvium habuit. Cujus copiis auctus, celerem oppidi expugnationem peregit: deinde relicto victoriæ socio allatam filio sponsam abducit.

d
e
Ducit filiam
ducis Polo-
nia.

18 Vartislavus rem Slavicam intolerabili vastationis onere fessam conspiciens, pacem colloquio petit. Quo parum prospere habito, pari supplicatione apud i Strelam discedentes aggreditur, ubi cum pacis pignoribus fretus, navigium Regis ab ipso invitatus intrasset, maligno satellitum instinctu captivi more habitus regredi prohibitus est. Quam rem Kanutus in concione querela prosecutus, magnopere Regem monere copit, ne plus alienæ perfidiæ viribus, quam propriæ indulgeret temperantiæ, neve hostem fidem suam secutum captione implicans, ut eum libertate, ita seipsum perpetuo famæ splendore privaret. Fore enim, ni captivum emitteret, ut privatum crimen publicus patriæ rubor existeret. Itaque efficaci persuasione usus, et amicum oppressionem et Dominium infamia liberavit. Quæ tam justa Kanuti sententia totius concionis suffragiis comprobata, magnum alienæ invidiæ irritamentum præbebat.

f
g
h
Efficit Canu-
tus ut data
hosti fides
servetur.

19 Dimissa classe, nuptialia sacra apud urbem Ripam agi placuit. Illic siquidem frequens navigiis portus, oppido splendidam mercium varietatem importat. Ubi cum Kanutus in veste Saxonica ceteris cultior progrediretur, Henricus obfusis invidia oculis alieni cultus splendorem ferre nequens, orta inter ipsos altercatione, latus ejus adversum gladios ostro tutum fore negavit. k Quem Kanutus nullo magis ovillis securum tergoribus respondit: lacessitum vestis suæ fulgorem urbano rusticitatis opprobrio speciosius quam minis aut conviciis ultus. Itaque exprobratam sibi externi cultus emulationem, domesticæ cavillatione prosequi contentus extitit.

k
Convicium
joco repellit.

20 Idem postmodum Orientis partes piratica pervagatus, cum speciosa domum spolia retulisset, ideoque se dignitatis incrementa accepturum speraret, pro gratia accusationem expertus est, culpatus a

Rege, quod in re Suecica prædam egisset. Cujus operam valenter editam consimili probitatis genere æmulatus Magnus, inter cetera tropæorum suorum insignia inusitati ponderis malleos, quos l Joviales vocabant, apud insularum m quamdam prisca virorum religione cultos, in patriam deportandos curavit. Cupiens enim antiquitas tonitruorum causas usitata rerum similitudine comprehendere, malleos, quibus cæli fragores cieri credebat, ingenti ære complexa fuerat, aptissime tantæ sonoritatis vim fabrilium specie n imitandam existimans. Magnus vero Christianæ disciplinæ studio paganam perosus, et fanum cultu, et Jovem insignibus spoliare, sanctitatis loco habuit. Et adhuc quidem eum Sueones perinde ac cælestium spoliatorum raptorem sacrilegum autumant. Sed utinam initiis ejus exitus respondisset!

ACTORE
SAXONE
GRAMMATICO.
Re bene gesta
arguitur.

l
m
Magnus Sue-
corum idola et
fana diripit.

a S. Canuti patruelis.
b Ingone, avo materno Magni. Ita Joan. Magnus lib. 18, hist. Goth. cap. 13.

c Adamus Bremensis ex ore, ut memorat, Suenonis Esthritti, avi S. Kanuti: Ex ipsis populis Suediæ, inquit, proximi ad nos habitant Gothi, qui Occidentales dicuntur, alii sunt Orientales. Verum Westergothia confinis est provinciæ Danorum, quæ Scania dicitur, a qua ferunt diebus septem perveniri usque ad civitatem magnam Scaranæ. Deinde Ostrogothia protenditur juxta mare, quod Balthicum dicitur, usque ad Birkam. Joan. Magnus de hac Magni in Regem a Gothis facta electione agit cap. 16.

d Is erat Ragualdus, cxxi, Suenonum Rex, ab Ingonis paternis moribus (si ejus filius fuerit) degener, de quo videndus Joannes Olaus, qui eum navidi a Westrogothis occisum in vindictam mortis Ingonis ejus cooperatione acceleratæ; alii ob adventum in Gothiam non præmonitum, ut jura exigebant, interemptum ferunt. e Crantzio in Wandal. Bolislavus Polonus, in Dania Bokislavus Polonorum Dux, Joanni Magno Bogoslavus Præses. Is fuit Bolislavus III Crivostus, Dugossus apud Cromeram lib. 3, rerum Polonicarum corrigendus, dum refert anno Domini mcccxxvii, Bolislavum filio suo filiam Regis Danicæ cum ampla dote usorem accepisse, eam filiam suam filio Regis Danicæ nuptiis tradidit. Nam quis hic ejus alioquin filius fuerit, prudenter dubitat Cromerus, quod Vladislavus nati maximus, e Sbislava susceptus, habet Christianam uxorem superstitem, Casimirus autem vix septimum tunc annum attingeret.

f Crantzio Warcislaus et Vartislavus, Princeps superioris Wandaliæ. Ab eo omnes Pomeraniæ Duces fuisse prognatos ostendit Petrus Bertius lib. 2, rerum Germanicarum cap. 21. De eo agemus in Julii in vita S. Othonis Episcopi Bambergensis, a quo cum patre Casimiro ac ingenti subditorum numero, an. Ch. mcccxxv fertur baptisatus.

g Crantzio Ussa et Cosva dicitur.
h Emporium Vandalorum, amplum olim et potens, in insula Julia situm ad lacum magnum, quem fluvii Panus, Zavinus, et Divinovus efficiunt. Urbs olim Episcopalis, sed cum perpetuis Danorum bellis attrita esset, Episcopatus est Caninum translatus. Legendus de Julino Werdenhagen par. 3. Hansent. cap. 23.

i Strela, vel Strala, insula est fretum quod Rugiam a continente dirimit. Ab eo mantissimum oppidum Stralsunda denominatur, quasi fauces Strate, ut Crantzius lib. 7. Wandaliæ cap. 5, refert, indicans Sund, Danicæ lingue vocabulum, angustam maris fauce[m] significare.

k Locus obscurus, quem sic refert Crantzius lib. 3, Danicæ cap. 9. Henricus inter acerba joca Kanuti vestem irridens, Nihil, ait, latus ostro, quam panno simplice, adversus gladios esse munitus. Ille refert: Sed ne ovillis quidem pellibus, jocum joco retundens.

l Joviales hos Suenonum malleos describit Joan. Magnus lib. 1, hist. Goth. cap. 13.

m Pontanus Suenonibus vicinam, Crantzius Jovialem nominat.

n Joan. Magnus ait eos existimasse religiosum admodum esse bellis Deorum suorum, quos tunc ab aliis oppugnari credebant, sic adesse.

CAPUT V.

Affectati regni crimen confictum.

Verum plerisque Magnum sanguine vel necessitudine contingentibus Kanuti invisa felicitas erat. Nihil enim adeo invidiæ faces, quam parium impar virtus, excitat. Sed præcipue æmulum ei Henricum genialis thori contumelia faciebat, Margareta autem benignissima consanguineæ caritatis alitrix, consilii sui tranquillitatem concitatis juvenum ingenis opponebat, saluberrimaque disciplinæ moderatione insidiosam petulantium rabiem temperabat. Quæ cum intercutis humoris vitio immodico tibiurum turgore premeretur, neque lethiferam morbi rabiem medica-
mentis

Magnus adver-
sus Canutum
incitatur.

AUCTORE
SAXONE
GRAMMATICO.

Canuti benignitas et pacis studium.

Tres conjurati cum apud patrum in suspicionem vocati.

Patrum honorat Canutus.

Accusatur affectu regni.

mentis levare quivisset, ad ultimam pæne tabem reducta, Kanutum egregiæ indolis fiducia advocat, impense hortatur, patriæ a pacem, propinquorumque concordiam fidei suæ beneficio foveat, tutamento stabiliat, tantumque se in rebus domesticis gerat, quantum egerat in externis. Adjecit quoque, existere qui regiæ familiæ caritatem odio disjicere niterentur, se vero plenis salubritatis monitis pestiferos talium instinctus pressisse. Ille Deum simplicitatis suæ testem affirmat, seque omne vitæ tempus innocentia ac fide exacturum; periculorum procellas excipere, quam infligere malle promittit, odiaque beneficiis repensurum testatur. Illa promissionis beneficio delectata, tantæ fidei securam æquo se animo obituram asseruit. Quæ ut juvenilis invidiæ fluctus viva cohibuit, ita consumpta laxavit. Nam ab ejus fato juventutis impatentia primam propositi sceleris licentiam mutuata est.

23 Sed et Henricus præter communem similitatem etiam privata Kanutum indignatione perosus, injectos malignitati suæ frenos audaci impietate discussit. *b* Ubbonem quoque Præfectum, et *c* Haquinum filium, quo firmiter dolum strueret, promptioremque sceleri aditum conciliaret, insidiarum participes facit. Hi tres eximium Kanuti fulgorem virtutis æmulatione pertæsi, grave mendacii incitamentum adversum excellentem ejus claritudinem destrinxerunt. Itaque splendidissimum patriæ lumen densissimis tenebris involvere cupientes, nihil eum Regis vitæ temporibusque deferre, sed ipsius exitum præpropere ambitione præcurrere, jamque regiam sibi potentiam arrogare dicebant.

24 Movit Regem tanti contemptus opinio, denuntiataque concione, Kanutum jubet accersi. Qui cum prior præstitutum frequentiam locum adisset, supervenienti patruo Teutonice comitatis more, pallio vacuus obviam accurrit, equoque descendente continende sellæ ministerio veneratus est. Tunc Nicolaus fari in concione exorsus, docet Suenonis filios in regni gestione ætatis præcipue respectum egisse, successionis habitum ætatis ordine dispensasse, dominandi jus in annorum prærogativa constituisse, neque minori majorem honore præcurrere licuisse. Quamobrem sese ut natu minimum, ita etiam regno postremum, fraternæ moderationis exemplo nullam fortunæ violentiam intulisse; expectatorem beneficii ejus non raptorem fuisse; neque ad intempestivum ætati culmen manus præpropere porrexisset cupidine. Kanutum vero parum priorum exempla secutum, violato speciosissimæ consuetudinis habitu, regni jus, cum re necdum queat, appellatione præcerpere; singulare nominis insigne celerius quam justius occupare, jamque a suis falso Regis titulo censi non erubescere: consultius acturum, si regnandi fortunam non in suorum adulatione, sed in extantis adhuc Regis occasu reponere, maturumque præstolari decus, quam intempestivum præripere mallet. His atque consentaneis modis regiæ sibi nuncupationis insigne eripi querebatur.

a Ut varium et mutabile semper femina dicitur, ita Margaretam favisse modo, modo invidisse S. Canuto apparet. In primo consessu Ripensi obortam similitatem sustulit; in altero conventu Slesvici habito (quem Saxo omittit, referunt Helmoldus et Stadensis) quod S. Canutus patruo Nicolao se per omnia et loco et dignitate æqualem gessisset, invidia inflammata in odium et eandem scribitur filium Magnum incitasse, Saxo ad mortem usque eam vult cohibuisse furorem Magni, invidiæ fortassis fomite, quem in conventu Slesvici conceperat, successu temporis sopito. Helmoldum et Albertum sequitur Crantzius in Wandalia, in Dania Saxonem.

b Nobilis Jutus is fuit.
c Illic sororius S. Canuti.

CAPUT VI.

Defensio innocentie. Novæ invidiæ faces.

Tunc exurgens Kanutus diu vultum humi intentum habuit, dicendique exordium aliquantisper sudore et suspiriis præcurrit. Tandem et oculos et animum levans, gladiique, ut mos est, capulo innixus: Pecant, inquit, Pater, qui moderationem tuam supra quod aut majestati aut ætati debes, exasperant; quique pacatissima mentis tuæ serenum, mendaciorum procellis incitant, obtrectationum sibilis vexant. Sed onustum mihi valde est, quod integerrimam animi tui temperantiam, aliquid ab alienissima tibi iracundia mutuam, et quasi sinistro rationis ductu transversam ferri conspicio. Rejice, quæso, nugarum auctores mendaciter obstrepentes falseque hujus criminacionis figmentum respue. Neque enim injurioso tibi nomine censi sustineo. *a* Herum me mei, non Regem appellant. Itaque cum a Sclavis Dominus salutari consueverim, sinistri tantæ comitatis interpretes aliena urbanitatis occasione insimulationis materiam acupantur, ipsique venerationis officia negligentes, etiam aliorum justa criminantur obsequia. Ego vero non regnum (ut aisti) vocabulo usurpo, sed temperata nominis dignitate fastuosum salutationis decus fugio, invidendum honoris fastigium sperno. Ita absque omni majestatis tuæ præjudicio barbara circa me resultat humanitas. Meam vero inter alienos venerationem indigne ferunt, qui et mihi lucem, et fidum lateri tuo militem eripere gestiunt. Hos æque tui usus ac mei capitis hostes judico.

26 Esto vocari me Regem: en filium tuum Magnum nuper apud Gothiam regii cultus et nominis insignibus positum comperimus. Mihi quoque, si par apud Sclaviam fortuna favisset, certe binis Regum obsequiis uti jocundum ducere debueras, idemque tuæ quod meæ fortunæ incrementum existimare. Proprio namque parta negotio, tuo quam alacerrime subjectarem fastigio; foretque ut inde servitiorum fructum decerperes, unde aliqui damnorum adversa perferres. Itaque plus amoris quam odii in mea fueras felicitate repositurus. Adde quod pro tua ac patriæ incolumitate excubare, omni sorte lætus, omni studio speciosus duxi. Ipse an efficaciter militaverim, nosti. Littora Dani, si placet, excolite. Æquoribus aëdes quantalibet propinquitate jungantur. Ipsi undas cavete, a maritimis ego vos prædonibus præstabo securos. Et si veri confessorum agere non erubescis, ipse jam pridem Slesvici consistens, salutem tuam adversum *b* Saxonum excursions jugibus excubiis vallare necesse habuisti. Eo si nunc divertere libitum est, liberam metu noctes exigere poteris. Præterea angustias regni tui, sola Daniæ possessione contentas, inusitatis terminorum augmentis explicui. Quos prius infensos habueras, nunc in tributum acti, tuo per me famulantur imperio. Itaque quarum ego rerum sementem jeci, tu fructum absque negotio messuisti. Et quidem impensam ad militem, emolumentum ad Regem redundare par est. Et ne ulterius private militiæ facta prosequar, etiam in publica adverso pro te vulnera corpore excepi.

27 Et tamen sic de te meritum suspicione et querimonia causabundus aggredieris, veterisque militis tui promptissimam fidem et certissimam innocentiam notare, deforme non ducis? Hisne ergo operibus merui, ut adversum me æmulationem tuam in concione destringeres? Hæcne ex labore præmia, ex militia stipendia decerpam, ut ejus beneficentiam sperabam, indignationem experiar? Aliena a te sit ingrati hæc animi labes, ut operum meorum beneficiis, invidia atque obtrectatione respondeas. Verum totam hanc insimulationis vim ab invidia profectam, non tuæ, sed tuorum malignitati imputandam existimo. At in regni

Canutus se defendit.

a
Herus non Rex appellatus a suis.

Ut Rex diceretur, non esse contra Nicolai honorem.

Sua in patriam et Regem merita commemorat.

b
Queritur de sinistra Regio suspicione.

regni fastigio collocatos, difficiles accusatoribus aures, præbere convenit. Diu paternum hoc imperium gere, feliciterque et nominis et regni insigniter utere. Heredem tibi quem natura dedit, fortuna conciliet. Ego vero in quocumque me fortunæ habitu continuo, nunquam celsitudinem tuam fide vel obsequio colere supersedebo.

28 Permissus oratione Rex, placidiorem oris habitum induens, offensam falso instinctu conceptam, in ipsa repente concione deposuit, execratus eos qui simplicitatem ejus scurriliter attentassent, sequedeinceps adversum hujusmodi criminationum susurros aures obseraturum promittit. Cumque Henricus omnem obtreactionis suæ molem prudentissima Kanuti responsione subversam videret, familiaribus regem minis aggreditur, summa illum regni affectione teneri iniqui, incertamque Magno regni petitionem futuram, si populo iudice de summa secum foret controversiam habiturus. Quippe Canutum ceteræ nobilium turbæ popularium suffragiis præferendum. Quamobrem debere patrem successione jus proprio potius quam alieno mandare iudicio, destinatumque heredi locum æmulo vacuefacere, dum filii rebus consultum esse velit. Itaque sapere eum si suspectam Kanuti fortunam ferro præcurrere studeat. Hæ voces sæpius accessit Regis animum sollicitudinibus implicatum graviori quam ante suspicione torsi.

a Herus nostratibus et Germanis Dominum significat, illis vulgo der Herr, Heer nobis.

b Saxones potius quam Obotritos, Wandalos, aut Slavos appellat, ut ab his, sibi subditis invidiam amoveat. Crantzius lib. 3 Wandal cap. 20. Holsati, aut, atque Stormari, ceterique Saxones Wandalis configi, juncti Henrico Principi ex animo, cum illo et pro illo parati extrema subire priusquam divellerentur, et cap. 27, agens de bello Henrico cum Nicolao, Jutiam, inquit, crebrius incursabat, cum federatos haberet Nordalbingos, (hi sunt ante citati Saxones, Holsati, et Stormari) adeoque infestam fecit regionem, ut jam nemo pene Præfecturam Slesvici desideraret, cunctis rufugentibus crebras et violentas Henrici incursiones.

CAPUT VII.

Nefaria Kanuti cædes.

Tunc Magnus perinde ac fortunæ suæ consulendi, tollendique æmuli, a patre licentiam nactus, accitos qui se superius Henrico scelestissimi consilii collegio sociaverant, jurare coegit, fidem se commissi silentium acturos. Adjectus est his Haquimus, cognomine et genere Jutus, neque voci ejus ulla ex parte diffusum est, quamquam Kanuti sororem in matrimonio habere nosceretur. Igitur conjurati diu secum taciteque lustrantes, quibus periculorum procellis, quoque exitii pondere divinum Kanuti caput obruerent, pestiferi consilii laqueos humi decubando nectebant, ut si rem casu detegi contigisset, nunquam stando sedendove salutis ipsius insidiatos se esse tuto jurare quirent, præsidioque situs innocentie sibi munimentum consciscerent, ignorantem verborum artificio juramentum edentem, perjurio obnoxium fore. Quorum fucosa atque errabunda simplicitas, plus criminis in vocis quam actus impietate reposuit; non in manuum, sed laborum temeritate religionis violationem constituens. Cum autem Haquimus Jutus cœpti modeste sermonis exitum, Kanuti salutis insidiosum adverteret, protinus collegio se pestifera conspirationis abruptit, conclaveque excessit, ne latronis potius quam necessarij partes egisse videretur. Igitur a conjurationis auctore, ne jurisjurandi vinculum perumperet, monitus, neque fautorem consilii, neque proditorem se futurum respondit; quamquam satius esset immerentis periculum indicio præcurrere, quam silentio tolerare.

30 Ut autem Magnus insidiarum contextum familiaritatis præsidio obscuraret, cunctamque suspitionis notam calliditatis acumine vitaret; ante omnia

consultum duxit, ut cum eo, cujus ardentissime errorem sitebat, fictam amicitie æqualitatem jurisjurandi pactione consereret, perinde ac religionis pondere propinquitatis vinculum adstricturus. Et ut cunctam malignitatis notam sanctitatis simulatione præcurreret, nihilque perfidum aut obscurum voluere putaretur, iniquissimam molitionem suam insidiosa religionis adumbratione contexit. Quippe contracta apud Sialandiam nobilium frequentia, Kanutoque circa divinum Natalis solemne convivandi gratia Roskildiam vocato, sacre sibi peregrinationis amorem incessisse perhibuit. Præterea conjugis ipsum ac liberorum tutorem ordinat, eique plenissimam rei familiaris suæ custodiam mandat.

31 Et forte tunc Ingiburga consilii cognitionem consociorum indicibus apprehenderat; statimque virum, ut præparatas capiti suo vitaret insidias, missis literis monendum curavit. Ille nuntium non tam a deprehensionis certitudine, quam a muliebri pavore profectum existimans, monitionem respuit; seque non minus fidei in Magni quam uxoris præcordiis reponere dixit. Quem si fortuna æque ac conjuncto consilio instruere voluisset, objectos perfidie laqueos consultius vitasset, neque credulitatem suam alienæ malignitatis hamis implicandam præbuisset. Interea Magnatibus apud Roskildiam quatuor solemniis dies continuo feriatis, Kanutus ac Magnus, publico jam conventu soluto, sacri temporis residuum dividuo peregrare contubernio.

32 Eodem forte tempore quidam Kanuto admodum sanguine conjunctus, in ejus conspectu dissidentem secum militem fuste percussum interemit, atque ob id curia abire jussus, Magnum petivit. Providens autem Magnus, ne per eum ullum consilii sui indicium ad Kanutum manaret, nocte qua ad detestabile carnificis ministerium peragendum contendit, ceteris se sequi jussis, solum hunc pristina Kanuti familiaritate suspectum comitem recusavit. Consilii deinde participes jurejurando obstrictos fidem facere compulit, silentio se cuncta tecturos. Post hæc militem latebra claudit, insidiasque circumsperta locorum obscuritate disponit. Mox Kanutum apud oppidum a Haralstadium, ab Erico b Falstræ Præfecturæ viro domi exceptum, per conjuratorum quemdam, genere Saxonem, arte cantorem, sine arbitris sibi obvium venire jubet. Occursus locum apud citimum villæ nemus denuntiavit.

33 Ille nihil in re doli suspicatus, duobus tantum militaris ordinis viris, totidemque equisonibus in comitatu assumptis, armis vacuus equum petivit, neque lateri suo ferri munimentum adsciscere curæ habuit. Quem cum e famulis quidam gladio vacuum incedere vetuisset, nequaquam se in salutis tutelam ferro opus habere respondit. Tantum enim fiducia et pacis in Magni societate reposuerat, ut in occursum ejus ne ense quidem utendum putaret. Monitore vero ne ferum omitteret insistente, ægre gladium sumpsit. Tunc cantor, quod Kanutum Saxonici et ritus et nominis amantissimum scisset, cautela sensim instruere cupiens, cum jurisjurandi religio, quo minus id ageret, obstare videretur, quia liquido nefas ducebat, sub involucre rem prodere conabatur, integritatem suam inter fidem arcani et piæ innocentie servatorem partitus. Igitur speciosissimi carminis contextu notissimam Grimildæ erga fratres perfidiam de industria memorare adorsus, famosæ fraudis exemplo similitum ei metum ingenerare tentabat. Sed nullis monitorum ambagibus securitatis ejus columnen quassare potuit. Tantum quippe fidei in Magni propinquitate repositum habebat, ut salutem suam periclitari, quam ipsius amicitiam notare mallet. Quem cantor certioribus adhuc indicibus aggredi perseverans, lorice quam sub veste gestabat summa detexit. Sed ne eo quidem suspitionis irritamento refectum fortitudine pectus, ignavia adstringere valuit. Ita solidæ industrie

AUCTOR
SAXONÆ
GRAMMATICO.

Canutus de
periculo mo-
netur ab
uxore.

Evocatur a
Magno ad lo-
cum insidiarum.

a
b

Inermis, ni-
hil metuens
ad eum venit.

Placatus ei
Rex iterum
ab æmulis
exasperatur.

Magnus in
Kanuti necem
conspirat.

Ridicula etu-
sio perjuri.

Impi jura-
menti stolidæ
observatio.

Magnus simul-
lat cum Ka-
nuto amicitiam.

AUCTORE
SAXONE
GRAMMATICO.

industriæ satelles fidem suam et perjurio vacuum et innocentia plenam præstare voluit.

34 Jamque Kanufus primos silvæ aditus subibat, cum a Magno, occiduum arboris truncum insidente, falsa oris hilaritate, et fictis osculorum blandimentis excipitur. Cujus ut adstrictum amplexibus pectus ferro tectum agnovit, quid ita eo culta esset perquirere institit. At ille dissimulanda fraudis cupidine, munimenti rationem referre cupiens, esse virum inquit vitæ rusticæ, cujus populari penates vellet. Kanufus et rei atrocitatem, et temporis religionem sancte æstimans, quippe Epiphaniæ sacra gerebantur, ne privata ira publicum solemne macularet orabat. Quo neque se ultionem remissurum, neque proposito cessurum jurante, ipse satisfactionis justa promittere, suamque pro ejus correctione sponsonem offerre cepit.

Maleficium,
licet simulatum,
dissimulat.

Occiditur a
Magno et sociis.

35 Obstreperantibus deinde qui insidiis addicti fuerant, oculos in partem circumferens, quid sibi militum hæc manus velit interrogat. Cui Magnus, jam de regni successione et rerum summa agendum, respondit. Tunc Kanufus, ut patris ejus Majestas diu lætis fortunæ velis prosperum cursum teneat exoptat; tempestivam vero talium mentionem incidere negat. Hæc dicentis verticem exiliens Magnus objurgantis more corripuit. Igitur Kanufus patente jam dolo manum capulo inserens, vagina ferrum abstrahere conabatur; jamque gladium mediotenus destrinxerat, cum eum Magnus capitis media diffissum exanimat. Ceteri conjuratorum prostratorum crebris confodere cuspidibus. Sanguis ejus terræ redditus salutarem fontis scatebram perpetuis usibus mortalium administrat.

Fons, ubi ejus
jus sanguis.

a Hærestadium alius.

b Insula parva prope Selandiam et Latandiam, oppida duo continet, Nicopiam et Stubbecapam.

CAPUT VIII.

Sepultura. Motus populi.

Tenui pompa
sepelitur.

Cujus cæde comperta, Skyalmonis filii, quibus multa ad eum ex educationis communione familiaritas erat, petitum illico Regem, ut ipsum in Roskildensium monumentorum area tumulari patiatur, exorant. Ille loci copiam negare, civitatem tanti mali aspectu exasperandam dicere, eosque a quibus funebris Kanuti pompa duceretur, indignationem suam adversum invisam Magni præsentiam acris destricturos. Quapropter exequias potius seditiosum pugnae strepitum, quam pium humanitatis obsequium habituras. Hic mihi pavorem specie, revera odium exhibuisse videtur, curasseque ne specioso occisi funere tetrior interfectori labes accresceret. Reversi qui Regi supplicaverant, miserandum amici corpus tenui funere a Ryngstadium extulerunt. Nec divina laborantibus beneficentia defuit. Siquidem locum, in quo pausatibus gerulis funebris ejus lectus constiterat, repentino fontis ortu signavit. Aliis quoque compluribus rerum indicibus ingens sanctitatis ejus splendor eluxit.

Miraculis illustratur.

37 Facinoris fama, promiscuum patriæ lamentum excivit, omnique penates plangore complevit. Populus enim cum calamitosum de nece ejus nuntium accepisset, protinus conviviorum, quæ ea tempestate gerebantur, hilaritate deposita, morem temporis impensum morore mutavit, inque eo lamentando, uterque sexus unius gemebundi amici vocem habuit. Cujus funus publico luctu elatum, quantus ejus amor omnium animis insitus esset, indicio fuit. Itaque ejus vitam patria charitatis officio excoluerat, morti quoque testes grati animi lacrymas erogabat, ut Kanutum ejulatibus, ita raptorem spiritus ejus validissimis execrationibus insecuta. Magnus vero ob impie cædis eventum profuso in gaudium animo, Roskildiam repetit, regnumque quasi sublato jam æmulo

Deploratur ab omnibus.

Exultat Magnus.

spei firmitate complexus, erubescendam facinoris fortunam tripudio prosequi deformare non duxit. Quin etiam sanctissimis Kanuti vulneribus, quibus plenas penitentiae lacrymas debuerat, voluptate ex facinore concepta, per ludibrium insultare sustinuit.

38 Ne autem sanguis cælo terraque egregie meriti propagine vacuus interiret, heredem Deo extincto subjecti. Nam octava post hæc luce, Ingiburga Kanuti conceptum ex eo marem enixa proditur, cui et materni b avi nomen inditur. Tunc Haquinus, quem superius Sunniva ortum significavi, cumque eo Petrus matre Botilda natus, et filii Skialmonis, facinoris atrocitatem gravi querelaram contextu prosecti, indignam amici necem in popularium ubique conciliis deplorabant, adversum iniquissimum percussoris actum vulgi iram erigere cupiendo. Quin etiam tunicam ejus crebris foraminibus absumptam omnium oculis in concione subjiciebant. Nec parum luctuosam eorum actionem lacerae vestis irritamentum adjuvit: quippe compluribus ingentem ultionis cupiditatem tam fœdæ lacerationis spectaculum ingeneravit. Sed et sanctitas Kanuti crebris signorum indicibus prodita, ac divinis vulgata miraculis, incredibili cladis ejus conquestoribus adminiculo fuit.

Nascitur Canuto filius posthumus.

b

Concilatur contra interfectores populus.

39 Hactenus Saxo Grammaticus, qui deinde excitatione adversus Nicolaum Magnumque seditiones, ac diuturnas Daniæ calamitates prosequitur; ac tandem libro XIV publica veneratione coli ceptum Kanutum narrat, quæ breviter supra perstrinxit Helmolthus.

Daniæ calamitates ex ea cæde.

a Ringstadium hodie vetustate propemodum sua obsolevit, Bugum olim a cæde S. Canuti mausoleis nobilitata. Nam Waldemarum S. Canuti filium, ejusque conjux Sophiam; horum filii, Canutus VI. et Waldemarum II. ambo Reges, et saror Regisa, Erici Regis Sveciæ conjux, isthic conditi. Eo demum S. Erici VI. Regis et Martyris (hic Walderamo II. patre, et S. Canuto proavo natus) Sleswico translatus, de quo agemus, IX Augusti.

b De eo ita Saxo lib. 11. Sueno puellam Rutenorum Regi Waldemaro, qui et ipse Jarislavus a suis est appellatus, nuptum dedit. A Polonis scriptoribus Jaroslavus dicitur. Dux fuit Vladimiriensium. De eo agunt Mattheus de Michovia, lib. 2. cap. 12. et Crommerus lib. 3. in Boleslao, a quo et Colomanno, S. Stephani Regis Hungarorum fratre, adjutus, Vladimiriæ, e qua expulsus fuerat, recepit. Est autem Vladimiriæ, seu Wolodimiriæ, civitas judicialis, seu districtualis regionis Poloniz, sita ad Lugum fluvium, qui non procul inde in Bugum illabitur.

DE SANCTI CANUTI

TRANSLATIONE ET CANONIZATIONE.

Translationi S. Canuti sacer est xxv Junii quo die Martyrolog. Colon. et Carthus. Colon. in addit. ad Usuard. In Dacia Translatio S. Kanuti Ducis et Martyris. Florarium ms. In Dacia S. Kanuti Regis et Martyris translatio. Martyrol. Germanicum: Item in Dacia Elevatio sancti Ducis et Martyris Canuti. At Ferrarius xxiv Junii: In Dania S. Kanuti junioris Regis. In translatione hæc recitatur Oratio in Breviario Sleswicensi: Omnipotens sempiternus Deus, qui beatum Ducem Kanutum meritis suis inter Martyres mirificas, et inter mortales miraculis manifestas; præsta, quesumus, ut nos, qui hodie ejus Translationem celebramus, ipsius precibus de præsentis miseria ad perenne gaudium transire valeamus. Per Dominum, etc.

S. Canuti Translatio.

2 Pro lectionibus hæc rerum a morte gestarum recitatur descriptio: Deo dilectus Dux Kanufus, terminum tangens, quem nemo præterire poterit, in fidei pigro merito et nomen Martyris pretiosa morte promeruit. Quamplures igitur tam felici morti dedito (et pro nobilitate germinis, quia Regis filius; et pro excellentia dignitatis, quia Dux et Judex justus; et bonitate innata, quia mente providus, lingua disertus, manu fortis, corpore venustus, facie decorus, fidelibus familiaris, et Factori suo fidelis apparuit) lacrymas madefactas exequi impendebant. Provocabat siquidem eos ratio multiplex, corpus gloriosum Roschildas deferre: civitas enim erat, Sede Pontificali

Sepultura Ringstadii.

Pontificali auctorizata, dignitate ceteris excellentior et Patroni patriæ pretioso dotata pignore, tam Principum quam Prælatorum adscripta sepulturæ; majoris dignitatis melioribus apparuit. Terror, inquam, Tyranni, eos a proposito desistere subito compellebat. Inde frustrati voto, dispositione divina, Sancti Martyris reliquias Ringstadiam tulerunt. Membris tandem tanti Martyris in basilica Mariæ Matris et Virginis sepulchro commendatis, virtutem sepulti benignitas divina insepultam manifestavit.

Miracula, frustra ab impiis obscurata.

3 Tempore illo Ecclesiæ sanctæ duo præbendarii erant, et ambo nequam, qui quia vitiosi, virtutibus Martyris invidentes, quem Dominus manifestum fecerat, sub modio malitiæ abscondere satagebant. Prævaluit, inquam, potentior, falsitate cedente veritati: delatorum Martyrum invectionibus fictis nullus fidelium fidem adhibuit. Perseverantes siquidem in malitia sua, secundi interfectores, pejores prioribus, sedent in insidiis, ut semel interfectum iterum interficiant innocentem. Unde vates vetularum faventes frivolis, sepulchrum Sancti, animalis immundi deoctione adhibita, fœdere frustra festinabant: ut his maleficiis, miraculis cessantibus, Martyris memoriæ meta poneretur. Sed licet filius iniquitatis nocere apposuit innocenti, nihil prævaluit inimicus in eo, quia in Domino dormientis faciente sine favilla lucem ardentem, nequitia nebula offuscare non potuit.

4 Annis quidem xv, membra Martyris humata manebant, et fama felix de die in diem, accrescentibus miraculis, longe lateque incrementum accepit. Universis igitur ejus persecutoribus peremptis, perempto etiam Erico, qui leonina feritate in fratris ultione, nulli parens cædem exercuit. Ericus Spake regnum obtinuit. Tempore illo ætatis discretio, naturæ nobilitas, gratia virtutum, et timoris absentia, Waldemarum, Ducis et Martyris filium, diu latentem in medium duxerunt.

3 Duo hic memorantur Erici; prior Emundus dictus, qui Haraldum absque respectu fraternitatis capitali supplicio affecit, ejusque filios Ericum et Beronem contra promissum aquis submergi jussit, ut Saxo initio lib. 14. Alter est Ericus Lam, hic Spake etiam Helmolde dictus: ac forte Skape legendum, quod ovem significat, ut Lam agnum: ei enim ob pietatem nomen oviculae inditum observant Historici. Hic non tam Rex electus est, quam qui ad protractam Waldemari ætatem tutorio regnum nomine procuraret, idque solum ob S. Canuti gratiam Danis memoria contigisse testatur Saxo Grammaticus lib. 14. his verbis: Vacantem Daniæ possessionem nemo sanguinis virtutis fiducia aut petere aut rapere præsumebat. Quippe Sueno Erici, Kanutus Magni, et Waldemarum Kanuti filium nondum regno tempestivi fuere. Christiernus vero Waldemarum paterno, cujus ultionem adjuverat, regno dignissimum prædicabat. Quem honorem mater multis et gravibus periculis obsitum, ac vix quidem adultis gestabilem, perniciosum parvulo futurum advertens, poscenti puerum Christierno tradere recusavit, majoribus id munus debere præfata. Postremo pertinacius insistentem jurejurando obstringit, in Regem eum eligi non posse passurum. Quo Christiernus ad populum et concionem usque perlato, patris ejus beneficia memorat, ut domi leges et jura stabilierit, ut foris hostem represserit, ut furtis rapinisque patriam vacuefecerit, ut Daniam pæne exhaustam et exsanguem Slaviæ magistram reddiderit, ut etiam unicuique per vim amissa ad integrum restituerit, utque cunctis his operibus sanguini suo regnum deferri meruerit. Verum cum filius ejus nondum maturos imperio annos acceperit, neque Danis sub auspiciis perilibus rem gerere militarem expediat; virum debere circumspici, qui usque ad protractam pupilli ætatem tutorio regnum nomine procuraret. In quod munus aptius neminem, quam Ericum superioris

Waldemarum filius Reccreatur: ei Ericus tutor datur.

Erici ex filia nepotem, quod audacia ac pietate præstaret, maternumque genus ex Regibus duceret, adscisci posse, adulto verum summam pupillo cessuram. Ita Erico et populi favor, et pueri majestas vires regias dedit.

EX SAXONE GRAMMATICO.

6 Ubi autem a morte Erici Lam, et cæde Suenonis ac Canuti, Waldemarum pacifice regnum solus obtinuit, patris S. Canuti canonizationem promovit. De hac ita Saxo lib. 14. Per idem tempus Legati Regis, quos, ut sibi paternæ animæ sanctitatem sacris honoribus venerari liceret, Romam transiserat, consentaneas voto litteras retulerunt. Quibus cognitis Rex omni Danica nobilitate sub edicto Ryngstadium evocata circa sollempne Joannis, quod in æstivo solstitio colitur, et parenti celestes honores, et filio (Canuto VI) regios celebrare constituit; maxima claritatis incrementa accepturum se ratus, si una eademque luce ex iis alterum ara, alterum corona donasset; ut et hujus infantiam regnum reciperet, et illius spiritum publica religio consecraret. Et paullo inferius, Waldemarum, inquit, apud Ryngstadium magna cum Optimatum frequentia regio apparatu feriantem reperiunt. Ubi Lundensis Pontificis ministerio, cujus id exequendi officium erat, et patris ejus ossa aræ traduntur, et filius septem annos natus Kanutus Rex consecratur, regia in sella purpura venustatur. Quibus debita religione celebratis Helgo Pontifex Asloensis (seu Anstoenis in Norvegia) et Stephanus Upsalensis (in Suecia) ab Erlingo (Duce Norvagianorum) missi, editiore loco occupato, pacem Norvagiensibus benigno precabantur alloquio; quam a Rege eo potissimum die concedendam esse monstrabant, quo et filium diademate, et parentem altareo honoratum vidisset. Hæc Saxo. Priora ejus verba refert Baronius tom. 12. an. Ch. MCLXIV. n. 30, additque: Habes ex eodem auctore duos Canutos Reges, avum alterum, alterum vero patrem ipsius Waldemari Regis; in quo falli eum supra monuimus.

Canuti canonizatio procurata.

Canuti nepotis inauguratio.

Pax Norvægia data.

7 Historia compendiosa Regum Daniæ e ms. a Lindebrogio edita, refert Waldemarum, cum filiam suam Christianam dedisset Frederici Aenobarbi Imperatoris filio Henrico VI, uxorem, vidissetque sanctissimum patrem suum Divorum catalogo adscriptum, filium suum regni diademate ornatum, tandem mortuum esse, etc. Crantsius lib. 6. Daniæ cap. 29. Quo tempore, inquit, nuntius et oratores rediere, quos Rex ad urbem Romam misit testificandi gratia de miraculis, quæ ad tumulum D. Canuti fierent, quo Rex patri posthumus filius natus est. Erat autem annus post millesimum centesimum septuagesimum primus. Tum apud Ringstadium, ubi paternus erat tumulus, omnem conventum omnium de regno concivit Rex, litteris a Sede Apostolica proditis. Ibi D. Kanutus sollempni precationum genere de tumulo levatus, aræ consecratus imponitur. Quo etiam conventu Rex filium nuper regio nomine insignitum Kanutum, nunc et oleo sancto deliniri, coronaque jubet insigniri, gemina patris et filii medius ipse sollempnitate feriat. Hæc Crantsius, qui ejusdem canonizationem paucis iterum attingit lib. 3. Wandaliæ cap. 34, lib. 5. Saxoniam cap. 28 et lib. 6, cap. 2. Joannes Magnus lib. 2, de vitis Pontificum Upsalensium in Stephano Archiepiscopo ita scribit: Res Norvagianorum ob diuturna bella, quæ Duce Erlingo cum Danis gesserant, pene in extremam ruinam devenissent, ni hujus Stephani prudentissima legatio et excellens facundia pacem a Rege Valdemaro ipsis impetrasset: in quod negotium multo laboris et expensarum impendit, eodemque tempore una cum Eschillo Archiepiscopo Lundensi, D. Canutum Ducem et Regem Obotrutorum in Sanctorum catalogum jussu Alexandri Papæ III, inscripsit. Hæc Magnus, qui similia habet etiam lib. 19, Hist. Gothorum cap. 7, Cypriæ cap. 27, scribit ann. MCLXXI, cuncta hæc esse gesta.

Eadem ab alitis narrata.

DE B. ALBERTO EREMITA IN TERRITORIO SENENSI.

CIRCITER AN.
MCLXXI.
VII JANUARI.

Hugo Menardus in *Martyrologio Benedictino* VII Januar. In territorio Senensi B. Alberti Eremita Montis Aleeti, Ordinis Camaldulensis, miraculis clari, qui vigesimo septimo conversionis suae anno migravit ad Dominum. At *Kalendarium Benedicti Dorganii excusum Maceovii an. 1622*, B. Alberti Eremita miraculis clari. *Vitam ejus Italice scripsit D. Silvanus Razzi Abbas Camaldulensis libro 2, de Sanctis Etruscis; quam nos Latinam fecimus.*

VITA

EX ITALICA SILVANI RAZZI.

CAPUT I.

Sanctioris vitae initia.

B. Alberti adhuc puert abstinentia.

Natus est B. Albertus honestis parentibus, in territorio Senensis castello, cui Monti-alecto nomen. Mox vero singularis Dei erga illum gratia eluxit: quippe qui nisi stata hora, ritu jejunantium, sugere ubera adhuc infantulus nollet. Quod haustum divinitus institutum, multo etiam illustrius prodidit, cum adolescens tres hebdomadae dies sibi esuriales esse voluit; cibo, qui praebatur, propriis manibus erogato in pauperes.

Peregrinationes varia.

a

b

c

Ejus humeris insidet columba.

Exemplo B. Anselmi, poenitentiae se dedit.

d

Tentatur a diabolo.

2 Cum jam excessisset ex ephebis, considerans vitam hanc mortalem non nisi peregrinationem esse quamdam, ac militiam super terram; enitendum proinde ut tandem ea emensa felicem portum fas sit ingredi, ratione quam Christus verbo vitaeque exemplis commonstravit; Romam discessit ad sanctorum Apostolorum basilicas, inde in *a* Appuliam, S. Michaelis in Gargano monte sitam aedem visitaturus, se contulit; postremo *b* Venetias ad S. Marci reliquias. Hinc vero in Palaestinam navigat: Christi sacrosanctum sepulchrum, aliaque nostrae salutis celebrata monumentis loca veneratur, eo animi sensu ac pietate, ut omnino statueret, voto nuncupato, penitus sese divino cultui consecrare. Cum aliquod isthic spatium temporis exegisset, nullum subterfugiens aut itineris laborem, aut incommodum corporis, duce, quo agebatur, Dei Spiritu in *c* Gallaciam abijt, ad S. Jacobi sepulchrum. Hic cum moraretur, saepius conspecta est in dextrum ejus humerum advolare columba, rostrumque in aurem ejus inserere, et quasi ei quidpiam insurrare: fortassis argumento futura, quam vir Dei columbina esset animi praeditus simplicitate.

3 Ex tot tamque longinquis ac molestis itineribus domum tandem reversus est, certus quae Deo voverat quamprimum exequi, vitamque eremiticam completi. Cum divino instinctu ad eum B. Anselmus ex quadam Ordinis *d* Camaldulensis eremo adijt, inque ejus domum ingressus: Hoc, inquit, est domicilium, in quo me habitare oportet, additque se ejus merita vitaeque sanctitatem ex quodam sancto Patre didicisse. Consecrata igitur in religiosam habitationem B. Alberti domus. Dies aliquot cum eo commoratus B. Anselmus, praeter ceteram carnis macerationem, singulis noctibus corpus suum flagris acerrime caedebat. Cujus exemplo et in suum quoque saevire corpus Albertus, idque in servitutem redigere, et inedia affligere, magno animo coepit. Irritata diaboli hac ejus alacritate invidia est. Varia igitur moliri ut eum ab suscepta exercitatione revocaret: et cum alias illecebras complures, tum varias mulierum species objicere. Sed hos omnes inimici insultus generosus Christi athleta assidua precatione depulit.

4 Haud multo post, divino instinctu, in disciplinam se tradit *e* S. Guilielmi, qui Pictavensi Comitatu ac Ducatu Aquitaniae abdicato, monasticae vitae exemplis florebat, sub annum MCLIV, ac modo eximia veneratione celebratur, praesertim *f* Castilione Piscaliae, ubi ejus adservatur corpus. Ut vero certius inimici impetum retunderet, carnemque domaret, cilicio sese induit, atque in nuda humo cubare instituit; aut cum labore ac vigilia esset exhaustus, in angusta tabula paullulum quiescere. Cibus illi hordeaceus panis, vinum non nisi Dominicis diebus bibebat. Praeterea cum induxisset in animum, Patrum Aegyptiorum more, labore manuum vicitare, coepit operam in agris colendis suam elocare.

5 Hic die quadam cum ardentissima siti torqueretur, alterum quempiam laboris socium pauxillum aquae rogavit. Is vasculum ei aquae praebet. Quo aperto, ac liquore degustato: Quid mihi, inquit, illudis? Aquam te rogavi, non vinum. Hoc tu ipse ebibe, ego id nolo. Ea re ad plures vulgata, ceteri qui in vicino operabantur, convenere, atque de vino hoc bibere, et late celebrare miraculum. Plures hac excitati fama ad virum sanctum adire, illumque ut pro se ad Deum preces funderet rogare, ac beatos se credere si cum eo colloqui familiariter potuissent. Aversari hanc frequentiam vehementer vir Dei ac devitare, quod ea nimium sese a sanctis suis exercitiis avocaret. Ex eo igitur loco profugit, ac montem desertum aut spelaeum vestigat, ubi solitariam vitam ageret, solusque cum Deo, cum Christo Jesu, cum Virgine Matre, cum Sanctis omnibus ageret.

a De S. Michaelis apparitione et basilica in Gargano monte Appuliae, agemus VII Martii, et XXIX Septemb.

b De S. Marci Evangelistae translatio Venetias corpore XXXI Januarii, et xxx Aprilis.

c XXV Julii de S. Jacobo Majoro dicemus, deque fidelium ad ejus corpus, quod Compostellae in Gallacia quiescit, frequentem peregrinationem.

d De sanctissimi Ordinis Camaldulensis ortu dicemus ad S. Romualdi vitam VII Februarii.

e S. Guilielmi vitam dabimus X Februarii, atque illud inquiremus, an qui hic memoratur Guilielmus, vitamque eremiticam egisse traditur ad Stabulum Rhodis in territorio Senensi, (qui locus nunc Malavallis appellari dicitur) idem sit cum celebri illo Aquitaniae Duce.

f Castilio Piscaliae, oppidum, inquit Leander Albertus, fauibus altris caeno paludis, quam Aprilis lacum Antonianus vocat, appositum. Inde lacus hic, qui altis est Prillis, sive Prilis, Ciceroni pro Milone Praefatus, (altis Praetius et Perelius legimus) vulgo Il lago di Castiglione dicitur. In eum Salebro labitur, qui vulgo Brone, Brune, Bruno; Leandro Brunus, et (ut scripsisse Plinius putat) Prillis. Castilionem autem Piscaliae, vulgo Castiglione della Pescaia, a Monte Piscalo dicitur idem Leander. Est vero hic lacus oppidumque in Senensis territorii ora maritima.

CAPUT II.

Eremitum inhabitat, miraculis clarus.

Devenit una cum Grifolo nepote suo ad montem, cui nomen Tauricella, haecenus a nemine mortalium cultum ob vim horrificam, quae isthic saeviebat, ventorum. Hic illico cellam extruit: eamque a Deo gratiam est consecutus, ut fuis precibus, religiosa formula loco bene apprecatus, omnem vim ventorum effugarit, nec sit deinceps vehementior isthic flatus auditus.

7 Interea orta inter *a* Asciani et Montisalecti incolas nescio quae dissensio est; multa invicem damna illata. Ipse quoque B. Albertus cellam suam construi coeptam primo mane revisens, in armatos incidit; qui tamen non ausi injicere in eum manus; nepotem ejus Grifolum in custodiam misere, nummorum aliquid expressuri. Turbari Grifoli parens, ac maledicta in B. Albertum jacere, qui hujus sibi damni, filio periculi

e
Sub S. Guilielmi disciplina austere vivit, et manuum labore.

f
Aqua ei in vinum mutatur.

f
Secedit in locum desertum.

a
Ventorum vim in perpetuum sedat.

a
Nepotem captum liberat.

CAPUT III.

Varie curationes, aliaque miracula.

EX ITALICA
SILVANI
RAZZI.

culi occasionem præbuisset. Postridie ex hostium manibus elapsus, domum saluus et incolumis Grifolus revertitur. Cumque patrem reperisset in Albertum jactantem convitia, eummet ipse graviter increpare cœpit, innocentem esse Albertum, gratias potius ei agi oportere, cum ejus meritis sic hostium manus evaserit.

8 Prosequi deinde cœptam extractionem institere. Cum vero duodecim operariis, qui lapides effodiebant, potus deesset; vir sanctus exiguum eis vini vasculum dat, ipso die dono sibi missum. Illi vero, Quid? an hoc tot reficiendis hominibus sat erit? Sumite, inquit Sanctus; potest enim Deus eo vestram omnium sitim restinguere. Sumpto igitur vasculo omnes sæpius biberunt, sitim sedarunt: cumque vasculum sancto viro ad vesperam redderent, animadvertunt nondum vinum omne exhaustum; et gratias Deo egerunt.

9 Cum cella quo cupiverat modo exædificata jam esset, eam inhabitare cœpit; ac viginti septem in ea annos orationibus, contemplationi, aliisque sanctis exercitiis assidue vacavit, eo fructu divini obsequii amplificatione, ut nemo sanctius ascetica tractare studia ea ætate crederetur: quam pervulgatam opinionem crebra confirmabant miracula.

10 Cum in agro die quodam operaretur, in leporem incidit, qui non modo non profugit, sed capi se familiariter sivit. Cumque eum socii occidere vellent, Fratres, inquit, si nobis hic nihil nocuit, imo ultro se credidit nobis, cur ei nos noceamus? sicque eum liberum dimisit. Post paulo insectantes fugiens venatores, ad virum Dei denuo occurrit, qui mox eum intra tunicæ suæ manicam abscondit, dum abiissent venatores, ac deinde dimisit. Hinc nempe depingi vulgo Beatus hic solet cum lepore manicæ inserto. Nonnumquam illapsa per fenestram avicula ultro ad manus ejus advolabat, iisque insidebat.

11 In iis regionibus Comes quidam periculosa febris correptus est: cumque nihil adhibita pharmaca efficerent, deportari se ad B. Albertum jussit; utque primum eum vidit, nihil aliud effatus, quoniam ardentissima siti cruciabat, aquam potandam flagitavit. Eam præbet vir sanctus: qua epota, integram sibi alter redditam esse sanitatem sensit. Idem cum conjugem sterilem haberet, Alberti sese orationibus commendat, precaturque ut sibi prolem impetret a Deo. Spem in Dei misericordia collocare Sanctus jubet, atque ad conjugem suam accedere. Ex qua non multo post filium suscepit: quem aliquantulum ætate provectum ad Albertum deducit, itaque eum affatur: En filius tuus, non tuo quidem semine procreatus, sed tuis meritis precibusque condonatus a Deo.

12 Comes Ubertinus, cognomento Spathalonga, ita febris quartana conflictatus, ut medici de ejus salute desperarent, ad eum deportatus, eadem quoque ratione valetudinem pristinam recuperavit. In cujus rei testimonium discedens aureum anulum altari impositum isthæ reliquit.

13 Comitissa ejus in quo commorabatur loci, cum filium haberet, quem fœdissimi tabes ulceris consumebat, fessa diuturnæ adhibite frustra curationis, magna eum pietate non sine lacrymis Sancto commendat. Manum ille ulceri imponit, idque momento curatum est.

^a Meminit Asciani Leander in *Thuscæ descriptione*: ad lavam Umbromis fluvii ripam situm est.

Virgo quædam Hispana, ægritudine, quam elephantiacam vocant, ita misere cruciabatur, ut toto pæne e corpore sanies diffunderet, vermesque excrescerent. Multa nequidquam periclitata, in Siciliam spe consequendæ sanitatis ostensa proficiscitur; a Salerni B. Alberti sanctitatem, quæque ejus meritis patrentur a Deo miracula, auditione percipit. Advolat inde in Hetruriam: cum eadem Comitissa et Sacerdote cui Tuscano nomen, ad sanctum virum accedit, ei submississime sese commendat. Ille hæc tantum: Dominus per suam misericordiam et intercessionem Sanctorum Apostolorum tui misereatur. Cumque qui aderat Sacerdos rogatus esset ut sacrificium Deo offerret, dum Eucharistiam ipse sumit, persentiscit puella quasi igni quodam omnia membra pervadi, ut concremari ossa omnia viderentur. Nec multo post omnino sanata est, Deoque gratias egit, appensa isthæ in gratitudinis miraculique testimonium imagine: optabatque vitæ reliquum isthæ exigere: sed nulla ratione id ut pateretur induci vir sanctus potuit.

13 Marianus Sacerdos, multis sæpe impensis B. Alberti obsequiis, cum acutissima febris esset correptus delatus est ab amicis ad beatum virum, qui ita illum affati sunt: Ecce, quem tantopere diligis. Ipse eum deferri in oratorium jubet, proque eo Deum precatur. Eger vero subito veluti a somno expectatus exurgit, queritque admirandus qua illuc ratione pervenerit. Tanto veropius ille Sacerdos B. Albertum amore prosequabatur, ut post ejus mortem ab ejus sepulchro recedere noluerit, sed reliquum isthæ vitæ exegerit.

16 Bubulcus quidam ejus regionis, nomine Medulus, ardentissima febris ad extrema perductus, aquam B. Alberti identidem postulabat, eique quo poterat modo sese commendabat. Mittitur qui aquam adferat; interea eo redactus est æger, ut jam funebria ordinari inciperent. Allata aqua, quidam ex adstantibus majori quam ceteri fide præditus, ut extrema ægritudine pressis perfundi identidem os solet, cœpit a qua illa instillata os illi aspergere. Vix guttæ paucule in os ejus erant admisæ, cum resumptis viribus stupentibus cunctis, loqui cœpit, ac cibum poscere. Et continuo integram sanitatem recepit, Deoque gratias agens, quesivit quodnam id vinum fuisset, quod sibi potandum præbuisset, cujus ea vis extiterat, ut se a portis mortis revocaret ad vitam. Responderunt non vinum ei sed aquam propinatam quam fractis vocibus balbutiens postulasset. Interim ex eodem vasculo prompsere palam quam plurimis, deprehenderuntque in optimum vinum aquam esse conversam. Fixum ad perpetuam rei memoriam in sacra æde id vasculum, plures annos stetit. Simile prodigium haud multo post in simili aqua patratum est.

17 Longum erit si omnia percensere voluerimus a Deo facta B. Alberti meritis precibusque miracula, quæ in Annalibus Camaldulensibus atque alibi descripta sunt. Breviter ista perstringemus. Puellulæ cæcæ in Aretina ditione, manu capiti illius imposita, visum; alteri mutæ, aqua præbita, loquendi facultatem restituit.

18 Memoliandæ, mulieri cuidam aperto ore dormienti penetraverat intra viscera serpens, eamque diris modis cruciabat. Ad B. Albertum semianimis perducitur. Preces ad Deum fundit, aquam deinde mulieri præbet, qua pota serpentem illico evomit.

19 Montalcei quædam unicum filiolum morti proximum ulnis complexa e fenestra versus B. Alberti cellam spectante prospicit, itaque intimo affectu precatur: O sancte vir Dei Alberte, si mihi filiolum hunc meum incolumem reddideris, eum mecum perpetuo Dei obsequio devoevo. Vix ea protulerat mater, cum subito filio sanitas est restituta.

Elephantiacam curat.

a

Febrim precibus sanat.

Aqua B. Alberti moribundum sanat: vertitur in vinum.

b

Cæcam curat: item mutam. Ejus meritis quædam serpentem evomit illasa.

Convalescit moribundus.

Vini vasculo homines 12, die integro reficit.

Miraculis clar.

Lepus atque aviculæ familiariter ad eum accedunt.

Febrim pellit.

Prolem sterili impetrat.

Febrim sanat.

Ulcus tactu curat.

EX ITALICA
SILVANI
RAZZI.
c d
Jumentum
servatum.
e

20 Mercator quidam ex e Valdorcía d Grossetum tendens, jumentum amiserat. B. Alberti opem imporat: illud post paulo invenit inter duos lupos securum neque enim valebant audebantve proprius ad illud accedere.

Captivus mi-
raculose libe-
ratur.

21 Quidam ex e S. Geminiani municipio ab Comite Montalceti insons missus in vincula, visus sibi B. Albertum coram intueri, atque audire momentem, uti cum bono Deo abscederet liber jam a vinculis. Consurgit ergo compedibus solutus: foribus carceris divina virtute reseratis egreditur, murum pertransit veluti si in plano ambularet, per loca sibi antea incognita, nullo cuiusquam nisi divinæ benignitatis adminiculo, Beatique Alberti meritis, ad ejus tandem cellam pervenit, gratiasque egit pro collato beneficio.

A dæmone
impugnatur
specie lupor-
um, serpen-
tis.

22 Multos et graves dæmonem assultus vir Dei sustinebat. Quandoque lporum tanta vis ad cellam ejus confluit, ut mons iis coopertus videretur: sed cum fudisset ad Deum preces, ac signum Crucis efformasset, omnes momento evanescere. Alias in cellam ejus immanis serpens ingressus est, quantumvis magna trabe crassior. At ille nihil territus, Deum precatus, seiscitur ex bellua, quid se velit. Illa nec aspectum ejus ferens, tanto strepitu e monte in præceps devolvitur, ut mons universus subsidere atque everti videretur. Alias formosissimæ mulieris specie assumpta in sancti viri cellam dæmon ingreditur, eoque salutato dicere cœpit se opulentam viduam esse, magna industria præditam; felicem qui benigno sese animo susceperit. Sensit fraudem vir Dei, jubetque in malam rem illico facessere. Illa iisdem verborum blanditiis uti adversus eum pergit. Ille isthæc audire non sustinens eam foras proturbat: quæ mox ex oculis subducta quæ esset recessu prodidit. In viri tamen sancti membris ejusmodi formæ conspectus nescio quam excitavit titillationem, quæ tota nocte consequente negotium illi facessivit. Nec prius compesci potuit omnino, quam advoco Tuscano, quem ante diximus Presbytero confessione expiavit animum. Nec sat id efficax remedium fuit. Diu ergo suum ipse excruciare corpus, et quem admodum Sanctus olim f Benedictus,

mulieris.

Stimulus car-
nis fortiter
reprimi.

f

in urticis spinisque acutissimis sese volutare, donec omnem carnis stimulum retudisset.

23 Et quoniam immenso tenebatur alienæ salutis desiderio, omnes ad se quacumque occasione ademptes salutaribus monitis instruebat, atque in precibus, quas pro iis fundebat ad Deum, primum animæ salutem iis postulabat, tum quæ rogatus erat ad corpus spectantia, plerosque dein verbis Salvatoris erudiens. Sanus factus, inquebat, noli peccare, ne deterius tibi eveniat. Nemini quæ flagitaretur auxilia temporaria negavit. Quæsiuit ex eo pauper quidam morbo elephantiaco fœde afflictatus, in quem secedere locum ac commorari posset. Frater, non aliud mihi, inquit, domicilium est nisi cella ista, quæ mihi ædificavi. Verum eam tibi nunc cedo: tua erit deinceps. Tradidissetque eam illi, nisi discipuli obstitissent, alia misero illi habitatione curata. Stipem eum mendicis quidam orabat: (atque id sæpius in tam longinquis molestisque itineribus verisimile est illi accidisse) eum quod largiretur non haberet, tenue quo amiciebatur pallium ei donavit.

Omnibus sub-
venit.

Joan. 3. 14.

Cellam suam
leproso offert.

Pallium do-
nat pauperi.

24 Vitæ quietioris desiderio pridem emigrasset alio, magnum imitatus q Hilarionem, atque in alias etiam regiones secessisset; nisi eum studium gentiles suos adjuvandi retinisset: nec sine divinæ providentiæ, ut remur, nutu: quo ferocior aliquando gens tanti Patris exemplis moniti-que proficeret. Cum igitur in ea cella viginti ac septem annos habitasset, ad laborum suorum premia evolavit in cælum.

g

Pie moritur.

- a Est Salernum Picentinorum urbs antiqua.
b Aretium, sive Arretium, vulgo Arezzo, urbs est Thuscæ antiqua, ad Lævam Clusinae paludis, cujus aquæ quatuor inde millibus passuum in Arnum influunt.
c Assus annis exiguis juxta Saxum vicum in Umbronem influit, ubi Orcia dicitur, teste Leandro. Hinc Orciana vallis sive Valdorcía, inter Umbronem et Clusium oppidum.
d Grossetum, sive Grossetum, urbs est Episcopalis, inter Prelium lacum et Umbronem fluvium. Alii Rosetum dictum volunt; quo argumento, ipsi videntur.
e S. Geminiani oppidum est Florentinae ditionis, perhanestum, non longe ab Elise fluminis Læva ripa, a Desiderio Longobardorum Rege conditum, ut testatur Leandro.
f xxi Martii S. Benedicti dabitur vitam.
g Colitur S. Hilarion xxi Octobris.

DE S. RAIMUNDO DE PENNAFORTI III GENERALI ORDINIS PRÆDICATORUM.

ANN. MCCLXXV.
VII JANUARI.

Ex sacratissima S. Dominici familia tot, inde a primo ejus exortu, præclarissimi Heroes exitere qui vel aditis Catholicæ Religionis propagandæ causa laboribus, vel fuso sanguine, vel innocentia vitæ, ac virtutum omnium exercitatione, cælestes honores aut consecuti aut promeriti sunt, ut vere affirmavit Bernardinus Stephonus noster in Oratione de laudibus B. Agnetis Politianæ, in decernenda cælestibus hujus Ordinis hominibus immortalitate nominis ac honoris non minus sæpe Illustrissimis purpurati Senatus Principibus cogitandum sit, quos ex eo genere minime negligendos, quam quos deligendos existiment. Nam, vt superiora, inquit, tempora mittantur, vel intra paucos hoscæ annos, ac potius menses, imo dies, nos ipsi vidimus, quam multos hujus nominis homines, quos cælo sua virtus intulisset ante, post sacrorum celebritate decreta templis addidit Pontificis auctoritas, cum Regum ac populorum expectatione consentiens. Enimvero proprium hoc est vestræ disciplinæ, Patres: vos annuas ferias occupatis: vestra felicitas Latinos fastos propemodum sola conficit: ex vobis quotidie præclarissima lumina proficiunt, quæ Romanum annum, quasi Galaxiam cæli, frequentant, densissimis stellarum, hoc est, virtutum splendore dispersum. Ita nullibi jam sæpius quam apud vos, statis accepta cæremoniis religio

Ex Ordine
Prædicato-
rum Sancti
plurimi.

publice feriat. Et post pauca: Alios jam deinceps templis, ut audio, parturit; et, ut spero, pariet sanctitatis vestræ, Patres semper enixa, nunquam effeta fecunditas: nec

— uno avulso deficit alter
Aureus, et simili frondescit virga metallo.

Quod ex aureo carmine dictum, ad condecorandam vetustæ Familiæ nobilitatem, transtulit Poeta non ignobilis. Sed illud verius in aureum istum tenorem nunquam intermissæ felicitatis vestræ cadit.

2 Religiosissimum porro hunc Ordinem egregie illustravit, sub ipsa fere ejus initia, Raimundus, nobilitate generis, eruditionis et sanctitatis laude, etiam antequam eum ingrederetur, clarissimus. Qui anno MCCLXXV vita functus, MDXII, coli publice ad aras Barcinone cepit, tandemque MDXI. Clementis VIII, sacrosancta auctoritate, in Sanctorum Confessorum numerum est relatus: tam propensa Pontificis ipsius voluntate, ut ipse de eo Orationem, quam in Officio divino retinere Prædicatores, hanc composuerit: Deus, qui Beatum Raimundum, Pœnitentiam Sacramenti insignem ministrum elegerit, et per maris undas mirabiliter traduxisti; concede, ut ejus intercessione dignos pœnitentiæ fructus facere, et ad æternæ salutis portum pervenire valeamus. Per Dominum, etc.

Oratio de S.
Raimundo.

Obitus dies
6 Januar.

3 vi Januarii, quo obiit, celebratur in quibusdam Martyrologiis. Nam Molanus in *Addit. ad Usuardum ita scribit*: Barcinone B. Raimundi Confessoris, tertii Magistri Ordinis Prædicatorum, qui licet non sit canonizatus, ejus tamen festivitas ex consensu Pauli III, a Barcinonensibus celebratur postridie Epiphaniæ Domini. *Eadem habet Martyrologium Germanicum; eadem fere Galesinius in Notis, qui tamen fallitur, dum Pauli IV, permissione celebrari ejus festum cepisse scribit, quod est Pauli III, auctoritate factum. Ferrarius quoque in generali Catalogo SS. Barcinone in Hispania S. Raimundi Confessoris. Martyrolog. Colonienſe de eo quoque, ut opinor, xvi Januarii. Eodem die S. Remundi Confessoris. Idem habent Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuard. et ms. Florarium.*

Celebrius
7 Januar.

4 Ast vii Januarii Martyrologium sacri Ordinis Prædicatorum: Barcinone in Hispania S. Raimundi de Peñafort Confessoris, tertii Generalis Magistri Ordinis Prædicatorum, doctrina, sanctitate, ac miraculorum gloria insignis: qui Ordinem beate Mariæ de Mercede redemptionis captivorum fundavit: Jacobo Aragonum Regi auctor fuit ut sacrum Inquisitionis officium in suis regnis institueret: ex insula Baleari majori Barcinonem mare trajecit nullo navigio, solo pallio super aquas expanso, ingenti miraculo vectus; januis clausis monasterium intravit: et quadraginta mortuos suscitasse memoratur: prope centenarius ad caelestem gloriam evolavit, ipso die Epiphaniæ: e cujus sepulchro perenni miraculo tenuis pulvis materia semper inexhausta enascitur, quo varii languores curantur. Relatus est in Sanctorum numerum a Clemente VIII. Festum totum duplex. Martyrologium quoque Romanum Urbani VIII, auctoritate recognitum: Barcinone S. Raimundi de Peñafort Ordinis Prædicatorum sanctitate et doctrina celebris.

Qui ejus vitam scripserunt.

3 Res a S. Raimundo præclare gestas plurimi litteris tradidere: Nicolaus Aymericus Inquisitor regni Aragoniæ, qui anno mccc. vivebat. *Ea vita extat Gerunda ms. in Conventu Prædicatorum. Bernardus Guido in ms. libro de Capitalis generalibus Ordinis. Jacobus de S. Joanne, qui anno mcccclvi. Barcinone Inquisitor erat. Hæc ms. asservatur Barcinone in eorundem Patrum Conventu: an idem hic sit, qui infra ad cap. 4, majoris vite citatur Jacobus Dominicus, haud scio. Petrus Marsilius pluribus libris historiam Jacobi I. Aragonii, qui Expugnator, vulgo El Conquistador dicitur, complexus, in eaque plurima de S. Raimundo: an etiam vitam ejus peculiariter scripserit, non comperi. Michael Llot canonizationis S. Raimundi procurandæ causam in Urbem missus, librum isthæc edidit an. mdcxcv, de ejus laudabili vita, et actis hactenus in Curia Romana pro eadem canonizatione. Joannes Marietta Historiæ Sanctorum Hispaniæ part. 2, lib. 12, c. 30 usque ad 39. Franciscus Diagus Historiæ provinciæ Aragoniæ Ordinis Prædicatorum parte 1, lib. 2, cap. 7, et 20 sequentibus, qui et lib. 7 Annal. Valent. cap. 1, et 2, ejus meminit. Ferdinandus del Castillo Historiæ generalis Ord. Prædicatorum lib. 2, cap. 16, 17, 18, Abrahamus Bzovius tom. 13 Annalium Ecclesiasticorum, S. Raimundi res gestas prosecuti sunt. Ex professo præterea vitam ejus scripserunt, Antonius Vincentius Domenecus lib. 2 Historiæ Sanctorum Catalaniæ, Franciscus Peña commentar. in partem 2, Directorii Inquisitorum Nicolai Aymerici: quem aiunt luculentiorum aliam edidisse post Sancti canonizationem. Petrus Ribadeneira noster; Seraphinus Razzi; Heribertus Rosweyodus noster, Cornelius Grazius Carthusianus; Leander Albertus, atque ex eo Laurentius Surius, Franciscus Hareus, Antonius Senensis.*

Qui de eo meminere.

6 Meminerunt S. Raimundi, Stephanus de Sampayo in *Stemmate Ordinis Prædicatorum*, Andreas Scottus, seu quis alius *Bibliothecam Hispaniæ composuit, tom. 2, Seraphinus Razzius jam citatus, in Historiâ virorum illustrium Ordinis Prædicat. Antonius Senensis in*

Chronico, et in Bibliotheca Ord. Prædicat. Joannes de Friburgo in Prologo Questionum casualium, et in Prologo Summæ. S. Antonius 3 par., tit. 23, cap. 10, § 5, et cap. 12, ubi inter alia scribit, eum, cum Ordini præesset, zelum religionis habuisse in observantia caeremoniarum. Marcus Antonius Coccius Sabellicus Enneade 9, lib. 6, Hieronymus Zurita tom. 1, Annal. Aragon. lib. 3, cap. 94, Joannes Trithemius lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis. Joannes Mariana noster lib. 13, Rer. Hispan. cap. 22, et alibi. Antonius Possevinus noster. Jacobus Ferrandus, qui, ut scribit Marietta, natione Turca, vir eximie eruditionis ac pietatis, bis provinciæ Aragoniæ Ord. Prædicatorum præfuit: hic officium de B. Raimundo, cujus est in Clementina mentio, composuit. Thomas de Trugillo tom. 1, Thesauri concionum ex Leandro et Ferrando. Abrahamus Bzovius iterum ante citatus, tom. 3 Concionum sacrarum. Petrus Valderama Augustinianus in Theatro Religionum tom. 2, Joannes de Mata in libro Concionum de SS. Ord. Prædicatorum et Minorum. Thomas Raimundus in Viridario plantarum divinarum, etc. Franciscus Hyacinthus Choquetius S. Theologiæ Doctor, mihi amicissimus, libro qui inscribitur Mariæ Deiparæ in Ordinem Prædicatorum viscera materna, cap. 9 et 13, Fabianus Justinianus in Indice universali alphabetico. Ludovicus Granatensis conc. 2, Dominica 22 post Pentecosten. Platina in Gregorio IX, ita scribens: Raimundum autem Barcinonensem, quo adjutore in compilando libro Decretalium Gregorius usus est, ita quidam laudant, ut majori commendatione laudari nemo possit.

7 Bernardinus Gomesius in *vita Jacobi Regis*, Jacobus Philippus Bergomensis in *supplemento Chronicarum lib. 13*, Jacobus Gaulterus noster in *Tabula Chronol. sæc. 13*, Ludovicus a Paramo de *origine Inquisitionis lib. 2, tit. 2, c. 8*, A. de Salazar in *Inventario Hispaniæ*, Joannes Michael Pius in *vitis illustrium viror. Ord. Prædicat. 2 part.* Hieronymus Blanca in *Indicib. rer. ab Aragon. gestarum l. 2*, Cardinalis Bellarminus lib. de *scriptoribus Ecclesiasticis. Gabriel Volaterranus lib. 21. Alii præterea citantur, quos, uti et quatuor primo loco citatos, necdum quod sciam vulgatos, videre mihi non contigit: nimirum, Nicolaus Rossel Cardinalis; Natalis Gaver, et Zumel, ambo Magistri Generales Ordinis S. Mariæ de redemptione captivorum, Ptolemæus Lucensis; Blasius Verdu; Bernardinus Scottus, Petrus Antonius Benter in *Chronica Hispaniæ*; Michael Carbonel in *vita Jacobi Regis*, Hieronymus Romanus in *Chronica Ordinis Augustiniani*, Salvator Pons, Vincentius Justinianus in *vita B. Ludovici Bertrandi. Dabimus hic vitam a Leandro Alberto scriptam; tum Clementis VIII, bullam, quæ vitam universam accurate complectitur, ejus tres editiones, videlicet Garneveltii qui Surium ampliavit, Bullarii et operum S. Raimundi contulimus; deinde pauca ex aliis, præsertim miracula tum a Michaelæ Llot edita ex Processu antiquo canonizationis, et Nicolao Aymerico, tum ex aliis subjungemus.**

Vita S. Raimundi hic edita nomen, cognomen.

8 Varie S. Raimundi nomen et cognomen effertur, nam sæpius Raymundum, quidam Remundum et Raimundum vocant. Contendit Diagus lib. 2, cap. 7, de Penaforti dicendum, et familiam, e qua ortus est, semper de Penafort sive Penaforti dictam esse; atque ita scribunt nonnulli; ast Hispani fere Peñafort, alii Pegnafort, Peniafort, Penyafort; Rosweyodus noster, de Rochefort.

VITA.

AUCTORE LEANDRO ALBERTO.

Raimundus de Penaforti Catalanus, originem S. Raimundi retulit in Aragonum Reges. Is postquam adolevit, missus est ad gymnasium, ut scientiam hauriret; in quo

AUCTORE
LEANDRO
ALBERTO
Ordinem
Prædicato-
rum ingre-
ditur.

a

quo tantum brevi admodum tempore profecit, ut ea tempestate in Pontificio atque Imperatorio jure inter viros clarissimos facile connumerari posset. Quamobrem cives nostri Bononienses, tanti viri famam exaudientes, publico stipendio ipsum ad docendum conducere. *a* Hanc autem ob causam togam induit Religionis. Forte dissuaserat cuidam scholastico adolescenti plurimis rationibus sanctæ conversationis ingressum. Quapropter deinde conscientia exagitatus, quod illi dissuaserat, ipse amplexus est: videlicet, relictis mundi illecebris, favore, et gloria, cum omnium admiratione Ordinem Prædicatorum ingressus est.

Varia ejus
officia et
opera.

b

2 Simul ac votum emisit anno evoluto, pro more, accitus est in socium a Legato Pontificis Maximi, in Hispaniam concedente. Denum cognita ejus insigni doctrina, a Gregorio IX, Pontifice jussus est Epistolas Pontificum ac Conciliorum Decretales in unum corpus redigere, quod hæctenus in usu habetur in gymnasiis, et ad amissum servatur, prout dignosci potest in præmio ex ejus nominis citatione ab eodem Pontifice. Fecit et ipsum Pontifex Capellanum suum et Penitentiarium: quæ dignitas temporibus illis non nisi valde litteratis conferebatur. Factus est etiam inopum caussarum expeditor. *b* Post epistolas Decretales in unum congestas, Summam de Cæsis conscientie edidit, opus insigne, et omni admiratione observationeque dignum.

Episcopatum
recusat.

c

3 Animadvertens Pontifex ejus præclarissimam vitam, mores, ingentemque doctrinam et animi probitatem, Præsulem civitatis *c* Barcinonæ creavit. Quicquid sub tanto honore maximum latere onus, dicto approbante Pontifice, eam ipsam dignitatem missam faciens, ad Ordinem Prædicatorum remigravit, malens tunica pallioque rudi et ignobili tegi, atque sub eo egenus Deo servire, quam post tantæ dignitatis fastigium, mox rationem tantæ villicationis reddere. Igitur ad Ordinem Prædicatorum reversus humillimus Pater, petiit sibi quempiam virum bonum præfici, per quem posset erudiri ea quæ religionis essent: et ut erat mitis, ac naturæ compositæ, sic religionis moribus ornatus brevi admodum tempore evasit, ut in conventu generali duodevigesimo (quod Capitulum generale vocant) Bononiæ anno Domini MCCXXXVIII, celebrato, omnium Patrum consensu, Præsidentia (eo absente) totius Ordinis Prædicatorum dignus nominaretur et approbaretur.

Capitulum
generale pro
eligendo Ge-
nerali.

d

4 Exordiar ab initio, ut rem seriatim narrem, placitum (puto) legentibus. Vita functo *d* Jordane viro sanctissimo, totius Prædicatorum familiæ Præsidente, ad Interregem, ut veterum more Romanorum loquar, ventum est. Interrex, quem Vicarium Generalem totius Ordinis Prædicatorum nostri dicunt. Magnus ille *e* Albertus vi et jussu institutionum nostrarum creatus est. Tandem indicto conventu universali duodevigesimo, Bononiam Electores convenere, ut sibi Ordini quædam præficerent. Huic Synodo duo inter ceteros Electores, excepto Magno Alberto, viri et moribus et doctrina apprime pollentes, videlicet *f* Hugo de S. Theodorico, tunc Præfectus Gallie provincie, postmodum Cardinalis Ecclesie Romanæ, et Ivo Præfectus provincie Terræ sanctæ (hos enim Præfectos, appellant Provinciales Priores) interfuere. Ad certam diem omnes Electores sub quadam porticu convenerunt pro Præsidente eligendo. Datis omnibus suffragiis, pari lance certatum est. Porro in duas se subdiviserant partes: alii quidem Magnum Albertum, utpote Germani; et Hugonem prælibatum Galli elegerant, ceteris partibus utrisque faventibus. Iterum atque tertio res incepta, in idem semper recidit.

g

5 *g* Animadvertentibus Patribus Electores simul non posse convenire, orationes indictæ sunt ante parentis *h* Domini sanctissimum corpus. Sic igitur

h

orantibus Fratibus, *i* mox extra se quidam positus, videbat omnes Electores cubiculum exeuntes, in templo maximam columnam *k* erigere, guttulis sanguineis purpuratam, a summo usque deorsum attingentem. Verum cum intuens Frater letaretur, extemplo signum Electoribus datur, ut denuo ad electionem Præsidentis conveniant. *l* In primo itaque scrutinio, cum Barcinonæ esset, Patres ipsum unanimiter et concorditer elegerunt, *m* cum prius ante hanc nulla prorsus illius mentio fieret.

i
k
l
Absens eli-
gitur S. Rai-
mundus.
m

6 Timentes vero, ne oblatam Præsidentiam dietam aspernaretur, pari consilio miserunt Patres Hugonem, *n* Bonisium Placentinum, Pontium *o* de Sperra Præfectum Gallie Narbonensis provincie, Philippum olim Præsidentem Syriæ, sed exactoratum in dicta Synodo, Stephanum Hispanum quondam Lombardie provincie Præfectum, cum nonnullis aliis Patribus Barcinonam, ut suaderent Raimundo, ut acceptaret oblatam Præsidentiam. Ut vero convenirent, virum Dei apprime rogabant, ut cervicem flecteret: sed is secum magis exoptans habitare, quam tam grandem subire provinciam, inexorabilem sese præbebat. Tandem tantorum virorum auctoritate et *p* rationibus suavis, inclinato capite, tantum onus subiit.

n *o*
Invitus ad-
mittit hoc
munus.

p

7 Verum biennio dumtaxat hoc officio functus est: quippe in Synodo prima generali, quæ sub ipso celebrata, quæ decimanona fuit, anno Domini MCCXXXIX, edidit legem, ut Præsides totius Ordinis Prædicatorum, posset officio renuntiare coram Patribus, quos dicimus Diffinitores, et isti obligentur cessionem acceptare. Id quod tunc facere adnixus est, sed minime potuit, eo quod Patres admittere cessionem noluere. Tandem insequenti anno, videlicet MCCXL, in Synodo vigesima Bononiæ celebrata, cessionem petiit, corporis valetudinem allegans, et nonnulla alia. Et cum plurimum hoc efflagitaret, tandem voti compos factus est ob dictam legem, in præcedente anno editam. Quamobrem animadvertentes Patres, ingentem perturbationem, quæ defacili suboriri posset in Ordine, si pro voluntate hujusmodi Præsidentes seu Magistri generales Ordinis vulgo dicti, officio renuntiare possent, et ipsi eorum vota admittere tenerentur, lege sancitum est, ne in posterum eorum cessio admitteretur, *q* ni propter impedimenta perpetua: sicque illa abrogata.

Et se biennio
post sponte
abdicit.

q

8 Raimundus igitur voti compos factus, læto animo Barcinonam rediit, ibique vitam egit sanctissimam, et in studiis assiduis meditationibusque occupatam. Edidit, ut præmisimus, plura opera, et Institutiones Ordinis fratrum Prædicatorum miro quodam ordine distinxit, quæ prius indistinctæ erant. Supervixit, postquam Præsidentie Ordinis renuntiaverat, annis quinque et triginta. Vita functus est in die Epiphaniæ, VII Idus Januarii, ann. MCLXXV. Ipsius sanctitatem crebra miracula, ad invocationem ejus nominis per Deum facta, protestantur. Porro dum viveret, et post mortem maximis claruit miraculis. Inter cetera enim legitur, *r* quadraginta mortuos eum suscitasse. Rex autem Aragonum, visis miraculis tam insignibus, plurimum apud Pontificem institit, ut inter Divos connumeraretur: sed nescio quo accidente tam egregium opus omissum est: sicque manet. Hæc sunt, quæ ad manus meas de tanto viro pervenere.

Moritur.

Claret mira-
culis.

r

a Alii dicunt eum ingressum, quod Novitio suasisset egressum. Ita Petrus de Palude in 4 dist. 15, quæst. 2, art. 2. Quibus de rebus facienda restitutio. Qui etiam a religione retraxit, tenetur inducere ad ingressum vel regressum religionis. Si autem ille nolit intrare vel redire, tenetur æque idoneum procurare. Quod si non possit, tenetur pro eo intrare. Quod fecit Magister Raimundus, quia dederat consilium quod Novitium exiret, et exivit: de quo poenitens intravit. *Diagon* l. 2, c. 9, citans Paludanum, ait eum scribere, adolescentem illum, quem ab ingressu religionis vel avertit vel revocavit Raimundus, fuisse ejus consobrinum. Sed *sefellu* *Diagon* memoria, ut ex allatis Paludani verbis patet. In Collegio Societatis Jesu Antverpiæ exemplar est Paludani, in quo ad citatum articulum manu Wilhelmi de Alis, Ord. Prædicato-
rum

Simile
exemplum.

rum Conventus Kalkariensis, hac adscripta sunt: Sic fecit etiam Magister Theodorus, quia retraxit Frisonem nobilem, cujus fuit Pedagogus: factus est autem postea hujus Conventus Coloniensis Prior.

b Diagus, ut ad cap. 4. Bullæ canonizationis dicemus. probat Summam ab eo Barcinone esse scriptam, priusquam Romanam evocaretur.

c Vereor ut hoc probari possit. Certe nec in catalogo Hieronymi Pauli, ejus exat nomen, et non nisi post recensatum Archiepiscopatum Tarraconensem, et Bracarensem, potuit accidisse, cum Benengarius etiam tunc viveret. Post vero, non est verisimile voluisse Pontificem negotium imponendis honoribus facessere: nec sal apparet quando id contingere poterit; nam MCCXXXV, valedidinis causa Roma discessit MCCXXXVI, mense Octobri comitis Montone interfecti privatus, MCCXXXVIII factus est Generalis sui Ordinis, nec verisimile est intermedio tempore id accidisse. An postea forte ab alio quopiam Pontifice, aut Rege Jacobo, delatus et est ille Episcopatus?

d Jordani vitam dabimus xii Februarii.

e Colitur B. Albertus Magnus xx Novemb. Diagus l. 2. c. 14. scribit eum tunc fuisse Provinciealem Germanie et Vicarium Ordinis; Marietta lib. 12. cap. 33. Colonie Professore Theologie, et mox Provinciealem Germanie facit.

f Alias Hugo de S. Caro, primus ex Ordine Prædicatorum Cardinalis creatus an. MCCXLIV in Adventu, vir doctissimus, qui in omnes sacræ Scripturæ libros commentarios breves, sed moralis succi plenus edidit. Lot c. 8. scribit tunc Provinciealem Tolosanum fuisse.

g Diagus, Castillo et Marietta scribunt, post tertium scrutinium statuisse Patres, cibo sumpto in provincias suas discedere, re infecta: quod nulla ratione crediderim; cum ex ea res schisma Ordinis, damnata haud levia timeri possent. Creditibilis est, viros illos sanctos ac sapientes tentaturos fuisse prius alia atque alia consilia. Nec sivevisit illi divina providentia, quæ, ut erat illius religionis opera ad res admirandas usura, statim ancipiti deliberatione suspensus adfuit.

h De S. Patriarcha Dominico agemus iv Augusti.

i Diagus ait post preces suas revertisse ad sacellum Capituli electores; ceteros illius Conventus Fratres, et quicumque interesse electioni non debebant, in templo precationem continuasse; tuncque uni eorum illam objectam esse visionem.

k Addit Diagus, marmoream, quæ totum ædificium sustentaret.

l Nec tamen silentio prætereundum est, inquit Lot cap. 8. quod in approbata scriptura antiquissima anni MCCV, est reperit sub his verbis: Cumque eligeretur inclusis electoribus, ut moris est, orantibus fratribus ceteris ante sacrum corpus B. Dominici, vidit visione imaginaria quidam frater devotus illic orans, omnes electores de camera exeuntes, in medio ecclesie maximam unam columnam erigentes, quæ erat guttis sanguineis purpurata, attingens a summo usque deorsum. Quæ cum intuens letaretur, ecce factio signo ad Capitulum omnes electores venerunt, et electum concorditer ab omnibus in primo scrutinio nominaverunt.

m Addit Diagus, secundissimo Bononiensis Academiae plausu acceptam esse electionem; et deinceps vitam quodammodo confirmari rursus divinitus, cum accumbentibus mensæ Patribus, cuidam de more sacram lectionem auspicanturo, fortuito ea Joelis verba occurrere: Filii Sion exultate et letamini in Domino Deo vestro, quia dedit vobis Doctorem justitiæ.

n Diagus, Domenecc, Marietta, Lot, Castillo Bonifacium vocant.

o Marietta, de Espira, Lot de Espira, Castillo de Spira.

p Sampayus ait non sine lacrymis hinc inde prius effusus, ut omni susciperet inductum fuisse.

q De Quibus in Constitutionibus Ordinis dist. 2. cap. 8.

r Quatuor in vita, et xxxvi post mortem, ut habent Castillo, Diagus, Domenecc, Lot, quæ traditione constanti confirmat cap. 13.

VITA ET CANONIZATIO

EX BULLA CLEMENTIS VIII, PONT. MAX.

PREFATIO.

Semper varii
Sancti in Ec-
clesia extite-
runt.

Romana Catholica Ecclesia, quæ super fundamentum Apostolorum et Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu ædificata, divinitus a Spiritu sancto regitur, et ineffabili ejus æternæ sapientiæ providentia mirabiliter gubernatur, in eadem unitate fidei et doctrinæ veritate, quam a Christo suo sponso et Apostolis accepit, perpetua consensione perseverans, a Deo Patre misericordiarum continuis gratiæ celestis benedictionibus cumulatur; ac veluti fecunda mater multiplici Sanctorum prole aucta, eorumdem meritis ac virtutibus illustratur. Atque hanc fidei Catholice unitatem unus idemque Spiritus per multas gratiarum divisiones in corpore Christi, cujus nos membra sumus, antea operatus est, et nunc etiam operatur. Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores, qui unum Dominum, unam fidem, unum

baptisma prædicarunt; ac veritatem facientes in caritate, creverunt in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum et connexum est per omnem juncturam subadministrationis secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri. Præcipua vero hujus mystici corporis membra sunt viri sancti, quos elegit Deus, et prædestinavit in vitam, qui eandem fidem semper tenuerunt, et pro ejus defensione legitime certantes adepti sunt repromissiones, et in cælis coronari meruerunt. Hujus autem fidei unitatem, in qua unum corpus in uno spiritu effecimur, jam inde ab ipsius Ecclesiæ nascentis initio ad hæc usque tempora principes et potestates tenebrarum multis hæresum procellis ac turbinibus excitatis labefactare et convellere tentarunt; sed divina Christi sapientia, qua Ecclesiam suam supra firmam petram fundavit, adversus quam portæ inferi prævalere nunquam poterunt, potenti sua dextera eam semper defendit, et usque ad consummationem sæculi conservabit. Atque in hoc admirabilis Dei providentia maxime elucet, quod omnium pæne sæculorum ætatibus, et iis præcipue temporibus, quibus religio Catholica tyrannorum atrocitate, et hæreticorum perfidia impugnata est, invictos Martyres, athletas fortissimos, gloriosos Confessores, et viros sanctos, magnos in virtute, ac a prudentia præditos, adversus tyrannorum sævitiam, atque hæreticorum iniquitatem excitavit, qui suo sanguine fidem Christianam decoratam, ac vitæ integritate, doctrinis, virtutibus, et miraculis confirmatam latissime propagarunt.

2 Ac superioribus quidem sæculis ex gloriosi Patris S. Dominici familia B. Raimundus a Peniafort Barcinonensis extitit, qui amator veræ sapientiæ, quæ nunquam marcescit, spretis omnibus divitiis, dives factus est in gratia Dei, quæ data est in Christo Jesu in omni verbo et scientia, dives in humilitate et virtute, dives in bonis operibus; in quo denique Deus ostendit abundantes divitiis gratiæ et gloriæ suæ. Nam vocavit eum in partem sortis Sanctorum, et implevit agnitione voluntatis suæ, in omni sapientiam, et intellectu spirituali, ita ut plenus Spiritu sancto et fide, in medio Regum et Magnatum sapientiam loqueretur; non sapientiam hujus sæculi, neque Principum hujus sæculi, qui destruuntur; sed Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est a sapientibus hujus mundi, et revelata parvulis: nimirum verus Dei minister in paupertate, in omni patientia, in orationibus, in laboribus Dei gloriam quærens, ac mysterium fidei in conscientia pura, fidelibus et infidelibus summa caritate patefaciens, permultos in cæcitate cordis a via salutis aberrantes, verbo veritatis, et innocentia vitæ in rectam mandatorum Dei semitam traduxit, et adversus hæreticorum impetum et audaciam se tamquam murum fortissimum et inexpugnabilem opposuit. Insuper Deus, qui est mirabilis in Sanctis suis, dedit ei gratiam curationum; ac sanctitatem ejus, in virtute Spiritus sancti, per signa et prodigia, cum in ejus vita, tum post obitum ita manifestavit, ut ejus gloria per amplissima Hispaniarum regna permaneret.

3 Hæc enim est summa Dei benignitas, qua Sanctos suos, qui in contemptione honorum, in omni rerum humanarum desipientia, et in cruce Christi Domini nostri gloriantes, in hac vita ejus laudem et honorem amplificaverunt, nunc eosdem glorificans, a quibus ipse glorificatus est, veluti quadam vicissitudine honoris, omnium bonorum felicitate in cælis remunerat, et tribuit eis nomen sempiternum, quod nunquam interibit. Quamobrem ad eorum virtutes imitandas vehementer incitari debemus, cum ejusmodi homines aversos ab honoribus, in tribulationibus, in angustiis tantam adeptos esse gloriam videamus, ut sua tenuitate et humilitate omnium Regum amplitudinem, omnem hujus mundi existimationem et dignitatem longe superarint. Nam diversæ sunt

S. Raimundi
laudes.Sancti a Deo
honorantur.

viam

EX BULLA
CLEMENT. VIII

via Dei a viis hominum, qui in vanis cogitationibus et curis inanibus occupati loquuntur sublimia gloriantes; Deus autem sedes Ducum superborum destruxit, et cessare fecit memoriam eorum a terra, memoriam vero humilium sensu reliquit, et maximis honoribus, amplissimisque monumentis consecravit. Quare B. Raimundum merito laudamus, et Deum in eo benedicimus, qui singularibus gratiarum donis, et summis virtutibus eum ornavit: de cuius vita, morum sanctimonia, fidei puritate, et admirabilem signorum multitudine pauca solum ad communem totius Ecclesiae utilitatem proponimus; ut omnes intelligant quibus tandem ille gradibus in caelum ascenderit, ac Deo gratias immortales agant, ejus nomen in Ecclesia Dei publico hoc nostro et Sedis Apostolicae decreto, numero Sanctorum fuisse adscriptum.

a Garnevelt. providentia.

CAPUT I.

Raimundi eruditio, munia Ecclesiastica.

S. Raimundus
litteras gratis
docet.

Beatus Raimundus Barcinonensis ex nobili familia de Peniafort originem duxit. Prima in pueritia religionis Christianae rudimentis imbutus, jam magnum aliquid portendere videbatur, cum esset eximia corporis et animae indole, et naturae quodam instinctu ad virtutem et pietatem in dies magis propenderet. Adolescens humaniores litteras tam avidè arripuit, ut exiguo tempore maximos progressus fecerit, et a eas artes, quas plane didicerat, Deo adjuvante, summa cum laude plurimos Barcinone gratis docuerit.

a

5 Atque ut e talentis sibi a Domino concreditis lucrum faceret amplissimum, b Bononiam, velut ad commune bonarum artium domicilium, et disciplinarum emporium profectus est, ubi tempus sibi ad negotiationem sapientiae datum non insumpsit in vanis et carnalibus desideriis, quibus aetas illa juvenilis a studio virtutis abripi saepe solet, sed pietatis officii, ac Pontificio civili Juri toto pectore incubuit, ac tandem Doctoris laurea, ceterisque doctrinae insignibus decoratus, sacros Canones publice magna cum hominum admiratione absque ullo stipendio est interpretatus. c Cui postea cum Senatus Bononiensis ob praecelaram ejus eruditionem honorarium ex aere publico decrevisset; ipse labores suos Domino sanctificans, datae sibi a Senatu pecuniae, omniumque rerum quas sua industria comparasset, Deo in primis, ac suo Parocho decimas fideliter offerebat.

b Bononiam
proficiscitur.

Creatur Do-
ctor.

c Docet Jus ca-
nonicum.

d Hedit Barci-
nonem: fit Ca-
nonicus.

f

g

6 Quo in munere docendi cum d aliquot annis egregiam navasset operam, et jam ejus eruditionis fama per Italiam increbuisset, e Berengarius Barcinonensis Episcopus ejus virtutibus ac scientia permotus, Roma suam ad Ecclesiam rediens, Bononiam iter instituit, ubi B. Raimundum convenit: ac multis ultro citroque sermonibus habitis, Berengarius virum admiratus, ac secum ipse reputans eum ingenti Ecclesiae suae ornameto et utilitati futurum, vehementer institit, ut secum ad Ecclesiam Barcinonensem, ubi educatus fuerat, reverteretur: quod tandem f magnis ab eo precibus obtinuit, quem etiam aliquanto post ejusdem Ecclesiae Canonice, et g quadam Praepositura addita ornavit.

Annuntiatio-
nis festum so-
lemniter agi
curat.

7 Hoc beneficio et dignitate auctus, omnibus Canonicis, et universo illius civitatis populo integritatis ac doctrinae splendore praefulgebatur, eratque tanta ejus in omni gestu motuque corporis modestia, et totius vitae consuetudine suavitas, ut omnium aetatum atque ordinum homines in amorem sui raperet et admirationem. Deiparam Virginem singulari pietatis affectu venerabatur, ejusque honorem et cultum pro viribus semper auxit. Nam cum festus Annuntiationis ejusdem Virginis dies ea in Ecclesia minus celebris haberetur, ipse ab Episcopo et Capitulo impetravit, ut duplici ritu solemniter perpetuo coleretur, atque ex

Praepositurae suae redditibus censum annum attribuit Canonicis in distributiones erogandum, qui sacris officiis eo die interessent.

a *Diagus ait, S. Raimundum Logicam aliasque philosophicas scientias docuisse. Llot cap. 2 scribit, eum illas artes docere aggressum cum 20 esset annorum.*

b *Anno MCCX aut MCCXI, Bononiam profectum esse S. Raimundum vult Diagus, ad Domenecum an. MCCV. Socius ei itineris et studiorum fuit Petrus Ruber, qui et ipse Ordinem Praedicatorum postea ingressus est. Conspexere in itinere adolescentem, cui Dei Mater oculos ab inimicis erutos, ac praecisus manus, recens restituerat, ut ipse anno MCLXXI scripto testatus est Raimundus, addens id ab annis sexaginta aut pluribus contigisse, cum Bononiam ad studia proficisceretur.*

Miraculo ani-
matur ad vir-
tutem.

c *Llot ait primariam cathedram ei collatam cum publico stipendio, quod ille in pauperes et Clericos distribuit.*

d *Tres, inquit Diagus, Llot, Domenec.*

e *Hic est Berengarius IV de Palatio dictus, qui ab Hieronymo Paulo recensetur XXXII illius Ecclesiae Antistes. Hic, ut Diagus scribit lib. 2, cap. 1, electus est an. MCCXII et Praedicores eodem anno quo Raimundum in Hispaniam reducit, advocavit Barcinonem, vel Parisiis, ut quidam volunt, vel Bononia, ut ipse ex veteri ms. Calendario probat. Habitarunt primum in aedibus Petri Grunni in parochia S. Jacobi, quae etiamnum extant via S. Dominici; inque earum pariete S. Dominici (qui eodem anno Barcinonem venit, inque his aedibus est hospitatus) facies expressa ceratur, subius eam Berengarii Episcopi insignia videlicet Palatium. Alibi deinde aedificatum an. MCCXXI monasterium, quod etiamnum incolunt Praedicores, dictumque est S. Catharinae quod eum sanctam virginem ac Martyrem singulari pietate colebat S. Raimundus, qui promovendo operi aut praesul, aut plurimum certe allaboravit.*

Praedicatorum Barcinonae primum domicilium; monasterium.

f *Domenecus et alii tradunt, accessisse Papae mandatum, quod in Berdeni conventu statutum esset ut Jacobo Regi magister daretur, quod tamen munus non gessit (habet idasserat Martella cap. 31) altero ad id, priusquam veniret, almoto.*

g *Archidiaconum creatum scribit Llot cap. 3 et alii.*

CAPUT II.

Religionis ingressus, sanctissima vita, Institutio Ordinis de Mercede.

Magnam hac ratione apud omnes auctoritatem, et sanctitatis opinionem sibi conciliarat, totiusque civitatis oculos, animosque omnium, ac praecipue Praelatorum et Principum, in se converterat: cum inanem mundi gloriam instar foeni aerecentis decussio flore marcescentem apud se ipse contemnens, ad sublimiorem vitae statum aspiraret. Venerant tunc in eam urbem recenter Fratres Ordinis Praedicatorum, qui Apostolicum in morem Evangelio Christi praedicando populum docebant, et ad cultum Dei, studiumque pietatis incitabant, quorum usu et consuetudine primum delectari B. Raimundus; deinde etiam ad idem vitae institutum amplectendum vehementer cepit inflammari. Neque anceps ea difficilisve cogitatio fuit. Nam inclinatum ejus animum, et in via salutis ambulantiem, speciosus illi pedes evangelizantium pacem, in montem Domini, perfectionis nimirum Evangelicae apicem, facile deduxerunt. Itaque jam matura aetate annum circiter quintum supra quadragesimum agens, abdicatis honoribus, spretisque omnibus divitiis, assumpsit pennas ut columbae; atque in requiem Domini evolans, in Ordine Fratrum Praedicatorum solemnem professionem emisit. a

Ordinem Praedicatorum ingreditur.

9 Quod ut omnibus admirationi fuit, hominem genere nobilem, doctrina praestantem, affluentem bonis, dignitate et fama celebrem, suscepto religiose vitae instituto, spontaneam paupertatem opibus, suique contemptum honoribus et commodis praetulisse; ita ejus exemplo b complures litterari, ac studiis doctrinae dediti nobiles viri eundem Ordinem sunt amplexi, ac propterea magnum ea Religio in dicta civitate suscepit incrementum.

a Multi cum se-
quantur.

b

10 Hic jam novus Christi miles adversus humani generis hostem fortiter dimicare apud se statuens, ac turrim aeternae salutis aedificans, ut sapiens architectus, humilitatis religiose, quae ceterarum est parens custosque virtutum, fundamenta jacere decrevit. Itaque etsi omnibus eruditione et prudentia antecellebat, hoc tamen ipso dimissius sentire de se, aliis omnia, sibi nihil tribuere, singulos honore debito prosequi, denique

Excellit hu-
militate.

denique libentius delitescere, quam in lucem prodire consueverat; cujus ille virtutis tenacissimus in omni vita fuit. Et quoniam obedientia humilitatis vita est, ad hac tuendam atque conservandam (exemplo mediatoris et Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, qui humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem) vir justus die ac nocte meditabatur obedientiam, ac sepulcro propriae voluntatis arbitrio, mortuus huic saeculo, vitam cum Christo in Deo absconderat, ac totus a Superiorum nutu pendebat. Beatam paupertatem regni caelorum premio dignam, et Christi ore laudatam, toto pectore amplexus est, ac eam veluti fraternae pacis fundamentum, munditiam vitae, curam hujus mundi abdicacionem, proximam denique et quasi compendiarium ad Deum viam studiosissime semper coluit, ac semetipsum tanquam arum igni probatum in camino paupertatis expurgabat.

11 Castitatis, quae caelestis et Angelicus thesaurus est, amantissimus fuit, ac praecinctus lumbos, et lucernam boni operis in manibus habens, eam in fictili corporis sui vase in sanctificatione et honore portans, incorruptam et integram usque ad extremum vitae diem conservavit, et qua erat in Dei Matrem et intemeratam Virginem Mariam pietate, in cuius fidem et clientelam se jamdiu ante contulerat, nullum firmius ad daemonis vires contendens, quam ejusdem Virginis praesidium inveniri posse, certum exploratumque habens, ejus patrocinium assidue invocabat: ac tantus erat ejus in oratione fervor et perseverantia, ut ex variis occupationibus se ipse frequenter colligens sederet solitarius, et levans se super se divinae contemplationi vacaret; in qua caelestes plane spiritus hauriebat, et de fontibus Salvatoris aquas sapientiae salutaris accipiens, tanto gratiarum imbri omnes vitae suae actiones irrigabat, ut flumina aquae vitae de ventre ejus in aliorum utilitatem promanarent. In pauperes, ac praecipue captivos dura servitute ab infidelibus detentos, propensissimus erat, nullumque officii genus unquam praetermisit, quo eos liberari posse existimaret: quorum hoc etiam majorem curam et sollicitudinem gerendam esse censebat, quo in graviore periculo Christianae fidei abjurandae, et amittendae salutis aeternae versarentur.

12 Cum itaque ejus hortatu Petrus Nolasus natione Gallus, cujus confessiones B. Raimundus audiebat, vir opibus florens, et insigni pietate praeditus, ad inopes alendos, et maxime ad captivos ex Barbarorum vinculis redimendos, suas copias et opes magna cum alacritate, ac libenti animo conferret, egregium pii ac liberalis animi officium pro sua infinita bonitate gratum Deus habuit. c Nam proxima nocte insequente beatissima Virgo Dei Mater eidem Petro, qui sanctis meditationibus et orationi vacans cogitabat, qua ratione calamitatibus Christianorum in captivitate degentium succurri posset, serena fronte se conspiciendam dedit, et acceptissimum sibi ac unigenito suo filio fore dixit, si suum in honorem institueretur Ordo Religiosorum, quibus cura incumberet captivos e tyrannide Turcarum liberandi: ac illa ipsa nocte eadem Virgo sanctissima B. Raimundo, et d Jacobo I Aragoniae Regi e apparuit, id ipsum de Religiosis admonens. Quare hi collatis inter se consiliis, et consentientibus animis Ordinem B. Mariae de Misericordia, seu de Mercede redemptionis captivorum fundaverunt: cui B. Raimundus certas vivendi leges f praescripsit ad istius Ordinis vocationem accommodatissimas, quarum approbationem aliquot annis post a fel. rec. g Gregorio IX, praedecessore nostro imperavit, et dictum Petrum, qui eidem Ordini omnia sua prompte dederat, primum etiam Generalem Ordinis Magistrum suis ipse manibus h habitu eodem indutum creavit.

a Habitu induit, ut ex veteri Barcinonensi canonici ms. Calendario tradit Diagus lib. 2, c. 9, die sancto Parasceves an. MCCXXII.

non a S. Dominico, ut putavit Marietta lib. 12, cap. 30, cum is Augusto praecedente obisset, non etiam Parisiis an. MCCXVIII, ut habet Castillo; nec in aede S. Jacobi Barcinonensi, sed in veteri illo Graniano domicilio. Ergo anno vertente, Dominica Laetare, qua erat in Aprilis, professionem emisit. Lot cap. 5, scribit an. MCCIX, ingressum esse in Ordinem.

b Inter eos fuisse Petrus Ruber, olim ejus Bononiae sodalis, et Raimundus de Rosanis Praeceptor ecclesiae cathedralis Barcinone, cujus ex fratre nepos Bernardus de Rosanis an. MCCXVI, Praedicatoribus quaedam est elargitus, ut habet Diag.

c Id primo die Augusti accidisse ait Diagus l. 2, cap. 10, et Domenecus, ac fuisse S. Raimundum jam tum Regis Jacobi Confessarium; vel a Rege assumptum, vel ei a regni comitiis datum; nam eum fuisse apud Aragonios morem, scribit Marietta cap. 33 et Castillo, a quibusdam tradi. De S. Petro Nolasco agemus xxxi Decembris; de Ordinis B. Mariae de Misericordia institutione xvii Januarii, et x Augusti.

d Alii tradunt, cum, occiso anno MCCXIII, ad Muretum Petro parente, (qui Raimundum Tolosanum Comitem, antesignanum Albigenium tuebatur) captivus a Simone Comite Montfortio Carcassona detineretur Jacobus admodum adolescens, sapius a S. Dominico et S. Petro Nolasco visitatum, votum nuncupasse ejusmodi Ordinis erigendi, si in paternum regnum reslitteretur; quod deinceps tenuit annis LXIII.

e Diagus et Domenec. aiunt Regi pro redemptione eorum qui a Mauris capti erant, ipsorum Maurorum exterminio, noctu oranti apparuisse Deiparam, admirabili splendore conspicuam, et collaudato ejus zelo monuisse quae hic referuntur.

f Sicut ut Officio et Breviario Praedicatorum uterentur, Regulam S. Augustini servarent, et quasdam Praedicatorum constitutiones, suis functionibus magis accommodatas. Diag. Domenec.

g Extat haec approbatio tomo i Bullarii, et apud Diagam cap. 10, data xvi Kal. Februa. Pontificatus Gregorii IX, an. VIII, sive Christi MCCXXV. Fallit ergo Castillo l. 2, cap. 17, et Marietta cap. 32, dum scribit an. MCCXXX, approbatum Ordinem, duobus annis et medio ante institutionem. Lot an. MCCXX, conditum Ordinem scribit cap. 9, mandante Pontifice ut habitum suis manibus Raimundus Generali conferret. Quod non satis videtur probabile.

h Feste S. Laurentii an. MCCXXII, id factum in ecclesia cathedrali sanctae Crucis Barcinone. Dixit ad frequentissimum populum, novique instituti rationem reddidit S. Raimundus, et post offerentium Missae, quam celebrabat Berengarius Episcopus, habitum S. Petro Nolasco dedit. Ita Diagus, qui multorum Scriptorum testimonio id confirmat; nam alii a Berengario Episcopo, quidam ab ipso Rege datum scribere, ut testatur Domenecus. Est autem is habitus, ut scribit Abrahamus Bzovius tom. 13, ad an. MCCXXII, alba tunica, cum cappa et seculari candido, itemque cappa alba, atque insignia Regum Aragoniae, nempe in clypeo rubrae croceaeque virgae cum Cruce candida ante pectus.

CAPUT III.

Apud Legatum, et Pontificem obita officia.

Haec B. Raimundus, quae ad unius Dei gloriam, et proximi utilitatem gesserat, etsi occultissima esse volebat, tamen ardentem illius in egenos caritatem et vitae sanctimoniam jam ubique fama vulgaverat, et sanctae ejus doctrinae odorem manifestabat in omni loco. Quamobrem bonae memoriae a Joannes Cardinalis Episcopus Sabinensis, eruditionis et pietatis laude clarissimus ab eodem Gregorio IX, praedecessore nostro in Hispaniam ad Crucem adversus Saracenos praedicandam, b aliaque Sedis Apostolicae negotia pertractanda Legatus de Latere missus, multorum sermonibus singularem ejus integritatem intelligens, eum sibi legationis accepit adiutorem.

14 Quo in munere B. Raimundus tanta cum prudentia, tanta humilitate et caritate versatus est, ut omnibus esset bonus odor Christi, ad vitam. Nam etsi honestissimo loco natus esset, et jam aetate provectus, multisque virtutibus cumulatus, magna apud omnes, auctoritate polleret; in hoc tamen longinquo et difficillimo itinere nullis unquam ab eo precibus obtineri potuit, ut equo veheretur; sed verus Christi discipulus calceatus pedes in praeparationem Evangelii pacis, et assumpto spiritus gladio, quod est verbum Dei, iter suis comitatus sociis pedibus faciebat, et Cardinalem, quo erat venturus, praeventens, quasi viam ante faciem ejus in benedictione praeparans, Evangelio Christi praedicando permultos, adjuvante Domino, ad arctam salutis semitam a via lata et spatiosa trducebat; et confessiones audiendo, a censuris et a peccatorum nexibus liberabat. Quodque omnibus mirum fuit, toto illo itinere nihil unquam

Legato Apostolico socius adiungitur.

a

b

Pedes iter agit, regulam ubique observat.

EX BULLA
CLEMENT. VIII

de solita ciborum abstinencia, vigiliis, jejuniis, precationibus, totiusque religionis severitate remisit: sed observantissimus constitutionum sui Ordinis, ne latum quidem unguem ab illius statutis et legibus discedebat.

Romana a Gregorio IX evocatur.

13 Quare suspiciebant ipsum universi, colebant omnes; Joannes Cardinalis summpere diligebat: qui perfunctus legatione ad Urbem rediens, cum B. Raimundum una secum adducere decrevisset, numquam id tamen ab eo potuit impetrare; sed cum ad eundem Gregorium IX prædecessorem nostrum, de rebus legationis referret, tam multa, eaque præclara, de hujus beati viri virtutibus dixit, ut idem Gregorius prædecessor illius videndi desiderio incensus, eum ad se confestim *c* evocavit: cujus ille dicto audiens, quamquam religiosæ quietis avidissimus, Romam venit.

Fit ejus Cappellanus.

16 Exceptit eum amanter et benigne prædictus Gregorius prædecessor, ac brevi perspectis et exploratis ejus animi dotibus, summisque virtutibus, Cappellani sui officio, (quod tunc temporis idem erat, quod nunc est Caussarum Palatii Apostolici Auditorum) et Pœnitentiarii dignitate ornavit; ac tanti semper fecit, ut non nisi adhibito ejus consilio graviores causas tractaret. Quem cum etiam a sacris sibi confessionibus præfecisset, is, qua erat in egenos caritate, pœnitentiæ loco illi injungebat, ut inopum preces et justas petitiones statim audiret, eorumque negotia expediret et quam citissime conficeret: *d* quare ab eodem Gregorio prædecessore Pater pauperum est appellatus.

Pœnitentiarius.
Confessarius.

d

17 Decreta Romanorum Pontificum quo quæque tempore condita erant, diversis in Epistolis et Conciliis sparsa, quæ obscuritatem et incertitudinem inducere videbantur, ad communem omnium, et maxime studentium utilitatem, in ordinem et compendium redigi jamdiu omnibus fere placuerat, sed tanto operi viridoneus quærebatur. Itaque Gregorius prædecessor B. Raimundum huic muneri aptissimum esse ratus, id oneris ei imposuit, quod tandem ipse ingenti labore trium annorum spatio feliciter absolvit, quemadmodum in ipso Decretalium præmio gravissimo ejusdem Gregorii testimonio est comprobatum.

Decretales in ordinem redigit.

a Joannes de Abbatis-villa, *Episcopus Vesontinus* IXII, cum sedisset duos circiter annos, anno MCCXXVII, mense Septemb. a Gregorio IX factus est Cardinalis Episcopus Sabiniensis. *Diagus* lib. 2, cap. 11. *Hieronymus Zurita* tom. 1, lib. 3, cap. 2 et 3. *Mariana* lib. 12, cap. 14. *Marietta* lib. 12, cap. 31 *Castillo* l. 2, cap. 17. Cardinales S. Sabine vocant, non recte. Erat tum alius Cardinalis Presbyter titulo S. Sabine Thomas de Capua; sed Cardinalis Episcopus Sabiniensis fuit hic Joannes.

b Ea maxime de causa Roma venerat Legatus, ut de regio conjugio, quod Jacobus consanguinitatis lege vitiosum esse disputabat, coram eo discerneretur; ut tradit *Mariana* lib. 12, c. 14, et *Domenecus*. Lite contestata, secundum Regis voluntatem judicatum, Regiam dimittendam videri, filium (ex ea susceptam) patri in regno substituendum. *Mariana*.

c Id an. MCCXXX factum, ut ait *Diag.* cap. 11. *Llot* cap. 4, scribit, in virtute sanctæ obedientiæ mandatum ei fuisse ut Romam veniret.

d Addunt *Diagus* et *Llot*. Pontificem libenter suscepta pœnitentiâ, ipsi imponere solitum eorum negotiorum, quæ sibi commendabat, expeditionem, inque litterarum inscriptionibus Patrem pauperum eum appellare.

CAPUT IV.

Declinata dignitas. Generalatus ultro abdicatus.

a
Archiepiscopatum Tarra-

Hisce Incubrationibus, et assiduo humilitatis studio, quamdiu Romæ vixit, contra otiosam mentis evagationem, et inanem gloriæ cupiditatem se ipse tuebatur diligentissime. Quare oblatos etiam honores, et amplissimas Ecclesiarum cathedras omni conatu repudiavit. Nam cum Gregorius a Archiepiscopatum Tarraconensem ei deferre decrevisset, id ille adeo graviter et moleste tulit, ut illico febris correptus

b aliquot dies ingenti corporis animique dolore torqueretur. Itaque ab hujus mundi gloria alienissimus omni ope contendit, ut eam a se dignitatem averteret: quod cum per se non posset, adhibitis multorum precibus, et quorundam Cardinalium auctoritate, ejusdem Gregorii prædecessoris animus ita inflexit, ut illius ecclesiæ onus in eum transtulerit, *c* quem ei muneri B. Raimundus aptissimum esse judicavit.

19 Hac difficultate perfunctus exultabat in Domino, ac veluti suo juri redditus, gratis Deo peractis, ad solitos labores sese contulit: quorum tandem magnitudine et diuturnitate confectus, in tam gravem morbum incidit, ut illi certam mortem medici denuntiarent, nisi patrium solum repeteret. Itaque dimisso Confessarii ejusdem Gregorii prædecessoris munere, et obtenta abeundi facultate, *d* Barchinam rediit, atque ita rediit, ut eum animi candorem ab omni ambitionis labe intactum et illæsum, quo imbutus ad Urbem venerat, in patriam reportarit.

20 Vix ab Urbe recesserat, cum statim ei divinitus per spiritum data est gratia sanitatum, atque operatio virtutum. Nam cum ad eum Catalonia, portum, quem *e* Tossa vocant, appulisset, adfectum *f* ad se levi cymba quemdam ejus loci incolam, Barcelo de Faro nuncupatum, (qui dum in messem incubebat, adeo gravi et repentino correptus erat morbo, ut statim omnibus orbatus sensibus, nullos neque clamores, neque admotos corpori stimulos perciperet, sed humi jacens exanimis, mortuus esse crederetur) beatus vir miseratus, Deum, qui dives est in misericordia, ardentissime est deprecatus, ut ei vitam, quæ satis esset ad confitendum peccata, produceret: tum magna fide in Deum nixus, infirmum proprio compellens nomine rogavit, an vellet peccatorum sordes sacra confessione diluere. *g* Confestim ille velut *g* somno excitatus oculos sustulit, receptoque vocis usu, id velle se ac vehementer optare dixit; et confessione facta, atque exonerata peccatorum conscientia, perceptaque absolute nihil amplius elocutus, spiritum Deo reddidit. Id circumstantes admirati glorificaverunt Deum, quod talem hominibus dedisset potestatem.

21 Atque ubi Barchinam appulit, confirmatis paullulum viribus, statim ad res divinas et cælestes contemplandas animus adjecit. Ejus vero Barchinam adventus simulatque per Hispaniam innotuit, ingens hominum concursus ad eum fieri coeptus est, partim visendi gratia, partim consulendi, nam Pœnitentiarii potestatem, concessu ejusdem Gregorii, etiam ab Urbe absens exercebat. Quos omnes consolabatur in Domino, et spiritualibus monitis mirifice recreabat. Ejus enim scientia, quasi inundatio in omnibus abundabat, et consilium ejus, sicut fons vitæ, salutem animarum plurimis afferebat. Hac autem Pœnitentiarii potestate, quo liberius Deo sibi vacaret, *h* sponte se abdicavit, quamquam ejus etiam absentis opera idem Gregorius prædecessor, *i* ceterique Romanam Pontifices qui eum secuti sunt, prædecessores item nostri, utebantur, ut ex ipsorum litteris facile constat, quibus ei gravissima negotia committebant. Conscripsit etiam *k* Summam Casuum conscientiæ, qui solent in foro pœnitentiæ frequenter occurrere, magnæ doctrinæ atque auctoritatis, et tam confessariis quam confitentibus valde utilem et necessariam.

22 Dum sacris et suavibus hisce studiis, et juvandi proximi occupationibus distinetur, anno humanæ salutis MCCXXXVIII Jordanus ejusdem Ordinis secundus Generalis Magister, ex hac vita excessit. Quare novo Generali Magistro deligendo Capitulum generale Bononiæ est congregatum: ubi cum dissidentibus sententiis non satis Patribus inter se conveniret, ad S. Dominici corpus præces indictæ sunt, atque inde ad suffragia ventum; quibus omnibus, nullo penitus refragante, B. Raimundus absens Generalis Magister

consensem recusat.

b

c

Barchinam rediit ob valetudinem.

d

Gratiam sanitatum divinitus accipit.

e

f

g

Seminortuo sensum restituit ad confitenda peccata.

Consultatur a multis,

h

i

k
Summam scribit.

Absens Generalis Ordinis eligitur.

est

est declaratus. Cujus ille rei nuntio percussus, atque animo perturbatus, primum repugnare vehementer cœpit; sed profectionibus ætate ac sapientia Patribus Bononia Barcinonem adventantibus, qui eam omnium et Dei voluntate esse confirmarunt, ægre tandem acquievit, ac magistratum iniit. Itaque aliorum precibus et auctoritate victus, animum ad regendam eam familiam adiecit. Quam cum integro biennio l sanctissime et magna cum laude administrasset, m facto, ipso postulante, superiore anno ex communi Patrum sententia decreto, ut liceret Magistro Generali officium Magisterii renuntiare, proximo insequente n Capitulo Bononiæ item habito affectam ætatem, infirmamque valetudinem incusans, pristinae nimirum quietis, viteque privatæ avidissimus, magistratu mœrentibus omnibus sponte se abdicavit.

l
m
n
Eose munere
abdical.

a *Mortuo scilicet Aspargo, sive Asparago, Archiepiscopo circiter annum mcccxxxii, ut nulli Diago. Erat id temporis Tarraconensis Archiepiscopus Primus regni Aragoniæ, cum ab eo Caesar-Augusta quoque sacra petere consuesset, quam Joannes XXII, in Metropoli erexit.*

b *Tres, ut aiunt Diago, Domenec. Llot. c. Nominavit, teste Diago, Guilielmum Mongrinum, (Llot vocat Gregorium de Monte Griano) tum Edilem Ecclesiæ Gerundensis, virum egregium: qui tamen consecratus non est, sed aliquot post annis ultro se quoque dignitate postea abdicavit. Ferunt deinde oblatum Raimundo Braecensem in Lusitania Archiepiscopatum, pari ab eo constantia repudiatum. Plures et ab aliis Pontificibus et Jacobo fidei delatas dignitates, ut semper ab eo rejectas, scribit Llot cap. 3. Seraphinus Mazzus in Historia virorum illustrium Ord. Prædical. tradit dicere solitum, Magnam esse dignitatem, in Ordine Prædicatorum laudabiliter perseverare. Volaterranus lib. 21, sæpe dicitur, ait, se salubrius ac securius subesse quam præesse.*

d *Id non ante Aprilem anni mcccxxxv contigit. Mense Octobri anni sequentis comitis regni Aragoniæ Montione sive Monsonii interfuit, teste Zurita lib. 3, cap. 26, quibus in comitiis actum de Valentia urbe eripienda Mauris. Quorundam conatibus urbi Barcinonensi noxiis isthic intercessit Raimundus, Domenec. e Distat xii leucis Barcinone, ii, Blanda Ptolomæi, quæ nunc Blanes.*

f *Diago ait eodem tempore, quo Raimundum, portum subisse; rogatum Sanctam ad eum cum quatuor sociis adisse.*

g *Cum primum ad eum venit, alta voce eum compellavit Raimundus: nihil ille se movit, donec facta cum sociis precatio, rursus ejus nomen inclamavit Sanctus. Ita Diago, Llot.*

h *Præterquam, inquit Diago et Domenec, in iis rebus quæ Prædicatorum aut Minorum (ita Seraphicum Ordinem vir sanctus diligebat) propriæ essent, multa tamen magni momenti negotia ad eum remittebantur a Curia Romana, ut confirmationes Episcoporum et Abbatum, gravium causarum (etiam contra Antistites quosdam, ut Urgellitanum quendam) examen, absolutiones ab excommunicatione, dispensationes ab irregularitate, etc. Domenec. Dissidentibus Herdensibus et Rothensibus Canonis circa numerum eorum qui Episcopum electuri essent, Innocentius IV, Pontifex Petro Albalatio Archiepiscopo Tarraconensi, S. Raimundo, et Michaeli de Fabra Ord. Prædicatorum, idoneum eligendi potestatem fecit; estque a tribus illis Guilielmus de Berberio Ord. Prædical. electus. Datus ab Urbano IV, cum Episcopo Barcinonensi, Index in causa matrimoniali Alvari Cabrere Comitiss Urgellani, et Constantie Monacæ, ut quod ante Oscensis Antistes judicaret, curent ratum esse. Sed Raimundus, imbecillitate virum excusata, rem totam Antistiti reliquit. Domenec.*

i *Sedere post Gregorium, dum superstes fuit Raimundus, Celestinus IV, Innocentius IV, Alexander IV, Urbanus IV, Clemens IV, Gregorius X.*

k *Stimam rogatu et jussu F. Sugerii, primi Provincialis Hispaniæ a S. Dominico anno mcccxi creati, conscripsit S. Raimundus, antequam Romam a Gregorio IX evocaretur, ut ex veteri ms. probat Diago; qui assertit hoc primum opus in eo genere scribendi extitisse. Alii inchoatam Barcinone volunt, Romæ perfectam, ut Domenecus, Marietta cap. 31, et Castillo tradunt Romæ scriptam. Ex epistola certe variorum Conventuum ad Bonifacium VIII, quam recitat Llot cap. 14, videtur deduci, post Decretales scriptam, aut saltem perpolitam esse. Edita est Romæ elegantibus typis anno mcmi, cum Glossis Joannis de Friburgo. Composuit præterea S. Raimundus (ut tradunt Diago lib. 2, cap. 13, Domenecus et Llot) quorundam Episcoporum rogatu, Tractatum de ratione visitandæ diocesis, et curandæ subditorum salutis. Mercatoribus quoque modum tradidit juste negotiandi. Citatur et scriptum ejus de bello et duello, ut tradit Antonius Senensis et Possennius noster.*

l *Dicere solitus erat, eum qui in virtutis exercitatione parva parvi facit, magna quoque non magni esse facturum. Eratque ipse minimorum studiosus observator. Constitutiones Ordinis in duas distinctiones redegit. Provincias Ordinis fere omnes, et semper pedes, visitavit. Castillo, Diago, Domenec. Llot, Marietta.*

m *Id Diago conatur refutare, quod Jacobus Dominicus et Bernardus Guido tradunt, omnes Diffinitores qui abdicationem admiserant, ipsamque Pontium Sperram, officio motos in Capitulo, generali, an. mcccxxii, Bononiæ habito. Prius illud Capitulum,*

in quo Decretum Sanctus condidit, ut Generali liceret munere se abdicare, Parisiis celebratum scribit Llot cap. 8.

n *Decretum est in eodem Capitulo, ut licet munus sponte posuisset, ei tamen, ubi vita functus esset, eadem precum suffragia impenderentur, quæ Generali in administratione Ordinis decedenti solent, verba decreti sunt: Pro F. Raimundo quondam Magistro Ordinis fiat post mortem, sicut pro Magistro Ordinis.*

CAPUT V.

Pro fidei defensione ac propagatione,
peccatorumque extirpatione, labores.

Quo veluti onere deposito, lætus et alacer ad consuetas pietatis exercitationes, et proximi ad virtutem incitandi studium se quam diligentissime retulit, ac nihil unquam antiquius habuit quam ut religionem Catholicam longe lateque propagaret, et pro viribus ab hæresum labe vindicaret. Quamobrem cla. me. Jacobo Regi Aragoniæ ejus nominis primo in primis suasit, a ut sacrum Inquisitionis officium suis in regnis institueret, ad hæresim videlicet, quæ tunc ex nefaria b Valdensium secta recenter exorta erat, omnesque alias procul a finibus ejus regni arcendas, atque hanc ob causam c Concilio Provinciali Tarracone adversus eosdem sectarios habito, jussu ipsius Jacobi Regis interfuit.

24 Sub idem vero tempus Saraceni, qui nobilissimas Hispaniæ civitates, et finitimas insulas impia sui generis stirpe multo ante infecerant, armata manu vehementer etiam infestabant, quibus ut in suis regnis Evangelium Christi predicaretur, eidem Jacobo Regi auctor fuit. Hunc etiam ad majorem insulam d ex Balearibus proficiscentem ejus rogatu comitatus est, tum ut ei a sacris confessionibus esset; tum etiam, ut verbo Dei predicando, fideique Catholice mysteriis explicandis, Hebræos et Agarenos, qui ibidem magno numero erant, ad Christianam religionem adduceret.

25 Ubi cum idem Jacobus Rex vesano amore captus e ejusdam femine consuetudine uteretur, B. Raimundus, qua erat dicendi libertate ac prudentia, illum blande primum sermone ab ea conatus est revocare; verum ubi se nihil proficere animadvertit, tum orare, proque sua in Deum fide precibus omnibus cœpit obstetari, ne ob exiguum corporis voluptatem male se ipsum perderet: sed neque preces quidquam profuere. Hic tum B. Raimundus animi dubius et incertus quo se verteret, consulto tandem precibus divino numine, statuit nihil gravius sibi faciendum, quam ut ex insula discederet, ne libidinem ejusdem Jacobi Regis, quam ferre amplius non poterat, probare sua præsentia videretur Itaque eum adiit, serioque ac severe admonitum suæ voluntatis certiorum fecit. Jacobus vero Rex ejus apud se refinendi cupidus, nautas omnes præmoneri jussit, atque capitali edicto prohiberi, ne ullus eum trajiceret. Interim ignarus ejusce consilii B. Raimundus in portum perrexit, ubi ab omnibus navicatoribus communi consensu rejectus; cognita Jacobi Regis voluntate, in portum Sollar profectus est, itineris sui comiti hoc unum firmissime asseverans, ibi æternum Regem sibi non defuturum. At eum neque in eo portu a nautis admitteretur, id secum ipse demiratus, hoc magna fide pronuntiavit, Regem quidem mortalem ita statuisse, sed Regem æternum aliter provisurum.

26 Itaque omnibus in littore salutatis, per quasdam rupes et prærupta saxa in mare porrecta aliquantum progressus in mare descendit, ac socium allocutus: Videbis, inquit, quemadmodum Deus optimam navem providebit. Quare fiduciæ plenus, expanso super aquis pallio, f reductaque ejus ora instar veli ad baculum, quo tamquam malo uteretur, Dei opem invocans, ac signo crucis se muniens, relicto in insula suo modicæ fidei ac dubitante socio, mari se commisit, ac leni prosperoque inflante vento, perambulans

Inquisitio ut
instituitur
suadet.

a

b

c

Item ut Sara-
cenis Evange-
lium prædicetur.

d

e

Regem adu-
terum describit.

Pallio pro na-
vi usus mare
trajicit.

f

EX BULLA
CLEMENT. VIII

g
Clausis januis
canobium in-
trat.

h

i
Pallii ejus at-
tactu morbi
curantur.

h

l
Seminarium
Hebraicæ et
Arabica lin-
guæ instituit.

m

Initium In-
quisitionis in
Hispania.

bulans semitas maris, ac benedicens Deum qui domi-
natur potestati ejus, centum sexaginta millaria sex
horis confecit, omnibusque circum littora insolitum
navigandi genus admirantibus, Barcionem appulit:
ubi resumpto pallio, quodne quidem aqua perfusum
erat, ad monasterium sui Ordinis sub meridiem se
contulit, quodque non minus admirandum est, g januis
clausis illud ingressus, populi acclamationes evitans,
ad gratias Deo peragendas in templum secessit. Cujus
rei fama totam urbem finesque illius brevi pervasit.
Auxit etiam hujus miraculi magnitudinem ejusdem h
Jacobi Regis emendatio subsecuta. Extant autem
usque in hunc diem vestigia turris, et i capella eo in
loco, ex quo in mare descenderat, extractæ, atque
ipsum etiam pallium, ut continuata apud eos populos
traditione receptum est, cujus contactu multi a variis
corporis infirmitatibus quotidie liberantur.

27 In procuranda Hebræorum et Saracenorum
salute, k magno caritatis ardore semper incensus
fuit, omnemque operam dedit ad eos fidei Christianæ
documentis excolendos, ac pro viribus adjuvandos:
quod ut ei facilis esset, l Seminarium, in quo non-
nulli sui Ordinis religiosi Hebraico et Arabico ser-
mone erudirentur, Castellæ et Aragoniæ Regum im-
pense instituit. Quod opus toti Hispaniæ ornamento,
atque infidelibus adjumento fuisse, ex eo satis constat,
quod illius ope atque auxilio m ingens eorum multo
Christianam religionem amplexa sit. Neophytos
non minori caritate, doctrinæ Christianæ præceptio-
nibus imbuebat, atque tam assiduus erat in illis insti-
tuendis, ut eorum parens esse videretur: et ne ali-
menta eis ad vitam necessaria deessent, undique
elemosynas corrogabat.

a S. Raimundus Jacobum Regem summa contentione rogavit,
ut delegatos Inquisitores contra hæreticos ejus regna corrumpen-
tes, a summo Pontifice mitti sibi curaret. Hæc id Raimundo a
Pontifice petendum commisit: qui tandem anno mcccxxxii, data
Bulla Esparraco Barcæ Tarraconensi Archiepiscopo, cognato Regis,
ejusque suffraganeis, et quibusdam ex Ordine Prædicatorum,
Inquisitionis ejusmodi exercendæ potestatem commisit. Confirmata
ea est studio Guilielmi Mongrini qui Esparraco successerat; quod
Pontifex Gregorius IX, litteris ultimo die Aprilis mcccxxxv, datis
collaudavit, misitque instructionem ad id munus exequendum
accommodatam, a S. Raimundo, tunc adhuc Romæ agente, con-
fectam. Ubi Archiepiscopatu se abdicavit Guilielmus, Petrus de
Albalat ejus successor, plura cum Raimundo de ea re consultavit.
Hæc omnia, et quæ deinceps consecuta sunt, pluribus deducit Lu-
dovicus Paramus De origine Inquisitionis lib. 2, tit. 2, cap. 8, qui
ait prius in Cataloniæ Principatu regnoque Aragonie, quam in
ulla alia Hispaniæ regione Inquisitionem viguisse.

b Waldenses, qui et Pauperes de Lugduno, Waldonem
quemdam Lugdunensem civem, nominis et hæresis auctorem ha-
buere. Eorum errores vide apud Jacobum Gaultierum Nostrum in
Tabula Chronologica ad sæculum xi. Idem les Enchabats dicti, ut
scribit Paramus, sive Insabatati.

c Nicolaus Eymericus Directorii Inquisitorum 2 part. Severinus
Binus tom. 3 Concil., part. 2, Abrahamus Bzovius Annal. tom.
13, hujus Concilii Actorum partem aliquam recitant, quorum hoc
est initium: Cum nos Petrus, miseratione divina Archiepiscopus
Tarraconensis, Inquisitionem inceptam per bonæ memoriæ
Berengarium Barcinonensem Episcopum contra hereticam præ-
viam in civitate Barcinonensi, vellemus effectui mancipare;
inter Jurisperitos qui nobis tum aderant, dubitationes hinc inde
varie emeruerunt. Quare ut circa factum hæresis, et Inquisitio-
nis de cetero fiendæ in provincia Tarraconensi, clarius proce-
datur, collationibus inde factis cum venerabili Fratre Raimundo
de Pennaforti Pœnitentiario Domini Papæ, et aliis prudentibus,
in processu sententiarum hereticorum, fautorum, suspectorum,
relapsorum, et penitentium eorum, secundum discretionem nobis
a Domino datam ita duximus procedendum, etc.

d Anno mcccxxxix, occupavit majorem Balearum insularum
Jacobus, urbemque Majoricam ultimo Decembris vi cepit, teste
Mariana lib. 12, cap. 13. Anno deinde mcccxxxi, cum nuntiatum
esset, Regem Tunetanum validam classem adversus eas insulas
comparare, eo Jacobus transmisit; iterumque mcccxxii, quo et
minor Balearis capta. Sed versabatur tunc in Curia Romana Rai-
mundus; tamen Marietta, Llot, Castillo, hæc contigisse scribunt
in prima illa expeditione, cum occupata est insula. Diagus et Do-
menec. anno mcccxxxix, hanc perfectionem contigisse volunt, quo ex
Mariana aliisque constat Regem ingenti adornata classe in Ter-
ram sanctam solvisse, sed cum ad minorem Tulæarem pervenisset,
vi tempestatis classem disjectam, Regem in portum quempiam
Galliæ Narbonensis repulsam. Verum in ea expeditione hoc conti-
gisse miraculum non arbitror, sed cum alias eam insulam hæc
reviseret, statum illius compositurus, Judæosque et Agarenos Rai-
mundi opera Christo adjuncturus. Jacobus de S. Joanne, qui anno

mcdxvi, S. Raimundi vitam scripsit, ut cap. 17, testatur Diagus,
ait noluisse Raimundum iter suscipere, nisi prius stipularetur
hæc se consiliis ejus in his rebus quæ ad ejus populique salutem
pertinerent, obtemperaturum. Ut primum appulit, quem deferre
ei Primores insulæ cupiebant, honorem declinans, ad canobium
Prædicatorum divertit: recta ad templum contendit, peracta præ-
catione, Priorem ceterosque religiosos complexus salutavit. Mox
dicere ad infideles, multos Christo lucrari; dissidentes reconci-
liare: pauperes ægrosque visere, animosque eorum et corpora cu-
rare. Diagus ex Jacobo citato, et Domeneco. Unde patet, hæc in
prima insulæ occupatione contingere non potuisse, neque enim
tum canobium in Balearibus habebant Prædicatorum.

e Eam Berengariam fuisse scribit Diagus, cujus amoribus irreti-
tum Regem, etiam prælium intrare parantem, nobil alias a pec-
catis absolvere Arnaldus Segarra Prædicatorum Provincialis, quod
nollet se eam dimissurum spondere.

f Marietta et Castillo aiunt scapulari pro velo usum, scipione
pro gubernaculo. Haud satis id verisimile: nam quo ei gubernaculo
opus? Llot gubernaculi non meminuit, sed de scapulari velum
facit, ut et Ferrandus.

g Ferrandus, Castillo, Llot scribunt januis ulro ei apertas.

h Qui mox cum aliquot religiosis Ordinis Prædicatorum ad
Sollerii portum adit, ac prominentem in aquis rupem, e qua
Sanctus in mare descenderat, lustravit. Diag. Dom. Addit Ma-
rietta, missam a Rege trirremem quæ Sanctum assectaretur; Llot,
plures missas scribit.

i Dedicata S. Catharinæ Martyri, cujus in fundamentis reperita
erat imago, quam ad eum locum sapius appulsi Mauri, indignis
quidem modis tractantur, nunquam tamen archere potuerunt,
Sollerii oppidi incolæ alio deportantur, ne barbarorum rursus
pateret latrocinio: sed vi divina ad suam relata est ædiculam. Ita
Jacobus de S. Joanne, qui id se adolescentem de parente suo aliis-
que ætate protractis, inque ipso Sollerio oppido audisse profertur.
Diag.

k Inflammata magis ea caritas cum civitatis revelatum esset,
teste Diago lib. 2, cap. 16, et Llot cap. 6 Fratrum Prædicatorum
opera multos infidelium religionis Christianæ mysteria doctum iri.

l Scribit Diagus, Domenec. et Llot, viginti aut plures religiosos
missos esse partim Tunetum, partim Murciam, ut linguam isthic
Arabice et Hebraice condicerent.

m Mauri ad decem millia conversi, Diag. Dom. Llot. Missi
deinde Fratres in Africam, qui Evangelium prædicarent, de qui-
bus existit Alexandri IV. Bulla data Anagninæ v. Kal. Julii anno
ii ejus Pontificatus, Christi mcccvi. Ipse S. Raimundus quibus-
dam Maurorum Principibus, ipsique Tunetano Regi notus am-
icusque erat, qua ratione janua amplior aperiretur Evangelio,
Ipsemet Sanctus in suis ad Generalem Ordinis Magistrum litteris
varium fructum commemorat, qui Fratrum opera in Hispania et
Africa referrebat. Exstant ex litteris in libro qui Vitas-fratrum
inscribitur. Diagus de ejus zelo ex Petro Marsilio sequentia recitat:
Conversionem etiam infidelium ardentem desiderans rogavit
eximium Doctorem sacre pagine, Magistrum in Theologia, Fra-
trem Thomam de Aquino ejusdem Ordinis, qui inter omnes hujus
mundi Clericos post F. Albertum Philosophum maximum habebat,
ut opus aliquod faceret contra infidelium errores, per quod
et tenebrarum tolleretur caligo, et veri Solis doctrina credere
volentibus pareretur. Fecit Magister ille quod tanti Patris humi-
lis deprecatio requirebat, et Summam, quæ Contra gentiles intitu-
latur, condidit; quæ pro illa materia non habuisse parum
creditur. Confulati quoque ab eo ejusque sociis magno fructu
Judæorum errores, multique ex his baptismi lustrati.

CAPUT VI.

Virtutes, mors, exequiæ.

De rebus dubiis sæpe consultus, singulari pruden-
tia, ac divina plane sapientia omnibus respondebat, a
atque inter cetera beneficia quæ accepit, hoc præci-
pue donum a Deo est consecutus, ut eos, quibuscum
ageret, mira consuetudinis suæ dulcedine ac voluptate
perfundere.

28 Orandi contemplandique summam diuturno usu
adeptus est facultatem: nam etsi variis gravibusque
negotiis distineretur, tamen ubi se ad orationem com-
posuerat, tanta subito divini spiritus suavitate rapie-
batur, ut omnium rerum mortalium cura exutus esse
videretur. Ac sæpe intempesta nocte clam observatus
est in secretiori templi recessu, tam crebra altaque
suspiria inter orandum edere, ut audientes ad lacry-
mas commoveret. b In divinis officiis erat assiduus,
atque incredibilem psallendo capiebat voluptatem.

30 Sacrosanctum Missæ sacrificium fere quotidie
celebrabat. c Quanta vero esset ejus in sacrificando
animi puritas ac devotionis fervor, vel ex eo facile
existimari potest, quod astantes ex ejus solo aspectu
ad orationem incitarentur, ac petita a Deo parte
misericordiarum beneficia, ejus precibus impetrarent.

31 Nam

Consulentibus
gratiosus.

a

Orationis stu-
diosus.

b

In celebrando
pietas.

c

Ejus meritis
depulsa ten-
tatio.

d

Angelo fami-
liaris.

e

Ejus abstin-
tia et lenitas.

f

g

Moritur
an. 1275,
6 Januar.

h

i

Ejus exequi
solemnissi-
ma.

k

l

31 Nam frater Martinus ejusdem Ordinis Con-
versus, cum, antequam suavi se Christi jugo subjeceret,
voluptatibus carnis liberius indulgisset, ac tunc earum
rerum, quibus ante assueverat, recordatione, siquæ
corporis illecebris quasi quibusdam stimulis agitatus,
mirum in modum vexaretur, omnem hujus tentatio-
nis propulsandæ spem in B. Raimundi meritis collo-
cavit. Igitur ejus sacrificiis sæpe interesse, ac summis
precibus a Deo flagitare cœpit, ut tanto suo malo
remedium aliquod afferret. Quod dum perseveranter
peteret, quodam die ex manibus B. Raimundi cele-
brantis, ac sacram Hostiam populo ostendentis,
Christus Dominus sub angustissima pueri specie
clarissima luce radiantis spectandum ei se præbuit d.
Quo viso, tanto est repente gaudio delibutus, ut ex
eo tempore ad extremum usque diem, divina gratia
et bonitate, ab omni concupiscentiæ carnis commo-
tione fuerit præservatus.

32 Cum cælestis militiæ Angelo tanta inerat ei
familiaritas et amicitia, quæ maximum est puritatis
et sanctimonie argumentum, ut ab eo e frequenter
ad orandum a somno excitatus invitaretur.

33 f Cibi potusque parcissimus fuit : totam enim
hebdomadam, excepto die Dominico, jejunabat. Nul-
lum unquam in eo contumaciæ vel arrogantia vestigi-
um animadverti potuit, quin imo lenitate ac patientia
fuit maxima, et in Deum tanta caritate, ut ejus amore
omnia arbitratus sit ut stercora : ex qua etiam egre-
gia illa in proximos caritas redundabat g.

34 Omnibus demum virtutibus cumulatus, de-
vexa jam ætate, in perpetua quadam erat animi
vigilia, expectans Dominum, ut ad cælestes nuptias
ab eo vocaretur. Igitur h annos fere centum natus
cupiens dissolvi, et esse cum Christo, i in lethalem
morbum incidit: atque Sacramentis omnibus rite
munitus, orantibus ad lectulum fratribus, deficiente
sensim omni vite sensu, ipso die Epiphaniæ Barci-
none obdormivit in Domino, salutis humanæ anno
MCLXXV.

35 Vulgata ejus morte, ingens hominum concursus
ad monasterium videndi caussa repente factus est :
ac tanta fuit sanctitatis ejus apud omnes opinio, ut
multi Episcopi, complures Prælati ac nobiles viri,
Clerus etiam et populus Barcinonensis universus,
funus ejus summa doloris significatione sint prosecuti.
Communem vero illam ejus sanctitatis famam auctori-
tate sua magnopere auxerunt, k Alphonsus Castellæ,
et Jacobus Aragoniæ Reges, qui ad ejus exequias,
sua præsentia cohonestandas, comitantibus filiis ac
domesticis omnibus, summa cum veneratione, et fama
sanctitatis beati hujus viri convenerunt, itaque cor-
pus ejus magno totius civitatis luctu, ac Principum
virorum dolore, honorifice humatum est : quod paucis
annis post in sepulchrum marmoreum translatus fuit.

a Sed, ut scribit *Diagus* et *Llot*, vix respondebat ex tempore si
quid ex eo de Jure quæreretur, cuius tamen erat scientissimus;
sed prius Auctores consulebat.

b Post Matutinum et Completorium omnia allaria ecclesiæ
obibat, eaque corporis humilitate veneretur *Diag. Domenecc.*

c Semper fere ante Missam explebat animum confessione. Quo
die impeditur sacrificium non oblitisset Deo, eo consueta animi
alacritate et lætitia carere se asserbat. *Diag. Domenecc. Llot.*

d Addit *Domeneccus* ex *Petro Marsilio* lib. 4, de vita Jacobi Re-
gis, simul ac hostiam consecravit Raimundus, delapsus ex alto
globum sive circulum igneam, qui ei caput et humeros circum-
cinxit usque ad ejusdem hostiæ summationem.

e Quotidie, ut scribit *Llot*, ante mediam noctem.

f Sub noctem flagris et zona ferrea in corpus suum acriter
sæviebat. *Diag. Domenecc.*

g In familiari cum altis sermone comis ei quadam facundia
aderat, a plique ad eorum instructionem exemplis affluabat. Mur-
murantes, aut aliis detrahentes, quadam urbanitate cohibebat.
Diag. Domenecc. subinde etiam aerier arguebat, ut *Llot* ait.

h *Diagus* cap. 20, nulli solum fuisse lxxxix annorum, quia exi-
stimat, cum Bononiæ profectus est an. mccc, vel mcccxi, fuisse
solum xxiii, vel xxv annorum. Verum alii citius fuisse Bononiæ
scribant.

i *Petrus Marsilius* apud *Diagum* l. 2, cap. 20, ita scribit: Sic

jam longo quassatus senio cœpit infirmari, et a Rege, ac Rege
Castellæ sæpius visitatus, in die Epiphaniæ Domini circa horam
sextam illum Psalmum incipiens: Exaudi te Dominus in die
tribulationis, proleget te nomen Dei Jacob, presentibus fratribus
et orantibus, spiritum reddidit creatori. Addit *Domeneccus*, fra-
tres qui aderant prosecutos esse Psalmum, et cum ad illa verba:
Tribuat tibi secundum cor tuum, et omne consilium tuum con-
firmet, pervenissent, exspirasse Sanctum. *Llot* ait mortuum in illis
verbis Psalmi 30. In manus tuas Domine commendo spiritum
meum.

k *Pet. Marsilius*: Interfuerunt autem ejus celeberrimis exequiis
Rex Castellæ *Idelfonsus*, et germanus ejus *Ferrandus*, et filius
ejus *Sancius*, et duo Infantes minores; Rex *Jacobus*, et Infans
filius *Jacobus*; Episcopus *Barcinonensis*, *Oscensis*, *Conchensis*,
et plures alii Prælati, ac Princeps, et Nobiles, et totus Clerus et
populus *Barcinonensis*; et corpus illud tam venerabile sepultura
dederunt. Meminit funeris hujus *Jacobo Aragonio*, et *Alphonso X*,
Castellæ Rege, qui Sapiens dictus est et Imperator, *cohonestati*,
Mariana noster lib. 13, cap. 22, et *Domeneccus*, qui Ferrandum
Alfonsi fratrem cum esse ait, qui a *Zurito Emmannel* appellatur;
ad fuisse præterea funeri Violentem *Alphonsi Regis uxorem*,
atque filios *Jacobi* filios *Joanem* et *Petrum*; officium sepultura
ab uno e tribus recensitis Episcopis peractum.

l Id in peculiari sacello, ejus ac S. Juliani nomini dicato, col-
locatum. Sacellum edificatum curante Bononati ejusdam civis
Barcinonensis filia, cui pater ea lege optinam hereditatem an.
mcccviii, reliquerat. *Jacobus II*, Rex ad illius sacelli edificatio-
nem haud tenuem contulit stipem an. mcccix, ut *Domeneccus*
tradit. *Llot* scribit, ab initio in sepulchro marmoreo conditum,
atque ad illud delatum ipsorum Regum manibus; neque usque ad
an. mcccv, quo scribebat, apertum fuisse. Ter deinceps apertum
sepulchrum: primum anno mcccvi, iv Aprilis, jussu *Clemen-*
tis VIII, presentibus *Archiepiscopo Tarraconensi*, *Episcopis Bar-*
cinonensi, *Vicensi*, *Helenensi*, *Celonen*, atisque viris primariis;
iterum anno mcccix, vii Junii, *Philippi III*, Regis *Catholici* ro-
gatu, presentibus Rege cum *Marqareta* uxore, et socio, ac *Bel-*
gica nostræ Principibus *Alberto* et *Isabella Clara Eugenia*. Tertia
denum xxv Maii mbei, ut cum publica supplicatione gestaretur
in solemnitate canonizationis. *Domenecc.*

CAPUT VII.

Miracula post mortem.

Barcinonensis populus B. Raimundo vita functo,
quasi totius patriæ lumine extincto, mœrore afflictus
graviter angebatur, atque ob recentem virtutum ejus
ac beneficiorum memoriam eo carere omnibus acer-
bissimum erat. Sed pater misericordiarum, et Deus
totius consolationis, qui secundum multitudinem dol-
orum, consolationibus suis timentium se corda læti-
ficat, B. Raimundi meritis beneficia in omnes
confederando plebem suam mirifice recreavit. Nam
fidelissimi hujus servi integritatem et sanctimoniam
multis quidem in vita miraculis claram, pluribus signis
post obitum ingenti omnium lætitia comprobavit.

37 Atque ut omnes intelligerent, quam Deo pla-
cita esset anima ejus, eo ipso tempore, quo ex hac
vita migravit ad Dominum, insigni miraculo est
declaratum. Erat in ea civitate a *Guillelmus* de *Vil-*
laragut, qui inveterata corporis lepra graviter labo-
rabat, neque eum fœditas morbi dolorisve acerbitas
in publicum prodire, solitasque exercitationes et
negotia obire patiebatur. Medici adhibitis frustra me-
dicamentis omnibus, deplorata re animum despon-
derant : ipse vero, Deo ita disponente, qui Sanctum
suum clarificaturus erat, in ædes quasdam monasterio
Ordinis Prædicatorum vicinas, ea ipsa nocte, qua
B. Raimundus excessit e vita, diverterat; ubi cum
gravissimo elephantia dolore torqueretur, a pio quo-
dam viro b *Bernardo* de *Molendinis* nuncupato, Cano-
nico *Barcinonensi* admonitus est, ut B. Raimundi,
qui eo tempore dormierat in Domino, meritis se
commendaret : quod ille recuperandæ valetudinis
cupidissimus simul atque diligenter præstitit, confe-
stium omnis lepra ex ejus membris collapsa est, ac
sanum corpus reliquit. In cuius rei signum, et accepti
beneficii memoriam, idem *Guillelmus* c monumento
suspenso in templo, rem omnibus testatam esse voluit,
et posteritatis memoriæ commendavit.

38 Illud vero maximum est ejus sanctitatis argu-
mentum, quod mortuos etiam ad vitam revocavit.

EX BULLA
CLEMENT. VIII
Psal. 19.

Miraculis
post mortem
claret.

Lepra ejus in-
vocatione cu-
rata.

a

b

c

Mortua susci-
tata.

Nam

EX BULLA
CLEMENT. VIII

Nam quædam puella, Margarita nomine, Joannis Physici filia, quatuor aut circiter annos nata, diuturna febris, continuisque alvi fluxionibus exhausta, diem obierat extremum; eamque vere mortuam esse, pallor ipse vultus, contractæ nares, oculi extincti, horridi dentes, ceteraque indicia confirmabant: quin et idem Joannes pater medicæ artis expertissimus asseruit omnia mortis, nullo vitæ vestigia in ejus corpore extitisse. Honestâ interim mulier Romea, ejusdem Margaritæ mater, quæ paullo ante ad B. Raimundi sepulchrum accesserat, et auxilium ab eo, filiaque valetudinem precabatur, ubi de morte filia certior a Joanne ejus marito facta est, ab eodem sæpius domum revocata fuit: quo illa nuntio percussa, tanto filia recuperandæ desiderio inflammata est, ut neque inde se abituram, neque domum reversuram affirmaret, nisi beati hujus viri meritis et intercessione Margarita ejus filia vitæ restitueretur. Itaque lacrymis ac lamentis omnia miscere, et ardentius orationi instare, atque a Deo per beati viri merita summis precibus flagitare cœpit, ut filiam vitæ sibi redderet. Cujus perseverantem firmissima fide orationem respexit Deus, nec sprevit deprecationes ejus. Nam sub occasu solis Margarita filia, paullo post meridiem defuncta, non modo vitæ, sed etiam integræ valetudini est penitus restituta: quæ postrindie in templum pedes adit ad gratias pro tanto beneficio agendas, et decem et quatuor annos supervixit.

d
Parturiens
exempta peri-
culo.

39 d Altera item honeste conditionis femina, Romea appellata, Michaelis videlicet de Sala hominis pii uxor, B. Raimundi opem experta est. Nam cum maturo jam foetu acerbissimis pariendi doloribus premeretur, ac infantis caput enixa, reliquo intus recluso corpore, tribus integris diebus ac noctibus gravissimo cruciatu torqueretur, nihil propius factum est, quam ut ex hac vita decederet; nam ob languentis stomachi fastidium, cibos omnes haustusque respuebat, atque a sensibus alienata, vocisque usu privata jacebat exanimis. Quo tam præsentis uxoris suæ periculo prædictus Michael vehementer animo consternatus, ad templum illico excurrit, B. Raimundi opem subsidiumque implorans: qui simul ac domum rediit, Romea felicissime partum edidit, atque omni dolore est liberata.

Alius lapsu
convulsus,
subito sana-
tur.

40 Præterea juvenis quidam continuos viginti dies acutissima febris agitatus, viribusque exhaustus, in superiorem ædium partem a suis delatus fuerat, ut aura puriore fruere, animumque relaxaret: quo ex loco deorsum in lapides et saxa corruens, ita convulsus fractusque membris fuit, ut immotus humi prostratus ab omnibus mortuus esse putaretur. Eo, ut fit, cum multi videndi et juvandi causa accurrissent, adstantium quidam pulveres ex B. Raimundi sepulchro desumptos, quos religiose ac pie secum gestabat, in jacentis ac moribundi os injecit, colloque appendit, atque æger ille continuo valetudini est integræ restitutus. Et illa quidem, aliaque quam plurima multo ante tempore contigerunt, hæc vero recentiora sunt.

a Idem miraculum inferius aliquanto fusius ex Michaeli Llot narrabitur.

b Llot Bertrandum vocat.

c Cereâ nimirum imagine, ut Llot ait.

d Duo sequentia miracula rursus inferius a Michaeli Llot narrantur.

CAPUT VIII.

Recentiora miracula.

ANNO MDLXXXIX, cum pestilentia Barcinone grassaretur, atque ingenti hominum clade invalesceret; a quidam probus vir, Michael Amat appellatus, peste mortifera correptus, ac desperata valetudine a medicis destitutus, Sacramentorum atque Extremæ unctionis susceptione, ad mortem se comparabat; sensim vero per omnia corporis membra serpente morbo, in eas redactus erat angustias, ut præclusis faucibus loqui amplius non posset. Quare intimo cordis et affectu B. Raimundum est deprecatus; ut eam a se infirmitatem depelli precibus suis impetraret. Qua in oratione B. Raimundum sibi videre visus est, atque extensa manu se contingere: quo ex facto ita omni repente morbo levatus est, ut eodem ipso die convalesceret.

Pestis depul-
sa.

a

42 Hoc aliquanto recentius est. Nam an. MDXCVI pia quædam mulier, Anna Beneta vocata, Barcinone honestis parentibus orta, ipso Epiphaniæ festo, copioso sanguinis profluvio in summum vitæ periculum adducta erat: neque adhibita medicorum remedia sanguinem ullo modo sistere poterant, neque ipsa in proximam diem victura putabatur. Quare eorundem hortatu cum sanctissimæ Eucharistiæ, atque Extremæ unctionis Sacramenta, pie et devote sumpsisset, mortem exspectabat. Interim in B. Raimundi præsidium toto animo confugit, ac pulveres ex ejus sepulchro ad se deferri, atque in cyatho misceri sibi jussit, quibus epotis melius se habere cœpit, et absque ullo prorsus alio pharmaco vitæ discrimen evitavit.

Item profu-
vium.

Pulvere se-
pulchri morbi
sanantur.

b

43 Illud vero perpetui ejusdem miraculi vim obtinet, quod ex primo ejus sepulchro terra quædam tenuis, seu pulvis saluberrimus enascitur, qui licet magna in copia inde exportetur, nunquam tamen deficit, ac multa magnaque corporis infirmitates eo curantur.

Suavis odore ex
sepulchro.

44 Anno itidem MDXCVI cum Judices instituti ad explorandas beati hujus viri reliquias, arcam, ubi erant reconditæ, aperuissent; tantus illico odor ex ejus corpore, qui vivens in odorem suavitatis Deo se consecrasset, exhalavit, ut multi, qui eo confluerant, nihil eo percipi posse jucundius affirmarent: quinimo egregius vir Ludovicus de Claremont ex gravi morbo sensu odoratus a sexdecim annis orbatu, cum in ea hominum multitudine videndi desiderio incitatus propius accessisset, eum etiam odorem suavissimum sensit: quo repente ita recreatus est, ut lacrymas præ gaudio continere, nec ullam vocem emittere ullo modo posset: verum tacitus apud se cogitans dubitabat, num istius solummodo odoris olfactum recuperasset, an etiam rerum aliarum; sed domum reversus ubi se varios odores percipere animadvertit, miraculum subito evulgavit. Neque vero hæc odoris fragrantia eo solum tempore ex ejus corpore emanavit, sed aperto quodam ejus sepulchri meatu, idem suavis odor quandoque afflatur, qui ab iis sentitur, quos divina bonitas eo munere dignatur.

Odoratus ist-
hic recupera-
tus.

c

a Domenecc. Equitem vocat, et addit plures scribere Sancto acceptum, quod a contagionis periculo liberati sint.

b Quod ideo apertum relictum, ut scribit Mariett. at Llot cap. 13, ita scribit: Ex quodam parvissimo loco, juxta sepulchrum hujus Sancti posito, in quo ejus interiora fuerunt sepulta, miraculose quidem quædam minutissima terra nigri coloris emanat; quæ tenuissima cum sit, et infirmis utilis valde et accommodata, et ideo a die obitus Beati Patris in ingentem quantitatem fuerit propter infirmos a Sacrista extracta, nunquam locus ille a terra vacuus fuit umquam repertus. Eadem fere habet Ferrandus apud Trugillo, qui addit (quod et Ferdinandus del Castillo scribit) hunc pulverem sæpe cibo aut potui infirmorum misceri.

c Domeneccus solum habet, octo.

CAPUT IX.

Cœpta procurari ejus canonizatio.

His pluribusque aliis miraculis, quæ referre longum esset, corda Regum inclinata, plurimique Ecclesiarum Antistites et Prælati, populique integri regni Aragoniæ divinitus excitati, una voce et consensu a multis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris frequenter petierunt, ut B. Raimundus in Sanctorum numerum referretur. Et quidem quarto ab ejus obitu anno, salutis videlicet humanæ MCLXXXIX, Archiepiscopus Tarraconensis, ac decem Episcopi regni Aragoniæ, multique Abbates in a Concilio Provinciali Tarracone congregati, litteras ad fel. rec. Nicolaum Papam III, prædecessorem nostrum dederunt, quibus singularem ejus in Deum caritatem vitæque innocentiam coram Deo et hominibus testificati, ut eum, prævia virtutum ac miraculorum ejus inspectione, Sanctorum numero adscribere vellet, humiliter supplicarunt.

46 Cum autem ipse Nicolaus III, prædecessor e vita migrasset, Præfecti civitatum regni Aragoniæ, et Principatus Cataloniae, totaque civitas Barcinonensis, quin et Priores, ceterique Fratres Ordinis Prædicatorum qui eas provincias incolebant, idem a fel. rec. b Bonifacio VIII, etiam prædecessore nostro enixe flagitarunt. Verum ipso Bonifacio prædecessore ab humanis etiam erepto, c Concilium Provinciale Tarracone denno convocatum, apud sanctæ mem. d Joannem XXII, prædecessorem etiam nostrum, primam petitionem renovavit. Quo tempore e Frater Arnaldus Burguetus Ordinis Prædicatorum Inquisitor, ac Procurator a Capitulo generali ad hanc causam prosequendam institutus, multos testes super miraculis, quæ de hoc beato viro vulgabantur, examinari curavit. Sed cum per dicti Joannis prædecessoris obitum res transigi non potuisset, cl. mem. f Petrus Aragonia Rex, datis ad fel. record. g Clementem VI, similiter prædecessorem nostrum litteris, vehementer instiit, ut beatus hic vir humanis laudibus extolleretur in terris, quem divinæ providentiæ sublimitas, quemadmodum in ejus litteris habebatur, honorare voluerat in excelsis.

47 Cum vero hujus rei tanta sit gravitas et magnitudo, ut exiguo tempore perfici non poterit, omnis hujus causæ tractatio usque ad tempora sanctæ mem. h Pauli III, similiter prædecessoris nostri fuit intermissa: qui tandem precibus bo. mem. i Fratris Joannis a Toletio tituli S. Sixti Cardinalis Burgensis nuncupati inclinatus k concessit, ut in omnibus monasteriis et ecclesiis Ordinis Prædicatorum, in regno Aragoniæ existentibus, solemne officium de B. Raimundo celebrari posset.

a Huic Concilio præfuit Bernardus Tarraconensis Archiepiscopus, interfuere Arnaldus Barcinonensis, Berengarius (Bsovius Bernardum vocat mendose) Gerundensis, Raimundus Vicensis, Guillelmus Illerdensis, Petrus Urgellensis, Arnaldus Dertusensis, Petrus Casarugustanus, Jacobus Oscensis, Jaubertus (Bzavio Jaspertus) Valentinus Episcopi, Abbates, et alii Prælati: quorum litteras ad Nicolaum recitat Llot cap. 12. In iis hæc, inter alia plurima, de S. Raimundo prædicantur: Neque enim sufficienter explicare sufficimus humilitatem ejus in corde, dulcedinem in sermone, extenuitatem in opere, fervorem in caritate, in orationibus vigilantiam, in consiliis prudentiam, in moribus disciplinam. Sed nec omnino silere devotio patitur, quantum et quomodo zelo fidei succensus ad genera linguarum, ut addicerentur a fratribus sui Ordinis, studium impenderet et conatum. Diligentia quidem ejus pia mediante sollicitudine divulgatum et prædicatum est nomen Christi, fidesque ejus ex multorum conversione amplioribus dilatata profectibus, nuntiata est etiam usque ad barbaras infidelium nationes. Et post pauca: Hinc est quod ad multam devotionem ad eum mentes fidelium benigna manus Omnipotentis erexit, et ad ipsius invocanda suffragia, de diversis partibus di-

versarum concurrunt frequentia personarum. Propter quod et Patres hujus dignum veneratione sepulchrum ab illis in multa reverentia visitationis et honoris habetur, multiplicatis quoque luminaribus illustratur. Ubi et numerosa multitudo cære diversorum effigiarum dependentes imagines, quanta et qualia per eum sint facta miracula, etsi homines taceant, clamare non cessant, et rerum evidentia protestatur. Fallitur Bsovius ad illum annum num. 8, scribens, nihil tunc in gratiam illorum concedere voluisse Nicolaum, quod Rex Petrus a Procyda seductus, jam turbas Italie moliretur, neque censum Ecclesiæ Romanæ pendere vellet. Nam fuit Joannis Prochyta, Petrique Aragonii conatibus Nicolaus, uti narrat Mariana noster lib. 14, cap. 6. Potius id ad Martinum II (qui IV, dicitur) referendum, qui Nicolao III, anno MCLXXX, XVI Augusti, cum sedisset annos duos, menses octo, dies XXIII, vita functo, successit an. MCLXXXI, XXII Februarii. Ad hunc missus de Raimundi canonizatione legatus, de quo Mariana: Moritur interea Nicolaus Pontifex successore Martino IV, Turonensi cive, Caroli (Andegavensis, Siciliae Regis) partibus deditissimo: prorsus ut in ejus gratiam Palæologum Cæsarem diris deoverit, de impietate postulatum, quod Romanæ Ecclesiæ nollet obtemperare. Ab Aragonio Rege Hugo Metaplana, vir multarum rerum usu ea ætate præstans, ad novum Pontificem legatus est, ut ejus animum consiliaque exploraret; tametsi legationis species erat Raimundi Pennafortii nomen ut consecraretur. Renuit Pontifex, negavitque aliquid se concessurum ei qui vectigal Romanæ Ecclesiæ debitum pendere recusaret. Præterea decem sacerdotiorum Jacobo patri a prioribus Pontificibus concessæ abrogatæ sunt. Ita ille. At Diagus lib. 2, cap. 27, citans Petr. Marsilius, scribit curasse Martinum Pontificem miracula S. Raimundi (nam vitæ sanctitas satis probata videbatur) examinari a tribus Cardinalibus: sed cum Siciliam invasisset Petrus, (post ferales illas Vesperas an. MCLXXXI) negotium canonizationis intermissum esse. Constat id quoque ex epistola Conventuum Ord. Prædicatorum provincie Aragoniæ ad Bonifacium VIII, quam recitat Llot cap. 14. Domenecus scribit petisse tum Regem ut in numerum quoque Sanctorum referretur Ollegarius Episcopus.

b Bonifacius VIII, an. MCCCXIV, XXIV Decemb. creatus, obiit XI Octob. MCCCXV. Cum hoc Pontifice actum de canonizatione esse an. MCCCXVII et MCCCXVIII, quando Rex ipse Jacobus II, Romanus venit, scribit Diagus, Domenec. Llot, licet hic in causa illius perfectionis Jacobi in Italiam ab aliis discrepet. Recitat vero ternas omnino litteras ad Bonifacium de eo negotio datas, quæ omnes singulare Raimundi continent præconium. Primæ sunt civitatis Barcinonensis, datæ IV Id. Novemb. MCCCXVI, quibus omnino similes scriptas tradit a Rectoribus regni Aragoniæ. Secundæ sunt variorum Conventuum provincie Aragoniæ, ante citatæ. Tertiæ Bernardi de Buixedos Prioris et totius Conventus Barcinonensis, datæ VI Kal. Julii MCCCXVII.

c Celebratum est id Concilium an. MCCCXVII, et præfuit Eximius Archiepiscopus Tarraconensis, interfuere Martinus Oscensis, Berengarius Vicensis, F. Raimundus Urgellensis, Guillelmus Gerundensis, F. Guillelmus Illerdensis, Berengarius Dertusensis, Petrus Tirasonensis, Episcopi, Abbates, et alii Prælati, quorum litteras recitat Llot cap. 16, datæ die Cathedræ S. Petri an. MCCCXVII.

d Creatus est ann. MCCCXVI, VII Augusti, obiit IV Decemb. MCCCXXIV. Curavit per Episcopum Barcinonensem formari Processum.

e De eo pluribus agit Diagus lib. 1, c. 13, et obiisse ait an. MCCCXXIV, eximio zelo virum. Hic VII Kal. Aprilis MCCCXXVIII, coram Bernardo de Villalta, Vicario Pontii Episcopi Barcinonensis absentis, examinari testes curavit: miracula infra dabimus.

f Petrus IV, anno MCCCXXVI, Alphonso patri successit, obiit V Januarii, MCCCXXXI, misit ad Pontificem pro hac canonizatione an. MCCCXXIX, ut tradit Domenec.

g Electus est VII Martii MCCCXXII, obiit XXVIII Jun. MCCCXXII, Marietta et Castillo scribunt, tempore Clementis VII, novum et amplum Processum institutum pro canonizatione S. Raimundi.

h Creatus est Paulus III, an. MCCCXXIV, XI Octob.

i Hic Joannes Alvarez de Toledo, Alba Ductus filius, Ord. Prædicatorum, in Collegium Cardinalium adscitus a Paulo III, XIII Kal. Januarii, MCCCXXIX, Claccon.

k Vivæ vocis oraculo, in Junii MCCCXXII, sed mox id indultum ipsodie a se signatum, misit ad PP. Prædicatorum regni Aragoniæ. Id recitat Llot cap. 17, meminuit ejus Diagus lib. 2, cap. 27.

CAPUT X.

Processus canonizationis varie examinatus.

Interjecto autem diuturni temporis intervallo, cum Deus, qui est gloria virtutis Sanctorum, B. Raimundi meritis et intercessione plurima in dies beneficia toti Hispaniæ largiretur; b cl. etiam mem. Philippus II, Hispaniarum Rex Catholicus c per litteras, et per dilectum filium nobilem virum d Antonium de Corduba et Cardona Suesse Ducem, suum apud nos et Sedem Apostolicam Oratorem, supplicavit, ut huic causæ sub tot Romanis Pontificibus inchoatæ, ipsi vellemus finem imponere: quo sane pio

Aragonii supplicant Nicolaus III, Pontifici pro ejus canonizatione.

a

Item variis aliis Pontificibus.

b

c

d

e

f

g

Officium de eo permissum Prædicatoribus.

h

i

k

a

b

c

d

pio

EX BULLA
CLEMENT. VIII

Processus cano-
nizationis
examinatur.

pio Regis studio vehementer sumus recreati. Nam cum ab ipso Pontificatus nostri principio nihil magis, quam Dei gloriam, et Catholicæ religionis exaltationem spectaverimus; gaudebamus in Domino, cum utramque hisce Regis supplicationibus promoveri cerneremus. Itaque ut religioso ejus desiderio satisfacere, venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus Congregationis sacrorum rituum injunximus, ut acta omnia, quæ prius hac in re confecta erant, diligenter inspicerent et examinarent. Hi autem fuere ex triplici ordine assumpti, venerabiles Fratres Episcopi Alphonsus Ostiensis Gesualdus, Inicus Avalos Portuensis de Aragona, Gabriel Sabinensis Paleottus, et dilecti filii nostri Alexander S. Mariae Trans Tiberim Medices, Franciscus S. Petri ad Vincula de Giojosa, Augustinus S. Marci Veronensis, Dominicus S. Chrysogoni Pinellus, Franciscus Maria S. Mariae in Ara cæli de Monte, Ascanius S. Pudentiæ titularum Presbyteri Columna, Odoardus S. Eustachii Farnesius, Antonius SS. Quatuor Coronatorum Facchinettus Diaconi nuncupati S. R. E. Cardinales, coram quibus rite congregatis cum dilectus filius Michael Llot, sacræ Theologiæ Doctor, frater ejusdem Ordinis Prædicatorum professus, ac Procurator legitime hac in causa constitutus, pro suo munere, in quod per sex annos continuos diligenter incubuit, quasdam scripturas ad hand ipsam causam spectantes protulisset; quia tamen multæ probationes addi poterant, litteræ ad Archiepiscopum Tarracoensem, atque ad Barcinonensem et Vicensem Episcopos cum opportuna facultate missæ sunt, ut alias omnes scripturas et probationes annis superioribus hoc in negotio factas Barcinone extraherent, et ea denique agerent quæ ad hanc causam requiri videbantur, omniaque ad nos transmitterent. Quæ cum essent omni jure confecta, summa que auctoritate firmata, et debita cum diligentia et fide transmissa; Nos tribus viris doctrina et integritate præstantibus, ac usu peritissimis, Seraphino videlicet Olivario Razzallo Decano, Petro Francisco Gipsio, et Francisco Peniæ Causarum Palatii nostri Auditoribus commisimus, ut ea summo studio, quantaque possent diligentia legerent, expenderent ac totius causæ merita exactissime ponderarent. Quo in munere cum sedulo et accurate versarentur, Philippus II, Hispaniarum Rex Catholicus, cujus memoria in benedictione sit, magno in primis nostro et totius orbis Christiani dolore ac detrimento viam universæ terræ ingressus est. Quare carissimus in Christo filius noster Philippus III, Hispaniarum item Rex Catholicus ejus filius, non modo regnorum, verum etiam paternarum virtutum heres, statim a primo regni sui exordio, ut se suaque omnia in B. Raimundi præsidium ac patrocinium conferret, litteris, et per eundem Antonium Suessæ Ducem, Oratorem item suum nobis supplicavit, ut in hac causa progredi vellemus. Idcirco vehementer lætabamur, et benedicimus Domino, qui pios Reges perpetuo suscitât, ad Sanctos suos honoribus prosequendos, quos elegit in ædificationem corporis Christi, quod est Ecclesia.

Omnia in ea
causa acta a
Cardinalibus
et Pontifice
diligenter
examinata et
probata.

49 Cum igitur prædicti Auditores in discutiendis actis ac universo processu diuturnam et assiduam navassent operam, nihilque eorum, quæ ad hanc rem peragendam pertinent, prætermisissent, omnem rei gestæ seriem, suumque judicium scripto nobis traderunt. Quorum integram relationem nos iisdem Cardinalibus Congregationis sacrorum rituum per eosdem Auditores tradi jussimus, atque ut plurimum judicio tota hæc causa examinaretur, alios etiam Cardinales prioribus adjunximus, nimirum dilectos filios nostros Fredericum S. Mariæ Angelorum in Thermis Borromæum, Antonium Marianum S. Agnetis in Agone Gallum, Cæsarem SS. Nerei et Achillei Baronium, Silvium S. Salvatoris in Lauro titularum

Presbyteros Antonianum, atque Andræam S. Angeli in foro Piscium Perettum Diaconum, S. R. E. Cardinales: quos omnes monuimus, ut acta omnia de B. Raimundi puritate fidei, morum integritate, ac miraculorum evidentia, tanto studio perpenderent, quantum et rei gravitas requirebat, et nos merito expectabamus. Qui cum privatim multisque Congregationibus inter se habitis, dilecto filio Pompeio Molella Fisci nostri Procuratore semper citato, et partes suas diligenter præstante, singula rerum capita et acta omnia sedulo examinassent, ac processum, testes, instrumenta, et hujus causæ momenta, cum Auditorum sententis diligenter contulissent, eoque adducta essent omnia, ut ad Nos referri oporteret; Nos Consistorium secretum pro more convocari jussimus, in quo præfatus Alphonsus Cardinalis Gesualdus, suo et totius Congregationis nomine, primum retulit, scripturas, processum, omniaque hujus causæ acta legitime confessa esse, ac maxime auctoritatis, probatæque veritatis vim obtinere; deinde tota B. Raimundi vita, multisque miraculis enarratis, se et ceteros dictæ Congregationis Cardinales una voce, unaque mente in eam sententiam venisse dixit, B. Raimundum (si ita Nobis videretur) posse catalogo Sanctorum aggregari. In quorum sententiam cum reliqui Cardinales suo quisque suffragio ex ordine ivissent, magnam animi voluptatem capiebamus, quod beatè hujus viri sanctitatem in dies magis elucere videremus. Atque ut in hoc gravissimo negotio nihil de pristina nostra consuetudine ac debita diligentia remitteremus; Nos ipsi acta studiose et accurate perlegimus, atque eorumdem Rotæ Auditorum, et venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium relationem verissimam esse comperimus.

a Iterum sub Pio V, de eadem re agi ceptum. Castillo, Diag Domeneç. Recitat Llot litteras Consiliariorum Barcinonensium 1 April. MDLXX, ad Pontificem datas. Constitutus ab Ordine ad eam rem agendam Procurator Seraphinus Cavalli Brixianus, ut scribunt Marietta et Castillo.

b Rudolphus quoque Imperator ad Pontificem scripsit, ut hoc canonizationis negotium expediret.

c Litteras Philippi II, ad varios, aliorumque ad ipsum et Pontificem recitat Llot cap. 19, 20, 21.

d Hujus industria Processus sub antiquioribus Pontificibus olim instituti, cum deperditis putarentur, inventi sunt in monasterio B. Mariæ supra Minervam Romæ.

CAPUT XI.

Decreta canonizationis.

Quare lapsis paucis post diebus ex Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum instituto Consistorium publicum indiximus, in quo præter Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, nostrique familiares nobis adfuerunt, ac in eo dilectus filius Bernardinus Scottus Consistorialis Aulæ nostræ advocatus, eximia B. Raimundi caritate, vitæ innocentia, et miraculis copiosa oratione explicatis, carissimi in Christo filii nostri Rodulphi Romanorum Regis Illustris in Imperatorem electi, et ejusdem Philippi III, Regis Hispaniarum Catholici, et Principatus Cataloniae, totiusque Ordinis Prædicatorum nomine, ut B. Raimundum Sanctis adjungere vellemus, a nobis suppliciter flagitavit. Quæ cum audiremus, benedicimus Domino, et gratias Deo agentes lætabamur præcipue, Philippum III, Regem Catholicum in ipso regnandi principio hunc sibi ad felicem regnorum suorum administrationem patronum tanto ardore postulare.

51 Itaque respondimus, sanctam ejus petitionem nobis esse gratissimam, et eam ad Dei gloriam imprimis, et communem totius Christianæ Reipublicæ utilitatem pertinere, quod nimirum Deus, qui splendor et gloria Sanctorum est, in Sanctis suis magis laudatur et Christi fideles eo facilius divinæ gratiæ munera,

Publica petitio canonizationis.

Responsum Pontificis.

CAPUT XII.

EX BULLA
CLEMENT. VIII

Ordo canonizationis.

munera, auctis intercessoribus, obtinent, quo major cultus et honor Sanctis adhibetur. Præterea singularem Regis pietatem commendantes, optare nos pio ejus desiderio satisfacere diximus: hujus tamen rei tantam esse gravitatem, ut maturius adhuc cum venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, et ceteris Episcopis deliberandum esse censeremus. Itaque omnes eos in Domino hortati sumus, ut omnia quæ ad B. Raimundi vitam et miracula spectarent, omni studio et diligenter examinarent: deinde orantes in spiritu, et in ipso vigilantes (quod nos facturi eramus) Deum precarentur, ut daret nobis spiritum sapientiæ et revelationis, quo hæc arcana cælestia, quæ ratione humana comprehendere non possunt, cognosceremus, et illuminaret oculos cordis nostri, ut quid in hac gravissima causa statuendum esset, deliberare possemus.

32 His peractis, secretum aliud Consistorium indiximus, cui etiam Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos, qui tunc erant in Urbe, ac nostros et Sedis Apostolicæ Notarios, nec non Palatii nostri Auditores et Secretarios volumus interesse: in quo nos ex gratiæ cælestis abundantia, qua nostra tenuitas in hac suprema Pastoralis vigilia, domus Dei, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna et firmamentum veritatis, constituta est, ea diximus quæ ad hanc causam spectare nobis visa sunt. Deinde ab iisdem Fratribus nostris petivimus, ut consideratis atque examinatis omnibus actis, id præcise dicerent, quod Spiritus sanctus eis daret eloqui, et an B. Raimundus Sanctis adscribendus esse videretur. Itaque primum S. R. E. Cardinales, deinde Patriarchæ, tum Archiepiscopi, et Episcopi ibidem presentes, suo quisque loco dictis sententiis, omnes communi consensu exiis, quæ in universo Processu explorata erant, merito a nobis B. Raimundum inter Sanctos referendum esse consuerunt. Gratias igitur Deo agebamus, qui Fratres nostros omnes in unitate spiritus idem sentire facit, tribuens omnibus cor unum et animam unam, eosque monuimus, ut interim precibus, jejuniis, elemosynis, Dei gratiam et auxilium nobiscum invocarent.

33 Cumque omnia jam ad præscriptum et normam sacrorum Canonum confecta essent, quod supererat acturi, post aliquot menses diem canonizationis diximus in Kalen. Maii, Dominicam videlicet in Albis, qua Paschalis solemnitas terminatur, Neophytorum habitus candore animi permanente commutatur, et Evangelium in Ecclesia legitur, quo Christus Dominus post resurrectionem ad discipulos januis clausis ingressus, insufflato eis Spiritu sancto, potestatem remittendi et retinendi peccata est elargitus: in quo magna nobis lætitiæ materia oblata est, quia videlicet memineramus B. Raimundum et Sacramenti poenitentiae ministrum extitisse, et post trajectionis miraculum januis clausis monasterium sui Ordinis Barcinone ingressum esse; deinde etiam quod eodem solemnitate et lætitiæ die nos ab hinc septem annis S. Hyacinthum Polonium ejus Ordinis Fratrum Prædicatorum B. Raimundi cœtaneum in Sanctos retulimus. Ad quam quidem animi nostri voluptatem non mediocri accessio facta est, quod hoc ipso die S. Catharinæ Senensis, ac S. Petri Martyris festum in Ecclesia solemniter celebretur, qui sub eadem S. Domini disciplina vitam sanctissime traduxerunt. Quamobrem in tam accommodata totius Ecclesiæ, ac Sanctorum ejusdem Ordinis ad hanc celeberrimam actionem festivitate, Nos B. Raimundo eum honorem decernere statuimus, qui sanctis Confessoribus adhibetur

Cum igitur præscripta Dominica in Albis, hodierna scilicet dies, advenisset, Nos cum venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, et Episcopis, qui in Capella nostra Pontificia hanc ob causam convenerant, vestibus sacris induti, hymnum, Ave maris stella, inchoavimus; reliquum Capellæ nostro choro prosequente, ad B. MARIE Virginis opem implorandam: atque ita cantantes in viis Domini, Romanæ Curie Prælati, Officialibus, et familiaribus nostris, et sæculari ac religioso Clero longo ordine præcedentibus, singulis cereos accensos gestantibus, ex nostro Palatio Apostolico ad augustissimam Principis Apostolorum basilicam processimus; vario ornamentorum genere instructam, eamque ingressi ad sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum genuflexi procubimus, orantes ut Deus hanc celeberrimam actionem ad laudem et gloriam nominis sui dirigeret. Inde ad supremam ecclesiæ partem ascendimus alto et sublimes fornice admirandam, ubi amplum regioque sumptu suggestum erectum erat coram altari S. Petri Principis Apostolorum, in quo sacram Pontificalem Missam celebraturi eramus, omniaque facibus cereisque ardentibus collucebant: ac plurimæ circum imagines B. Raimundum erecto corpore egregie pictum referebant, dextera manu clavem in potestatis atque officii Poenitentiarum memoriam, sinistra librum doctrinæ ac Decretalium monumentum gerentem: ubi statim nobis in mentem venit, nos iisdem, quibus B. Raimundus, Capellani videlicet seu Caussarum Palatii Apostolici Auditoris munere, antequam in numerum Cardinalium assumeremur, et in ipsa Cardinalis dignitate summi Poenitentiarum officio, quamquam non exacte ac perfecte, functos fuisse, ac propterea Deum in spiritu humilitatis non sine lacrymis precabamur, ut si quid istis in muneribus ex nostra imbecillitate a nobis omissum vel commissum fuisset, id ejus bonitas atque clementia B. Raimundi meritis atque intercessione nobis condonaret. Deinde in suggestum delati ante idem altare Principis Apostolorum oravimus, ut suo nobis auxilio præsidioque adesset. Mox in excelso e regione altaris throno consistentes, eosdem Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos sacris indutos vestibus, obedientiam nobis de more præstantes excepimus: tum dilectus filius noster Odoardus S. Eustachii Cardinalis Farnesius nuncupatus, regni Aragoniæ Protector, Catholici Regis nomine, semel, iterum, ac tertio suppliciter a nobis flagitavit, ut B. Raimundum in Sanctos referremus: cujus singulis petitionibus opportune respondimus, ac per interjecta totidem intervalla, Litanias, hymnos, precesque adjunximus.

33 Denique absolutis perfectisque omnibus iis, quæ a Romanis Pontificibus hoc ingenere instituta sunt, communibus precibus implorata Spiritus sancti ope, ad honorem sanctæ et individuæ Trinitatis, ad exaltationem fidei Catholicæ, et religionis Christianæ augmentum, auctoritate ejusdem sanctæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, beatorum Apostolorum Petri et Pauli, ac nostra, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, omniumque Patriarcharum, Archiepiscoporum, et Episcoporum in Romana Curia existentium consilio, communique consensu, B. Raimundum a Peniafort Ordinis Fratrum Prædicatorum expresse professum, ac in ecclesia S. Catharinæ ejusdem Ordinis Barcinone sepultum, de cujus innocentia vitæ et miraculis nobis plane constat, Sanctum esse definivimus, ac Sanctorum Confessorum numero et catalogo adscribendum esse decrevimus, prout per præsentem definimus, decernimus et adscribimus, statuentes, ut ab

Processio et
ritus canonizationis.

Canonizatur.

Consistorium
censet canonizari debere.Dies canonizationis a
Pontifice indictus.

EX BULLA
CLEMENT. VIII

Indulgentiæ a
Pontifice con-
cessa.

Oratio ab ipso
Pontif. facta.

universa Ecclesia quolibet anno die VII Januarii festum ejus et officium, sicut pro uno Confessore non Pontifice, ad normam in Rubricis Breviarii Romani præscriptam devote celebretur. Insuper omnibus vere penitentibus, et confessis, qui singulis annis eodem die prædictam ecclesiam S. Catharinæ Barcinonensis, in qua corpus ejus conditum est, pie et devote visiterint, easdem Indulgentias et peccatorum remissiones concessimus et elargiti sumus, quemadmodum concedimus et elargimur, quæ ceteris dicti Ordinis monasteriis et ecclesiis diebus festis Sanctorum ejusdem Ordinis concessæ sunt.

36 Itaque omnibus, quæ ad B. Raimundi canonizationem spectabant, rite peractis, atque hymno ad Dei laudem et gratiarum actionem decandato, divinaque ope S. Raimundi meritis, peculiari in ejus honorem Oratione, quam nos ipsi fecimus, et clara voce recitavimus, invocata, Nos in eodem loco et altari Principis Apostolorum Missam solemnem de Octava Dominicæ Resurrectionis, cum ejusdem B. Raimundi commemoratione celebravimus, omnibusque Christi fidelibus, qui et canonizationi et Missæ interfuerunt, ad Dei laudem, et Sancti sui gloriam, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam concessimus. Quare Deum mirabilem in Sanctis suis benedicimus, et gratias immortales ei agamus; quia suscepimus misericordiam in medio templi ejus, novum suffulicet in Ecclesia intercessorem, cujus meritis ac suffragiis, in omnibus animæ corporisque periculis adjuvemur. Ac singulari plane divinæ providentiæ munere factum est, ut hisce difficillimis temporibus, quibus Religio Catholica inimicorum telis assidue impugnatur, hunc patronum et advocatum universi Christi fideles consecuti sint, ad Ecclesiæ pacem inprimis et tranquillitatem, ad optatam Principibus Christianis concordiam, ac hæreticis in errorum tenebris a via salutis errantibus lucem veritatis impetrandam.

37 Ceterum, quia nimis difficile foret præsentibus nostras litteras ad singula quæque loca deferri, volumus, ut earum transumptis etiam impressis, manu publici Notarii subscriptis, et sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem fides ubique habeatur, quæ hisce præsentibus haberetur, si essent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum definitionis, decreti, adscriptionis, statuti, concessionis, elargitionis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac sanctorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MDCI, in Kal. Maii. Pontificatus nostri anno X.

Ego Clemens Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Protector noster aspice Deus.

Ego Ptolomæus, Episcopus Portuensis, Card. Comensis.
Julius Antonius Episcopus Prænestinus, Cardinalis S. Severinæ.
Hieronymus Episcopus Sabinensis, Cardinalis Rusticucius.
Alex. Episcopus Albanensis, Cardinalis de Florentia.
Ego Antonius Maria tt. S. Mariæ Trans Tiberim Presbyter Cardinalis Salviatus.
Ego Augustinus tt. S. Marci Presbyter Cardinalis Veronensis.
Ego Simeon tt. S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis de Terra nova.
Ego Dominicus tt. S. Chrysogoni Presbyter Cardinalis Pinellus.
Ego Fr. Hieronymus tt. S. Mariæ super Minervam Presbyter Cardinalis Asculanus.

Ego Antonius tt. S. Stephani in monte Cælio Presbyter Cardinalis Saulius.

Ego Fr. Gregorius tt. S. Augustini Cardinalis de Mont' Elpero.

Ego Paulus tt. S. Cæcilie Presbyter Cardinalis Sfondratus.

Ego Benedictus tt. S. Priscæ Presbyter Cardinalis Justinianus.

Ego Franciscus Maria tt. S. Mariæ in Ara-cæli Presbyter Cardinalis a Monte.

Ego Octavius tt. S. Alexii Presbyter Cardinalis Paravicinus.

Ego Hieronymus tt. S. Pancratii Presbyter Cardinalis Matthæus.

Ego Octavius tt. S. Mariæ de Populo Presbyter Cardinalis de Aquaviva.

Ego Flaminus tt. S. Mariæ de Pace Presbyter Cardinalis Platus.

Ego Lucius tt. SS. Quirici et Julitæ Presbyter Cardinalis Saxus.

Ego Franciscus Maria tt. S. Bartholomæi in insula Presbyter Cardinalis de Senis.

Ego Camillus tt. SS. Joannis et Pauli Presbyter Cardinalis Burgesius.

Ego Cæsar tt. SS. Nerei et Achillei Presbyter Cardinalis Baronius, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarius.

Ego Laurentius tt. S. Laurentii in Pane et Perna Presbyter Cardinalis Blanchettus.

Ego Franciscus tt. Sanctæ Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis Avila.

Ego Franciscus tt. S. Thomæ in Parione Presbyter Cardinalis Mantica.

Ego Pompeius tt. S. Balbinæ Presbyter Cardinalis Arrigonus.

Ego Dominicus tt. S. Petri in Monte aureo Presbyter Cardinalis Tuscus.

Ego Arnaldus tt. S. Eusebii Presbyter Cardinalis Ossatus.

Ego Paulus Æmilius Presbyter Cardinalis S. Marcelli.

Ego Silvius tt. S. Salvatoris in Lauro Presbyter Cardinalis Antonianus.

Ego Robertus tt. S. Mariæ in Via Presbyter Cardinalis Bellarminus.

Ego Bonvisus tt. S. Blasii de Annulo Presbyter Cardinalis Bonvisius.

Ego F. Diac. Cardinalis Sfortia S. Mariæ in Via lata.

Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Diaconus Cardinalis Aldobrandinus, S. R. E. Camerarius.

Ego Cinthius Diaconus Cardinalis S. Georgii.

Ego Bartholomæus S. Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis Cæsius.

Ego Joannes Baptista S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis Detus.

M. Vestrius Barbianus.

GESTA QUÆDAM ET MIRACULA

Ex Michæle Lot, et aliis.

Plurima hætenus commemorata S. Raimundi decora sunt: plura superessent narranda, si non postremos quinque et triginta vitæ annos, quos Ordinis sui Præfectura liber privatus exegit, ita cursim perstrinxissent scriptores; sed aut per annos, quæ gesta sunt ab eo, digressissent, aut in varia virtutum officia tribuissent. Nam ut pietatem ejus ceterasque religiose vitæ exercitationes prætermittam, erat prudentiæ ejus apud Reges ac Pontifices opinio ingens. Id tribus testimoniis imus stabilitum: tum miracula quædam ex variis Auctoribus subnectemus.

2 Petrus Marsilius lib. 4 vitæ Jacobi Regis cap. 47, ut eum citat Franciscus Diagus, qua valeret in Curia Romana auctoritate, ita exponit: Currit post eum cordis affectione Romana Curia, et quem multipliciter præsentem probaverat, de ejus sancta sinceraque circumspicione

Prudentiæ S. Raimundi opinio:

In Curia Romana.

spectione plenior gerens fiduciam, committebat sibi, exortis negotiis, nunc provisionem fiendam de Archiepiscopo, nunc Episcoporum et Abbatum confirmationem; nunc contra Prælatos aliquos examinationem, nunc examinatorum depositionem (ut cuiusdam pravi Episcopi Urgellensis) nunc absolutiones excommunicatorum, et dispensationem cum irregularibus. Sæpe mittebat sibi Romanus Antistes, sæpe quid certum fiendum determinans, sæpius sibi ei videretur fiendum, committens.

in Aula Regia.

3 Rex quoque Jacobus ceterique Principes magnifice de ejus sapientia prudentiaque sentiebant. Id Bernardus Gomesius Miedes de vita Jacobi Expugnatoris lib. 19 hoc B. Raimundi elogio confirmat: Accidit sacro Epiphaniæ die, ut Raimundus Penafortius, tertius a B. Dominico ejus Ordinis Generalis Magister, ibidem e vita excesserit. Quo plane viro nullum summæ eruditionis, religionis, ac veteris sanctitatis illustrius exemplum in Hispania tempora illa tulere. Utpote qui natione Catalanus, Theologiæ Canonique juris peritissimus, tantam apud omnes sui temporis Pontifices auctoritatem habuit, ut a Gregorio IX ejus Confessor et Pœnitentiarius electus fuerit; eique in junctum onus, ut magnum illud Decretalium opus ex variis innumerabilibusque voluminibus collectum in unum conferret. Ac non modo Christianæ libertatis contra Judeos acerrimum se vindicem præbuit; sed hæreticorum etiam per totam Hispaniam constantissimus insectator fuit. Cujus etiam sapientissimis consiliis Rex sæpe usus, fassus est, in exsequendis illis tum nihil non optime successisse sibi, tum se a malo sæpius quasi divinitus liberatum fuisse, etc.

Illustre ejus elogium.

Consilium ejus quanti Rex fecerit.

4 Oratorem idem Jacobus Rex ad Romanum Pontificem misit Raimundum, intercessurum ut Ecclesiasticis execrationibus solveretur Manfredus Frederici ex pellice filius, Siculi regni invasor, qui filiam suam Constantiam cum ampla dote et certa spe Siciliæ deinceps adjuvanda Petro Jacobi filio conjugem offerebat. Missus ad Alexandrum (IV ejus nominis) Pontificem, inquit Mariana Noster lib. 13, cap. 13. Legatus Raimundus Pennafortius e Dominicano Ordine vir prudens, eruditus, et sanctus: qui pro ea auctoritate, qua valebat maxime, Pontificem cum Manfredo in pace poneret. Alii non ad Alexandrum, sed ad Urbanum IV missum volunt.

Legatus Romanum mittitur.

2. Tim. 3. 12.

5 Adversis quoque exercitus est vir sanctus. Quippe lex est a divina providentia lata regi caelestis candidatis, ut omnes, qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patiantur. Neque ei deesse occasio poterat, qui in Maurorum ac Judæorum sollicitate incumbens conversionem, earum sectarum antistes acriter irritaret: qui Inquisitionis auctor et administer hæreticos indefesso studio persequeretur; qui quo fuerint in eum odio, vel inde liquet, quod complures illius in hoc sancto bello adjuutores immanissime trucidarunt; idem in eum ausuri, nisi virtus Numinis nefarios eorum conatus compressisset.

Mulla passus.

Quid quod nonnullos quoque, pios aliqui homines, adversarios habuit, zelo fortassis inflammatus gloriæ Dei sed non secundum scientiam arcanorum ejus consiliorum? Offenderat eos præcipue, quod regenda totius familiæ a se munus abdicasset, haud satis utili futuris temporibus, ut rebantur, exemplo, et iis ipsis periculoso. Testatur id Michael Llot cap. 11. Cum propter renuntiationem Generalatus officii, inquit, magna in toto Ordine perturbatio subsequuta fuisset, non defuerunt aliqui qui detractionibus et murmurationibus beatum virum, ab omni prorsus crimine immunem, persecuti sunt.

6 Idem Llot cap. 7 duo refert ejusdem Sancti meritis, cum adhuc viveret, patrata Barcinone miracula, ex vita a Nicolao Aymerico scripta. Cum Barcinonem, inquit (Roma redux, editoque illo ad portum Tossanum miraculo) advenisset, et Dominam Elyssendam Aymericam ejusdem civitatis, longa ac gravi febrium infirmitate vexatam, consolationis gratia, cum conso-

brino ipsius Domine F. Guillermo Pontio sibi socio deputato, visitasset, et eam dulcedine verbi sui primum confortasset; ac ad patientiæ virtutem habendam fuisset adhortatus, tanta lætitia et consolatione adimplevit Deus cor supradictæ infirmæ, ut cum devotione maxima manu sua apprehendens pallium supradicti beati Patris, eum summis precibus, humilitate qua potuit, deprecaretur, ut pro ejus infirmitate in suam et præsentia ad Deum preces effunderet: sperabat siquidem et confidebat, se meritis ejusdem Sancti cito a tam vehementi febrium angustia fore liberandam. Quod cum beatus Pater humilitatis amator concedere recusaret, volens se ab ea verbis modestis expedire, assequi non potuit. Apprehensis siquidem fimbriis pallii ejus, noluit eum dimittere quousque quod postulaverat impetrasset. Concessa igitur sibi a beato Patre petitione, ac oratione completa, quod cum perseverantia maxima petierat consecuta fuit. Nam ab illa hora ab omni febrium angustia fuit omnino liberata, et salutem perfectam adeptæ.

PER MICHAELUM LLOT EX PROCESSU CANONIZAT.

Febres precipitibus sanant.

7 Cujus quidem miraculi cum notitiam maximam habuisset F. Bernardus Romeus ejusdem Ordinis conversus, qui duorum annorum spatio capitis dolore vehementissimo vexatus, in tantam devenerat cerebri debilitatem, ut sonitum aut quemcumque tumultum validum sine maximo gravamine sustinere minime posset, ad pedes B. P. Raimundi Pontificis humilitate maxima accessit, eumque obnixè rogavit, ut manus tantummodo suas super debilitatum caput suum imponeret. Per hujusmodi etenim manuum impositionem in Domino sperabat, a prædicta capitis molestia gravissima liberari. Qua manuum impositione a B. Raimundo peracta, tantam non solum in capite, verum etiam in toto ejus corpore consolationem persensit, ut firmiter crederet virtutem aliquam a Beato Patre exiisse, et in capite ac corpore, ejus meritis, receptam fuisse. Quod et rei probavit eventus: nam nec prædictus capitis dolor, nec etiam debilitas aliqua eum ulterius molestavit. Alia etiam quamplurima fuerunt ab eodem Beato Patre in vita patrata miracula. Hactenus Llot. Utrumque miraculum refert etiam Domenecus, qui in priori Elyssendam ait quartana laborasse, uti et Diagus cap. 19 qui addit curatam esse precibus S. Raimundi circa festum Nativitatis.

Dolorem capitis tactu depellit.

MIRACULA POST MORTEM.

AUCTORE MICHAELE LLOT.

CAPUT I.

Varia curationes. Ex processu canon.

His igitur omnibus diligentis, antiquitus pro canonizationis Beati Patris Raymundi negotio obtinendo explicatis et propositis, quoniam ad canonizationem eandem consequendam miracula necessaria sunt, operæ pretium erit, quibus claruerit B. Raimundus miraculis, enarrare. Quæ etsi innumera a die obitus sui sint et innumerabilia, tamen ea tantum modo, quæ in Processu authentico a anno mcccxviii formato, contenta reperiuntur, adducemus. Quorum primum est:

2 Bartholomæus de Deo, civis civitatis Barcinonæ, cum gravi infirmitate esset detentus, ad eum extremum devenit, ut nec loqui posset, nec aliquid sentire, nec compos esset sanæ mentis, ita ut, quamvis circa eum fieret magnus tumultus cum vasis aereis ad vires ejus excitandas, nihil prorsus sentiret. Quem cum medici intuerentur, remediaque per eos exhibita nihil proficerent, dixerunt Bartholomæum de Deo nocte illa moriturum. Quibus consentiebant etiam omnes ibidem circumstantes, cum eundem infirmum in extremis positum conspicerent, affirmantes, nocte illa, quæ erat B. Lucie, procul dubio fore moriturum. Aderat tamen ibi præsens Bernardus

a

PER
MICHAELM
LLOT EX
PROCESSU
CANONIZAT.

Moribundus
S. Raimundi
invocatione
convalescit.

Suffocando a
dæmone ap-
paret S. Rai-
mundus.

Alius mori-
bundus ab eo
sanatur.

Item alia.

b

cus de Vineolis, qui cum videret matrem et duas sorores dicti Bartholomæi plurimum flentes et dolentes mortem ejus, a consortio aliorum illas sejungens, dixit illis: Audi vi a plurimis hujus civitatis fide dignis testimoniis, Deum meritis B. Raimundi a Pennaforti multa miracula edidisse: ideo vos nolite flere, sed humili cordis contritione, ac devota oratione ipsum meritis supradicti B. Raimundi commendate. Spero etenim, si hæc feceritis, supradictum infirmum statim salutem consequentur. Quod quidem consilium statim absque aliqua mora mater et sorores infirmi executioni mandaverunt, et intrantes cubiculum quoddam secretum domus, genibus flexis et nudis, devota oratione eum B. Raimundo voverunt, rogantes ut a mortis periculo, in quo positus erat, infirmus sua intercessione liberaretur. Qua oratione facta, statim dictus Bartholomæus, qui spatio temporis longo extra se positus fuerat, coram omnibus circumstantibus locutus est, et dixit se meritis B. Raimundi fuisse curatum, et in periculo mortis existentem vidisse, quadam visione, dæmonium, qui illum suffocare volebat et occidere, statimque illi obviam venit B. Raimundus, vestibus albis indutus, ut senex veneratione dignissimus, cum magno comitatu Fratrum Prædicatorum, cum cereis incensis in manibus incendentibus omnibus: qui ne a dæmonio interficeretur, impedit, eidemque loquelam ac sanitatem subito restituit. Hoc autem cum intelligeret mater et sorores ejus, admiratæ vehementer de tam subita salutis recuperatione, et de visione supradicta, cognoverunt statim, meritis B. P. Raimundi proculdubio infirmum fuisse a mortis periculo liberatum, et integrè salutem restitutum. Pro quo beneficio accepto, immensas gratias Deo egerunt, ac supradictum miraculum meritis B. P. Raimundi fuisse operatum omnibus nuntiaverunt. Quæ quidem miraculi veritas novem testimoniis juramento corroborata fuit comprobata.

3 Jaumonus Basseti, filius Jacobi Basseti, civis Barcinonensis, febrim acutissimam quotidianam patiebatur: et cum quadam die, ut sibi videbatur, e vita discederet, coram omnibus stantibus habitum Fratrum Prædicatorum sibi asportari fecit. Quo dicto, statim visum et loquelam amisit. Quem cum in extremis positum avia sua, et Domina Margarita uxor Berengarii Enya, et alii parentes et affines intuerentur, omnes cum lacrymis et devotione maxima, genibus flexis, eum B. P. Raimundo commendaverunt, rogantes eum obnixè, ut a periculis mortis, suis sanctis intercessionibus liberaretur. Qua oratione facta, statim dictus Jacobus oculos aperuit, et locutus est, et totaliter a dicta infirmitate fuit liberatus, ita ut febrim amplius non sentiret. Quod miraculum intelligens B. P. F. Raimundi de Peniaforti meritis fuisse operatum, statim ad ecclesiam Prædicatorum accessit, et cum cereo dicto B. P. F. Raimundi oblato, gratias egit, ut ipsemet, medio juramento, coram Judice fuit testatus, et Margarita ejus soror, et alii duo testes.

4 Anno supradicto, vi Kal. Aprilis, coram præfato Judice, miraculum quoddam meritis B. P. Raimundi operatum, juramento medio retulit Paschala, uxor Berengarii Gisberti, civis Barcinonæ, quæ cum visitationis parentum suorum gratia, cum Sibilia de Porta ad b castrum de Mayans diocesis Urgellensis pervenisset, intellexit, Novellam, consanguineam suam, filiam Raimundi Michaelis, in extremis positam esse: quæ cum gravissimam fuisset passa infirmitatem, in eo statu tunc permanebat, ita ut non loqueretur, nec videret, nec aliquid sentiret; sed posita in agone mortis, cruciabatur maxime. Quam cum ipsa Paschala videret, et mater ejus pro morte supradictæ infirmæ multis lacrymis fleret, et alii parentes, qui illic convenerant, ipsa Paschala ad

matrem accedens, ut eam consolaretur, inter alia dixit illi, ut devote ac cum maxima cordis intentione filiam suam Novellam, in extremis laborantem, commendaret meritis B. Raimundi de Peniaforti, civitatis Barcinonæ, cujus meritis et intercessione Deus quotidie multa operabatur miracula. Quæ post enarrationem suam et consolationem discessit ab ejus conspectu et domo. Post cujus discessum mater infirmæ ac alii ex parentibus supradictam Novellam humili ac devota oratione B. Raimundi meritis commendaverunt. Hac autem oratione facta, in momento temporis infirma a supradicto mortis periculo fuit liberata, et sine aliquo intervallo, nec medicinæ opera, integrè saluti restituta. Cujus beneficii tam singularis non immemor dicta Novella, post aliquod temporis spatium Barcinonem ad sepulchrum B. Raimundi petiit; et ibidem una cum cereo eidem oblato gratias egit. Cujus miraculi testimonium etiam perhibuit Domina Sibilia de Porta, quæ in omnibus præsens fuit, medio etiam juramento.

5 Guillelmus de Vilario Acuto, miles Barcinonæ, cum Curiam Regis Jacobi insequeretur, in eam infirmitatem devenit, ut leprosus ab omnibus judicaretur. Quod etiam confirmarunt medici, qui eum visitaverant. Unde, ingravescente morbo lepræ, ad eum statum pervenit, ut nec posset equitare, nec negotia sua in Curia Regis peragere. Erat enim ita horribilis aspectu, ut cum aliis militibus apparere nullo modo auderet. Cum nocte quadam, ob infirmitatem, miles supradictus multum pateretur, et in febrim incidisset, Bertrandus de Molendinis, Canonicus Ecclesie Barcinonæ, in cujus domo supradictus infirmus habitabat, audiens sonum campanæ Conventus Ordinis Fratrum Prædicatorum, media nocte ad infirmum misericordia motus accessit, eumque rogavit, ut se meritis B. P. Raimundi in cruciatibus illis commendaret. Sperabat enim et confidebat, si hoc faceret, intercessione ejusdem Sancti se prorsus convalesceret. Et, cum Canonicus abiisset, supradictus infirmus, qui nec dormire nec quiescere poterat, angustiis et doloribus undique oppressus, maxima cum devotione et fide B. Raimundum in remedium lepræ suæ invocavit. Qua facta oratione, cum aliquantulum quiesceret, se statim sanum atque incolumem invenit, et ab omni lepra curatum, ita ut de mane e lecto surgens equitaverit, et ad negotia pertractanda sanus processerit; Deoque et B. Raimundo gratias agens, in miraculi memoriam imaginem cereæ sepulchro B. Raimundi apponi jussit. Quod miraculum omnibus civitatis Barcinonæ notissimum, medio juramento, duo testes corroboraverunt.

6 c Berengaria de Bagis, civitatis Barcinonæ, filia Petri de Bagis, et Arsendis uxoris ejus, multo temporis spatio infirmitate febrim oppressa, ad extremum vitæ pervenit, ita ut, cum medici de ejus salute prorsus desperassent, nullum medicinæ remedium ei daretur. Quadam autem nocte amisit visum et loquelam, ita ut in extremis posita ab omnibus videretur. Quam cum vidisset mater sua, lacrymis plena, filiam in agonia mortis positam, et, ut deponit Arnaldus de Horto, jam mortuam decrevit eam ad monasterium coram sepulchro B. P. Raimundi adducere, et pro ea ibidem orationes effundere, eo animo ut filia vitæ restitueretur. Quod, ut cogitavit, evenit. Nam accepit Arnaldus de Horto brachiis suis supradictam infirmam, non loquentem, nec videntem, nec aliquid sentientem, sed ut mortuam: quoniam testatur ipsemet Arnaldus, plus habuisse tunc ponderis, quam nunquam antea habuisset, ita ut eam tunc vix portare posset, quam vivam, cum debilis valde esset, maxima cum facilitate adferebat. Venerunt igitur ad ostium monasterii, et cum esset media nox, et invenissent ostium clausum, deposuit dictam Berengariam Arnaldus in liminaribus ostii ecclesie monasterii.

Alius a lepra subito sanatus.

c
Quædam mortua, vel mortua similis, subito vivit ac valet.

sterii. Ubi mater cum abundantibus lacrymis, et devotione maxima orationem egit ad B. Raimundum, orans ut meritis ipsius ac intercessione filia sua a periculo illo, in quo posita erat, liberaretur, seu ad vitam reduceretur, si mortua erat. In qua oratione cum aliquantulum persisteret dicta mater, et Arnaldus de Horto vellet iterum Berengariam brachiis suis assumere, invenerunt eam oculos aperientem. Quae statim locuta est eis, et ab omni morbo penitus curata. Quam cum vidisset mater sua, gaudio et letitia maxima superabundans, ingentes gratias Deo et B. Raimundo egit. Qua gratiarum actione peracta, accepit Arnaldus de Horto supradictam Berengariam multo leviorē quam antea, et sanam ac incolumem ad domum suam perduxit. Quod equidem miraculum, juramento prius praestito, fuit per eundem Arnaldum de Horto corroboratum, ac per eandemmet infirmam.

d
Diuturni et
magni dolores
deposi.

7 Subirana, filia Guillelmi de Caneto, civitatis Barcinonensis, d tanta doloris vehementi opprimebatur in juncturis pedum, et in junctura brachii sinistri, ut prorsus esset contracta et invalida pedibus et brachio sinistro, et non posset aliquid facere vel operari brachio illo. Hic vero dolor spatio septem annorum in eadem muliere perduravit. Cum igitur ipsa esset destructa et invalida, et die quadam vexaretur plurimum ab hujusmodi dolore, Raimunda mater ejus, cum audisset Deum meritis B. Raimundi de Penaforti multa miracula operari, filiam suam vocit B. Raimundo : promisitque quod, si salutem consequeretur filia sua, ad sepulchrum supradicti Sancti imaginem cerae ad staturam et formam personae invalidae et contractae adferret. Quod votum cum emisisset, statim filia sua absque aliquo humano remedio fuit curata, et ab omni prorsus malo liberata, ideoque Deo et B. Raimundo gratias agens, votumque adimplens, miraculum juramento medio cum alio teste denuntiavit.

In extremis
positus subito
convalescit.

8 Michael de Sala, civis civitatis Barcinonae, juramento per eum prius praestito, dixit, se per quindecim dies fuisse febris quotidiana oppressum : et ad eum statum pervenit, ut nec videre, nec loqui, nec aliquid facere posset. Et cum a medicis, qui in civitate Barcinone praestantiores erant, visitaretur, eum tanquam mortuum dimiserunt, ita ut e lumen, quod in die obitus consuetum est accendi, ipsi quoque accenderetur. Quem cum vidisset uxor sua, nomine Romia, tot et tantis angustiis vexatum, et tanquam mortuum ab omnibus amicis suis reputatum, cum lacrymarum abundantia et maxima cum devotione f ad B. Raimundum de Penaforti preces effudit, ut ejus meritis maritus suus ab illo periculo, in quo positus erat, liberaretur. Quam orationem cum Deo meritis B. Raimundi exaudisset, statim in momento temporis fuit supradictus Michael de Sala ab extremo mortis periculo liberatus : visum enim, loquelam, ac integram sanitatem recuperavit. De quibus omnibus Deo et B. Raimundo gratias egerunt. Quod quidem miraculum juramento etiam praestito verissimum esse, affirmavit supradicta Romia uxor Michaelis de Sala. Quod etiam fecerunt quatuor alii testes veritatem eandem comprobantes.

Mortua susci-
tatur.

9 Dominus Joannes Medicus Barcinonae, juramento prius praestito, asseruit filiam suam nomine Margaritam in febrim maximam incidisse, et hujus infirmitatis discursu mortem incurrisse, ita ut propriis oculis eam exspirasse et vitam cum morte commutasse videret, et signa mortis eidem Margaritae fuerunt subsequuta, ita ut ab omnibus circumstantibus judicaretur mortua. Quam cum vidisset Romia ejus uxor et mater supradictae Margaritae, cum festinatione et maxima lacrymarum abundantia vociferando et clamando accessit, suae oratione fide maxima corroborata, eidem B. Raimundo necessitatem exponens

postulabat, ut suis meritis Deus filiam sibi dilectam Margaritam restitueret, eamque a mortuis resurgere faceret. In qua oratione cum per spatium plurimum horarum mater doloribus plena perseverasset, (ab hora enim nona usque ad vesperam ejusdem diei remansit Margarita mortua) et a sepulchro B. Raimundi nollet recedere, hora post Completorium meritis B. Raimundi filia ejus Margarita est a mortuis resuscitata, videntibus omnibus illic praesentibus : quae cum oculos aperiret suos; et statim comedisset ab omni morbo et febris fuit penitus liberata. Quod quidem testatur medicus supradictus, et quatuor mulieres quae huic tanto miraculo meritis B.P. Raimundi operato interfuerunt. Quod equidem miraculum juramento medio quinque testium remanet comprobatum.

PET
MICHAEL EN
LLOY EN
PROCESSU
CANONIZAT.

10 Bernardus Oliverius, civis Barcinonae, in infirmitatem maximam lapsus, spatio viginti dierum febris quotidiana fuit vexatus, qua ad eum statum devenit, ut quam primum mortem ab eo subeundam esse omnes amici ejus et affines affirmarent, et medici de ejus vita omnino desperantes ei tanquam mortuo longum vale dixerunt, sequentique die circa horam tertiam eum moriturum esse annuntiaverunt. Cum igitur in extremis esset positus, et mors ab omnibus Bernardi Oliverii praestolaretur, percunctatum est ab illo, quem Sanctorum in patronum et advocatum haberet. Qui statim respondit, B. Raimundum a Penaforti, Ordinis Praedicatorum. Quo dicto, cum morbus eum plurimum opprimeret, et uxor ejus et qui ibi aderant, eum devota oratione meritis sui advocati B. Raimundi recommendantes expostulaverunt, ut ab illo periculo laboribusque, quibus urgebatur, liberaretur. Qua oratione facta, statim in momento temporis, dictus Oliverius ab infirmitate curatus, omnem supradictam febrim quotidianam ablata ab eo esse cognovit, sicque se sanum ac incolumem esse omnibus illic stantibus praebuit. Cujus quidem rei miraculum esse, omnes illic convenientes animadvertentes, Deo et B. Raimundo gratias egerunt, et veritatem hanc suis propriis nominibus, et medio juramento firmatam quatuor testes coram Judice denuntiaverunt.

Morbondus
sanatur.

11 Dominicus Arnaldus, civis Barcinonae, cum spatio duorum annorum supererectam carnem maximam g vulgo dictam lupiam, in junctura quae est inter manum et brachium habuisset, propter quam in tempore hiemis impotens et invalidus existeret, multaque de medicorum consilio adhibuisset remedia quae nihil ei contulerant; proindeque medici omnes decreverunt aliter eum curari non posse nisi per abscissionem, quae, cum in junctura lupia esset sita, non poterat fieri absque magno periculo. Quadam die cum gratia audiendi verbum Dei ad monasterium Fratrum Praedicatorum accessisset, cum maxima devotione coram sepulchro B. Raimundi orationem fecit, a meritisque supradicti Sancti maxima cum humilitate expostulavit suae infirmitatis remedium, et votum vocit se quamdam eleemosynam daturum Fratribus ejusdem Conventus. Quibus dictis, die Lunae subsequenti invenit se supradictus Dominicus immunem penitus, et ex omni parte curatum. De quo miraculo gratias agens ad sepulchrum accessit, et votum emisum adimplevit, miraculumque duobus testibus firmatum deposuit.

g
Quidam ab
inveterata lu-
pia sanatur.

12 Maria filia Guillelmi de Solerio, civis Barcinonae, paralytica, contracta, et invalida manibus et pedibus, ac ceteris membris sui corporis, ita ut per se ipsam non posset se convertere, nec a lecto surgere, nec se ipsam pascere, nec aliquid aliud facere, cum ita contracta ac impotens longo temporis spatio permaneret, Paschala quaedam eam visitans, illi consilium optimum dedit, ut speciali devotione B. Raimundum a Penaforti in remedium suae infirmitatis invocaret. Quod consilium aequo animo accipiens, B. Raimundo

Paralytica
convalescit.

PER
MICHAELM
LIOT EX
PROCESSU
CANONIZAT.

B. Raimundo maxima cum devotione se ipsam recommendavit. In qua oratione persistens statim obdormivit, videbaturque sibi alloqui Confessorem suum Fratrem Guillelmum de Villa-majori Ordinis Prædicatorum, dicentem sibi, meritis B. Raimundi salutem statim consecuturam. Moxque vidit B. Raimundum cubiculum ingredientem, ubi ipsa dormiebat, qui ad ipsam accedens tangebatur eam. A quo somno cum ipsa Maria excitaretur, invenit se sanam, et ab omni morbo curatam, ita ut statim a lecto surrexerit et comederit, aliaque opera fecerit, ac si nunquam paralytica fuisset. Et die sequenti suis pedibus incedendo, ac ecclesiam Prædicatorum ivit, imaginemque ceream in miraculi memoriam sepulchro B. Raimundi apposuit: illudque juramento corroboravit.

Mortuus susci-
tatur.

13 Bononata uxor Jacobi de Roffex, civis Barcinonæ, cum haberet filium Arnaldum de Roffex, ætatis sex vel octo mensium, infirmitate maxima detentum, quadam die eum mortuum vidit, ita ut nullum prorsus in eo signum vitæ appareret. Cum autem ipsa vehementer fletet, et de morte filii mirum in modum cruciaretur, venit ad eam quædam ejus soror, filia Guillelmi de Solerio, nomine Maria, tunc uxor Bernardi de Tosthec. Quæ cum factum considerasset, filiumque prædictum suis oculis conspiceret, de divina confidens misericordia, et in B. Raimundo fiduciam habens, matrem supradicti infantuli admonuit, ut una cum puero mortuo ad sepulchrum B. Raimundi accederet, et pro eo a mortuis suscitando preces ad Deum et B. Raimundum effunderet. Quæ omnia cum matri placuissent, et nutrix quædam, nomine Bartholomæa, puerum mortuum brachiis suis accepisset; ad conventum Fratrum Prædicatorum accesserunt, et coram sepulchro B. P. Raimundi devotam et lacrymis plenam orationem fecerunt, rogantes ut meritis B. P. Raimundi supradictum puerum mortuum ad vitam revocaret. Quæ cum nihil hæsitando in fide esset facta, suum consecuta est effectum. Nam dum in oratione perseverarent, puer ipse cœpit respirare, et oculos aperire, et flere, et alias vitæ operationes exercere; ita ut in momento temporis curatus, nullam aliam febrim passus fuerit. De quibus Deo et B. Raimundo gratias cum egissent, domum suam, gaudio magno et lætitia abundantes, convenerunt: et supradicto anno coram Judice, juramento medio, veritatem hanc deposuerunt.

a xiii Decembr.

b *Diagus, Marietta, Castillo Castrum Laurum vocant.*

c *Decennem hanc fuisse tradunt Diagus et Castillo; hic etiam extrema Unctio in hac ægritudine manitum.*

d *Castillo, Diag, Marietta scribunt, pedem illi sinistram et brachium ex lapsu confracta fuisse: deinde ipsammet sese, sed matris consilio, S. Raimundo commendasse.*

e *Id videtur intelligendum de sacro cereo, quem moribundi, ritu Catholico, manibus tenent, ut vel sic accensis lampadibus fidei et bonorum operum currere se animarum suarum sponso velle profleantur. Diagus, Castillo, Marietta dicunt, cereos ad sepulturam, et linteam involvendo corpori, apparam fuisse, et ad Sancti monumentum deinde suspensum.*

f *Idem auctores scribunt, ad sepulchrum S. Raimundi ivisse, ibique orasse.*

g *Idem carbunculum interpretantur, et hunc Dominicum aurifabrum fuisse scribunt.*

h *Id est, manus et pedes affectos, ut idem tradunt. Eadem Maria, ut Castillo testatur, filiolum decimo ætatis mense mortuum ad S. Raimundi sepulchrum detulit, et vivum recepit.*

Aliud miracu-
lum.

CAPUT II.

Mortui suscitati. Ex Nic. Aymerico.

Verumtamen quoniam superiori capite trium mortuorum resuscitatio (si recte omnia considerentur) suis testibus medio juramento coram Judice roboratis, comprobata est, non erit ab instituto nostro alienum, quosdam alios meritis B. Raimundi vitæ restitutos proponere. Qui etsi in Processu superius memorato non inveniuntur contenti, nihilominus in scripturis vetustissimis et antiquissimis sunt reperti.

Quæ cum veritate undique plena sint, et a gravissimo auctore conscripta, Notariorumque instrumentis firmata, absque aliquo ambiguitatis scrupulo sunt ab omnibus tanquam verissima recipienda. Nam cum Reverendus admodum Pater Frater a Nicolaus Aymericus (quem honoris causa nomino) sacre Theologiæ Magister, ac in regnis Aragoniæ olim hæreticorum pravitatis Inquisitor, anno mcccix viveret, inter alia memoratu dignissima, quæ posteritati reliquit scripta, usque in hodiernum diem, in Conventu Prædicatorum Gerundæ in Principatu Cataloniæ servata, fuit B. P. Raimundi a Penaforti vita, innumeris fere miraculis condecorata. Quæ quantum firmitatem ac roborem et veritatem in se contineant, nullus dubitabit, si supradicti Patris Inquisitoris gravitatem, doctrinam admirabilem, cum laudabili semper vita conjunctam fuerit contemplatus. Cum enim temporibus b Urbani V et c Gregorii XI floruerit, a Serenissimo Rege Aragonum d Petro maximo in honore et reverentia semper est habitus. Et cum in divina Theologia, ad Jure Canonico et civili eruditissimus esset, post assumptionem Fratris e Nicolai Rossel ad Cardinalatus dignitatem, Inquisitor totius regni Aragoniæ cum omnium hominum applausu fuit creatus. Quo in munere ita se laudabiliter gessit, ut omnibus Inquisitoribus formam tradiderit suo Directorio Inquisitorum, quo possent sanctissimum Inquisitoris officium maxima cum rectitudine administrare. His itaque supradictus Pater Inquisitor, cum fere temporibus illis post B. Raimundi obitum viveret, quam plurima precibus B. Raimundi et meritis operata miracula consideratione dignissima scripta reliquit. Ex quibus ea eligentur quæ magis instituto nostro videbuntur deservire.

15 Aliud igitur a supra commemoratis miraculum miratu dignum evenit in civitate Minorissæ diocesis Vicensis. In qua cum Guillelmus Andreas illius civitatis civis, filium suum per annum totum in infirmitate maxima positum, oppressum valde habuisset, quadam die, recreationis ac consolationis gratia, puerum ipsum brachiis suis paternis fovebat obsequiis. Quem cum ipse pater intueretur, et in eum oculos conjecisset suos, inter brachia sua eum spiritum suum exhalasse vidit. Quam exhalationem statim in corpore extincto subsequuta est evacuatio, facies denigrata, et labia in tumorem duorum digitorum conversa, et alia mortis signa in eodem puero apparuerunt. Cum autem de morte parvuli, matris absentis in auribus tristis rumor insonuisset, ad porticum domus suæ se transferens, genibus flexis flere admodum cœpit, ac filium suum meritis B. P. Raimundi maxima cum devotione commendavit, precibus summis expostulans, ut filio suo vita restitueretur. Quæ cum aliquantulum in oratione persisteret, oculos aperuit et locutus est, ac incolunitati totaliter restitutus. Cujus quidem orationis pater cum certior factus esset, rem attente considerans, constanter asseruit coram omnibus circumstantibus, meritis B. P. Raimundi filium suum vitam recepisse. Et ut rei veritas constaret, coram Notario publico, juramento per eum præstito, de mandato Domini Arnaldi Barcinonensis Episcopi, roborari ac firmari pater supradicti infantuli voluit, concurrentibus aliis qui huic miraculo interfuerunt, qui omnes veritatem supradictam juramento medio deposuerunt.

16 Adest etiam miles quidam, nomine Bernardus de Baiona, Barcinonensis civitatis civis, qui cum domi suæ juvenem quemdam haberet, febrim infirmitate, spatio viginti dierum, vexatione morbi pæne consumptum, recreationis gratia eum die quadam in pavimento cubiculi posuerunt: in quo juvenis statim corruens, f nec loqui nec respirare potuit, nec sensibus utebatur. Unde a circumstantibus totaliter mortuus fuit judicatus. Ad tam vero inopinatum casum cum

a
Nicolaus Ay-
mericus vi-
tam S. Rai-
mundi scri-
psit.

b
c
d

e

Mortuus me-
ritis S. Rai-
mundi susci-
tatur.

Mortuus
terra sepul-
chri S. Rai-
mundi admo-
ta suscitatur.
f

cum multi convenirent, et de terra, quæ a tumulo B. Raimundi extrahitur, aliqui secum haberent, a quodam de illic stantibus terra B. Raimundi fuit in collo juvenis alligata, et etiam supradictæ terræ tantillum in ore ejus fuit appositum. Qua posita, statim juvenis respiravit et loqui cœpit, et restitutus vitæ præteritæ ac salutis, ab infirmitate penitus incolumis evasit. Quam veritatem juramento medio coram D. Arnaldo Episcopo Barcinonensi firmaverunt supradictus Bernardus, et uxor ejus, et alius miles nomine Spinol, et alii qui supradicto miraculo interfuerunt.

*Dysenteria
extinctus
suscitatur.*

17 In hujus etiam rei confirmationem facit, quod legimus in filio Petri de Baga, civis civitatis Barcinonæ evenisse. Nam filius ejus, nomine Berengarius, cum propter ventris fluxum, qui a medicis dysenteria dicitur, tribus septimanis afflictus, non posset medicinarum adminiculis juvari, a parentibus et aliis circumstantibus quadam die mortuus visus fuit. Nam, cum per capillos et nasum a matre et aliis traheretur, nullus in eo sensus aut motus aliquis apparebat, ita ut omnes qui eum videbant absque dubio affirmarent eum spiritum amisisse. Lacryma etiam ex ejus oculo videbatur effluxisse, quæ mortis indicium est: calor deinde naturalis ab ejus corpore, et præcipue ab extremitatibus, penitus recesserat. Unde et mater ejus, cum de morte filii vehementer tristaretur, de B. Raimundi meritis confidens, decrevit eum ad ecclesiam Fratrum Prædicatorum ad sepulchrum B. P. Raimundi adducere, et eum sic mortuum B. Raimundo lacrymis et orationibus offerre. Quod cum executioni mandasset, suisque brachiis filium suum mortuum asportaret, ostium supradictæ ecclesiæ Fratrum Prædicatorum advenit clausum. Cum autem ingredi non valeret, (erat enim hora post Completorium) denudatis genibus, ante ostium posita, cum maximis lacrymis et oratione ferventi B. Raimundum pro filio suo suscitando a mortuis, humiliter invocavit: ut, qui tot tantaque beneficia aliis, et etiam animalibus conferebat, sibi etiam illud unum conferre dignaretur. Quo in loco, post parvum temporis intervallum filius suus revixit. Cum autem puer oculos aperiret, et videret ibi sororem suam una cum matre flentem et lacrymantem, eam interrogavit dicens: Cur ita fles soror mea? scias me meritis B. Raimundi curatum, et ejus auxilio a morte liberatum. Quod equidem miraculum mater supradicti pueri, et soror ejus, medio præstito juramento Domino Episcopo supradicto nuntiaverunt.

*Quædam prolem
quadrivno
mortuam pa-
rit.*

18 Nec silentio prætereundum est aliud miraculum, quod evenisse legimus Quoquiliberi Elnensis diocesis; in quo cum mulier optimæ famæ et bonæ opinionis, Raimunda nuncupata, uxor Bernardi Sutoris, prægnans esset, et die quodam Martis Quadragesimæ anni mcllxxx, nimis in panibus conficiendis laborasset, mox dolores gravissimos et fortissimos sensit. Et quia adhuc non advenerat tempus commodum pariendi, timuit ne, sicut aliis vicibus ei contigerat, abortivum pareret, quos dolores spatio quatuor dierum continue passa fuit. In quibus quatuor diebus cum non sentiret dictum prægnatum, sicut antea, existimavit proculdubio mortuum esse, et se in periculo moriendi positam. Qua de causa maritus suus quamdam obstetricem, nomine Ortafanam, vocavit. Quam cum vidisset obstetrix, dixit infirmæ, ut Sanctos aliquos in suo periculo invocaret. Quæ statim maritum suum vocans dixit ei, ut eam B. Raimundo de Penaforti civitatis Barcinonæ voveret, cujus meritis et intercessione confidebat se ab illo periculo evasuram. Quod rei probavit eventus. Nam, cum maritus lacrymis plenus uxoris suæ manus acciperet, et pro ea ad B. Raimundum votum emitteret, promittens quod si a partu liberaretur ejus uxor, eam adduceret Barcinonem ad gratias supradicto Sancto agendas, statim absque ullo dolore sensit se mulier

a partu liberatam, quamdam filiam mortuam pariendo. Quam filiam mortuam dicta obstetrix et maritus in manibus per longum temporis spatium tenerunt, et eam per omnes partes revolvendo, semper mortuam illam invenerunt. Quod conspiciens dictus Bernardus, iterato voto, ad dictum B. Raimundum una cum uxore sua se convertit, et pro filia mortua rogavit, dicens: O Domine B. Raimunde de Penaforti, rogamus vos, quatenus creature huic cum Deo animam tribuat: promittimusque vobis unam libram ceræ. Qua oratione facta, statim signa vitæ evidentia in supradicta filia mortua apparuerunt. Nam et unum oculum aperuit, et alteram ex tibiis ejus aliquantulum movit, deinde flevit, et tandem multis annis vixit. Quæ omnia supradicta obstetrix cum vidisset, juramento medio, una cum Bernardo Sutore, Raimunda ejus uxore, in honorem B. Raimundi coram Notario publico Petro Sansa, ejusdem villæ, confessi fuerunt, vi Kalendas Junii, anno supradicto. Quos et ad numerum quadraginta pervenisse, gravissimorum virorum, quos supra commemoravimus, et eorum omnium, qui de vita et operibus miraculosis B. Raimundi scripserunt, testimoniis affirmamus. Cum etiam inveniamus; multos alios in extremis positos omni prorsus humano remedio destitutos, laborantes, meritis B. Raimundi subito et in momento fuisse curatos, de quibus capite sequenti mentio fiet.

Proles reviviscit.

a De Nicolai Aimerici, sive Aymerici, aut EymERICI laboribus, scriptis, officis, etc. agit fusc Diagus lib. 1. Hist. provincie Aragon. cap. 24, 25, 26, 27, et Franciscus Pegna in ejus vila Directorio præfata.

b Urbanus V creatus mense Novemb. mcccclxii, obiit xix Decemb. mcccclxx.

c Gregorius XI mcccclxxi, fuit electus, obiit vero xxvii Martii mcccclxxxix.

d De Petro IV supra egimus ad Bullam Clementis VIII.

e Creatus est Cardinalis Nicolaus Rossel ab Innocentio VI, an. mcccclv, vel ut vult Ciacon. mcccclvi. Pluribus de eo agit Diagus lib. 1 Histor. Aragonia.

f Diagus ait, ex edito in solum lapide stratum corruisse: atque omnino simile idem Diagus, Castillo, Domenecus referunt miraculum de puero, qui noctu e lecto delapsus, examinatusque erat; sed inserto in os pulvere illo S. Raimundi revixit, dixitque virum albis et nigris indutum vestibus, manum sibi porrexisse, ac jacentem crevisse.

*Alind simile
miraculum.*

CAPUT III.

In extremo periculo curati. Ex Nic. Aym.

Et si superiori capite sex miracula, in hominibus in extremis vitæ constitutis, nullo prorsus humano auxilio adjutis, sed meritis B. Raimundi profecta viderimus; instituti nostri ratio postulat, ut eisdem alia non minoris considerationis, roboris, et momenti, operata adjungamus. In villa igitur Ripulli, diocesis Vicensis, fuit quædam mulier, nomine Avineva, quæ per annum integrum febribus, ac doloribus pectoris et lateris dextri vexata, ad eum statum pervenit, ut nec comedere, nec per se ipsam in aliquo se juvare posset, ita ut mortem sibi propinquam oculis conspiceret suis. Cum autem auxilium plurimorum Sanctorum invocasset, remediumque non fuisset subsecutum, ipsam, et maritus ac soror infirmæ quadam die, in qua signa mortis in ea apparebant, decreverunt ad B. Raimundum de Penaforti recurrere, et auxilium ejus in ea extrema necessitate devota oratione implorare. Quo facto a doloribus suis fuit penitus liberata, et in momento absque aliquo medicamine salutis restituta. Quod beneficium cum meritis B. Raimundi fuisset consecuta, Barcinonem pervenit, et cum sua sorore, ac marito coram B. Raimundi sepulchro gratias immensas Deo et B. Raimundo egit, miraculumque juramento medio corroboravit.

*Periculosa fe-
bris curata.*

20 Petrus de Cassellis, parochiæ S. Petri de Villamajori diocesis Barcinonensis, cum per annum integrum quartana graviter affectus extitisset, in fine anni duobus mensibus continuis in lecto decubuit, ipsa quartana in continuam febrim commutata; nec poterat

*Quidam a
diuturna febre
convalescit.*

PER
MICHAHELEM
LLOT EX NIC.
AYMERICO.

poterat a lecto surgere, nec se movere sine alterius adminiculo. Cum autem ad extremum vitæ pervenisset, nec ulla jam spes salutis ac vitæ esset relicta, sed extra sensum ac memoriam in extremis laboraret. uxorejus et soror flexis genibus, elevatis in cælum oculis, ipsum meritis B. Raimundi devotissime deprecaverunt, addentes, quod si meritis B. Raimundi eum a mortis periculo liberarent, una cum eodem infirmo nudis pedibus ipsius B. Raimundi sepulchrum visitarent. Facto igitur hoc voto, sensum et memoriam, quam perdididerat, infirmus continuo recuperavit.

a

a Quo tempore vidit infirmus, ut postea confessus est, columbam cubiculum ingredientem, quæ caput ejus tangens leviter et obumbrans faciem ejus, toti corpori sanitatem restituit, versusque Barcinonem volatum fecit. Ipse vero sanus et incolomis semper permansit, Barcinonemque nudis pedibus veniens, votum adimplevit, et coram testibus ac Notario publico, veritatem juramento medio fuit confessus.

Item depositus puer.

21 Jacobus Torrent, civitatis Barcinonæ puerulus, cum in extremis diutius laborasset, nihil aliud a circumstantibus expectabatur, quam ut spiritum exhalaret. Quem nutrix misericordiæ oculis intuens, B. Patris Raimundi meritis, cum maxima devotione eum devovit. Et post votum ad eum accessit, cui lac elargiens, statim eum sanum et incolomem recepit, et ab omni prorsus periculo liberatum. Quod juramento firmavit mater supradicti pueri.

Item mulier.

22 Mulier quædam, nomine Guillelma Ollaria, quinque septimanis febre continua laborans, ad id extremum vitæ cum devenisset, ut ei Sacramentum extremæ Unctionis fuisset administratum, ut potuit, merita B. Raimundi invocavit, inducens alios circumstantes ut idem facerent, ipsamque meritis B. Raimundi commendarent. Qua commendatione facta, mox sensit se ab omni periculo liberam, ac in brevi temporis spatio sanam, ut ipsa juramento confirmavit.

Hydropica sanatur.

b

23 In Parochia S. Martini de Riu de Arenas, diocesis Gerundensis, erat mulier nomine b Algares, per decem hebdomadas febre, hydropisi, et defectu spiraminis in lecto decumbens, ad eum statum infirmitate gravata pervenit, ut in extremis laborans, nulla spes vitæ esset relicta. Quam cum viderent parentes ejus, et nepos quidam prædictæ Domine, genibus flexis, elevatisque in cælum manibus, eam meritis B. Raimundi devotissime commendavit. Qua commendatione facta, absque alicujus adminiculo, ad parietem infirma se convertit, moxque fuit saluti et incolunitati restituta: ut ipsa et alii de circumstantibus sepulchrum sancti viri visitantes dixerunt, et juramento confirmaverunt.

Item alius jam depositus.

24 Uxor Berengarii de Ravira, civitatis Barcinonæ, cum haberet filium in articulo mortis constitutum, ad suffragia B. Raimundi firma fide ac spe recurrens, ad ejus sepulchrum puerum in laboribus extremis positum adduci jussit. Quem meritis B. Raimundi oratione devota commendans, antequam ab ecclesia reduceretur, sanus et incolomis evasit. Sic magna letitia et gaudio plena, B. P. Raimundo gratias egit.

Item alius.

25 Arnaldus, filius Raimundi de Sancta Catharina, sic dictus, civitatis Barcinonæ, cum infirmitate maxima per quindecim dies laborasset, in tantum afflicto fuit et cruciatus, quod tribus diebus quasi continuus in extremis laboravit. Cujus pater et mater, multorum remedium auxilium adhibentes, cum nihil proficerent, ipsum meritis B. Raimundi commendarunt, et statim, absque aliquo naturæ juvamine, puer convaluit, salutemque integram acquisivit, ac cum Deo et B. Raimundo gratias egissent, veritatem hanc juramento medio roboraverunt.

Naufragii periculum pro pulsatum.

26 A mortis etiam periculo erepti fuerunt plusquam septuaginta homines, qui vitam navigio commendantes, a civitate Barcinone ad insulas Baleares transfretantes, cum in medio mari essent, ventus a con-

traria parte super navigium irruens, ipsum ad littora usque oppositæ terræ Tarraconæ reduxit: moxque alio vento insurgente contrario, iterum usque ad prospectum supradictæ insule revocavit. Cumque mare magis ac magis intumesceret, sævientibus undis atque spumantibus, spatio trium dierum gravata est tempestas, ita ut exurgentes fluctus quasi in altitudinem montium, submersionem omnium minarentur. Instante igitur mortis periculo, cum spes evasionis a cordibus omnium aufugisset, Ferrarius de S. Martino, surgens cum lacrymis dixit: Invocemus suffragia B. Raimundi, qui, cum viveret, peccatoribus consuevit esse misericors, et moerentibus consolator. Quod cum dixisset, gubernator maris in locum altum conscendens, altis vocibus, aliis id ipsum respondentibus, Dei auxilium, et B. Fratris Raimundi a Pennaforti, triplicatis precibus ac vocibus invocavit. c Quo factum est, ut modico subeunte temporis spatio mare quieverit, et statim facta sit tranquillitas magna, ita ut die sequenti insulas Baleares incolomes et salvi omnes pervenerint. Quod quidem miraculum omnibus narraverunt, et suis nominibus firmaverunt.

Infans pene suffocatus sanatur.

27 Domina Subirana, civitatis Barcinonæ, cum lac in os filii sui parvuli nimis cum abundantia infudisset, præ nimia lactis infusione parvulus suffocatus videbatur, ita ut nec videre, nec respirare posset, nec sensibus uti. Cum autem mater ejus ipsum spirasse firmiter crederet, illum sic quasi mortuum de una domo in aliam asportabat, amarissimeque pro morte filii lacrymas effundens, a vicinis consilium ac remedium petebat. Quod cum invenire non potuisset, merita B. Raimundi pro filio pene mortuo devotissime invocavit, statimque puer revixit, et oculos aperuit, tristitiaque matris maxima in gaudium fuit conversa. Die autem sequenti ad ecclesiam Fratrum Prædicatorum veniens cum puero, B. Raimundo gratias egit, ac miraculum in filio suo factum omnibus nuntiavit.

a Addit Diagus, cibum illico postulasse et comedisse, qui triduo integro cibi expertus fuerat.

b Domenecc. Algares, vel Aglaes.

c Addit Diag. vota primum variis Sanctis ac tandem Raimundo facta: eumque a variis navigationis Patronum adoptari, uti et S. Franciscum de Paula, similem ob causam, quod nimirum ambo mare supra pallia sua enavigarint.

CAPUT IV.

Paralytici alii que sanati. Ex Nic. Aym.

Duos paralyticos meritis B. Raimundi curatos capite i adduximus, quibus in capite hoc alios adjungemus. a Nam Frater Ollarius, Ordinis Prædicatorum, filius Conventus Gerundæ, pluribus septimanis paralyticus prorsus fuit, ita ut sine adjutorio duorum hominum non posset se vertere ab uno latere in aliud, nec surgere ad sedendum in lecto, nec penitus se movere, et ita omnes medici de sua desperabant salute. Cumque tot ærumnis et laboribus se obnoxium videret, animum suum maxima devotione et lacrymarum abundantia ad B. Raimundum convertit, eum obnixè rogans, ut in illis necessitatibus ei auxilium præberet. Cumque in hac oratione perseverasset, videbatur ei sentire aliquem sibi dicentem, ut se verteret ad aliud latus. Quem cum ipse, nihil hæsitans, crederet, celeriter et expedite, ac si homo sanus fuisset, a dextro ad sinistrum latus se convertit. Mirabile hoc factum cum considerasset, eidem B. Raimundo gratias agens, majoribus eum lacrymis ab eodem petebat, ut ei sanitatem integram suis meritis restitueret. Qua facta oratione, statim se sanum ac incolomem invenit, et absque alicujus adminiculo et adjutorio e lecto surrexit, solusque ambulavit. Quem cum præ gaudio b Fratres Conventus lacrymantem invenissent, caussamque lacrymarum ab eodem exostulassent, illud miraculum meritis B. Raimundi factum

Paralytici vires recipit.

a

b

factum exposuit, c e lectoque sanus surrexit, et statim B. Raimundo una cum aliis Fratribus gratias immensas pro tanto beneficio accepto egit, et coram Episcopo Gerundensi veritatem supradictam juramento medio corroboravit.

Item alia.

29 Maria de Guineda per annum integrum et amplius nervorum contractione manus et brachia paralytica gestabat, ipsasque manus per totum annum junctas simul et erectas tenebat, nec ipsas disjungere, nec ex eis aliquid facere, nec se juvare poterat. Cum autem soror ejus d miracula quam plurima, quae Deus per B. Raimundum fuerat operatus, audivisset, nocte quadam maxima cum devotione supradictam infirmam meritis B. Raimundi devovit. Unde sequenti nocte, cum in hac oratione perseverasset, infirma manus retraxit, et restituta est integræ sanitati, ita ut se pascere posset, et alia administrare, quae sibi necessaria erant ad vitam transigendam.

Alius item.

30 Joannes Barcadis, civis Barcinonæ, a cingulo inferius in parte dextra anno integro et amplius dolore nimio et continuo sic gravissime afflictus erat, ut vix se movere posset, nec incedere, et medicinae adfutorio remedium aliquid non adinveniret. Ad merita autem B. Raimundi se maxima cum devotione conferens, statim ab infirmitate convaleuit, et ab omni prorsus dolore curatus, Deo et B. Raimundo gratias agens, adeptus est completam salutem.

Alia infirmus curatur.

31 Bernardus, filius Guillelmi de Padio, civis Barcinonæ, cum per annos plurimos in æstate affligeretur diversis infirmitatibus, et opprimeretur maximis doloribus, quibus non poterat medicinae aliquid remedium adhibere, meritis B. Raimundi perfectam salutem acquisivit. Nam mater ejus, demeritis B. Raimundi multa concepta fiducia, prædictum Bernardum filium suum ei humiliter commendavit, et cum maxima devotione et lacrymarum abundantia eidem humiliter devovit. Qua oratione peracta, filius suus ab omni infirmitate convaleuit, et in omni æstate a doloribus et infirmitatibus fuit prorsus liberatus.

Ulceræ et scabie curata.

32 Michael Ermengaudi ulceribus ac scabie plenus, cum adeo afflictus esset, ut vix se posset juvare, per annum multorum Sanctorum auxilium invocaverat, ut salutem consequeretur, ac de suis bonis magnam partem medicis et medicinarum remediis expenderat. Quæ cum nihil proficerent, non potuit in eis remedium aliquid adinvenire. Demum, de meritis B. Raimundi cum multa fiducia concepisset, pro recuperandæ salutis beneficio, humilitate qua potuit se B. Raimundo devovit, et sub brevi temporis spatio plenam atque perfectam consecutus est salutem, et Deo et B. Raimundo gratias agens, votum adimplevit suum.

Quidam vario dolore levatus.

33 Berengarius de Illerda, longo temporis spatio, a cingulo inferius in parte dextra tam graviter dolore nimio torquebatur, quod nec stare poterat sine magno dolore, periculo, ac gravamine, ac totius corporis læsione. Cum autem B. P. Raimundi merita invocasset, ut per suam solitam bonitatem, contra prædictam doloris angustiam sibi apud Deum remedium impetraret; vix verba orationis suæ finierat, quando protinus se ab omni dolore curatum invenit, et integræ saluti restitutum. Cujus beneficii non immemor, Deo et B. Raimundo gratias egit.

Sisitur sanguinis fluxus.

34 Uxor Berengarii Burgeti, civis Barcinonæ, gravissimum et diuturnum sanguinis fluxum patiebatur, ita ut mortis periculum, ac totius corporis non modicum detrimentum formidaret. Supradicta vero infirmitas in tantum aggravata fuit, ut usum omnium sensuum in supradicta infirma impediret, ita ut tota ejus domus lacrymis et clamoribus fuerit repleta, cum omnes existimarent supradictam infirmam cito morituram. Eam cum videret Berengarius Burgeti maritus suus, ab aliis se divertens, meritis B. P. Raimundi supradictam infirmam commendavit. Cujus

suffragantibus meritis, ipsa infra breve temporis spatium ab omni prorsus morbo fuit curata, et perfecta atque integræ saluti restituta.

35 Bartholomea Bononate filia, tribus septimanis in umbilico adeo vehementer dolorem sustinebat, ut nec erecta stare posset, nec cibum aliquem retinere; sed præ doloris angustia frequenter caput in terra agitatione miserabili confricabat, ita ut interdum os suum et faciem graviter læderet ad sanguinis usque effusionem. Quod cum videret mater sua, eam devotione maxima meritis B. Raimundi commendavit. Ipsaque filia in signum devotionis terram e sepulchro B. Raimundi extractam comedit, et partem illius terræ collo proprio alligavit. Quæ statim fuit a doloris angustia liberata, et temporis spatio salus integra in toto corpore subsequuta.

PER
MICHAELM
LLOT EX NIC.
AYMERICO.
Item umbilici
dolor.

Dolor rennum.

36 Bernardus Pontius, Juris peritus Barcinonæ, cum gravissimo rennum dolore torqueretur, B. Raimundi sanctitatem et merita, cum devotione maxima cepit in devotionem suam revocare, et ab eodem vexationis suæ remedium implorare. Qua facta oratione, statim mitigationem sensit doloris, et integrum recepit beneficium salutis.

Item lupia.

37 Bernardus de Villar, Clericus Sedis Vicensis, duobus annis in brachio sinistro juxta manum, superescentiam carnis maximam habens, quæ vulgo dicitur lupia, deformitatem et molestiam maximam ei inferebat. Cum autem circa curationem, seu depressionem ipsius, quæ probabiliter conferre debebant, frustra expertus esset, tandem meritis B. Raimundi invocatis, in brevi temporis spatio a prædicto morbo fuit penitus liberatus.

Brachii dolor.

38 Ferraria Coltelaria, duorum annorum spatium brachii dolore fuit vexata, ita ut nullo modo medicinae remedio posset curari nec juvari. Cum morbus tantum invaluisset, ut brachii officium perdidisset, cum audivisset B. Raimundum miraculis quam plurimis claruisse, maxima cum devotione B. Raimundo se devovit, sperans ejus beneficio liberari. Quod rei probavit eventus. Nam, oratione facta, statim dolor cessavit, et officiis pristinis est brachium restitutum.

a Hoc miraculum ipse conscripsit Ollarius, (referente Diago) se tum XLVII fuisse annorum testatus, et sub finem mensis Julii ann. MDCCLXXVI, capisse illa paralyti laborare.

b F. Dalmatus de Miniano, et F. Guillelmus de Colonico. Diag.

c Nam cum solus per valedudinarium aliquamdiu deambulasset, in lectum iterum se receperat. in coque considerat.

d Addit Domenecus, et quedam ejus sobrina.

CAPUT V.

Prægnantes liberatæ, aliique. Ex Nic. Aym.

Romia uxor Michaelis Sala, civis Barcinonæ, cum tempus sui partus advenisset, ita doloribus fuit oppressa, ut spatio duorum dierum fuerit extra se posita, ita ut nec videret, nec loqueretur, nec sentiret, nec aliquam vitæ operationem exerceret, ita ut omnes qui aderant, eam cito morituram existimarent. Quam cum vidisset suus maritus angustiis illis ita afflictam, elevans oculos suos in cælum, et ad ecclesiam Fratrum Prædicatorum se convertens, eam meritis B. Raimundi devota et humili oratione commendavit. Qua facta oratione, statim eodem momento, sine aliquo medicinae adminiculo vel alio juvamine naturæ, in se revertens, Romia uxor ejus peperit infantem, de cujus vita obstetrix, et qui præsentem aderant non sperabant, et ideo idem maritus meritis supradicti B. P. Raimundi infantem commendans, ab omni prorsus periculo fuit liberatus, et vixit quam plurimis annis. Quæ omnia cum meritis et intercessionem B. Raimundi fuisset consecutus, eidem gratias ingentes agens, miraculum hoc medio juramento deposuit et firmavit.

Parturiens
adjuta; infan-
ti vires obten-
ta.

40 Domina Guillelma Januariæ, cum ex dolore partus immensis torqueretur angustiis, ad eum sta-

PER
MICHAHEM
LLOT EX NIC.
AYMERICO.
Parturiens
alia levata.

tum pervenit, ut ab omnibus circumstantibus judicaretur eam cito esse morituram. Mater vero ejus superiorem partem domus ascendens, devotissime flexis genibus ac nudis, B. P. Raimundi meritis devotione eam maxima commendavit, in oratione aliquantulum perseverans: statim filia ejus ab omni prorsus periculo fuit liberata, et ab omnibus partus doloribus immunis. Quo accepto miraculo, gratias Deo, et B. Raimundo reddiderunt.

41 Valensa, sic dicta, uxor Domini Urgelles, civis Barcinonæ, cum decem annis infecunda vixisset cum viro suo, nec posset unquam concipere, de medicorum consilio multa erat experta medicamina ad conceptionem utilia, quæ ei nullum utilitatis commodum attulerunt. Decrevit igitur seipsam vovere meritis B. Raimundi. Proindeque ad ecclesiam Fratrum Prædicatorum accessit, imaginemque quandam cereæ sepulchro ejusdem Sancti oblatam posuit, et ibidem se meritis B. P. Raimundi commendavit. Unde recedens ab eodem sepulchro, infra octo dies concepit, et statuto tempore filium peperit qui quam plurimis annis vixit.

Sterilitas depulsa.

42 Domina Ricarda, cum sexdecim annis cum viro suo vixisset infecunda, ac super hoc multorum Sanctorum auxilia implorasset, ac multa remedia experimento comprobasset ad proles conceptionem juvandam utilia, quæ sibi nihil conduxerunt; de meritis B. P. Raimundi confidens, humilitate maxima, et summa cum devotione genibus flexis, ac cum lacrymarum abundantia auxilium B. P. Raimundi imploravit, promittens quod, si meritis ipsius Deus sibi filium daret, offerret imaginem cereæ sepulchro ejusdem Sancti. Quo voto emisso, tertia nocte sensit se vere concepisse, et filium suo tempore peperit. Quo beneficio accepto, votum suum adimplevit, imaginem cereæ sepulchro B. P. Raimundi apponens, et singulis annis in die partus filii supradicti, sepulchrum supradicti Sancti, dum viveret, visitavit, miraculumque juramento medio firmavit. a

Alteri proles obtenta.

43 Franciscus Rovira, a die nativitatis suæ usque ad tres annos et tres menses, continue mutus et debilis extitit, et contractus, nec per seipsum erigere poterat, nec erectus stare, nec de uno loco in alium se movere. Mater autem ejus, nomine Saura, filium suum tot laboribus et angustiis vexatum videns, ad sepulchrum B. Raimundi deveniens, humili ac devota oratione merita ejusdem Sancti invocavit, promittens, si eum a tantis periculis et ærumnis liberaret, imaginem cereæ ad staturam filii sui. Cum autem domum rediret completa oratione, quod postulaverat impetravit. Nam post pusillum temporis spatium supradictus puer absque aliquo alterius adminiculo perse erectus stetit, ambulavit, et ad sepulchrum B. Raimundi accessit. Locutus etiam est, patrem et matrem nominare incipiens, quod nunquam antea fecerat. In cuius rei fidem et testimonium parentes ejus, et avia, et alii qui huic miraculo interfuerunt, juramento medio veritatem hanc firmaverunt.

Mutus, contractus, debilis curatur.

44 Bernardus Pontius, Jurisperitus civitatis Barcinonæ, duobus mensibus in lingua et gutture ita gravatus fuerat, ut nec potum sumere, nec dormire, seu verbum aliquod emittere posset sine magno dolore et gravamine. Cum autem medicinæ remedia applicisset ut sanitatem consequeretur, nec ullum refrigerium adipisci posset, decrevit in festo B. P. Dominici ad ecclesiam Fratrum Prædicatorum se conferre, in qua ad tumulum B. P. Raimundi accedens, se ipsum meritis ejusdem maxima cum devotione, ejus auxilium implorando, commendavit. Cum autem oratione facta domum rediret, invenit se prorsus ab omni morbo liberum, ita ut potum sumere et cibum posset. Locutus etiam est, et ab omni dolore et gravamine fuit curatus. Restitutus itaque integræ sanitati iterum ad monasterium accessit, ibidemque Deo

Dolor gutturis curatus.

et B. Raimundo gratias egit, cereamque imaginem sepulchro ejus apponi fecit. Et miraculum hoc juramento medio corroboravit. Quod idem uxor ejus, et filia, et ancilla domus deposuerunt.

45 Stephania, de villa S. Petri Dor, cum per spatium unius anni gravi infirmitate laborasset, tandem in oculo ejus dextro facta est quædam interruptio cutis, ita ut videre non posset. Cum autem infirmitas hæc perseveraret, gravi molestia et dolore maximo cruciabatur. De miraculis vero B. Raimundi cum certior facta esset, amore maximo in B. Raimundum inflammata, tota cordis devotione se meritis ejusdem Sancti devovit, dicens: Si meritis B. Raimundi curaretur, et visum reciperet, pedestrem ad locum sepulchri supradicti Patris se ituram: quod quidem sepulchrum distabat ab eo loco unius diei itinere. Cum vero votum hoc emisisset, subito fuit curata, et in oculis ejus lumen subsecutum. Quo beneficio meritis B. Raimundi accepto, votum suum sicut promiserat adimplevit.

Dolor oculi sublatus.

46 Puer, nomine Matthæus, civitatis Barcinonæ, dextri oculi visu per unum mensem omnino privatus extiterat, albugine quadam oculum ejus obumbrante, ita ut nulla prorsus spes humano remedio recuperandi visum esset relicta. Quem cum videret quædam consanguinea sua, de meritis et intercessione B. Raimundi confidens, eum humili devotione meritis ejusdem Sancti commendavit: statimque restitutus est puer pristinae saluti, et visum integrum recepit.

Albugo ab oculo depulsa.

47 Puella quædam, nomine Clara, tribus mensibus visu privata, non poterat oculos aperire. Hujus autem mater de cæcitate filia suæ admodum dolens, et in meritis B. Raimundi confidens, devotione qua potuit, eam B. Raimundo devovit. Qua devotione peracta, statim puella convalescere cœpit, oculos aperiendo. Et brevi tempore fuit ab omni cæcitate liberata. b

Cæca redditus visus.

48 Filia Berengarii Semoleres, civitatis Barcinonæ, quinque septimanis oculum dextrum ita habuit offuscatum, ut nihil omnino videre posset, ita ut, cum multa remedia et medicamina adhibuisset, nullum unquam remedium fuisset subsecutum. Quam cum videret mater sua tot laboribus oppressam, maxima cum devotione meritis B. Raimundi eam commendavit. Cujus suffragantibus meritis, statim supradicta filia oculos aperuit, et visum integrum recepit.

Alteri servatus.

49 Raimundus de Bybuldone, Gerundensis diocesis, quatuor annis continuis lumine oculorum suorum privatus fuit, ita ut, cum sutor esset, suum officium exercere nullo modo posset, et sine socio incedere non audebat. Qui ad B. Raimundi merita se convertens, ipsi se tota devotione commisit, expostulans ut meritis ejusdem Sancti visus sibi restitueretur. Quod ut obtineret votum emisit. Oratione igitur facta, et voto firmata, mox manifestæ curationis initium cognovit, et ad breve tempus luminis sui deperditi claritatem fuit consecutus.

Item alteri redditus.

50 Guillelmus Stephanus, civis Barcinonæ, octo dierum spatio tam vehementi passione afflictus fuit, ita ut extra se positus ab omnibus judicaretur, et visum et memoriam amisisse ab omnibus existimaretur. Proindeque non permittebatur ab amicis suis, ut domum suam supra dictus infirmus egrederetur. Quibus angustiis vexatus, ut scivit et potuit, B. Raimundi auxilium imploravit, et statim ad pristinum statum fuit restitutus, ita ut mutatus in alterum virum suffragantibus meritis B. Raimundi ab omnibus videretur, cum in toto corpore salus integra fuerit ei subsecuta.

Alia ægritudo curata.

51 c Puyaceres mercator Barcinonæ, cum ratione suæ negotiationis iter ageret, incidit in latrones, qui cum ejus bona rapuissent, et ipsum captum secum ducerent, de morte ipsi inferenda coperunt latrones inter sese agere, ut bona ipsius pacifice possiderent. Hæc eadem ipse mercator secum perpendens, et expavescens, meritis B. Raimundi maxima cum devotione

Quidam e latronum manibus ereptus.

devotione se devovit. Quo factum est, ut statim latrones eidem d'licentiam concesserint recedendi, retentis tamen omnibus bonis ejus apud illos. Quae omnia, cum in crastinum latrones fuissent capti, et in praesentiam ipsius mercatoris adducti, per Judicem fuerunt praedicto mercatori restituta. De quibus omnibus Deo et B. Raimundo gratias agens, ad sepulchrum B. Raimundi accessit, et ibidem omnia quae illi venerant coram omnibus nuntiavit.

^a Addit Domenecus, plures alias steriles, etiam sua aetate, S. Raimundi patronico prolem impetrasse a Deo.

^b Domenecus ait plures alios caecos ejus patronico recepisse visum.

^c Diag. Puayceres.

^d Diagus et alii dicunt, jumentum ei a latronibus donatum ut inde abscederet.

ALIA MIRACULA

Hispanice descripta a Franc. Diago.

Adolescenti cuidam, cui Francisco nomen, laeva maxilla paralyti soluta erat, ut nec claudere oculum posset, et os foede dextrorsum esset contortum. Ingens illi hinc moror animique aegritudo. Aliis destitutus remediis, S. Raimundi opem implorat, atque incoluntiam illico consequitur.

² Romie de Paleta e parochia S. Baudilii, quintam jam hebdomadem dextrum brachium rigidum fuerat, omnisque expertus sensus, ut sine alterius adminiculo attollere illud aut omnino movere nequiret. Ea S. Raimundi sepulchrum adiit, atque in genua provoluta, multis cum lacrymis Sanctum precata, digitos primum movit, atque intra triduum omni levata est incommodo.

³ Abbati conobii S. Benedicti de Bagiis, caput ac frontem feoda vitaverat scabies quinquennio integro. Varia tentata nequidquam remedia. Serpebat pertinax malum, jamque ad ipsa prope pervaserat supercilia. Cum Barcinonem negotii causa venisset, inaudit edi S. Raimundi meritis miracula. Memor igitur ejus sanctitatis, innocentiae, ac benignitatis, (quippe quem, dum adhuc viveret, familiariter norat, cum per eum Apostolica auctoritate sua esset electio confirmata) eum obsecrat, ut sibi impetret a Deo, ne deinceps ea sibi caput labes infestet. Votum addit, se pedibus ad ejus sepulchrum iturum, et decem cereae libras oblaturum. Haud irritas fuisse preces, postridie expertus est, omni detera scabie.

⁴ Ermesenda quaedam Castellonensis, quatuor annis asthmate, praesertim aestivo tempore, afflicta, Barcinonem petit, atque in S. Catharinae basilica (in qua S. Raimundi conditum tumulo corpus) peccata Sacerdoti confessa, gravius torqueri quam unquam antea cepit. Id ubi animadvertit alia quae piam mulier, quae eam erat domo comitata, suasit ut pie sese ad demisse S. Raimundo commendaret. Paruit Ermesenda, omnique quamprimum aegritudine est liberata.

⁵ Petrus Tosellus Presbyter Ecclesiae de Granulles, duas hebdomadas adeo gravi vexatus est capitis vertigine, ut cerebrum suis convelli sedibus videretur, non sine ingenti dolore. Cum Matutinis interesset, ex quopiam didicit Raimundum vita functum esse, atque caelestibus illustrari prodigiis. Humi se illico prosternit, eumque pie invocat. Mirum dictu. Quem Clerici jam inchoarant, nondum decantant Psalmum, cum omni molestia liber surrexit.

⁶ Sanctio Sacerdoti dextra tibia tot ulceribus abscessibusque referta est, ut et dolor acerbus, et factor emanantis inde puris ingens existeret, neque ceteris assidere in Choro posset, ne eos graveolentia offenderet. S. Raimundi ope implorata, illico repressa sanies est, dolor abscessit, cicatrices ulcerum relictae ad beneficii memoriam.

⁷ Puellula quaedam, Margareta nomine, ab ipsa

infantia ad annum usque duodecimum aetatis, die ac nocte pollicem utriusque manus ori insertum, velut lactis fontem sugabat. Crebro a matre vapularat, nec tamen inficetum illum morem dediscebat. Ad S. Raimundi opem convertitur mater, et filia inveterata consuetudine illa abstinit.

⁸ Bernardus de Bayona miles (*de quo supra*) equum habebat adeo indomitum et ferocem, ut non sine ingenti labore ac periculo frenum ei posset injici. Vovit uxor ejus S. Raimundo candelam equi ipsius altitudine, si illius domaret ferociam. Mox cicur omnino effectus est.

⁹ Solverat Valentia versus Peniscolam navis, qua duo ex Ordine praedicatorum vehebantur, F. Raimundus, et F. N. de Sola. Cum decem leucis Peniscola distarent, illico ita agitari mare, ut nec appellere, nec reverti Valentiam possent. Quinque dies tenuit tempestas. Varia nuncupata Superis vota. Tandem cum omnes certissimum sibi imminere in momenta exitium putarent, gubernator navis ter contenta voce S. Raimundum invocavit. Paulo post conquevit mare, navisque optatum subiit portum.

¹⁰ Hactenus ex Francisco Diago, qui et quaedam superius narrata miracula recenset, atque ex iis quae mox ex Domeneco dabimus nonnulla. Adjiciendum huc videtur unum ex Michaele Lot cap. 19. *Luisia Munrique, filia Ducis Navarrae, nupta Duci de Maqueda, a periculis maximis, et gravissimis doloribus partus S. Raimundi meritis liberata est, ac filiam eo partu editam ex voto Raimundam nuncupavit, crebro sepulchrum ejus visit, gratisimis sermonibus solita ejus Sancti laudes praedicare.*

ALIA MIRACULA

Hispanice scripta ab Ant. Vinc. Domenec.

Barcinone quidam a enormium sibi criminum conscius, ut ea confessione elueret, S. Catharinae Martyris conobium saepius adierat, neque tamen a se impetrarat unquam, ut ad genua Sacerdotis accederet, eaque aperiret, domum identidem incurato malo reversus. Tandem astu id fieri daemone sensit. Ergo ad S. Raimundi sepulchrum advolutus, ut sibi a Deo gratiam obeundam, quo par erat modo, confessionis obtineat, precatur. Additum ei est caelitus robur: extemplo accuratam exomologesim peregit, b animique quietem reperit.

² Petrum Martinum Barcinonensem septennio vehemens capitis cruciaverat dolor ac vertigo. S. Raimundi opem implorat, caputque veteris ejus sepulchri foramini quater quiescive inserit. Vix altera abierat hebdomas, cum omni molestia ac vertigine caruit. Plurimos ea aegritudine idem levavit remedium.

³ Bernardinus Romanus Falques, medicinae Doctor, publice testatus est, hemis cranio se annis pluribus vexatum; at sola S. Raimundi ope implorata liberatum fuisse, ut duodecim consequentibus deinceps annis nullum ejus infirmitatis persenserit indicium.

⁴ Burgeto fabro ferrario filia erat, cui ab incunabulis faciem tetra deturpaverat macula. Ea causa afflicta ac morenti venit in mentem pileoli, quem olim S. Raimundus gestarat, nunc religiose sua avia asservabat. Eum sibi credi tantisper poscit, ac nocte insequenti magna cum fiducia maculae illi admovet: quae ita detera est, ut ne vestigium quidem postridie ejus cerneretur.

⁵ Joannis de Togores famulus, trimestri jam spatio surdus omnino, S. Raimundi sepulchrum visit, auditumque recepit.

⁶ Paulum Stradam, ex oppido Hostalrico, gravis torquebat catarrhus, ut nec capere cibum, vix etiam aperire os posset, S. Raimundum invocat, statuitque ad ejus aram ut divinum sacrificium fiat curare. Nocte insequenti videre sibi visus est quempiam Praedicatorii Ordinis (indubie Raimundus is fuit) sibi adstantem,

EX HISPANICO
FR. DIAGI.
Inolita consuetudo correct.

Equus domitus.

Tempestas sedata.

Partus feliciter editus.

S. Raimundus confessionis horrorem tollit.

Sanat capitis dolorem ac vertiginem.

Item hemis cranium.

Maculas tollit.

Reddit auditum.

d

S. Raimundi ope paralyti curata:

brachii rigor:

scabies:

Asthma:

vertigo capitis:

ulcera.

EX HISPANICO
ANTO. VINC.
DOMENECCO.
Catarrhum
sanat.

adstantem, atque, ut in se conjecerat oculos, abeuntem. Ægro mirifica infusa animi alacritas. Ingressi in conclave uxori quid viderit narrat. Postridie cum ad Sancti altare Missa, eo procurante, fieret, os ipse nullo negotio aperire, sensimque melius habere, catarrho, qui faciem occuparat, illico defluente. Cum primum confirmatis viribus adire ad templum ei licuit, animadvertit, illius qui sibi apparuerat, in ara depictam imaginem, quæ S. Raimundi erat, claves manu gestantis.

Sancto detractans
punitus;
mox ab eo
curatus.

7 Petrus de Turno obstrepere Sancti miraculis ausus est, ac temere effutire, qui cæcus illius adiret sepulchrum, cæcum, surdum qui surdus, qui claudus claudum inde reverti. Divina mox hominem corripit vindicta. Tremore ac horrore percelli, cæcutire oculis, vertigine capitis agitari, ut subsidere terram atque omnia susdeque verti crederet: *c* buccella, quam impia illa effatus verba ori ingressit, pæne suffocari, cum nec transmittere eam in stomachum, neque expuere valeret. Quod verbis non poterat, animo concepit votum: si S. Raimundi meritis hoc periculo esset liberatus, numquam se deinceps ejus miraculis detracturum. Continuo buccellam expuit, non tamen omni statim ægritudine vacuus *d*; donec longo post tempore in S. Catharinæ cœnobio crimen ipse suum publice prodidit, illudque ac cetera ante perpetrata confessione expiavit, et Sancti tumulum religiose est veneratus.

S. Raimundi
meritis curati
doloris viscerum:

8 Angela Rodes quinque menses gravibus viscerum doloribus cruciata, S. Raimundum invocat, haustoque cum ovo pulvere sepulchri ejus liberata est.

e

9 Mariam e Ximenii Perez Sagre, domini Baronie de Carcel uxorem, ex calculi doloribus morbus lethalis invaserat. Multa experti nequidquam medici, excidendum calculum statuerent. Dimidia hora variis instrumentis educere eum chirurgus *g* frustra conatus, tandem desperata curatione plagam obduxit. In his cruciatibus S. Raimundum pia mulier, ut sibi adsit, *h* obsecrat; curaturam se ut ad ejus aram ter sacrificium Missæ offeratur Deo. Triduo pulverem hausit ab ejus sepulchro sibi allatum, ac tertio die lapidem ovi magnitudine absque ullo dolore excrevit.

f

calculus:

g

h

10 i Maria conjux Petri Desplanes filium cordis palpitatione atque epilepsia laborantem, S. Raimundo commendavit: nec deinceps eum feralis illa ægritudo corripuit.

i
epilepsia.

Sedata tempestas.

11 Anno m̄xcvi, vi Martii cum triremis S. Barbaræ Barcinone versus Baleares solvisset, medio fere cursu adversis adeoque vehementibus jactata est ventis, ut jam utrinque undam hauriret. Erat inter vectores F. Antonius Arayz ex Ordine Minimorum: is pulverem S. Raimundi in mare jecit. *k* Posuere venti, secutaque paullo post maris tranquillitas. Sæpius alias navigantibus præsto fuit Raimundus.

Sanatus moribundus.

12 F. Antonius Neapolitanus Capucinus jam depositus a medicis, S. Raimundi benignam implorat manum. Ea nocte, quæ omnino ei suprema fore credebatur, visus sibi est, adstante quopiam e S. Domini familia Religioso, e duro et aspero in molliorem transponi lectum, magnumque ex illius Prædicatoris præsentia solatium et morbi levamen persentiscere. Neque inane id fuit ostentum: nam postridie non nisi cælesti miraculo ita recreari ejus valetudinem potuisse professi sunt medici. Obtestatus est deinde propitium numen, ut sibi indicaret quis ille esset Prædicator, cujus opera id collatum sibi beneficium rebatur. Sub horam decimam matutinam S. Raimundum cernit in splendida consistens sede, benigno ac renidente vultu sese intuentem. Quod ei visum assidue ad secundam pomeridianam objectum est: tumque et illa ægritudine, et aliis quibusdam inveteratis liberatus omnino est.

13 Nec ipsos quidem barbaros, atque a religione nostra alienos, suam implorantes opem, aversatur

Sanctus, Maymona, Mahometana mulier, quinque hebdomadas ingentem dolorem, exulcerata, quam in lava manu acceperat, plaga, perpessa, cum nihil chirurgi juvarent, heri sui monitu S. Raimundum ut sibi præsto sit obsecrat. Prece concepta, sanctum illico ulcus est, ipsaque incolumitatem adeptæ. Quam pluribus aliis ejusdem sectæ hominibus opem tulit S. Raimundus.

Etiã infidelis Sancti opem experti.

14 Ad ipsa quoque jumenta suæ benignitatis rivos patitur defluere. Equo Guillermi Aimerici civis Barcinonensis ita collum intumuit, ut quadriduo pabulo potuque abstineret. Guillermus, cum aliud non suppeteret remedium, ad S. Raimundum *l* preces fudit. Nocte visus sibi in somnis admoneri a Sancto ut equum viseret, quem esset sanum valentemque reperiurus. Experrectus ad equile preperat. Equo detumuerat collum, jamque propositi pabuli magnam partem ederat.

Equus curatus.

15 Gregorius Cucurella civis Barcinonensis anno m̄dlx, acuta et continua laborabat febris, ut jam de ejus salute medici desperarent. Media nocte, obsecratis domus ostiis, spectare visus est sibi duos ex Ordine Prædicatorum, hunc senem, (indubie Raimundum) juvenem alterum. Ille manu infirmum tetigit, jussitque ad S. Catharinæ monasterium adire, poculum aquæ poscere, eamque admisti e S. Raimundi sepulchro pulvere potare, procurare præterea ut ad ejus aram Missa fieret, nec de valetudine deinceps esse sollicitum. Hæc ubi monuere, subducti ab ejus sunt conspectu: ille uxorem excitat, sanum se atque omni liberum febris incommodo pronuntiat. Devectus primo mane ad monasterium Prædicatorum, cunctis quæ jussus erat rite peractis, incolumis rediit.

Febris depulsa.

^a Diag. l. 2, cap. 25, unius tantum ingentis flagiti reum facit.

^b Addit Diagus, ita fuisse ad quasvis subeundas pro peccatis penas paratum, ut Sacerdotem ipsum ea promptitudo raperet in admirationem.

^c Nam in convivio hæc accidere, ut ait Diagus, ubi fere solitior ad maledicendum petulantium hominum lingua est.

^d Nec ipsa nocte edere aut bibere præ consternatione potuit, inquit Diagus s.

^e Cognomen Pertusa ei a Diago tribuitur.

^f Triduo Martii, an. m̄xcvii.

^g Michael de Loriza adstante Doctore Salad, mense Maio, ut ait Diag.

^h Mense Augusto duos ex Ordine Prædicatorum Doctores Theologia ad eam solandam adisse, suasisse ut Sanctum invocaret, sacrum illum pulverem præbisset scribit Diagus.

ⁱ Idem refert Diagus.

^k Accepit hunc pulverem a Marimundo Milite Barcinonensi qui una vehebatur, auctorque ei fuit ut ad mare pacandum in illud proficeret. Ille primum omnibus edidit, ut Orationem Dominicam, Anglicanæ salutationem recitent, ipse in prora consistens, paucula de S. Raimundi prodigiosa e Balearibus navigatione locutus ad turbam vectorum, recitata Antiphona et Oratione de S. Raimundo atisque precibus, in mare pulverem spargit, quod illico conquevit. Diag.

^l Cui fuerat olim familiaris, inquit Diag.

MIRACULA POST CANONIZATIONEM.

Ex eodem Ant. Vinc. Domenecco.

Quæ deinceps narrabimus miracula, edita postquam Raimundo decreti a Pontifice solennes Cælitum honores. Ea Alfonsus Coloma Episcopus Barcinonensis retulit in Concilio Tarraconensi, docuitque sua auctoritate legitimis roborata testimoniis esse, petiitque ea Joannis Teres Archiepiscopi Tarraconensis et ceterorum ejus Concilii Patrum decreto confirmari. Viris gravibus et eruditissimis tradita sunt a Concilio: qui accurate ea discussurunt, retuleruntque solidè cuncta et legitime testata. Decrevit igitur Archiepiscopus, probante Concilio, bonum factum videri, si Barcinonensis Antistes ea excudi ac publice prædicari juberet, addito, si ita videretur, ipsius Concilii decreto, quod latum erat Sessione xiii, xx Januarii, m̄cxi pridie Idus Martii excudenda sanxit Antistes, totaque diocesi publicanda. Ea breviter hic damus.

Hæc miracula in Concilio Tarraconensi 1602, probata.

2 Raphaela

EX HISPANICO
AUCTORE
VINC.
DOMENEC.

Debilitas ope
S. Raimundi
curata.

2 Raphaela Basia, Joannis Basii civis Barcinonensis filia, cum sex esset annorum, gravi in latere icta est plaga, unde acerrimi deinceps dolores tantaque imbecillitas orta virium, ut nec incedere nec omnino niti pedibus posset, sed perpetuo fere lecto affixa decumberet; nisi quod fulcris nixa subinde ad fenestras propebat, aut paullulum per conclave gradiabatur. Anno tandem m̄cxi, xiv Maii allatis felicibus de S. Raimundi canonizatione nuntiis, a matre ad cœnobium S. Catharinæ deportata est, intraque S. Raimundi sacellum collocata. Ibi recitata ter Oratione Dominica atque Angelica salutatione, visa sibi est eujuspian adminiculo sublevari, cum nemo ei ita prope adstaret, ut opitulari posset. Surgit igitur neque fulcris, neque cujusdam ope adjuncta, atque incedere cœpit, matre ceterisque qui eam norant, miraculo attonitis. Ac deinceps nec fulcris usa est, et firmo incessit vestigio, rhedam sola ascendit eaque exscendit, atque omnes paternarum œdium scalas sursum deorsum vegeta percurrit.

Gressus et vi-
res restituta.

3 Helena Molnera, cum annum ætatis quintum ageret, e scalis decidit, osque sibi sinistre tibie confregit, quæ septem incidi locis debuit. Multa experti frustra medici, statuerunt tandem secundum serra os esse. Nec melius puellæ fuit: quia tres ipsos annos lecto assidue affixa jacuit. Dein paullum fulcris incedere, nec sine ingenti molestia. Anno m̄cxi, Idibus Maii cum festis plausibus S. Raimundi canonizatione celebraretur, deducta a quadam cognata sua ad S. Catharinæ cœnobium, ante ipsum Sancti tumulum rosarium evolvit, ac deinde septies Dominicam orationem salutationemque Angelicam recitat, et S. Raimundum pie invocat. Mox incolumis consurgit, fulcris, quibus advenerat, isthic dimissis, quippe nil earum nunc egens, ita constante deinceps gressu ac si nihil unquam esset passa adversi, tibia solida et doloris omnis experte; ut postridie matrem, ceteroque non invalidam, incedendo superaret, cum ipsis decem annis sine fulcris nusquam progressa esset.

Gibbus et va-
ria infirmitas
curata.

4 Catharina Cavallera, uxor Jacobi Cavalleri civis Barcinonensis, nata annos tres et quadraginta, testata est, se subito correptam dolore ac horrore, e scalis esse deorsum prolapsam, nec tunc quidem dolorem illico sensisse, sed paucis post diebus alienatam esse a sensibus, ut vinciri debuisset, nequid sibi aliisque mali conscisceret. Injecta manibus ac pedibus vincula, ipsique digiti funibus constricti sunt. Nec sic violentus corporis coerceri motus potuit, quin ipsa sibi humeros ita læderet, ut curva ac gibbosa incedere cogere, nec se erigere omnino posset, adeo ut cum incederet sui ipsa gibbi umbram carneret. Tres annos id malum tenuit, quibus nec recto stare situ, nec progredi potuit, rebaturque omni se deinceps vita eo incommodo laboraturam. Quo die solemnibus nuntiata S. Raimundi canonizatione, supplicatio est instituta, ejusque sanctissimum corpus circumlatum, sensus ei singularis erga Divum pietatis infusus divinitus est. Sequenti Dominica cœnobium adit S. Catharinæ, S. Raimundi ingressa sacellum, quo maximo potuit

animi motu ejus implorat auxilium. Diduci sibi non sine strepitu ossa humerorum sensit, viresque sibi suppetere ut jam assurgere valeret. Surgit igitur, jamque quod occuparat humeros, resedissemalium comperit. Agit Numini grates, vovetque se novem continuos dies Divi sepulchrum nudis pedibus visitaturam. Quo vero tempore novemdiale illam supplicationem exorsa est, quoque absolvit, cum fragore mota sibi humerorum ossa asseruit. Recta deinceps cervicæ, humeris, totoque corpore, ac vegeta incessit. Hoc miraculum ipsa Catharina ejusque conjux atque alie mulieres jurejurando testate sunt.

5 Elisabetha Barba, Antiqui Barbæ filia, ex Castellari vico Barcinonensis diocesis oriunda, in permolestam incidit ægritudinem, nulla ut pars corporis propriis careret doloribus, adeoque invalida reddita est, ut brachium dextrum nulla ratione, sinistrum non sine ingenti molestia movere posset; sed alterius opera vestiri eam oporteret, regique in omnibus; sæpe etiam cibum illi in os ingeri, quem nec sic quandoque deglutire valebat. Collum eiet caput in lævam partem foede contortum. Molares alique dentes ita juncti connexique, ut non nisi intra dentes mussitaret. Invalescebant isthæc in dies mala cum ingenti capitis dolore ac vertigine. Jam humanis destitutam remediis (nam et ipsi eam medici, veluti incurabilem, deseruerant), sui lectica deportaverunt Barcinonem, alios isthic medicos consulturi. Iter aggressi inaudiant, multa meritis S. Raimundi recens in album relati Cælitum miracula patrari. Maritum obtestatur infirma ad sepulchrum se Divi deportet. Cum in sacello eam aut procul a S. Raimundi tumulo in manuali lectica deposuissent sui, ipsi flexis genibus preces funderent, vix horæ lapsa quadrante disrumpi cum strepitu lectica, Elisabetha nutu gestuque se sanam ostentare, versare sese, atque erigere, et maritum rogare disertis jam et claris verbis, ut sibi surgere cupienti præberet manum. Vix id viro licuit, ita ipsa subito sese crexerat in pedes, movebat brachium utrumque, ac jungebat manus expedite, inspectante haud parva hominum turba. Ceterorum quoque dolor membrorum omnino detersus est: loquendi restituta facultas. Sine eujusquam adminiculo ad majorem ejus basilicæ aram S. Catharinæ sacram accessit, pedes ad hospitium procul inde dissitum, etsi copiosus imber decideret, revertit: cibum potumque suis manibus, quod antea non poterat, stumpsit. Testati isthæc cuncta sunt, cum ipsa Elisabetha, maritus ejus, ac Doctor Barba illius cognatus.

Multiplex in-
firmitas cura-
ta.

6 xxiii Decembris anno m̄c, Isabellæ Campos, conjugii Jacobi Campos, ita lævum brachium obtriguit, ut id attollere, demittere aut omnino movere non posset ac ne digitos quidem diducere. Cum allatus esset de S. Raimundi canonizatione nuntius, sepulchrum ejus ipsis Idibus Maii, m̄cxi, cum conjugio filioque visit Isabella. Junctis precibus Sanctum opem flagitarunt. Restitutus illico vigor manui brachioque, quibus mederi tanto tempore ars humana non potuerat.

Vigor brachii
sublatus.

NOT. 117.

SS. BENJAMINI ET MAXIMI

INVENTIO BRIXLE.

MDXXXIX.
VII JANUARI.

Petrus Galesinius hoc die sanctorum Martyrum Benjaminiet Maximii inventas reliquias tradit his verbis: Brixie Inventio sanctorum martyrum Benjaminiet Maximii, qui una cum Faustino et Jovita pro Christo Domino martyrium subierunt. In notis scribit, hanc Inventiorem contigisse anno Christi

MDXXXIX. Eadem habet Martyrologium Germanicum, et Ferrarius in generali catalogo Sanctorum; qui tamen negat quidquam in tabulis Ecclesie Brixienensis de iis extare. De SS. Faustino et Jovita ac socii agemus xv Februarii.

DE

DE VEN. PATRE LUDOVICO BLOSIO

ABBATE LÆTIENSI IN BELGIO.

§ I. Ludovici Blosii vita cur hic edita.

AN. CRISTI
MDLXVI.
VII JANUARIJ.Cur Blosii hic
vita edatur.

A quo scripta.

Operum Blosii
editio ultima.Lætiensium monasterii
commendatio.Opera Blosii
ordine anno-
rum, quo edita
sunt.

Etsi eorum tantum Acta Sanctorum vulgare hic constituerim, quorum sanctitas vel publica Ecclesiarum auctoritate confirmata, arisque consecrata, vel antiqua populorum pietate celebrata sit; tamen virum venerabilem D. Ludovicum Blosium, nullo quidem adhuc publico cultu sed vitæ innocentissimæ laude, late celebrem, præterire hoc loco nec potui nec debui, ne ingratitude accerserem: cum et Societatem nostram in ipsis suis incunabulis benigno patrocinio fovierit Blosius, et successorum par adhuc constiterit in nostrum Ordinem benevolentia; ac præsertim Antonii Winghii quarti a Blosio Lætiensium Abbatis, de quo fuse in Prolegomenis actum, accedebat, quod cum Blosii lucubrationum immensus ubique fructus exstiterit, gratum fore Lectoribus existimarem, ejus quoque mores ac vitam nosse, cujus ita libri probarentur.

2 Vitam vero hanc ex monasterii Lætiensis archivis, et aliis documentis, ac testibus fide dignis concinnavit quidam ex Ordine S. Benedicti sacræ Theologiæ Doctor. Sed cum eam Lætiensibus obtulisset, priusquam eaderetur in lucem, ordinem rerum narratarum, ac stylum ii, præsertim vero Wingius Abbas (ut erat acerrimi iudicii) varie mutarunt, ut alia videri jam vita posset: quare et nomen reticendum Auctoris illius prioris, ipsimet, Lætiensibus, ac nobis, aliisque amicis visum.

3 Ea vita edita primum est cum Blosii operibus, quæ anno MDCXXXII eruditissimis scholæ a se illustrata, novoque ordine digesta, eleganter excudenda curarunt Lætienses, cum amplissima trium nobilium Academiarum Coloniensis, Ingolstadiensis, Duacensis approbatione. Addiderunt plurima illustrium hominum ac doctrina clarorum de vita et scriptis Blosii elogia, quæ hic prætermittimus: tum varia Prolegomena de Blosii operibus auctis ornatisque; quorum tertium articulum, qui catalogum eorumdem operum chronologicum continet, hæc transscripsimus, quoniam ad vitam quoque videtur pertinere. Biennio post edidit Gallice Stephanus Binettus noster librum de præcipuis fundatoribus religiosorum Ordinum, quorum imagines in choro Ecclesiæ Lætiensis cernuntur, atque in iis Blosium quoque memorat, non novi Ordinis auctorem, sed antiqui monasterii reformatorem; proferturque in dedicatoria triptici se generis Sanctos Lætiis vidisse, mortuos, in reliquiis; pictos, in tabulis; vivos, ipsos scilicet Religiosos et Abbatem Wingium; horum tamen laudatione sibi ab ipsis interdictum. Sed nec omnino potuit nihil dicere, et ut taceret ipse ceterique scriptores, silvæ ac colles vicini loquerentur, qui ab eorum sanctimonia exultare quodammodo, ut illæ ad transitum filiorum Dei Arabicæ cautes, videntur.

§ II. Scripta Blosii, ex Lætiensium Prolegomenis.

Lectori non ingratum fore credidimus, si hoc loco ipsum temporum ordinem, ac quasi natales scriptorum Blosianorum annos præmitteremus. Illud eo fecimus libentius, quod Jacobus Frojus noster (qui primus opera omnia Blosii in uno volumine juncta edidit) etsi eundem ordinem secutum se fuisse existimet (prout videre licet in ejus Præfatione) non tamen per omnia eum est assecutus, quod saltem in conclavi animæ fidelis patet cui locum tribuit longe ante Psychagogiam; cum Blosius ipse in Epistola, quæ est sub fine Conclavis, suadeat illi cui scribit, ut Psychagogiam in manusumat, quam dicit se superioribus annis collegisse ex Sanctis Augustino et Gregorio.

3 Et quidem etiam Blosius primo omnium in adolescentia sua Comparisonem Regis et Monachi ex Græco D. Chrysostomi Latinam fecerit, nos tamen

(quod ejus opusculi non tam auctor fuerit quam interpres) cum Arnaldo Wion, Antonio Possevino, et aliis, primum ejus fetum seu opus numerabimus Speculum Monachorum, quod edidit Blosius sub nomine Dacryani Abbatis (qui non est alius a Blosio, ut Articulo vi et vii eorumdem Prolegomenon solidis argumentis demonstratur) excudente Bartholomæo Gravio Lovanii in 4, anno 1538, qui erat octavus circiter Abbatialis præfecturæ. Idem Speculum secundo recudi curavit ab eodem Gravio anno 1549, in 8, adjectisque Epistolam *duodecim Documentorum sub eodem nomine Dacryani, cum brevibus Appendicibus ad singula Documenta: quas Appendices fusiores postea reddidit, et Documentis iisdem iterum subjunxit in Enchiridio parvulorum; præmissa insuper præfatiuncula, quæ in secunda Speculi editione deest: et Documenta variatis subinde verbis, aliter in una quam in altera editione apparent. Subjicit huic editioni secunde Rhythmicam salutationem ad Jesum et Mariam: eidemque prefixum est privilegium Cæsaris, datum anno 1538, in quo dicitur hoc Speculum a Ruaro Tappero Lovaniensis Academiæ Cancellario visitatum et permissum.

6 Canonem vitæ spiritualis scripsit anno 1539, ut videre et in ejus Præfatione ad Cardinalem Quignonium. Eundem Canonem, adjectis Epitome Vitæ Christi ex quatuor Evangelis, Cimeliarchio piarum precularum, Medulla Psalmodiæ, et Officio brevi Horarum de Jesu et Maria, iterum edidit (sed sub titulo Paradisi animæ fidelis) anno 1540, per Guilielmum Montanum Antverpiæ in 8, Ruaro Tappero et aliis Theologis approbantibus. Seorsim deinde Canon vitæ spiritualis auctus et expolitus anno 1549, in 8, prodiit Lovanii apud Gravium, adjecto ad calcem Jubilæo amantis animæ. Huic editioni præfigitur aliud Cæsaris privilegium anni 1547, quo dicitur tam Canonem istum quam sequentes quatuor libellos, Cimeliarchion scilicet, Enchiridion, Psychagogiam ac Collyrium ab eodem Ruaro Tappero visitatos esse et approbatos. Hanc Canonis editionem iteravit in 12, Wolfgangus Ederus Ingolstadii, anno 1585, addiditque Endologias, Preces, et Meditationes ad septem dies hebdomadæ accommodatas.

7 Cimeliarchion valde diversum a priori in lucem emisit Blosius, excudente Gravio anno 1549, in 8. Rejctis enim in alium librum, quem post scripsit, et piæ Preculas inscripsit, plerisque primæ editionis Endologiis, alias novas Endologias ac devotas Orationes substituit, et sub fine ante Præcationem ad Jesum Psalmum cxviii interseruit, divisum in xxii octonarios, tamquam xxii, ut ait, breves Psalmos: quem etsi nos in nostra editione, Jacobum Frojum secuti, ut satis notum, omisimus; epigraphen tamen Psalmo a Blosio præfixam Lectori exhibere volumus; quia pia est, et ab iis qui Psalmum illum toties in Officio divino recitant serio expendenda. Est igitur hæc: Psalmodia miræ suavitatis miræque virtutis, in cujus singulis pæne versibus anima fidelis verba sua amanter ad Deum dirigit, et gratum miscet cum eo colloquium, per legem, mandata, præcepta, testimonia, vias, justificationes, judicia, eloquia, et similes dictiones, quæ in ipsa Psalmodia frequenter repetuntur, ut intelligatur lex dilectionis, et amabilis Dei voluntas. In fine hujus Cimelarchii, sic innovati, ita loquitur Auctor: Hic finem Cimeliarchio Precularum piarum imponimus. Statuimus enim, si Deus concesserit, brevi scribere Enchiridion parvulorum, in cuius calce etiam Præcationes et Doxologias aliquas adjiciemus.

8 Enchiridion

1527
Comparatio
Regis et monachi,
versa.1538
Speculum monachorum.
Epistola 12
Documentorum.1539
Canon vitæ
spiritualis.1540
Paradisus
animæ fidelis.1549
Cimeliarchion.

Enchiridion parvulorum.
8 Enchiridion parvulorum eo ipso anno 1549 quo promisit, præstitit et publicavit per Gravium in 8, libris duobus : quorum prior habet Epistolam xii Documentorum sub nomine Dacryani, nonnihil variatis verbis a prima editione, cum uberrimis et devotissimis Appendicibus : posterior præcipue versatur in præparatione ad felicem mortem. Huic editioni in fine addita fuit a Blossio hæc conclusio opusculi : Qui precandi laudandique Deum studio impensius delectatur, si ei ista minus sufficiunt, habet totum Psalterium Davidicum, habet et alias Orationes atque Doxologias eximias a Patribus conscriptas. His immorari poterit secundum gratiam sibi cælestis concessam. Nos quoque nuper edidimus Cimeliarchion piarum precularum : in cujus calce posuimus precationem unam ad Jesum singulariter utilem his qui ad profectum virtutum contendunt, et huic subjectimus alteram continentem Commendationes quotidianas. Quam conclusionem quia in posterioribus editionibus Auctor sustulit, et in editione Froji ac sequentibus desideratur, nos in textu reponendam non judicavimus.

Psychagogia.
9 Prodiit eodem anno 1549, Psychagogia ex sanctis Patribus collecta, excudente Bartholomæo Gravio Lovanii in 8, hanc post in 12 impressit vidua Martini Nutii anno 1560.

Collyrium hæreticorum.
10 Collyrium hæreticorum paullo post evulgavit Blossius, et excudit Gravius anno 1549 in 8, in cujus præfatiuncula aliquot a se editos libellos enumerat, his verbis : Edidimus autem ista : In adolescentia vertimus e Græco libellum Divi Joannis Chrysostomi, in quo Rex cum vero Monacho comparatur. Postea diversis temporibus scripsimus Canonem vitæ spiritualis, Cimeliarchion precularum, Enchiridion parvulorum, Psychagogiam ex Augustino et Gregorio beatissimis Pontificibus collectam, ac Postremo istud Collyrium. Quæ Opuscula nostra incompta et inveniusta ut in æternam gloriam Dei cedant, vehementer optamus : atque ea judicio Ecclesiæ Apostolicæ, correctionique Patrum orthodoxorum libenter submittimus.

11 Adjuncta Collyrio tunc fuit Comparatio Regis et Monachi, quam ex Græco D. Chrysostomi Latine reddiderat D. Blossius adolescens anno 1527, Nicolai Clenardi Græcæ linguæ peritissimi litteris eruditus. Dedicavit eam nobili adolescenti Johanni Molebasio, quicum in studiorum curriculo adoleverat. De hoc Collyrio (ut de aliis Controversiarum Fidei a Blossio feliciter ac fortiter pertractatarum argumentis) observationem nostram inveniet Lector ad Sectionem decimam, quæ Defensio fidei inscribitur.

Sacellum animæ fidelis.
12 Sacellum animæ fidelis circa annum Christi 1549 lucem aspexit. Complectitur autem Tabellam spirituales, Preculas pias, huc ex prima Cimeliarchii editione (ut superius diximus) translatas, Endologias ad Jesum et Mariam, Dicta quorundam Patrum vere aurea, et Medullam Psalmodiæ. Hanc Medullam Psalmodiæ prius in Paradiso animæ evulgatam sub Græco titulo Myelodochii, post nonnihil a Blossio immutatam, et huic Sacello dedicatam, tandem ad veterem sedem Paradisi animæ fidelis revocavimus.

13 Institutionem spirituales conscriptam esse a Blossio anno 1551 constat ex Epistola præfixa ad Florentium de Monte : quam observet Lector plenam esse zeli pietatis et doctrinæ Blossianæ contra depravatos mores hominum indevotorum, et impudentem pervicaciam hæreticorum. Conjuncta est Institutioni Appendix ex Joanne Thaulero et aliis : item Exercitium piarum precationum cum Endologiis : Apologia etiam pro Joanne Thaulero contra Eckium, laudata a Cardinale Bellarmino libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, et ab Antonio Possevino in Apparatu, dum agunt de Joanne Thaulero. Excusaverunt hæc omnia junctim Lovanii ab Antonio Maria Bergagne in 8, anno 1553, visa prius et admissa a Petro Cur-

io Pastore S. Petri, post Brugensium Episcopo. EX PROLEGOM. LATIENSUM. 1553 *Regula Tironis.*
14 Brevis regula Tironis spiritualis impressa est cum Institutione præcedenti anno 1553 et iterum separatim in 16, ab eodem Bergagne anno 1555, additis Pii aliquot exercitiis, et xii Præceptiunculis; approbante eodem Petro Curtio.

15 Consolatio pusillanimum, quæ est vera panacea curandis omnibus animorum afflictorum et desolataram conscientiarum ægritudinibus, prodiit apud Martinum Nutium anno 1553, in 12, addita est Consolationi Paraclesis ex Scripturis desumpta : quam ex Paradiso huc Blossius ipse transtulit. Consolatio iterum excusa est anno 1559, eadem forma apud Martini Nutii viduam.

Margaritum spirituale.
16 Margaritum spirituale in lucem exiit Lovanii in 8, per Joannem Waem anno 1553, continet vero Epitomen Vitæ Christi ex quatuor Evangeliiis, longe copiosiore ea quam in Paradiso ante collocaverat Blossius; Explicationem Dominicæ Passionis fere ex Thaulero collectam; Farraginem utilissimarum institutionum; Articulos Vitæ Christi; Ignariolum divini amoris; Exercitiola quædam divinarum precationum; sex Psalmos miræ suavitatis et virtutis.

17 Conclave animæ fidelis (in quo reperiet Lector Speculum spirituale, Monile spirituale, Coronam spirituales, Scrinium spirituale) prodiit Antverpiæ anno 1558. Rursum ibidem anno 1564, apud viduam Martini Nutii in 12.

18 Faculam illuminandis hæreticis et ab errore revocandis prætulit, et extremo partu quadriennio ante mortem in lucem protulit Blossius anno 1562, edente Petro Zangrio Lovanii in 12.

19 Ecce tibi, pie Lector, per annos xxiv, fecunditatem egregiam Ludovici Blossii Abbatis nostri : qui licet tum publicis Ecclesiæ et patriæ rebus, tum privatis nostri monasterii in meliorem formam restituendi curis, tum aliis impedimentis distractus esset, tam varia nihilominus in animarum utilitatem Opuscula, seu ascetica, seu polemica, Deo inspirante et adspirante, evulgavit. Hæc Opuscula seorsim suis temporibus edita, veluti membra disjecta in unum corpus collegit primus omnium Blossii Operum in uno volumine junctorum evulgator Jacobus Frojus, Confrater noster, Blossii discipulus, qui semper a nobis cum gratæ memoriæ commendatione nominandus est, quique deinde Hasnoniensium Abbas fuit. Nec edidit tantum, sed et variis Capitum argumentis ac notulis aliisque ornamentis illustravit, ut in sua Præfatione testatur. Impressit autem Lovanii Joannes Bogardus anno 1568, in folio, biennio post piæ Auctoris ab hac vita transitum, approbante Laurentio Metzio S. Theologiæ Licentiate, eo qui deinde Silvaducensis Episcopus fuit. Postea Colonia anno 1572 et 1589, apud heredes Materni Cholini iterum in folio eadem Blossii Opera prodierunt. Rursum in 4 ibidem apud Bernardum Gualterum anno 1606, 1613, 1618 et 1625. Denuo in 4, 1622 Parisiis apud Societatem minimam. Denique Augustæ Vindelicorum 1626, tomulis quinque in 12, apud Andream Apergerium, edente et recensente Romano Hay Ordinis nostri in Suevia monacho.

20 Habent et istam laudem hæc Opera, quod variis variarum gentium linguis, Germanica, Belgica, Hispanica, Italica, Gallica, Anglica, translata sint. Unde facile patet, quanto omnium gentium applausu ac fructu sint excepta. Quid? quod annis paucis sexies ac sæpius sermone Hispanico recusa sunt? Neque intra Europam aut fervor hic ea legendi stetit, aut fructus. In ipsas Indiarum Provincias navigavit. Illuc enim, ut viri ejusdam venerabilis, ex nostri Ordinis Hispaniensi Congregatione, gravissimo testimonio didicimus, frequentissima Blossianorum Operum exemplaria transmissa sunt : nunquam tot tamen, ut ardentissimam fidelium devotionem satiarent.

VITA

EX PROLEGOM. LATIENSUM. 1553 *Regula Tironis.*1553 *Consolatio pusillanimum.**Margaritum spirituale.*1558 *Conclave animæ fidelis.*1562 *Facula.**Blossii opera simul omnia edita.**Plurimis linguis versa.*

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

VITA.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Reverendis in Christo Patribus ac Dominis religiosissimis, sub Regula S. P. Benedicti Deo famulantibus, ejusdem Regule professor perpetuam felicitatem.

*Ocasio vite
hujus scriben-
da.*

Cum ab exordio religiosæ conversationis meæ, adeoque ab ipso tirocinio in Ordine S. P. N. Benedicti plurimum spiritualis alimenti haussem, ex scriptis Asceticis venerabilis Patris Ludovici Blosii, magno incensus fui desiderio ejus vitam et res præclare gestas propius ac penitus cognoscendi. Neque enim dabatam, quin eximia totius vite ejus actio, et quasi rediviva forma, acriores mihi ad virtutem stimulos adderet, cui vel muta præcepta, et adumbrata scriptis imago tantum amoris adhuc tironi instillasset. Inita itaque cum Lætiensibus Monachis familiaritate, nihil habui antiquius, quam ut a religiosissimis illis Patribus de venerabilis Blosii moribus ac sancta conversatione inquirerem: quæ postquam summa cum animi mei voluptate cognovi, primum mirari cœpi, tam præclaras eximii hujus Patris actiones, tamdiu nimia prope filiorum modestiâ occultatas: tum vero enitendum mihi putavi pro viribus, ut abrupto inutili eorum silentio, tantum Ordinis nostri ac Belgii decus merita gestorum laude claresceret: non satis arbitratus ejus dignam memoriam ab interitu et oblivione vindicari, sive scriptis libris, pietate ac divino spiritu refertis, qui passim circumferuntur, ac piorum teruntur manibus; sive insigni illo elogio, quod, exhibito a Lætiensibus argumento, Aubertus Miræus adornavit, nisi etiam historica vite sanctioris narratio accederet, cum publico bono, tum privato emolumento eorum, qui haustis a librorum ejus lectione salutaribus documentis, plus animi et vigoris ad imitandum conciperent, inspectis in Auctore ipso virtutum exemplis. Tardius enim multo animos hominum haustæ auribus præceptiones solent permoveere, quam quæ oculis ipsis conspecta sunt exempla.

In Elog. Belgic.

2 Quapropter constitui, quæ ex variis Lætiensibus Monasterii scriptis, et fida relatione seniorum Patrum (quorum nonnulli ipsius Blosii fuere alumni) aliisque veracibus testimoniis, ac monumentis certissimis didici, in unum colligere, et publico dare: sperans non ingratum hunc meum laborem iis fore, qui piissimi hujus viri instructionibus, magno spiritualis profectus incremento, perfuerunt. Et quamvis indecorum videri possit, ut infimus et imperfectissimus Monachus summi et perfectissimi exemplar, non satis dignis coloribus adumbratum, palam omnibus spectandum exhibeat; spero tamen huic meæ contentioni ac studio facile ignoscendum, tum ab iis censoribus qui puriore oculo alienas actiones judicant; tum præsertim a Deo, qui non tam opus ipsum, quam sincerum, quo suscipitur, affectum solet intueri. Neque aspernabitur, uti confido, conatum hunc meum, sed pro sua benignitate efficiet potius, ut cupidis religiose perfectionis, et Blosianæ virtutis æmulis, non inutilis ingratusve reddatur.

*Unde hauservit
Auctor quæ
scribit.*

3 Hanc autem opellam meam, venerandi Patres ac Domini, vobis potissimum inscripsi, quo majorem in mentibus vestris orexim excitarem, ad gustanda, et identidem ruminanda pia venerabilis Blosii scripta; quæ in assequendo propius Regule nostræ spiritu, ceteris, quæ hactenus prodire in eandem Regulam, lucubrationibus, peritissimorum ejusdem Interpretum judicio, longe antecellunt. Vos vero etiam atque etiam rogo, ut quidquid affectus meus non tam lambendo

perpolivit, quam parturiendo effudit, id pari candore æqui bonique consulere, et apud Deum mei memores esse dignemini.

CAPUT I.

Blosii Ortus, Patria, Parentes.

Natus est Ludovicus Blosius ex antiqua et illustri Blosiorum et Barbansoniorum stirpe, Pontifice Maximo Julio II, Maximiliano I Imperatore anno Domini MCVI, ineunte Octobri, in eo Provincia Leodiensis pago, qui non procul ab Hannoniæ oppido Bellomonte situs, Donum-Stephani, vernacule Donstienne appellatur, castro maternæ ditionis. Blosianæ porro familiæ stemma (quod vulgo de Blois) ab illustrissimis Majoribus, Blesensibus videlicet et Campaniæ Comitibus, Gallia universa et utraque Britannia nominatissimis, genus longo ordine deducit. Barbansonia autem domus, et excellentissimos Principes numerat, et inter principes domos in Belgica Nobilitate censetur. Ex hoc utrimque perillustri sanguine Ludovicus patrem habuit Adrianum Blosium, Gerardi Blosii Jumignii Toparchæ ex Margarita Hennin filium, Jumignii quoque et Warelarum insuper Toparcham: qui Philippo Austriaco Regi Hispaniarum ejus nominis primo, ac Belgicarum Provinciarum Principi a Consiliis simul et Cubiculis fuit: matrem Catharinam Barbansoniam Joannis Barbansonii filiam, et pagi Donstienne, Ludovici natalibus magis exinde nobilitati, heredem ac Dominam. His parentibus, non minus virtutis gloria quam generis splendore claris, ortus Blosius, ad omnem domesticæ pietatis exercitationem a teneris unguiculis educatus est.

*Blosii patria,
genus, parentes.*

5 Ex eodem lectissimorum conjugum parentum suorum thoro habuit Ludovicus fratres germanos quinque, Guilielmum, Carolum, Richardum, Adrianum, Gerardum: sorores quatuor, Margaritam nempe et Antoniam a Andanenses ad Mosam, Franciscam ac Catharinam b Monasterienses ad Sabin in agro Namurensi Canonicas. Fratres domesticæ nobilitatis gloriam, tum bellicæ armorum laude, tum fide erga Principes inconcussa, tum officiis in Rep. præclare obitis, illustriorem reddiderunt. Guilielmus natu primus Serenissimæ Hungarorum Regine Mariæ Austriacæ, Belgii pro fratre suo Carolo Cesare Gubernatrici, a Consiliis et domesticis officiis fuit, ac Regii stabuli Præfectus; Adrianus, et militares ordines duxit; et Avesnas primum, deinde etiam Carolomontem, Richardus Bellomontem, limitanea Gallis Belgii oppida, insigni in Principem fide gubernarunt. Atque Adriani quidem proprium illud decus memoratur, cum sæpe cum hostibus congressus sit, nunquam eum pedem retulisse, sed semper eis terrori fuisse; suis militibus ita carum, ut passim Patrem appellarent. Carolus Leodii in celebri D. Lamberti Ecclesia Canonicus, et ad D. Martini Præpositus fuit, Richardus autem et mundanarum curarum pertæsus, abdicatis honoribus, privatus Lætiis apud fratrem extremos vite annos religiose exegit.

*Fratres ac
sorores.*

a
b

6 Ludovicus vero, quam a Majoribus generis claritatem acceperat, eam calcato mundi fastu per humiles et abjectas Christi consiliorum vias ambulando, vitæ innocentia, caelestium rerum meditatione, Religiosorum statutorum observantia, asceticorum librorum pietatem atque eruditionem spirantium elucubratione, præclaro denique virtutum splendore, et filiorum sanctorum spirituali stemmate, ut in toto vitæ decursu ostenditur, varie illustravit. Fratribus etiam sororibusque ad unicam et veram virtutis nobilitatem sequendam exemplo prævit. Nam ut reliquos prætermittam, Francisca natu minima, sed virtutum æmulatione maxima, ut sanguine ita et animo

animo germana Ludovici soror, fratrem suum spiritalis vitae ac viae patrem ducemque secuta, mundi pompis ac vanitatibus nuntium remisit, ac relicto etiam propter amorem Jesu Christi canonicatu, humilitatem ac solitudinem prætulit, æternæque se virginitati consecravit. Ut vero fratris sui piis adhortationibus tanto opportunius liberiusque frui posset, quanto a turba semotior esset, facultatem petiit et impetravit, ut sibi liceret in cubiculo Lætiensi castris (id aquis cinctum, et a Religiosorum claustris sejunctum, non procul ab ecclesia, belli temporibus securitati, pacis excipiendis hospitibus servit) seorsim vivere, ibique ad finem usque vite soli Deo, sub fratris sui directione, vacare. Quam solitudinem adeo tenere et arcte complexa est, ut decem totos annos, quibus fratri supervixit, alio pedem non extulerit, quam ad oratorium Lætiense, quotidianis precibus persolvendis, ubi cavendis oculorum ac mentis divagationibus, pluteo undequaque concluso (quem frater ejus rei gratia erigendum curaverat) se continebat, Deumque precabatur. Hanc qui videret ab ore fratris et magistri pendente discipulam, quod de sororibus Sanctorum Nazianzeni, d. Bernardi, Thomæ Aquinatis fraterna institutione ad pietatem formatis, accepimus, jucunda memoria recoleret, et vere felicem tali fratre Franciscam diceret, eamque ut olim S. Benedicto e Scholasticam, B. M. Guntardo primo Lætiensium Abbati/Hiltrudem; ita Ludovico spiritalium alumnam, et nobilissimarum virtutum heredem a Deo datam prædicaret.

7 Hæc pauca ex multis de domo et sanguine Ludovici prætermittenda non videbantur. Quamvis enim laus veræ nobilitatis propria virtute comparetur, nec aliena gloria cujusque felicitas aut magnitudo metienda sit; non parum tamen dignitatis Ludovico accedit, tum quod calcato secularis nobilitatis fastu, humilem in Religione, Christi exemplo, vitam elegit; tum quod fratribus sororibusque suis ad nobilitatem animi, præclaris virtutibus sectandam, qua doctrinæ monitis, qua vite exemplis facem præluxit.

a De Andanensi, sive Andennensi Canoniarum Collegio ægenu xvii Decemb. ad vitam S. Begge fundatrix.

b Monasterium hoc, quod nunc est nobilitum Canoniarum, in honorem S. Petri ædificavit S. Amandus Trajectensis Episcopus, de quo vi Februar.

c S. Gorgonia soror S. Gregorii Nazianzeni colitur ix Decemb.

d De B. Humbelana sorore S. Bernardi ægenu xxi August.

e De S. Scholastica x Februarii.

f De S. Hiltrude xxvii Septemb.

CAPUT II.

Educatio. Apud Carolum Principem commotio. Ad Religionem vocatio.

Nobilitatem sanguinis a parentibus acceptam, egregia indole, ac præclara educatione multo Blossius reddidit illustriorem. Ornatus namque iis erat animi dotibus ac corporis, quæ non stirpis dumtaxat splendori augendo, sed et sorti, ad quam divinitus destinabatur, mirifice congruebant. Mores candidi et suaves, ingenium docile et ad divinam humanamque scientiam capessendam factum. Super omnia in eo eminebat lenitas quædam animi et mansuetudo, quam cum lacte matris imbibitam, vel potius e cælo hauritam, in omnem deinceps vitam conservavit. Quibus ille rebus id assequabatur, ut omnibus quibuscum familiariter ageret, carus acceptusque esset. Nemo erat qui pueri indolem propius inspiceret, qui non illustre aliquid de eo in posterum præsigiret.

9 Domesticæ educationis apud parentes singularis sollicitudo et cura fuit, ut ad pietatem imprimis ab ipsa infantia instrueretur. Deinde ut ad honorum gradus ac titulos, quos ei perillustres spe ac voto designabant, facilius posset pertingere, ad aulam Caroli Belgarum Dynastæ (qui deinde quintus ejus nominis

Romanorum Imperator fuit) proficisci jubent, ut sub tanti Principis tutela et favore, pueris honorariis adscriptus, ad altiora munera aditum sibi paulatim aperiret. Commorantem in aula sua Carolus, præclara ejus indole ac moribus placidissimis delectatus, insigni complexus est benevolentia; quam reliqua omni deinde ætate retinuit, pietatis ejus ac doctrinæ singularis præclara opinione mirifice auctam, quam et multis est argumentis testatus. Eum enim jam Abbatem factum sibi ab Eleemosynis esse jussit: eoque, cum dulcissimæ sanctitatis veneratione, et familiariter in spiritualibus animæ negotiis utebatur, et ad gravia Reip. negotia privatim eum in consilium adhibebat, et libros ejus asceticos libenter lectitabat, et illustriores Ecclesiasticæ dignitatis infulas offerebat. Gratiæ nempe omnis, qua apud Cæsarem protracta jam ætate valuit plurimum illo pueritiæ contubernio prima jacta sunt fundamenta.

10 Teneram igitur ætatem Blossius in Aula Caroli Principis inter illustres ephebos transegit, illis artibus moribusque imbutus, quibus generosus quisque adolescens ad gloriam niti, et nobilium parentum expectationi respondere debet. At vero parentum cogitationes splendidas magis quam salubres de Ludovico, quem ex aulicæ fortunæ tirocinio in gloriam tanta nobilitate dignam abiturum sperabant, ad meliora consilia convertit Deus; atque consuetis aulicæ juventuti exercitationibus, ac bellicis rudimentis occupato, hanc Crucis complectendæ, calcandi mundi, Religionis ineundæ, ad cælum adspirandi præclaram occasionem objecit. Luculentam in capite plagam accepit, incerto quidem casu, sed Dei providentia jam tunc omnia ad salutem Blossii multorumque aliorum disponente. Curando vulnere dum chirurgus artem manumque impendit, ferro hiatum pertentans, deprehendit plagam sanari non posse nisi per incisionem dilataretur. Qua de re cum Blossius monuisset, et ut id vellet ac pateretur facile persuasisset, ex eo sciscitatus est, qua figura vellet cicatricem induci. Volo, ait Ludovicus, Crucem Burgundicam. Ita factum fuit, non sine adstantium atque ipsius adeo Blossii præsigio; qui per piam allusionem quodammodo de vite mutatione vaticinans, se hoc velut stigmatem Crucis inustum in perpetuum Jesu Christi crucifixi servitutum addicendum dixit: ut, qui per lusum jocumque Crucem acceperat, Crucem deinde suam sponte et serio tolleret, Christumque in cruce fixum sequeretur. Ex hoc sane velut novæ vite symbolo sancta sua consilia auspiciatus est, vanitatem cum pietate, et jugum diaboli cum jugo Christi commutandi. Mox enim ab hoc vulnere capitis curato, vitale cordis vulnus accepit; et gaudium mundi in tædium, honoris desiderium in fastidium, divitiarum copia in nauseam versa est: cumque amarescerent illi terrene deliciae, alias sibi in Religiosæ vite paradiso voluptates querendas, et a Caroli castris ad Christi vexillum, Crucisque militiam, transeundum esse, Deo inspirante, decrevit. Felix omnino capitis vulnus in Blossio, quod pectus sanctis Dei consiliis aperuit. Honorum igitur opumque fluxarum, ac voluptatum contemptor, annum agens vite decimum quartum, spes et cogitationes suas ad sæculi fugam, et Religionis ingressum, ab aulica vita transtulit; vel in hac sua a teneris conversione S. P. N. Benedicti imitator, qui (teste S. Gregorio Magno) ab ipso pueritiæ suæ tempore, quo temporaliter libere uti potuisset, desepit jam quasi aridum mundum cum flore; et eum quem quasi in ingressum mundi posuerat, retraxit pedem.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.
Ad Aulam
mittitur.

Carolo V ca-
rus.

Vulneratur.

Hinc conver-
sionis occasio.

Præf. lib. 2
Dialog.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

CAPUT III.

*Tirocinium vitæ cœnobiticæ in monasterio
Lætiensi : ejusdemque monasterii descriptio.*

*Fili Lætiis
monachus.*

Cum hæc novæ ac spiritualis vitæ consilia divinitus immissa cepisset Blosius, non diu, quod potissimum cœnobium ingrederetur, deliberavit : nam et parentum voluntate, et quod ob viciniam patriæ ei notius esset, Lætiense illico delegit, in quo sese novus pugil religiosi instituti spirituali tirocinio erudiendum traderet. Nec vero in prima illa adolescentia advertere potuit mores illius monasterii tunc minus religiose compositos; tum quia non est illi ætati propria illa prudentia, tum quia multa ejusmodi in meliorem partem ab externis vertuntur.

*Id monasterium post
vitre illustravit.*

12 Certe docuit optimus eventus, divina Blosum manu in hac electione ductum fuisse, ut paulo post domesticis illius monasterii malis mederetur : quod deinde ab ipso Religiosæ vitæ exemplis, et conditis præstantibus regularis disciplinæ Statutis, additis variis tam domui quam Ecclesiæ ornamentis, scriptis toto orbe evulgatis, ac postremo venerandi corporis illic depositi exuviis, mirifice est illustratum. Hujus Monasterii descriptionem, in gratiam multorum, qui forte de solo nomine illud noverunt, et quia ad vitæ Blosonianæ nonnullam illustrationem faciet, hac occasione hic proponere, nec injucundum Lectori nec inutile fore putavi.

Ejus situs :

13 Lætia ergo, vel Lescia antiquo vocabulo (quo etiam S. Bernardus Epist. 326, usus est) vernacula Galorum voce Liessies, quod lætitiæ fere obsoleta vel corrupta nonnihil voce sonare videtur, aut lætitiæ sedem, quasi Liesse-icy diceretur; locus est in finibus Hannoniæ, agro Galliæ qui Theorascia dicitur, conterminus, Helpræ fluvio impositus, silvis fere in ambitu et colliculis in modum coronæ cinctus. Nongenti prope anni numerantur ab Heroicis illis Pipini Gallorum Regis temporibus, quando vir illustris Wibertus de Pictavia Comes, Regi percarus, pertæsus invidia, ut Annales Lætienses loquuntur, quæ contra eum in Aula Principis ardebat, Lætiensem illum locum, tanquam honorarium donativum ab eodem Rege postulavit, et impetravit; in quem veluti portum ab aulica jactatione, tranquillitati privatæ pietatique consulturus, cum dulcissima conjuge Ada nobilissimi Gallici stemmatis femina, et liberis familiarique, se subduceret. Ea caussa inibi monasterium religiosi viri S. P. Benedicti Regulam professis extruxit, et S. Lamberti Tungrorum, seu Trajectensium Episcopi, a non ita pridem Martyrum corona donati nomine inscripsit et honoribus consecravit.

fundatio :

a

1 Abbas.

*Hiltrudis
virgo sancte
vixit.*

Hoc cœnobium, Wibertum cum illustrissima uxore Ada conditorem; B. M. Guntardum Wiberti et Adæ filium, Abbatem primum; S. Hiltrudem Guntardi sororem, dotatricem, jucundissima memoria sanctitatis, cum benedictione agnoscit, et cum gratiarum actione veneratur. Hæc est illa Hiltrudis Lætiensium Patrona, quæ repudiatis Hugonis Burgundiæ Principis nuptiis, e parentum domo ad tempus profugit, et relicta ibidem sorore sua unica, Berta nomine, quæ Hugoni nuberet, suam ipsa virginitatem illibatam Christo sponso, ab Episcopo Cameracensi rite velata, consecravit. Quia vero virginibus latere tutissimum didicerat, solitudinis amore habitationi suæ delegit humilem cellulam Oratorio Religiosorum contiguam; in qua per annos septemdecim reclusa, divinis officiis et sanctis contemplationibus cælestem vitam in terra duxit, et ferventibus fratris sui Guntardi sancti Abbatis adhortationibus desideria bonorum æternorum in semet accendit, donec vocante Sponso ad eum feliciter migravit; Sanctorum catalogo Fastis Ecclesiasticis ad xxvii Septembr. adscripta.

14 Hoc fraternæ pietatis erga sororem exemplum sicut olim a S. P. N. Benedicto et S. Scholastica acceptum, Guntardus in S. Hiltrude æmulatus est, ita nuper in Francisca Ludovicus (quod mox diximus) innovavit. Extant autem apud Lætienses non moritura sanctæ familiæ et de cœnobio a se fundato tam præclare meritæ monumenta. Nam sanctissimi parentes, pia et sancta donatione hereditaria, omnem possessionem suam, (Berta sine liberis defuncta) filiæ Hiltrudis fidei commiserunt; ea lege, ut post mortem ipsa ex testamento paterno Lætiense monasterium ultimis tabulis heredem scriberet. Hoc testamentum illi ipsi parentes, Hiltrudi superstites, in filiæ sepulchro, non procul a cellula jam dicta, condi et assertari voluerunt : quibus deinde vita functis, pienssimus filius Guntardus Abbas parentavit; servata ad amussim ultima eorum voluntate, pietatem spirante, qua jusserant in ecclesiæ limine, seu porticu, sua corpora condi; tum quod se reputarent indignos, qui interius humarentur, tum quod sperarent ea ratione se plus auxiliarium precum a transeuntibus et calcantibus fidelibus (monumento tacite admonente) obtenturos. Demum ipse B. Guntardus, sanctissime vita functus, religiosissimorum Fratrum manibus in medio Oratorii sepultus est. His incunabulis, his fundatoribus in Domino gloriatur Lætia natam se et educatam. Quæ deinde pia posteritatis diligentia sacro et inestimabili Reliquiarum thesauro aucta atque ornata, non tam censuum aut fundorum amplitudine, vel dominiorum auctoritate, vel subtractionum pompa, quam parsimonie vectigalibus, disciplinæ regularis, et religiosæ hospitalitatis laudibus, commodissimis denique ad usum vitæ monasticæ officinis et habitationibus (quarum omnium splendorem ac decus venerabili Bloso debet acceptum referre) inter celebres Hannoniæ Abbatias computatur.

Lætiis dotat.

*Celebre nunc
id monasterium.*

15 In hanc, Deo duce et auspice, ingressus Ludovicus annos natus xiv, et a R. D. Ægidio Gippo (qui tum Lætiensibus Abbas præerat) susceptus, veterem hominem exuens, ac novum induens, assumpto sacro Religionis habitu in tironem attonsus est Octobris die xxv, anno salutis xx, supra sesquimillesimum; et expleto Novitiatus anno, solemne Religionis votum emisit.

*Blosius ab
Ægid. Gippo
Abb. admittitur.*

16 Erat quidem tunc Monasterii Lætiensi disciplina non parum labefactata : sed nimirum Gippus, vir ætate gravis, moribus laudabilis, statim ut Ludovicum vidit, et in eo pariter insignem illum cum bona educatione indolem, atque emicantes quosdam ex vultu et verbis inhabitantis jam tum Spiritus sancti, et ferventioris zeli igniculos observavit, velut Angelum a Deo destinatum complexus est : animo quasi præsciens illum fore, qui aliquando labentem Monasterii disciplinam, quam ipse senio fractus restituere cum vellet non posset, post se clavum tenens, erigeret et restauraret. Qua spe fretus, surculum illum in paradiso Lætiensi plantatum, et S. P. N. Benedicti habitu a se donatum D. Joanni Meurissio, qui tunc probata virtute Monachus tironum Magister erat, peculiaris culturæ cura rigandum educandumque commendavit. Sub hoc Magistro ea vitæ religiosæ Ludovicus fundamenta jecit, quæ deinceps in tantam, quantam describemus, virtutum molem assurrexerunt.

*A Jo. Meurissio
institutur.*

a An. dcccvi xvii Septemb.

CAPUT IV.

Post Tirocinium, studia litterarum in Academia Lovaniensi.

Cum ab ipsis conversionis exordiis toto animi impetu Blosius, gratia Dei singulariter adjuvante, et servum suum ad opus, ad quod electus erat, sensim preparante, in omne religiosæ perfectionis studium incubuisset,

Virtutis studiosus.

incubisset, e tirocinio prodiit, perfectam religiosorum virtutum in se formam exprimens; unde juvenes in æmulationem, seniores in admirationem, æquales in venerationem, omnes in sui amorem rapiebat. Quid? quod D. Meurissium, tirocinii sui Magistrum et Directorem, deinceps semper præconem habuit et laudatorem, cum fateretur in perfectionis stadio sese procul a Blossio anteverti. De quo Meurissio non est hic silentio prætereundum, libenter ipsum sese suo tironi ac discipulo subdidisse; illoque Abbate constituto, (Economus ac deinde Prioris officio functum, in omnibus Abbati suo usque ad annum MDLV, quo mortuus est, obtemperasse; atque adeo per xxv totos annos discipulum sui tironis in schola spirituali, sicut de a B. Romano et S. P. N. Benedicto olim factum legimus, extitisse.

18 In hoc etiam per triennium tironem tantam perfectionem considerans Abbas Ægidius, magna omnia et sibi de eo promittebat, et ab aliis, præsertim provecioribus, narrari lætus audiebat. Interea nil de se sentiebat Blossius, nil de se statuebat, totum sese divinæ providentiæ gubernandum committebat, ad omnia promptus et alacer serviebat Lætiis Domino in lætitia et sanctitate, totum se divinis rebus impendens. Sed aberat magnum pietatis ornamentum et presidium virtutis, eruditio. Quamobrem Ægidius Abbas pro sua prudentia iudicavit satius fore, si virtutem Blossius litterarum scientia ad multorum deinde utilitatem perpoliret ornaretque. Eum igitur regulari disciplina probe initiatum, bonarum deinde litterarum ornamentis perficiendum, ex Lætiensi Monasterio ad Lovaniensem Academiam ablegavit. Mater bonarum artium, et divinæ atque humanæ sapientiæ Athenæum Lovaniensis Academia inter plurimos et præstantissimos Theologiæ sacræ Magistros numerabat Ruardum Tapperum, et Joannem Driedonem, et alios, quibus magno suo honore familiariter usus est Blossius. Habebat etiam illis temporibus Lovanium inter illustres Philologiæ ac humanæ literaturæ Professores Nicolaum Clenardum, Hebrææ, Græcæ et Latinæ linguæ peritissimum: quo in primis Magistro Blossius liberalibus artibus sese impendens, non mediocrem Hebræicæ, Græcæ, ac Latinæ linguæ scientiam assecutus est. Testantur hoc libelli varii, quibus titulos Græcos apposuit, ut videre est in Cimeliarchio, Endologiis, Doxologiis, Psychagogia, et aliis. Idem ostendunt in Monasterio et in templo sparsim appensæ inscriptiones Græca lingua, ex cognitione rara Græcarum litterarum de prompta. Est etiam perpetuum monumentum progressus in Græcis litteris sub Cleardo Magistro, insignis illa translatio Opusculi aurei S. Joannis Chrysostomi, quod inscribitur Comparatio Regis et Monachi: quam Lovanii studiis litterarum incumbens, anno ætatis vigesimo primo ex Græca Latinam reddidit. Extat illa inter Blossii Opera, dedicata generoso Adolescenti, quo tunc familiariter utebatur, Joanni de Lannoy Molembasio: quem deinde Carolus V Imperator (eui a Cubiculo fuit, sicut et postea Philippo ejus filio) in Ordinem Equitum Aurei velleris, ob eximiam vitæ integritatem generisque antiquam dignitatem, adscripsit anno MDXLV.

19 Ne vero inter Academicas exercitationes et doctrinæ studia, pietatis studium, ut solet, intepesceret, aut aliqua secularis societatis contagione inficeretur; quidquid a litterarum gymnasio temporis supererat, id totum animi culturæ consecrabat. Proinde quos sanctiore vita Deo conjunctos animadvertibat, cum illis arctam inibat familiaritatem, ab illorum ore pendebat, illis se tractandum regendumque committebat, illam semper curam ducens antiquissimam, ut ex Academia ad Abbatiam sanctior potius quam doctior reverteretur.

20 Quid vero in omni illo Academico elegantiorum litterarum cursu Blossii adolescentis quæsierit labor

et industria, et quid religiosus viris in Academia studiisque doctrinæ maxime spectandum sit, monita illa tanto post in Statutis data, de spiritu inter litterarias exercitationes conservando, satis superque commonstrant; in quibus illud præclarum extat, quo cavendum præcipit, ne scientia inflet, verbis istis memoria dignis: Sic permittimus Fratres pro tempore vel ætate dare operam politioribus litteris, ut tamen per illarum studium labem superbæ et vanæ gloriæ in se non trajiciant, sed omnia ad honorem Dei pure referant. Alioquin præstat Monachos idiotas esse quam elegantes: utilis satis est simplicitas, per quam melius conservatur humilitas. Eodem spectat quod alibi præcipit: Si quis visus fuerit omnino ad vanitatem dare operam politioribus litteris, ac propter earum studium curam pietatis deserere, impediatur arceaturque a vana et damnabili occupatione. Sicut et illud, quo Magistrum litterarum (si forte pro junioribus aut rudioribus earum scientia inveniendis morum Magistro addatur) his instruit verbis: Hujusmodi libros eis prælegat, ex quibus cum litterarum peritia vel pietatem discere, vel certe non discere vanitatem aut iniquitatem possint. Reddens deinde Statuti causam: Nisi, inquit, juvenis, quæ exercetur in litterarum studiis, freno timoris divini contineatur facile amore eloquentiæ correpta, illectaque dulcedine, curam pietatis deseret; et effecta veluti Ethnica, ac sine Deo, abibit in vitiorum præcipitium.

21 Quam autem perfecte, quod aliis præscripsit, et tam sedulo commendatum voluit, assecutus sit ipse Blossius, pia doctaque ejus Opuscula satis superque loquuntur. Et quidem, ex illo Christianæ submissionis spiritu profecta videtur illa styli moderatio, quam in Operibus ejus advertimus, in quibus etsi puram tersamque Latinitatem minime refugiat, ab elegantibus tamen et mollibus illis verborum quasi lenociniis abhorret. Nihil in ejus lucubrationibus aut tumidum aut insolens, nihil quod sæculi vanitatem redoleat; quæ paucorum Scriptorum est gloria: ut in Canonis sui spiritualis Præfatione de se præclare non minus quam modeste dixerit, se aliquid dicere facundum nec posse si vellet, nec velle si posset.

a De S. Romano agemus XXI Maii.

CAPUT V.

In Abbatis sui Ægidii Gippi Coadjutorem assumitur.

Multum omnino debet Monasterium Lætiense Ægidio Gippo Abbati suo, vel eo nomine, quod Blossium in Coadjutorem, futurumque successorem suum, assumpsit. Impares enim humeros sentiens tantæ moli sustinendæ jam pæne decrepitis, veritusque ne minus idoneus sibi deinde substitueretur, tempore de creando successore cogitavit. Ideoque divino, ut res docuit, instinctu, re cum Deo primum, deinde cum senioribus et melioribus Monachis collata, salutis anno MDXXVII Blossium in socium auxiliatoremque sollicitudinis æque ac dignitatis adoptavit. Qua in adoptione nemo dubitabit Dei spiritum intervenisse, qui considerare volet Blossium ætate infimum, vocatione fere postremum, necdum Sacerdotii dignitate initiatum, nullis cœnobii muniis perfunctum, rei ignarum et invitum, ac studiorum causa absentem, non ex Abbatis dumtaxat voto, sed Monachorum etiam suffragio ac voluntate, electum fuisse sui Abbatis Coadjutorem. Quantum vero jam tum a Prælaturo omni Christianæ submissionis amantissimus Blossius abhorreret, et quam justis momentis formidabilem illam animarum curam ponderaret, litteræ ipsæ, quas ad tirocinii sui Magistrum D. Meurissium Lovanio dedit, abunde testantur. Hic enim, discipulum olim suum, nuntio hoc mœroris pleno dejectum, etiam atque etiam suadendo hortandoque, ne præpostero humili-

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

Humilitas in
studiis retinenda.

Blossii stylus,
tersus, at modestus.

Blossius fit
Coadjutor Abbatis.

A Prælaturo
abhorret.

Militur
Lovanium ad
studia.

Græcæ et Hebræicæ
linguæ
studet.

Virtuti præcipue
studet.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

tatis amore hanc sarcinam, Dei voluntate, tanto Lætiensis cœnobii bono, cervici imponendam abjiceret aut detrectaret, in spem bonam erexerat. Sic vero in litteris suis Blossius loquitur, ut videas adolescentis animum senili prudentia, matura virtute, spiritu divino plenissimum.

Ejus ad Meurissium litterarum.

23 Ludovicus humilis servus Christi carissimo Confratri D. Joanni Meurisse omne gaudium in cœlo accipiendum. Bene fecisti, dilecte Dei, qui me filium tuum spiritualem, quem anxium esse cognoveras, quantum per litteras fieri potuit, es consolatus. Ego, quod possum, tibi gratias ago: Deus autem gratiam reddere dignetur, nam hoc non possum. Carrissime Frater, ego D. Abbati contradicere nec volo, nec possum, cui manum in professione dedi, in quem voluntatem meam omnem transtuli. Inutile Christi jumentum sum: quidquid oneris mihi imponetur, non remurmuro: perferam, si possum, si non possum, succumbam sub onere. Melius erit cum obedientia sub pondere opprimi, quam sine obedientia Deum inimicum habere. Sed utinam ministerium istud, ad quod destinor, nihil haberet in se molestia, præter onera, labores, angustias ac miseras! non solum non refugerem, sed etiam vehementer desiderarem ipsum, cum per hæc cœlum inveniri sciam. Ecce autem præter hæc periculis etiam est refertum; periculis, inquam, non corporis, sed animæ. Quid quæso profuit fugisse sæculum, dum ad sæculum iterum redire compellor? Jure jam cum David clamare debeo: Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt. Augent interim dolorem pariter et metum, mores Monasterii, quos a Regula P. N. Benedicti, et breviter ab omni religione multum alienos esse et audio, et ipse reipsa didici, cum isthic viverem. Quis autem sum ego, ut illos corrigere possim? Sæpe quidem lacrymor, sæpe oro ante conspectum Domini, ut ipse suam Congregationem ad meliorem vitam et penitentiam convertere dignetur. Sed mea peccata impediunt, quo minus exaudiri merear. Tuum igitur est, carissime Confrater, hac in parte diligentem te exhibere circa orationis studium, ne forte Deus multitudine (quod absit) peccatorum offensus, a Congregatione ista faciem suam penitus avertat. Sed hæc hactenus. Habes, delectissime Frater, quid timeam, habes et quare timeam. Non ministerium recuso, sed propter ministerii periculum angor. Spero tamen quia Dominus meus Jesus Christus, qui cor contritum et humiliatum non despicit, mihi in omnibus aderit, et maxime si tu pro nobis assidue depreceris. Ipsi honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen. Vale, et ora pro me Dominum. Lovanii, pridie Kalendas Augusti, anno MDCXXVII. Tuus humilis Confrater F. Ludovicus Blossius.

Psal. 24. 17. Monasterium Lætiense minus tum disciplina florebat.

CAPUT VI.

Revocatur ex Academia. In Lætiensium Abbatem eligitur.

Quod pie prudenterque Blossius detrectavit, noluit pertinaciter excutere. Os enim Domini consulenti visum fuit, ad Dei gloriam, Lætiensium utilitatem, multarum animarum salutem fore, si collum jugo Domini submitteret, et oblatos non quæsitos honores, eosque magnis difficultatibus implexos, propter amorem Dei et obedientiæ observantiam, admitteret. Lætiensis igitur Coadjutor omnium consensu electus, anno sequenti, qui erat ejus sæculi vigesimus octavus, legitime approbatus est, ætatis suæ anno XXII professionis Monasticæ septimo. Lovaniensem nihilominus commorationem, eo titulo auctus, per biennium tenuit; donec anno trigesimo postridie Calendarum Martiarum, Aegidius Gippus Abbas Lætiensium XXXIII, jam septuagenarius, cum annis supra triginta præfuisset, in Domino mortuus est, Lætiis in Choro se-

Aegidius Gippus Abbas Lætiensis mortuus.

pultus. Ubi quidem imago Gippi, pie ante B. Virginem in genua procumbentis, ad ingressum Chori a Blossio collocata, memoriam illius in benedictione renovat; sed nil adeo, quam quod talem Lætiensibus designavit successorem. Cujus rei gratia posteritas omnis, quæ Blossii Abbatis tum libris, tum monitis, tum exemplis ad æternam salutem proficiet, cum dulcissima recordatione æternum debet Gippo gratitudinis et venerationis monumentum.

25 Ex umbra igitur in pulverem, Lovanio Lætiensium revocatur Blossius: postque justa funebria Gippo impensa, in ejus locum subrogatus, XII Julii ejusdem anni MDCXXX, Prælaturæ possessionem, ex more et ritu, accepit. Tres deinde idem ille annus continuos dies habuit et Blossianis honoribus illustres, et gratiarum divinarum copia uberes, quos suavi recordatione Lætienses prosequuntur. Dies est Novembris mensis undecimus, quo Sacerdotio inauguratus est; duodecimus, quo sacræ hostiæ primitias Deo immolavit; decimus tertius, quo in magna Procerum utriusque ordinis corona rite consecratus pedum Abbatis pastorale accepit, et in album Lætiensium Abbatum numero XXXIV, (non quidem a prima cœnobii fundatione, sed ab illius post Nortmannorum cladem reedificatione ac Monachorum reductione) adscriptus est.

Blossius Lætiensium redi.

Fit Sacerdos, dein Abbas.

CAPUT VII.

Ut se primis Prælaturæ annis gesserit.

Blossius, onere regendi monasterii suscepto, satis gnarus non ad otium et delicias, sed ad curas laboresque vocatum se; primum statuit sibi non parcere, nihilque omittere, quod ad tantum munus rite diligenterque obeundum, aut eorum qui sibi commissi essent salutem promovendam, pertineret. Verum in re ancipiti non satis ei erat expeditum decernere, quo potissimum curas mentemque converteret: perpendebat enim ex virorum sapientum consilio, interdum temporari servandum esse, et permagni interesse, quid quis primum aggrediatur: ne si quid agat ordine præpostero, in ipso statim meditati operis limine impingat, et propositum scopum minime assequatur. Fluctuanti igitur et creberrimis precibus insistenti, divinum Numen adfuit; et cui desiderium instaurandæ regularis disciplinæ injecerat, rationes quoque ad id opportunas suggestit. Primum itaque in hoc sibi maxime incumbendum censuit, ut graviore monasterii abusus, qui partim temporum calamitate, partim Superiorum conniventia, partim humane fragilitate naturæ, in mores Religiosorum irrepserant, opportune tolleretur, et deformatam disciplinæ monasticæ faciem sensim pristino nitore restitueret. Arduum sane ac molestiæ plenum opus moliebatur, cui perficiendo parum ab ætate, recentissime suscepta dignitate, nec ita longo religiosæ conversationis spatio, accederet roboris atque auxilii: cum præsertim multorum mores, longa jam annorum quasi præscriptione corroborati, obsisterent. Quæ omnia, ceteraque ejusmodi, etsi præsentiret animo, nihilominus perstitit in proposito, confisus, Deum, qui hanc ei piam mentem dederat, auxilia efficacia ministraturum; provisorumque, ne junior ætas (quæ plerumque minorem habere consuevit auctoritatem) contemneretur, aut quidquam ad rem præclare cogitam impedimenti afferret: eaque de causâ vitam, quam hactenus inculpata et innocentem traduxerat, novis ac fervidioribus virtutum actionibus studuit exornare; ut fieret forma gregis, et præclarum religiosæ conversationis suis omnibus seipsam præberet exemplum: recte judicans, Abbatis apud subditos auctoritatem, non tam ab ætate, et annorum numero, quam ab exacta instituti observatione pendere.

Abusus inolitos tollere conatur.

Obsistunt quidam.

27 His etsi usus bonis artibus sollicitus ac providus Pastor, non potuit tamen ipsis statim principiis suos ad ea quæ vellet inducere. Cum enim natura ipsa proclivis sit in sua commoda, non facile flectuntur in meliorem partem assuetæ licentiæ ingenia. Unde non defuerunt qui ferent iniquius, concessa sibi a tot annis liberioris vitæ solatia jam subtrahi: ab his enim quibus quis assueverit, vix potest sine magno sensu doloris avelli. Quare Blossium rogare singuli, ut se consuetis hactenus moribus deinceps quoque vivere sineret. Non parum hoc pii Patris mentem cruciabat; nec ideo tamen salubris consilii cogitationem abiecit, sub mole gemere potius, quam cedere paratus; et difficiliore exordiorum morulas, feliciore in posterum successus argumenta interpretans. Tolerat ergo fortiter quicquid contra objeitur, molestias omnes exsorbet, multa dissimulat, tempusque suis consiliis in effectum deducendis opportunum præstolatur; peritii naucleri imitatus industrias, qui si ventos minus secundos nactus fuerit, non ideo ad iners otium et turpem quietem deflectit, neque etiam eo dirigit navigii cursum, quo vis illorum major impellit, sed ut tempestate obsecundet, vela obliquat, et qua licet, auras captat; fluctus etiam quos non potest frangere, eludit, ut, quo tendit, tandem aliquando perveniat. Sic sane Blossius non nihil in suscepto reformationis negotio cunctandam ratus, dum se quorundam contumacia frangeret; interim ingenii vela in obliquum tendit, et (quod in ejusmodi dubiis facere consueverat) divinæ bonitati supplex accidit, sinum mentis Deo pandit, supplicatque, ut quos suis tam justis monitis habeat minus obsequentes, emollire velit, inspirato melioris vitæ desiderio. Quod ut facilius obtineat, secretas et soli Deo notas ab oculis lacrymas elicit, voti sui testes. Ab his solatium quaerit et auxilium. Has cum S. Bernardo arma sua quibus repugnantes suorum animos expugnet, nuncupat. Hæ sunt illæ lacrymæ, quibus ab ipso conflatum est a Speculum Monachorum: quod prudenti sane consilio jam tum meditabatur, et anno postquam in Abbatem inauguratus est octavo in lucem edidit, et germanis S. P. N. Benedicti filii, Lætiensibus maxime, spectandum proposuit, suo dissimulato nomine, et Daeryani, quod Latine Lacrymatorem sonat, ad illa tempora peropportune assumpto.

^a Hunc librum, sub Daeryani Abbatis fictitio nomine editum, genuinum Blossii factum esse probant Lætienses solidis argumentis in Prolegom. editionis novæ ejus operum art. 6, ut et Epistolam xii Documentorum.

CAPUT VIII.

Primordia disciplinæ restaurandæ impediuntur. Blossius, per belli Gallici tumultus, cum suis Athum fugere cogitur.

Aliqui consentiunt in reformationem.

Dum hunc in modum lacrymis et orationibus intentus, restaurandæ regulari disciplinæ invigilat Blossius, non alio fere quam bonæ voluntatis et pii conatus fructu, dici vix potest, quam graves animi molestias et internos conflictus, his primis a suscepto regimine annis, subditorum imperfectionibus tolerandis pertulerit: neque tamen arreptam sepe propositi constantiam deposuit umquam, aut in eo persequendo factus segnior; quin potius ex objectis sibi difficultatibus, auctis generosæ mentis et divinæ caritatis igniculis, tota animi contentione in hoc unum operam industriasque convertit, ut media exquireret, quibus ad religiosioris disciplinæ puritatem amplectendam, reluctantem suorum voluntatem magis magisque impelleret. Accendebat illum impositi officii consideratio, et optimi Pastoris Christi voluntas, commendantis oves suas, ne deviantes a recto Religionis tramite negligeret. Vicit tandem patientia; et Dei benignitas, afflicti famuli sui sanctos conatus

piasque lacrymas respiciens, quorundam discipulorum animos ad subeundum sanctioris vitæ institutum inflexit. Incredibili sane voluptate Patris optimi mentem hæc divinæ bonitatis miseratio perfudit.

29 In spem igitur successus melioris erectus, cum suis jam ipse votis quasi præsentibus blandiens meliora sibi sponderet; ecce tumultus bellici sub annum Domini millesimum quingentesimum trigesimum septimum inter Carolum V, Cæsarem et Franciscum I, Francorum Regem exorti, incendiî miserabilis fumos atque favillas in Belgii fines populabundis excursionibus intulerunt, et speratos jam reformationis progressus penitus abruperunt. Hæc ex antiquo sæpe deplorata Lætiensium calamitas est, a ut ad illos, in belli Gallici tumultibus, primus semper rumor timorque perveniat. Igitur turbulentis belli temporibus jam jam imminentibus, tantus Lætienses, et inter eos Abbatem Blossium, qui suis magis quam sibi timebat, metus invasit, ut plerique monasterio (aliquot ad ejus custodiam remanentibus) cedere, et quo cuique tutissimum visum esset, alii alio fugere et dilabi cogerentur. Blossii decessor Gippus domum unam Montibus Hannoniæ, alteram Athi, ad quas Lætienses bellorum periculis cœnobio pulsî perfergerent, a fundamentis olim exstruxerat. Ad hanc Athensem domum Blossius, ut suorumque saluti ac monasterii incolunitati per absentiam consultum iret, una cum tribus aliis Lætiensibus monachis (quos melioris vitæ ardor accenderat) non quasi ad exilium, sed velut ad bonæ spei promontorium confugit. Sed quis in hac temporum calamitate non continuo irritos omnes pii Patris conatus censuisset? Ast hoc nimirum divina providentia gersatur, ut et Blossii merita majus incrementum acciperent, et opportunitas ineundæ reformationis, ab omnibus Lætiensibus unanimiter amplectendæ, melior (ut sequentia declarabunt) pararetur. Deo enim solemne est, tunc maxime suorum favere sanctis conatibus, quando res omnino deploratæ videntur.

^a Quippe a finibus Francorum via pauculis leucis distantes.

CAPUT IX.

In domo Athensi rigidiorē disciplinam suis præscribere meditatur.

Fortuita Blossii ad Athensem domum fuga destinatum divinæ gratiæ asylum aperuit. Hic enim opportunitatem iterum captare constituit ejus, quam jam animo designarat, strictioris disciplinæ in monasterii mores introducendæ, ut, quod a plena Lætiensium Congregatione extorquere non potuerat, ut per reformationem collum suavi jugo Domini perfectius subderent, hoc cum tribus illis, quos secum abduxerat, et in suam traxerat sententiam unius moris in domo socios, velut novæ observationis prælosores, inchoaret. Sanctis hisce cogitationibus Numen divinum favere videbatur, cum semina, quæ Dux et Magister spiritualis sapientiæ Blossius jaciebat in trigeminis uno animo discipulis, radices agere, et novæ vitæ formam præ veteri adolescere animadverteret; redeuntibus etiam aliis quibusdam Fratribus, quos huc illuc fuga distraxerat, in ejusdem vitæ contubernium.

31 His felicibus principiis lætior factus Blossius, tranquillæ in Domino vitæ, et nullis deinceps belli tempestatibus perturbandæ gratia satius fore duxit, si relicta Lætiensi tam periculosa et inquieta per bella Gallica habitatione, et in Prioratum (qui paucorum sedes esset) conversa, monachos Lætiis Athum transferret, et ibi securum de novo monasterium exædificaret. Non intempestivum ipsi videbatur, ut delecto habito, quos suis nutibus minus obsequentes cerneret, illos in Prioratu novo Lætiensi, aliisque locis vivere suis moribus sineret: quos vero melioris vitæ amantes,

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

Bellum inter
Francos et
belgas anno
1337.

Lætiense re-
fugium Athi
et Montibus.

Athum secedit
Blossius.

Reformatio-
nem inchoat
cum paucis.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

*Hic cum suis,
relictis Lætiis;
ad nudæ re-
gulæ præscri-
ptum vivere
cogitat.*

tes, et ad normam exactioris disciplinæ flexibiles experiretur, eos intra Athenensis monasterii nova septa sub sua cura et tutela reclusos, novis etiam caelestis vitæ præceptis informaret. Sic nimirum quos semel sacro suo igne Spiritus sanctus afflaverit, numquam ipsi sibi faciunt satis, donec ad ea pervenerint quæ in eo vitæ genere, quod sibi proposuerint, putantur esse summa. Hoc spiritu animatus Blossius, et ardentissimo pectoris sui æstu aliorum vires metiens, apud animum suum statuit exactam S. Benedicti Regulam in toto rigore suo sibi suisque in hac domo Atheni ad amussim servandam indicare, abjectis atque repudiatis omnibus omnino dispensationibus atque relaxationibus, quas in illum usque diem adversus ejus observantiam, vel subditorum consuetudo, vel blanda Superiorum indulgentia, invexerat. Et sicut cum tribus illis optimæ voluntatis Religiosis in Atheni domo, periculi faciendi gratia, arctissimam Regulæ observantiam auspiciatus fuerat, ita cum reliquis ad novum monasterium accessuris deinceps vivere decrevit. Quippe nihil ei ita arduum videbatur, quod non se perficere posse, Deo auctore, speraret. Hæc prima et certissima fuerunt venerabilis Abbatis Blossii consilia, vivere nimirum ad nudæ Regulæ præscriptum: quod iis, quos eadem, quæ ipsum, ardoris flamma accenderet, non difficile fore arbitrabatur. Quæ sine dubio etiam suis omnibus posteris observanda præscripsisset, nisi contrarium ab ipso Cesare Carolo V consilium, et alia, ut sequentia capita declarabunt, obstacula intervenissent.

CAPUT X.

Obsistit rigidiore disciplinæ monachorum quorundam tergiversatio, et æmulum invidia.

Constat tam veterum quam recentiorum historiarum monumentis, neminem fuisse umquam res præclaras ad Dei gloriam et animarum salutem aggressum, quin repente vel humanæ mentis socordia, vel perversa æmulum invidia oblatrarit. Testis est S. P. N. Benedictus, quem in Occidentis oras cogitantem nova Religiosæ vitæ Statuta invehere, in ipsis principiis non sæculares modo, verum etiam in Ecclesiastica dignitate constituti tum Sacerdotes tum monachi, invidiose dictis factisque, etiam veneno propinato, persecuti sunt. Quare mirum videre non debet, si magnus S. Benedicti discipulus et imitator Blossius, eandem cum illo repugnantiam et invidiam aleam, sub ipsa statim strictæ observantiæ Benedictinæ in mores introducendæ exordia, subierit. Visus enim quibusdam suorum nimis is vitæ rigor, et quam capesseret austeritas, humanis viribus, maxime posterioribus hisce sæculis, parum accommodata; iis præsertim, qui laxioribus jam moribus assuevissent. Taceo aliorum quorundam, qui post tumultus bellicos Lætiæ se receperant, voces ex dolore natas: hi libertatem honestam in turpem servitutem verti, illi solatia corporis a monasterio aleggari, quidam inveteratam per tempus immemorabile laxamentorum consuetudinem, per exactam Regulæ observantiam jam abrogari, alii alia dictabant, quæ facilius cogitantur quam scribuntur.

33 Invidit etiam sanctis hisce primordiis cacodæmon, qui ut olim adversus S. P. N. Benedicti fausta principia malignum quendam Sacerdotem Florentium excitaverat; ita etiam contra Blossii pietatem, audaculum nescio quem Religiosæ cujusdam familiæ alumnus (Ordinis nomen de industria reticendum judico) suscitavit, qui in publicis ad populum concionibus adversus sanctam hanc vitæ rationem rabiem suam bilemque effudit, Blossium ipsum Blossique filios clara voce novitatis aucupes, hypocritas, ambitiosos, rigidæ austeritatis ostentatores, aliaque velut e plastro triviali convicia, e suggestu sacro projecit. Siluit quidem

*Quidam alius
publice eum
carpit.*

ad hæc dicta, patienterque tulit hominis proferriam verus S. Benedicti æmulator Blossius: sed non tulerunt levissimam concionatoris, vel conviciatoris potius, dementia gravissimi et prudentissimi auditores quidam, qui ad Superiorem Ordinem detulerunt, ut famosam concionem revocare, palinodiam cantare, et penam ob atrocissimæ injuriæ noxam pendere eum juberent. Ita factum: et punitus quidem ille fuit, sed non emendatus, neque ab invidia discessit; quin ipsa pena factus improbius, vindictam addere decrevit. Blossium enim et socios, quos palam lædere non poterat, aut non audebat, persequi clanculum decrevit; et injurias, quas nullas acceperat, ulciscendi furore inflammatus, nocte intempesta tubos et canales Blossianæ domus perfringendos curavit: ut quos deinceps prohibebatur lingue petulantia lacerare, eos quoad posset rerum temporalium damnis afficeret. Et hæc quidem pii Patris Blossii, qui similia machinamenta maligni demonis arte et instigatione fieri non ignorabat, animum a suscepto semel proposito, tantum abest ut deterruerint, ut potius ad speranda meliora excitarent.

*Alia ejus do-
mum damna
infert.*

CAPUT XI.

Atho Lætiæ Imperatoris Caroli V, jussu revertitur, et de mitiori vitæ ratione suis præscribenda cogitat.

Exultabat in spiritu Blossius, variis licet contradictionum procellis agitatus, quod aliquos saltem e suis haberet suæ voluntatis et consilii in hac vivendi rigida ratione, ex integro Regulæ Benedictinæ præscripto, sectatores; et sperabat eorum numerum cum boni Dei auxilio paulatim auctum iri. Verum dum hæc in domo Atheni aguntur, et positus fundamentis ejus disciplinæ, quam ibidem pius Abbas instituere cogitabat, jam in opus aliquonque progressus esset; Monachi qui in Lætiensi monasterio remanserant, vel eo etiam tranquilliore tum Republica, et defervescente bellorum æstu, se suaque retulerant, veriti ne si diutius Athi Blossius subsisteret, sua fortassis vecordia domus Lætiensis in posterum fieret desertior, felicibus Abbatis sui auspiciis aperta fronte obstiterunt. Positi namque inter duo extrema, hinc apud se Lætiæ disciplinæ solute laxam licentiam videbant, atque ex eo monasterii antiqui ruinam exitumque timebant; inde vero si Athi apud Abbatem suum tantum pondus strictioris vitæ, quantum ex illis principiis conjicere poterant, in humeros attollerent; ob nimiam austeritatem, perseverandi desperationem præsiebant. Eam ob rem, medium consilium viamque quaesiverunt, et invenerunt. Per supplicem libellum a Carolo Cesare impetraverunt, ut ad Lætiensem habitationem ex Atheni perfugio Blossius cum suis postliminio redire juberetur: promissione interim facta, si de inchoatæ Athi disciplinæ rigore nonnihil remittere, et ad moderatam aliquam vivendi normam reducere velit, se in ejus fore potestate; paratosque, ad legum suarum præscriptum in posteros usque durabile, vitam moresque componere.

*Rogatu suo-
rum jubetur
a Cesare re-
dire Lætiæ.*

33 Ad inexpectatum hoc Caesaris mandatum obstupescere Blossius, et nonnihil primum commoveri, dolereque, si tam fausta melioris vitæ primordia tam cito in fumos et ventos abirent: paulisper deinde hæere, nec satis secum ipse statuere, præstarene angustum, quem jam coperat, callem insistere; an vero, quo plures sibi ad eandem vitæ societatem adjungeret, a severiore instituto aliquantulum deflectere; neque enim rationum argumenta et momenta deerant, quæ in utramvis partem inclinarent. Re igitur et secum et cum Deo communicata, satius et e Dei honore magis fore tandem credidit, si et suorum qui Lætiis remanserant voto, et Imperatoris mandato

(quod

(quod excutere difficulter poterat) morem gerens Atho Lætias cum suis reverteretur, facturus deinde quod optimum ad Dei gloriam et ad Fratrum suorum salutem judicaret. Nihil autem alicujus momenti inchoare solebat, nihil movere, nisi advocata e caelo Dei Sapientia. Et quamvis id taceremus, pietissimæ tamen illæ et ferventissimæ orationes in hunc finem ab eo compositæ, quæ in libris Blossianis passim extant, abunde hoc testantur. Certo præterea sibi persuadebat verus humilitatis amator, humanam sapientiam pendere a divina, et os Domini per os hominum loqui, et oracula pandere. Quocirca ne sua solius consilia secutus in hac vitæ mitioris introducendæ cogitatione id quod minus pium esset, eligeret, aut amisa divinæ providentiæ Cynosuram in brevibus et syrtibus abriperetur imprudens; divinæ atque humanae prudentiæ, quasi duabus anchoris sese firmandum censuit, oratione, dico, et aliorum consilio; suosque Lætenses certos reddidit, quandoquidem eos, Deo auctore, laxiorem jam antiquæ licentiæ tramitem deserere paratos reperiret, se quoque procul dubio aliquid de inchoato illo severioris vitæ genere remissurum, si viri graves, qui doctrinæ virtutisque præstantia conspicui essent, et arcanorum Spiritus sancti mysteriorum periti, postquam ad eos de tota re esset relatum, ita faciendum in Domino judicarent. Hæc benigna pii Patris promissio Lætenses, austerioris illius vitæ rigore prius deterritos, vehementer recreavit.

CAPUT XII.

Sapientium virorum consilio, et aliarum Congregationum exemplo, moderatam vivendi rationem assumit.

Lætias ergo revertitur Blossius: ac fusis primum ferventissimis ad Deum precibus, cum deinde super tanti ponderis negotio non paucos et doctrina et pietate insignes viros in consilium adhibuisset, atque ab eorum tandem suffragio retulisset, nullum violentum perpetuum esse, moderata plus in posterum firmitatis promittere, generosis animis non semper corporis vires respondere, adeoque videri majorem suorum (quorum commodis et saluti maxime studere deberet) quam sui fervoris rationem habendam esse, aliaque ad moderationem persuadendam idonea: hæc ita accepit vir in Dei placitum resignatus, atque si ab ipsomet Deo pronuntiata essent: et in eam tandem sententiam se deduci passus est, ut suum illud strictioris vitæ desiderium secundum exactum Regulæ Benedictinæ præscriptum, quo alioqui maxime tenebatur, carissimorum filiorum suorum in mediocritate propendentium votis postponendum putaret. Neque enim timendum esse aliquid erroris periculum in disciplinæ mitioris proposito capessendo, quod sapientibus et piis viris approbantibus, imo et ipso Deo auctore susceptum videretur.

37 Quo factum, ut præcipuum Regulæ S. P. N. Benedicti in corporis afflictatione rigorem aliis relinquens qui majori austeritati se pares crederent, moderatum ipse vivendi modum suis Lætensibus præscriberet. Et vero non desunt testimonia, quibus probemus non minorem hac in re apud homines laudem, quam meritum apud Deum, consecutum esse Blossium. Sunt enim qui meminerunt, eum a Reverendissimis Episcopis aliisque prudentibus viris collaudatum fuisse, quod alienæ prudentiæ magis quam suæ innitendo, impetum spiritus sui, ad districtum disciplinæ rigorem impellentis, alieno consilio revocari, et ad durabiliorem temperatæ vitæ rationem reduci passus sit; remque eo consilio præstitisse cum Deo ipsi magis honorificam, tum sibi suisque magis salutarem, quod plus rationi quam fervori indulsisset. Porro non est necesse commemorare quam plurima

exempla, tum eorum, qui cum summum rigorem professi essent, moderationem aliquam adhibendam, communi Ordinis judicio, ipsa etiam approbante Sede Apostolica, censuerunt; tum eorum, qui ab ipso sui exordio moderatius vitæ institutum sibi, cum magna orbis Christiani approbatione, delegerunt. Sentiebant nimirum præstare, ut aliquid potius imbecillitati humanæ concederetur, quam exiguo post tempore non sine suo dolore cernere plurimos, qui difficultate victi labori succumberent: omnes enim rigida illa vitæ instituta suspicere et admirari, non multos suscipere; plures æmulari, paucos imitari posse. Satiùs ergo esse eam vivendi normam proponere, cui nemo se subducere possit: cum alioqui rigida et austera vivendi instituta, quando relaxari incipiunt, in dissolutionem non raro convertantur. Hanc Blossio mentem fuisse in suis Statutis condendis, nemo prudens dubitare poterit.

38 Ceterum Statuta hæc Blossiana, ac præclaram quæ ab iis existit in Lætensi cœnobio disciplinam, tum alii dignitate et prudentia conspicui, tum præsertim Maximilianus a Bergis Illustrissimus Cameracensis Archiepiscopus commendavit, Epistola hac triennio fere ab obitu Blossii scripta, post peractam ejusdem cœnobii visitationem:

Maximilianus a Bergis, Dei et Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus et Dux Cameracensis, Comes Cameracensis, Sacri Romani Imperii Princeps, etc. Reverendo in Christo Patri Domino Abbati, Priori, et reliquis Religiosis Lætensis Monasterii, nobis immediate subjecti, Ordinis S. Benedicti, Salutem in Domino. Quamquam compertum habeamus, disciplinam omnem monasticam jam dudum apud vos in eum constitutam ordinem esse, labore, studio, et vigilantia felicis recordationis D. Ludovici Blossii, ultimo defuncti Abbatis vestri cum primis religiosissimi atque devotissimi, ut non immerito vestræ Congregationis bonus odor late penetret, ac longe diffundatur, cum propter prædicti Domini insignem pietatem, tum vero etiam propter laudabilem ejus imitationem, quam retinetis; ut isthinc etiam reformandæ Religionis rationes sumpserint viri quam plurimi, iique judicio non vulgari; nolumus tamen, etiamsi nihil apud vos corrigendum arbitraremur, visitationem facientes nostræ diœcesis, vos prætergredi; sed præsentem nacti opportunitatem, inter Abbatales Ecclesias hanc primum aggressi sumus, completa visitatione nostræ civitatis Cameracensis, ut ex illa in alias aliquid reportemus melioris ordinis, institutionis, observationisque Monasticæ, ut benemeritis laudibus prosequamur virtutem vestram: utque si non alia, saltem ea vobis tradamus observanda decreta, Pauli Apostoli exemplo, quæ instituta atque ordinata sunt a Patribus. Deinde post pauca de Concilio Tridentini Decretis, quæ huc non pertinent, prosequitur: Mememus et obsecramus in Domino nostro Jesu Christo, ut qua fieri potest diligentia advigiletur ab omnibus, sed maxime a Superioribus, a quibus horum exigetur ratio, ne disciplina regularis ab illo suo laudabili gradu, ulla ratione in vobis declinet aut deficiat; quæ ut hactenus servata honoris fuit et laudi, et cetera, quibus Lætenses ad Statutorum Blossianorum diligentem observantiam exstimulat.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

Statuta Blossiana laudata ab Archiep. Cameracensi.

De reformatione mitiori Deum, et viros prudentes consulti.

Virorum Sapientium consilio, Regula rigorem temperat.

Moderatus rigor durabilior.

CAPUT

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

CAPUT XIII.

Præparandis suorum ad reformationem animis, a se conscriptum Speculum Monachorum sub Dacryani nomine legendum proponit.

In eam igitur sententiam, piorum et eruditorum virorum consilio adductus Blossius, ut temperatum vivendi modum, relicto regidiori, assumeret; eam tandem, quam per novem circiter primos Prælaturæ suæ annos regularis disciplinæ restaurationem varie multumque apud se meditata fuerat, totque lacrymis ac votis expetierat, aggressus est. Principio vero illam vivendi rationem, quam animo jam conceperat, in aliquam formam et ordinem per Statuta scripto redigi oportere existimavit: tum ut res durabilior esset, tum ut majori cum prudentiæ pondere ac iudicii maturitate conficeretur. In quod non minus præclarum quam laboriosum opus dum diligenter incumbit, prius tamen quam illa ipsa Statuta perficeret, aut suis Monachis observanda traderet; salubri prorsus et sapienti consilio, Speculum Monachorum Dacryani, jam a se, Lætiensibus minime consciis; conscriptum, et eo ipso tempore opportune typis excusum, in loco, ut vocant, Capitulari quotidie prælegendum curavit. Quod quam provide ab eo excogitatum fuerit, rei exitus comprobavit. In hoc enim suo Dacryano, neglectam tunc et pæne collapsam in suo monasterio et alibi præcæ asceseos disciplinam, multis deplorat pius Lacrymator. Illum certe quisquis diligenter evoluerit, clare velut in speculo Blossianæ mentis intuebitur; quam ardentibus vir ille desiderii aestuaret regularis observantiæ, qua parte collapsa videri poterat, in pristinum vigorem restauranda.

Speculum monachorum scribit, et legi curat.

Cur ei Dacryani nomen præfixerit.

40 Quia vero in isto Speculo, velut in reformationis præludio, præviam quodammodo languentibus Fratrum suorum animis medicinam exhibebat; scite atque prudenter, ut facilius in eorum animos velut ignotus sese insinueret, sub alieno sed specioso Dacryani venerandæ quasi antiquitatis nomine, salutis monita propinavit. Hoc enim Religiosis viris non parum a prisca disciplina digressis propositum Opusculum, velut Speculum mentibus deturpatis fuit, ex quo suos ipsæ nævos conspicerent, et conspectos mundarent, et ægris velut antidotum, per quod restorationis desiderio magis ac magis inardescerent, atque ad eam amplectendam efficacius disponerentur. Hæc autem si suo nomine Lætiensibus legenda in regulari Capitulo præscripsisset, aut omnino ab illis neglecta fuissent, aut certe non ita profunde affectibus eorum insinuata adhæsisset. Ceterum si quis aureum illum libellum attente perlegerit, fateri cogetur, cælestibus omnino clarismatibus affluere debuisse pectus illud, ex quo tanta devotionis dulcedo proflebat. Si quidem quæ ibi de cuiusdam Fratris anonymi profectu humiliter, sed valde asseveranter, mysticus iste Dacryanus narrat, de ipsomet Blossio accipienda esse, constans est Lætiensium assertio.

CAPUT XIV.

Confirmatum a Paulo III, temperatum vivendi modum quibus considerationibus inducerit.

Statuta sua condit, et promulgat.

Satis superque jam Lætienses mentis suæ nævos in illo Dacryani Speculo conspexerant, et ad eos mandandos apprime ferebantur, cum Blossius in omnem suorum posteritatem conservanda Statuta perpolivit, et diu cogitata atque in animo delineata restorationis fundamenta jecit. Quæ deinde Religiosis suis volentibus ac lubentibus (paucis admodum, quibus necdum antiquæ consuetudines plane displicebant, exceptis) anno Domini MXXXIX, promulgavit, et ab illis per posteros in hanc usque diem (Dei gratia

juvante, et Prælatorum vigilantia) sanctissime observanda curavit. Deinceps, cum per sex circiter annos magno spiritus gaudio ac fructu horum Statutorum observantia apud Lætienses in mores inducta et recepta fuisset: Paulus III, Pontifex Maximus novum illum vivendi modum juxta Regulam S. Benedicti per Statuta Blossiana temperatam, sexto Idus Aprilis, anno quinto et quadagesimo post sesquimillesimum, per Bullam ad hoc plenissime datam et consignatam, Apostolicæ Sedis auctoritate approbavit confirmavitque.

Confirmantur a Paulo III.

42 Ceterum præter rationes jam ante allatas, quibus, ut Regulam S. Benedicti per Statuta sua temperaret, adductus fuit Blossius, considerationes ei aliæ non defuere. Animadvertibat enim vir divinus, formam illam Statutorum ad majorem Dei gloriam et uberiorem Lætiensium utilitatem fore, quæ, remisso nonnihil externo Regulæ Benedictinæ rigore, illis olim temporibus et regionibus per commodo, ita temperaretur in externis potissimum laboribus, ut cum non abhorreret a communibus pietatis exercitiis, ob accommodam illam rigoris moderationem durabilior esset, nec dispensationibus quærendis obnoxia. Imo quo plus animo excolendo, quam corpori frangendo, operæ poneret; eo etiam accuratam in celebrandis divinis Officiis diligentiam, tantopere a S. P. N. Benedicto commendatam, et ab ipso Blossio Lætiensibus præceptam (cum veluti anima Religionis sit) minus aut impediret aut retardaret. Has autem piæ considerationes pro temperate reformationis forma et utilitate habuisse Blossium, nulli poterit esse dubium, qui ipsomet pro se loquentem audire voluerit. Illas enim uti a Spiritu sancto acceptas, ita et in schedam manu sua prudenter retulit. Audiat ergo eum benignus Lector, et pro se modeste, et pro suorum Statutorum introductione nervose disserentem in hunc modum:

Cur per ea ceterum rigorem temperavit.

43 Quam facilis et a rigida austeritate alienus sit noster vivendi modus, patet ex Statutis nostris, et ex Bulla Pauli Papæ III, qui eundem vivendi modum ex certa scientia approbavit confirmavitque. Hæc autem vivendi ratio, et mitissima reformatio, ideo istis temporibus recepta atque introducta est, ut transgressiones melius vitentur, et Religionis integritas majori cum promptitudine animi ab omnibus Fratribus servetur, commodiusque perduret; dum scilicet necesse non est aperire januam crebris relaxationibus, et declinare ab institutis susceptis. Sane qui a Deo trahuntur, et quibus Deus dat fortitudinem, possunt convenienter apud nos moderatam austeritatem amplecti, et abstinentiam sectari: velut si quis, dum Fratres bis in die reficiunt, pæce admodum ad honorem Dei cœnet; aut alioqui a multis, quæ sensualitas inordinate appetit, abstineat, et exercitia aliquantulum rigida propter Deum assumat. Qui inter nos invenit se alacriorem ad serviendum Deo, dum manducat, potest continenter manducare, si ex Instituto manducare licet. Rursum qui invenit se paratiorem ad spiritualia dum non manducat, potest non manducare. Sive illud, sive istud fiat, si pure ad honorem Dei fit, Deo gratum est. Igitur cenobiticus noster vivendi modus non ideo contemni debet, quod sit mitis ac facilis; maxime cum vera sanctitas et perfectio non proprie consistat in magna vitæ austeritate, sed in vera mortificatione et resignatione sui, in vera humilitate et caritate, cordisque munditia. Alias beatissima Virgo Maria Mater Dei non fuisset perfecta, quæ nusquam legitur tenuisse exterius singularem vitæ austeritatem, sicut S. Joannes Baptistam tenuit. Profecto, qui pia corda habent, et pro sua salute attentè diligentesque esse volunt, possunt etiam apud nos commodissime proficere in sanctis virtutibus, et placere Deo: ubi scilicet innumeris malorum occasionibus præcis, devotissimæ lectiones quotidie recitantur.

Rationem suam mitigationis reddit.

Non in austeritate sita est perfectio.

Nam

Nam qui gerunt corda secularia, dura, superba, ac perversa, ubique occasionibus bene vivendi abutuntur; et sive in miti, sive in severo sint Ordine, salutem suam misere negligunt, etc.

44 Hactenus pro se et pro suis Statutis Blossius. Ubi observandum est, alia ibidem addi a Blossio, quibus vetat, et quidem gravissimis verbis, ne quisquam successorum, per quamcumque speciem aut causam, in ista, quam tradidit, vitæ ratione quidquam immutet, eo quod crederet nihil in ea inveniri adeo difficile, quod vel delicatissimus quisque obire non posset. Prodit deinde insignem religiose vitæ pædagogum Florentium Carthusianum (qui aureos libellos de Institutione vitæ Christianæ scripsit) ex quo pauca jam dictis suis considerationibus plane conformia desumit, quibus et eandem schedam suam obsignat. Unde (inquit in eadem scheda Blossius) in 28. Cap. 4 lib. Institutionis vitæ Christianæ legimus hæc verba :

45 Pro certo habeas, statum tuum, in quacumque Religiosa ac laudabili societate approbati Canonis positus sis (ubi tria Religionis vota substantialia, puta Obedientiæ, Castitatis, et Paupertatis servantur) æque a Deo institutum, Deoque gratum esse, ut quemlibet alium Ordinem monasticum, quantumvis ille superior ac perfectior habeatur; poterisque in eo non minus placitam, aut fortasse gratiorem Deo vitam vivere, quam in alio multo asperiori : atque ita ex consequenti, poteris etiam majorem (si tamen ipse vales) parare tibi cumulum meritorum vitæque perfectionem, quam alius in quamlibet rigido vitæ instituto. Fieri plane potest, uti et fit ut in remissione aliquo vitæ monasticæ genere et Ordine homines interim sanctiores perfectioresque inveniantur, quam in sublimi ac valde aspero.

46 Et 24 capite ejusdem libri (prosequitur Blossius) verba ista habentur : Tibi persuadeas, cunctos Ordines monasticos non nisi unum esse Ordinem, quod ad scopum, essentiam, et rem ipsam attinet; quando quidem omnes ex Deo profecti sunt, atque ad exemplum Vitæ Christi et Discipulorum ejus instituti accommodati. Dubium non est, quin ex Dei gratia, in mitiori vitæ monasticæ genere, non modo æque perfecte et sancte obsequi et placere Deo queas, quam in alio aspero valde; verum etiam gratiorem (si velis) Deo impendere famulatum, et sanctior perfectiorque fieri, ac majora tibi merita conflare possis. Et revera (quæ hisce temporibus humane ut plurimum naturæ debilitas est) tutius fortasse fuerit, in mitiori vivere Ordine, quam plus satis severo ac intolerabili. Et concludit Blossius : Hæc ibi. Quæ quidem (inquit) verba, cum a viro illuminatissimo Deoque conjunctissimo scripta sint (ut prudenti Lectori clarissime liquet) non debent ab aliquo parvipendi.

47 Habes igitur, benigne Lector, pias pii Blossii considerationes in quibus non modo posterioris ævi viros ascetica pietate illustres (ex quibus ille Florentius tam eleganter pro Blossiana moderatione locutus est auctores fautoresque habuit, sed etiam priscorum exempla ac monita secutus est. Namque a S. Pachomio tot millium monachorum Pater ac Legislator, cum Statuta commentando rationes cum Deo in oratione poneret, Angelica manu, velut alter mitissimus Moyses in deserto, tabulas Regularum cælitus accepit, in quibus illa leguntur Blossianis considerationibus quam simillima. Illis enim verbis Angelus Domini de præceptis dandis præcepta dat Pachomio, sicut Spiritum sanctum Blossio dedisse confidimus : Singulis (inquit Angelus) juxta vires suas edere concedas et bibere, et pro modo vespertium laborare compellas; et neque comedere modeste, neque jejuna prohibeas. Validioribus quidem et comedentibus validiora opera, leviora vero infirmioribus et abstinentibus imponas. Cum vero de numero duodenario diurnarum, vespertinarum, nocturna-

rumque orationum, tamquam perexiguo et facili nimium ac molli levique onere Tabennensibus suis imposito, apud Angelum dictatorem suum, fervens magnis ardoribus, queri videretur Pachomius; ita respondit Angelus, ut videatur pro Blossianis Statutis præfari : Has constitui, inquit, quas possent infirmiores absque labore perficere. Ceterum qui perfecti sunt, hac lege non indigent. Apud se namque in propriis constituti cellulis orare non desinunt, qui puritate mentis et divina contemplatione pascuntur. Quid conformius aut accommodatius cælestis ille genius ad Blossianæ mentis considerationes effari potuisset?

a De S. Pachomio, ejusque regula, agemus xiv Maii.

CAPUT XV.

Exemplo suis præluet.

Quod Timotheo suo, ceterisque Præsibus animarum ac Pastoribus inculcat Apostolus, uti inter oves suas non annorum multitudine, sed virtutum magnitudine commendari studeant, id a Blossio, canitie potius morum quam annorum venerando, observatum in ista sua vitæ monasticæ restauratione animadvertimus. Exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Proinde exemplum vitæ, doctrinæ verbo addidit; brevissimum iter ad perfectionem discipulorum existimans, si præiret vita docentis. Quoniam illa demum eloquentia consensus extorquet auditoribus, ubi manus Oratoris a lingua non discrepat. Nihil autem Blossius omnino dicendo docendoque monstravit, ejus ipse in moribus suis ac vita non expresserit vivum exemplar. Neque enim (quod de sanctissimo Patriarcha nostro Benedicto Magnus affirmabat Gregorius) potuit aliter docere quam vixit. Igitur in primis sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, et super eos volitans, ad cælum solemque ascendere, et alas ad volatum sublimiorem concutere exemplo suo docet; ita Blossius dum ad cælestem vitam filios suos sublevare vehementer exoptat, ad delicias divinas in spiritualibus exercitationibus captandas, et ad vires animi pro futura restauratione colligendas, prior ipse in sublime conscipio virtutum omnium provolvit exemplo. Nempe boni Pastoris instar, non pedo tantum oves suas et potestate urgebat, sed pedibus et exemplo præibat, quibus præerat. Statuta universim sua rigidissime ante alios ipse observabat : ad Officia divina, ad communem refectorem, ad omnem denique solemnem Conventus actionem, non tam accedebat quam præcedebat, quantum per occupationes, ægritudines, hospitumve illustriorum interpellationes, licebat. Ejusdem virtutis fuit, obitis matura jam ætate S. Ignatii Fundatoris Societatis Jesu spiritualibus exercitiis, suos ad rerum divinarum amorem, eademque pietatis munera frequentanda, exemplo provocasse; uti latius Cap. xvii commemorabitur.

49 Ea vero consuetudo Blossii Abbatis ad Statutorum observationem præeundi suis, ad posteros ab eo ducta in hanc usque diem manavit. Ut enim in Blossio, ita mos invaluit in successoribus, exemplo subditos ad Religiosæ vitæ studium animandi. Neque lucerna hæc Blossianæ reformationis super candela-brum posita, Lætiensibus tantum et domesticis, sed externis etiam ac remotioribus præluxit. Voluit enim gloriosæ memoriæ Carolus V, Cæsar Maximus juxta ac Pientissimus, Blossii præ ceteris opera uti in reformatis nonnullis per Belgium Ordinis nostri Monasteriis; in quibus optimo successu, qua prudentia, qua morum suavitate, qua salutaribus monitis, Regularis disciplinæ observantiam restituit Blossius.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

1. Tim. 4. 12.

Quod præscribit, prior facit Blossius.

Li. 2. Dialog. c. 36.

Ad omnes communes actiones priimus.

Successores eum imitati.

Alia monasteria reformat Blossius.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

CAPUT XIV.

Sacræ Lectionis frequentatio.

Legit diligenter Scripturas, SS. Patres, mysticos scriptores.

Duodecies quotannis Insinuationes S. Gertrudis evoluit.

Lectionem piam suis inculcat, et prescribit ter quotidie.

Libros vanos et curiosos suis prohibet.

Ad pietatem animis inserendam, nutriendam, augendam, duas res maximi momenti esse censebat Blossius, Lectionem videlicet spiritualium librorum, qua Deus nobis loquitur, et Orationem, qua nos Deo familiari sermone conjungimur. In lectione principem locum dabat Scripturis sacris, quod passim ejus monumenta testantur, ut illud D. Hieronymi de Nepotiano elogium non minus vere de Blossio usurpari possit, quod lectione assidua et meditatione diuturna pectus suam bibliothecam fecerat Christi. Scripturis succedebat assidua sanctorum Patrum lectio, Gregorii præsertim et Augustini. Neque minus ei familiares erant illi Theologiæ mysticæ coryphæi, Thaulerus, Suso, Rusbrochius, ut quivis vel levissime versatus in Blossio facile videt. Denique suavissime sapiebant ei caelestes illæ deliciae, quibus sanctorum quarundam mulierum Opera perfusa sunt: Gertrudis inprimis, et Catharinæ Senensis, et Mechtildis et Brigittæ. In quibus evolendis tanta fuit ejus et tam avida diligentia, ut de eo Tilmanus Bredenbachius S. Theologiæ Doctor in Epistola nuncupatoria ad Insinuationes divinæ pietatis S. Gertrudis a se editas anno MDLXXIX, ita scribat: Unde et factum, quod doctissimus et pietissimus Abbas Ludovicus Blossius, mihi olim familiariter notus, duodecies in anno libros hosce æstuantissimo affectu evolverit, sicut ex intimi cujusdam ejus relatione cognovi. Idem testatur vir religiosissimus Joannes de Castanniza Ordinis nostri in Hispaniis Abbas in suo ad easdem Revelationes Prologo.

31 Quam vero Lectionem spiritualem ipse crebro et jucunde usurpabat. Lætiensibus suis serio commendavit; et præter privatam pro cujusque pio affectu usurpari solitam, tribus maxime temporibus frequentandam publice, et suis præcepit, et ipse accurate observavit. Primo, ut ad mensam toto tempore quo Religiosi corpus cibo reficiunt, spirituale Lectionis alimentum animæ præbeatur. Quam publicam Lectionem tanti faciebat, ut illius gratia quantum per hospites licebat, refectorio communi maxime recrearetur. Quoties enim ea non erat hospitium dignitas, aut cognationis affinitas, ut ipse cum iis accumbere cogeretur; illos Æconomus Religioso humaniter ac perbenevole tractandos commendabat, ipse vero ad desideratam Religiosæ mensæ lectionem sese conferebat. Quamquam et ad hospitalem Abbatibus mensam, ex devoto et ad captum hospitum utili nec injucundo libello, per certum aliquod spatium, legi jubebat. Sed illam videlicet Conventualem (quam vocant) Lectionem, ut sibi magis propriam, avidius appetebat. Secundo, ut priusquam a meridie in commune colloquium ad honestam animi relaxationem Religiosi prodeant; ad locum Capitularem convocatis per semihoram devoti et spiritualis Auctoris liber prælegatur, unde hauriant quod mox in sanctis et religiosis inter se sermonibus effundere possint. Tertio denique, ut per quartam horæ partem omnibus ad Oratorium convenientibus, antequam Completorium inchoetur, in fine diei pia ac devota de vita et collationibus Sanctorum lectio præmittatur.

32 Pro qua spirituali lectura ad usum fructumque pietatis adsciscenda facit, quod Blossius mandavit, ne in communi aut privata bibliotheca fas sit librum ullum reperiri, a quo Fratrum sincera pietas possit ad noxiam aliquam aut sæcularem vanamque curiositatem detorqueri. Illud etiam cavet, ne in Lectione spirituali fucata verborum vanitas, sed solida animi pietas quaeratur; idque aureis hisce verbis commonefecit: Porro ipsos Fratres monemus, ne verborum elegantiam in negotio spirituali intempestive requi-

rant: non quod damnemus sermonis ornatum, sed quod improbemus monachorum quorumdam perversum judicium, quibus nihil sapit, nihil arridet, nisi quod eleganter dictum est. Et mox cum docuisset, per Scripturas verbis simplices, et doctrinas humiles, internæ vitæ profectum acquirendum; ista subdit: Ab eis tanto longius Spiritus sanctus recedit, quanto ipsi ab innocenti simplicitate veraque humilitate magis sunt alieni. Oportet verum monachum sic esse affectum, ut nihil scire desideret, nihil se scire existimet, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum. Quod si alia scire desiderat et laborat, ad hoc tantum desiderare debet, ut in scientia Jesu Christi sanctaque pietate magis proficiat.

CAPUT XVII.

Oratio, et ex ea profecti Ascetici libelli.

Post sacram Lectionem, altera est pietatis nutritrix, devota Oratio. Utramque Blossius ardentem amavit, utramque dulcissimo affectu complexus est: quem vel ideo beatum Abbatem nominare possumus, æque atque ipse beatos Monachos appellat, qui lectioni et orationi dediti sunt, suis illis Statutorum verbis: Beati sunt Monachi illi, qui in sacræ lectionis et piarum precum exercitiis sanctas suas recreationes et delicias constituunt, eoque pacto suum solantur exilium, quousque hinc evocati percipiant ea quæ Deus illic præparavit diligentibus se.

34 Beatissimus sane suo ipsius calculo renuntiatur Blossius, qui in sacra lectione et piis precibus sanctas suas recreationes et delicias constituebat. Ad Jesum dilectum votorum suorum facillime et libentissime longo pietatis usu a quibusvis occupationibus subito se revocabat, et cum eo in suavissimis complexibus deliciabatur. Hic ardebat, hic æstuebat, hic se recreabat: hinc et suas jaculatorias orationes, et libellos pios, internæ fornacis velut scintillas, emittebat. In oculis enim et manibus omnium sunt evulgati ab ipso libelli: quorum nonnullos appello, qui id luculente testantur. Quid enim est aliud vox Græca Psychagogia, quam Animæ recreatio? quæ meris deliciis ex caelestis paradisi gaudiorum contemplatione animam perfundit. Ut vero perspicue videamus, non aliter Blossium jucundissima perpeliendæ pietatis ornamenta accepisse, quam puellam vanitatis instrumenta; intrandum est in Conclave animæ fidelis, ubi et Speculum invenies, et Monile, et Coronam, et Scrinium, et Cimeliarchium, seu Ornamentorum arculam, ut nihil ad orandæ animæ apparatus desiderare possis.

35 In illa classe deliciosorum libellorum etiam ponendum est Sacellum animæ fidelis, in quo modi viæque omnes aperiuntur ad ineundam cum Deo amoris familiaritatem; cujus in titulo illud legitur elogium: Hic libellus res pretiosas ingentemque thesaurum continet. Margaritum etiam spirituale, ne animæ sui uniones desint: quod ex piis considerationibus vitæ et mortis Domini nostri Jesu Christi velut gemma catena contextum est: in cujus Præfatione ita exclamat: Beata prorsus anima illa, quæ amabilem vitam et passionem dilecti Jesu Christi, tamquam pretiosum margaritum, in scrinio memoriæ suæ semper reconditam habet, et ubique secum circumfert. Dici non potest, quantum utilitatis adferat devota et frequens meditatio, vel lectio vitæ Domini Jesu. Medulla denique Psalmodiæ sacræ, quam Doxologiis Davidicorum verborum prope ducentis producit, hoc præfixo titulo: Medulla Psalmodiæ sacræ, cujus singula verba gemmis pretiosiora, et nectare suaviora, piam sanctamque animam mirifice exhilarabunt. Actum agerem, si ex libris pietissimis, ex quibus orbis terrarum Blossianam exsuxit pietatem, docere vellem, quo in pretio, quibus ipse in deliciis Asceticos precatariosque, pietati promovendæ feliciter accommodatos,

Ejus de oratione judicium.

Illius studium.

Patet id ex ejus libris.

commodatos, libellos habuerit. Fuit omnino Blossius, ut in reliqua omni vita, sic in excellenda pietate atque conscientia curanda, et dulcissimæ tranquillitatis et tranquillissimæ dulcedinis amantissimus. Percurrat, qui id videre volet, Psychagogiam, et Consolationem pusillanimum. Hæc sunt duo velut ubera magnæ matris et nutricis omnium Misericordiæ Dei, quæ filios suos lactat dulcissima spe tum remissorum in hac vita peccatorum, tum possidendorum in altera præmiorum. Ex quibus duobus veluti fontibus, anima pia Blossii caelestis gaudii copia cum altissima et suavissima conscientia pace redundabat.

*Assidue per
jaculatorias
cum Christo
deliciatur.*

56 Porro quanta Blossius diligentia, quanto fructu in illis suis asceticis exercitamentis versatus sit, et quasi volutatus, non est necesse aliunde discere: ipse de se nihil minus cogitans testimonium dicit, dum velut de alio Fratrem sibi noto, revera autem de seipso (quæ antiqua Lætiensium traditio est, et prudens Lector facile conciet) refert in speculo Monachorum, bene notum sibi Fratrem, suavissimis adspirationibus et ejaculatoriis precibus, ad omnem rerum, temporum, negotiorumque opportunitatem, cum Christo Domino deliciantem; et mox subdit: Satis autem scio, quia idem ipse Frater ex continuata frequentia hujusmodi sanctæ asceseos grandem consolationem et exitium laboris fructum consecutus est. Similia habet de noto sibi Fratrem in conclusione Enchiridii primæ editionis, quæ deinde sequentibus editionibus sustulit; veritus nempe, ne nimium ipse se proderet. Affirmat eo loco, quod noverit quemdam pietatis cultorem, qui duas precatiunculas, ibi præcedentes, et omnes fere eas quæ in eodem Enchiridio collocatæ sunt, quotidie (si non impediatur) ore proferebat, vel mente ruminando, studiose complebat, ipsasque memoriter tenebat, ut temporis ac loci opportunitate habita posset diu suaviterque citra libri adminiculum rebus divinis animum intendere.

*Omnes preces
Enchiridii
quotidie reci-
tat.*

57 Ex illa pura mente, conversationem continuam in cælis habente, prorumpent subinde per diem illæ voces, quas ibidem Blossius illi Fratrem sibi noto adscribit: O Domine Deus meus! o Creator et Redemptor meus! o spes mea, et refugium meum! o dulcedo cordis mei, et vita animæ meæ! o salus mea et summum atque unicum bonum meum! quando immaculatus ero coram te? quando ardentem diligam te? miserere mei, etc. Denique ait Blossius de illo Fratrem, id est, de semetipso, ut merito interpretamur: Etiam totam vitam suam juxta præcepta Epistolæ editæ sub nomine D. Dacryani Abbatiss in supradicto Enchiridio positæ diligenter instituere nitebatur. Ex quibus exercitiis se plurimum in spiritu profecisse asserebat, immensas benignissimæ Dei liberalitati gratias agens.

Piæ ejus voces:

*Vito juxta
Epistolam 12
documentorum.*

*Erga D. Vir-
ginem pietas.*

58 Tam profundus Asceta non poterat esse etiam Deiparæ Virginis non eximius cultor: de qua veritate si quis ambigat, consulat Endologias ejus affectu in Virginem Matrem et amore plenissimas.

*Exercitia S.
Ignatii ab eo
obita.*

a

59 Neque in uno Blossio omnis hæc stetit pietas: voluit benignus Pater id bonum filiis suis esse commune. Quos ut penitus in cellam vinariam, id est, in Orationis secreta pelliceret, hoc insigni stratagemate pleno prudentiæ atque humilitatis usus est. Eminebat per id tempus in hoc spiritualis exercitationis magister S. Ignatius Loyola Societatis Jesu fundator, et post eum, ex ejus disciplina Socii, a qui nuper in Belgium venerant; nec ita multo post, adnitente cum aliis viris Principibus Blossio, Diplomate Regio admissi sunt. Apud hos humilis Abbas, post exactos in Prælatura annos viginti, Lovanii se abdidit, ut inter primos spiritualibus exercitationibus excoleretur. Testantur id Annales Societatis ad annum Domini MDLIII, cum hac honorifica Blossii mentione: Inter ceteros qui se Lovanii ad Societatis orandi commentandique disciplinam salutariter exer-

cuerunt, primas tulit Ludovicus Blossius Abbas Lætiensis, vir suis scriptis ac monumentis, nec minus virtutum memoria nobilis. Non egebat tum quidem illo Blossius, licet efficacissimo ad pietatem excitemento; tamen et sibi profuit, et vero suos (quod maxime volebat) exemplo traxit.

*AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.*

60 Ita Blossii factum interpretatus est R. P. Quintinus Charlat Belgæ, Romæ S. Theologiæ Professor, unus de primis Societatis Jesu Patribus, qui in Belgium ex Italia missi sunt. His super hæc re ita Roma scribit ad Abbatem Blossium xxiii Octob. MDLIII. Reverende in Christo Pater, audiveram quidem vestram Paternitatem Lovanium venisse non ita dudum profaciendis exercitiis nostræ Societatis: sed ubi ad nos pervenerunt D. Joannes Boucquiau et Jacobus vester quondam fidelis in Domino servus, rem ita se habere ab ipsis accipiens, non potui non congratulari in Domino V. P. quæ tantum se demittere voverit, ut Societatis nostræ tirocinium subire et experiri non sit dedignata; non tam pro se, sat scio, quam ut alios tali suo exemplo ad id alliceret et provocaret. Quod sane virtutis, caritatis inquam eximie opus, quantis efferam laudibus nescio. Proinde tacere, et illud sedulo mirari magis expedit, quam hisce chartis illud non ad vivum depingere.

*Laudata ejus
hac in re hu-
militas.*

61 Extat ipsius Blossii epistola ad R. P. Adrianum Adriani Societatis Jesu Lætiis anno MDL scripta, ejus et pietatis index certissima, et sacram meditationum Lætiensibus ab Ursmaro Goissono Bellomontano, ejusdem Societatis Presbytero, traditarum festis. Ea sic habet: JESUS. Gratiam habeo, Domine mi. Caritati vestræ, quod me dignata sit commendare precibus Institutoris et Superioris vestri. Hoc mihi optatissimum et ingens beneficium est. Spero enim, Dominum Deum, propter illum, et vestras orationes, mihi propitium futurum. Puto D. Ursmarum vobis per litteras indicasse, exercitia quedam tradita esse nostris juvenibus. Utinam hoc factum fuisset ante annos xx! ita enim cum senioribus multo melius forte ageretur. Laudamus benignissimum Deum, qui per vos istam rationem nos docuit. Ex ea et ipsius Dei honor et salus animarum, uti confido, consequetur. D. Ursmarus modo abest a monasterio, rediturus ante quatuor dies. Bene valete in Domino Jesu. Lætiis, postridie Animarum. Fuere vero his exercitiis ad ardentiorum pietatem excolti, præter ipsum Blossium, Monachi omnino decem; ut ex schediasmatis, quæ etiamnum Lætiis asservantur, videre licet.

*Exercitia tra-
dita Lætiis ju-
nioribus.*

62 Neque ita privatis precibus ac meditationibus deditus erat Blossius, ut non eodem animi ardore divinum Officium, quod a Communitate ex Regulæ Benedictinæ præscripto publice peragitur, assidue frequentaret. Constat ex seniorum relatione, eum divinis Officiis sacrificiisque publice obeundis præsentem semper stitisse, et pensum sacrum una cum monachis persolvisse. Quod Parentis optimi apud successores Abbates hactenus exemplum valuit, ut religioni sibi ducant, si divinis laudibus cum ceteris non interfuerint. Affirmabat, tametsi gravissimis Reipublicæ necessariisque causis, vel Principum mandato a monasterio abiret, tamen ægerrime ferre se, quod tantisper, dum abesset, dulcissimis illis deliciis, quibus in communi Fratrum psalmodia perfruebatur, privari cogeretur.

*Blossius sem-
per intererat
officio divino.*

*Ideo invitus
abest a mo-
nasterio.*

63 Ceterum in precationum meditationumque exercitio minus amabat vehementes impetus, aut erumpentem foras devotionem: malebat (quantum id in ejus situ erat potestate) suaviter et sine strepitu liquefieri. Hinc, sive divinum Missæ sacrificium celebraret ipse, sive Sacerdoti celebranti adesset, modestia corporis ad venerationem compositi, dulci tranquillitate, clausis oculorum fenestris, quasi Deum intus alloqueretur, sensim sine sensu mente elevabatur.

*Ejus suavis
devotio.*

ACTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

batur. Qui coram observant seniores, Angelo quam homini similiorem prædicabant.

a Venere primum religiosi Societatis Jesu in Belgicam an. MDXLII, quo tempore Martinus Rossemius Antverpiam Lovaniumque frustra obsedit, ut tantisper Bruxellis subsistere coacti sint, dum a Lovanio castra hostis movisset.

CAPUT XVIII.

Exhortationes Lætiensibus datæ.

1. Tim. 4.

Oraculum est Divi Pauli Timotheum alloquentis, quem ad procurandam gregis sibi crediti salutem armabat et animabat : Attende lectioni, exhortationi, et doctrinæ. Hoc Blossius velut sibi datum monitum avide arripuit. Totus enim lectioni, exhortationi, doctrinæque deditus, animos Lætiensium filiorum ad omnem pietatem suaviter induxit, legendo, hortando, docendo. Optandum quidem esset posteritati, ut Blossianis illis, ut amore ardentissimis, ita dulcedine fluentissimis, vivæ vocis exhortationibus, quibus ille suos ad complectendam arcteqne stringendam religiosæ disciplinæ observantiam incitabat, frui perpetuo liceret : sed quoniam id fas non est sperare, nunc illud saltem agendum, ut in piam gratamque memoriam revocentur identidem, quæ calamo Blossiano expressa vivunt adhuc, et in animis Lætiensium filiorum magno fructu hortando docendoque paterna voce clamant. Nonnullæ ab eo traditæ ac litteris mandatæ Exhortationes hactenus in abdito Lætiensis monasterii recessu latuerunt : nunc tres ex iis, quæ violenta quadam Snada omnes omnino Religiosos pertrahere possent ad ardens perfectionis studium, in publicam lucem producentur. Publicandi consilium fuit, tum ut vita Blossii sic evaderet illustrior, tum ut bono animarum publice consuleretur, tum denique ut studiosus hujus Asceticæ a Blossio introductæ restorationis observator intelligeret, quanto adjumento fuerit in animis Lætiensium Spiritus sancti in Blossio loquentis impulsus, ad arripiendam avide et stricte complectendam novam vivendi sub Blossianis statutis formulam. Harum Exhortationum prima est dulcissimus ille Statutorum Prologus, in quo brachiis quibusdam inflammatæ caritatis venientes ad monasticen tirones suavissimus Pater amplexatur, dicens :

Extant MSS. ejus quædam exhortationes :

tres hic vulgantur.

1 Exhortatio, Prologus Statutorum.

Felicitas religiosi status.

36 Beati, quibus Jesus interius loquitur, dicens : Venite seorsum in desertum locum. Beati, inquam, quos Dominus ex mari magno et spatioso, ex innumeris periculis ejus sæculi, ad portum Monasticæ conversationis transfert : ubi vita vere quieta et secura agitur : ubi tranquillitas, pax, et gaudium spiritus abundat : ubi sine cura et occupatione rerum transeuntium homines sancti die nocteque Regi sæculorum libere famulantur. Quorum videlicet unica sollicitudo est, ut per invictum obedientiæ propositum, per orationum jucundam assiduitatem, per lectionis sacræ melliflua exercitia, per lacrymarum sanctarum dulcia baptismata, ipsi summo Deo placeant. In congregatione monachorum regulariter viventium omnia plena pietate, omnia plena suavitate. Hic fragrantia omnigenarum virtutum gratiose spirat : hic rosæ caritatis igneo rubore flammescunt : hic lilia castitatis niveo candore splendescunt : hic violæ humilitatis imis florentes locis, etiam cælos ipsos lætificant. Nusquam hic tumultus, nusquam confusio locum habet : vociferationes et litigia procul hinc exulant, ubique grata quies et amica solitudo. Hic fortissimi athletæ in arena spiritualis conflictus invisibiles hostes quotidie superant, et seipsos vincunt. Ad quod nimirum beatum spectaculum Angeli promptissime advolantes, Christi milites mirifice confortant : fitque, ut ipsi Angeli in cælo habitantes, cum hominibus in terris, et homines in terra degentes, cum Angelis in cælis, mutua familiaritate versentur. Beati itaque sunt, qui tempestatibus mundi

superatis, in tutum amœnumque portum sanctæ Religionis se recipiunt, et ubi reliquum vitæ suæ in servitio Dei cum gaudio transigentes, inestimabile præmium regni cælestis aliquando percipiunt, et sine fine lætentur.

66 Post dulcem illum Prologum, Exhortationum altera Græco nomine et titulo insignita *προγνωστικὴ*, Latine Præcognitio, ideo sic dicta, quia tirones, qui in consortium monasterii Lætiensis inscribendi investitiendique accedunt, in ipso aditu, priusquam vel ad habitum ipsum monasticum admittantur, veluti in quodam gymnasii preludio ac rudimento, serio instrui, quasque premoneri solent, ac plena notitia eorum ante informari, et in monastica deinceps exercitatione agere ac pati eos oportebit. Sic autem orditur : Quando ad nos aliquis venit, ut in militia Christi assumptus, monasticæ conversationis habitum suscipiat, etiamsi senior, eruditus, nobilis, aut alloqui in aliqua dignitate constitutus sit, antequam investiatur, ista scriptura Prognostica de verbo ad verbum ei tradatur :

2 Exhortatio *ἑρπυστικὴ* ad novitios.

Luc. 9. 23.

Incommoda in Religione sustinenda.

a

Perfecta obedientia.

Penitentia.

67 Carissime, si in societatem nostram assumi, et nobiscum in monasterio vivere, Christoque Domino servire desideras, oportet in primis, ut opere compleas, quod dicit Salvator : Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me. Si igitur paratus es propter Deum omnia dimittere, et teipsum vere abnegare ; si paratus es penitus relinquere tuas voluntates, et frangere, quantum in te est, tuas vitiosas inclinationes ac passionis ; si paratus es viriliter abrenuntiare omnibus sæculi pompis, voluptatibus et illecebris ; si paratus es cum Dei adjutorio relinquere omnem superbiæ fastum, et quælibet humilia simpliciaque amplecti ; si paratus es propter amorem Christi sustinere increpationes, injurias, tentationes, variasque corporis et cordis molestias atque pressuras ; si, inquam, paratum te sentis ad omnia hujusmodi complenda et toleranda securus monasticam conversationem assumere potes, confidens de benignissimis Dei misericordiis : alloquin, si non es paratus ad omnimodam tui derelictionem, non expedit ut Religionem irreligiose ingrediaris. a In monasterio, non tuo sed alieno arbitrio vivere, et in omnibus humilem obedientiam exhibere debebis. Quando aliquid tibi præcipitur secundum Deum, et sanctæ Religionis convenientiam, oportebit ut illud sine contradictione aut murmure perficias. Quando optabis quiescere, forte fatigaberis laboribus : quando ad sublimia te preparabis, forte deiciaris ad infima : breviter, quando hoc vel illud facere volueris, forte dicetur tibi ut aliud facias ; et in omnibus admitti debebis, ut promptissime sequaris voluntatem præcipientis. Neque aliquando dicere poteris : In his paratus sum obtemperare, sed in illis obtemperare nolo. Oportebit ut simpliciter obtemperes in omnibus que rationabiliter præcipientur, et quæ non sunt in se mala, vel sanctæ professioni contraria. Tu quidem diversas tribulationes et difficultates frequenter senties in hujusmodi confectione voluntatum et inclinationum tuarum : sæpe diabolus, sæpe caro, vel homines verum Dei timorem non habentes, tibi suggerent ut murmures et contradicas : sed necesse erit te patienter perseverare in sancto proposito, et pessimis suggestiones repellere. Non jam tibi licitum erit, superflua delicataque intempestive requirere ; non erit licitum, inhonestis dissolutionibus, vel ceteris remissioris vitæ ineptiis vacare ; sed relicta prorsus lubricitate et vanitate mundi, relicta lata via sæcularium, debebis per arctam et laboriosam penitentiam viam ingredi omnibus diebus vitæ tuæ. Debebis simplicitatem, vel etiam penuriam rerum necessariarum sustinere, frequenter jejunare, perpetuam castitatis integritatem servare ; orationibus, meditationibus, sacerisque lectionibus insistere, taciturnitatis et silentii disciplinam

disciplinam observare, vitam a saecularium consortio abstractam ducere, monasterium raro egredi, nullam omnino rem, quantumvis modicam, proprietarie habere, puritati cordis jugiter studere, sola caelestia quaerere, die et nocte infatigabiliter officio ministerioque divino assistere, sive sit aestus, sive frigus; denique omnibus, quae sanctae Religioni conveniunt, fideliter adhaerere; et omnia quae eidem Religioni contraria sunt, prudenter rejicere. Quod si timore Dei relicto, aliquando (quod absit) inceperis negligenter vivere, vel etiam superbia, inobedientia, murmurationibus, atque contradictionibus, Superiorum ceterosque Fratres conturbare aut gravare; scire debes, quia districte omnino punieris. Verumtamen non te absterreant supradictae difficultates; sed tu de te prorsus diffidens, in Domino Jesu omnem tuam fiduciam reponere. Ipse enim confirmat debiles, et jacentes erigit; ipse aspera reddit plana, et amara convertit in dulcia. Ipse ea quae hominibus importabilia videntur, non solum facillima, sed etiam jucundissima per suam gratiam efficit. Ipse est qui dixit: Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum, et humilis corde; jugum enim meum suave est, et onus meum leve. Aditus viae salutaris plerumque angustus, tristis et difficilis est; sed postea crescente amore divino cordeque per caritatem se dilatante, cum inenarrabili gaudio perficitur iter mandatorum Dei. Ipsi honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

De gratia Dei sperandum.

Matth. 11. 28.

3 Exhortatio Paterna, sive Epilogus Statutorum.

68 Tertia ex Blossianis pro ferventiore disciplinae regularis observatione suavioris illa est, quam filii Laetienses, ut vere est, ita Paternam exhortationem a venerabili Blossio Parente optimo sic dictam vocant et venerantur. Est autem Epilogus ammonitiorum, quem Statutus suis velut coronidem subtexnit his verbis: Filii carissimi, qui sanctae conversationis habitum suscepistis, qui suave jugum Domini subistis; hortor, moneo, et oro vos in visceribus Jesu Christi, ut memores vocationis vestrae omnem iniquitatem fugiatis, vanitatemque contemnatis. Inspecite mundum universum attentius, videte quomodo crescat et decrescat, quomodo nihil in se stabile contineat, sed sicut pulvis qui a vento spargitur, sic evanescat ipse et concupiscentia illius. Perpendite quia vita praesens, vapor est ad modicum parens; considerate quia omnis caro fenum, et gloria ejus sicut flos feni, qui mox decidit et marcescit. Haec cogitate, et mentes vestras sursum erigentes, relictis caducis rebus ad ea properate quae finem non habent. Cognoscite filii, cognoscite felicitatem vestram. Ecce vos elegit Dominus in hereditatem sibi: vos e periculis et multiplicibus laqueis hujus saeculi eduxit: vos e mari turbulentissimo assumptos, in portum tranquillissimum, in paradysum amoenissimum, in sanctae Religionis monasterium transtulit; ut ibi diebus ac noctibus quasi agniculi sine macula stetis in conspectu ejus, parati videre desiderabilem faciem illius. Sane: Non fecit taliter omni nationi, non omnibus tantam benevolentiam ostendit. Grati igitur estote tam amabili Domino: servite corde perfecto tam dulci Sponso animarum vestrarum. Recordamini Sanctorum Sanctarumque Dei, qui ante multa tempora vos in monastico proposito praecesserunt: veniat vobis in mentem, quomodo ipsi, despecta prorsus vanitate mundi, sub regulari disciplina Deo pure et integre militaverunt.

Conjunctio cum Jesu, monacho necessaria.

69 Obsecro, filioli, amici Dei, coheredes Christi, qui in novitatem vitae spiritualis regenerati estis, qui optimam partem elegistis, currite incessanter post vestigia Agni candidissimi, nolite tardare in amore Jesu Christi. Ipse sit dulcedo animarum vestrarum, ipse sit consolatio peregrinationis vestrae, ipse sit suave condimentum omnium laborum vestrorum. Hunc mentibus illibatis adstringite: ad hunc diebus

ac noctibus suspirate: hunc sedulo quaerite in libris, in oratorio, in claustris, in refectorio, in horto, in cellula, in lectulo, et ubicumque versamini, donec inclinentur umbrae et adspiret dies, donec misera haec vita finem capiat, et initium sumat aeterna. Cœnobium vobis veluti gratum quoddam sepulchrum facite, in quo paululum quiescatis, quousque resurgentes appareatis cum Christo in gloria. Sit vobis crux vel modico tempore relinquere sancti loci tranquillitatem, relinquere dulces complexus ejus, cui animae vestrae desponsatae sunt. In solitudine monasterii habetur Jesus, in turbis saeculi amittitur. Vitae igitur mundi strepitus: declinate superflua cum saecularibus consortia: ut per omne vitae tempus cum Jesu, et cum ejus Genitrice Maria viventes atque colloquentes, ad aeternam gloriam piis Jesu et Mariae cultoribus preparatam aliquando transferri mereamini. In Dei servitio, sacris lectionibus, orationibus, vel meditationibus, carae vestrae delicias constituite. Gaudete et exultate in spiritu, quod ad famulandum Regi aeterno estis segregati.

70 Estote diligentes in divinis Officiis: ea non ex arida quadam consuetudine, sed ex sincera caritate studiose peragite. Omnia ipsorum divinatorum Officiorum verba sacratissima, quae Spiritus sanctus dicit, integre et cum reverentia, religiosis vocibus pronuntiate et cantate: certo credentes, nec minimam quidem syllabam, nec unius notulae cantum, nec modicam inclinacionulam ibi perire; si spiritus vester vigil, si intentio recta, et affectus purus fuerit. Qui possunt Deo liberius intimusque; vacare, gratias agant ipsi Domino, et alios non despiciant: qui vero vel opportunitatem vel gratiam non habent, ut multum insistant particularibus precibus aut contemplationibus; studeant saltem communibus Dei laudibus, atque orationibus vel lectionibus, libenter et devote intendere.

Divina officia sedulo obeunda.

71 Spiritualem profectum diligite: et quidquid illum in vobis impedire sentitis, solerter vitate. Rursum admoneo vos, filii lucis, abstinete a carnalibus desideriis, quae militant adversus animam: abstinete a vino multo: abstinete ab amarum voluptatibus hujus saeculi. Ambulate in sacrae Religionis observantiis, non quasi insipientes, sed quasi sapientes, et cognoscentes quae sit voluntas Dei. Regulae vestrae et Statutorum vestrorum (quae facillima mitissimaque sunt) integritatem servate illibatam, quantum in vobis est. Horrete proprietatis labem damnabilem: nolite dare in vobis locum diabolo. Vinculum pacis, unionem spiritus, dilectionis affectum semper inter vos servate. Nam sine his, monasterium in quo vivitis, non poterit esse sanctorum Angelorum habitaculum: sed erit malorum spirituum domicilium. Ergo caritatem habete: hanc, quasi modo geniti infantes, sine dolo sectamini: nulla inter vos murmuratio, nullum odium, nulla detractio, nulla pertinax suspicio, nulla invidia diu locum unquam habeat: ut in domo Dei, non nisi quae pacis sunt, appareant. Cum omni mansuetudine et dilectionis affluentia alter alterum portet, alter alterius defectus (quantum in se est) toleret, alter alterum juvet, alter alteri compatiatur, alter alterum moneat. Juniores reverentur et honorent seniores: similiter qui seniores sunt, ipsos juvenes diligant; eosque ad puram sanctae Religionis observantiam tam exemplo quam verbo animent. Voluntatem propriam unusquisque frangere, et eam ad Superioris arbitrium cum spirituali gaudio flectere studeat: atque ea quae jubentur, mox sine contradictione expleat. Fugite tumorem praesumptionis et arrogantiae, Deo odibilem. Fugite vanae gloriae praecipitium: amate cognosci a solo Deo, nesciri a ceteris. Diligite subesse potius quam praesse; et discere magis quam docere: quia haec est voluntas Dei, haec est sanctificatio vestra. Sic sic vitam vestram instituite,

Aliae virtutes Religiosae necessariae.

sic

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

Non despe-
randum in
tentationibus.

Delineatio
templi et dor-
mitorii a Blo-
sio relicta.

Hortuli et re-
creationis mona-
chorum.

sic mundum, sic diabolum, sic carnem, sic naturam ipsam vincite, ut super vos humiles, quietos, et tremantes verba Domini, Spiritus sanctus requiescat.

72 Non autem perturbemini, neque sitis nimium pusillanimes, si aliquando gravamini in proposito monastico; si animi lassitudinem, et cordis ariditatem in servitio Dei sentitis; si tentationum molestiis, et tribulationum pressuris affligimini: sed estote constantes, et per brevem laborem, breveque tedium, ad aeternae beatitudinis gaudia festinate. Adhuc modicum, et cessabunt omnia tristitia: adhuc modicum, et transferemini in requiem gloriamque sempiternam. Tunc gaudebitis pro diebus quibus vidistis mala; et ossa vestra sicut herba germinabunt. Tunc consolabitur vos Dominus sicut mater consolatur filios suos; et in Jerusalem consolabimini. Tunc mirabitur et lætabitur et dilatabitur cor vestrum, quando videbitis decorem illius sanctae civitatis: quando facie ad faciem contemplabimini Deum deorum in Sion: quando possidebitis quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit: quae bona nobis omnibus prestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in saecula saeculorum. Amen.

a Paria fere S. Simeoni Stylite tradita a seniore monita, ut 7 Januar. in ejus vita diximus.

CAPUT XIX.

Sartorum tectorum monasterii conservatio, ampliatio.

Domus religiosa Lætiensis ita a majoribus constituta fuit, ut in illa nec pro officinis commoditas, nec pro clastro securitas, nec pro habitatione amenitas admodum desideraretur. Multa nihilominus adjecit Blossius: multa etiam cogitavit, quae moriens vel affecta vel delineata reliquit. Non ingratum erit fortassis lectori, si quod nuper evenit, licet non magni admodum momenti, ad rem tamen, qua de hic agimus, accommodatum, subnectam. Ichnographiam, seu planam descriptionem, tum Templi in longum producendi, tum Dormitorii in commodiorem usum refigendi, velut ideam praecleari operis, sibi Blossius curaverat. Mors, ne descriptionem in opus educeret, intercessit. Successores deinde Blossii cum Dormitorii formam ad solatium monachorum jam in melius immutassent, et de Templi fundo prolongando conclusissent, ecce tibi in illam ipsam forte fortuna oblatam inciderunt delineationem Blossianam, magno gaudio, quod consentientibus cum Blossio consiliis, ignari quodammodo, ultimam boni Patris voluntatem illis veluti codicillis expressam eadem forma ac descriptione complevisent. Prudens omnino et pium fuit Blossii consilium, ut cum Lætienses monachi stricta admodum clausura detenti, in apertum publicumve raro prodeant, hoc jucundius illo suo voluntario carcere clauderentur, quo, praeter illam interius junctam cum Deo familiaritatem, exterius etiam domus, cellae, porticus, horti, aliaque commodiori amenitate exhilararent.

74 Hoc consilio, praeter Conventus hortum communem, amenum satis ac spatiosum, muris hinc et inde clausum, eaque parte qua prata silvosque colles adspicit, Helpra fluvio alluente irriguum, privatos hortulos in singula suorum capita adornari mandavit. Hic tempus religiosae laxationis, horis pomeridianis illi deputatis, honeste traducunt, vel hortuli cultura aliove opere manuum, vel honestis colloquiis et inambulationibus, vel harmonico musicae cantu, vel piarum denique rerum lectione aut commentatione. Ne tamen ex privatorum hortorum cultu, usu, ac fructu aliquid Religiosa puritas paupertasve detrimenti capere posset, providus Pater in Statutis suis ita cavendo prospexit: Quamvis non improbemus, ut Fratres pro honesto solatio et exercitio teneant hor-

tulos, arbores, violaria, et similia: non tamen talia aliquis habeat tamquam propria, sicut nec quidquam aliud.

73 Praeter hos monachorum singulares hortulos, majusculum fundum horto Conventus contiguum, non procul a Praelatorum habitatione muro clausit, et hortum Abbatis relaxationi destinatum esse voluit. Ad quod consilium fatebatur Blossius ea se mente adductum fuisse, ut si quis forte ex Abbatibus venturis, non tam frequenti, quam ipse, sacrorum studiorum voluptate caperetur, haberet saltem, unde seorsim ab aliis, utili illa atque jucunda animi corporisque quiete et relaxatione perfrueretur. Devotioni hic quoque vel fovendae suae, vel alienae excitandae studuit. Nam supra hortuli hujus, atque exiguae quae isthic visitur porticus, ostia ac fenestras, scriptae Blossii jussu visuntur breves haec pienssimaeque ab eo excogitatae sententiae: PULCHRITUDO FLORUM CETERARUMQUE CREATURARUM RAPIAT COR IN ADMIRATIONEM ET AMOREM DEI CONDITORIS. AMOENITAS HORTI IN MEMORIAM REDUCAT DECOREM PARADISI. NON VANITATI, SED PIETATI HIC LOCUS DICATUS EST. FACESSANT HINC QUAE DEO DISPLICENT. QUERANTUR CAELSTIA. DOMINE DEUS, QUAM ADMIRABILIS ES! DELECTASTI ME IN FACTURA TUA; ET IN OPERIBUS MANUUM TUARUM EXULTABO. LAUDANT VOLUCRES CAELI DEUM, UT HOMO EUM EX ANIMO LAUDET.

76 Ex his apparet, Blossium in domesticae rei procuracione hoc spectasse, ut ex temporalibus aeterna, et ex corporalibus spiritualia lucra atque commoda reportaret. Qui etiam, ne in rei familiaris compendio caelstium rerum atque divinarum jactura fieret, magnopere se cavisse semper, tunc praecclare testatus est, quando de litibus non facile suscipiendis ita decrevit: Quantum ad facultates et externa bona monasterii attinet, sollicite provideatur, ne lites propter illa nimis facile adversus aliquem suscipiantur. Verumtamen ea rationabiliter custodiantur et defendantur. Sane honestius est concordiam per arbitros vel oblatam amplecti, vel etiam non oblatam quaerere, quam leviter caussas agere. Sed et praestat interdum sustinere modicam jacturam rerum temporalium, prudenter silendo, et in Deo sperando, quam magnum pati dispendium interiorum, pertinaciter pro externis litigando. Igitur externis interna, caducis aeterna semper praeferrantur: majorque cura habeatur spiritualium quam temporalium.

77 Enimvero in accumulandis opibus, et augendis monasterii censibus, cum plurimum ea in re poleret, minimum laboravit. In re domestica magnum vectigal Parsimoniam dicebat. Hoc vectigal est, quo solo Blossius divites post se reliquit Lætienses. Cetera quidem ob paupertatis amorem parvus, et ad rem attentus; sed ubi Dei gloria et animarum salus, ac bona monasterii existimatio, honestaque Fratrum tum in morbo tum in sanitate consolationes exigebant, non parcebat sumptibus. Profusiones vero omnes in comessionem, et donaria ob investitiones, professiones, encaniam, sacrificiorum primitias, tum ut paupertati consuleret, tum ne illorum dierum sacram et spirituales solemnitates violarent, abrogavit. Passim in aliis accuratus oeconomiae observator, nulla tamen in re avarus sordidusve fuit.

CAPUT XX.

Res sacra, et Dei Sanctorumque honores aucti. Reliquiae ornatae.

Qui tam erat in sartis tectis religiosae suae familiae conservandis ormandisque strenuus, non poterat non ecclesiae sacrarumque rerum ornatum singulari cura complecti. Ac sane tam praecleara exstant ejus in Dei Sanctorumque cultu amplificando monumenta, ut quisquis ea etiam in ecclesia Lætiensi spectaverit, fateri cogatur, Davidicam eum sententiam, quam

Hortulus Ab-
batis.

Pia in hoc
scriptae sen-
tentia.

Lites leviter
suscipi velat.

Lætiensibus
magnum vec-
tigal parsimoniam.

Liberalitas
pro Dei gloria.

Cura rerum
sacrarum:

Psal. 25. 8.

Divinorum officiorum :

quam sacris templi parietibus inscripsit, cordi suo profundius insculpsisse : Domine, dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ. Hic est ille decor, hæc illa majestas domus Dei, quæ cernitur in divinorum Officiorum sacrificiorumque statis ac solemnibus cærimoniis devota gravitate et gravi devotione obeundis, in Gregoriano cantu clare, lente, sonore, et per congrua intervalla sive respirationes, distincte atque articulate celebrando, in omni denique opere Dei, cum interno sapore et externa modestia rite decenterque peragendo. Hanc piam majestatem et Blossius laudabiliter instituit, et posterius in hunc usque diem conservant.

Sacrorum ædificiorum.

Chorum et aram maximam ædificat.

79 Post Officia divina, sacra ædificia ad Dei Sanctorumque gloriam illi cordi ac curæ fuerunt. Hic elegans, hic exactus, hic largus et exundans fuit. Hic pompam cum venustate, materiam cum arte, majestatem cum pietate certare volebat, ad basilicam Dei Divorumque extruendam, exornandam, locupletandam. Videmus inter cetera ædificia, a Blossio monumentum, augustam Chori molem : ubi præter alia ornamenta stat, eodem curante, Chori ara princeps, in qua ex candido marmore assurgit tabula, quæ perelagenti Vitruvianæ architecturæ symmetria, per dispositos columnarum ordines, exhibet mysteria passionis et mortis Salvatoris nostri, statuaria arte sculpta, quæ nemo sine venerabunda admiratione inuenitur.

a
Reliquias SS. asservat ornate.

80 Porro in Reliquiarum sanctarum honorem ita Blossius incubuit, ac si reliqua negligeret omnia. Erexit in primis a sacellum Sanctorum corporibus, sacrisque ossibus ac Reliquiis, cum veneratione, munditia, securitate recondendis. Quas autem Reliquias superiorum annorum Abbates partim ab b Henrico Orientis Imperatore, partim a Theodoro Jerosolymorum Patriarcha, aliisque Episcopis et Principibus viris testatissimis acceperant, eas ipse pulcherrima serie digessit, lipsantheis ex auro et argento inclusit, gemmis et pretiosis lapidibus exornavit : titulos membranæ sua manu inscriptos singulis affixit. Ne ii tamen diuturnitate temporis interirent, aut ex sacris ossibus, quibus affixi erant, decedentes, dubiam eorum fidem facerent, successores lamellis eos argenteis incidendos curarunt. Luculentum hunc sanctarum Reliquiarum thesaurum, tum modernus Abbas, qui viginti jam et duos annos ei monasterio præfuit, pia cura ac sollicitudine insigniter amplificavit; tum ceteri Lætienses tanto studio et veneratione, inde a Blossianis temporibus propagato, fervore custodiunt, ut quidam magni nominis Episcopus aliique singulares viri affirmare non dubitaverint, Sanctorum Reliquias nullibi libentius quam Lætiis commorari.

c
d
S. Ettonis Episc. Reliquias Lætiis transfert.

81 Transtulit quoque ad Lætiense Monasterium Blossius sacrum c S. Ettonis Episcopi et Confessoris Hiberni corpus. Nam cum sanctæ illæ exuviæ eidem monasterio d donate anno Domini mclxii, approbante Nicolao Cameracensi Episcopo, in Oratorio Prioratus juris Lætiensis, in Doni-Petri pago siti, unico ab oppido Avesnensi milliari, a multis retro annis conservatæ fuissent, et frequenter ob Gallicos tumultus eas Blossius cogere ad securitatem Montes transmittere; veritus, ne tandem aliquando in hostium potestatem devenirent, prudenti consilio, a Paulo IV, Pontifice Maximo facultatem impetravit, eas Lætiis transferendi : atque accepto Pontificio illius concessionis diplomate, dato Julii xxii, mclv, (perruptis constanti animo variis gravibusque difficultatibus, quas Doni-Petri incolæ, et Avesnensis Dynasta, ne iis destituarentur, objiciebant) re ipsa solemniter e transtulit anno mclvi, Julii xxv, cum die præcedente, bona Reverendissimi Episcopi Chalcedonensis Martini Cuperi Suffraganei Cameracensis venia, Montibus (ubi tum asservabantur) in Oratorio domus

Lætiensis separari curasset caput a reliquo corpore, et distincta theca concludi.

82 Universim porro laboravit pie et utiliter Blossius in Sanctorum honoribus varie amplificandis, texuit catalogos, fidem adstruxit, gloriam publicavit, vitæ meritis et obsequiis coluit, et moribus æmulator est. Sunt in schediasmatis Blossianis nonnulla, pie et docte annotata, quæ stabilendæ Reliquiarum sacrarum fidei et augendæ venerationi faciant. In quibus quærendis, eruendis, observandis multus erat Blossius. Qua in re præclara est illa ejus de sacris Reliquiis Constantinopoli allatis annotatio; quam in scriptis a se chartas retulit istis verbis : Mirari solent plerique, quomodo ex Constantinopoli urbe Græciæ Reliquias Prophetarum, qui in Judæa fere omnes sepulti fuerunt, acceperimus. Sed mirari desinent, si perpenderit quid B. Joannes Chrysostomus Episcopus Constantinopolitanus, statim in initio cujusdam homiliæ, quam de Elia Propheta conscripsit, dicat; sic enim ait : Olim quidem Judæorum populus gloriabatur quod Prophetas possidebat : et erat sane Prophetarum peculiaris agricultura. Nunc vero hæc ipsa gloriatio ab eis per Ecclesiam ablata est. Ecce enim apud nos et ipsa Prophetarum sunt corpora. Siquidem sterili populo haudquaquam convenit, ut Prophetas agricolas adhuc habeat : neque decet ut apud illos adhuc serventur Prophetæ, qui Deum, quem isti prædixerunt, crucifixere. f Rursum nonnulli vix credere possunt, nos veras B. Joannis Baptistæ habere Reliquias; asserentes, eas olim a Paganis penitus concrematas. Qui si historias exacte perlegissent, facile agnoscerent, plurima ipsius B. Joannis sacratissima ossa, dum a Gentilibus concremarentur, collecta et sublata per fideles Christianos fuisse. Sic enim capite 28 undecimi libri historiæ Ecclesiasticæ legimus : Juliani temporibus, velut relaxatis frenis, efferbuit in omnem sævitiam feritas Paganorum. Ex quo accidit, ut apud Sebasten Palæstinæ urbem sepulchrum Joannis Baptistæ mente rabida et funestis manibus invaderent, ossa dispergerent, atque ea rursum collecta igni cremarent, et sanctos cineres pulveri immixtos per agros et rura dispergerent. Sed Dei providentia factum est, quosdam de Jerosolymis ex monasterio Philippi hominis Dei orationis illuc causa per idem tempus venisse. Qui cum tantum nefas humanis quidem manibus, sed ferina mente fieri viderent, mori gratius habentes quam hujusmodi piaculo funestari, inter eos qui ossa ad exurendum legebant mixti, diligentius, in quantum res patiebatur, ac religiosius congregantes, furtim se vel stupentibus vel insanientibus subtraxere, et ad religiosum Patrem Philippum venerandas Reliquias pertulere.

a Longe angustius sacellum ad eam rem erexit Antonius Wingham Abbas, et præclare exornavit.

b Anno mccvi Balduino, fratre a Bulgarorum Rege per summas cruciatus perempto, Imperium cepit : mortuus an. mxcvi. Ambo filii fuere Balduini Magnanimi Hannoniæ et Flandriæ Comitibus.

c Vitam S. Ettonis dabimus x Julii, agemusque de hac translatione, de qua extat Roberti Croii Archiepiscopi Cameracensis diploma datum xvii Julii an. mclvi, in quo Pauli IV, Bullam, cujus hic mentio fit, recitat.

d A Guilielmo de Dono-Petri, viro nobili, e cujus familia Guido Dampetræus atque Flandriæ Comes prodierunt, ut ipse Blossius in quodam schediasmate annotavit. Aliud Donum-Petri, sive Dampetram, aut Dominicum Petri, unde hoc Flandriæ Comitibus cognomen adherit, citat Miræus in Chronico Belgico ad annum mccc.

e Reliquit tamen, ut mandarat Pontifex, partem aliquam reliquiarum S. Ettonis in pago Dono-Petri, thecamque vetustate injuriæque temporum labefactam reparavit atque ornavit. Sed hæc plenius cum de vita S. Ettonis.

f Hæc plenius referuntur xxx Augusti, et xxiv Februar.

CAPUT XXI.

Tranquillitas animi, Mansuetudo, Caritas.

Ut liquoribus omnibus tranquillum et suave innatatum oleum,

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.Varie Sancto-
rum honori
studet.Reliquia Pro-
phetarum :f
S. Joannis
Baptistæ.Ruffin. l. 2.
c. 28.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

*Singularis in
Blosio sua-
vitas.*

*Ea in ipsius
scriptis elu-
cet.*

*Eam aliis
commendat.*

*In suis cor-
ripiendis le-
nissimus.*

*Turbatos le-
niter monet.*

oleum, ita Blosii suavissimi virtutibus omnibus dulcedo quaedam tranquillitasque superfluebat caritatis. Cujus quidem tranquillæ caritatis et dulcis mansuetudinis, tum in gestis, tum in scriptis, vivum semper exemplar Blosius fuit. Est hæc porro caritas, mansuetudo, ac lenitas fundamentum ac basis totius Blosianæ vitæ, doctrinæ et asceseos. Hæc mansuetudo, instar dulcissimi lactis e calamo Blosiano, velut ab ubere nutricis promanat, ac per omnia opuscula ejus leniter et suaviter fluit. In hac mansuetudine fundavit consolatoriam illam Bonæ voluntatis toties in libellis suis inculcatam doctrinam. In hoc lenitatis ac mansuetudinis spiritu totam illam suæ temperatæ vitæ et Statutorum œconomiam dictavit, suosque Lætienses ad exactam Statutorum eorumdem observantiam, non velut servos severitate ac minis, sed ut filios amore ac mansuetudine induxit.

84 Hoc denique spiritu a lectore scriptorum suorum impetrat, ut per suavem introversionem secure et suaviter cum pinguedine devotionis, divinis pietatis officiis sacrificisque orando, cantando, meditando assistat; cum proximis vero, absque turbatione vel amaritudine loquendo, agendo, vivendo, conversetur. Magistrum tironum in Statutis Blosius hortatur, ut sit humilibus et obedientibus discipulis tanquam pius pater vel pia mater. At si forte cum duris duriuscule agendum, memor sit inter corrigendum castigandumve misericordiæ ac mansuetudinis. Vulneribus, ait, indisciplinatorum, non vinum tantum, sed etiam oleum infundat, ut curentur. Pius nempe et commiserationis visceribus plenissimus Samaritanus Blosius, non olei minus quam vini suorum vulneribus et infundebat ipse, et ab aliis infundi volebat. Hanc in verbis factisque, hanc in lætis et tristibus, hanc in filiorum suorum virtutibus atque vitiiis mansuetudinem inconcussa semper animi tranquillitate servavit.

83 Nemo illum audivit acerbe verbis errata corrigentem. Unde passim familiares ei erant istæ increpanti formulæ ad illos monachos, qui aberraverant a recta via, quasi alium alloqueretur: Dominus N. fecit quod non debuit, patietur quod non volet, vel, Dominus N. fecit quod voluit, patietur quod non volet. Eodem lenitatis spiritu etiam conventuales famulos, aliosque domesticos suos corripere consueverat; admonentis potius et exhortantis, quam reprehendentis aut objurgantis vultum ac verba assumens, hæc fere formula: An non posses paulo majore modestia hoc vel illud facere? aut: Non posses rem tam facile curare diligentius? Tranquillitas animi in modestia vultus et suavitate sermonis velut in speculo lucebat. Omni hora molles erant ad illum aditus. Nemo audivit eum elato sermone motus animi prædentem: nemo in eo vultum amarum aut gestum vehementem adspexit. Nemo fuit cui non libenter et prompte sui conveniendi copiam faceret; nec ille unquam aut sine mansuetæ consolationis remedio mœstum a se Fratrem remisit, aut gestu nutuve ullo declaravit molestas sibi intervenire, solatia in afflictionibus ab optimo Patre poscentium, interpellationes.

86 Quod si aliquando ita usuveniret, ut in querelis apud eum exponendis turbati animi non obscura signa aliquis ederet, non ipse magnopere commovebatur se, sed vultu ad serenitatem composito humane ac peramanter: Obsecro, aiebat, mi Frater, ut tantisper abeas a me dum redeas ad te: et cum motus ille deferuerit, mox ad me redi. Nunc enim, donec nonnihil animus conquiescat, nec tu quod ad pacem conciliandam faciat prudenter petere, nec ego quod in rem sit fructuosum consilium suggerere possum. Habitabat secum, et quietis deliciis apud animum suum perfruens, nullo tumultu evocabatur foras, aut

a se exibat, in dissimillimis occasionibus semper sibi similis, et in mediis negotiorum turbis suæ solitudini præsens. Nihil erat quod non lenitate sua velut tenuissimus ligni vermiculus constanter perirumpiret, atque perficeret; et (quæ laus nec exigua est, nec omnium in dignitate positorum) ita mansueta sua lenitate utebatur, ut neque de auctoritate lenitas, neque de lenitate auctoritas quidquam detraheret.

87 Dicenda agendaque prius intra se prudenti mansuetudine ad trutinam revocabat, quam diceret ageretve: ne quod dictum factumve imprudenter elaberetur, quod vel aliis vel sibi dolorem animique pœnitundinem adferret. Præceptum consilium paci ac mansuetudini inimicum et retractationi affine judicabat: magnas res magna cunctatione perficiebat; eo felicius, quo lentius. Magni momenti negotia, vel supplicationes in re gravi seu a Fratribus seu ab aliis oblatas, non in eodem vestigio expediebat; sed benigne accipiens, moram apud se considerandi et consilia cogitandi postulans, interea abire, et dum mature deliberasset, ad se redire jubebat. Reduuntibus, quod diu meditatus erat, palam edicebat; et quod optimum factu judicasset, constanter statuebat. Interdum etiam, quæ statuisset, scripto tradebat, laudabili more: sic enim et se tranquillius imperare, et subditos securius parere, usu magistro dicerat. Asservant Lætienses nonnullas autographas Blosii manu schedulas ejusmodi monitorias, quibus tunc maxime utebatur, quando in officiis aut officinis aliquid desiderabat observari diligentiore cura, aut extra publica reprehensionis loca cum aliquo severiuscula castigatione privata monitionis agendum judicabat: ne videlicet verbis mensuram lenitatis suæ excederet, rem scripto transigebat.

CAPUT XXII.

Hospitalitas.

Caritati, quam modo diximus, et mansuetudini comes erat insignis illa Blosii comitas et urbanitas in excipiendis Benedictinum in morem hospitibus, qua et domi excelluit, et foris bonum odorem et amabilem famam pietatis ac caritatis longe lateque diffudit. Optimum mensis condimentum piam apponebat affabilitatem; et admirabili plane eutrapelia modeste hilaris, religiose urbanus, sobrie liberalis erat. Sermones etiam si qui præter decorum inferrentur, vel suaviter præcedebat, vel ingeniosa pietate solerter ad Dei laudem aut salutiferum documentum inflectebat: ea gratia et dexteritate, ut illi ipsi, qui offendi potuissent, aut non adverterent; aut si adverterent, tamen taciti gauderent, quod tam suaviter manu Blosii a sermonibus futilibus ad utiles abducti essent.

89 Quamvis paupertatis singulariter amans, sumptibus tamen hac in parte parci volebat; singulari semper judicio circumspectus, quid ea in re dignitatem hospitum, quid suam deceret. Neque credebatur unquam ullum hospitum numerum oneri fore, sed eum grato animo inter Dei beneficia numerabat. Hinc aliquando nata est illa festiva ejus querela. Aliquantulo tempore hospitibus domus ejus et mensa caruerat: ibi tum Blosius versus ad unum ex Conventualibus (ut vocant) famulis, quicum ob probitatem et candorem pia aut familiaria subinde miscebat colloquia: Quid hoc est, inquit, Anselme? (id famulo nomen erat) an nostri obliviscitur Deus, an irascitur, qui nos jam tanto tempore in hospitibus non invisit? Unde conjicere pronum est, quo vultu hospites exciperet, qui in hospitibus Dominum se credebatur amplecti; ut minime mirum sit Blosianam humanitatem linguæ hominum scriptisque celebratam. Testis sit Tilmannus Bredenbachius S. Theologiæ Doctor, Scriptorque non ignobilis. Is in Epistola ad Fratres

SUOS,

*Lenitas aucto-
ritatem fovet.*

*Nihil temere
agit dicere.*

*Scripto sub-
inde monebat.*

*Benignus in
hospites.*

*Prudens et
urbanus in
sermone.*

*In hospitibus
Deum se exci-
pere censet.*

suos, quam Fasciculo sacrarum precationum ex Blossii Operibus concinnato præfixit, ita de eodem loquitur: Erat, inquit, Reverendus Pater D. Blossius spiritu pæne Angelico, moribusque suavissimis, admirabilique erga omnes benevolentia præditus, sicuti tu, mi Frater Theodorice (qui una mecum olim cum ipso Reverendo Patre Blossio familiariter aliquot diebus conversatus es) meminisse consuevisti, asserens te nec graviorem unquam virum vidisse venerando illo D. Petro Homphæo, Decano quondam Emblicensi, nec suaviorem ac mansuetiorem R. D. Blossio. Qui utinam multos sibi haberet similes Cœnobiarchas, Clericorumque ac Religiosorum Antistites et Præfectos, qui veræ pietati ac religioni, suorum animis instillandæ, parem operam tam paterno moderatissimoque affectu impenderent: utique magna et pæne potissima sui parte refloresceret Ecclesia Catholica. Hac enim unica ratione et via sacratissimum divini Spiritus unguentum, quo præ participibus suis imbutus est Christus Dominus, a capite Christo fluere in barbam, in membra dignitate et auctoritate Christo proxima, ac deinde in oram totius vestimenti, in universum gregem Dominicum: suoque voto potiretur 1. Cor. 4. 13. Apostolus, ut pro decem millibus pædagogorum in Christo, haberemus multa millia Patrum. Benedictus Deus, qui replens in bonis desideria suorum, multis adhuc in locis facit eminere suæque Ecclesiæ præluere sidera salutaria; quantumcumque rumpatur satan, ringantur hæretici, et convertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion. Hæc ille de Blossio. Cujus gravissimi doctissimi que viri testimonium, eo majoris faciendum, quod non ad adulationem (quippe annis quatuordecim post piam Blossii mortem) sed ad memoriam et admirationem virtutis, quam in Blossio oculatus testis notaverat, scriptum fuit.

CAPUT XXIII.

Castitas et mundities.

Florem illibatæ castitatis, quem ex utro matris nascentis Blossius in mundum intulit, in aulica licentia vivens, servavit; moriens deinde, integrum intactumque in terræ tumultum secum detulit. Tuendæ vero castitatis sex illi potissima præsidia. Primum, Singularis in cibo potuque temperantia, sine qua virtus nulla inter tot hostes tuta esse potest: in qua eximium se omnino Blossius præstitit, et maximum castitatis præsidium collocavit. Nam etiam ad mensam de spiritu magis quam corpore saginando sollicitus, singulas cibi buccellas (ut ipse loquebatur) in Christi sanguine intingebat. Cum monitum illud S. Hieronymi de temperantia semper ante oculos haberet: Venter mero æstuans facile despumat in libidinem; tum gravissimis verbis matrem luxuriæ, laxam scilicet vini liberamque potationem, ac comessationes omnes, clancularias etiam, a suis relegavit; qua de re districtissime servanda ita successores compellat: Hic, hic, ait, summopere vigilet Prælatas, si cupit ut Religio sancta honeste servetur. Et in Paterna exhortatione ad filios: Admoneo vos, inquit, filii lucis, abstinete a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam, abstinete a vino multo, abstinete ab amarum voluptatibus hujus sæculi. In vino hospitibus propinando liberalis, non prodigus. Æquales haustus odit.

2. Fuga periculorum. 91 Secundum castimoniam præsidium, Fuga periculorum; quam toties tum monitis suis tum exemplis

inculcat S. Hieronymus alique Patres. Ea de causa frequenter in Statutis Blossius velut duo Religiosæ castitatis propugnacula commendavit, silentii et solitudinis amorem. Colloquia, deambulationes animi gratia (quæ ipse Spatiamenta vocat) aliasque relaxationes, vel parce suis indulisit, vel ita temperavit, ut effusus cachinnos, cantilenas profanas, omnes denique lusus indecoros, in quibus aut cursu, aut jactu, aut alio inhonesto gestu corpus vehementius agitantur, aut monastica indumenta vel exuenda vel inconcinne componenda essent, interdixit. Præterea non solum segregavit a monastico claustrum mulierum consortia, sed etiam virorum liberum et promiscuum impedivit accessum. Unde extra Regularis colloqui tempora in conventualibus locis tranquilla apparet et venerationis pie plena, veluti eremi solitudo. Et quia de mulieribus sermo incidit, tantam in earum congressu, minimis etiam in rebus, circumspersionem adhibendam esse censuit; ut forsitan alicui rerum spiritualium minus perito nimium meticulousus et religiosus videri possit. Sic enim in Instructionibus et monitis ad Abbates successores (quæ codicillis quibusdam, uti ipse vocat, complexus est) agens de violariis, floribus, et similibus quæ monachi solent in hortulis suis excolere, hæc subdit: Neque enim convenit, ut monachus nimis facile porrigat et offerat manu tale quidpiam alicui feminae. Prorsus verodetestabile est, ut talia a monacho mittantur ad mulieres, vel puellas, ex animi levitate et sensuali amicitia. Hæc eadem fuga periculorum etiam causa est, ob quam suos e Prioratibus, in quibus magnis omnino periculis Religiosa puritas exposita erat, ad securum monasticæ custodiæ perfugium revocavit.

93 Tertium, Custodia oculorum, quæ velut clausa capitis galea facile omnes excutit adversarias castitati oppugnationes. Qua in re Blossiana modestia tam singulariter emicuit, ut oculorum ac vultus compositione, totoque corporis habitu, passim intuentes ad castitatis amorem accenderet. Non ignorabat videlicet ab oculis male custoditis lædi castitatem. Hanc ob causam, cum ante oculos religiosorum virorum mulieres apparere periculosum judicaret, studuit, quantum fas esset, earum conspectum a suis remove. Ea propter cum antea in horto Conventuali, in quem monachis certis horis pomeridianis patet accessus, mulieres fœno spargendo, cumulando, plaustris imponendo operam ponerent, cavet in antedictis codicillis ne deinceps id fieret, his quæ sequuntur verbis: Herba horti Conventualis ex mea ordinatione solet demeti, verti, exsiccare, atque in plastro poni per viros vel juvenes, non autem per mulieres aut puellas; maxime illis horis quibus Fratres spatiari possunt in horto, etiamsi plures constet hoc facere per masculos quam per feminas. Præstat enim pati damnum aliquod in crumena, quam in anima.

94 Quartum, Corporis castigatio. Floridam animi castitatem in carnis maceratione, velut lilium inter spinas, efflorescere asserebat. Qua in re duo Blossius observatu digna gessit: in primis quod in prima sua rigidæ observantiæ reformatione extremum, quod in S. P. Benedicti Religiosa familia esse potest, corporis macerandi exercitium sectatus sit. Deinde cum consilio potius alieno quam proprio desiderio inductus a primo illo rigore recederet, non tamen illud singulare castitatis scutum, carnis macerationem, a se rejecit; sed varias corporis mortificationes subivit ipse semper, et subeundas esse docuit: et ad hoc in primis laborando contendit, ut una cum moderatis corporis mortificationibus prævæ animi cupiditates frangerentur, et velut duplici illo auxilio duplex castitati tuendæ accederet adjumentum.

95 Quintum, Pietas animi. Carnis enim voluptates ajebat amarescere et mori, ubi Spiritus delicia dulcescere et vivere videntur. Nutricem etiam castitatis appellabat

AUCTOR
MONACHO
BENEDICTINO.
Immodestiam
velat.

Excludit a
claustrum femi-
nas.

Vetat manu-
scula iis mitti.

Abolet Priora-
tus.

3. Custodia
oculorum.

Non vult cor-
ram suis ap-
parere femi-
nas.

4. Corporis
castigatio.

5. Pietas.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

appellabat pietatem : cujus ex uberibus quantum Blossius et turpitudinis odium et puritatis amorem exsuxerit, scripta illius universa abunde loquuntur. Per assiduum cum Deo familiaritatem, quam ipse in mysticæ suæ asceseos libris Introversionem, non incongruo vocabulo, nominat, aiebat omnia exteriora sensuum oblectamenta flaccescere. Hanc familiaritatem cum Deo quanto pluribus et ardentioribus adspirationibus incendebat, tanto se magis in amore creaturarum refrigescere sentiebat.

6. Mundities
externa.

96 Sextum, Mundities externa. Nam castitatis internæ index, imo et tutela quædam est illa externa, et a sanctis castitatis amatoribus magnopere semper adamata mundities : in qua Blossianæ castitatis mirifice nitor ac decor eluxit. Si quid in cellis Fratrum invenisset, non dicam sordidum nimis, sed minus decore compositum, ostendebat id sibi displicere, cum diceret, animi et corporis, internam et externam munditiam, dextras jungere, et pari passu ambulare debere; et ad exemplum S. Bernardi, paupertatem amandam esse, non sordes. Erat Blossio maxime cordi in facie et manibus ingenua mundities, in veste decens paupertas, in cubiculo et omni suppellectili privatim, publice in culina, refectorio, hospitali mensa ac domo, in templo, in omnibus elegans ac nitida rerum facies, spirans ubique castam munditiam et mundam castitatem. Hoc sibi, hoc aliis dictabat; hoc posteri avidè acceptum constanter tenuerunt. Unde in sacrario, templi atque altaris suppellectili, ac presertim Reliquiarum custodia, tam exquisiti tamque illibati nitore sollicitudo.

CAPUT XXIV.

Magnanimitas. Adversorum tolerantia.

Cap. 7. 1.

Militiam esse vitam hominis super terram, affirmabat S. Job Propheta. Hæc militia constantes et magnanimos pugiles requirit adversus eos hostes, qui nullas pacis condiciones, ac ne inducias quidem cum homine, quam diu vivit, habere possunt. In hæc militia monasterium stadium seu campum vocabat Blossius, in quo magno animo, contra spiritualia nequitia in cælestibus, quotidie est monachis in mortificationis bello capitaliter decertandum.

Monacho assidue pugnandum.

98 Neque minori fortitudine ea mala toleranda sunt, quæ etiam Dei famulis quotidie a bellorum fortunæ casibus obveniunt. Spectaculum illustre Deo et Angelis exhibuit in calamitatibus, quibuscum luctatus est, sustinendis ac superandis, invictam nimirum constantis animi magnitudinem. Quater intra unum et viginti annos, perturbata bellis Republica, infestis hostili populatione expertus est Francos; semel anno post sesquimillesimum trigesimo septimo, quando sub tempus inchoatæ reformationis sui monasterii Athum profugere compulsus est : rursus post sexennium, quando hinc et inde media Lætia Malbodiensis urbis et Terloniensis arcis, ut alia taceam, fumos ac favillas ab incendio Gallico in vicinia conspexit : iterum post novennium, quando direptum dirutumque est Terlonium : denique post sexennium, quando effractis portis Franci monasterium Lætiense diripiendo populandoque vastarunt. Inter has quidem Reipublicæ ac privatæ peracerbas calamitates ingens ubique perturbatio, et fortunarum jactura fuit : ipse vero Blossius nulla re adversa passus est animi sui constantiam frangi, serenitatem obscurari, tranquillitatem perturbari. In omni calamitate perfrugium a tempestate tutum aiebat fiduciam in Deum, illud usitatum crebro iterans : Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei cæli commorabitur. Dicit Domino : Susceptor meus es tu, et refugium meum. In hoc refugio tutissime latebat : ad hoc, velut ad portum, navem e fluctibus subducebat.

Varia Francorum in agrum Hannoniensem excursionses.

Constantia Blossii.

Psal. 90.

99 Magnanimitas Blossio ex eo etiam constans et

invicta fuit, quod vera bona a falsis, a caducis æterna, externa fortunæ ab internis animi prudentissime segregaret, et sua singulis momenta ita apponeret, ut vera damna ea sola existimaret, per quæ animorum felicitas aut beatitudo perderetur. Cum Franci in Hannoniam populandi ardore et bellicis furiis effusi agrum Lætiensem foede vastassent, adversus eos cum militaribus aliis patriæ copiis suas duxit Adrianus Blossii frater, et incredibili virtutis ac fortitudinis gloria Francum militem fudit fugavitque. Re præclare gesta, cum exultabundi narratores Blossio et Lætiensibus servatis gratularentur, atque Adriano ob illustrem victoriam virtute partam velut in triumpho applauderent; abstinuit unus inter omnes ab omnibus lætitiæ signis edendis Blossius, sed alta ex imo ducens suspiria. Non est, ait, non est Christiani pectoris gaudere, ubi tantum Christiani sanguinis funditur; et levem brevemque victoriam, tot animarum æternus forte sequitur interitus. O divina vox, et digna Christiano homine! qui cetera immotus, solis animarum damnis concutitur.

Lugel, etiam in victoria, cladem animarum.

100 Eandem animi magnitudinem in Richardi atque Adriani carissimorum sibi fratrum morte alias prætulit. Erat ille Ludovici rebus solatio, domesticus convictor; hic etiam presidio, ut fortem alioqui virum ea concutere jactura potuisset. At stetit animo vultuque immotus Blossius : neque quidquam questus, Dei potius niti providentia, qua humani auxilii fiducia perrexit. Possem istiusmodi alia nonnulla producere; sed nihil æque Blossianis animos et invictum robur testari potest, quam tot ab eo superatæ et exhaustæ difficultates, dum primum regularis disciplinæ reformationem invexit. Nonnullos e suis expertus est minus obsequentes, quosdam etiam protervos ac repugnantes, ut supra diximus : at omnes constantia viciit, et acerrimum quique repugnantium invicta patientia tandem flexit.

Constantia in fratrum funeribus.

CAPUT XXV.

Liberalitas in pauperes. Opum honorumque contemptus.

Magnanimitatis pars est, pecuniarum pro Dei gloria, aut proximi utilitate, contemptus; et ut parvi animi est, amare pecuniam; ita animi prorsus magni est, pecunie detrimentum facere, ut Christum lucrifacias. Mire erga semetipsum arctus et parvus Blossius, erga alios varie inopes liberaliter propensus; et lata viscera caritatis omnibus aperiens, nomen Patris pauperum suo merito invenit. Semper ab eleemosyna pauperibus impensa hilarior redire solitus, alios etiam ad misericordiam opera hortabatur. Extat ab eo monitum aureum, successoribus relictum his verbis : Non regnet in viris Deo dicatis plura conquirendi perniciosa cupiditas, quæ in multis Congregationibus disciplinam Religionis sæpius evertisse cognoscitur. Non etiam regnet turpis illiberalisque tenacitas; sed eleemosyna juxta monasterii facultates cum caritate fiant. Nam quæ supersunt monasteriis, non tam ipsorum monasteriorum, quam pauperum bona sunt. Quod verbis scripsit, rebus fecit. Carolus V Imperator cantharum Blossio metalli pretio et artis elegantia spectabilem donaverat. Hunc mox ut accepit, dono dedit Ecclesiæ Chimacensi, quæ magnam istis temporibus ex hostili vastatione jacturam fecerat, ratus magis sese Deo placitum liberaliter alienam calamitatem sublevando, quam munus a tanto Cæsare acceptum apud semet domi servando.

Pater pauperum dictus Blossius.

Liberalitatem successoribus inculcat.

102 In angustiis rei domesticæ magno animo dilatabat erga egenos caritatem. Pauperum omnium quidem, maxime vero eorum qui in vicinia prope domestici essent, primam gessit curam. Illos œconomis, ut abundantius iis prospicerent, enixius commendabat. Hoc in Statutis passim inculcat, hoc in mores induxit. Hoc, quantum permisissent non adeo magnæ

Lætiense nobium pauperum asylum.

magnæ Lætiensium facultates, ita radices egit, et a Bloσιο in immensum excrevit, ut nunc passim, et merito, Lætiense Cœnobium, Pauperum asyllum nuncupari videamus.

Blosius dignitates recusavit:

103 Paupertatem, quam in aliis miserando et affatim douando sublevabat, ipse sibi gratissimam adsciebat. Pauperem vitam, et procul ab opulentis honoribus remotam, amabat. Opes honoresque sponte oblatos, strenue aversabatur, mundi fastum magnanima demissione calcans atque pessumdans. Imo quantum nonnulli ambiunt dignitatum titulos prehensando, tantum ipse deprecando aversabatur. Carolus Cæsar Bloesium aliquando e Lætiensi, minore illa videlicet Prælatura, ad majora et splendidiora honorum culmina evehere, sed frustra, molitus est. Nam Archiepiscopatum Cameracensem ab Imperatore sibi destinatum Bloesium magnanimiter demisseque recusavit: quod ipsum familiari joco Maximilianus a Bergis, vir minime ambitiosus, postquam cervices tanto oneri subdidisset, Bloσιο exprobrare solitus est, quasi verum æquum esset, Bloesium, ut suæ quieti ac privatae consolationi consulere, tam formidabile onus in debiliores humeros transferre. Sic ille de se ut prudenter et amice, ita submisso et candide judicabat.

Archiepiscopatum Cameracensium.

Abbatiam opulentiorum, adhibito intercessore, deprecatur. Amb. lib. 4. in. Luc. cap. 4.

104 Obtulit etiam Bloσιο Cæsar Abbatiam opulentiorum S. Martini Tornaci, ut eam cum sua Lætiensi, quod bono Ecclesiæ verteret, commutare vellet: sed memor quod est a S. Ambrosio pronuntiatum, carere omni ambitione religiosam devotionem, tantoque futura majora pericula, quanto celsior fuerit dignitas; eam sibi nunquam passus est obrudi. Hanc enim ut a cervicibus suis excuteret, Bruxellam Cæsari supplicatum ivit, et impetravit. Cum autem novo et inusitato ambitu modo in palatio Cæsaris ad amolendam a se S. Martini Prælaturam versaretur, occurrit res non indigna narratu. Forte in Principem quemdam virum e Cæsareis Optimatibus non ultimum incidit, qui cum Blosiana gratia obligatum se iudicaret, ratus fore occasionem gratitudinis declarandæ, si Bloσιο apud Cæsarem (cui gratiosus esset in primis) opem operamque offerret, promptum se paratumque addixit, si quid ambiret, et sua apud Cæsarem commendatione uti vellet. Tum Blosius, utres erat, animi ægritudinem declaravit ob S. Martini Abbatiam si eam adire cogeretur; vel se magis sorte modica, quæ inter filios Lætienses obtigerat, et jam tranquille atque hilariter in Domino possidebatur, consensescere Lætiis, quam novos honores cum novis oneribus suscipere; proinde rogare se, ut si gratiam rependere vellet, favorem in hac Abbatia repudianda apud Cæsarem interponeret. Hoc Cæsarem rogatum venisse, ut liceat ipsius bona gratia liberari, et in suo nidulo Lætiensi mori. Attonitus alter rei novitate, obsequia, quando ita Blosius vellet, offert sua: mox ad Imperatorem a Bloσιο discedens: En, ait, Auguste Cæsar, adfero novam prorsus et inusitatam libelli supplicis formulam: Lætiensium Abbas Blosius, longe aliter atque alii subinde solent, orat per me, atque obtestatur Majestatem tuam, ut S. Martini Prælatura absolvi, et in sua Lætiensi vivere ac mori possit. Ita ille, ita ego Majestatem tuam obsecro. Ad hæc admirandus Cæsar, fiat, inquit, et apud suos, quando ita orat Blosius, vivat et moriatur. Sic nempe Blosius dignitatum et honorum contemptu clarior, quam sint perique honores ambiendo gerendoque.

CAPUT XXVI.

Zelus contra nascentes hæreses et vitia.

Calamitosis Belgicæ Ecclesiæ temporibus, cum ex Gallia et Germania undique in Belgicas provincias hæretica pestis irrueret, contra nascentes atque adolescentes hæreses, earumque præcones, defensor ac propugnator inter alios a Deo datus vide-

tur Blosius. Visuntur inter Opuscula ejus duo illa adversus Novatores scripta, ex quibus luculentum zeli sui pro domo Dei testimonium Blosius habet, Collyrium hæreticorum, duobus distinctum libris, et Facula illuminandis et ab errore avocandis hæreticis accommodata. De primo pauculis sed appositis verbis præfatur et animi sui sensa erga Fidei hostes palam et ex fide declarat, dum ita orditur: Pia erga perentes hæreticos commiseratione motus, hoc Collyrium scripsi. Et mox caussam exponens cur vocet Collyrium (quod Græca voce significat præsens in curandis oculorum affectionibus medicamentum): In quo, ait, pauca, quæ curandis ipsorum hæreticorum oculis apta esse videbantur, congressi. Abunde, quod cupimus, assequemur, si modicus ac rudis hic labor noster, aut aliquos, ex his qui hæresi jam infecti sunt, sanare, aut aliquos, ex iis qui nondum sunt infecti, servare incolumes potuerit. Neque enim, in illis quæ hactenus edidimus, laudes hominum, sed salutem animarum venamur.

AUCTORE MONACHO BENEDICTINO.

Scripta ejus contra hæreticos:

Collyrium hæreticorum.

Facula:

106 Faculæ vero conscribendæ consilium in Præfatione declarat: quod erat ejusmodi, ut ex quadraginta tum Patrum antiquorum, tum sacrosanctorum Conciliorum dictis atque decretis, totidem velut lucernas accenderet, et super candelabrum poneret; non tam ut luceret omnibus qui in domo Ecclesiæ sunt, quam ut illis qui novitatum ventis in vada aut syrtes abripiuntur, Pharon quandam accenderet, ad quam cursum dirigere et recta in portum certa que via invehii possent. Est autem Facula, collectis in unum sententiis antiquorum Patrum, Opusculum ita numeris omnibus absolutum, ut pæne nullam earum rerum, quæ nunc infide controvertuntur, partem relinquat intactam. Et tamen pro sua modestia Blosius, de ea ita censet: Hæc Facula faciem primitivæ Ecclesiæ utcumque ostendens, collecta fuit anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo mense Octobri: quæ licet in modum farraginis confusa esse videatur, prodesse tamen poterit hæreticis, si ipsi illam diligenter legere atque expendere voluerint.

Append. Faculæ in fine.

107 Post Faculam ingeniosa fictione alloquitur Philocænopolitanos, quos a Reverendissimus Lindanus Episcopus, zelo Dei pro Ecclesia Catholica flagrans, in aureo libello Dubitantes vocat. Appendicij Blosianæ titulus, post Faculam, ejusmodi præfigitur: Expostulatio Jesu Christi de ingratitude Philocænopoleos, cujus gubernatores novam pravamque doctrinam amant, et hæreticis favent. Est autem Philocænopolis, si Latine ad verbum reddimus, Amans novorum civitas. Hujus civitatis Præsides, qui cum se Catholicos dicerent, et sanctæ Matris Romanæ Ecclesiæ filios jactarent, tamen cum multorum hæreticorum novitates seminantium impunita scelera ferrent, pullulantes hæreses conviventia sua roboraverunt, ita merito expostulans Jesus Christus alloquitur apud Bloesium: O imprudentes civitatis gubernatores! quis vos ita fascinavit, ut permittetis illos veritatem impugnare, et libere prædicare aliam fidem, quam tradita fuit olim a sanctissimis Patribus, atque a clarissimis verisque Senatoribus, et a fideli populo servata? et addit alia, quæ si attente legantur, facile quivis perspiciet, jam tunc præsignisse Bloesium ea quæ pauculis post annis tulit fecitque Philocænopolis Belgicæ, ab istis novæ doctrinæ vel auctoribus vel fautoribus lamentabiliter afflictæ.

a Appendix Faculæ ad Philocænopolitanos;

108 Præter hæc quæ publica luce donata sunt, latuit in scriniis hactenus Blosii manuscripta Epistola, qua cognatam quamdam suam ex ovili Christi a lupis illis ovina pelle tectis seductam, et in Germaniæ fines, ut venenum hæreseos majore licentia ac libertate combiberet, e patria profugam, ad Ecclesiam plurimis fortissimisque argumentis retrahere conatur. Quæ quidem Epistola, quia nunc lucem inter cetera ejus opera aspicit, eam hic describere supervacaneum duxi.

Epistola de fide ad cognatam lapsam.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

*Brevia sed
nervosa hæc
ejus scripta.*

*b
Regina Hun-
gariæ ei No-
biles conver-
tendos com-
mendat.*

*Virum Prin-
cipem reducit
ad fidem et
pietatem.*

*Pro ejus li-
bertate inter-
cedit.*

dux. Hæ fuerunt Blozii lucubrationes, quibus pro Ecclesia sancta Dei adversus hæreses fortissime depugnavit. Brevia illa fortassis et primo aspectu tenuia videri tela possint, si cum omni illa conferantur armatura fortium, quam postea Deus in Ecclesia sua suscitavit: sunt tamen omnino solida, vimque omnem, et quasi succum ac medullam habent eorum quæ fusi solent contra nostræ religionis disputari. Estque id ad Blozii laudem eximium, potuisse eum sub ipsum perniciosissimi schismatis exortum, tam dextre in omni fere questione, immanis illius belluæ jugulum configere.

109 Nec vero scriptis Blozianis, pro seductorum ad Ecclesiæ gremium reductione, vel Catholicorum confirmatione, inferiora sunt facta illius. Multa enim in vita sua egit pro reducendis ovibus ab ovili Ecclesiæ et a salute æterna seductis, et pro Catholicis stabiendis. Serenissima Hungariæ Regina *b* Maria, Caroli Cæsaris soror Provincias Belgias gubernabat. Ea cum probe nosset Blozii insignes ardores, quibus inflammabatur ob zelum Ecclesiæ Dei et a nonnullis deinde Episcopis didicisset, duabus illum manibus pollere, virtute videlicet et doctrina, ad retrahendum a perfidia novatores; illius prudentiæ et pietati credidit claros quosdam nobilitate viros, qui a majorum fide turpiter desciverant, ut domesticis Blozianæ vitæ exemplis, et quotidianis, dum in monasterio essent, dissertationibus impulsu, ad viam salutis, unde per devios errores abiverant, reducerentur. Inter hos unus ante alios eminent eximia nobilitate vir, cujus nomen consulto sileo. Fuerat ei a Regina Maria Lætiense cœnobium, quasi honorificus carcer, assignatum: in quo etiam salutem invenit: nam hominem Blozianis mensibus plusculos apud se benigne habitum, acerbis fervidisque ammonitionibus, et vero integerrimæ vitæ exemplis ita flexit ut non tantum hæresim ejuravit, sed insignem etiam Christianæ vitæ perfectionem assecutus sit; ut de eo Blozianus ipse testatus est scripta ad Regiam epistola, quam hic Latine redditam inserere operæ pretium mihi visum est. Sic ergo scribit: Domina, ingens commiseratio, qua erga Dominum N. in monasterium nostrum Lætiense relegatum feror, has me M. T. scribere compulit. Virum deprehendo sane honestis moribus et indole, quæ sibi præscripta sunt serio observantem. Quod ad Catholicam fidem attinet, magis in ea nunc est confirmatus, quam si numquam ab ea descivisset; ut plane confidam, non facile deinceps, divina secundante gratia, futurum illi novi lapsus periculum. Admodum ille priorem noxam detestatur, non verbis luculentius, quam vita ac moribus: nam et quotidie Sacrificio reliquoque divino Officio assistit, et sentit de Sacramentis, Constitutionibus, Cærimoniis sanctæ Matris Ecclesiæ, omnino orthodoxe. Quare si eum T. M. pro singulari sua clementia pristina restitueret libertati, rem sane faceret numquam sibi, ut ego quidem existimo, pœnitendam. Fidentius de eo loquor, quod septem jam ipsos menses cum eo versatus, sincerum atque ab omni fictione alienum reperi; etsi aliqua se olim, in suis tegendis occultandisque erroribus, usum simulatione fateatur. Graviter ille quidem, nec diffidetur, lapsus est, quorundam malevolorum persuasionem deceptus: sed graves jam quoque penas dedit, præter infamiam carcerisque molestias, ad ipsas mortis angustias redactus. Numquam me quidem, vel verbo, interpellavit, pro se quidquam ut agerem scriberemve: vehementer tamen quandoque deieci tristitia tædioque animadverto. Est natura ad mœrorem proclivior: quare vereor ne qua illi, nisi tempestivum solatium levamenque calamitatis ei adferatur, desperatio surrepat. Id minimum ei ut T. M. indulgeat obtestor, ut ambitu monasterii egredi fas sit ad honestam animi relaxationem, vel ea lege ne nocte abesse T. M. injussu ei liceat. Id si misero erit con-

cessum, perspiciet saltem non id agi ut his immoriatur miseris, tantoque alacrius pia sua proposita urgebit, ac tuebitur. Ceterum Creatorem omnium precor, Domina, omnem T. M. felicitatem largiatur. Lætiis VII Augusti MDL.

T. M.
humillimus atque obedientissimus Capellanus
Ludovicus Blozianus.

Hæc Blozianus epistola felici suo captivo non libertatem tantum, sed et fortunas veteres atque honores impetravit. Qui suis deinde redditus, non pie tantum ex norma Bloziana vixit, sed et familiam universam religioso fere more composuit: cumque de Blozio sermo incideret, non dubitabat eum beatum ac cælestem virum appellare; sancte testatus, eum a se visum aliquando orationi vacantem toto vultu, solis instar, cælitus affuso lumine colloquentem.

*Blozianus sicut
instar visus
colluere.*

110 Affine crimen hæresis est magia. Diabolo incantatore in præceptis aguntur, et qui hæresi sunt afflati, et qui initiati magia. Ideo appendix erit, spectate nobilitatis vir (cujus etiam nomen, ut heredum illustrium honori consulatur, sponte silentio premimus) qui eo dementiae abreptus fuerat, ut magno pretio incantatum a præstigiatore annulum sibi compararet, quo tanquam Gygis fortunam possidere se crederet. Hoc annulo velut clandestino pacto alligatus dæmon, spectabili hominis forma sese in servitutem dedit, ad omnia promptus et expeditus. Sic ille quidem, cum hero servire videretur, heri animum mancipium sibi fecerat, et servilibus conscientie flagellis laceratum durissimam cogebat servire servitutem. Jam, Deo agente, familiaris ille genius, ob conscientie stimulos, minus minusque adlubescebat: jam via ad abrumpendum compedes quærebatur. Ecce vero consuetudo, quæ ei cum Blozio intercedebat, salutis viro fuit. Nam ubi Blozianus more suo de Dei erga peccatores misericordia mellifluos sermones miscentem audivit, toto corde commotus, omnes ei conscientie captivæ laqueos, et pactam cum domestico dæmone fidem, plorans gemensque exposuit. Hic Blozianus magnis viribus conitti, hic animum illi in spem certam erigere: hic, si vellet ipse conscientiam exomologeseos et Eucharistiæ Sacramentis expiare, obviam illi facilemque Dei misericordiam addicere. Quid multa! animum expurgat, diaboli vincula abrumpit, ad bonam frugem expedita vita, ad Sacramentorum frequentiam a mali genii transit consuetudine. Et dæmon quidem ab illa arce ejectus, denuo eam recuperare frustra laboravit. Nam cum in sui castris edito vallo nobilis ille, jam Dei famulus et diaboli hostis orationis intentus obambulare, adfuit hostilis ille servus, malus genius, nigerrimi hirci forma, et vehementi impetu herum quondam suum in plenam aquarum fossam deturbare conatus est. Sed frustra. Nam invocato per preces Deo (Blozianus monitorum memor) vir jam solide pius spectrum a se abegit et deinceps ab omni mali genii infestatione liberam Deoque gratam vitam duxit.

*Quendam a
familiaritate
dæmonis effi-
caciter re-
vocat.*

*Is dæmonis
impetum pre-
cibus frangit.*

111 Neque satis Blozio fuit, caritatis suæ zelo, a vera fide alienos, aut seductos a dæmone complecti; sed eodem etiam ardore, quam libet pietatis promovendæ et Christianæ Reipublicæ juvandæ occasionem arripiebat. Eam ob causam ut in Belgium Societas Jesu reciperetur, allaboravit: eidem favit pro viribus, et impetitæ calumniis, paneque oppressam ejus innocentiam tutatus est, gravi scripta ad Viglium Zuzhemum Presidem tunc Concilii secretioris epistola, quam hic placuit Gallico fideliter versam adscribere: ut qui hæc legent Societatis Jesu Patres, meminerint quid Blozio nostro debeant, quosque præcipue adjuutores olim habuerint: Nostri vero eosdem pergant Patres veluti strenuos contra hostes fidei commilitones propugnare, fovere, promovere Blozianam, id est, fideli et religiosa caritate: ceteri autem intelligant, quanta sit rectorum ac proborum ingeniorum semper consensus,

*Societatem
jesu fovet
Blozianus.*

consensio, quando adhuc recentem pæneque infantem hanc Sodalitatem tam facile Ordinum antiquissimus defendendam sibi ornandamque susceperit, sola sibi virtute commendatam. Ita ergo se habet Epistola :

Blosii ad Zuzichemum pro ea epistola.

112 c Domine, cum nuperrime tecum pranderem in tuis ædibus, de hominibus Societatis Jesu mentio incidit, ut nosti, longo deinde ducta sermone. Cupiebam sane tecum seorsim de iis loqui, clariusque quid sentirem exponere; sed quia nullam id agendi idoneam opportunitatem nactus sum, mihi nunc ad te de tota ea re scribendum esse judicavi. Domine, magna mihi pridem cum M. Adriano Scholasticorum Societatis Jesu Lovanii Præposito, alisque ex eadem Societate, familiaritas intercedit. Unde eundem M. Adrianum verum Dei famulum et amicum judico. Illud vero liquido constat, eam Societatem, veluti postremum sacerorum hominum Ordinem, ad multorum salutem in Ecclesia divinitus his temporibus excitatam: licet plerique, non e vulgo solum, sed sacri quoque homines, atque adeo Religiosi, aut de eorum existimatione detrahant, aut parum sæne eorum causa velint. Magna quidem certe et illustra per eos in Hispania, Lusitania, Italia, Indiis, atque alibi terrarum patrantur a Deo. Perhonorifice de iis mecum egit Nuntius Apostolicus, cum Hallas eum salutatum venissem, magnique eos se facere ostendit,isque ut familiariter uterer hortatus est. Nec obscurus est fructus quem hactenus Lovanii ediderunt. Quod plenius testificari potest Cancellarius Doctor Ruardus, summa vir prudentia et religione et fide. Quidam tamen aut veri ignorantia, aut animi malevolentia, quod ab illis recte fit et salutariter, in diversum interpretantur. Sed consueverunt videlicet res istiusmodi esse principio ad multos invidiosæ: quod et S. Francisci ac S. Dominici familiæ legimus evenisse. Illud vero bonis ac prudentibus probari unice debet, quod non, ut ceteri, anno uno exacto, sed septimo demum aut octavo post, publice profitentur: quæ res, multa quæ timeri possent, avertit incommoda. Quod ad privilegia attinet, quibus eos Pontifex ornavit, sunt illa omnino isti vocationi necessaria. Quamquam vero ea ampliora sint illis, quæ antiquis Pontificum legibus, ceteris Ordinibus collata sunt; non sunt tamen aut publicæ Ecclesiæ quieti, aut rectæ disciplinæ contraria: sed potius, si res suis momentis recte expendatur, et virtuti, et animorum utilitati, et communi bono maxime consentanea. Bini jam Pontifices, sibi invicem in summam illam Dignitatem succedentes, hanc Societatem matura habita deliberatione confirmarunt: Principes vero Christiani plerique benignissimum jam pridem in eos animum accepere. Quos sane viros ut dignitate ac judicio præstantes, ita cuncta consilio gerentes, qui tanta in re nihil vidisse existimet, næ eum ego a recta ratione lapsum judicem. Utinam ut in ceteris orbis Christiani Provinciis, ita in nostro quoque Belgio aliqua eorum Collegia instituantur! id vero et ad Dei cultum propagandum, et ad animarum salutem fulciendam confiderem vim habiturum esse longe maximam. Sed vereor ut ne hoc Dei immortalis munere necdum digni simus. Domine, si res ita ferret, ut eorum apud Cæsarem, aut Reginam, aut certe in Concilio causa ageretur, rem tu quidem, uti ego existimo, Deo gratam facies, si quam minime eis adversabere. Non debet, qui rectam animi conscientiam curat, acrius sese hujusmodi conatibus opponere; ne pugnet cum Deo, pro quo se pugnare arbitretur. Non sunt divina consilia humanis rationibus metienda, quæ omnem exceedunt rationem. Hæc te cupio, Domine, prono benignoque animo accipere, quæ unius veritatis, divinique honoris studio impulsus scripsi; precorque Deum Opt. Max. diu te inolumem tueatur. Vale. Bruxellis.

Tuus humilis servus
Ludovicus Blosius Abbas Lætiensis.

Societatis privilegia nemini noxia.

Optat Collegia Societatis in Belgio institui.

a Guillelmi Lindani, primi Buræmundensium, ac deinde Gandavensium Episcopi, elogium et scriptorum catalogum reperies in Andrea Valerii Bibliotheca Belgica.
b Ludovici Hungariæ Regis vidua, ab anno m dxxx ad m d lvi, Belgicas provincias administravit.
c Hanc epistolam inter monumenta Collegii nostri Lovaniensis reperitam, Latine olim verti, et Lætiensibus communicavi.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.

CAPUT XXVII.

Ægritudo postrema.

Cum jam omnia in misero nostro Belgio ad tumulus turbasque spectarent, quæ mox in magnam rei Catholicæ ac publici boni perniciem erupere; tempus adventabat, quo famulum suum fidelem, et in assidua mortis meditatione ac cælestibus desideriis viventem, bonus Dominus mercede donare, et in gaudium suum introducere decreverat. Quod Blosium minime latuisse, non leve argumentum præbuit ipse, cum se suaque omnia ita comparavit, quasi mox iter universæ carnis ingressurus videretur. Fida relatione constat, paulo antequam e vivis excederet, considerantem attentius ingentem animarum stragem, quas recens exorta hæresis pestifera lue inficeret, ac in orcum deturbaret; et insurgentes undique lupos falsæ doctrinæ magistros, Ecclesiæ ovili excidium minitantes; altiorem quodam mentis obtutu prævidisse, longie gravioribus Belgio a ferina hæreticorum rabie impendere calamitates: qua cogitatione tam alte cordi suo doloris vulnus sensit infligi, tantoque affectu caritatis internæ ac commiserationis viscera commoveri; ut tæderet eum jam vitæ longioris, et summis precibus a Deo exposceret animam suam tolli, et cum B. Paulo corpore dissolveret esse cum Christo. Cumque eidem petitioni insisteret acrius; et impensiore studio, ab æterni Numinis clementia hominum misere pereuntium salutem efflagitaret; postulata obtinuit: nempe ut quas acie mentis futuras præsen-serat miserias, eas, vita functus, mortalibus oculis non conspiceret. Itaque prorsus evenit: nam illo ipso ineunte anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, qui Iconoclastarum furore infamis fuit, totque Belgii calamitatibus dedit initium, Blosius e vita migravit; ne pios illos oculos ardentis patriæ atque ecclesiarum crematarum fumus inficeret.

Videlur Blosius mortem suam præcisisse aut prævisisse.

Orat Deum ut mori possit. Philip. 1.

114 Porro morbi, ex quo secuta beata mors, hæc fuit origo. Sub medium circiter anni superioris, ad Synodum Cameracensis Provinciæ evocatus ab Illustrissimo Domino Maximiliano a Bergis, una cum aliis Ecclesiæ Praelatis Blosius adfuit. A Synodo ad monasterium redux, non longo post tempore dum obambulando operarios lustrat, qui fabrilem machinam cuidam ædificio adornabant, forte in tignum quoddam, transversim humi jacens, tibiam impulit, et levi satis vulnere sauciavit. Ex modico vulnere lenta febris exarsit, quæ tres ipsos menses clam Blosium depasta, cubiculo inclusit, lectoque affixit. Mæstus ob Blosii viri amicissimi ægritudinem et æger animi D. Joannes Lentailler celebris ille Aquieinctinorum Abbas, familiarem sibi Medicum, ab experientia clarissimum, submisit. Nec remedia medicinæ aspernabatur æger, sed artem opemque omnem vis morbi maligna superavit. Interim in patientia et spe, in exultatione et tremore, venientem Dominum servus vigilans præstolabatur.

Ex lasa tibiam, febris laborat.

CAPUT XXVIII.

Mors ac Sepultura.

Quartum jam mensem pertinax eum carpebat ægritudo, cum Kalend. Januar. anni m d l xvi sentiens tempus resolutionis suæ instare, sacra Unctione ad ultimam luctam rite armari ultro, nemine admonente, postulavit, et filios omnes ad moribundi Patris ultima verba convocari. Tum sancto oleo, Christiano more, perunctus, simulque incredibili voluptate animi delibutus,

Sacra unctione munitur.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.
Lib. 2. c. 2.

Recitat protestationem hominis morituri.

Ejus postrema adsuoratio.

Petit a suis veniam.

Eos ad religiose vivendum hortatur.

Matth. 16. 26.
Marci. 8. 36.

Desiderat mori.

butus, suis, qui ægri lectulum (vere corona ejus et gaudium in Domino) cinxerant, morituri Patris benedictionem humidis oculis tristicique vultu implorantibus, celebrem illam ex Euchiridio parvulorum a se edito morituri hominis protestationem, quam longo usu memoria mandaverat, clare, devote, suaviterque pronuntiavit. Post hæc cygnea voce venerabilis et amabilis Pater filios extremis, et fiducia erga Deum et amore erga filios a se educatos plenissimis verbis ita allocutus est, ut hoc Patris filiorum amantissimi testamentum, et ultimæ sanctissimæque voluntatis tabulas semper in manibus, semper in corde habere debeant filii Lætienses. Hanc postremam ejus orationem Latine quidam Lætiensis Religiosus ex Gallico, verbum verbo reddendo, candide ita transtulit :

116 Carissimi Fratres mei et amici, tam juniores quam seniores, audivistis Protestationem jamjam a me pronuntiatam, quam iterum hic coram Deo et vobis renovo et confirmo. Dei voluntate factum est, sicut nostis, ut diu satis vitam duceremus; et probe novi, vix pro humana fragilitate fieri potuisse, quin sinistri quidpiam subinde inter nos tanto temporis spatio intervenerit, quod aliquam mutua offensionis dederit occasionem. Quare sicut jam ante vos obsecravi sic etiam nunc quanto possum affectu obsecro, ut velitis mihi condonare, quidquid forte unquam dixi aut feci, quo vel injuriam aliquam, vel molestiam, seu majoribus seu minoribus vestrum intuli. Ego vicissim si quis ex vobis quocumque modo in me peccavit, libentissime et ex sincero corde penitus condono. Et quamquam Dei sit potius quam meum peccata condonare; nihilominus tamen, quantum in me est, simul cum Deo, omnia vobis ex animo condono. Ceterum rectam vivendi viam constanter, obsecro, tenete, et vocationis vestræ memores estote.

Puram Dei gloriam in omnibus ubique quaerite, sancto Religionis zelo ferventes. Non vos detineant voluptates hujus sæculi. Videtis quo jam loco constitutus sim : non est quod aliud vobis persuadeatis; hinc omnibus aliquando veniendum est. Valentissimi quique vestrum ac robustissimi easdem suo tempore angustias, quas ego nunc patior, sustinere debebunt. Quid tunc, quaeso, prodesset vobis, si, ut sacra Scriptura in Evangelio nos admonet, universum mundum lucrati fuissetis, animæ vero vestræ detrimentum fecissetis? Contra autem, si vitam ex virtute duxeritis, si Deum quaesieritis, magnæ vobis erit consolationi in extremo illo discrimine constitutis. Decretum mortis est inevitabile. Serius aut citius, sive ad salutem, sive, quod absit, ad damnationem nostram, moriendum est : ex hoc mundo, qui cito transit et perit, moriendum est. Serio igitur perpendite, et curate, ut quotidie vos ad mortem salutarem præparetis, quæ felicem vobis in vitam æternam introitum indubitanter aperiat. Ad me quod attinet, malo, si ita Deo visum est, hac ipsa hora hinc discedere, quam hic diutius commorari, vel eo maxime, quod mundus jam totus in maligno positus sit, et pejora, quantum prævideo, nobis minetur. Quando igitur me Deus hinc evocaverit, estote, quaeso, Fratres mei, quieti ac tractabiles, non autem turbulenti et cervicosi, non dissoluti, et disciplinæ frehnum excutientes. Ambulate suaviter in sancta humilitate et obedientia; vitæ tenorem, prout cœpistis, honeste prosequentes, et divinum Officium religiose peragentes. Si enim secus faceretis, Deus offenderetur, boni quique scandalizarentur, vobis etiam inureretur infamiæ nota. Sint vobis in exemplum aliæ congregationes Religiosæ. Quæ enim recte sunt institutæ, probe ac prudenter post sui Prælati obitum segerunt, donec Deus de alio providerit. Scitis quam bona hæcenus semper fuerit vestri apud omnes nominis existimatio. Date operam, ne bonum hoc nomen, post mortem meam, perdati et deleati. Non quod hujus tantum bonæ existima-

tionis gratia vobis in bono sit perseverandum; sed quia dum bonus de vobis odor spargitur, cedit hoc in honorem Dei et sanctæ Religionis. Ante omnia date operam, ut in pacis et mutui amoris vinculo simul conversemini, non mordentes invicem aut pungentes, sed omnem vitantes rancorem, invidiam et contentionem. Caritatem inter vos puram habete, non fictam, aut fucatam, nec duplicis animi : caritatem, inquam, quæ profundas in corde egerit radices, non quæ ore solum promatur et lingua. Quando autem de alio vobis Prælate Deus providerit, illi in omnibus, quæ rationi consentanea sunt, obedientes estote. Denique satagite vitam vestram sic instituere, ut orationes vestræ mihi auxilio esse possint; maxime ut in recta fide, usque ad extremum vitæ spiritum, firmus et stabilis perseverem. Interea spe bona confido, me vos omnes apud Deum in paradisi gaudiis visurum. Ceterum vos omnes Deo commendo. Orate pro me, et ite in pace.

117 Hæc erant optimi Simeonis verba, quibus et ipse nunc dimitti a Deo rogatus; et gloriam plebis suæ, id est, posterorum Lætiensium salutem, tam ipsis quam ipsorum bono Deo ac Domino ex intimo corde commendabat. Cumque ita viscera pietatis et misericordiæ ad solandum filios, ob mortem suavisissimi Parentis, quem animam agere viderent, mœstissimos, effudisset; illi, ipso volente, ad preces pro felici ejus decessu fundendas digressi sunt. Hinc optatissimam sibi nactus Blosius solitudinem, qua se ad bene beateque ex hac vita migrandum compararet, solus cum solo Deo, ad quem toto corde anhelabat, magna animi voluptate agere cœpit, et propinquis paradisi deliciis veluti præludere. Tandemque post plurimos agones, ardens æstuansque cælestis patriæ desiderii, cum omnibus Ecclesiæ sacramentis rite jam esset communitus, vir per omnia religione et vitæ sanctimonia singularis plenus bonorum operum, plenus humilis et magnanimæ in Deum fiducia, plenus multorum meritorum, exactis in religiosa disciplina annis fere XLV in Prælatura amplius xxxv ex hoc exilio in divinos amplexus (ut sperare jubet constans sanctitatis opinio) evolavit die septima Januarii, annos natus LIX maximo summis æque ac infimis sui relicto desiderio. Fuit ea sane luctuosa Lætiensibus filiis dies, qua Parente optimo orbatissimo dulcissimum spiritus solatium et fortissimum robur amisere. Vivit tamen et vivet apud posteros suavissima memoria sanctissimæ restorationis, quam Blosius plantavit et rigavit : quæ, Deo incrementum dante, ita ipso vivente excrevit ut vidimus, et nunc apud posteros Statutorum Patris sui observantissimos ante oculos omnium viret per xc et amplius annorum observationem. Fuit Blosius, dum vixit, statura mediocri, facie oblonga, utcumque macilenta, colore pallido subfusco, oculis grandiusculis, cælum ac Deum spirantibus, naso aliquantulum aquilino, barba rariore, et canis aspersa, toto vultu ad pietatem modestiamque composito.

118 Mortuo Bloσιο justis funebris parentatum est ea pietatis pompa, quæ virum natalibus clarum, sed virtutum nobilitate clariorem, et jam publicam sanctitatis famam adeptum decebat. Officium, exequiarum die, peregit Reverendissimus D. Martinus Cuperus ex Abbate Crispiniensi Chalcedonensis Episcopus, et Cameracensis Suffraganeus, qui, ut vivum Blosium semper amantissime coluit, ita lubentissime supremum mortuo honorem impendit. Pignus sacrarum Bloσιани corporis exuviarum humi depositum tunc fuit, ad Chori Lætiensis ingressum, ante portam quam vocant Anream, sub exiguo marmoreo laterculo, hac brevissima Epigraphe ac forma :

Caritatem et alias virtutes inculcat.

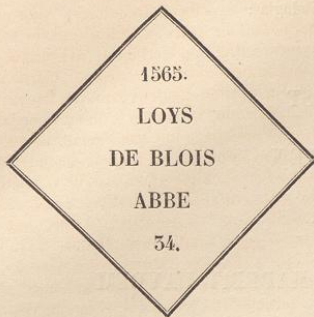
Preces eorum implorat.

Moritur 7 Januarii 1566.

Ejus forma.

Exequiar.

Sepultura.

Epitaphium.

Sed ne quis erret, dum legit annum millesimum quingentesimum sexagesimum quintum, advertere debet, isthic anni numerum ex styli veteris supputatione positum esse : nondum enim novus ille erat in Belgium introductus : stylo autem veteri (qui annum a festo Paschatis inchoabat) Januarius mensis, cujus septimo die Blossius ex hac vita decessit, ad annum MDLXV. pertinebat.

119 Sepulchro Blossii R. D. Petrus Philicinus Binchiensis Decanus Epitaphia, quæ sequuntur, adscripsit :

Duo metricæ epitaphia.

Siste gradum, quisquis transis hac, siste viator;
Atque lege, quod legisse non parum juvet.
Cui nec nostra tulit, prisca nec temporis ætas,
Futura similem nec videbunt sæcula;
Blossius hac Præsul sub muta clauditur urna,
Vir unus omni superior præconio.
Nam nemo illius doctam memoret pietatem,
Piamque doctrinam, omne vincentem jubar;
Quæ nec nunc cessat totum fulgere per orbem,
Et porro ad ultimum usque fulgebit diem.
Abbatum decus, et Mysterum fulva corona
Vivens fuit, flos et choragus virginum :
Labe carens omni, speculum, rarusque lapillus,
Idea Religionis, in qua splenduit :
1. Cor. 9. 22. Prolixus studiosorum patronus et altor,
Pronusque, tantum-non profusus pauperum,
Perfugium miseris, portus, solamen, et idem
Est factus omnia omnibus cum Apostolo.
Quid, quod vulgatis etiam libris docet omnes,
Atque monumentis vel cedro dignissimis?
Proin Charites illum merito sacræque Camœnæ
Deflent, et Orbis pars triplex mœsta ingemit.
Sed valeant lacrymæ, et planctus lamenta facessant:
Modus querelis adhibeatur tristibus :
Orandum potius, cineri requiem ut Dominus det,
Et remigret in cælum, unde venit spiritus;
Usque Deo laudes æternas ut moduletur
Inter choros lætus beatos Cælitum.

ALIUD.

Blossius, heu! cecidit, tumbaque reconditur ista,
Blossius, augustus Religionis honos.

Ejus ossa ab Archiepiscopo Cameracen, marmoreum in tumulum solemniter translata.

120 Humili illo, quem diximus, loco venerandum Blossii corpus, ad annum MDCXXXI quievit. Tum vero Lætienses ejus filii medio choro elegans ei e vario marmore sepulchrum erexere, quo ab Illustrissimo D. Francisco vander Burch Archiepiscopo Cameracensi e priori tumulo ossa illius translata sunt decimaquinta Junii, quæ tunc erat Dominica sanctissimæ Trinitatis. Sepulchro hæc Epigraphe capitalibus (ut vocant) litteris inscripta legitur :

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTINO.Novi tumuli
epigraphæ.

D. O. M.

R. D. LVDOVICO BLOSIO

HVIVS MONASTERII ABBATI XXXIV.

NOBILI BLESENSIVM SANGVINE

RELIGIOSA VITA

ASCETICIS LIBRIS

MONASTICÆ DISCIPL. RESTAVRATIONE

DOMI FORISQ.

CLARISSIMO

CVM ANNIS A MORTE LXV.

SVB VICINO SEPVLCHRI SVI LAPILLO

IACVISSET

ANTONIVS ABBAS XXXVII.

MONACHIQ. LÆTIENSES

DVLCISSIMO PATRI SVO

TRANSLATIS HVC

VENERANDIS EIVS OSSIBVS

AC

HONORIFICENTIVS RECONDITIS

PLÆ GRATITVDINIS

ET

VENERATIONIS

ERGO

ÆVITERNÆ POSTERORVM MEMORLÆ

HOC MONIMENTVM

ANNO SALVTIS M. DC. XXXI.

POSVERVNT.

REXIT ANNIS XXXV.

VIXIT LIX.

AUCTORE
MONACHO
BENEDICTO.
*Descriptio
novi sepul-
chri.*
Eccli. 47. 16.

121 Eminet novum hoc sepulchrum (septem pedes scutulis incisa ostentat, ex Ecclesiastico sumpta longum, latum quatuor) duobus a terra pedibus : Blossii elogia : hæcque ad quatuor latera quatuor ex albo marmore

IMPLETVS EST

QVASI FLVMEN

SAPIENTIA.

DE OMNI CORDE

HABEBIT LAVDEM

Eccli. 47. 10.

SVO LAVDAVIT

ET INTER BENEDICTOS

Eccli. 24. 4.

DOMINVM.

BENEDICETVR.

IN VITA

Eccli. 50. 1.

SVA SVFFVLST

DOMVM.

122 Hoc erectum Blossii honori ad posteritatem propagando monumentum. Etsi nullum ille sui illustrius relinquere monumentum potuit, quam piissime elucubratas commentationes, optimamque restitutam cœnobio disciplinam. Cujus conservandæ zelum, veluti amplissimam hereditatem, duobus discipulis suis, qui successive id monasterium administrarunt, visus est reliquisse. Prior fuit Quirinus Douillet Athenensis, qui eodem quo Blossius mortuus est anno gubernacula suscepit, xxviii Octobris, solemnî ritu, S. Martini festo, inauguratus, ac deinde xxvi Aprilis, anno Chirsti MDLXXVIII, ætatis suæ LV, e vivis excessit, magno sui relicto desiderio. Vir erat namque mansuetus ac comis erga omnes; sed qui columbinos mores insigni prudentia temperaret.

*Blossii succes-
sores: 1. Qui-
rinus Douil-
let.*

2. *Nicolaus
le Francq.*

123 Excepit hunc Nicolaus le Francq Montibus Hannoniæ natus, et ipse e Blossii institutione ad disciplina; ad gerendum feliciter munus anno MDLXXVIII, S. Andreae Feriis consecratus. Merito hujus quoque vita ad Dei gloriam et posterorum exemplum tradi litteris posset, si Lætiensium id sineret modestia: ita eximiis religiosæ mortificationis ceterarumque virtutum exemplis eluxit. Migravit e vita xxii Junii MDX, annos natus duos et septuaginta.

3. *Antonius de
Winghe.*

124 Hos secutus, qui etiamnum ei Monasterio præest Antonius de Winghe; Lovanii natus anno MDLXII, xvi Julii, et Lætiis monasticen professus ultimo Aprilis MDXCI. Præfecturam capessivit ii Septemb. mense tertio a morte decessoris, eodem anno MDX. a

a Obiit magna sanctitatis opinione anno MDCXXXVII, XXXI Augusti, Montibus Hannonia, in templo Societatis Jesu sepultus. Cui mense Decembri ejusdem anni subrogatus Thomas Luytens Abbas Lætiensium XXXVIII. 4. *Thomas Luytens.*

EPILOGVS.

Hæc habui, Reverendi in Christo Patres ac Domini, pauca de multis Ludovici Blossii virtutibus, quæ compendio et veluti delibando perscriberem. In paucis illis, quasi Timantes in picturæ tabellis, multo plura, quam scripsi, Blossii gestorum æque ac scriptorum amatoribus colligenda atque intelligenda reliqui. Pauca illa ut æqui bonique consulatis, vos rogo; ut vero iisdem ad animarum vestrarum æternum bonum utamini ac fruamini, Deum Optimum Maximum supplex oro. Plura sane de Blossii vita ac virtutibus, ex singulari meo erga tam illustrem Ordinis nostri virum amore, scribi a me debuissent; nisi partim injuria temporum, partim majorum incuria, partim, et vel maxime, Lætiensium modestia prohibuisset. Nihilominus hæc mea etiam tam brevi scriptione id me assecuturum speravi, ut, qui hæc ipsa pauca de tanti viri moribus et conversatione cognoverint, plura in dies ac majora ex piorum Blossii Operum de novo illustratorum lectione, frugum justitiæ suæ incrementa percipiant: ac religiosa inprimis Lætiensium Congregatio, Blossianæ pietatis heres; cui meum hunc qualemcumque vitæ scribendæ laborem, gratum simul et utilem esse percipio. Valet, et pro me orate; ac Deum, in Blossio suo laudate.

VIII JANUARIJ.